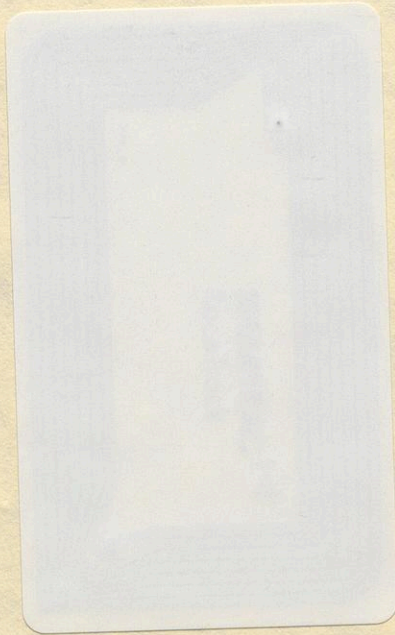

N12<516707965 021

ubTÜBINGEN

Acta et Decreta Capitulorum Generalium Ordinis Praemonstratensis

Tomus III

1531-1571

ed. : J. B. VALVEKENS, O. Praem.

Analecta Praemonstratensia, XLIV, 1973, sqq.

ABBATIA AVERBODIENSIS

Acta et Decreta
Capitulorum Generalium
Ordinis Praemonstratensis

Tomus III

1531-1571

ed.: J. B. VALVERDE, O. Praem.

Anno Praemonstratensis, XLIV, 1973, pp.

ABZATIA AYERBOD 2

7 A 246-3

(Ms. Laon, 538, pp. 261-267).

[261] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, mensis vero Maii die septimo sequentibusque diebus, in celeberrimo monasterio Sancti Martini Laudunensis, eiusdem Ordinis, celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter comparentium :

Reverendissimus Pater Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, praedicti monasterii Sancti Martini Laudunensis Abbas, Vicarius in hac parte delegatus ¹⁾ Reverendissimi Patris Praemonstratensis ²⁾; attenta infirmitate et absentia ipsius Revmi Patris.

Cuissiacensis ³⁾, in sacra Theologia de Genliaco ⁴⁾.

doctor.

de Moncellis ⁴⁾.

Gaudii Vallis ⁷⁾.

Hermeriarum ⁵⁾.

Thenoliensis ⁸⁾.

¹⁾ Amatus de Fonte = Aimé de Fontaine, professus monasterii S. Evodii de Brana = Braine, in dioecesi Suessionensi, fuit abbas Camerae Fontis-Chambre-Fontaine, in dioecesi Meldensi (Meaux), annis 1515-1524; deinde abbas Clari Fontis = Claire Fontaine, in dioecesi olim Laudunensi, nunc Suessionensi, annis 1524-1530; abbas Cuissiacensis = Cuissy, in dioecesi olim Laudunensi, nunc Suessionensi, practice eodem tempore; tandem abbas S. Martini Laudunensis, annis 1530-1545. Pluribus Capitulis generalibus praefuit. Obiit 5 augusti 1545. Cfr. L. GOOVAERTS, *Ecrivains, Artistes et Savants de l'Ordre de Prémontré*, t. I, Bruxellis, 1899, p. 253 s.

²⁾ Iacobus de Bachimont, abbas Praemonstrati et abbas generalis erat inde ab anno 1513. Obiit 16 maii 1531. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense*, t. II, Straubing, p. 529.

³⁾ Iohannes Brutel, abbas Gaudii Vallis = Joyenval, in dioecesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), annis 1521-1525; deinde abbas Cuissiacensis, annis 1530-1534. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, 1952, p. 498; L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. III, Bruxellis, 1907, p. 29; t. IV, Bruxellis, 1914, p. 118 s.

⁴⁾ Annis 1515-1548, Petrus Adeline abbas fuit Moncellensis = Moncetz, in dioecesi Catalaunensi = (Chalons). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, II, p. 517.

⁵⁾ Annis 1521-1533, Iohannes du Saussey II, abbas erat Hermeriarum-Hermières, in dioecesi, olim Parisiensi, nunc Meldensi (Meaux). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, II, p. 508.

⁶⁾ Nomen huius abbatis non constat. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 504.

⁷⁾ Annis 1525-1531, abbas Gaudii Vallis, in dioecesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), erat Michael Coupson, qui, anno 1531, fit abbas Cuissiacensis.

⁸⁾ Annis 1522-1538, abbas Thenoliensis-Thenailles, in dioecesi, olim Laudunensi (Laon), nunc Suessionensi (Soissons), erat Radulphus Amiable. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 402.

Buciliensis ⁹⁾.

Carthovorensis ¹⁰⁾.

de Capella ad Plancas ¹¹⁾.

Sanctae Mariae in Nemore ¹²⁾.

Albae Curiae ¹³⁾.

Vallis Serenae ¹⁴⁾.

Vallis Dei ¹⁵⁾.

Vallis Christianae ¹⁶⁾.

Septem Fontium in Therascia ¹⁷⁾.

de Corneolo ¹⁸⁾.

Loci Restaurati ¹⁹⁾.

de Longo Vado ²⁰⁾.

Viromandensis ²¹⁾.

de Bellosanna ²²⁾.

⁹⁾ Usque ad annum 1532 (nescimus a quo anno) abbas Buciliensis (Bucilly, in dioecesi olim Laudunensi, nunc Suessionensi) erat Petrus Fouan. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, I t. II, p. 366-Prima vice interfuit Capitulo generali; nam obedientiam praestitit Capitulo, ut statim in textu Actuum dicitur.

¹⁰⁾ Uti videtur, Antonius Parent hoc anno adhuc abbas erat Carthovorensis (Chartreuve), in dioecesi Suessionensi. Parent abbas erat inde ab anno 1517. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 494.

¹¹⁾ Quisnam fuerit abbas regularis Capellae ad Plancas (Chapelle-aux-Planches), in dioecesi olim Trecensi (Troyes), nunc Lingonensi (Langres) anno 1531, difficile est dictu. Iuxta N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 492, abbas Iohannes Vauthier resignavit anno 1528; anno 1530, introductus est abbas commendatarius: Iohannes Le Sellier de Moireul; difficile nobis videtur admittere hunc abbatem commendatarium Capitulo generali interfuisse.

¹²⁾ Abbas S. Mariae in Nemore-Ste Marie-au-Bois, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Nanceiensi (Nancy), annis 1504-1534, fuit Dominicus Thuilier I. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 96.

¹³⁾ Annis 1519-1565, abbas Albae Curiae-Abbecourt, in dioecesi olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), fuit Petrus le Courtiller. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 543.

¹⁴⁾ Nomen huius abbatis notum non est. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 539.

¹⁵⁾ His annis, usque ad a. 1555, abbas videtur fuisse Tholas de Ham I. Pro prima vice hoc anno interest Capitulo generali; nam obedientiam praestat Capitulo. Vallis Dei-Lavaldieu sita erat in dioecesi Remensi (Reims). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 385.

¹⁶⁾ Anno 1531, abbas Vallis Christianae-Valchrétien, in dioecesi Suessionensi (Soissons), fuisse videtur Thomas Boschet. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 534.

¹⁷⁾ Annis 1531-1539, abbas Septem Fontium in Therascia-Septfontaines-en-Thiérasche, in dioecesi Remensi (Reims), fuit, uti videtur, Petrus Piquet. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 399.

¹⁸⁾ Annis 1530-1547, abbas Corneolensis-Corneux, in dioecesi Bisuntina (Besançon), erat Iohannes Mathieu, Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 362.

¹⁹⁾ Annis 1525-1551, abbas Loci Restaurati=Lieu-Restauré, in dioecesi olim Suessionensi, nunc Belvacensi (Beauvais), erat Antonius Claret Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 514.

²⁰⁾ Inde ab anno 1504, abbas Longivadi-Longwé, in dioecesi Remensi, erat Antonius Charlier. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 381.

²¹⁾ Inde ab anno 1510, abbas Viromandensis-Vermand, in dioecesi, olim Noviomensi (Noyon), nunc Suessionensi, erat Thomas de l'Église. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 427.

²²⁾ Annis 1522-1539, abbas Bellosannae-Bellosanne, in dioecesi Rothomagensi (Rouen), erat Michael Lelong. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 40.

Domni Martini in Pontivo ²³).
Insulae Dei, in sacra pagina doctor ²⁴).

Subscripti praestiterunt obedientiam :

de Corneolo ²⁵); Vallis-Dei ²⁶); Buciliensis ²⁷).

Imprimis ordinatum est quod omnes Praelati, attenta eorum potestate, et Ordinis honestate, more consueto, erunt diffinitores.

Item, quia primum quaerendum est Regnum Dei et iustitia eius per Missas celebrari consuetas, primam de Corneolo ²⁸); 2am Vallis Dei ²⁹); et 3am Buciliensis ³⁰) monasteriorum Abbates celebrabunt.

Item, et ut servitium divinum rite et debite celebretur, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Abbates Vallis Christianae ³¹) et de Capella [262] ad Planças ³²) in ipsis Missis ad Chorum regendum, ut ipsum servitium cum decenti iubilatione et modulatione a principio usque ad finem honorifice decantetur.

Item, excusationes Praelatorum in praefato Capitulo personaliter non comparentium recipient Insulae Dei ³³) et Carthovorensis ³⁴) Abbates; qui quidem an ipsae excusationes legitimae fuerint, aut ne, praefato Capitulo fideliter et veraciter referre habebunt, ut ipsius Ordinis et honori et honestati consulatur.

Item, delegat Priorem Praemonstratensem, assumpto secum Priore Scholarium Parisiensi ³⁵), ad tallias ordinarias recipiendum; quibus receptis, fidelem computum reddere tenebuntur.

²³) Annis 1525-1540, abbas Dommartinensis-Dommartin, in dioecesi, olim Ambianensi (Amiens), nunc Atrebatensi (Arras), erat Petrus du Bus. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 551.

²⁴) Annis 1525-1531, abbas Insulae Dei-Isledieu, in dioecesi, olim Rothomagensi (Rouen), nunc Ebroicensi (Evreux) erat Virgilius de Limoges. Qui anno 1531, defuncto de Bachimont, erit abbas Praemonstrati et Dominus Praemonstratensis. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 43.

²⁵) Ioh. Mathieu.

²⁶) Thomas de Ham(?).

²⁷) Petrus Fouan.

²⁸) Ioh. Mathieu.

²⁹) Thomas de Ham.

³⁰) Petrus Fouan.

³¹) Thomas Bosschet(?).

³²) Nomen ignotum. Cfr. supra, n. 8.

³³) Virgilius de Limoges.

³⁴) Antonius Parent(?).

³⁵) Mathurin Dandelle designatus fuerat ad hoc munus in Capitulo generali anni 1517.

Item, quia visi sunt nonnulli Praelati et Religiosi in Ecclesia et Claustro confabulantes, ideo Capitulum decedit et praecipit perpetuum silentium in ipsis locis conservari. Alias transgressores si qui reperti fuerint, poena in Statutis decisa affligentur.

Item, Compotorum auditores erunt Patres Abbates et coeteri alii qui interesse voluerint, ut omnia provide, fideliter et laudabiliter, omni sinistra suspitione cessante, exequi et examinari possint.

Item, Capitulum confirmat certam pensionem annuatim per Revmum Patrem Praemonstratensem ³⁶⁾ et eius Conventum Rdo Patri Desiderio de Sancto Deodato ³⁷⁾, nuper Abbati monasterii Sanctae Crucis Methensis, super fructibus et redditibus eiusdem Monasterii in contemplationem sui salutaris regiminis pristini et odoris sui boni nominis, modo videlicet et forma in litteris desuper confectis et decisis.

Item, attenta desolatione et paupertate quibus agitur nunc monasterium Fontis-Andreae, Ordinis nostri, Capitulum decedit quod Abbas ³⁸⁾ et fratres ipsius monasterii recursum habeant ad Revmum Patrem Praemonstratensem ³⁹⁾ et ad Patres Abbates Ordinis, ut eisdem provideatur de remedio salutari et opportuno, in visceribus charitatis, iustitiae et aequitatis, ut iuxta et secundum Apostoli sententiam, sicuti fuerunt socii passionum, ita sint et consolationis.

Item, Capitulum ordinat quod de coetero practicetur ad unguem antiqua decisio Capituli Generalis, sic incipiens : Vineam Sabaoth, etc. ⁴⁰⁾ cum omnibus videlicet et singulis suis articulis, etiam sub poenis et censuris in ipsa decisione insertis. Et potissimum praecipue ut in quolibet Dormitorio nostri Ordinis unus praecise caminus habeatur pro subventionem infirmitatum, et caeteri camini, si qui fuerint, exulantur et destruantur. Insuper inhibet omnibus et singulis Religiosis aquae artificiales sine consensu suorum Praelatorum, excepta aqua rosacea, alicui conferre aut distribuere, adhaerendo sententiae Apostoli volentis quod ab omni specie mali abstinendum sit.

Item, ordinat quod fiant litterae missivae destinandae ad Rdm

³⁶⁾ Iacobus de Bachimont.

³⁷⁾ Desiderius de St.-Dié abbas erat S. Crucis Methensis in dioecesi et civitate eiusdem nominis, annis 1521-1527. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 88.

³⁸⁾ Inde ab anno 1530, abbas Fontis Andreae -Fontaine-André, in dioecesi Lausannensi (Lausanne), erat Ludovicus Colomb. Cfr. N. BACHMUND, o.c., t. I, p. 364.

³⁹⁾ Ioh. de Bachimont.

⁴⁰⁾ De Bulla ista, qua vita communis urgetur, in Capitulis generalibus praecedentibus sermo factus est. Cf. *Acta et Decreta Capitulorum Generalium*, t. II, p. 328.

Patrem Magdeburgensem (ms. scribere videtur : Meydeburgensem) ⁴¹⁾, quatenus charitative habeat satisfacere Ordini [263] super talliis Ordini debitis, quas persolvere de facto antehac renuit; inter Ordinem et ipsum nec quae satis respiciatur. Et in ipsis litteris inseratur clausula quod si satisfacere renuerit, Capitulum tunc de consilio Iurisperitorum in et contra ipsum decrevit alias esse procedendum, prout videlicet Iuris fuerit et ordo postulabit rationis.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem Insulae Dei ⁴²⁾, assumpto secum honesta et decenti comitiva ad quoddam viaticum in partibus Angliae, sumptibus Ordinis faciendum, ut videlicet sententia unionis Regularis in et contra Praelatos ipsius Circariae a paucis diebus citra in civitate Morinensi obtenta suum salutarem sortiatur effectum; et isdem Ordo semper in sua provincia regulari, sincera et charitativa unione, et non pestifera divisione, persistere posset.

Item, Capitulum confirmat quendam Tractatum initum inter Rev-
m Patrem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁴³⁾, et eius Conventum ex una, et fornarios Curtis de Claromonte partibus ex altera, praetextum locationis ipsius Curtis ad ipsum monasterium spectantis, iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum, intellecto quod ex fideli et veridica relatione Rdorum Patrum monasteriorum de Moncellis ⁴⁴⁾ et de Carthovoro ⁴⁵⁾ Iudicum, in hac parte a Rmo Patre Praemonstratensi ⁴⁶⁾ delegatorum luce clarius Capitulo consistat eundem Tractatum in maximum ipsius Ecclesiae cedere utilitatem.

Item, Capitulum annuit quod fiat commissio triennalis in amplissima forma, Abbati de Corneolo ⁴⁷⁾, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria Ordinis nostri, tam in capite quam in membris in Circariis Burgundiae, Sabaudiae, Sueviae et Bavariae constituta; in qua commissione inseratur clausula, quatenus diligenter et attente, Deum prae oculis habendo, studeat operam dare ad recuperandum omnia et singula monasteria et beneficia ab Ordine alienata; nam eorumdem monasteriorum seu beneficiorum sic ab Ordine et ab eorum

⁴¹⁾ Annis 1497-1534, abbas S. Mariae Magdeburgensis, in dioecesi et civitate eiusdem nominis, erat Henricus Stott. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 235.

⁴²⁾ Virgilius de Limoges.

⁴³⁾ Amatus de Fonte.

⁴⁴⁾ Petrus Adeline.

⁴⁵⁾ Uti videtur, Antonius Parent.

⁴⁶⁾ Iacobus de Bachimont.

⁴⁷⁾ Ioh. Mathieu.

deperditione est eidem Ordini notabile detrimentum, dedecus et vituperium habere conspicitur.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Gaudii Vallis ⁴⁸⁾ et de Genliaco ⁴⁹⁾ ad recipiendum gratiosam et inamovibilem retributionem pecuniarum pro reparatione Collegii Parisiensis a paucis diebus citra decisam. Quibus et cuilibet enim in solidum impetitur autoritas compescendi eos et singulos Ordinis Praelatos ad hanc praefatam contributionem persolvendum pro quolibet suorum Religiosorum beneficiatorum summam quadraginta solidorum Turonensium infra festivitatem divi Remigii proxime venturam, ad iam dictam reparationem applicandorum. Qui quidem Praelati praetactam summam ab ipsis Beneficiatis recuperare poterunt praenominati Patres autoritate Ordinis in hac parte delegati super pecuniis (sicut praemittitur) receptis iustum et legalem compotum Capitulo Generali reddere tenebuntur. Item, pariformiter Capitulum ratum gratumque habet quendam Tractatum initum inter Abbatem ⁵⁰⁾ et Conventum monasterii Sancti Evodii de Brana, ex una, et Iohannem le Noyant, Io. Martin et Mariam Lefebure eius conthoralem, partibus ex altera, super locatione [264] quorundam beneficiorum nunc funditus passim et indifferenter ad terram prostatorum in vico de Blanzy, dioec. Suesionensis situatorum, in omnibus et per omnia, iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum.

Item, super altercatione inter Rdos Patres monasteriorum Sancti Pauli Viridunensis ⁵¹⁾, et Vallis Secretae ⁵²⁾ mota et movenda, Capitulum delegat Patres Abbates et quemlibet eorum in solidum; quibus confert potestatem et autoritatem pro et nomine ipsius, eandem altercationem terminandi, usque ad sententiam diffinitivam, inclusive.

Item, Capitulum cupiens malitiis hominum obviare, inhibet omnibus et singulis Praelatis Ordinis, quatenus si contingat iniquos et seditiosos et perfidos super absolutione criminum seu excessuum per ipsos perpe-
tratorum esse Iudices delegatos; ne de coetero procedant ad cognitionem seu absolutionem ipsorum Religiosorum nisi prius evocetur

⁴⁸⁾ Michael Coupson.

⁴⁹⁾ Nomen huius abbatis ignotum est.

⁵⁰⁾ Annis 1531-1540, abbas S. Ev. Branensis, in dioecesi Suessionensi, erat Michael Coupson. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 487.

⁵¹⁾ Annis 1520-1538, abbas S. Pauli Viridunensis, in dioecesi et civitate eiusdem nominis, erat Franciscus Pseaume. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 114.

⁵²⁾ Nomen huius abbatis ignoratur.

Promotor Ordinis, intellecto quod eadem Brevia Apostolica suggesta falsitate et tacita veritate, et parte inaudita communiter in non minimum Ordinis scandalum, dedecus et vituperium impetrantur.

Item, Capitulum dispensat Rdum Patrem monasterii Domni Martini in Pontivo ⁵³⁾ et eius Conventum, super iuramento praestito praetextu cuiusdam tractatus initi per ipsos de Curte de Bannyeres, confert auctoritatem ceonveniendi praedictum Iohannem firmarium ipsius curtis, et prosequendi coram quibuscumque Iudicibus, viso quod isdem Tractatus cedit in non minimum praeiudicium ipsius monasterii.

Item, quia ad aures Capituli pervenit quandam altercationem motam esse inter Rdum Patrem monasterii Septem Fontium in Therascia ⁵⁴⁾, et quosdam habitantes in Phanyon, praetextu iurium dominationis ipsius oppidi de Phanyon ad praedictum monasterium spectantium. Ideo Capitulum delegat Rdum Patrem de Longo Vado ⁵⁴⁾, ad cognoscendum plene et perfecte super praefata discordia inter ipsos mota et eandem fine iuridico auctoritate Capituli Generalis terminandam.

Item, super supplicatione per Rdum Patrem Sancti Augustini Morinensis ⁵⁶⁾, et eius Conventum Capitulo humiliter exhibita, requirentem quatenus necessaria repetendo damna et incommoda quae hactenus passi fuere intuitu et praetextu pravissimi et assidui anfractus litium et conflictus guerrarum apud eos existentium, Capitulum misericorditer dignaretur remittere eisdem aliqua arreragia talliarum Ordini debiturum; Capitulum itaque cupiens ipsis aliquamiter mitissime agere, eo quod afflicto non danda nova afflictio; decernit quod super ipsis arreragiis usque ad triennium supersedebit plenaria et integra solutio. Attamen ipso triennio pendente, annuatim faciant aequalem solutionem ipsarum arreragiarum. Quo vero ad articulum in quo requirunt quod moderna taxatio suae talliae ordinariae Ordini debitae relaxetur, et quod deinceps solvant prout retroactis temporibus solvere consueverant, Capitulum ordinavit quod antiqua [265] registra et quod antiquae constitutiones Ordinis diligenter et attente visitabuntur; et in primo Capitulo generali cum ipsis iuridice fiet, prout Iuris fuerit et aequitatis.

⁵³⁾ Petrus du Bus.

⁵⁴⁾ Uti videtur, Petrus Piquet.

⁵⁵⁾ Antonius Charlier.

⁵⁶⁾ Annis 1526-1542, abbas S. Augustini Morinorum, in dioecesi, olim Tarvanensi (Thérouanne), nunc Atrebatensi (Arras), erat Iohannes Beauchere. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 423.

Item, super confirmatione aut infirmatione cuiusdam Tractatus initi inter Rdm Patrem Septem Fontium in Burgundia ⁵⁷⁾ et eius Conventum ex una, et Petrum Maselot partibus, ex altera, de et super locatione cuiusdam molendini de Cultra, vulgariter nuncupati; Capitulum delegat Rdos Patres de Moncellis ⁵⁸⁾ et de Capella ad Plancas ⁵⁹⁾, quibus confert auctoritatem et potestatem eundem Tractatum confirmandi aut infirmandi, pro et in nomine ipsius Capituli, prout iuste et iuridice eis visum fuerit.

Item, Capitulum committit Abbatem Knechtstedensem ⁶⁰⁾ seu Visitatorem triennalem Circariae Westphaliae, eo videlicet tenore quod in proximo Capitulo comparebit per se aut per Procuratorem, redditurum videlicet rationem super receptione Talliarum Ordinis, et potissimum super fructu spirituali suae visitationis.

Item, et in causis noviter emergentibus quae Capitulum exspectare non possunt, Capitulum committit et delegat Patres Abbates, modo videlicet et forma assuetis.

Item, audita supplicatione facta per dilectum fratrem et filium Robertum Monnyer, religiosum monasterii de Bellosanna, qui antehac suis exigentibus demeritis ad monasterium Insulae Dei per sexennium emissus fuit; qui praedictum tempus poenitentiae suae nondum complevit; Capitulum igitur consideratis considerandis, ne facilitas veniae incentivum praebeat delinquendi, decidit eundem fratrem praefatam poenitentiam eidem iniunctam plenarie peracturum. Qua peracta, per Patres Ordinis ⁶¹⁾, prout Iuris fuerit, eidem providebitur de remedio salutari et opportuno.

Item, Capitulum ordinat, quod fiant litterae missivae consalutariae Abbatibus Circariarum Saxoniae et Bohemiae, quatenus viriliter persistent in plenaria observatione nostrae strictissimae Religionis et reddant Altissimo vota sua quae distinxerint labia sua.

⁵⁷⁾ Annis 1518-1552, abbas Septem Fontium in Burgundia (Septfontaines -en-Bassigny), in diocesi Lingonensi (Langres), erat Petrus Thomassin. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 110.

⁵⁸⁾ Petrus Adeline.

⁵⁹⁾ Nomen huius abbatis non constat. Cfr. supra, n. 8.

⁶⁰⁾ Annis 1507-1543, abbas Knechtstedensis, in diocesi Coloniensi, erat Mathias de Thurre. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 177.

⁶¹⁾ Isto titulo designantur abbates sic dictarum primarum Abbatiarum, seu Praemonstratensis, S. Martini Laudunensis, Floreffiensis et Cuissiacensis.

Item, Capitulum absolvit ab officio visitationis Rdm Patrem monasterii Teplensis ⁶²⁾ in praefatis Circariis Saxoniae et Bohemiae, Rdm Patrem monasterii Strahoviensis ⁶³⁾ hinc ad triennium in locum ipsius subrogando; et hoc benigne precibus ipsius pie et laudabiliter annuendo. Pariformiter, eo videlicet tenore quod per se aut per Procuratorem comparebit in proximo Capitulo nostro Generali redditurus videlicet rationem principaliter villicationis suae. Et inseratur clausula in sua commissione amplissima, quod Capitulum eundem absolvit a quibuscumque poenis et censuris Ordinis, si quas antehac occurrente humana fragilitate aut certa malitia, quod absit, contraxerit.

Item, Capitulum decernit commissionem destinari ad Abbatem de Bellosanna ⁶⁴⁾, prout diffinitum fuit anno Domini millesimo quingentesimo octavo, ad se videlicet informandum super utilitate aut incommodo cuiusdam tractatus initi inter Revdum Patrem monasterii Insulae Dei ⁶⁵⁾ et eius Conventum ex una; et venerabiles ac religiosos viros Abbatem et Conventum Sancti Audoeni Rothomagensis, Ordinis Sancti Benedicti ⁶⁶⁾, partibus ex altera, cum potestate confirmandi eundem tractatum si repererit ipsum cedere in utilitatem ipsius monasterii Insulae Dei.

[266] Item, Capitulum volens et cupiens consulere honori et honestati Ordinis, intellecto quod Rdus Pater monasterii de Bella Stella ⁶⁷⁾, iam per multos annos rexit Ecclesiam suam; attamen minime comparuerit personaliter in nostro Capitulo Generali, nobis et Ordini praestiturus, prout decet, obedientiam; Capitulum igitur, ut poena ipsius cedat caeteris in exemplum, pro tunc, prout ex nunc, declarat ipsum contumacem; ob cuius contumaciam, eundem duxit esse a divinis suspendendum, prout de facto suspendit.

Item, Capitulum confirmat certam pensionem annuam concessam fratri Guilelmo Franqueville, religioso monasterii Sancti Martini

⁶²⁾ Annis 1526-1535, abbas Teplensis, in dioecesi Pragensi, erat Antonius. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 317.

⁶³⁾ Annis 1526-1535, abbas Strahoviensis, in dioecesi et civitate Pragensi, erat Iohannes Curtius. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 313.

⁶⁴⁾ Michael Lelong.

⁶⁵⁾ Virgilius de Limoges.

⁶⁶⁾ Abbatia Saint-Ouen (Rouen), ord. S. Benedicti.

⁶⁷⁾ Annis 1515-1540, abbas Bellae Stellae=Belle-Étoile, in dioecesi, olim Baiocensi (Bayeux), nunc Sagiensi (Sées), erat Iohannes le Prince. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, u.III, p. 38.

Laudunensis, per Abbatem ⁶⁸⁾ et Conventum eiusdem monasterii, iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum.

Item, Capitulum confirmat quemdam tractatum initum inter Venerabiles et Religiosos viros Abbatem ⁶⁹⁾ et Conventum eiusdem monasterii Sancti Martini ex una, et Anthonium Baubillart partibus ex altera, praetextu certae partis Curtis de Beannois ad praedictum monasterium spectantis, intellecto quod dictus tractatus confirmatus fuit per Revmum Patrem Praemonstratensem ⁷⁰⁾, certa inquisitione praevia. Et hoc quia cedit in commodum et utilitatem ipsius Ecclesiae.

Item, Capitulum decrevit quod fiant litterae missivae destinandae ad Regiam Maiestatem, quatenus sua mansuetudine et benevolentia dignetur perpetuo suo regimine durante in omnibus et per omnia iura, privilegia et libertates Ordinis tueri, insequendo tenorem litterarum per ipsum, a paucis diebus citra, sua benignitate praedicto Ordini concessarum, ut sua sincera prosperitas spiritualis, temporalis et corporalis, praetextu assiduorum et humilium precum seu orationum, quae in dies diuturno ac nocturno tempore fiunt in ipso Ordine, dirigantur et conservari possit in aevum.

Item, pariformiter Capitulo Generali constitit praetextu cuiusdam confirmationis factae per Revmum Patrem Praemonstratensem ⁷¹⁾; attamen iuridica inquisitione super hoc prius attente et diligenter facta, quemdam Tractatum initum esse inter iam dictum Patrem Sancti Martini Laudunensis ⁷²⁾ et eius Conventum ex una, et Theobaldum de Mayre partibus ex altera, praetextu cuiusdam curtis de Beauvais prout praemittitur, ad ipsum monasterium spectantis. Capitulum eiusdem monasterii cupiens consulere indemnitati, praedictum monasterium laudat et approbat, prout in litteris desuper confectis, ad amussim continetur.

Item, quia fuerat ordinatum in Capitulo nostro Generali anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo, Praemonstrati celebrato, ⁷³⁾, fratrem Fredericum de Beaurain, monasterii Domni Martini religiosum, praeter homicidium ab ipso perpetratum in per-

⁶⁸⁾ Amatus de Fonte.

⁶⁹⁾ Am. de Fonte.

⁷⁰⁾ Iac. de Bachimont.

⁷¹⁾ Idem.

⁷²⁾ Am. de Fonte.

⁷³⁾ De hoc Iohanne (omisso nomine completo) sermo fuit revera in Capitulo generali anni 1528. Cfr. editio Actorum Capitulorum generalium, t. II, p. 351.

sonam unius Religiosorum praedicti monasterii per annum incarcerationi; quo pendente tempore, maior et verior inquisitio fieret super praefato homicidio, moribus et vita ipsius; etenim malos mala accumulando, ruptis carceribus Ordinis, interim in non minimum Religionis nostrae scandalum, dedecus et vituperium, ad saeculum evolavit. Eapropter Capitulum cupiens ipsius fratris consulere saluti, necnon iniquae perfidiae suae ac malitiae obviare; matura super hoc deliberatione habita, decrevit et ordinavit citationem [267] fieri in dictum Fredericum ad personaliter comparendum coram Patribus Abbatibus, Promotori videlicet Ordinis quod iustum fuerit responsurum.

Item, visis et intellectis depositionem fide dignorum, necnon confirmationem Revmi Patris Praemonstratensis super certo tractatu inito inter Rdum Patrem Sancti Martini ⁷⁴⁾ et eius Conventum, ex una, et Bertinum Bermarlez partibus ex altera, super locatione curtis de Cisy ad praedictum monasterium spectantis, Capitulum itaque ratum gratumque habet iam dictum tractatum modo et forma in litteris desuper confectis decisis.

Item, quia Capitulo sufficienter constitit quemdam tractatum initum inter praedictum Rdum Patrem Sancti Martini ⁷⁵⁾ ac eius Conventum ex una, et Venerabilem virum Guillelmum Bonnier, Curatum de Laube, partibus ex altera; de et super certa locatione quorundam fructuum quarundam decimarum, videlicet loci et territorii villagii de Conlenda ad iam dictum monasterium spectantium, necnon in maximum commodum et utilitatem eius cedere; Capitulum itaque eundem tractatum in omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum laudat et approbat.

Visitatores anni praesentis :

Burgundiae; Sueviae; Sabaudiae; Bavariae : Abbas de Corneolo ⁷⁶⁾, ad triennium.

Westphaliae : Abbas Knestedensis ⁷⁷⁾, ad triennium.

Saxoniae et Bohemiae : Abbas Strahoviensis ⁷⁸⁾, ad triennium.

⁷⁴⁾ Am. de Fonte.

⁷⁵⁾ Idem.

⁷⁶⁾ Ioh. Mathieu.

⁷⁷⁾ Mathias de Thurro.

⁷⁸⁾ Antonius Curtius.

Caeteri vero Visitatores ut in anno praecedenti.
Sic signatum : Ita est. fr. N. de Hérissart, scriba Consistorialis, cum
parapho.

Concordat praesens copia cum suo originali, quod Praemonstrati hac
die nona Januarii 1662 extat. In fidem subscripsi eadem die.

fr. Gregorius du Crocq ⁷⁹⁾.

⁷⁹⁾ Gregorius du Crocq, secretarius fuit Abbatis generalis et Capitulorum generalium
saeculo decimo septimo. Ipse conscripsit Acta Capitulorum in libro, cuius manuscriptum
asservatur in bibl. Laudunensi, ms. 538. Et quidem annis 1661 et 1662. Non semper curam
adhibuit in hac transcriptione quae in tali opere recte perficiendo necessaria erat. Cfr.
Introductio generalis ad hanc editionem Actorum Capitulorum generalium. T. I, pp. VII-
VIII.

(Ms. Laon, 538, pp. 268-275) ¹⁾

[268] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, mensis vero Aprilis die vigesima octava, sequentibusque diebus, in insigni monasterio Praemonstratensi celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter in praefato Capitulo comparentium :

Dominus Virgilius, sacrae Theologiae Professor, Praemonstrati Abbas ²⁾.

Sancti Martini Laudunensis ³⁾.

Floreffiensis ⁴⁾.

Cuissiacensis, in sacra pagina Doctor ⁵⁾.

Branensis ⁶⁾.

Sti Iohannis Ambianensis ⁹⁾.

Vallis Christianae ⁷⁾.

Carthovorensis ¹⁰⁾.

Gaudii Vallis ⁸⁾.

Vallis Serenae ¹¹⁾.

¹⁾ Cfr. de hoc manuscripto : introductio ad hanc Actorum Capitulorum generalium editionem, t. I, Averbode, 1966-1968, p. IX s.

²⁾ Virgilius de Limoges, iam abbas Insulae Dei, abbas Praemonstratensis electus fuit anno 1531; defunctus est 15 aprilis 1533. Doctor erat s. Theologiae. Cfr. L. GOOVAERTS, *o.c.*, t. IV, p. 163.

³⁾ Amatus de Fonte. Cfr. supra, p. 3, n. 1.

⁴⁾ Annis 1516-1548, Godefridus Martini abbas erat Floreffiensis, in dioecesi, olim Leodiensi (Liège), nunc Namurcensi (Namur). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 378.

⁵⁾ Annis 1530-1534, Ioh. Brutel abbas erat Cuissiacensis, in dioecesi Suessionensi; antea fuerat abbas Gaudii Vallis. Cfr. supra, p. 3, n. 3.

⁶⁾ Annis 1531-1540, abbas Branensis-Braine, seu S. Yved de Braine, in dioecesi Suessionensis, erat Michael Coupson. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 487. Antea (annis 1525-1531) abbas fuerat abbas Gaudii Vallis. Anno 1533 abbas Praemonstratensis eligitur.

⁷⁾ Nomen huius abbatis notum non est.

⁸⁾ Annis 1531-1541, abbas Gaudii Vallis-Joyenval, in dioecesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), erat Bartholomaeus Gaugier. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 556.

⁹⁾ Annis 1513-1540, abbas S. Ioh. Ambianensis, in dioecesi et civitate eiusdem nominis (Amiens), erat Nicolaus Lagrené. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 546.

¹⁰⁾ Uti videtur, Antonius Parent. Cfr. supra, p. 4, n. 7.

¹¹⁾ Nomen ignotum.

Belli Reditus ¹²⁾ .	Sancti Petri Selincurtensis ²²⁾ .
de Moncellis ¹³⁾ .	Camerae Fontis ²³⁾ .
Domni-Martini ¹⁴⁾ .	Leffiensis ²⁴⁾ .
Viromandensis ¹⁵⁾ .	Belli-Loci ²⁵⁾ .
Loci-Restaurati ¹⁶⁾ .	Calvi-Montis ²⁶⁾ .
Mirae-Vallis ¹⁷⁾ .	Montis Sancti Martini ²⁷⁾ .
de Corneolo ¹⁸⁾ .	de Genliaco ²⁸⁾ .
Sanctae Mariae in Nemore ¹⁹⁾ .	de Seriaci in Pratis ²⁹⁾ .
Buciliensis ²⁰⁾ .	Ianduariarum ³⁰⁾ .
Thenoliensis ²¹⁾ .	Vallis Dei ³¹⁾ .

¹²⁾ Annis 1525-1546, abbas Belli Reditus = Beaurepart, in dioecesi et civitate Leodiensi (Liège), erat Leonardus de Limbourg. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 360.

¹³⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

¹⁴⁾ Petrus du Bus. Cfr. supra, p. 5, n. 12.

¹⁵⁾ Thomas de l'Église. Cfr. supra, p. 4, n. 21.

¹⁶⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

¹⁷⁾ Annis 1529-1541, abbas Mirae Vallis-Mureau, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc S. Deodati (St.-Dié), erat Claudius d'Anglure. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 91.

¹⁸⁾ Ioh. Mathieu. Cfr. supra, p. 4, n. 18.

¹⁹⁾ Dominicus Thuilier. Cfr. supra, p. 4, n. 12.

²⁰⁾ Petrus Fouan. Cfr. supra, p. 4, n. 9.

²¹⁾ Radulphus Amiable. Cfr. supra, p. 3, n. 8.

²²⁾ Annis 1524-1544, abbas S. Ioannis Selincurtensis-Sélincourt, in dioecesi Ambianensi (Amiens), erat Ioh. Fretel II. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 569.

²³⁾ Annis 1524-1536, abbas Camerae Fontis-Chambrefontaine, in dioecesi Meldensi (Meaux), erat Aegidius le Tavernier. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 489.

²⁴⁾ Annis 1528-1537, abbas Leffiensis, prope Dinant, in dioecesi, olim Leodiensi (Liège), nunc Namurcensi (Namur), erat Hubertus de Baillure. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 388.

²⁵⁾ Annis 1528-1557, abbas Belli Loci = Beaulieu, in dioecesi Trecensi (Troyes), erat Desiderius Silvestre. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 483.

²⁶⁾ Annis 1520-1550, abbas Calvi Montis-Chaumont, in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suessionensi, erat Gobertus Cousin. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 370.

²⁷⁾ Annis 1524-1540, abbas Montis S. Martini-Mont St. Martin, in dioecesi, olim Cameracensi (Cambrai), nunc Suessionensi (Soissons), erat Nicolaus Lagrené, insimul abbas S. Ioh. Ambianensis. Cfr. B. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 420.

²⁸⁾ Nomen huius abbatis notum non est.

²⁹⁾ Annis 1520-1533, abbas Seriaci-Séry, in dioecesi Ambianensi (Amiens), erat Iohannes Gambier. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 571.

³⁰⁾ Annis 1503-1562, abbas Ianduariarum-Jandeures, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Virdunensi (Verdun), erat Andreas de Contrisson. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 77.

³¹⁾ Uti videtur, Thomas de Ham I. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

Clarifontis ³²⁾).

Subscripti praestiterunt obedientiam :

Revmus Pater Praemonstratensis ³³⁾; Branensis ³⁴⁾; Leffiensis ³⁵⁾; Sancti Petri Selincurtensis ³⁶⁾; Belli-Reditus ³⁷⁾; Gaudii Vallis ³⁸⁾).

Imprimis maiorum ac Patrum Ordinis sequendo vestigia, ordinatum est quod omnes Praelati personaliter in ipso Capitulo comparentes, more consueto erunt diffinitores.

Item, quia iuxta et secundum Evangelicam sententiam primum quaerendum est Regnum Dei et Iustitiam eius, per Missas celebrari consuetas, primam Mirae-Vallis ³⁹⁾; 2am Leffiensis ⁴⁰⁾; et 3am Belli Reditus ⁴¹⁾ Abbates celebrabunt. Et ut praefatae Missae solemniter et honorifice, prout decet, celebrentur, Capitulum delegat Rdos Patres Camerae-Fontis ⁴²⁾ et Calvi-Montis ⁴³⁾ monasteriorum Abbates in his ad Chorum regendum, ut summopere adamando et diligendo decorem domus Dei, servitium divinum ad amussim rite et decenter decantetur.

Item, excusationes Praelatorum in ipso Capitulo minime comparentium recipient Sancti Evodii de Brana ⁴⁴⁾ et Vallis Christianae ⁴⁵⁾ monasteriorum Abbates; qui quidem an ipsae excusationes fuerint validae, legitimae seu convenientes aut ne, omni videlicet personarum acceptione postposita, fideliter et veraciter Capitulo Generali referre habebunt, ne tandem ipsius Ordinis obedientia et iurisdictio distrahatur et parvipendatur.

Item, Capitulum delegat Priorem Praemonstratensem una cum Priore Collegii Parisiensis, prout in annis praecedentibus, ad tallias

³²⁾ Annis 1530-1537, abbas Clari Fontis-Clairefontaine, in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suessionensi, erat Iohannes de Foulembay, Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 372.

³³⁾ Virgilius de Limoges.

³⁴⁾ Michael Coupson.

³⁵⁾ Hubertus de Baillure.

³⁶⁾ Ioh. Fretel II.

³⁷⁾ Leonardus de Limbourg.

³⁸⁾ Bartholomaeus Gaugier.

³⁹⁾ Claudius d'Anglure.

⁴⁰⁾ Hubertus de Baillure.

⁴¹⁾ Leonardus de Limbourg.

⁴²⁾ Aegidius le Tavernier.

⁴³⁾ Gobertus Cousin.

⁴⁴⁾ Michael Coupson.

⁴⁵⁾ Nomen ignotum.

Ordini annuatim debitas recipiendas; qui super receptione earundem, legalem commodum (correctio scribae : il veut dire : computum) reddere prout consueverunt, tenebuntur.

[269] Item, et ne ipsius Ordinis ceremoniae sub silentio praetereantur, Capitulum praecipit continuum silentium tam in Ecclesia quam in claustro observari; alias transgressores poena condigna in Statutis decisa affligentur.

Item, ad obstruendum ora loquentium iniqua, idcirco compotorum auditores erunt Patres-Abbates et caeteri alii Praelati qui eisdem interesse voluerint, ut omnia super receptis et emissis cum diligenti calculo omni sinistra suspicione cessante provide et debite terminari possint.

Item, ordinat quod fiat commissio triennalis cum plenitudine potestatis dirigenda ad Abbatem Adelbergensem ⁴⁶⁾, in utroque Iure doctorem, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria Ordinis in Circariis Sueviae et Bavariae constituta. In qua commissione inseratur clausula specialis quod si repererit aliquos nobis subditos, in cursu visitationis suae peste Lutherana infestatos, prout suo incumbit officio, nisibus totis et conamine toto ad ovile catholicum inducere et reducere studeat.

Item, maxime desolatione, ruina et paupertate attentis quibus nunc agitur et gravatur monasterium Fontis Andreae praetextu praesumptae pestis Lutheranae ⁴⁷⁾. Ea de re, ne afflicto detur nova afflictio, annuendo humili et laudabili supplicationi Rdi Patris ipsius monasterii, Capitulum concedit eidem Licentiatorem, ut in quocumque Ordinis monasterio seu beneficio, ubi gratiosum receptorem repererit, quatenus Altissimo famulari possit. Quod si non, ut in aliquo oppido, attamen in loco honesto et bene famato, moram trahere possit, cum potestate etiam Confessorem idoneum eligendi, qui ipsum a peccatis absolvere, et eidem poenitentiam salutarem iniungere et imponere possit.

Item, super controversia mota et sperari movenda (nota scribae : il veut dire : et moveri sperata), inter Abbatem monasterii de Seriacio in pratis ⁴⁸⁾ et eius Conventum ex una, et honestum virum Petrum le

⁴⁶⁾ Annis 1502-1536, abbas Adelbergensis-Adelberg, in dioecesi, olim Argentoratensi (Strasbourg), nunc Friburgensi (Freiburg), erat Leonardus Dürr. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 63.

⁴⁷⁾ Absque ulteriori explicatione, Reformatio Lutherana hic « pestis » dicitur.

⁴⁸⁾ Ioh. Gambier.

Fee, partibus ex altera, super certa petitione et praetensa persolutione quorundam granorum curtis des Rendus ad praefatum monasterium spectantes ⁴⁹⁾, pro nunc videlicet millesimo quingentesimo vigesimo, pro nunc eidem Patri, prout asserit, debitorum. Capitulum itaque ambarum partium indemnitati consulere cupiens, delegeat Rdm Patrem Abbatem monasterii Domni-Martini ⁵⁰⁾, eiusdem monasterii de Seriaco Rdm Patrem Abbatem, ad cognoscendum plene et perfecte super ipsa controversia; et ad ipsam controversiam, attamen, matura super hoc deliberatione praehabita, fine iuridico terminandum.

Item, Capitulum approbat et confirmat commissionem triennalem anno elapso ⁵¹⁾ concessam Rdo Patri monasterii de Corneolo ⁵²⁾, ad visitandum et reformandum cum plenitudine potestatis, omnia et singula monasteria Ordinis in Circariis praecise Burgundiae et Sabaudiae existentia; attamen eo tenore quod supersedebit officio donec et quousque Rdus Pater monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁵³⁾, sacrae Theologiae professor, Circariam Lotharingiae, una cum praefatis Circariis [270] Burgundiae et Sabaudiae visitare studuerit. Qua visitatione completa, et peracta, tunc isdem Rdus Pater de Corneolo ⁵⁴⁾ in omnibus et per omnia plene et perfecte in praescriptis Circariis suo fungebit officio delegato, modo et forma in sua commissione decisis. Verumtamen vero in Commissione ipsius Rdi Patris Sancti Martini ⁵⁵⁾ inseratur clausula, quatenus possit et valeat cognoscere etiam usque ad sententiam diffinitivam inclusive de certa protervia et rebellione per Abbatem monasterii Belli-Campi ⁵⁶⁾, Rdo Patri monasterii de

⁴⁹⁾ De hac curia, dependente ab abbacia Seriaci, iteratis vicibus in Capitulis generalibus praecedentibus sermo fuit : in Cap. gen. anni 1501 (cfr. editio praesens, t. II, p. 10; in Cap. gen. anni 1502 (cfr. *l.c.*, p. 26); in Cap. gen. anni 1526 (cfr. *l.c.*, p. 331; in Cap. Gen. anni 1528 (cfr. *l.c.*, p. 348).

⁵⁰⁾ Petrus du Bus.

⁵¹⁾ Cfr. supra, p. 7.

⁵²⁾ Ioh. Mathieu.

⁵³⁾ Amatus de Fonte.

⁵⁴⁾ Ioh. Mathieu.

⁵⁵⁾ Amatus de Fonte.

⁵⁶⁾ Abbas Belli Campi-Belchamp, in dioecesi Bisontina (Besonçon), erat Hugo Jaiguin. Uti scribit C.L. HUGO, *Sacri et Canonici Ordinis Praemonstratensis Annales*, t. I, Nanceii, 1734, col. 300 : « Hugo Jaiguin, qui paternam jurisdictionem detrectans, autoritate Capituli generalis anni 1532. per Abbatem S. Martini Laudunensis Vicarium generalem Burgundiae, ad reverentiam et obedientiam patri Abbati praestandam, sub interminatione coactus est ».

Corneolo ⁵⁷⁾, ipsius monasterii Patri Abbati, in cursu suae visitationis inique et malitiose illata; quem Abbatem, si correctione dignum repererit, ut poena ipsius caeteris cedat in exemplum, ipsum condigna poenitentia et salutari poena arcebit et affliget, aut alias in et contra ipsum procedat in terminis Iustitiae et aequitatis. Pariformiter alia inseratur clausula ut diligenter et attente habeat inquirere super vita et moribus fratris Francisci Gamboy, religiosi monasterii Santi Pauli Virdunensis, multis sceleribus, prout fertur, irretiti; cuius si vita cedat in dedecus, vituperium et opprobrium Ordinis, ipsum, ut malitiis hominum obvietur, poena suis sceleribus condigna arcere procurabit.

Item, super causa praetensa inter et contra personam fratris Guillelmi Maillard, religiosi monasterii Grandis Campi; qui a paucis diebus citra legitime citatus fuit, compariturus, videlicet coram Capitulo Generali. Et hoc super obiectis per Promotorem Ordinis quod iustum fuerit, responsurus, et potissimum eo quod spreto Ordinis iurisdictione asserit se per Summum Pontificem de dignitate Abbatiali ipsius monasterii decoratum ⁵⁸⁾. Capitulum itaque nisibus totis Ordinem in suis libertatibus et privilegiis manutenere summopere cupiens, intellecto quod universus Ordo ecclesiasticus cunfunditur, nisi unicuique sua Iurisdictio conservetur; praefato itaque Guillelmo, eo quod nunc gravi detineatur infirmitate dilationem concessit usque ad festum Nativitatis divi Iohannis Baptistae proxime venturum. Qui tunc super munimentis et instrumentis suae provisionis, Reverendissimum Patrem Praemonstratensem ⁵⁹⁾ sufficienter certiore reddere studebit; alias Patres Abbates, autoritate Capituli Generalis fungentes in et contra ipsum prout Iuris et aequitatis erit, procedent.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁶⁰⁾, ad informandum super commodo aut incommodo cuiusdam Tractatus initi inter abbatem Sancti Iohannis Ambianensis ⁶¹⁾, et eius Conventum ex una, et providum virum Adam de Cle et Mariam Lefebure eius conthoralem partibus ex altera, praetextu cuiusdam masurae cum suis appenditiis prope et iuxta le Haultoye

⁵⁷⁾ Ioh. Mathieu.

⁵⁸⁾ Annis 1528-1540, Guillelmus Maillard erat de facto abbas Grandis Campi-Grandchamp, in dioecesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 553.

⁵⁹⁾ Virgilius de Limoges.

⁶⁰⁾ Amatus de Fonte.

⁶¹⁾ Ioh. Mathieu.

civitatis Ambianensis situata, per ipsum videlicet Abbatem et Conventum dictis Adae et Mariae in emphyteosim perpetuam datae; quem tractatum si in ipsius Ecclesiae utilitatem cedere repererit et intellexerit, confirmabit. Si non, autoritate Capituli infirmabit.

Item, et in causis noviter emergentibus quae Capitulum exspectare [271] non possent, Capitulum delegat Patres-Abbatem modo et forma assuetis.

Item, quia Religiosi nostri Ordinis suae professionis immemores, manus sacrilegas in bonis Praelatorum decedentium inicere non verentur, huiusmodi bona inter se dividentes ac sibi appropriantes, contra Iuris dispositionem. Ne igitur tantum scelus inauditum ac horrendum remaneat inultum, Capitulum statuit fratres qui de caetero bona Praelatorum decedentium sibi appropriare praesumpserint, sententiam excommunicationis ipso facto incurrentes a qua non poterunt absolvi, nisi per Dominum Praemonstratensem, Capitulum Generale aut Patres Abbates. Declarando omnes et singulos quos antehac praefata bona Praelatorum decedentium malitiose retinuerunt sententia excommunicationis esse involutos nisi resipuerint et condignam satisfactionem propriis Praelatis fecerint; eisdem censuris subiciendo qui consilium, auxilium, favorem in tam execrandis excessibus perpetrando praestiterint; aliis nihilominus poenis in Statutis nostris contra tales Sacrilegos contentis in suo vigore et robore permansuris.

Insuper diffinit quod nullae mulieres cuiuscumque conditionis existant, de caetero admittantur ad comedendum in aula conventuali vel aliis officinis claustralibus. Et si Ordinis honestas aliquando postulet quod huiusmodi mulieres de parentela Religiosorum admittantur pernoctare, bibere vel comedere in nostris monasteriis provideat Abbas de loco honesto extra claustrum, in quibus in sinistra suspitione cessante poterunt fratres de licentia Abbatis et non alias, cum eis comedere, dummodo hora congrua et competenti ad dormitorium revertantur, diligenterque vigilandum est quod mulieres claustrum et chorum non ingrediantur, praeterquam in festis solemnioribus et processionibus generalibus; exceptis tamen nobilibus personis et fundatoribus. Quod si Sacrista vel eius solatium in hoc deliquerint, poena decem dierum gravioris culdae puniatur.

Item, quia ad aures Capituli pervenit quod fratres congrua et honesta refectione accepta in Conventu vel in Refectorio panem, vinum et alia comestibilia clandestine in animarum suarum non modicam iacturam transferre praesumunt; Idcirco diffinit Capitulum quod

Cellerarius vel eius solatium fideliter quae supersunt post refectionem colligat, et ad Portarium mittat pro usibus pauperum et sic talem abusum fratribus Ordinis, Capitulum inhibet sub poenis et censuris Ordinis.

Item, quia et communi fama Capitulo innotuit quod quidam fratres claustrales vina, cerevisiam in claustro vel apud personas saeculares retinent, ut liberius seipsos ingurgitent, ebrietatibus et comestionibus vacent; vel carius vendant, ex quibus funditus disciplina regularis enervatur. Ideo Capitulum huiusmodi abusum penitus evellere intendens, tales mercatores gastrimagos poena in proprietarios corripit et arguit. Quod si post censuram aliqui reperiantur vinum aut cerevisiam habere in claustro vel apud domos saecularium, Abbas de huiusmodi vinis seu cerevisiis, prout sibi visum et honestum fuerit, disponet et procurabit.

Item, Capitulum praecipit omnibus et singulis Praelatis et Religiosis Ordinis [272], quatenus de caetero pileis de philtro utantur; et quod in novitiis ad professionem recipiendis de caetero practicetur, ad unguem cap. de Novitiis ad professionem recipiendis in Statutis decisum. Verumtamen in receptione et professione ipsorum Novitiorum, sive in novis Missis Religiosorum, Capitulum admittit laudabiles consuetudines super pastum erga Religiosos, hactenus inter divites observari. Videlicet tenore quod amodo futuris per perpetuis temporibus in ipsorum receptione parentes eorundem seu alii saeculares pro pastu sumendo a coetu Religiosorum distraherentur et segregabuntur; qui quidem parentes et saeculares una cum Praelato pastum et refectionem sumere poterunt: intellecto quod in his conviviiis celebrandis multa et plura ludibria seu facinora multoties consueverunt perpetrari.

Pariformiter, viso quod frustra conduntur leges conduntur, nisi executioni mandentur, Capitulum praecipit quod in omnibus suis clausulis practicetur decisio illa Capituli Generalis antehac ordinata sic incipiens: Vineam Domini Sabaoth ⁶²⁾. Et hoc sub poena et censuris Ordinis in ipsa decisione contentis; praecipiendo insuper omnibus et singulis fratribus Ordinis in virtute salutaris obedientiae, ne de caetero fratribus aliqua gravioris culpaе seu panis et aquae poena suis exigentibus demeritis affligendos aliquem pastum seu portionem ausu temerario ministrare procurent. Alias transgressores si qui fuerint, ad

⁶²⁾ In hac Bulla vita communis religiosorum urgetur ex parte Summi Pontificis. Cfr. supra, p. 6.

arbitrium proprii Pastoris decernit puniendos. Et ut Ordo fulgentiori lumine splendeat, Capitulum diffinit quod omni tempore in qualibet Refectione continua lectio, lectura in Conventu quam in Refectorio, habeatur, ut sicut ipsi fratres cibo corporali reficiuntur, ita pabulo verbi Dei per amplius spiritualiter sustententur. Quod si qui Priores, Supprieores, Circatores aut alii Religiosi in ipsa Refectione praesidentes huius decreti reperti fuerint transgressores, poena decem dierum gravioris culpa subiciatur.

Item, et quia Ecclesiasticorum personam potiori dono seu privilegio potius quam laicalis merito Iura donari iubent, ideo Capitulum honestum virum Gerardum Jardel, attamen laicum, hactenus Ordinis Notarium, hoc Notariatibus destituit officio. Rdm videlicet Dominum Gratianum Marchant, Canonicum Laudunensem in locum ipsius cum stipendiis assuetis, usque ad revocationem subrogando et instituendo.

Item, Capitulum gratum ratumque habet quendam Tractatum initum inter Rdm Patrem monasterii Clarifontis ⁶³⁾ et eius Conventum ex una, et Rdm Dominum Bertrandum Peltier, Canonicum Laudunensem partibus ex altera, super locatione cuiusdam horti cum aliqua vinea in vico de Vaulx iuxta Laudunum situati, modo videlicet et forma in litteris desuper confectis contentis.

Item, super supplicatione fratris Frederici de Baurain ⁶³⁾, Religiosi monasterii Domni-Martini, Capitulo Generali facta, qui antehac immemor suae salutis homicidium perpetrare minime erubuit et formidavit; attamen nunc exoptans et supplicans humiliter ad omnes honores Ordinis restitui et admitti; Capitulum diffinit quod primitus et antequam super ipsa supplicatione audiat; coram Patribus [273] Abbatibus in hac parte autoritate Capituli fungentibus praefatus frater personaliter comparebit una cum delatione et inthimatione Rescripti Apostolici, praetextu ipsius homicidii, sic prout praemittitur per ipsum impetrati. Qui quidem Patres Abbates tunc cum ipso praelibato fratre misericorditer agere poterunt, aut alias prout Iuris fuerit et ordo postulabit rationis.

Item, Capitulum ordinat quod fiant litterae missivae vulgares ad dominos temporales Damboy et de Curlu, eisdem notificando quod Rdus Pater monasterii Domni-Martini ⁶⁵⁾ requisivit et summam diligentiam adhibuit ut Capitulum praedictum fratrem Fredericum ad prae-

⁶³⁾ Ioh. de Foulombray.

⁶⁴⁾ De isto iam actum fuit in Capitulo gen. anni 1528 et 1531. Cfr. supra, p. 00, n. 73.

⁶⁵⁾ Petrus du Bus.

fatos honores Ordinis et ad exercitium dignitatis sacerdotalis misericorditer restituere dignaret; cuius petitioni in omnibus, per omnia Capitulum per verba praescripta respondit, ne facilitas veniae incentivum praebeat delinquendi.

Item, quia ex fidei relatione fide dignorum Capitulo constitit monasterium Flabonis-Montis in ornamentis ecclesiasticis, tum in servitio divino et aliis ceremoniis, funditus et penitus esse desolatum in non minimum ipsius Ordinis dedecus, opprobrium et vituperium, eo quod nunc Pastore careat ⁶⁶⁾ et sit destitutum. Capitulum ea de re, Religiosorum ipsius monasterii saluti et Ordinis honestati nisibus totis consulere exoptans, ordinat quod fiant litterae missivae Illustrissimo Principi Lotharingiae, quatenus sua affabilitate et clementia in hoc dignetur ipsi Ordini manus porrigere adiutrices; et potissimum ut ratum gratumque habeat ac consentiat ut bona temporalia ipsius monasterii sub regimine alicuius Praelati Ordinis in Circaria Lotharingiae moram trahentis habeantur et distribuantur; qui tandem super exceptis futuro Pastori rationem villicationis suae reddere tenebitur. Et in his litteris missivis inseratur clausula eidem Illustrissimo Principi notificando quatenus R^{du}s Pater monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁶⁷⁾ paucos infra dies in cursu visitationis visitaturus est praefatum monasterium. Et tunc tam super regimine spirituali quam temporali, Deum videlicet prae oculis habendo, quod aequum et iustum fuerit, praecipiet et ordinabit.

Item, audita Requesta per Dominum Reverendissimum Praemonstratensem ⁶⁸⁾ Capitulo Generali factam, noviter ad dignitatem ipsius monasterii promotum, requirentem gratiosum subsidium pro expensis quas sustinuit pro expeditione (gubernii?) praedicti monasterii in Curia Romana, Capitulum contulit eidem, pro ista vice dumtaxat, liberaliter et ex gratia gratiosum subsidium decem librarum Turovensium percipiendarum in singulis monasteriis ipsius. Ordinis, aequaliter tamen sulvendarum in duobus annis, videlicet in festo Nativitatis Domini proxime venturo, et in alio festo Nativitatis anni subsequents. Pariformiter concessit eidem unam gratiosam contri-

⁶⁶⁾ Abbatia Flabonis Montis-Flabémont, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc St. Deodati (St.-Dié), inde ab anno 1526, regebatur ab abbate commendatio Anna du Chastelet. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 73.

⁶⁷⁾ Amatus de Fonte.

⁶⁸⁾ Virgilius de Limoges.

butionem viginti solidorum Turonensium per Curatos et Beneficiatos ipsius Ordinis in aequalibus terminis solvendorum.

Item, super Contractu inito inter Rdm Patrem Sancti Mariani Altissiodonensis ⁶⁹⁾ et eius Conventum ex una, et Rdm Dominum Magistrum Gerardum Remon, in legibus licentiatum, ad consiliarium in civitate [274] praedicta Altissiodorensi moram trahentem partibus ex altera, praetextu quarundam vinearum ad iam dictum Abbatem et Conventum spectantium, ipsi magistro Gerardo in perpetuum emphiteosim datarum. Capitulum delegat Rdm Patrem Dei-Loci ⁷⁰⁾ ad se informandum; attamen omni sinistra suspicione cessante, super validate out damnificatione ipsius monasterii. Qui quidem Rds Pater si repererit ipsum Tractatum in utilitatem ipsius monasterii cedere, autoritate ipsius Capituli confirmabit, modo et forma in litteris exscriptis. Si non, infirmabit.

Item, Capitulum summopere exoptans Ordinem viris scientificis decorari; ideo concedit fratri Petro Le Vasseur ⁷¹⁾, monasterii Praemonstratensi religioso, in sacra pagina licentiatu, gratiosam contributionem quadraginta solidorum Turonensium a quolibet Praelato; et pariformiter viginti solidorum a quolibet Beneficiato ipsius Ordinis persolvendorum. Et hoc pro suo Magisterio Parisiis adipiscendo et obtinendo.

Item, quia ex fideli relatione Rdi Patris monasterii Sancti Martini Laudunensi ⁷²⁾ luce clarius constitit quemdam Tractatum inter Rdm Patrem monasterii Cuissiacensis ⁷³⁾ et eius Conventum ex una, et probissimum virum Petrum Laudragien agricolam, et Margaretam eius Conthoralem partibus ex altera, super locatione cuiusdam Curtis seu firmae in parocchia de Nova Villa, Remensis dioecesis situata, cum suis appenditiis in maximum videlicet ipsius monasterii Cuissiacensis commodum aut utilitatem eedere. Eapropter Capitulum praefatum Tractatum ratum gratumque habet et approbat iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum, quibus nostrae praesentes annectuntur.

⁶⁹⁾ Annis 1496-1540, abbas S. Mariani Altissiodorensis-St. Marien d'Aucerre, in dioecesi, olim Altissiodorensi (Auxerre), nunc Senonensi (Sens), erat Nicolaus Joannis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 477.

⁷⁰⁾ Nomen huius abbatis notum non est.

⁷¹⁾ In Capitulo generali anni 1523, designatus fuerat prior Scholarium Collegii Praemonstratensis Parisiensis. Cfr. editio *Actorum Capp.*, t. II, p. 307 et s.

⁷²⁾ Amatus de Fonte.

⁷³⁾ Ioh. Brutel.

Item, Capitulum similiter ratos gratosque habet tractatus sequentes modo et forma in litteris desuper confectis descriptis. Primo Tractatum initum inter Rdum Patrem praedictum Sancti Martini Laudunensis ⁷⁴⁾ et eius Conventum ex una, et honestum virum Nicolaum Gande et Iohannem Lestocart eius conthoralem partibus ex altera, super locatione cuiusdam domus cum suis appenditiis in civitate Laudunensi situatis; 2° quemdam alium Tractatum initum inter praefatos Abbatem et Conventum ex una, et cives seu habitatores paroeciae de Remeville, praedictae Remensis dioecesis partibus ex altera, praetextu Iurium decimarum et terragiorum et nonnullorum aliorum Iurium tam terrarum arabilium, quam aliarum haereditatum ad iam dictos Abbates et Conventus spectantium. Quos itaque tractatus praescriptos approbat, prout praenarratur, ipsum Capitulum; eo quod ex veridico testimonio Rdi Patris Cuissiacensis ⁷⁵⁾ eidem constitit in maximam utilitatem et commodum ipsius monasterii Sancti Martini Laudunensis cedere.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem monasterii Viridis-Stagni ⁷⁶⁾ in Scotia ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria cum plenitudine potestatis hinc ad triennium in Circaria Scotiae existentia, eo videlicet tenore quod tenebitur comparere anno futuro coram Patribus Ordinis Capitulum Generale celebrantibus, rationem villificationis suae redditurus.

Item, intellecto iniquo, perfido, et scandaloso regimine dilectorum nostrorum in Christo filiorum fratrum Desiderii Potyer, alias Maulon, et Claudii Poysson, religiosorum monasterii Mirae Vallis expresse professorum. Capitulum ordinat et diffinit praefatos fratres videlicet Desiderium ad monasterium Hermeriarum, et Claudium ad monasterium Dei-Loci ad triennium sub regulari disciplina esse victuros. Ut salubriori et decentiori equidem medio, saluti eorundem consulatur.

Visitatores anni praesentis.

Brabantiae; Flandriae; Normanniae; Vasconiae; Hispaniae : Revmus Pater Praemonstratensis ⁷⁷⁾.

Lotharingiae : Rdus Pater Sancti Martini ⁷⁸⁾.

⁷⁴⁾ Amatus de Fonte.

⁷⁵⁾ Ioh. Brutel.

⁷⁶⁾ Annis 1529-1532, abbas Viridis Stagni-Soulseat, in Scotia, in dioecesi Gallovidianensi (Galloway), erat David Vaus. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 111.

⁷⁷⁾ Virgilius de Limoges.

⁷⁸⁾ Amatus de Fonte.

Burgundiae et Sabaudiae : de Corneolo ⁷⁹⁾ ad triennium.

Sueviae et Bavariae : Abbas Adelbergensis ⁸⁰⁾.

Scotiae : Abbas Viridis Stagni ⁸¹⁾ ad triennium.

Caeteri autem Visitatores, ut in anno praecedenti.

Sic signatum : Ita est : N. de Hérissart, Ordinis scriba consistorialis, cum parapho.

Et haec copia cum suo originali quae in Secretaria Praemonstratensi hodie in mense Ianuarii habeo et conservo, concordat de verbo ad verbum. Et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq, Praemonstratensis secretarius ⁸²⁾

⁷⁹⁾ Ioh. Mathieu.

⁸⁰⁾ Annis 1502-1536, abbas Adelbergensis, in diocesi, olim Const^tntiensi (Konstanz), nunc Rottenburgensī (Rottenburg), erat Leonardus Dürr. Cfr. N. BACKMUND, o. c., t. I, p. 63.

⁸¹⁾ David Vaus.

⁸²⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 275-280).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo trigesimo tertio, mensis vero Maii die undecima sequentibusque diebus in celeberrimo monasterio Sancti Martini Laudunensis eiusdem Ordinis celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter in praefato Capitulo comparentium :

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae Professor, eiusdem monasterii Sancti Martini Abbas, ¹⁾ attento decessu Reverendissimi Patris Praemonstratensis ²⁾.

Sancti Evodii de Brana ³⁾.

Sanctae Crucis Metensis ¹⁰⁾.

Buciliensis ⁴⁾.

Mirae-Vallis ¹¹⁾.

Clari Fontis ⁵⁾.

Carthovorensis ¹²⁾.

Loci Restaurati ⁶⁾.

Thenoliensis ¹³⁾.

de Longo Vado ⁷⁾.

Camerae Fontis ¹⁴⁾.

de Capella ad plancas ⁸⁾.

de Moncellis ¹⁵⁾.

Sanctae Mariae in Nemore ⁹⁾.

Gaudii Vallis ¹⁶⁾.

¹⁾ Amatus de Fonte. Cfr. supra, p. 3, n. 1.

²⁾ Virgilius de Limoges, abbas Praemonstrati inde ab anno 1531; obiit 15 aprilis 1533.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 6.

⁴⁾ Inde anno 1532, abbas Buciliensis-Bucilly, in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suessionensi, erat Iohannes Vincent. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 367.

⁵⁾ Iohannes de Foulembay, Cfr. supra, p. 17, n. 32.

⁶⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

⁷⁾ Antonius Charlier. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

⁸⁾ Iohannes Vauthier (?). Cfr. supra, p. 4, n. 11.

⁹⁾ Dominicus Thuilier. Cfr. supra, p. 4, n. 12.

¹⁰⁾ Annis 1531-1543, abbas S. Crucis Methensis, in dioecesi et civitate eiusdem nominis, erat Hugo La Chausse. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 88.

¹¹⁾ Claudius d'Anglure. Cfr. supra, p. 16, n. 17.

¹²⁾ Uti videtur, Antonius Parent. Cfr. supra, p. 4, n. 7.

¹³⁾ Radulphus Amiable. Cfr. supra, p. 23, n. 17.

¹⁴⁾ Aegidius le Tavernier. Cfr. supra, p. 16, n. 23.

¹⁵⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

¹⁶⁾ Bartholomaeus Gaugier. Cfr. supra, p. 15, n. 8.

Viromandensis ¹⁷⁾).

Iovillaris ¹⁸⁾).

[276] *Subscriptus praestitit obedientiam :*

Sanctae Crucis Metensis ¹⁹⁾).

Imprimis ne ordo seu ritus capitulariter procedendi postponatur et parvipendatur, ordinatum est quod omnes Praelati personaliter in ipso Capitulo comparentes, attenta eorum paucitate, erunt diffinitores.

Insuper, Missas celebrari consuetas, primam Sanctae Crucis Metensis ²⁰⁾; 2am Septem Fontium in Burgundia ²¹⁾; et 3am Gaudii Vallis ²²⁾ monasteriorum Abbates celebrabunt. Et ne cultus divini decor et honor deterioretur, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Viromandensis ²³⁾ et Iovillaris ²⁴⁾ in ipsis Missis ad Chorum regendum, ut servitium divinum rite, debite, et cum decenti modulatione celebretur.

Item, delegat Rdum Patrem monasterii Camerae Fontis ²⁵⁾, assumpto secum Priore Scholarium ad tallias ordinarias recipiendas, qui super receptione earundem Patribus Capitularibus fideliter cum legitimo calculo computum reddere tenebuntur.

Item, excusationes Praelatorum in ipso Capitulo personaliter non comparentium, recipient de Capella ad plancas ²⁶⁾ et de Moncellis ²⁷⁾ monasteriorum Abbates, qui quidem an legitimae aut iuridicae fuerint aut ne, omni videlicet favore humano parvipenso, Capitulo Generali fidele testimonium referre habebunt, ut Ordo in sua sincera regula et

¹⁷⁾ Thomas de l'Église. Cfr. supra, p. 4, n. 21.

¹⁸⁾ Annis 1526-1558, abbas Iovillaris-Jovillers, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Virdunensi, erat Iohannes Niguet. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 80.

¹⁹⁾ Hugo la Chausse.

²⁰⁾ Idem.

²¹⁾ Abbas iste non annumeratur nominibus Praelatorum qui praesentes dicuntur in hoc Capitulo in lineis immediate praecedentibus. — Annis 1518-1552, abbas Septem Fontium in Burgundia, sive in Basiniaco-Septfontaines-en Bassigny, in dioecesi Lingonensi (Langres), erat Petrus Thomassin. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 110.

²²⁾ Bartholomaeus Gaugier.

²³⁾ Thomas de l'Église.

²⁴⁾ Iohannes Niguet.

²⁵⁾ Aegidius le Tavernier.

²⁶⁾ Iohannes Vauthier (?).

²⁷⁾ Petrus Adeline.

perfecta obedientia semper consistat, manuteneaturque et in aevum conservetur.

Item, quia domum Dei decet sanctitudo, ideo Capitulum praecipit tam in Ecclesia, quam in clauastro et aliis locis decentibus et congruis continuum silentium observari; alias transgressores si qui reperti fuerint, poena excessibus suis condigna punientur et arcebuntur.

Item, et ne iniquorum insidiae seu sinistrae et malignae suspiciones sub aure surda practicentur, idcirco Auditores compotorum delegat Rdm Patrem monasterii Sancti Martini ²⁸⁾, assumptis secum certis Praelatis qui eisdem interesse voluerint, modo videlicet et forma consuetis.

Item, super controversia mota et existente inter Rdos Patres monasteriorum Thenoliensis ²⁹⁾ et Buciliensis ³⁰⁾, praetextu limitis territorii cuiusdam nemoris et aliquarum terrarum; Capitulum delegat Patrem Sancti Martini ³¹⁾, assumptis secum Sancti Evodii de Brana ³²⁾ et Clarifontis ³³⁾ monasteriorum Abbatibus; quibus dat autoritatem de praefata controversia cognoscendi plenarie et tandem eandem autoritate Capituli fine praedicto terminari, ut ipsi Patres sese mutuo amore, prout decet, et non invidia seu odio prosequantur.

Item, annuendo supplicationibus Rdm Patrum monasteriorum Sancti Petri Selincurtensis ³⁴⁾, sacrae Theologiae professoris, et Sancti Iudoci in Nemore ³⁵⁾, Capitulum remittit religiosos viros et fratres Iohannem Hardy et Iohannem Vigneron, monasteriorum Marchasii Radulphi [277] professi ad ipsum suum nativum monasterium, intellecto quod partim tempus emissionum suarum in praefatis monasteriis Sancti Petri et Sancti Iudoci, ad quam per Revm Patrem Praemonstratensem ³⁶⁾ nuper defunctum, temporibus elapsis, suis exigentibus demeritis emissi fuerint, patienter et humiliter peregerint et compleverint. Et hoc, misericordiam iustitiae rigori praeferendo.

Item, Capitulum ordinat quod fiant litterae missivae ad Religiosos

²⁸⁾ Amatus de Fonte.

²⁹⁾ Radulphus Amiable.

³⁰⁾ Iohannes Vincent.

³¹⁾ Amatus de Fonte.

³²⁾ Michael Coupson.

³³⁾ Iohannes de Foulembay.

³⁴⁾ Iohannes Fretel. Cfr. supra, p. 16, n. 22.

³⁵⁾ S. Iudocus in Nemore-Domnus Martinus. Abbas est Petrus du Bus. Cfr. supra, p. 5, n. 23.

³⁶⁾ Defuncto Virgilio de Limoges, non erat abbas Praemonstrati.

monasterii Insulae-Dei destinandae, quatenus habeant manutenere Priorem claustralem praedicti monasterii et caeteros fratres officarios per bonae memoriae Reverendissimum Patrem Praemonstratensem ³⁷⁾ nuper defunctum institutos, in suis officiis. Alias si huic praesenti decreto contravenerint, per Patrem Abbatem eiusdem monasterii vel per venerabilem confratrem nostrum de Bellosanna ³⁸⁾ poena arbitraria suis excessibus condigna affligentur.

Item, et in causis noviter emergentibus quae Capitulum expectare non possunt, Capitulum delegat R^{dm} Patrem Sancti Martini ³⁹⁾, modo videlicet et forma assuetis.

Item, et ne Capitulum arguatur vitio ingratitude, intellecto quod indignum est de dandis, qui ingratus est de datis, ideo Capitulum ordinat quod fiant litterae missivae ad Revmum D. Cardinalem de Borbonio ⁴⁰⁾ cum gratiarum actione super beneficiis hactenus Religioni et Ordini per ipsum sua benignitate et benevolentia impensis; ipsum insuper obnixè exorando quatenus eundem Ordinem omnibus suis privilegiis, Iuribus et agendis tum apud Regiam Maiestatem, tum apud Principes et Magnates per amplius commendatum habeat, ut ipse Ordo in aevum in sua essentia et libertate integraliter persistere possit.

Item, Capitulum committit vices suas R^{do} fratri monasterii Buciliensis ⁴¹⁾, quatenus possit absolvere dilectum filium fratrem Nicolaum Erard, eiusdem monasterii Religiosum, ab omnibus poenis et censuris Ordinis antehac, suis exigentibus demeritis, contractis; necnon ut possit secum dispensare, ut possit ministrare in ordine sacerdotali per ipsum ante tempus a Iure decisa suscepto. Et hoc viso et intellecto moderno laudabili regimine ipsius fratris.

Item, quia Capitulo legitime constitit Praelatos et Conventus nostri Ordinis negligentes esse in solutione debitorum pro utilitate monasteriorum contractorum, ideo Capitulum cupiens animabus defunctorum, et Ordinis honestati consulere, diffinit et praecipit omnibus et singulis Abbatibus et Conventibus per Abbates definitos ut diligenter et fideliter

³⁷⁾ Vide n. 36.

³⁸⁾ Michael Lelong. Cfr. supra, p. 8, n. 22.

³⁹⁾ Amatus de Fonte.

⁴⁰⁾ Quisnam sit hic cardinalis de Bourbon, difficile est dictu. Eo quod cardinalis de Bourbon-Vendôme factus sit cardinalis (natus anno 1523) anno 1548, et archiepiscopus Rothomagensis (Rouen). Admittendus estne error in textu Actorum Capituli istius anni 1533, uti provenit a manu scribae manuscripti?

⁴¹⁾ Ioh. Vincent.

Creditoribus persolvant, de consilio Patris-Abbatis; dummodo huiusmodi debita versa fuerint in utilitatem ipsorum Monasteriorum.

Item, Capitulum ordinat Rdum Patrem monasterii Vallis Sanctae Mariae ⁴²⁾ visitatorem triennem cum plenitudine potestatis in Circaria Frisiae, praecipiendo litteras missivas ad eundem destinari cum gratiarum actione super laboribus antehac in cursu suae visitationis assumptis; cum notificatione etiam quod tempora moderna prout periculosa, attamen non diuturna, quoniam [278] sperandum est quod tempore moderno Artifex et Redemptor noster non derelinquet vineam suam, sed eam medio convenientiori purgabit ut tandem fructum uberiores emittat, producat et afferat. In ipsis insuper litteris inseratur clausula, quod Ordo est paratissimus exhibere suas operas, et diligentius pro tuitione et defensione Iurium, privilegiorum et libertatum Ordinis.

Item, Capitulum assumit providos et litteratos viros Pharaonem Carpentier in officium Advocati Ordinis in suprema Curia Parisiensi et Ludovicum Isambert in Procuratorem et Iohannem Forle in Sollicitatorem processuum Ordinis Parisiis, usque ad revocationem, una cum Iuribus, emolumentis et stipendiis assuetis.

Item, quoniam iuxta et secundum iuridicam sententiam Lex instituitur cum promulgatur; et roboratus cum moribus utentium approbatur. Idcirco Capitulum decernit et praecipit quod in omnibus et singulis Ordinis monasteriis lex illa et capitularis decisio antehac decisa, quae incipit : Vineam Domini Sabaoth ⁴³⁾, cum omnibus suis clausulis inviolabiliter et ad unguem practicetur; transgressores, si qui reperti fuerint, per Visitatores poena condigna et arbitraria ad rigorem diffinit arceri.

Item, visis et perlectis litteris Rdi in Christo Patris et Domini Episcopi Suessionensis ⁴⁴⁾, Monasterii Vallis Christianae Abbatis commendatarii, requirentis duos aut tres Religiosos sui praedicti monasterii, praetextu sui pessimi regiminis et reprobatae conversationis ad aliquaalia monasteria Ordinis emitti. Capitulum diffinit quod describantur litterae missivae cum gratiarum actione super zelo regu-

⁴²⁾ Annis 1518-1543, abbas Vallis S. Mariae, seu Lidlum, in dioecesi Ultraiectensi (Utrecht), erat Iohannes de Keppel. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 210.

⁴³⁾ In hac Bulla pontificia, urgetur vita communis religiosorum.

⁴⁴⁾ Abbatia Vallis Christianae sita erat in dioecesi Suessionensi. Annis 1528-1534, episcopus Suessionensis erat Symphorianus Bullioud. Cfr. B. GAMS, *Series Episcopatus Ecclesiae Catholicae*, Salzburg, 1957, p. 633.

laris disciplinae per ipsum in praedicto monasterio praetense; eidem insuper notificando quod numquam emittuntur fratres seu religiosi Ordinis nisi informationes praeviae super vita et moribus fratrum emittendorum rite et iuridice sint factae. Quapropter Capitulum delegavit Rdm Patrem Sancti Martini ⁴⁵⁾, Patrem-Abbatem eiusdem monasterii, assumpto secum aliquo Praelato Ordinis, qui citius quam fieri poterit, diligenter et attente, Deum videlicet prae oculis habendo, visitabunt et reformabunt iam dictum monasterium, si quae reformatione dignum in ipso repperint, et potissimum informabunt super regimine praescriptorum fratrum, qui, si eosdem emissione dignos invenerint, emittentur; si non, ipsos alia punitione delictis suis condigna arcebunt, ut poena ipsorum cedat caeteris in exemplum.

Item, praecipit Capitulum quod fiant litterae missivae destinandae ad consanguineos Viri Agni du Chastelet, moderni Abbatis Flabonis Montis ⁴⁶⁾ eosdem videlicet summopere exorantes quatenus suis salutaribus mediis et monitionibus ipsum Agnum ad habitum Ordinis accipiendum inducere velint; quem si accipere elegerit, Rdus Pater Tullati, coadiutor monasterii Sanctae Mariae in Nemore ⁴⁷⁾, autoritate Capituli eum induat, et tandem in loco et tempore debitis ipsum ad professionem recipiet, ne in bove et asino arare Ordo videatur et conspiciatur.

Item, Capitulum creat, nominat et instituit praefatum Rev. Patrem Nicolaum, coadiutorem praedicti monasterii Sanctae Mariae in Nemore ⁴⁸⁾ [279], Vicarium Ordinis in Circaria Lotharingiae, cum plenitudine potestatis, cui dat auctoritatem duos aut tres novitios praefati monasterii Flabonis Montis ad actum professionis accipiendum. Una cum potestate prosequendi adversus Commissarios Regios etiam Iudiciales super receptione fructuum temporalium instante processu iam dicti monasterii deputatos, summa pecuniarum Ordini debitarum. Insuper ut possit et valeat condecienti punitione punire omnes et singulos Religiosos Ordinis delinquentes, apostatas et fugitivos, et eosdem in sua propria monasteria incarcerare, una cum auxilio et invocatione

⁴⁵⁾ Amatus de Fonte.

⁴⁶⁾ Anna du Chastelet. Cfr. supra, p. 24, n. 66.

⁴⁷⁾ Abbas S. Mariae in Nemore erat Dominicus Thuilier. Coadiutor electus erat, anno 1528, Nicolaus Thuilier, qui de facto abbas erit annis 1534-1558. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 96.

⁴⁸⁾ Cfr. nota praecedens.

brachii saecularis, si opus fuerit; et potissimum usque ad Capitulum futurum dilectos nostros in Christo filios fratres Desiderium Maubon et Claudium Poysson, monasterii Mirae Vallis Religiosos expresse professos, qui anno elapso suis exigentibus demeritis et excessibus ad monasteria Hermeriarum et Dei Loci hinc ad triennium emissi fuerant. Qui quidem sathanico consilio et instinctu ducti, nunc fugitivi, excommunicati et apostatae existunt, et per vicos et plateas discurrent in non minimum Ordinis dedecus et vituperium. Et ne in praescriptis peragendis et exequendis Monasterium suum aliquod patiatur incommodum et detrimentum, attendentes quod nemo tenetur suis propriis stipendiis militare, idcirco Capitulum pariformiter decernit quatenus toties quoties aliquos Religiosos in suis carceribus incarcerari contigerit, si per annum inclusi fuerint, summam duodecim librarum Turonensium a propriis Praelatis ipsorum exigere; et ad hanc postulandum sub poenis et censuris Ordinis cogere poterit aut alias et minus, habito respectu ad quantitatem temporis reclusionis eorum; ut via iniquitatis perfidis Religiosis praecludatur, et malitiis hominum obvietur.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres Monasteriorum Camerae Fontis ⁴⁹⁾ et Albae Curiae ⁵⁰⁾ et quemlibet eorum in solidum ad se informandum super validitate aut damnificatione cuiusdam Contractus initi inter Abbatem monasterii Gaudii Vallis ⁵¹⁾ et eius Conventum ex una, et Enoch Lasus et Catherinam Postelle et quosdam alios consortes eorum Parisiis commorantes partibus ex altera, super locatione cuiusdam domicolae in civitate Parisiensi situatae eidem ad certum tempus ad firmam datae. Qui quidem Patres inquisitione diligenter sic prout praemittitur per ipsos facta, si perceperint praefatum tractatum in bonum ipsius monasterii cedere, ipsum autoritate Capituli confirmabunt; si non, infirmabunt.

Item, Capitulum diffinit quod fiat Commissio fratri Mathurino Dandelle, Priori Scholarium, in Iure Canonico Licentiatum, ad recipiendum omnes et singulas tallias tam pro anno praesenti quam pro retroactis annis Ordini debitas, tam in Circariis Flandriae, Brabantiae, quam in omnibus aliis Circariis Ordinis, cum potestate unam vel plures quitantiam seu quitantias dandi; attamen eo tenore quod super pecuniis, receptis legalem et fidelem computum Ordini reddere tenebuntur.

⁴⁹⁾ Aegidius le Tavernier.

⁵⁰⁾ Petrus le Courtiller. Cfr. supra, p. 4, n. 13.

⁵¹⁾ Bartholomaeus Gaugier.

[280] Item, attentis multis debitis et oneribus quibus Ordo agitur et gravatur, Capitulum decernit ut fiat citatio ad citandum fratrem Bartholomaeum Candelyer, Religiosum expresse professum monasterii Sti Foillani, nostri Ordinis, necnon Curatum Ecclesiae parochialis Sanctae Crucis Noviomensis dioecesis, compariturum videlicet coram Rdo Patre Sancti Martini aut eius Vice-Gerentem in praedicto monasterio Sancti Martini ad diem decimam quintam post praesentem executionem per nos in hac parte delegatis, et hoc Receptoribus Talliarum, quod iustum fuerit, responsurum.

Item, quia tenore quarumdam litterarum olim a foelicis recordationis Revmo Patre Iacobo de Bachimont ⁵²⁾, monasterii Praemonstratensis Abbate emanatarum, Capitulo Generali luce clarius constitit fratrem Bertoldum Regnault, monasterii Cuissiacensis Religiosum expresse professum, necnon Curatum Ecclesiae parochialis de Nova-Villa annuatim teneri et obligari sub poenis et censuris Ordinis de certa pensione praetextu cessionis ipsius Ecclesiae parochialis eidem per fratrem Iacobum Bernard eiusdem monasterii Cuissiacensis Religiosum factae; quia quidem pensionem partim iam dicto Iacobo persolvere et satisfacere renuit, prout et de facto recusat; ideo Capitulum cupiens praedictis fratribus Iustitiae complementum impertiri, ordinavit, prout tenore praesentium ordinat, quod moneatur praescriptus frater Bertaldus, sub poenis et censuris Ordinis quatenus, infra certum et decentem diem eidem fratri Iacobo de summa debita satisfacere studeat; et casu quo isdem frater Bertaldus se opposuerit, tunc assignetur et praefigatur ipsi certa et legitima dies coram Rdo Patre Sancti Martini ⁵³⁾ aut Vice-gerente in praedicto monasterio Sti Martini ad dicendum seu allegandum causam seu causas suae oppositionis, aut aliam processurum, prout Iuris fuerit.

Visitatores praesentis anni :

Circariarum Franciae et Lotharingiae : Rdus Pater Sti Martini Laudunensis ⁵⁴⁾.

Frisiae : Rdus Pater monasterii Vallis Sanctae Mariae ⁵⁵⁾, et hoc ad triennium.

⁵²⁾ De Bachimont mortuus erat anno 1531. Inde ab anno 1513 fuerat Dominus Praemonstratensis.

⁵³⁾ Amatus de Fonte.

⁵⁴⁾ Amatus de Fonte.

⁵⁵⁾ Ioh. de Keppel.

Sic signatum : Ita est. fr. H. de Herissart, praedicti Ordinis scriba consistorialis cum parapho.

Et haec copia cum suo originali hac die undecima mensis Ianuarii anni millesimi sexcentissimi sexagesimi secundi de verbo ad verbum concordat. Et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq, Secretarius supradictus ⁵⁶⁾.

⁵⁶⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 281-290).

[281] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno virginei partus millesimo quingentesimo tricesimo quarto, mensis vero Maii die tertia sequentibusque diebus, in insigni monasterio Sancti Martini Laudunensis eiusdem Ordinis celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter in praesenti Capitulo comparentium:

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, eiusdem monasterii Sancti Martini Abbas ¹⁾, attenta vacatione Sedis abbatialis dignitatis monasterii Praemonstratensis ²⁾.

Branensis ³⁾.

Gaudii Vallis ⁸⁾.

Sancti Iusti, in sacra pagina bacca-

de Moncellis ⁹⁾.

laureus ⁴⁾.

Sancti Iohannis Ambianensis ¹⁰⁾.

Camerae Fontis ⁵⁾.

Carthovorensis ¹¹⁾.

Thenoliensis ⁶⁾.

Domni Martini ¹²⁾.

Viromandensis ⁷⁾.

Buciliensis ¹³⁾.

¹⁾ Amatus de Fonte. Cfr. supra, p. 3, n. 1.

²⁾ Defuncto abbate genetali, Virgilio de Limoges, mense decembri 1533, ad munus abbatiale Praemonstrati electus ferat Michael Coupson, abbas Branensis. Verum, haec electio approbationem pontificiam non accipiet.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁴⁾ Annis 1533-1565, abbas S. Iusti Belvacensis-St. Just-en-Beauvaisis, vel en-Chaussée, in diocesi Belvacensi (Beauvais), erat Iudocus Cocquerel. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 564.

⁵⁾ Aegidius le Tavernier. Cfr. supra, p. 16, n. 23.

⁶⁾ Radulphus Amiable. Cfr. supra, p. 3, n. 8.

⁷⁾ Thomas de l'Église. Cfr. supra, p. 4, n. 23.

⁸⁾ Bartholomaeus Gaugier. Cfr. supra, p. 15, n. 8.

⁹⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

¹⁰⁾ Nicolaus Lagrené. Cfr. supra, p. 9, n. 9.

¹¹⁾ Nomen huius abbatis non constat.

¹²⁾ Petrus du Bus. Cfr. supra, p. 5, n. 23.

¹³⁾ Ioh. Vincent. Cfr. supra, p. 28, n. 4.

Sanctae Mariae in Nemore ¹⁴⁾ .	de Silleyo ¹⁷⁾ .
Clarifontis ¹⁵⁾ .	Belli-loci ¹⁸⁾ .
de Longo Vado ¹⁶⁾ .	Montis Sancti Martini ¹⁹⁾ .

Subscriptus praestitit obedientiam :

Abbas Sancti Iusti ²⁰⁾.

Imprimis ne nervus seu norma capitulariter procedendi seniorum et maiorum parvipendatur et omittatur, quin imo sed ut potius perfectius et per amplius practicetur et observetur, idem Capitulum diffinit quod omnes Praelati personaliter in hoc instanti Capitulo comparentes laudabili more assueto erunt diffinitores.

Insuper, quoniam rectae rationis dictamen iubet, praecipit et imperat (voicy quelque Empereur de quatrieme, qui est si elegant) ²¹⁾ divini cultus decorem in omnibus et per omnia ampliari, et minime in aliquo deteriorari; Eapropter ad Missas celebrari assuetas delegat Rdos Patres Gaudii Vallis ²²⁾, Sancti Iusti ²³⁾ et de Silleyo ²⁴⁾ Abbates celebrandas, una cum delegatione Reverendorum Patrum monasteriorum Viromandensis ²⁵⁾ et de Longo Vado ²⁶⁾ ad chorum regendum, ut in ipsis laus et iubilatio divina solemniter, devote et honorifice cum decenti pausa et meritoria modulatione adamussim celebretur, decantetur et persolvatur.

Item, Capitulum ordinat Revdum Patrem monasterii Camerae Fontis ²⁷⁾ una cum Vicario monasterii Praemonstratensis ²⁸⁾ ad tallias ordinarias recipiendas, modo videlicet et forma assuetis.

¹⁴⁾ Dominicus Thuilier. Cfr. supra, p. 4, n. 12.

¹⁵⁾ Ioh. de Foulembay. Cfr. supra, p. 17, n. 32.

¹⁶⁾ Antonius Charlier. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

¹⁷⁾ Annis 1513-1545, abbas Siliensis-Silly, in dioecesi Sagiensi (Sées), erat Gulielmus Paris. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 51.

¹⁸⁾ Desiderius Silvestre. Cfr. supra, p. 16, n. 25.

¹⁹⁾ Nicolaus Lagrené. Cfr. supra, p. 16, n. 27.

²⁰⁾ Iudocus Cocquerel.

²¹⁾ Nota personalis scribee manuscripti : du Crocq.

²²⁾ Bartholomaeus Gaugier.

²³⁾ Iudocus Cocquerel.

²⁴⁾ Gulielmus Paris.

²⁵⁾ Thomas de l'Église.

²⁶⁾ Antonius Charlier.

²⁷⁾ Aegidius le Tavernier.

²⁸⁾ Abbatia Praemonstratensi Abbate orbata, iura abbatiae defendenda pertinebant ad Vicarium.

Item, quia parvipendenda est pars quae toti non congruit, ea de re Capitulum nisibus totis peroptans ipsum Ordinem radicaliter et funditus in suo esse, obedientia et iurisdictione prospere in anima una coalescere et persistere, delegabit prout nunc delegat, et committit Rdos Patres Sancti Iusti ²⁹⁾ et Carthovorensem ³⁰⁾ monasteriorum Abbates ad audiendas et recipiendas excusationes Praelatorum in hoc instanti Capitulo personaliter non comparentium. Qui quidem Patres an ipsae excusationes legitimae et validae fuerint aut ne, iam dicto Capitulo, omni videlicet sinistra [282] suspicione cessante, veraciter vivae vocis oraculo videre habebunt ne membra pedetentim a corpore ipsius Ordinis distrahi et separari possint.

Item, ut via iniquitatis hominibus impiis et malevolis praecludatur, et potissimum hominibus verba iniqua et dolosa loquentibus; Idcirco Capitulum ordinat et delegat Rdos Patres Sancti Martini ³¹⁾ Auditorem Compotorum una cum evocatione quorundam Praelatorum Ordinis quod secum duxerit convocare; qui quidem plene et perfecte de summa totalis receptae et solutae seu expositorum omni diligentia calculo fideliter habebunt cognoscere et super his decenter, provide et commode disponere, ut omnis solutionis perfida suspicio et murmuris damnabilis occasio tollatur, abiciatur et postponatur.

Item, Capitulum creat, nominat et continuat prout in moderno Capitulo nominavit et creavit Rdos Patres monasteriorum Camerae Fontis ³²⁾ et de Capella ad Plancas ³³⁾ Syndicos Ordinis, quibus potissimum dat et confert auctoritatem et potestatem defendendi et tuendi omnibus modis et mediis legitimis et possibilibus sua privilegia et libertates Ordinis etiam coram quibuscumque Iudicibus, una cum potestate compellendi quoscumque Abbates Commendatarios Ordinis tallias ordinarias et extraordinarias persolvere renuentes et hoc sub poenis et censuris Ordinis.

Item, quia ad aures Capituli pervenit quod monasterium Monialium Vallis Catharinae Virginis, nostri Ordinis, Leodiensis dioecesis, pro nunc sit quasi membrum a corpore abscissum in non minimum ipsius Ordinis dedecus, opprobrium et vituperium ³⁴⁾. Ideo Capitulum

²⁹⁾ Iud. Cocquerel.

³⁰⁾ Nomen ignotum.

³¹⁾ Amatus de Fonte.

³²⁾ Aegidius le Tavernier.

³³⁾ Nomen ignotum. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

³⁴⁾ Vallis S. Catharinae tunc pertinebat ad dioecesim Leodiensem. Nunc vero ad dioecesim Bredanam. Sedem nunc habet in Oosterhout.

cupiens et summopere peroptans ipsi membro languido medelam salutare adhibere, delegat pro tunc prout ut nunc, Rdm Patrem Sancti Michaelis Antverpiensis ³⁵⁾ ad praefatum monasterium visitandum et reformandum, Deum videlicet prae oculis habendo, tam in capite quam in membris, una cum plenitudine potestatis, omnia et singula agendi, faciendi, et exercendi, usque ad revocationem, quae pro conservatione et observantia Religionis et obedientia, ac indemnitate et commodo tam spirituali quam temporali ipsarum Sanctimonialium et ipsius monasterii, nec non suarum animarum salute necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna.

Item, quoniam iuxta et secundum tenorem litterarum Ordinis Patres-Abbates ³⁶⁾ funguntur officio privilegiato visitandi et reformandi monasterium Praemonstratense, toties quoties opus fuerit aut eisdem opportunum esse videbitur. Attenta igitur absentia Rdi Patris Floreff-
fiensi ³⁷⁾, Capitulum delegat Rdm Patrem Sancti Martini ³⁸⁾, una cum evocatione Floreffiensis ³⁹⁾, Carthovorensis ⁴⁰⁾ et de Genliaco ⁴¹⁾, ad iam dictum monasterium visitandum et reformandum in omnibus et per omnia, modo videlicet et forma praescriptis.

[283] Item, annuendo humillimae et devotae supplicationi fratris Nicolai Villain, religiosi monasterii Praemonstratensis et nunc curati Ecclesiae parochialis de Hannepes ⁴²⁾, Laudunensis dioecesis, Capitulum concedit participationem omnium orationum et suffragiorum Ordinis omnibus confratribus et consororibus seu benefactoribus quinque Vulnerum seu plagarum Salvatoris nostri Iesu Christi, in ipsa Ecclesia parochiali laudabiliter et meritorie instituta et approbata, ut nomen ipsius Domini nostri per amplius laudetur, amplificetur et glorificetur in saecula.

Item, Capitulum committit vices suas Rdis Patribus monasteriorum

³⁵⁾ Annis 1519-1538, abbas S. Michaelis Antverpiensis, in dioecesi et civitate eiusdem nominis, erat Cornelius van der Meer. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 269.

³⁶⁾ Patres Abbates hic designant Abbates (praeter Praemonstratensem), S. Martini Laudunensem, Floreffensem, et Cuissiacensem.

³⁷⁾ Godefridus Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

³⁸⁾ Amatus de Fonte.

³⁹⁾ Godefridus Martini.

⁴⁰⁾ Nomen ignotum.

⁴¹⁾ Nomen ignotum. Videtur tunc affuisse abbatem commendatarium.

⁴²⁾ Hanaple erat inter paroecias incorporatas abbatiae Praemonstratensis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 522.

Albae Curiae ⁴³⁾ et de Capella ad plancas ⁴⁴⁾ et cuillicet eorum in solidum ad se informandum super validitate aut damnificatione cuiusdam tractatus initi inter Abbatem monasterii Gaudii Vallis ⁴⁵⁾ et eius Conventum ex una, et Enoch Lasne et Catharinam Prelle et laicos consortes eorum Parisius commorantes partibus ex altera, super locatione cuiusdam domiculae Parisius situatae; attamen eo tenore quod in hoc negotio fideliter et diligenter procedant, prout per Capitulum in moderno Capitulo Generali decisum fuit et ordinatum.

Item, Capitulum ratum gratumque habet quemdam Tractatum initum inter Rdum Patrem Sancti Martini ⁴⁶⁾ et eius Conventum ex una, et honestum virum inter Thomam Sancterre partibus ex altera, de quinta parte terrarum ac medietate trium partium domus seu curtis loci et pourprisii de Fleurettes, necnon et medietate trium partium nemoris Lehouyere nuncupati una cum approbatione cuiusdam alterius tractatus initi inter praefatos Abbates et Religiosos et approbatissimos viros Guilelmum le Thellier et praedictum Thomam Sancterre tamquam tutores et curatores Iohannis et Petri Herbia, videlicet de quarte parte domus seu censa de Boisloghier et quarundam aliarum haereditatum ad iam dictos Religiosos spectantium, iuxta et secundum tenorem videlicet quarundam confirmationum per olim foelicis recordationis Reverendissimum Patrem Praemonstratensem Iacobum de Bachimont ⁴⁷⁾ et nonnullarum inquisitionum per Rdum Patrem piaie memoriae Abbatem Cuissiacensem ⁴⁸⁾ nuper defunctum a paucis diebus citra factarum huiusmodi tractatus in maximam utilitatem et commodum ipsius Ecclesiae Sancti Martini cedere.

Item, quia decet Capitulum omnes Tractatus bonis moribus et rationi consonas existentes approbare et confirmare, caeteros autem reprobare et annullare, eapropter admittit et recipit quemdam amicabilem compositionem seu transactionem inter praescriptos Rdos Patres Sancti Martini ⁴⁹⁾ et eius Conventum factam, super videlicet certa quantitate pecuniarum annuatim ipsi Conventui persolvendarum una cum

⁴³⁾ Annis 1519-1555, abbas Albae Curiae-Abbecourt, in dioecesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), erat Petrus le Courtilier. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 452.

⁴⁴⁾ Nomen eius non constat.

⁴⁵⁾ Bartholomaeus Gaugier.

⁴⁶⁾ Amatus de Fonte.

⁴⁷⁾ de Bachimont obierat durante 1531.

⁴⁸⁾ Abbas J. Brutel obiit anno 1534.

⁴⁹⁾ Amatus de Fonte.

perceptione nonnullorum aliorum reddituum eidem a tempore inmemoriali assignatorum et legatorum. Et hoc potissimum tam pro oneribus victus et vestitus quam pro aliis negotiis necessariis et honestis ipsorum Religiosorum [284] supportandis. In omnibus videlicet et per omnia iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum, quibus eiusdem Capituli litterae approbationis annectuntur et affiguntur.

Item, visis, intellectis et veraciter perlectis informationibus super vita et moribus fratris Frederici de Beauraing, religiosi monasterii Domni-Martini expresse professi, quibus sufficienter Capitulo constitit ipsum fratrem multis criminibus irretitum et contaminatum esse, et potissimum adulterii, sacrilegii, ebrietatis et apostasiae criminibus, Capitulum itaque peroptans ipsius fratris saluti consulere et malitiis hominum obviare, ut poena ipsius cedat caeteris in exemplum, sententiat, dicit et condemnat eundem hinc ad festum divi Iohannis Baptistae proxime venturum, poena carceris adhuc in monasterio Sti Martini in quibus nunc detinetur, esse puniendum; quo insuper tempore elapso emittit ipsum ad monasterium Sti Iohannis prope Falesiam, ibidem videlicet suis exigentibus demeritis usque ad triennium sancte et religiose victurum, et sub regulari disciplina manutenendum.

Item, quia facilitas veniae incentivum praebet delinquendi, ideo intellecto damnabili et scandaloso regimine fratris Christophori Bourgain, Religiosi monasterii de Longo Vado expresse professi, multis videlicet excessibus maculati. Pariformiter Capitulum eundem fratrem poena carceris in praelibato monasterio Sti Martini, spatio quadraginta dierum esse affligendum; attamen eo tenore quod Rdus Pater Sti Martini ⁵⁰⁾ cum ipso poterit misericorditer, visa contentione eius, autoritate Capituli Generalis agere, aut alias, prout Iuris erit.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem de Silleyo ⁵¹⁾ ad se informandum super commodo aut detrimento cuiusdam Tractatus de quodam molendino necnon aliquibus pratis et redditibus, initi inter Venerabiles Religiosos Abbatem et Conventum Sti Audoeni Rothomagensis, Ordinis Sancti Benedicti ex una, et Rdum Patrem monasterii Insulae Dei ⁵²⁾ et eius Conventum partibus ex altera; et hoc iuxta et secundum tenorem decisionis in moderno Capitulo futuro promulgatas.

Item, quia ex relatione quorundam fide dignorum Capitulo rite,

⁵⁰⁾ Amatus de Fonte.

⁵¹⁾ Gulielmus Paris.

⁵²⁾ Uti videtur, Gilbertus de Limoges tunc abbas erat Insulae Dei-Iledieu. Cfr. N,

debite et sufficienter constitit quendam Contractum gestum et factum fuisse inter olim piaae memoriae Rdum Patrem Belli-Loci ⁵³⁾ nuper defunctum et eius Conventum ex una, et Edmundum Thiebault mercatorem in civitate Trecensi moram trahentem partibus ex altera, super locatione cuiusdam domus cum eius appendentibus in ipsa Civitate Trecensi situatae; eidem videlicet Edmundo in perpetuam emphyteosim datae; Capitulum igitur ea quae Iuris sunt et rationis facere et exequi cupiens, praefatum Abbatem et Conventum dispensat et absolvit a Iuramento et a fide mentita super promissis praestitis, una cum absolutione promissionis super ipso eodem Tractatu per modernum Abbatem ipsius Monasterii, suo [285] tamen Conventu minime evocato iam cum Edmundo a paucis diebus citra habita et facta, intellecto quod isdem Tractatus cedit in non minimum praeiudicium et damnificationem ipsius monasterii; ipsis insuper Abbati et Conventui plenam auctoritatem impertiens praedictum Edmundo conveniendi et prosequendi coram quibuscumque iudicibus, omnibus viis et mediis convenientibus et iuridicis. Verumtamen ne via malitiae, iniquitatis ad deceptionis hominibus aperiatur, eapropter Capitulum ordinat et committit Rdos Patres monasteriorum Bassifontis ⁵⁴⁾ et de Moncellis ⁵⁵⁾ ad se inquirendum et informandum super utilitate et detrimento iam dicti Tractatus; qui quidem Patres si repperint ipsum in commodum ipsius monasterii cedere, auctoritate Capituli confirmabunt; quod si non, reprobabunt.

Item, et ne vitio levitatis Capitulum arguatur, idcirco matura deliberatione praehabita, impraesentiarum creat, nominat et assumit fratrem Mathurinum Dandelle ⁵⁶⁾, in Iure Canonico Licentiatum, in Vicarium monasterii Praemonstratensis et fratrem Michaellem Bottée in Vicarium Collegii Parisiensis ⁵⁷⁾; quos quidem fratres et religiosos

⁵³⁾ Desiderius Silvestre.

⁵⁴⁾ Annis 1531-1538, abbas Bassi Fontis=Basse-Fontaine, in dioecesi Trecensi (Troyes), erat Petrus Vincent. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 480.

⁵⁵⁾ Petrus Adeline.

⁵⁶⁾ Paulo supra, sermo fuit de constituendo Vicario generali, eo quod abbatia Praemonstratensis orbata erat abbate; ad hoc munus assumitur Math. Dandelle, qui inde ab anno 1517, praeses erat Collegii Ordinis Parisiensis.

⁵⁷⁾ Michael Bottée fama praeclara gaudet in historia Ordinis saeculo decimo sexto. Cfr. L. GOOVAERTS, *Ecrivains, Artistes et Savants de l'Ordre de Prémontré*, T. I, p. 78; t. IV, p. 264. Refertur ibidem elogium Obituarii Praemonstratensis relate ad Bottée : « II. Id. decembris (12). Commemoratio ...Francisci Boffes (= Bottée), in sacratissima Theologie facultate professoris, qui totos vite sue annos in humanioribus ac sacris

certo dierum curriculo citra, Rdus Pater Sancti Martini ⁵⁸⁾, attenta vacatione sedis dignitatis abbatialis ipsius monasterii Praemonstratensis in eadem officia assumpsit, et ad ipsa exercenda creavit et nominavit; attamen adveniente confirmatione electionis Rdi Patris Michaelis Coupson ⁵⁹⁾, nuper in eiusdem monasterii Abbatem electi, tunc isdem Rdus Pater praefatorum itaque fratrum creationem, nominationem et institutionem ratam gratamque habere poterit, si id aequum et laudabile visum fuerit, ne alias super huiusmodi institutione, creatione et nominatione disponere in decorem et utilitatem ipsius monasterii et totius Ordinis.

Item, et in causis noviter emergentibus, quae Capitulum forsitan exspectare non possent, Capitulum delegat Rev. Patrem Sancti Martini ⁶⁰⁾, modo videlicet et forma assuetis.

Item, Capitulum per obitum magistri Claudii Frole, assumit scientificos viros magistros Radulphum Guilbert et Dionisium Rubetel in officio Procuratoris et Advocati Ordinis in Curia seu Audientia Castellati Parisiensis una cum stipendis assuetis et consuetis.

Item, salutari Regalis Prophetiae adhaerendo sententiae, volentis decorem Domus Dei anhelitu amplo esse prosequendum et contemplandum; Itaque quoniam litteraliter et serie seu ex ore quarundam litterarum Capitulo exhibitarum, eidem Capitulo innotuit Rdum Patrem Monasterii Beatae Mariae in Nemore ⁶¹⁾ et eius Conventum e paucis diebus citra de novo instituisse et ordinasse Missam intemeratae Virginis Mariae quotidie in ipso monasterio in honorem eiusdem Virginis, et ob remedium animarum suarum solemniter et honorifice decantari pro cuius quidem Missae fundatione seu celebratione, quaedam transactione seu amicabile compositio inter praefatos et Abbatem et Conventum [286] intervenit de certa annuali quantitate pecuniarum praefato videlicet Conventui assignatarum pro ampliori manutentione victus et vestitus ipsorum Religiosorum; Capitulum igitur quod iustum est iuste exequi cupiens, praescriptae Missae institutionem et pariformiter eorumdem Abbatis et Conventus transactionem in litteris edocendis consumens, et omnibus pene muniis religionis, maximo vicariatus probe functus, ad huius monasterii gradum eligi promeruit; sed pro dolor, cum huius negotium pertracteretur, morte preventus interiit ».

⁵⁸⁾ Amatus de Fonte.

⁵⁹⁾ Mich. Coupson electus fuerat abbas Praemonstratensis; electio tamen haec non potuit obtinere approbationem pontificiam.

⁶⁰⁾ Amatus de Fonte.

⁶¹⁾ Dominicus Thuilier.

omnibus et per omnia laudat et approbat, prout perfecte in litteris desuper confectis describitur et continetur.

Item, Capitulum committit vices suas ad triennium Rdo Patri de Silleyo ⁶²⁾ ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria Ordinis in Circaria Normanniae constituta, etiam cum plenitudine potestatis, et potissimum cum potestate cogendi et compellendi sub poenis et censuris Ordinis Rdos Patres ipsius Circariae ad tallias ordinarias et extraordinarias pro oneribus Ordinis supportandis persolvendas. Verumtamen in commissione ipsius inseratur clausula, quod si Rdus Pater Electus monasterii Praemonstratensis ⁶³⁾ attentet visitare praefatam Circariam, tunc pro hoc anno visitationis sic prout praemittitur, per ipsum Rdum Patrem Electum ⁶⁴⁾ faciendae, supersedebit autoritas ipsius Rdi Patris de Silleyo ⁶⁵⁾, nec in uno eodemque anno monasteria et Praelati ipsius Circariae duplicibus graventur expensis.

Item, quia litteraliter Capitulo constitit Rdum Patrem Floreffiensem ⁶⁶⁾ et Conventum quamdam petiam pascuarum in perpetuam emphyteosim dedisse et tradidisse providis et honestis viris Guillelmo de Gerben et Francisco de Flerure in Curée de Lision commorantibus; quia igitur ex fidei testimonio et relatione eorundem Patris et Conventus Capitulo innotuit eundem Tractatum in non minimum commodum ipsius monasterii cedere; eapropter Capitulum iam dictum Tractatum in omnibus, prout in litteris desuper descriptis inseritur, laudat, admittit et approbat, eo quod de terrulis et de modica re agitur et quaestio habetur.

Item, annuendo supplicationi per ipsum praescriptum Patrem Floreffiensem ⁶⁷⁾ Capitulo factae et exhibitae, Capitulum inhibet omnibus et singulis Praelatis et Religiosis sub poena perpetui carceris ne de caetero praesumant legere et defendere seu quomodolibet disputare de Lutherana haeresi, seu opera per ipsum Lutherum compilata et descripta apud se habere et manutenere, nec non inter ipsos quaestiones habere de quibusdam haeresibus per Theologos Universitatum reprobatos contra fidem catholicam, Sacramenta ecclesiastica, mandata Dei et Ecclesiae male agentibus; intellecto quod pluribus locis pestis

⁶²⁾ Gulielmus Paris.

⁶³⁾ Michael Coupson.

⁶⁴⁾ Idem.

⁶⁵⁾ Gulielmus Paris.

⁶⁶⁾ God. Martini.

⁶⁷⁾ Idem.

Lutherana incrementa suscipit, in non modicum detrimentum fidei catholicae dedecus, vituperium, opprobrium et detrimentum.

Item, intellecta damnabili et scelerato regimine fratris Andreae de Fluis, Religiosi monasterii Belli-Reditus, qui certo tempore citra, quodam ausu temerario, palam et publice proferre attentavit contra personam proprii sui Praelati, conspirare velle pro veneno intoxicato in ipsum inferendo, una cum nefando [287] gravamine multorum scelerum et criminum, quibus Capitulum sufficienter novit ipsum esse irretitum, et potissimum blasphemiae et ebrietatis. Capitulum igitur ne tantum scelus remaneat inultum, sincero et maturo super hoc consilio habito, refert et consulit, litteras Rdi Patris Floreffiensis ⁶⁸⁾ responsum faciendo, ipsum fratrem per spatium duorum mensium poena carceris esse puniendum; quo tempore stante in singulis secundis quartis et sextis feriis pane et aqua cibandum, et hoc tempore transacto, ad aliquod monasterium remotissimum Ordinis per Rdum Patrem Floreffiensensem ⁶⁹⁾ eligendum et nominandum, per decennium autoritate nostra diffinit esse emittendum; ibidem videlicet in omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem Statutorum Ordinis, una cum persolutione quadraginta dierum gravioris culpae sub regulari disciplina victurum.

Item, Capitulum admittit quod fiat Commissio ad annum tantum dirigenda ad Priorem seu Praepositum monasterii Candidae Casae ⁷⁰⁾, ad visitandum et reformandum cum plenitudine potestatis omnia et singula monasteria Ordinis in Circaria Scotiae constituta; ea lege tamen quod anno futuro personaliter aut per alium tenebitur coram Capitulo comparere, rationem videlicet villicationissuae una cum receptione talliarum Ordini debitarum redditurus.

Item, super altercatione et controversia iam diu inter Rdos Patres monasteriorum Thenoliensis ⁷¹⁾ et Buciliensis ⁷²⁾ mota, Capitulum delegat Rdum Patrem Sancti Martini ⁷³⁾, modo videlicet et forma prout in annis praecedentibus delegavit et ordinavit.

Item, pro conservatione et manutentione Ordinis, annuendo Requestae humillimae supplicationi per Priorem et Religiosos de Perrodio

⁶⁸⁾ G. Martini.

⁶⁹⁾ Idem.

⁷⁰⁾ David Vaus. Cfr. supra, p. 26. n. 76.

⁷¹⁾ Aegidius le Tavernier.

⁷²⁾ Ioh. Vincent.

⁷³⁾ Amatus de Fonte.

Novo ⁷⁴⁾ Capitulo praesentatae, Capitulum confert auctoritatem et plenariam potestatem ipsis Religiosis, quatenus possint et valeant Abbatem Commendatarium ⁷⁵⁾ ipsius monasterii coram quibuscumque Iudicibus convenire ad dandum eisdem et distribuendum omnia et singula quae tam pro honestate et necessitate victus et vestitus eorum quam pro reparatione aedificorum et tuitione Iurium seu libertatum ipsius monasterii et Ordinis videbuntur necessaria, convenientia et opportuna; et insuper tenore quod pro validiori tuitione et expeditione omnium praedictorum Syndicus Ordinis erit eisdem favorabilis, et in singulis negotiis prosequendis adiungetur. Dummodo Ordinem super his sufficienter et veraciter advisaverit et certiore reddiderint, ne tandem ipsum monasterium tam in temporalibus quam in spiritualibus in Ordinis nostri dedecus et vituperium notabile gravamen patiat.

Item, Capitulum peroptans consulere tam honestati Ordinis quam saluti fratris Iohannis Gambrye, nuper Abbatis monasterii de Seriaco in pratis ⁷⁴⁾, in oppido Abbatis-Villae moram trahentis, Capitulum ordinat Rdm Patrem monasterii Sancti Iusti ⁷⁷⁾, ad monendum fratrem sub poenis et censuris Ordinis, quatenus infra festum divi Iohannis Baptistae proxime venturum, habeat in aliquo nostri Ordinis monasterio [288] seu Beneficio moram trahere; et in commissione eiusdem Confratris nostri inseratur clausula quod habeat se informare et inquirere super vita et moribus ipsius iam dicti fratris, et potissimum super concubinato, an videlicet minime adhuc manuteneat quamdam mulierem, Laurentiam nominatam, super cuius quidem concubinato antehac summo opere diffamatus fuit; quia Inquisitione facta, si reperit eundem in suo reprobato scelere perseverantem aut aliis criminibus contaminatum, ipsum poena suis excessibus condigna, auctoritate Ordinis affliget.

Item, quia Patribus capitularibus constitit fratrem Robertum Cane, Religiosum monasterii Silleyensis cuiusdam citationis a Rdo Patre Sancti Martini ⁷⁸⁾ in hac parte una cum aliis Patribus Abbatibus, Ordinis Superiore, a certo tempore citra evocatae, coram ipsis Patribus

⁷⁴⁾ Perrodium novum situm erat in dioecesi Andegavensi (Angers).

⁷⁵⁾ Inde ab anno 1518, Iohannes Allain abbas commendatarius erat Perrodii Novi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 30.

⁷⁶⁾ Abbas Gambier resignaverat currente anno 1533. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 571.

⁷⁷⁾ Iudocus Cocquerel.

⁷⁸⁾ Amatus de Fonte.

capitulantibus sufficienter et legitime fuisse citatum personaliter compariturum, quod iustum fuerit responsurum. Qui quidem frater in die eidem praefixa renuit et distulit comparere. Ea de re, attenta eiusdem fratris inobedientia et absentia, Capitulum declarat eundem contumacem; et ne eiusdem fratris contumacia remaneat inulta; Ideo Capitulum committit vices suas Rdo Patri de Ardena ⁷⁹⁾ cui confert et impartitur potestatem et auctoritatem cognoscendi tam de ipsa contumacia, quam de omnibus aliis excessibus et criminibus, quibus, prout fertur, maculatur. Et hoc, instante Promotore Ordinis, quem nomine Capituli creare et instituere poterit; etiam cum plenitudine potestatis in hoc negotio usque ad sententiam diffinitivam procedendi, et potissimum ipsum praedictum fratrem poena suis nefandis criminibus condigna puniendi et affligendi.

Item, Capitulum nominat et ordinat Rdos Patres monasteriorum Sancti Petri Selincurtensis ⁸⁰⁾, et de Bellosanna ⁸¹⁾, et eorum quemlibet in solidum, ad cognoscendum de meritis causae appellationis per fratrem Gambrye, nuper Abbate monasterii de Seriaci in pratis ⁸²⁾ a Rdo Confratre nostro monasterii Domni Martini ⁸³⁾, nostras vices in hac parte gerente, a paucis diebus citra ad nos interiecta super lite videlicet et controversia inter ipsum fratrem et Petrum Le Fac iamdiu mota et existente. Qui quidem Patres mature super hoc quorundam Iurisperitorum consilio habito, eorundem causam sententialiter et diffinitive, veraciter et iuridice discutere et terminare poterunt et curabunt, intellecto quod pro nunc Capitulum multis aliis praepeditum exitit negotiis; ipsis insuper venerabilibus Confratribus nostris vices nostras plenarie in hac parte delegantes.

Item, attenta salutari poenitentia, correctione et patientia quam a tempore sex annorum charitative passus est et sustulit fr. Anthonius Feurtheret, Religiosus monasterii Camerae Fontis, praetextu videlicet homicidii antehac per ipsum perpetrati; Capitulum [289] igitur volens et cupiens cum ipso fratre misericorditer et benigne agere, dispensat cum eodem super irregularitate quam incurrit praetextu praedicti

⁷⁹⁾ Non constat quisnam hoc anno erat abbas Ardenensis-Ardenne, in dioecesi Baiocensi (Bayeux); videtur enim tunc adfuisse abbatem commendatarium in Ardena. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 35.

⁸⁰⁾ Ioh. Fretel. Cfr. supra, p. 16, n. 22.

⁸¹⁾ Michael Lelong, Cfr. supra, p. 4, n. 25.

⁸²⁾ Cfr. supra, n. 76.

⁸³⁾ Petrus du Bus.

homicidii. Praefatum insuper fratrem ad Ordinis presbyteratus susceptionem et eiusdem Ordinis executionem idoneum et habilem reddendo. Attamen quia isdem frater in suo nativo monasterio sine scandalo, et maxime suae propriae vitae dispendio seu periculo vix commorari potest; eapropter Capitulum mittit ipsum hinc ad decennium ad monasterium Dei-Loci, ibidem sub regulari disciplina victurum, eo videlicet tenore quod ad praescriptum monasterium Dei-Loci Religiosis suis ad monasterium Camerae-Fontis quem Abbas praedicti monasterii ⁸⁴⁾ in locum eiusdem fratris Anthonii autoritate nostra subrogare et suscipere tenebitur.

Item, Capitulum absolvit a Iuramento seu a fide mentita Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem monasterii Belli-Loci ⁸⁵⁾ et eius Conventum praetextu cuiusdam tractatus per olim piae memoriae Rdm Confratrem nostrum eiusdem monasterii Abbatem ⁸⁶⁾, nuper defunctum, et eius Conventum cum quodam honesto viro Iohanne Martin in vico seu villagio de Jassin, dioec. Trecensis, moram trahenti initi, videlicet de triginta jalletis terrarum in territorio dicti villagii de Jassin situatarum. Praefatis insuper Abbati et Conventui autoritatem impertiendo et concedendo, quatenus possint et valeant praefatum Iohannem coram quibuscumque Iudicibus legitimis in iudicium trahere et eundem convenire. Viso quod isdem Tractatus cedit in non minimum praeiudicium ipsius monasterii.

Item, Capitulum laudat et approbat quemdam tractatum initum inter Rdm Patrem monasterii Sancti Martini ⁸⁷⁾ et eius Conventum ex una, probatissimum virum Matthaeum Conspet, Firmarium curtis de Chaumont partibus ex altera, de sex jalletis lignorum cum dimidio, una cum quinque jalletis terrarum arabilium in tribus petiis existentibus in territorio dictae curtis situatis, ad certum tempus per praefatos Abbatem et Conventum eidem Matthaeo datis et concessis; et hoc in omnibus et per omnia iuxta et secundum formam et tenorem litterarum desuper confectarum quibus haec nostra praesens approbatio affigitur.

Item, Capitulum arrestatur omnibus et singulis Ordinis subditis et non subditis quod omnes Religiosi Ordinis nostri, qui inconsultis eorum Abbatibus de consensu et licentia suorum Priorum Conventualium et sanioris partis Capituli, pro commodo aut utilitate seu pro

⁸⁴⁾ Non constat utrum fuerit tunc in abbazia Dei Loci-Dilo abbas regularis.

⁸⁵⁾ Desiderius Silvestre. Cfr. supra, p. 16, n. 25.

⁸⁶⁾ Idem.

⁸⁷⁾ Amatus de Fonte.

aliquibus negotiis ipsorum monasteriorum expediendis, ad Capitulum nostrum Generale veniunt et progrediuntur, nullatenus in censuras Ordinis incidunt; intellecto quod ea quae zelo charitativo operari decreverunt, nequaquam ipsis imputari, et in detrimentum eorundem cedere debent nec possunt aliquas poenas ipsis Religiosis ipsis imputari, et in detrimentum eorundem cedere debent, declarando insuper tenore praesentium quod Abbates eorundem nullatenus debent nec possunt aliquas poenas ipsis Religiosis his de causis praescriptis, sic ad nos et Capitulum nostrum Generale transeuntibus iuridice infligere.

Sequuntur Visitatores ab ipso Capitulo ordinati et deputati :

[290] In Circaria Franciae : R^{du}s Pater Sancti Martini ⁸⁸⁾.

In Circariis Hispaniae et Vasconiae : Reverendi Abbates monasteriorum Sti Iusti ⁸⁹⁾ et Sancti Iohannis de Castella ⁹⁰⁾, et quilibet eorum in solidum, cum plenitudine potestatis, ad triennium.

In Circaria Normanniae : R^{du}s Pater de Silleyo ⁹¹⁾, cum plenitudine potestatis, ad triennium.

In Circariis Alverniae, Sabaudiae et Burgundiae : R^{du}s Pater Sancti Iusti ⁹¹⁾, cum plenitudine potestatis, ad triennium.

In Circaria Scotiae : Prior Candidae Casae ⁹²⁾, cum plenitudine potestatis, ad annum.

Sic signatum : Ita est : fr. N. de Hérissart, praedicti Ordinis scriba consistorialis.

Praesens copia hac die trigesimo Ianuarii anni 1662 cum quo originali quod Praemonstrati servatur, concordat. Et in fidem eadem die subscripsi :

fr. Gregorius du Crocq, secretarius Ordinis praedicti ⁹³⁾.

⁸⁸⁾ Amatus de Fonte.

⁸⁹⁾ Iud. Coquerel.

⁹⁰⁾ Annis 1532-1883, abbas S. Iohannis de Castella-Gratia Dei: Saint-Jean-de-la-Castelle, in dioecesi Aturensi (Aire), erat Iohannes de Capdequi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 196.

⁹¹⁾ Iud. Coquerel.

⁹²⁾ Nomen huius prioris notum non est.

⁹³⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 291-300)

[291] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo tricesimo quinto, mensis vero Aprilis, die vigesima quinta sequentibusque diebus, in insigni Monasterio Praemonstratensi iuridice et canonice celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter in praefato Capitulo comparentium :

Dominus Iohannes Foulembay, Monasterii Clarifontis Abbas, ac Vicarius Generalis in spiritualibus ¹⁾ Reverendissimi in Christo Patris et Domini Domini Francisci, Sacrosanctae Sedis Apostolicae diaconi Cardinalis Pisani nuncupati ²⁾, necnon ipsius monasterii Praemonstratensis Abbatis Commendatarii meritissimi.

Abbas Sancti Martini Laudunensis, in sacra Theologia professor ³⁾.

Branensis ⁴⁾ .	Buciliensis ⁸⁾ .
Viromandensis ⁵⁾ .	de Silleyo ⁹⁾ .
de Moncellis ⁶⁾ .	Sanctae Mariae in nemore ¹⁰⁾ .
Loci Restaurati ⁷⁾ .	Sanctae Crucis Metensis ¹¹⁾ .

¹⁾ Ioh. de Foulembay. Cfr. supra, p. 17, n. 32.

²⁾ Inde ab anno 1535, cardinalis Pisani abbas commendatarius erat Praemonstrati; cum vero munere vere directivo abbatiae Praemonstratensis ac Ordinis nullatenus in praxi fungi posset, constitutus fuit vicarius generalis Ordinis in spiritualibus. Cfr. relate ad card. Pisani : P.E. VALVEKENS, *Le Cardinal François Pisani, abbé commendataire de Prémontré (25 avril 1535-octobre 1561)*, in *Anal. Praem.*, 1941, XVII, pp. 65-163.

³⁾ Amatus de Fonte. Cfr. supra, p. 3, n. 1.

⁴⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 6.

⁵⁾ Thomas de l'Église. Cfr. supra, p. 4, n. 21.

⁶⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

⁷⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

⁸⁾ Ioh. Vincent. Cfr. supra, p. 28, n. 4.

⁹⁾ Gulielmus Paris, Cfr. supra, p. 38, n. 17.

¹⁰⁾ Annis 1534-1558, abbas S. Mariae in Nemore: Ste Marie-au-bois, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Nanceiensi (Nancy), erat Nicolaus Thuilier, coadiutor praedecessoris, Dominici Thuilier, inde ab a. 1528. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 96.

¹¹⁾ Hugo La Chausse. Cfr. supra, p. 28, n. 10.

Sti Iusti, in Theologia doctor ¹²⁾ .	Thenoliensis ¹⁶⁾ .
Camerae Fontis ¹³⁾ .	de Longo Vado ¹⁷⁾ .
de Capella ad Plancas ¹⁴⁾ .	Albae-Curiae ¹⁸⁾ .
Vallis serenae ¹⁵⁾ .	de Genliaco ¹⁹⁾ .

Subscriptus praestitit obedientiam :

Reverendus Pater Clarifontis, Revmi Patris Praemonstratensis, prout praemittitur, in spiritualibus Vicarius Generalis ²⁰⁾.

Imprimis, ne coetus Reverendorum Patrum Capitularium veritatem traditionum maiorum et seniorum Ordinis deviare arguatur; Ideo Capitulum statuit quod omnes Praelati in hoc instanti Capitulo Generali personaliter assistentes laudabili modo assueto, eo quod sunt numero brevi et paucissimi, erunt diffinitores.

Insuper, quod damnable et ignominiosum sit in via morum non progredi sed retrogradi sanae mentis ambigit ullus (Voicy du latin qui buque !) ²¹⁾. Eapropter Missas celebrari consuetas Rdi Patres Albae-Curiae ²¹⁾, de Longo Vado ²³⁾, et Sanctae Mariae in nemore ²⁴⁾ monasteriorum Abbates celebrabunt. Et in his de Silleyo ²⁵⁾ et de Buciliano ²⁶⁾ monasteriorum Abbates erunt Chori et divini cultus directores, ut laudes Altissimo debite et alacriter persolvantur, et gloriosum nomen eius in hymnis et canticis spiritualibus sit benedictum in saecula.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem monasterii Sti Iusti ²⁷⁾,

¹²⁾ Iudocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

¹³⁾ Aegidius le Tavernier. Cfr. supra, p. 16, n. 23.

¹⁴⁾ N. Vauthier (?). Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹⁵⁾ Nomen ignotum.

¹⁶⁾ Radulphus Amiable. Cfr. supra, p. 3, n. 8.

¹⁷⁾ Nomen ignotum.

¹⁸⁾ Annis 1519-1555, abbas Albae Curiae-Abbecourt, in diocesi, olim Carnutensi (Chartres), nunc Versaliensi (Versailles), erat Petrus le Courtiller. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 543.

¹⁹⁾ Nomen ignotum.

²⁰⁾ Cfr. n. 2.

²¹⁾ Nota personalis scribae manuscripti, du Crocq.

²²⁾ Petrus le Courtiller.

²³⁾ Nomen ignotum.

²⁴⁾ Nicolaus Thuilier.

²⁵⁾ Gulielmus Paris.

²⁶⁾ Ioh. Vincent.

²⁷⁾ Iud. Cocquerel.

sacrae Theologiae professorem, ad audiendas et recipiendas excusationes Praelatorum personaliter in hoc praesenti Capitulo minime comparentium. Qui quidem Pater super absentia ipsorum Praelatorum fidele habebit perhibere et referre testimonium veritati ut iurisdictio Ordinis in suo integro et essentiali esse semper consistat et persistat.

Item, ne talliae Ordini annuatim debitae sub aure surda praetereantur, ea de re in his recipiendis, Capitulum eligit Rdos Patres Camerae Fontis ²⁸⁾ et de Capella ad Plancas ²⁹⁾ monasteriorum Abbates, modo et forma videlicet prout in annis praecedentibus.

[292] Item, quia quod iustum est iuste exequi decet, ut malitiis hominum obviam ducatur, Idcirco ne regimen syndicorum Ordinis aliqua sinistra a suspicione notetur, Capitulum decernit quod praefatus Abbas coram Rectoribus ipsius Capituli Generalis et nonnullis aliis Praelatis quod secum duceret convocare veridicam et fidelem rationem villicationis suae tam super receptis quam super misiis in hac celeberrima concione factis reddituri erunt, ut videlicet regimen eorumdem in laudem et honorem et non in opprobrium et vituperium ipsorum vergere et cedere possit.

Item, quia luce clarius constitit Capitulo Generali Reverendissimum Dominum Dominum Franciscum, Sacrosanctae Sedis Apostolicae diaconum Cardinalem Pisanum nuncupatum, necnon Abbatem commendatarium monasterii Praemonstratensis ³⁰⁾ creasse et nominasse Rdu(m) Patrem Abbatem Clari-Fontis ³¹⁾, suum Vicarium Generalem tum ipsius monasterii Praemonstratensis tum totius ipsius Ordinis in spiritualibus, in omnibus videlicet quae sunt Iurisdictionis spiritualis (les pauvres peres du Chapitre General ne scavoient pas encore quelle beste estoit un General commendataire, cestoit un nouveau monstre, né dans l'ame des Cardinaulx, et soubz le nom d'Abbé, ils ont esté facilement trompé, croyant qu'il est Iurisdiction spirituelle et pouvoir creer un vicaire : note de du Crocq). Capitulum igitur anhelitu amplo et nisibus totis omnia illa quae sunt veritatis et aequitatis exequi cupiens, confirmat et approbat praefatam creationem et nominationem ipsius Vicariatus de persona praefati Patris sic ut praemittitur legitime factam; attamen eo tenore quod non excedat limites Iurisdictionis ordinariae antehac ipsi Abbati Praemonstratensi concessae; Imprimis

²⁸⁾ Aegidius le Tavernier.

²⁹⁾ I. Vauthier (?).

³⁰⁾ Cfr. n. 2.

³¹⁾ Cfr. n. 1.

videlicet quod super esu carnum tempore Adventus et Septuagesimae cum Conventu dispensare poterit minime. Insuper quod Religiosos et fratres ipsius Ordinis super receptione Ordinum, nisi concurrente consensu suorum priorum Praelatorum nequaquam licentiabit. Pariformiter quod ad depositionem Praelatorum ipsius Ordinis minime procedere poterit, nisi autoritas Capituli Generalis intervenerit, aut Patrum Abbatum, et Capitulum Generale exspectari nequiverit. Item, quod in actibus communibus Capitulo Generali et Revmo Patri debitis, nullatenus se introducet neque immiscebit, nisi autoritas ipsius Capituli seu Reverendorum Praelatorum, officio et autoritate ipsius fungentium intervenerit. Denique quod Religiosi Ordinis nostri nullatenus eundi ad Scholas, nisi cum consilio Patrum Abbatum Ordinis ³²⁾, seu priorum Praelatorum licentiare attentabit, ne falcem in messem alienam introducere et imponere, nec non Iurisdictionem suam contra Iuris et Privilegiorum Ordinis tenorem et dispositionem ampliare videatur et animadvertatur.

Item, visis et intellectis informationibus super vita et moribus fratrum Iohannis Rousselle, alias Vigneron, et Iohannis Carroy, Religiosorum monasteriorum Marchasii Radulphi, fideliter et veraciter factam, quibus [293] plene et perfecte, constitit praefatos fratres multis criminibus videlicet ebrietatis, incontinentiae, blasphemiae, furti, excommunicationis et apostasiae irretitos esse, in non minimum videlicet animarum suarum praeiudicium, necnon ipsius monasterii et totius Ordinis opprobrium et vituperium. Capitulum ea de re, saluti eorumdem consulere cupiens, emittit ipsos confratres, videlicet praedictum fratrem Iohannem Vigneron ad annum ad monasterium Sti Iohannis prope Falesiam, et praelibatum Iohannem Carroy ad monasterium Domni Martini, ibidem poena decem dierum gravioris culpaе peracturos, necnon sub regulari disciplina victuros; in omnibus et per omnia prout cavetur in Statutis, cap. de fratribus emittendis.

Item, quia ex vivaci relatione Rdi Patris monasterii de Capella ad Plancas ³³⁾, in hac parte per Capitulum delegati, ad aures videlicet ipsius Capituli pervenit quemdam Tractatum antehac inter Rdm Patrem Gaudii Vallis ³⁴⁾ et eius Conventum initum ex una, et praedictos viros, Enoch Lafue, Franciscum Cardon et eorumdem uxores partibus

³²⁾ Patres Ordinis erant abbas Praemonstrati (qui pro momento vere regularis deest), S. Martini Laudunensis, Floreffiensis, Cuissiacensis.

³³⁾ N. Vauthier (?).

³⁴⁾ Bartholomaeus Gaugier. Cfr. supra, p. 15, n. 8.

ex altera, de quadam domo in Civitate Parisiensi in vico Sancti Germani Altissiodorensis situata, necnon ad titulum locationis, data in maximum videlicet ipsius monasterii commodum et utilitatem cedere, Capitulum ea de re iam dictum Tractatum confirmat seu approbat perfectissime, prout in litteris desuper confectis continetur, necnon prout iam dictus Rdus Pater ³⁵⁾ in hac parte delegatus autoritate ipsius Ordinis iam approbavit et confirmavit.

Item, intellecto damnabili et scandaloso regimine fratris Iohannis Caillere, Religiosi monasterii Vallis Christianae, nunc in carceribus Sancti Martini Laudenunsis, suis exigentibus demeritis, reclusi, et potissimum praetextu cuiusdam homicidii super quo, concurrentibus nonnullis praesumptionibus violentis suspectus habetur, Capitulum, attenta eiusdem fratris iniquitate et malitia, pro tunc prout ex nunc, decernit ut poena ipsius cedat caeteris in exemplum, praefatum fratrem in istis carceribus usque ad proximum Capitulum Generale esse perman-surum, et interim Rdus Pater Vicarius Praemonstratensis ³⁶⁾ et Rdus Pater Sancti Evodii de Brana ³⁷⁾ se informabunt, seu quemlibet eorum in solidum, super veritate regiminis praelibati fratris et potissimum praescripti homicidii, ut in Capitulo futuro, relationibus eorundem Patrum auditis, ne crimen eius maneat inultum, prout Iuris fuerit et rationis, saluti ipsius fratris consulatur.

Item, Capitulum committit vices suas Rdo Patri de Longo Vado ³⁸⁾ ad se informandum super quadam amicabili compositione inita et facta inter Religiosos viros Abbatem et Conventum Sancti Nicasii Rhemensis ³⁹⁾, Ordinis Sancti Benedicti, ex una; et Rdum Patrem Calvi Montis ⁴⁰⁾ et eius Conventum partibus ex altera, praetextu videlicet omnium decimarum grossarum et minutarum villarum seu territoriorum de Maynibressere tam magno quam parvo. Qui quidem Pater ⁴¹⁾, assumpto secum Notario, et diligenti primitus super hoc inquisitione facta, Deum prae oculis habendo, si repererit [294] eundem amicabilem compositionem in utilitatem iam dicti monasterii Calvi Montis cedere, autoritate Capituli eam approbabit; sin autem, infirmabit.

³⁵⁾ B. Gaugier.

³⁶⁾ Ioh. de Foulembay.

³⁷⁾ Michael Coupson.

³⁸⁾ Radulphus Amiable.

³⁹⁾ In civitate Remensi. Cfr. L.H. COTTINEAU, *Répertoire Topo-Bibliographique des Abbayes et Prieurés*, t. II, Macon, 1939, col. 2434 s.

⁴⁰⁾ Gobertus Cousin. Cfr. supra, p. 16, n. 26.

⁴¹⁾ Idem.

Item, ne Capitulum levitatis vitio arguatur, ideo delegat Rdos Patres monasteriorum Clarifontis ⁴²⁾, monasterii Praemonstratensis Vicarium et Sancti Evodii de Brana ⁴³⁾, et quemlibet eorum in solidum, ad se informandum super validitate aut damnificatione cuiusdam Tractatus initi inter Rdum Patres monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁴⁴⁾ et eius Conventum, et Nicolaum Boussin, in villa de Bussy, eiusdem Laudunensis dioecesis moram trahentem, super Ius videlicet terreragii, et decimarum eiusdem villae ad iam dictos Regulares viros spectante. Et pariformiter ad se inquirendum super commodo aut incommodo locationis domus et molendini infra septa eiusdem monasterii situati. Qui quidem, suspicione cessante, inquisitione facta eosdem tractatus, prout Iuris fuerit, autoritate Ordinis approbabunt aut reprobabunt.

Item, annuendo iuridice supplicationi Venerabilis Confratris nostri Abbatis monasterii Belli-Redditus ⁴⁵⁾ et eius Conventus, requirentium approbationem cuiusdam Tractatus inter ipsos initi, et plures honestos viros in litteris desuper confectis descriptis super traditione quarundam haereditatum, videlicet molendini situati prope et extra muros oppidi Tungrensis cum medietate aquae ibidem fluentis, in perpetuam emphiteosim per praelibatos regulares viros sic prout praemittitur ipsis probatissimis viris datarum. Capitulum mature super hac deliberatione praehabita, eundem Tractatum ratum gratumque habet, in omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum; intellecto quod isdem Tractatus in utilitatem ipsius monasterii cedit, prout ex fideli relatione Rdi Patris Floreffiensis ⁴⁶⁾ sufficienter et veraciter Ordini innotuit et constituit.

Item, Capitulum summopere peroptans salutares traditiones seniorum et Statutorum Ordinis in suo robore et laudabili tenore funditus persistere; eapropter inhibet sub poenis et censuris Ordinis ne de caetero Religiosi Ordinis tempore Adventus et Septuagesimae ad villas seu curtes, ad ipsa monasteria spectantes, pro carnibus vescendis transeant. Sed si qui pastus aut aliqua convivia per Firmarios ipsarum Curtium ipsis debentur, certo et alio tempore decenti et congruo anticipabuntur, et in propriis monasteriis celebrabuntur, ne vita ipsorum cedat saecularibus in opprobrium et vituperium. Insuper praecipit

⁴²⁾ Ioh. de Foulembay.

⁴³⁾ M. Coupson.

⁴⁴⁾ Am. de Fonte.

⁴⁵⁾ Leonardus de Limbourg. Cfr. supra, p. 16, n. 12.

⁴⁶⁾ Godefridus Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

omnibus Praelatis et Prioribus claustralibus ipsius Ordinis, ne pariformiter Religiosos monasterium suum exire permittant seu licentiarie attentent gratia visitandi parentes seu quacumque alia de causa, nisi iuridica, legitima et rationi consona habeatur; eo quod in tali discursu eorum ipsorum fratrum multoties multa et plura nefanda perpetrantur (nota scribae du Crocq : et d'autant qu'on admet que nemo de repente fit malus, il fault qu'a ceux là il y ait a redire quand ils sont chez eux dans les cloistres). Quod si qui [295] Priores, Supprieores aut Circatores in huiusmodi fratribus licentiandis huiusce traditionis transgressores habeantur et reperiantur; eosdem poena viginti dierum gravioris culpaе tenore praesentium esse affligendos. Denique quia et frustra traduntur leges nisi executioni demandentur, igitur Capitulum diffinit quod decisio illa quae incipit : Vinca Domini Sabaoth antehac diffinita, ad unguem practicetur. Quod si contigerit Visitatores Ordinis in suis visitationibus exercendos nonnullos Praelatos praefatae decisionis violatores reperire, iam dictos Visitatores ipsorum Praelatorum culpam in futuro Capitulo fideliter referre habebunt, ut ipsi Praelati tandem poena canonica suis delictis condigna, omni favore secluso, arceantur et puniantur.

Item, ut sigillum Capituli Generalis sub fideli et tuta custodia prout decet habeatur, Capitulum decernit ipsum de caetero sub quadruplici clave haberi et recludi. Quarum clavium Rdus Pater Clarifontis ⁴⁷⁾, modernus Vicarius monasterii Praemonstratensis unam obtinebit, et Rdus Pater Sti Martini Laudunensis ⁴⁸⁾ unam, et Rdus Pater Floreffiensis ⁴⁹⁾ unam, nec non Abbas Sti Evodii de Brana ⁵⁰⁾ unam aliam; attamen eo tenore quod hoc in praeiudicium Privilegii Abbatis Cuissiacensis nullatenus cedere nequitur ⁵¹⁾.

Item, attenta Reverendorum Patrum Abbatum Ordinis absentia, in causis noviter emergentibus quae Capitulum Generale exspectare non possent; Capitulum committit vices suas Rdis Patribus monasteriorum Abbatibus, videlicet Clari Fontis ⁵²⁾, Revmi Patris Praemonstratensis Vicario Generali; necnon Sti Martini Laudunensis ⁵³⁾. Et hoc modo videlicet et tenore assuetis una cum potestatis plenitudine.

⁴⁷⁾ Ioh] de Foulembay.

⁴⁸⁾ Amatus de Fonte.

⁴⁹⁾ God. Martini.

⁵⁰⁾ Mich. Coupson.

⁵¹⁾ Idem.

⁵²⁾ Ioh. de Foulembay.

⁵³⁾ Amatus de Fonte.

Item, Capitulum assumit Abbates monasteriorum Camerae Fontis ⁵⁴⁾ et de Capella ad Plancas ⁵⁵⁾ in Syndicos Ordinis, quibus dat et exhibet potestatem et auctoritatem exigendi et recipiendi omnes et singulas tallias Ordini debitas, nec non ad eas persolvendas dat auctoritatem agendi et compellendi sub poenis et censuris Ordinis omnes et singulos Ordinis Praelatos; attamen eo tenore quod de acceptis Capitulo Generali vel Rdis Patribus officio et auctoritate ipsius fungentibus fidelem et legalem compotum reddere tenebuntur.

Item, et ne afflicto detur nova et duplex afflictio, intellecto quod nunc ipse Ordo oneratur et gravatur multis debitis. Eapropter Capitulum revocat omnes et singulas urbanitates in compotis Ordinis describi consuetas, urbanitatibus attamen scribae, notariatus, scriptorum et custodis cartarum ipsius Ordinis dumtaxat exceptis. (Pour donner au lecteur la cognoissance de cet article, je mettroys a la fin de ce Chapitre quelles sont ces civilites, prises des anciens comptes qui sont chez nous a Premonstre) (nota scribae du Crocq).

Item, quoniam Iure cautum est quod poena debet tenere et suos Actores, Ideo ne Capitulum animadvertatur fovere partes malitiae et iniquitatis fratris Nicolai Vantyer, Religiosi de Lucerna [296] reclusi, tenore praesentium decrevit eundem fratrem ad carceres Ordinis in monasterio Sti Martini existentis citius quam fieri potuerit esse transducendum; et hoc expensis sui proprii monasterii; super quibus Abbas de Silleyo ⁵⁶⁾ se prae-buit fideiussorem, donec et quousque Rdus Pater de Lucerna ⁵⁷⁾ de praefatis expensis decenter et perfecte satisfecerit et easdem expensas persolverit.

Item, quia ex fidei testimonio et veridica assertione proborum virorum et fide dignorum Capitulo sufficienter constitit quemdam tractatum initum inter Reverendissimum Patrem Praemonstratensem ⁵⁸⁾ et Conventum ex una, et scientificum virum magistrum Simonem Dolle ex altera, de locatione videlicet decimarum et terragiorum territorii villae de Hannaples cum pluribus aliis appenditiis in litteris desuper confectis designatis, in maximum videlicet ipsius monasterii cedere commodum et utilitatem; Capitulum ideo praefatum tractatum ratum

⁵⁴⁾ A. le Tavernier.

⁵⁵⁾ I. Vauthier (?).

⁵⁶⁾ Gulielmus Paris.

⁵⁷⁾ Inde ab anno 1530, Franciscus de la Gauche abbas commendatarius erat abbatae Lucernae: La Lucerne, in dioecesi, olim Abrincensis (Avranches), nunc Constantiensi (Coutances). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 28.

⁵⁸⁾ Card. Pisani, abbas commendatarius. Cfr. n. 2.

gratumque habet in omnibus et per omnia prout in litteris desuper confectis continetur et habetur.

Item, annuendo humillimae supplicationi Rdi Patris Sti Mariani Altissiodorensis ⁵⁹⁾ et eius Conventus nobis exhibitae, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Sti Iusti ⁶⁰⁾ et de Capella ad plancas ⁶¹⁾ et quemlibet eorum in solidum, ad se informandum super commodo et incommodo aliquarum et plurium haereditatum, videlicet pratorum, nemorum, domorum, per amplius in litteris desuper confectis designatarum ad eosdem et monasterium suum spectantium, certis videlicet et pluribus personis in perpetuam emphiteosim datarum. Qui quidem Patres si repperint ipsum tractatum in praefati monasterii utilitatem cedere, autoritate Ordinis approbabit; sin autem, infirmabit.

Item, visis et intellectis certis causis animum Capituli ad hoc inducentibus, Capitulum emittit fratrem Aegidium de Clairfay ad monasterium Calvi Montis, et Georgium Violaine ad monasterium Bassi Fontis, Religiosos monasterii Praemonstratensis expresse professos, ibidem videlicet sub regulari disciplina per biennium victuros, salva tamen in hoc Capituli generalis benigna gratia; ne scandalosum videlicet regimen ipsorum in aliorum Religiosorum ipsius monasterii cedat detrimentum.

Item, Capitulum ordinat quod fiant litterae missivae ad Abbatem Sti Andreae in Nemore ⁶²⁾, eidem videlicet notificando quatenus annuendo votis Regiae Maiestatis ⁶³⁾, Capitulum creat, nominat fratrem Nicolaum Calin, Religiosum suum Priorem claustralem et Vicarium dumtaxat ad annum monasterii Marchasii Radulphi, ut suo videlicet medio, nec non prospero et laudabili regimine Religiosi seu fratres ipsius monasterii per amplius et perfectius in via morum progrediantur et non retrogradiantur.

Item, Capitulum decernit quod fiant litterae missivae ad Illustrissimum Principem et ducem Lotharingiae ⁶⁴⁾, necnon ad nobilem virum Dominum temporalem de Paroy ac Capitaneum oppidi Vallis-Coloris ⁶⁵⁾

⁵⁹⁾ Annis 1497-1540, abbas S. Mariani Altissiodorensis = St. Marien d'Auxerre, in dioecesi, olim eiusdem nominis, nunc Senonensi (Sens), erat Nicolaus Joannis. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 477.

⁶⁰⁾ Iod. Cocquerel.

⁶¹⁾ N. Vauthier (?).

⁶²⁾ Dominicus Thuilier.

⁶³⁾ François Ier rex Galliae, annis 1515-1547.

⁶⁴⁾ François Ier, dux et princeps Lotharingiae, annis 1551-1545.

⁶⁵⁾ Vaucouleurs, in dep. Meuse, in parte orientali hodiernae Galliae.

destinandae, videlicet cum gratiarum actione, eo quod hactenus manus porrexerint adiutrices zelatori et visitatori Ordinis in suis visitationibus faciendis, eisdem [297] insuper notificando et humiliter exorando quatenus decenter eidem visitatori amplius benignitatem et benevolentiam exhibere dignentur. Et potissimum ad arcendum et capiendum Religiosos fugitivos existentes, et praecipue Simonem Postel, Religiosum monasterii Mirae Vallis, qui miserrime, inique et damnabiliter a suo proprio monasterio, in non minimum animae suae praeiudicium, necnon Ordinis nostri dedecus et vituperium excessit et apostatavit, ut tandem videlicet mutuo auxilio et favore eorumdem nobilium, saluti ipsorum Religiosorum nec non Ordinis nostri honestati consulatur.

Item, quia ad veram notitiam Capituli pervenit fratrem Gerardum de Vienne, Religiosum monasterii Iusti Montis, esse perfidi et damnabilis regiminis, adeo quod, exigentibus demeritis, ad monasterium Bellae Vallis emissus fuerat; quod exequi et peragere, satanico ausu ductus distulit, renuit et postposuit, et sic ab obedientia Ordinis se exemit, nunc per vicos et plateas apostatando, excommunicationem videlicet et irregularitatem incurrendo, Capitulum ideo perfidae eiusdem fratris malitiae cupiens obviare, praedictum fratrem prout tunc, prout ex nunc, declarat excommunicatum, praecipiendo videlicet Rdo Patri monasterii Beatae Mariae in Nemore ⁶⁶⁾, Vicario ipsius Circariae, quatenus ipsum in oppidis, villis et monasteriis ipsius Ordinis declararet excommunicatum, ut tandem rubore perfusus, ad obedientiam Ordinis nec non ad ovile proprium redire dignetur.

Item, quia a paucis diebus citra frater Franciscus..., Religiosus praedicti monasterii Iusti Montis, qui exigente excessu, ad monasterium Stae Crucis Metensis per iam dictum Visitatorem emissus est; Attamen, attenta paucitate Religiosorum nunc in praefato monasterio Iusti Montis existentium, Capitulum misericordiam iustitiae rigori praefendo, praefatum fratrem a praefata sua emissionem absolvit, eundem videlicet ad intercessionem sui proprii Praelati ⁶⁷⁾, ad proprium monasterium suum nativum remittendo; ipsum attamen voce, stallo et obedientia nominata privando, necnon ibidem poenam quinque dierum gravioris culpae peracturum.

Item, Capitulum creat, usque ad revocationem praefatam, Rdum

⁶⁶⁾ Dominicus Thuilier.

⁶⁷⁾ Annis 1521-1541, abbas Iusti Montis-Justemont, in dioecesi Metensi (Metz), erat Iohannes de Hamelcourt I. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 84.

Patrem monasterii Sanctae Mariae in Nemore ⁶⁸⁾, et fratrem Nicolaum eius Coadiutorem, simul et in solidum Vicarium generalem, in correctionibus faciendis in iam dicta Circaria Lotharingiae, una cum plenitudine potestatis, quibus etiam auctoritatem impartitur recipiendi et levandi omnes et singulas tallias Ordini in ipsa Circaria debitas, nec non compellendi omnes et singulos Praelatos eiusdem Circariae ad easdem persolvendas sub poenis et censuris Ordinis. Qui quidem Vicarii de receptis plenam fidem Ordini et Capitulo generali facere, et legalem compotum reddere tenebuntur.

Item, Capitulum emittit ad triennium fratres Antonium Chastellain, Religiosum monasterii Praemonstratensis, suis exigentibus demeritis, [298] notoriis excessibus, super quibus sufficienter convictus extitit, ad monasterium Sti Iohannis de Castella, salva tamen in hoc eiusdem Capituli Generalis benigna gratia; ut poena seu poenitentia ipsius caeteris timorem incutiat.

Item, visis litteris citatoriis et suspensoriis a Capitulo nostro anno novissimo emanatis adversus fratrem Robertum Caney, Religiosum monasterii de Silleyo, una cum litteris commissoriis per nos ad Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem ⁶⁹⁾ destinatis, ad procedendum ulterius adversus dictum Caney, iuxta et secundum dictarum litterarum commissariarum formam et tenorem; et quia Dominus Abbas de Ardena ⁷⁰⁾ per suum processum verbalem pro causis coram nobis deductis, remisit negotium; Ideo Capitulum diffinit praefatum fratrem auctoritate Ordinis litteratorie debere excommunicari, deputantes videlicet Abbates monasteriorum Montis Dei ⁷¹⁾ et Sti Iohannis de Falesia ⁷²⁾, et quemlibet eorum in solidum, ad ulterius in hoc negotio contra praelibatum Caney procedendum, prout Iuris erit et ordo postulabit rationis.

Item, quia a certo dierum curriculo citra, frater Iohannes Boucher, Religiosus monasterii S. Petri Selincurtensis, ab officio Prioris per

⁶⁸⁾ Iuxta tenorem decisionis istius, Dominicus Thuilier, (abbas aa. 1505-1534) adhuc abbas esset; et frater ipsius, Nicolaus nomine, tantummodo coadiutor.

⁶⁹⁾ Gulielmus Paris.

⁷⁰⁾ Anno 1535, in abbacia Ardenensi erat abbas commendatarius. Qui in hoc Capitulo tamen dicitur: « Venerabilis Confrater noster ».

⁷¹⁾ Annis 1512-1537, abbas Montis Dei = Mondaye, in dioecesi, olim Lemovacensi (Lisieux), nunc Baiocensi (Bayeux), erat Iohannes Ferey. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 48.

⁷²⁾ Annis 1521-1540, abbas S. Iohannis de Falesia = Falaise, in dioecesi, olim Sagiensi (Sées), nunc Baiocensi, erat Iohannes de Glatigny. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 43.

Revmum Patrem Praemonstratensem ⁷³⁾, nuper defunctum, in monasterio Marchasii Radulphi in cursu visitationis suae decoratus fuerat, ibidem videlicet ut esset tamquam figura ad sagittam, et in actibus studiosis tamquam maius luminare, ut praeesset diei ac nocti, ubi tamen ibidem se tamquam patrinum turpitudinis rexit et habuit. Capitulum igitur ut poena ipsius cedat caeteris in exemplum, decrevit eundem fratrem in monasterio Domni-Martini, ubi nunc Altissimo famulatur, usque ad adventum Visitorium Ordinis esset permansurum, et in carceribus ipsius monasterii recludendum. Qui quidem Visitor tunc super punitione et correctione eiusdem per amplius ordinabit, prout Iuris fuerit et rationis.

Item, Capitulum ordinat Abbatem Loci-Restaurati ⁷⁴⁾, ad se informandum super veritate cuiusdam transactionis factae inter Abbatem ⁷⁵⁾ et Conventum monasterii Vallis-serenae ex una, et nonnullos probissimos viros les Deles nuncupatos partibus ex altera, super nonnullis contentis in litteris desuper confectis specificatis. Qui quidem Pater si eandem transactionem iuridice et rationi consona esse repererit, autoritate Ordinis approbabit; sin autem, infirmabit.

Item, Capitulum creat et nominat Rdum Patrem Sti Iusti ⁷⁶⁾, sacrae Theologiae professorem Vicarium Generalem Collegii Parisiensis una cum plenitudine potestatis, cui dat autoritatem puniendi et corrigendi omnes et singulos Ordinis nostri Religiosos ibidem studentes, seu alios non studentes in ipsa civitate existentes toties quoties eosdem aliqua correctione dignos repererit et invenerit, prout videlicet excessus per ipsos perpetrati exegerint et meruerint.

Item, Capitulum approbat quemdam Tractatum initum inter [299] Rdum Patrem ⁷⁷⁾ et Conventum Sancti Martini Laudunensis ex una, et Bartholomeum Coulombel ex altera, praetextu cuiusdam tractatus trium pratorum cum aliquo ligno in territorio de Anisiaco existentium. Et hoc quia ex veridica relatione proborum et fide dignorum virorum isdem tractatus in commodum ipsius monasterii esse dignoscitur.

Item, Capitulum creat et nominat usque ad revocationem tenore praesentium fratrem Franciscum Bottée, Religiosum monasterii

⁷³⁾ Abbas Praemonstratensis nuper defunctus erat Virgilius de Limoges, qui obiit anno 1533.

⁷⁴⁾ Ant. Claret.

⁷⁵⁾ Nomen eius notum non est.

⁷⁶⁾ Iudocus Cocquerel.

⁷⁷⁾ Amatus de Fonte.

Praemonstratensis ⁷⁸⁾, in sacra pagina baccalaureatum formatum, Priorem et Rectorem Collegii Praemonstratensis Parisiensis, una cum stipendiis quadraginta quinque librarum Turonensium; intellecto quod Ordo concedit fratri Mathurino Danduelle ⁷⁹⁾, praedicti monasterii Praemonstratensis Religioso in Iure Canonico Licentiatu nuper ipsius Collegii Priori meritissimo residuum stipendiorum assuetorum antehac Prioribus praefati Collegii concessorum ad summam videlicet viginti quinque librarum ascendentium. Habito videlicet respectu ad pristinum laudabilem regimen et meritoria merita ipsius praefati fratris. Cui quidem praescripto fratri Francisco Capitulum concedit et impartitur auctoritatem et potestatem omnes et singulos Ordinis nostri Religiosos tam in praememorato Collegio moram trahentes, seu in aliis Collegiis ipsius universitatis Parisiensis litteris operam dantes, puniendi et corrigendi toties quoties excessus eorumdem id exegerint, necnon confessiones sacramentales eorumdem audiendi et eos absolvendi, seu tandem ipsis poenitentiam salutarem dandi et iniungendi, et animadvertendo quod si cura sua sollicitate fuerit adhibita, ad gloriam tendit; si vero infideliter et segniter gesta, ad immanissimam tendit poenam.

Item, ne circumstantiae Iuris ad validitatem contractuum necessariae omittantur, Capitulum elegit Rdum Patrem Clari Fontis ⁸⁰⁾, ad se inquirendum super venditione cuiusdam domus ad abbatem ⁸¹⁾ et Conventum monasterii Viromandensis spectantis et pertinentis in oppido Sancti Quintini situatae; quam venditionem si repererit esse necessariam et iuridice factam, auctoritate nostra laudabit et approbabit. Sin autem, cassabit et infirmabit.

Item, Capitulum ordinat quod omnes beneficiati Ordinis nostri copiam Statutorum Ordinis apud se habeant, quemadmodum apud se habent et retinent Episcoporum Synodalia Statuta, ne praetextu carentiae ipsorum Statutorum, Iura, decreta et privilegia Ordinis ignorare videantur.

Item, intellecto quod Capituli nostri officium est omnium et singulorum monasteriorum, Ordinis utilitatem et non detrimentum procu-

⁷⁸⁾ De ipso iam actum fuit in Capitulo generali anni superioris 1534. Cfr. p. 43, et nota 57.

⁷⁹⁾ Inde ab a. 1517 prior erat Dandelle collegii Praemonstratensis in civitate Parisiensi. Cfr. *Acta Capitulorum generalium*, t. II, p. 226.

⁸⁰⁾ Ioh. de Foulembrey.

⁸¹⁾ Thomas de l'Eglise.

rare; ea de re, tenore praesentium delegimus Venerabilem Confratrem Abbatem monasterii de Capella ad plancas ⁸²⁾, ad se informandum super locatione cuiusdam domus una cum appenditiis suis in civitate Trecensi situatae ab Abbate ⁸³⁾ et Conventu monasterii Belli Loci cuidam Emundo Thibauld per olim piaae memoriae Abbatem et Conventum una cum [300] ratificatione moderni Abbatis eiusdem monasterii Belli Loci ⁸⁴⁾ in perpetuam emphiteosim datae. Qui quidem Abbas, si praedictam locationem iuridicam invenerit, auctoritate Ordinis ratam gratamque habet; sin autem, annullabit.

Sequuntur Visitatores ab ipso Capitulo Generali ordinati et deputati :

In Circaria Normanniae et Pontivi : Rmus Pater Vicarius monasterii Praemonstratensis ⁸⁵⁾.

In Circariis Franciae, Flandriae, Brabantiae et Floreffiae : Rdus Pater Sancti Martini ⁸⁶⁾ cum potestate delegandi.

In Circariis Sabaudiae, Vasconiae et Hispaniae, Burgundiae et Alverniae : Rdus Pater Sancti Iusti ⁸⁷⁾, hinc ad triennium una cum plenitudine potestatis.

Caeteri autem Visitatores continuantur ut in anno praecedenti.

Sic signatum : Ita est. frater N. De Hérissart, praedicti Ordinis scriba consistorialis. Cum parafo.

Praesens copia concordat cum suo originali. Per copiam autem intelligo, quae latino idomate scripta sunt; alias gallico idiomate quaedam interposui, cum sermonem conceptum non tenerem; sed ne lectorem in errorem ducerent, inter parenthesim et alia lingua locutus sum; quod et supra quandoque putavi me fecisse. Ita esse, fidem facit syngrapha mea hac die 17 Ianuarii 1662 apposita.

fr. Gregorius du Crocq ⁸⁸⁾

Digression au sujet du mot : Urbanitates, trouvé au Chapitre. Haec, quae hic adduntur a scriba du Crocq, et quae ad Acta Capituli non directe spectant, iam edita fuerunt in *Anal. Praem.*, XIV, 1938, pp. 173-185.

⁸²⁾ N. Vauthier (?).

⁸³⁾ Annis 1528-1537, Abbas Belli Loci = Beaulieu, in dioecesi Trecensi (Troyes), erat Desiderius Silvestre. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 483.

⁸⁴⁾ Idem.

⁸⁵⁾ Ioh. de Foulembay.

⁸⁶⁾ Amatus de Fonte.

⁸⁷⁾ Iud. Cocquerel.

⁸⁸⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 311-320) ¹⁾.

[311] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto, mensis vero Maii die decima quarta, sequentibusque diebus, in supremo et candidissimo monasterio Praemonstratensi cononice celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter comparentium in praedicto Capitulo:

Dominus Iohannes Foulembay, Clarifontis Abbas ac Vicarius generalis in spiritualibus Revmi in Christo Patris Domini Francisci, Sacrosanctae Sedis Apostolicae diaconi Cardinalis Pisani nuncupati nec non ipsius monasterii Praemonstratensis Abbatis commendatarii meritissimi ¹⁾.

Abbas Sancti Martini Laudunensis, in sacra Theologia professor ²⁾.

Branensis ³⁾. Buciliensis ¹⁰⁾.

de Moncellis ⁴⁾. Viromandensis ¹¹⁾.

Vallis serenae ⁵⁾. de Capella ad plancas ¹²⁾.

Thenoliensis ⁶⁾. Loci Restaurati ¹³⁾.

Camerae Fontis ⁷⁾. de Longo Vado ¹⁴⁾.

Vallis Dei ⁸⁾. de Genliaco ¹⁵⁾.

Sti Iusti, in Theologia doctor ⁹⁾. Beatae Mariae in Nemore ¹⁶⁾.

¹⁾ Ioh. de Foulembay. Cfr. supra, p. 17, n. 32.

²⁾ Amatus de Fonte. Cfr. supra, p. 3, n. 1.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 6.

⁴⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

⁵⁾ Nomen ignotum.

⁶⁾ Radulphus Amiable. Cfr. supra, p. 3, n. 8.

⁷⁾ Aegidius le Tavernier. Cfr. supra, p. 16, n. 23.

⁸⁾ Uti videtur, Thomas de Ham. Cfr. supra, p. 8, n. 15.

⁹⁾ Iudocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

¹⁰⁾ Iohannes Vincent. Cfr. supra, p. 28, n. 4.

¹¹⁾ Thomas de l'Église. Cfr. supra, p. 4, n. 23.

¹²⁾ N. Vauthier(?). Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹³⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

¹⁴⁾ Nomen ignotum.

¹⁵⁾ Nomen ignotum.

¹⁶⁾ Nicolaus Thuilier. Cfr. supra, p. 51, n. 10,

Imprimis, ne disciplinae regularis honestas suu norma hactenus decisa et effectui mancipata abiciatur et enervetur, Capitulum decernit quod omnes Patres in hac venerabili concione personaliter astantes prout antehac seniores Ordinis sanxerunt erunt diffinitores.

Item, ut laudes Deo debitae alacriter et honorifice persolvantur, Capitulum ordinat Rdos Patres de Moncellis ¹⁷⁾ et de Capella ad Plan-
cas ¹⁸⁾, in Missis celebrari assuetis ad Chorum regendum; quas quidem Missas Vallis Dei ¹⁹⁾ et de Longo Vado ²⁰⁾ monasteriorum Abbates cum decenti pausa et salutari iubilatione visissim celebrabunt.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Camerae Fontis ²¹⁾ et de Capella ad plancas ²²⁾ ad tallias ordinarias recipiendas; qui quidem super receptionem earum fidelem compotum prout decet reddere et referre habebunt.

Item, et ut isdem Ordo in sua suprema Iurisdictione et obedientia nec non vera et sacrosancta unione persistat et convalescat, Capitulum diffinit quod Abbates monasteriorum Sanctorum Iusti ²³⁾ et Evodii de Brana ²⁴⁾ excusationes Praelatorum personaliter in hoc Capitulo minime comparentium recipient; qui quidem an excusationes eorumdem validae, aut ne fuerint, omni videlicet favore humano postposito, sed Deum prae oculis habendo, fidem faciant.

Item, compotorum Ordinis Auditores erunt Patres Capitulantes modo videlicet et forma assuetis, qui quidem summas totales receptas et expositorum sigillatim et fideliter cum diligenti calculo examina-
bunt, ut tandem onus et ministerium Syndicorum Ordinis in laudem ipsorum et non vituperium, omni sinistra suspicione cessante cedere possit.

Item, quia ad aures Capituli pervenit quemdam tractatum antehac editum per olim, piaae memoriae, Rdum P. Iohannem Michon, nuper [312] Abbatem monasterii Vallis secretae ²⁵⁾ et eius Conventum, in

¹⁷⁾ Petrus Adeline.

¹⁸⁾ N. Vauthier (?).

¹⁹⁾ Thomas de Ham.

²⁰⁾ Nomen ignotum.

²¹⁾ Aegidius le Tavernier.

²²⁾ N. Vauthier (?).

²³⁾ Iudocus Cocquerel.

²⁴⁾ Michael Coupson.

²⁵⁾ Ioh. Michon abbas fuerat Vallis Secretae = Valsecret, in dioecesi Suensionensi annis 1494-1513. Cfr. N. BACKMUND, *q.c.*, t. II, p. 536.

gravamen, iacturam et notabile detrimentum Ecclesiae cedere, praetextu videlicet cuiusdam domus in oppido Castri Theodorici iuxta Moncellum situatae ²⁶⁾, quibusdam saecularibus, nunc vero per eorum iudicium coram Praeposito eiusdem oppidi tractis in perpetuam emphiteosim datae. Capitulum ea de re cupiens immunitati praedictae Ecclesiae obviare, absolvit modernum Abbatem ²⁷⁾ et Conventum iam dicti monasterii a Iuramento in ipso tractatu praestito in omnibus et per omnia prout in litteris regis super hoc confectis plenissime continetur.

Item, Capitulum ratam gratamque habet quamdem tractationem seu amicabilem compositionem factam inter Abbatem ²⁸⁾ et Conventum monasterii Calvi-Montis ex una, et Abbatem et Conventum monasterii Sancti Nicolai Rhemensis ²⁹⁾ partibus ex altera, super videlicet certo et nonnullo Iure decimarum in territorio villarum de Maubreseyo Magno et Parvo praedictae dioecesis Rhemensis, per iam dictum Abbatem et Conventum Sancti Nicasii possesso et praetenso, prout perfectissime tenore litterarum desuper confectarum in se continet et complectit. Et hoc intellecto quod ex fidei et veridica relatione Rdi Patris monasterii de Longo Vado per Capitulum anno elapso in hac parte ad se informandum delegato ³⁰⁾, praefata transactio in maximum commodum ipsius monasterii Calvi Montis cedere certioratur et approbatur.

Item, Capitulum absolvit Rdum Patrem monasterii Loci Restaurati ³¹⁾ a quadam fidei promissione seu a fide in quodam appunctamento cum Procuratore nobilis viri Roberti de None, domini temporalis de Ellessys au Bois praestita, praetextu videlicet cuiusdam processus inter eos moti et agitati. Et hoc attento quod idem nobilis modum et tenorem praedicti appunctamenti de facto tenere et exequi renuit.

Item, cognita et intellecto vera amicitia et sincera charitate, quae consequitur inter Nos et Ordinem nostrum, Rdus in Christo Pater et Dominus D. Franciscus de Dinteville, Dei et sacrosanctae Sedis

²⁶⁾ Château-Thierry.

²⁷⁾ Forte Benedictus de Corbie, qui abbas erat Vallis Secretae inde ab anno 1513. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 537.

²⁸⁾ Annis 1520-1550, abbas Calvi Montis = Chaumont, in dioecesi Remensi (Reims), erat Gobertus Cousin. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 370.

²⁹⁾ Abbatia ista pertinebat ad Ordinem S. Benedicti.

³⁰⁾ Cfr. supra, p. 55.

³¹⁾ Ioh. Vincent.

Apostolicae gratia Altissiodorensis Episcopus ³²⁾, necnon monasterii Deonensis Abbas Commendatarius; ea de re Capitulum annuit et impartitur eidem participationem omnium orationum et suffragiorum Ordinis, etiam cum clausulis Adicientes. Et hoc ad intercessionem Rdi Patris monasterii de Capella ad plancas ³³⁾.

Item, annuendo votis necnon humillimae et condecienti supplicationi nobis et Capitulo Generali per Rdum Patrem et Conventum monasterii Vallis serenae ³⁴⁾ exhibitae, Capitulum laudat et approbat quamdam piam et laudabilem donationem per ipsum Abbatem eidem Conventu a paucis diebus citra, pro ampliori manutentione victus et vestitus fratrum eiusdem in visceribus charitatis factam et hoc per amplius et perfectius iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum quibus nostra praesens confirmatio annectitur.

Item, quia litterae missivae Rdi Patris monasterii Vallis Mariae, alias Lidelum ³⁵⁾, Visitatorem Circariae Frisiae ad nos et Capitulum nostrum destinatae, in se plures et diversos continent et complectuntur articulos. Ea de re super omnibus et singulis eorundem sigillatim sic et in modum qui sequitur duxit respondendum.

[313] Imprimis, super primo articulo de quo requirunt quod fiat complementum et innovetur novus Ordinarius, eo quod Ordinarius Ordinis qui hactenus fuit practicatus, sit multum difficilis et obscurus, Capitulum ordinat quod isdem Visitator ad proximum Capitulum Generale habeat destinare Ordinarium quo utuntur dictae Circariae; etiamsi in ipso aliquid fuerit correctione dignum, aut reformandum, reformabit iuxta et secundum decreta Ordinarii Ecclesiae Praemonstratensis, cui omnes Ecclesiae Ordinis debent conformari. In quo quidem Ordinario omnia sunt plana, clara et sine aliqua obscuritate, prout luce clarius constat.

Super 2° articulo earundem litterarum, Capitulum decedit quod secunda professio facta per fratrem Iohannem Pareti (?) Traiecti, in monasterio Monialium nomine Schildewolde ³⁶⁾, irrita et inanis est,

³²⁾ Franciscus de Dinteville episcopus fuit Altissiodorensis = Auxerre, annis 1530-1554, postquam coadiutor fuerat patrum sui, Francisci I de Dinteville. Cfr. B. GAMS, *Series Episcopatus Ecclesiae Catholicae*. Graz, 1957, p. 503.

³³⁾ N. Vauthier (?).

³⁴⁾ Nomen abbatis ignorum.

³⁵⁾ Ad hoc munus designatus fuerat in Capitulo generali anni 1533. Cfr. supra, p. 35. Nomen eius erat : Ioh. de Keppel. Cfr. supra, p. 35, n. 55.

³⁶⁾ Schildwolde erat monasterium monialium, situm in dioecesi, olim Monasteriensi (Münster), nunc Groningana (Groningen). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 221-223.

quoniam contra Statutum et Privilegium Apostolicum, quae decidunt quod translationes fratrum debent fieri ab Abbatibus et Conventibus monasteriorum, tam ex parte recipientis quam ex parte transferentis, alias nullae sunt, irritae et imanes. Et ideo praedictus frater restituendus ad suum pristinum monasterium Hortus-Mariae ³⁷⁾, cum voce, stallo, et obedientia nominata, si aliud canonicum non obsistat.

Super 3° articulo in se continente, quod frater Arnoldus de Maet, praefati monasterii Vallis Mariae Religiosus dictus, praeciso suo proprio consilio, quamdam levem et temerariam promissionem per modum voti salutaris fecit; Capitulum declarat ipsam promissionem nullam, eo quod Religiosus, inconsulto suo proprio Praelato, vovere non possit; et ideo ne laesione fidei et conscientiae suae ad suum nativum monasterium reverti tenetur.

Super 4° articulo, Capitulum ordinat quod fiat commissio ad Abbatem monasterii Floridi Horti ³⁸⁾ ad se informandum, videlicet super dubio et differenti inter Praepositum Guillelmum Boniel et praescriptum Visitatorem Frisiae existente. Qui quidem Abbas si repererit per testes idoneos aut litteras obligatorias eundem Praepositum eidem Visitatori de summa centum florenorum prout describit, teneri, ipsum Praepositum per censuras Ordinis, autoritate nostra, ad praefatam summam persolvendam compellet et arcebit.

Super postremo articulo mentionem faciente de negligentia Rdi Patris Abbatis monasterii Antiqui Monasterii, alias Andemarren ³⁹⁾, Patris Abbatis monasterii Monialium de Langhen ⁴⁰⁾, qui de facto renuit et contempsit transmittere et transducere quosdam Religiosos sui monasterii ad praefatum monasterium Monialium pro regimine et solatio spirituali earundem, Capitulum concludit quod iam dictus Visitor, autoritate Ordinis, providebit de decenti numero Religiosorum proborum et ab omni vitio alienorum in ipso monasterio Monialium. Et tandem citatur isdem Abbas ⁴¹⁾ Antiqui Monasterii

³⁷⁾ Hortus S. Mariae seu Mariëngaarde situm erat in dioecesi, olim Ultraiectensi (Utrecht), postea Leeuwardensi (Leeuwarden). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, pp. 210-212.

³⁸⁾ Floridus Hortus seu Wittewierum, situs erat in dioecesi, olim Monasteriensi (Münster), nunc Groningana (Groningen). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, pp. 230-232.

³⁹⁾ Agitur de monasterii Oldenklooster, seu Marna, situm prope civitatem Groninganam. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 213.

⁴⁰⁾ Langhen, seu Langen situm erat in dioecesi Monasteriensi (Münster). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 203206.

⁴¹⁾ Annis 1521-1540, abbas Marnensis erat Gerardus Wendorp. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 218.

compariturus videlicet coram nobis in ipso Capitulo Generali futuro purgaturus. Insuper tunc seipsum accusabit super sua negligentia, alias privabitur sua auctoritate paterna et auferetur in Abbatem Vallis Mariae Visitatorem praescriptum.

Item, super supplicatione facta per eundem Visitatorem ⁴²⁾ et Abbates eiusdem Circariae ⁴³⁾, requirentes ut remitterentur eisdem talliae ordinariae pro tribus annis. Capitulum remittit negotium discutiendum in proximo Capitulo Generali, in quo, prout speratur, erit maior congregatio [314] Praelatorum. Et interim continuabitur iam dictus Visitator ⁴⁴⁾ in sua auctoritate, cui Capitulum praecipit et iniungit quod compareat in ipso praedicto Capitulo Generali futuro; et hoc legitimo impedimento cessante; quo occurrente, mittet personam idoneam ut certiore reddat Ordinem de et super salutari et prospero regimine ac spirituali regimine dictae Circariae.

Item, quia iuridice et sufficienter Capitulo Generali constitit electionem a paucis diebus citra in monasterio Teplensi factam esse canonicam et Iuri conformem ⁴⁵⁾, Capitulum eapropter cupiens praedictum monasterium regi in bona disciplina regulari, et multum confidens de meritis et moribus Electi, eamdem electionem ratam gratamque habet, praecipiens insuper praescripto Electo quatenus se in proxime Capitulo Generali personaliter repraesentet ad informandum praedictum Capitulum super statu et regimine monasteriorum Circariae Bohemiae et Saxoniae; quem creat et nominat pro tunc et nunc Visitatorem praedictarum Circariarum una cum plenitudine potestatis.

Item, annuendo humillimae et decenti supplicationi Nobis et Capitulo Generali per R^{dm} Patrem ⁴⁶⁾, et Conventum monasterii Vallis serенаe exhibitae, Capitulum laudat et approbat quasdam pias et laudabiles donationes per ipsum Abbatem eidem Conventui a paucis diebus citra pro ampliori manutentione victus et vestitus fratrum eiusdem in visceribus charitatis factas; attamen eo tenore quod pecunia proveniens ex dictis donationibus recipietur per quemdam Canonicum praedicti monasterii per ipsum Abbatem deputandum, qui non distribuet eamdem pecuniam fratribus, sub poena in proprietarios decorata, sed vestitum et alias honestas necessitates fratribus

⁴²⁾ Ioh. de Keppel.

⁴³⁾ Circaria Frisiae.

⁴⁴⁾ Ioh. de Keppel.

⁴⁵⁾ Annis 1535-1559, abbas Teplensis-Tepl, in dioecesi Pragensi, erat Iohannes Kurtz. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. I, p. 317.

⁴⁶⁾ Nomen ignotum.

procurabit, prout necessitas eorumdem exegerit. Non equidem aequaliter omnibus, cum non valeant aequaliter omnes, et de receptis et necessariis computabit et computum faciet praesente Abbate et senioribus monasterii, quos ipse Abbas in computo generali Ecclesiae duxerit convocandos.

Item, super facto monasterii de Seriaci in pratis, concernente Visitationem eiusdem monasterii factam per Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem Sti Iusti ⁴⁷⁾, sacrae Theologiae professorem, Capitulum diffinit quod Relictum praedictae Visitationis in his quae tangunt servitium divinum, victum et vestitum Religiosorum, nec non decorem domus Dei, plenarie suum sortiantur effectum. Et quia Praelatus Commendatarius dicti monasterii ⁴⁸⁾ absolvit Vicarium per praefatum Visitatorem institutum a suo officio Vicariatus; volens et intendens probare dictum Vicarium scandalosum, discolum, lubricum ac aliis criminibus irretitum, super quibus ad nos Informationem probatoriam destinavit; Capitulum ordinat quod remittantur praedictae Informationes ad Abbatem Sti Iudoci in Nemore ⁴⁹⁾, Patrem Abbatem dicti monasterii, cum potestate etiam testes recolligendi, et eundem secundum sua demerita et excessum puniendi. Et ne remaneat praescriptus monasterii Vicarius, qui a praefato Commendatario est institutus, dantes insuper et concedentes iam dicto Patri Abbati omnimodam in his quae concernunt utrumque statum ipsius monasterii potestatem, ut Iurisdictio [315] et autoritas ipsius amplissima in hac parte habeatur integra, et quia Confrater noster Abbas Sti Pauli Virdunensis ⁵⁰⁾ fuit apud Ordinem super gravibus per enuntiationem Prioris dicti monasterii diffamatus, super quibus autoritate dicti Capituli Generalis venerabiles Confratres nostri de Moncellis ⁵¹⁾ et de Capella ad Planças ⁵¹⁾ diligentem fecerunt inquisitionem. Capitulum diffinit quod dictae informationes communicabuntur Iurisperitis, ut eorum iudicio iuridice et cessante omni sinistra suspicione, negotium illud terminetur. Quibus concedimus auctoritatem agendi et exercendi in praedicto negotio

⁴⁷⁾ Iod. Cocquerel.

⁴⁸⁾ Inde ab anno 1533 abbas commendatarius Seriaci in pratis-Séry, in dioecesi Ambianensi (Amiens), erat Antonius de Haluin. Cfr. N. BACKMUND, *q.c.*, t. II, p. 571.

⁴⁹⁾ Annis 1525-1540, abbas S. Iudoci in Nemore, seu Domnus-Martinus = St. Josse-au-Bois, seu Dommartin, in dioecesi, olim Ambianensi (Amiens), nunc Atrebatensi (Arras) erat Thomas du Bus. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 531.

⁵⁰⁾ Petrus Adeline.

⁵¹⁾ N. Vauthier. (?).

tam ex parte denuntiantis quam ex parte dicti Praelati etiam si canonica purgatione opus esset, usque a diffinitionem, reservantes praedictum iudicium diffinitivum Patribus Abbatibus et aliis per Capitulum Generale deputatis.

Item, viso et intellecto nefando et scandaloso regimine fratris Frederici Jeaurin, Religiosi Domni Martini, qui hactenus multis sceleribus contaminatus extitit. Capitulum ea de re emitit eundem hinc ad triennium ad monasterium de Blanchalanda, ibidem videlicet sub regulari disciplina victurum prout cavetur in Statutis in Capitulo de fratribus emittendis.

Item, Capitulum delegat Abbatem monasterii Vallis Dei ⁵²⁾ ad informandum super approbatione aut reprobatione cuiusdam tractatus initi inter Abbatem ⁵³⁾ et Conventum monasterii Septem Fontium in Therascia ex una, et honorabilem virum Petrum Tauton et uxorem eius in villa de Fagnon moram trahentes partibus ex altera, et de quadam domo videlicet grangia, hortis et multis aliis haereditatibus in praedicta villa de Fagnon situatis. Qui quidem Abbas si repererit fide dignorum relatu iam dictum tractatum in utilitatem praedicti monasterii cedere, eundem autoritate nostra confirmabit, sin autem in detrimentum, infirmabit.

Item, Capitulum annuit et impertitur gratiosum subsidium dilectis filiis in Christo fratribus Francisco Bottée et Sebastianum Bourryer Religiosis monasterii Praemonstratensis Religiosis expresse professis, necnon in sacra Theologia licentiatis, quatenus ipsi et eorum quilibet in solidum benigne a quolibet Praelato Ordinis nostri summam 40 florenorum Turonensium et a quolibet Beneficiato viginti exigere possint et valeant. Praefatos insuper Praelatos et Beneficiatos obnixè exorantes quatenus in visceribus charitatis summam praedictam quam libentissime pro suo gradu Magisteriatus Theologalis adiscipiscendo eisdem distribuere velint, intellecto quod causa praefatae gratiosae contributionis in totius Ordinis non minimum honorem cedere visa est, crediturque et speratur.

⁵²⁾ Thomas de Ham(?).

⁵³⁾ Inde ab anno 1531, abbas Septem Fontium in Therascia = Septfontaines-en-Thiérasche, in dioecesi Remensi (Reims), erat Petrus Piquet. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 399.

⁵⁴⁾ Fr. Bottée postea plura aget pro vita Ordinis. Seb. Bourrier postea fit vicarius sui monasterii. Uti dicitur in Necrologio Praemonstrati, ad diem 21 martii. Cfr. R. VAN WAEFELGHEM, *L'Obituaire de l'abbaye de Prémontré*, Bruxellis, 1914, p. 73. Van Waefelghem nomen eius citat : Currier.

Item, annuendo petitioni et supplicationi Praelatorum Circariae Brabantiae, Capitulum consentit quod anno futuro Capitulum celebretur in civitate Cameracensi, et interim si praefati Praelati exoptaverint habere colloquium cum Patribus et Praelatis Circariae Franciae, Capitulum pariformiter concedit eisdem ipsum colloquium, dummodo in his agendis interveniat consensus et assensus, et non aliis, Regiae Maiestatis.

Item, super validitate et nullitate cuiusdam Tractatus initi inter Revmum Patrem Praemonstratensem ⁵⁵⁾ per suum Procuratorem [316] et eius Conventum ex una, et Iohannem Bruelle ac haeredes ipsius, partibus ex altera, praetextu locationis quarumdam terrarum, pratorum et aliarum haereditatum in villis videlicet de Cheru le Gert et de Mayet situatarum, necnon et nonnullorum aliorum reddituum annuorum in praefatis locis in pecuniis existentium. Capitulum ordinat Rdm Patrem Clarifontis ⁵⁶⁾, eiusdem Patris Praemonstratensis Vicarius, cui dat et impartitur auctoritatem iam dictorum tractatum confirmandi si repererit ipsum in utilitatem ipsius monasterii cedere; si autem in detrimentum, infirmandi.

Item, Capitulum committit vices suas Rdis Patribus monasteriorum de Moncellis ⁵⁷⁾ et de Capella ad Plancas ⁵⁸⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad inquirendum et informandum super utilitate et damnificatione cuiusdam permutationis factae inter nobiles viros Iohannem de Marcy scutiferum et dominum temporalem de Foyanelles, nec non nobilem virum Aucharium de la Ruelle pariformiter scutiferum ac scabinum Palatii Virdunensis ex una; et Religiosos viros Abbatem ⁵⁹⁾ et Conventum monasterii Sti Pauli Virdunensis partibus ex altera, praetextu videlicet cuiusdam Curtis cum suis appenditiis in villa de Waniaulx situatae ad iam dictos viros nobiles spectantis, nunc vero per eosdem ipsi Abbati et Conventui perpetuo dimissis, eo videlicet tenore quod praefati Abbas et Conventus annuatim iam dictis Nobilibus quinque mensuras granorum persolvere tenebuntur. Qui quidem sic in hac parte per nos delegati, si repererint iamdictum tractatum in commodum praescripti monasterii cedere, auctoritate Ordinis confirmabunt; sin autem, infirmabunt.

⁵⁵⁾ Hoc tempore erat abbas commendatarius in Prémontré; card. Pisani.

⁵⁶⁾ Ioh. de Foulembay.

⁵⁷⁾ Petrus Adeline.

⁵⁸⁾ N. Vauthier (?).

⁵⁹⁾ Annis 1520-1538, abbas S. Pauli Virdunensis, in civitate et dioecesi eiusdem nominis, erat Franciscus Pseume. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 114.

Item, ordinat quod fiat monitorium ad Abbatem monasterii Domni Martini ⁶⁰⁾ dirigendum, ad monendum ex superabundanti et pro ultima monitione fratrem Iohannem Gambye, nuper Abbatem monasterii de Seriaci in pratis ⁶¹⁾, in oppido Abbatis-Villae moras trahentem, quatenus sub poena privationis pensionis annuae super fructibus eiusdem monasterii per ipsum annuatim percipiendis, abiiciat et expellat a consortio et domicilio quo quamdam concubinam Laurentiam nomine, una cum liberis suis, de qua a multis retroactis annis in opprobrium et vituperium totius Ordinis convictus fuit, Qui quidem frater si Ordinis decisioni et ordinationi obedire renuerit, tunc Capitulum in et contra eundem procedat, prout Iuris erit, et ordo postulabit rationis. Et hoc viso super ipso concubinato iam bis antehac iuridice monitus extitit.

Item, Capitulum peroptans anhelitu amplo omnes decisiones et constitutiones Ordinis in suo integro esse persistere, ea de re diffinit Capitulum cap. de Vestiario in Statutis contentum ad unguem practi-
cari et observari. Sic videlicet quod omnes Religiosi et fratres sub uno Cellario sic et vestiantur sub uno Vestiario; inhibendo videlicet omnibus et singulis Praelatis Ordinis nostri ne de caetero ipsis fratribus quamdam contributionem particularem distribuant; ne potius patroni turpitudinis quam fautores Constitutionum Ordinis videantur, aspiciantur et praedicentur.

Praecipit insuper ne monasteria Ordinis nimio numero Religiosorum graventur, quod omnes Beneficati nunc in ipsis monasteriis residentes et moram trahentes, quatenus ad suum immediate re [317] mittantur beneficium, suis propriis sumptibus victuri, et hoc nisi videantur legitimi, idonei et necessarii in ipsis monasteriis; qui tunc de assensu et consensu priorum Praelatorum in eisdem monasteriis Altissimo famulari, necnon moram trahere, et sub disciplinae regularis salutari unione et consortio victum habere et capere poterunt.

Item, Capitulum praebet, interponit et impartitur decretum et assensum suum, approbando videlicet et confirmando piam et salutarem donationem Abbatis ⁶²⁾ et Conventus monasterii Rengis Vallis, qui a paucis diebus citra in laudem, gloriam et honorem Altissimi, nec non ntemeratae Virginis Maria, Matris eiusdem, ordinauerunt et insti-

⁶⁰⁾ Petrus du Bus.

⁶¹⁾ Usque ad annum 1533, Iohannes Gambier abbas fuerat Seriaci in pratis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 571.

⁶²⁾ Annis 1510-1537, abbas Rengis Vallis = Rengéval, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Verdunensi (Verdun), erat Iohannes Clement. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 96.

tuerunt unam Missam cum decenti modulatione alta voce esse decantandum in praedicto monasterio singulis diebus amodo futuris et perpetuis temporibus. Pro cuius fundatione certos et novos redditus constituerunt et ordinaverunt in augmentationem videlicet mensae conventualis esse convertendos, sicut in litteris desuper descriptis amplissime narratur et habetur; quam quidem fundationem pariformiter et augmentationem Capitulum ratam gratamque habet, eo quod cedit in utilitatem et commodum Religiosorum praefati monasterii.

Item, visis et perlectis nonnullis litteris inter Abbatem ⁶³⁾ et Conventum monasterii Mirae Vallis nec non nobilem et generosum virum Saladin Dangleure, dominum temporalem de Bourlemont confectis, nec non sigillis suis roboratis, praetextu videlicet erectionis cuiusdam capellae in Castro de Bourlemont de assensu et voluntate earumdem partium, novissime erectae et institutae, Capitulum similiter approbat et confirmat et praedictam erectionem et institutionem ipsius Capellae in omnibus et per omnia prout in litteris desuper conscriptis narratur et amplissime habetur.

Item, Capitulum ordinat quod fiant missivae ad Revmum Cardinalem Pisanum, monasterii Praemonstratensis Abbatem meritissimum ⁶⁴⁾, necnon ipsius Ordinis Iudicem supremum, eidem videlicet gratias non equidem condignas, sed immensas referendo, eo quod nisibus totis ac conamine toto peroptet operam dare pro manutentione et tuitione Iurium, privilegiorum et libertatum Ordinis. Et in eisdem litteris inseratur clausula quatenus Capitulum eundem obnixe exoratum habet, intellecto quod monasterium Praemonstratense habeatur et censeatur esse fons et origo totius honestatis, sanctitatis et perfectionis Ordinis; ea de re in ipso monasterio instituat sufficientem et condecentem numerum Religiosorum; qui quidem virtutibus et meritis fulgentes, nec non igne amoris divini accensi imprimis cultum divinum quam devotissime persolvant, et demum caeteros Ordinis Religiosos pio affectu opera sua meritoria contemplantes ad consimilia opera persolvenda et facienda, medio utique divino et laudabili inducant et allificent.

Item, intellecto quod decreta et Ordinis nostri constitutio praescribunt ne quis Praelatorum Ordinis inconsulto Capitulo generali aut Revno Domino Praemonstratensi monasterium suum in manibus Summi

⁶³⁾ Annis 1529-1541, abbas Mirae Vallis = Mureau, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc S. Deodati (St.-Dié), erat Claudius d'Angure. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 91.

⁶⁴⁾ Abbas commendatarius in Prémontré. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

Pontificis resignare attentet et praesumat. Capitulum ea de re petitioni et supplicationi Abbatis monasterii Rengis Vallis ⁶⁵⁾ benevole annuens, eundem [318] mera donat licentia quatenus possit et valeat monasterium suum in manus praedicti Summi Pontificis resignare; attamen eo tenore quod in commodum et utilitatem cuiusdam Religiosi ipsius Ordinis, et non alias resignet.

Item, Capitulum committit vices suas Abbatibus monasteriorum Clarifontis ⁶⁶⁾ et Thenoliensis ⁶⁷⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad inquirendum super quodam contractu inter Revdum Patrem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁶⁸⁾, et eius Conventum ex una, et discretum virum Magistrum Gerardum Jongniets, presbyterum Curatum de Bonoy in Therascia situatae. Qui quidem Abbates si repererint praefatum Tractatum esse iuridicum, autoritate Capituli confirmabunt; sin autem, infirmabunt et annullabunt.

Item, quia ad notitiam Capituli pervenit fratrem Guillelmum Cryptet, monasterii de Moncellis Religiosum expresse professum, propter sacrilegium a certo tempore citra per ipsum praesumptive perpetratum, temerarie et damnabiliter proprium monasterium reliquisse et exivisse, excommunicationem et apostasiam incurrendo; Capitulum eapropter ipsum excommunicatum et apostatam pro tunc et nunc denuntiat, et praecipit insuper quod in locis et Ecclesiis, in quibus conversatur, denuntietur; attamen si isdem frater ad cor reversus fuerit, et ad proprium monasterium redierit, Capitulum diffinit ipsum arbitrio Visitatorum Circariae Franciae esse puniendum.

Item, in causa coram nobis mota inter Syndicos seu Receptores talliarum Ordinis Actores ex una, et fratrem Bartholomaeum Candenlyer, Religiosum renuntiatum, partibus ex altera; praedictus Reus, visis litteris citatoriis, ex executione fuit debite evocatus et expectatus. Quia non venit nec pro se misit, contumax extitit reputatus; et sua exigente contumacia fient litterae de quibus poterit pro huiusmodi contemptu a divinis officiis suspendi et suspensus declarari.

Item, et in causis noviter emergentibus quae futurum Capitulum expectare non possent, Capitulum delegat Rdum Vicarium Rmi

⁶⁵⁾ Iohannes Clement.

⁶⁶⁾ Ioh. de Foulembay.

⁶⁷⁾ Thomas de Ham (?).

⁶⁸⁾ Amatus de Fonte.

Patris Praemonstratensis ⁶⁹⁾, et R^{dum} Patrem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁷⁰⁾, una cum modo et forma assuetis.

Item, Capitulum diffinit quod notificetur Abbati Sti Andreae in Nemore ⁷¹⁾, quatenus remittat Arturum Callieu, Religiosum suum adhuc per annum ad monasterium Marchasii Radulphi, ibidem functurum, autoritate Capituli, officio Vicarii in spiritualibus tantum, et quod id pacifice patiatur et quod agatur de bono communi totius Ordinis.

Item, quia ex vivaci confessione fratris Simonis Josel, Religiosi monasterii Mirae Vallis, et novi Prioris Prioratus Bonae Vallis ⁷²⁾ Capitulo veraciter constitit ipsum fratrem Visitatori Ordinis necnon proprio Praelato multoties fuisse inobedientem. Propter quam inobedientiam poena carceris et alia poena corporali per ipsum Visitatorem per annum afflictus extitit, in suo proprio monasterio. Attenta igitur et oculariter cognita eiusdem fratris contritione (nota scribae manuscripti, du Crocq : il fault moins de bons yeux pour le voir) et poenitentia; Capitulum volens cum ipso misericorditer agere, emittit eundem sufficienter indutum hinc ad annum suis propriis expensis in monasterium [319] Ianduriarum regulariter victurum; eo insuper tenore quod residuum suorum reddituum sui praedicti Beneficii in decentem et necessariam refectionem eiusdem beneficii convertantur. Timens itaque Capitulum ne meram veritatem de suo proprio negotio dixerit et protulerit, idcirco decernit quod Abbas praedictus et isdem frater ad futurum Capitulum, accessum habebunt, et tunc si ipse Abbas aliquid aliud in et adversus ipsum proferre voluerit, fiat eidem iustitiae complementum.

Item, visa et cognita paenitentia fratris Iohannis Cailleu, Religiosi monasterii Vallis Christianae expresse professi, qui iam propter homicidium antehac per ipsum praesumptive perpetratum spatio temporis unius anni cum dimidio poena carceris per nostrum Capitulum afflictus extitit; Capitulum ea de re cupiens misericordiam Iustitiae rigori praeferre, eundem a praefatis paenitentiis absolvit, remittendo videlicet ipsum fratrem, hinc ad decennium ad ministerium iuxta

⁶⁹⁾ Ioh. de Foulembrey.

⁷⁰⁾ Amatus de Fonte.

⁷¹⁾ Annis 1521-1557, abbas S. Andreae in Nemore : St. André-au-Bois, in dioecesi, olim Ambianensi (Amiens), nunc Atrebatensi, erat Iohannes Pinte, Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 564.

⁷²⁾ Agitur de prioratu Bonae Vallis-Bonneval, in dioecesi Nanceiensi (Nancy). Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 64.

civitatem, ibidem regulariter victurum; attamen eo tenore quod in praedicto monasterio poena tamquam decem dierum gravioris culpae persolvat, et illo tempore ministerio altaris privabitur. Insuper quod numquam ad suum proprium monasterium revertatur, et decennio emissionis suae elapso, tunc ad nos et Capitulum nostrum Generale revertatur, et tunc de alio Ordinis monasterio Ordinis providebitur.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Vallis Sere-nae ⁷³⁾ et Sancti Evodii de Brana ⁷⁴⁾, et eorum quemlibet in solidum, ad recognoscendum de causa mota et existente inter Abbatem Loci Restaurati ⁷⁵⁾ ex una, et fratrem Iohannem Haridore, Religiosum praedicti monasterii Loci Restaurati, necnon Curati Ecclesiae parochialis de Marcheline, Meldensis diocesis, ex altera; qui quidem Abbates meritis ipsius causae cognitis, eundem maturo super hoc primitus habito consilio, autoritate nostra rite, iuridice, et diffinitive terminare; praefatis insuper ampliorem impartientes auctoritatem quatenus possint super vita et regimine praedicti fratris diligenter inquirere; qua inquisitione facta, si eundem correctione dignum repperint, ipsum prout iura et privilegia Ordinis censent et volunt, eum corrigant; sin autem, absolvant.

Item, quia nobis et Capitulo Generali ex relatione dilecti nostri in Christo filii fratris Blasii Evrard, Religiosi monasterii Albae Curiae expresse professi, constitit praefatum fratrem a certo dierum numero citra, inconsulto suo Praelato ⁷⁶⁾ ordinem subdiaconatus furtive contra sacrosancta Sanctorum Patrum decreta suscepisse, Capitulum igitur cupiens praefati fratris saluti provide consulere et misericordiam rigori iustitiae praeferre, ab omnibus poenis et censuris quas propter hoc incurrit, absolvit et absolutum decernit. Attamen ne fraus et dolus eidem passim et indifferenter patrocinentur, et poena ipsius caeteris timorem incutiat, praelibatum fratrem hinc ad triennium a susceptione aliorum sacrorum Ordinum reddit suspensum, salva tamen in hoc nostra speciali et benigna gratia.

Item, Capitulum creat, nominat et assumit in officium Nuntii Ordinis discretum et scientificum virum magistrum Simonem [320] Dolle.

⁷³⁾ Nomen ignotum.

⁷⁴⁾ Michael Coupson.

⁷⁵⁾ Antonius Claret.

⁷⁶⁾ Petrus le Courtiller. Cfr. supra, p. 52, n. 18.

Et hoc usque ad revocationem una cum stipendiis assuetis. Sic signatum. Ita est. N. de Hérissart. Ordinis scriba consistorialis, cum parafo.

Et tu, lector, ora pro me, quia fidelem habes dicti Capituli copiam, hac die 16. Ian. 1662 conscriptam. Et in fidem subscribo.

fr. Gregorius du Crocq, Secretarius eiusdem Ordinis ⁷⁷⁾.

⁷⁷⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 320-321).

Acta et Diffinitiones Congregationis factae et celebratae ¹⁾ Praemonstrati, die Sancti Dionisii, nono Octobris, anni Domini millesimi quingentesimi tricesimi septimi, per Rdum in Christo Patrem et Dominum D. Amatum de Fonte ²⁾, sacrae Theologiae professorem, monasterii Sancti Martini Laudunensis, Praemonstratensis Ordinis, divina permissione Abbatem, necnon Revmi in Christo Patris et Domini D. Francisci, miseratione divina tituli S. Marci Diaconi Cardinalis Pisani nuncupati, incliti monasterii Praemonstratensis, Laudunensis dioecesis, perpetui commendatarii, totiusque eiusdem Ordinis Praemonstratensis Iudicis Superioris et Generalis Reformatoris, in spiritualibus Vicarium Generalem, aliosque Venerabiles et Rdos Dominos Abbates praedicti Ordinis diffinitores, in Capitulo Generali novissime celebrato infrascriptos commissos et deputatos ³⁾.

Abbas Sancti Martini Laudunensis ⁴⁾.

Abbas Montis Sancti Martini et Sti Iohannis Ambianensis ⁵⁾.

Abbas Sancti Evodii de Brana ⁶⁾.

Abbas Beatae Mariae Vallis serenae ⁷⁾.

Abbas Beatae Mariae Clari Fontis ⁸⁾.

¹⁾ Hoc anno celebratum non fuit Capitulum generale. Potissimum ob rationes belli. Quidam tamen Abbates Galliae convenerunt, quia quodammodo Definitorium Ordinis constituere visi sunt. Ideo hic sermo fit de « Congregatione » habita non de Capitulo.

²⁾ Cardinalis Pisani inde a die 25 aprilis 1535 abbas commendatarius erat Praemonstrati. Designatus autem fuit Vicarius in spiritualibus. Primus talis Vicarius, de Foulembay, modo obierat. In eius locum suffectus fuit Amatus de Fonte, abbas S. Martini Laudunensis. Cfr. supra, p. 3, n. 1. De persona cardinalis Pisani, cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Nomina quatuor horum Abbatum designantur in ipsis Actibus Congregationis.

⁴⁾ Cfr. n. 2.

⁵⁾ Nicolaus de Lagrené. Cfr. supra, p. 15, n. 9.

⁶⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁷⁾ Nomen huius Abbatis ignotum est.

⁸⁾ Iohannes. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 372.

Imprimis praefati Rdi Patres per Dei misericordiam in brevi pacem sperantes ordinaverunt et diffinierunt proximum Capitulum Generale Praemonstrati more antiquo die Dominica qua proxime in Ecclesiis cantabitur pro Missae Introitu : Cantate, esse celebrandum ⁹⁾.

Item, quia ad aures praefatorum Dominorum pervenit plurimos Religiosos praedicti Ordinis gratia studii in Collegio Parisiensi degentes, minus sufficienter esse morosos, sed circa plurima defectuosos, Statuerunt et diffinierunt quod Prior praedicti Collegii de caetero in eodem residentiam faciat personalem, iniungendo ei quatenus ferventius et melius circa divina et mores et actus subditorum vigilare procuret. Et ne delicta ibidem forsitan, quod absit, commissa remaneant inulta, deputarunt praefatum Rdum Sancti Martini ¹⁰⁾, alium vel alios praedicti Ordinis Praelatos, quem vel quos praedictus Sancti Martini duxerit committendos ad auctoritate Capituli Generalis dictum Collegium Parisiense visitandum et reformandum tam in Capite quam in membris, ac personas et subditos ibidem morantes corrigendum et puniendum, prout inquisitionibus legitimis prius factis secundum Ordinis privilegia et regularia instituta corrigendum et puniendum noverit.

[321] Item, quia domus et aedificia praedicti Collegii Parisiensis multis et diversis in locis minantur ruinam, diffinitum extitit quod talliae et contributiones ordinatae iam in Capitulo Generali ¹¹⁾ super quolibet monasterio taxatae et impositae per Syndicos Ordinis vel alios commissos, vel deputatos committendos aut deputandos quam citius fieri poterit, ne dicto Collegio in aedificiis suis deterius contingat, recipiantur et colligantur, ad quas distributiones et contributiones faciendas, et solvendas, Praelati auctoritate Capituli Generalis ac sub poenis et censuris Ordinis, prout Iuris et rationis fuerit, compellantur.

Finaliter vacante officio Syndici per obitum bonae memoriae defuncti Aegidii, dum viveret Abbatis Camerae Fontis ¹²⁾, ad huiusmodi officium Syndici viriliter exercendum commiserunt et deputaverunt Venerabilem et Rdum Patrem Anthonium, Loci Restaurati Ab-

⁹⁾ Congregatio praesens habita fait mense Octobris. Statim deciderunt hi Abbates anno proxime venturo rursum verum Capitulum generale celebrandum esse diebus consuetis, nempe inde a Dominica quarta post festum Paschale.

¹⁰⁾ Am. de Fonte.

¹¹⁾ In Capitulo generali anni 1533 de hac quaestione plura fuerunt determinata. Cfr. supra, p. 34. Cfr. : P.E. VALVEKENS, *Le Collège des Prémontrés à Paris au seizième siècle* : *Anal. Praem.*, 1940, t. XVI, pp. 5-40.

¹²⁾ Aeg. le Tavernier. Cfr. supra, p. 16, b. 23.

batem ¹³⁾; qui totis viribus et sine mora Abbates praedicti Ordinis et solutionem praedictarum talliarum et contributionum extraordinariarum pro reparatione praedicti Collegii Parisiensis sub poenis et censuris Ordinis compellere procurabit, et postmodum legitimum computum et reliqua de receptis per eum, et amissis, reddere teneatur.

Copiam huius Congregationis accipe, lector, conformem non dico originali, sed scripturae, quae sine subscriptione est in secundo codice Capitulorum Generalium; eam, quae caetera eiusdem Codicis capitula manu scripta habet; nam revera conformis est, et in fidem subscribo, hac die 16 Ianuarii 1662.

fr. Gregorius du Crocq, secret. praedictus ¹⁴⁾.

¹³⁾ A. Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

¹⁴⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 321-329) ¹⁾.

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemontsratensis, anno Domini Millesimo quingentesimo tricesimo octavo, mensis vero Maii die decima nona, sequentibusque diebus, in celeberrimo monasterio Praemonstratensi celebrato.

Nomina Praelatorum in praedicto Capitulo personaliter comparentium :
 Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Martini Laudunensis Abbas, necnon Domini Domini Francisci, Sacrosanctae Sedis Apostolicae Cardinalis Vicarii Generalis ²⁾.
 Abbas Sancti Evodii de Brana ³⁾. Abbas Vallis Serenae ⁴⁾.
 Clarifontis ⁴⁾. Sanctae Mariae in Nemore ⁹⁾.
 de Longo Vado ⁵⁾. Viromandensis ¹⁰⁾.
 Loci Restaurati ⁶⁾. de Capella ad Plancas ¹¹⁾.
 Gaudii Vallis ⁷⁾. Buciliensis ¹²⁾.

Imprimis ordinatum est quod omnes Praelati in hoc venerabili concione [322] capitulari personaliter comparentes laudabili more assueti erunt diffinitores.

¹⁾ Cfr. de hoc manuscripto : J. B. VALVEKENS, *Acta et Decreta Capitulorum Generalium Ordinis Praemonstratensis*, t. I, p. VII s.

²⁾ Cfr. supra, p. 3, n. 1.- De cardinali Pisani, abbate commendatario, cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁴⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 4, n. 8.

⁵⁾ Ant. Charlier. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

⁶⁾ A. Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

⁷⁾ Barth. Gaugier. Cfr. supra, p. 15, n. 5.

⁸⁾ Nomen ignotum.

⁹⁾ N. Thuillier, Cfr. supra, p. 33, n. 47.

¹⁰⁾ Thomas de l'Eglise. Cfr. supra, p. 4, n. 21.

¹¹⁾ Abbas commendatarius : Ioh. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹²⁾ I. Vincent. Cfr. supra, p. 28, n. 4.

Item, quia decet viros ecclesiasticos et potissimum Regulares hymnis et canticis necnon Ecclesiae suave sonantibus vocibus Altissimum circumdare, benedicere et exaltare, ideo Capitulum ordinat Rdos Patres monasteriorum Buciliensis ¹³⁾, Sanctae Mariae in nemore ¹⁴⁾ et de Longo Vado ¹⁵⁾ ad Missas celebrari consuetas celebrandas, in quibus Missis Abbates monasteriorum Viromandensis ¹⁶⁾ et Vallis serenae ¹⁷⁾ regent Chorum ut cultus divinus decenter et honorifice prout decet celebretur et persolvatur.

Item, Capitulum delegat Abbates monasteriorum Clari Fontis ¹⁸⁾ et de Capella ad plancas ¹⁹⁾ ad tallias ordinarias; qui super receptis quittance dare et tandem compotorum traditoribus fidelem compotum reddere tenebuntur.

Item, et ne decor seu norma regularis disciplinae decidat, arescat et enervetur, ea de re Rdi Patres monasteriorum Loci Restaurati ²⁰⁾ et Sancti Evodii de Brana ²¹⁾, autoritate Capituli Generalis, excusationes Praelatorum in hoc instanti Capituli minime personaliter comparentium recipient, demum audita relatione Capitulum excusationes ipsorum absentium, prout iuris erit et fuerit, approbabit aut improbabit.

Item, compororum Auditor erit Rdus Pater Sancti Martini ²²⁾ una cum aliis Praelatis, qui in eisdem interesse voluerint, ut omnis schismatis et murmuris occasio tollatur, abiciatur et omnia provide practicerentur.

Item, annuendo iuridicae et legitimaе supplicationi moderni Abbatis monasterii Horti Mariae ²³⁾, Capitulum consentit quod possit et valeat resignare suum praedictum monasterium attenta sua antiquitate,

¹³⁾ I. Vincent.

¹⁴⁾ N. Thuillier.

¹⁵⁾ A. Charlier.

¹⁶⁾ Th. de l'Eglise.

¹⁷⁾ Nomen ignotum.

¹⁸⁾ Johannes.

¹⁷⁾ Nomen ignotum.

¹⁸⁾ Iohannes.

¹⁹⁾ Ioh. le Sellier de Moireul.

²⁰⁾ A. Claret.

²¹⁾ M. Coupson.

²²⁾ A. de Fonte.

²³⁾ Abbas Horti S. Mariae = Mariëngaarde (in dioecesi, olim Ultraiectensi, deinde Leeuwardensi), annis 1533-1560, erat Petrus Venlo. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 212.

pure et simpliciter pensione retenta, aut alias prout sibi videbitur, personae tamen capaci et idoneae (?), in omnibus et per omnia iuxta et secundum Statuta, privilegia Ordinis et regularis instituti.

Item, Capitulum committit vices suas usque ad annum cum plenitudine potestatis Abbati monasterii Vallis Mariae, alias in Lidlum ²⁴⁾, Traiectensis dioecesis, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria nostri Ordinis in Circaria Frisiae constituta; qui tamen anno futuro redditurus erit rationem villicationis suae, ut ipse Ordo in suis sinceris et salutiferis terminis et iurisdictionibus persistere possit.

Item, Capitulum diffinit quod fiat commissio Rdis Patribus monasteriorum Sancti Michaelis Antverpensis ²⁵⁾, Tongerloensis ²⁶⁾ et Parcensis ²⁷⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad cognoscendum usque ad diffinitivam sententiam inclusive super controversia mota coram delegato Apostolico inter venerabiles Patres monasteriorum Grimbergensis ²⁸⁾ et Insulae Beatae Mariae Virginis ²⁹⁾, ratione et praetextu summae ducentorum florenorum quam dictus Abbas Grimbergensis ³⁰⁾ requirit a praedicto Abbate Insulae Beatae Mariae ³¹⁾. Et in hac commissione inse [323] ratur clausula quatenus dicti Iudices vel eorum alter inhibeat praedicto Patri Grimbergensi ³²⁾, sub poenis et censuris Ordinis, ne de caetero prosequatur ipsum Abbatem Insulae Beatae Mariae ³²⁾ coram delegato Apostolico, intellecto quod huiusmodi prosecutio fiat contra privilegium Ordini concessum, cuius quidem privilegii exemplar ad eosdem transmittitur, sigillo videlicet Capituli sigillatum et corroboratum.

²⁴⁾ Ioh. de Keppel. Cfr. supra, p. 32, n. 42.

²⁵⁾ Cornelius Van der Meer. Cfr. supra, p. 40, n. 35.

²⁶⁾ Abbas Tongerloensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Antverpiensi), annis 1530-1560, erat Arnoldus Streyters. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 335.

²⁷⁾ Abbas Parcensis (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi), annis 1515-1543, erat Ambrosius Van Engelen. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 321.

²⁸⁾ Abbas Grimbergensis (in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi), annis 1505-1538, erat Petrus Wayenbergh. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 289.

²⁹⁾ Abbas Insulae S. Mariae = Mariënweerde (in dioecesi Ultraiectensi), annis 1530-1539, erat Iohannes Starck de Monte. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 305.

³⁰⁾ P. Wayenbergh.

³¹⁾ I. Starck de Monte.

³²⁾ P. Wayenbergh.

³³⁾ Ioh. Starck de Monte.

Item, Capitulum approbat quemdam tractatum initum inter Rdum Patrem monasterii Sancti Martini Laudunensis ³⁴⁾, et eius Conventum, ex una, et Nicolaum Hardy mercatorem manentem apud Rethel Remensis dioecesis partibus ex altera, super certa portione decimarum grossarum et minutarum territorii et paroeciae de Roumion-en-Portien, necnon nonnullorum locorum circumstantium. Similiter quamdam conventionem inter ipsos Abbatem et Conventum factam, et praecitatum Nicolaum, Hardy, super medietate domus et curtis de Dionne, cum suis appenditiis, in litteris ipsius conventionis designatis una cum alia medietate ipsius curtis de Dionne, per alias litteras per ipsos tradenda Altisome Jabar, nunc uxori Iohannis Charpentier facta.

Insuper quemdam alium tractatum per ipsum praenominatos Abbatem ³⁵⁾ et Conventus habitum, et honestum virum Alexandrum Camper, agricolam super locatione grangiae seu coloniae de Anain prope Laudunum, cum suis aliis haereditatibus adhaerentibus. Item, quamdam aliam locationem inter iam dictos regulares viros factam et probum virum Florentinum Basset, de domo et curte de Rayneville, cum suis accessoriis, una cum uno modio terrularum in territoriis de Senycourt et Rayneville, situatorum. Pariformiter quamdam aliam conventionem per praelibatos Abbatem et Conventum habitum et Anthonium le Roy vinicolam super multis haereditatibus, iis in territorio de Montibus, in Lauduno et de Thire situatis. Quos praescriptos tractatus Capitulum laudat et approbat in omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum; intellecto quod, relatione Rdorum monasteriorum Clari Fontis ³⁶⁾, necnon de Capella ad plancas ³⁷⁾, antehac in hac parte super commodo et incommodo ipsorum contractuum ad inquirendum delegatorum, ipsi Capitulo luce clarius constitit iam dictum tractatum in eximiam utilitatem ipsius monasterii cedere et haberi.

Item, audita relatione Rdi Patris Sti Martini Laudunensis ³⁸⁾, iudicis in hac parte, super utilitate aut denuntiatione ad inquirendum delegati. Qui vivae vocis oraculo, Capitulo fideliter retulit quosdam tractatus initos inter Rdum Patrem monasterii Buciliensis ³⁹⁾ et

³⁴⁾ A. de Fonte.

³⁵⁾ Idem.

³⁶⁾ Iohannes.

³⁷⁾ Ioh. le Sellier de Moireul.

³⁸⁾ Am. de Fonte.

³⁹⁾ I. Vincent.

eius Conventum ex una, et honestos viros Paschasium du Maire et Nicolaum Clesse agricolas partibus ex altera, de medietate curtis seu grangiae de Curieu, cuilibet eorum in solidum facta, in maximam videlicet ipsius monasterii Buciliensis utilitatem cedere. Eapropter Capitulum ratum gratumque habet iam dictos tractatus, prout in litteris desuper descriptis latius continetur et habetur.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Clari Fontis ⁴⁰⁾ et Buciliensis ⁴¹⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad informandum super comodo aut incommodo conventionis habitae inter Abbatem et et Conventum monasterii Thenoliensis ⁴²⁾, et Herbrandum Tyrourier et Coletam eius uxorem [324] super medietate curtis seu coloniae de Esrancourt una cum suis accessoriis; qui quidem Patres inquisitione sic, prout praemittitur, per eos iuridice facta, si repererit eandem conventionem in utilitatem ipsius monasterii factam esse, autoritate nostra confirmabunt; si non, infirmabunt.

Item, Capitulum committit vices suas Rdo Patri monasterii Sanctae Mariae in nemore ⁴³⁾, usque ad revocationem, quatenus possit et valeat corripere omnes et singulos Ordinis nostri Praelatos et subditos vitiosos in Circaria Lothoringiae commorantes, una cum potestate eos, si excessus eorundem exegerint, incarcerationi, emittendi, et ad eos ad portandum habitum decentem cum rasura competenti compellendi. Insuper cessiones Praelatorum ipsius Circariae recipiendi, necnon pensiones creandi; attamen salvo Iure Patrum Abbatum. Insuper omnium et singulorum Praelatorum seu Religiosorum confessiones audiendi et eosdem absolvendi ab excommunicatione seu irregularitate in casibus nobis permissis. Pariformiter tallias Ordini debitas recipiendi, et super receptis quittance dandi; necnon renuentes eas solvere ad easdem persolvendas per censuras Ordinis compellendi. Et potissimum in suo vicariatu inseratur clausula quatenus possit et valeat quam citius fieri poterit visitare et reformare monasteria Mirae Vallis et Sanctae Crucis Metensis, tam in capite quam in membris, ut ipse Ordo noster in praefata Circaria in suo laudabili integro esse salubriter convalescere et tandem in unum persistere possit.

⁴⁰⁾ Iohannes.

⁴¹⁾ I. Vincent.

⁴²⁾ R. Amiable. Cfr. supra, p. 8, n. 8.

⁴³⁾ Nic. Thuilier. Cfr. supra, p. 33, n. 47.

Item, Capitulum annuit consimiliter vicariatum fieri Rdo Patri monasterii de Silleyo ⁴⁴⁾ in Circaria Normanniae, una cum potestate subdelegandi, hac attamen clausula et particula inclusa quod ipse cessiones Praelatorum in ipsa Circaria commorantium minime recipere poterit et valebit.

Item, visis et diligenter perlectis litteris ad nos et Capitulum nostrum Generale per Rdum Patrem monasterii Beatae Mariae alias Lidlum ⁴⁵⁾ visitatorem Circariae Frisiae destinatis, multas videlicet particulas seu multos articulos complectentes; Capitulum appendendo sigillatum singulis articulis earundem, matura deliberatione praehabita, diffinit super eisdem in modum qui sequitur :

In primis quantum ad primum articulum continentem Praepositum monasterii Beatae Mariae Schildwoldensis ⁴⁶⁾ recepissee fratrem Iohannem Traiectensem monasterii Horti Beatae Mariae Religiosum sui proprii monasterii. Capitulum decidit translationem seu receptionem ipsius fratris ipso facto esse irritam, et nullam duplici de causa; tum quia in receptione eiusdem et professione in praedicto monasterio Gratiae Mariae facta, minime intervenit consensus in hac translatione et professione necessarius, quia quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet. Tum 2° eo quod iam dictus Praepositus tenore Privilegiorum et Statutorum Ordinis est inhabilis ad huiusmodi translationem faciendam et recipiendam; alias poenam excommunicationis incurrit. Ea de re, hisce duabus rationibus luce clarius constat iam dictum fratrem Iohannem Traiectensem remanere Religiosum primi monasterii Horti videlicet Beatae Mariae. [325] Et ad tollendum huiusmodi abusum, qui redit in non minimum totius Ordinis iacturam, dedecus, scandalum, et vituperium, Capitulum annullat et irritat omnes et similes translationes sic prout praemittitur factas, praeci- piens omnibus et singulis Abbatibus et Praepositis, sub poenis in Statutis contentis, ut a talibus de caetero abstineant.

Quantum ad 2um articulum narrantem iam dictum Praepositum de facto temere habitum Ordinis cuidam fratri Senerio contulisse, et postmodum ad actum professionis recepissee, qui tandem a suo regulari proposito resiliit, habitum videlicet Ordinis dimittendo, et

⁴⁴⁾ G. Paris. Cfr. supra, p. 38, n. 17.

⁴⁵⁾ I. De Keppel.

⁴⁶⁾ Praepositus Schildwolde (in dioecesi, olim Monasteriensi, nunc Groningana), annis 1527-1537, videtur fuisse Albertus van Munster. Cfr. supra, t. II, p. 223.

post tergum respiciendo. Capitulum praedicto articulo satisfaciendo et respondendo decedit praenominatum fratrem Senerium esse verum Religiosum Ordinis Praemonstratensis, licet per iam dictum Praepositum non iuridice, contra Ordinis Statuta et privilegia ad professionem admissus et receptus fuerit; qui eundem iuridice secundum Ordinis Statuta recipere non poterat, intellecto quod multa fieri prohibentur, quae tamen facta tenent. Qui quidem frater manutenendus est sub obedientia Patris Abbatis ipsius Praepositurae, regulariter victurus et vestiturus (nota scribae manuscripti, du Crocq : bon !), aut in alio Ordinis nostri monasterio, si hoc patiat disciplina regularis secundum personae suae qualitatem, expensis dicti monasterii Praepositi. Et ad obeundum imperitiae multorum Religiosorum Ordinis nostri, Capitulum praecipit Patribus Abbatibus, quod si de caetero Praepositi praesumpserint contra decreta et Statuta Patrum aliquos recipere in Canonicos in monasteriis Monialium seu Sororum Ordinis nostri, eosdem sine remissione corripient poenis in Statutis contentis, eorum audaciam seu proterviam aliis poenis Iuris, prout expeditius fuerit, punient. Et ut cultus divinus rite, debite et honorifice in ipsis monasteriis Sororum celebretur, pariformiter Capitulum iniungat ipsis Patribus Abbatibus ut in ipsis monasteriis provideant de numero decenti, honesto et competenti Religiosorum; ad nutum tamen ipsorum Patrum Abbatum admovibilem (nota scribae du Crocq : il faut dire : amovible).

Quantum ad 3um articulum litterarum eiusdem, de scandalo, et pestifero regimine praenominati Praepositi mentionem facientes, Capitulum praecipit Abbati monasterii Horti Beatae Mariae ⁴⁷⁾, necnon ipsi Visitatori ⁴⁸⁾, et cuilibet eorum in solidum, ut, quam citius fieri poterit, praelibatum Praepositum ⁴⁹⁾ apud viros graves super enormibus excessibus diffamatum, in exemplum et terrorem aliorum corrigant, eundem ad ovile Dominicum poenis in Statutis contentis affligendo, etiam usque ad depositionem inclusive reducant, ne sua contagione pestifera caeteros inficiat.

Quantum ad 4um articulum in quo requirit Abbas Sanctae Mariae ⁵⁰⁾ abrenuntiare Iuri paternitatis monasterii ipsarum Sororum Gratiae

⁴⁷⁾ P. Venlo.

⁴⁸⁾ I. de Keppel.

⁴⁹⁾ A. Van Munster.

⁵⁰⁾ P. Venlo.

Mariae ⁵¹⁾ est favorabilis, cui praefatus abrenuntiare non potest sine iactura et incommodo earumdem Sororum, quibus doctrina, iustitia, correctione et vita exemplari in via Domini proficere debet; quare eundem per viscera misericordiae Iesu Christi exhortatur, verum etiam ipsi praecipit [326] quatenus dictae Sorores, Praepositum et Religiosas ibidem commorantes anhelitu amplo dirigat in viam salutis aeternae, et easdem in coenam Dominicam intrare compellat.

Denique quantum ad ultimum articulum ipsarum litterarum in quo requirebat, quod Capitulum dignaretur dispensare super rasura barbarum Conversorum monasterii Horti Sanctae Mariae, Capitulum pariformiter minime annuit petitioni eiusdem, eo quod minime sunt transgrediendi termini quos posuerunt Patres nostri. Intellecto etiam quod barba moderata et vestis grisea instituta sunt ad distinctionem clericorum et conversorum, quibus conversi Ordinis nostri in singulis monasteriis semper et immemorialiter usi sunt.

Item, annuendo supplicationi Rdi Patris monasterii Albae Curiae ⁵²⁾, Capitulum fratrem Durand, eiusdem monasterii Religiosum, gratiosa donat licentia quatenus de caetero totiens quotiens eidem Rdo Patri placuerit, ad sacros Diaconatus et Presbyteratus Ordines promoveri possit, a suorum susceptione antehac, suis exigentibus demeritis, ad triennium per nos suspensus fuerat.

Item, visis informationibus super vita et moribus fratris Iohannis Waleble, Religiosi monasterii de Seriacio in pratis factis, necnon attenta relatione Rdorum Patrum Clari Fontis ⁵³⁾ et de Capella ad Plancas ⁵⁴⁾, iudicum ad visitandum Collegium nostrum Parisiense deputatos quibus Capitulo constitit praedictum fratrem esse iniqui et perfidi regiminis, et potissimum super fornicatione per testes idoneos omni exceptione maiores convictum, adeo quod quaedam mulier fornicaria quam perniciose manutenebat in camera eiusdem, per quosdam saeculares reperta extitit, in non minimum videlicet Ordinis nostri dedecus, opprobrium et vituperium, praetextu cuius criminis coram nobis et Capitulo nostro Generale ad diem decimum octavum (?) huius praesentis mensis Maii legitime citatus est, prout nobis sufficienter constitit. Qui quidem coram nobis die praedicta die eidem

⁵¹⁾ Gratia S. Mariae = Schildwolde. Cfr. n. 46.

⁵²⁾ P. Le Courtiller. Cfr. supra, p. 4, n. 13.

⁵³⁾ Iohannes.

⁵⁴⁾ I. le Sellier de Moireul.

praefixa minime comparuit. Quare visa eius absentia, ipsum contumacem reputavimus, attamen contumacia eiusdem per totam diem sequentem suspensa. Capitulum itaque cupiens praedicti fratris saluti consulere, et malevolis viam iniquitatis praecludere diffinit, prout tunc et nunc diffinit, quod interim praelibatus pater de Seriaco, Praelatus suus ⁵⁵⁾, eundem fratrem ad monasterium Sancti Martini Laudunensis, expensis propriis, transducere et transmittere nisibus totis conabitur; quo transmisso, ipsum poena carceris per quadrimestre ibidem detinendum esse puniendum, singulis videlicet secundis, quartis et feriis sextis eodem durante tempore in pane tristitiae et aqua doloris esse victurum. Attamen in his salva benignitate Patrum Abbatum eorumque pia clementia.

Item, quia ad aures Capituli Generalis pervenit fratrem Iohannem de Balain, Religiosum monasterii Sancti Pauli Virdunensis, multis criminibus esse irretitum, et potissimum excommunicationis, apostasiae, et detractationis criminibus, adeo quod proprium Praelatum ⁵⁶⁾, necnon Rdos Patres monasteriorum de Moncellis ⁵⁷⁾ et de Capella ad Plancas ⁵⁸⁾ iudices per nos ad informandum super vita et moribus eiusdem sui Praelati deputatos, apud [327] multos tam illustrissimos quam graves viros multa infamia inique non mediocriter contaminatos esse, in non minimum Ordinis nostri iacturam, dedecus et scandalum; Capitulum idcirco ne facilitas veniae incentivum praebeat delinquendi, delegat Rdum Patrem Sancti Martini Laudunensis ⁵⁹⁾, una cum nonnullis aliis Praelatis Ordinis nostri, quos secum duxerit convocandos, ad se informandum super mera veritate auditorum criminum ipsius fratris. Qui quidem tandem veritate cognita, Deum videlicet prae oculis habendo, eundem fratrem poena suis delictis condigna arcebunt.

Item, Capitulum decernit commissionem destinari ad Abbates monasteriorum Sancti Evodii de Brana ⁶⁰⁾, necnon Thenoliensem ⁶¹⁾ et Clari Fontis ⁶²⁾, et quemdam eorum in solidum, ad inquirendum super utilitate et damnificatione super cuiusdam conventionis factae

⁵⁵⁾ Uti videtur, Antonius de Halluin. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 571.

⁵⁶⁾ Fr. Pseaume. Cfr. supra, p. 8, n. 51.

⁵⁷⁾ P. Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 5.

⁵⁸⁾ I. le Sellier de Moireul.

⁵⁹⁾ A. de Fonte.

⁶⁰⁾ M. Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁶¹⁾ R. Amiable.

⁶²⁾ Iohannes.

inter Rdm Patrem monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁶³⁾, et eius Conventum ex una et honestos viros Anthonium Bouillart et Theobaldum Le Diaire, partibus ex altera, super certa pensione domus seu grangiae de Beaumans. Qui quidem Patres diligenti et veridica inquisitione facta, si repererint eandem conventionem in commodum ipsius monasterii cedere, autoritate nostra ratificabunt; si, non, infirmabunt.

Item, quia tenore litterarum per Rdm Patrem monasterii Florefiensi ⁶⁴⁾ ad Rdm Patrem monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁶⁵⁾ destinatarum, Capitulo constitit fratrem Georgium Nemery, monasterii Sanctae Crucis prope Metensem civitatem Religiosum expresse professum, honeste, provide et laudabiliter se in ipso monasterio Floreffisiensi rexisse et manutenuisse, ad quod antehac ad biennium per nos, suis videlicet exigentibus demeritis emissus fuerat; Capitulum idcirco, intellecto laudabili regimine ipsius fratris, sperans quod ubi abundavit malitia, superabundabit et gratia remittit eundem fratrem ad suum proprium et nativum monasterium, ubi videlicet sub regulari disciplina victurum et in suo praecedenti et ordinario gradu perman-surum.

Item, Capitulum laudat et approbat quamdam iuridicam transactionem inter generosum et nobilem virum Dominum Anthonium de Luxembourg, comite de Bienna, de Ligniaco et de Ronisciaco ex una, et Abbatem ⁶⁶⁾ et Conventum Belli Loci, nostri Ordinis, partibus ex altera factam; de videlicet et pro certis personis, terris arabilibus, nemoribus seu boschis, aedificiis. Itaque nec non nonnullis usibus et aliis haereditagiis latius in litteris desuper descriptis designatis; Et h:c intellecto quod praetextu inquisitionis et relationis Dni Patris de Moncellis ⁶⁷⁾ in hac parte delegati, Capitulo sufficienter et veraciter constitit praefatam transactionem in maximam utilitatem et commodum ipsius monasterii Belli Loci esse et cedere.

Item, et in causis noviter emergentibus, quae Capitulum futurum commode exspectare non possunt, Capitulum delegat Rdm Patrem monasterii Sancti Martini ⁶⁸⁾, una cum nonnullis aliis Abbatibus

⁶³⁾ A. de Fonte.

⁶⁴⁾ G. Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

⁶⁵⁾ A. de Fonte.

⁶⁶⁾ D. Silvestre. Cfr. supra, p. 16, n. 25.

⁶⁷⁾ P. Adeline.

⁶⁸⁾ A. de Fonte.

quos secum duxerit connectendis, modo videlicet et forma assuetis.

Item, Capitulum pro et laudabili causa ductum, ne afflicto nova detur afflictio, mittit fratrem Anthonium Barsot, Religiosum monasterii Fontis Andreae, nostri Ordinis, ad monasterium Sanctae Crucis, iuxta et prope Metensem civitatem, praecipiendo videlicet Rdo Patri [328] ipsius monasterii sub poenis et censuris Ordinis, quatenus dignetur praefatum fratrem in subsidium Religiosorum suorum usque ad revocationem nostram recipere, eundemque sicut unum ex Religiosis suae gregis decenter tractare, et tandem tamdiu quamdiu in suo praelibato monasterio moram traxerit, ut in bona et salutifera regulari disciplina proficiscatur et convalescat operam dare.

Item, Capitulum confirmat ortam pensionem pecuniarum per fratrem Franciscum Bottée, Religiosum monasterii Praemonstratensis doctorem Theologum, necnon Ecclesiae parochialis de Moncellis veteris et novae Rectorem, super fructibus videlicet et Iuribus praedictae Ecclesiae parochialis annuatim fratri Iohanni Anuys, praedictae Ecclesiae praedicti monasterii Praemonstratensis Religioso creatam; Et in his omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem instrumenti apostolici coram Venerabili viro magistro Gratiano Marchant, notario apostolico facti. Et casu quo isdem frater Franciscus praedicto fratri iam dictam pensionem im praemisso instrumento designatam et descriptam persolvere recusaret, pro tunc prout ex nunc, Capitulum committit vices suas Rdis Patribus monasteriorum Sancti Martini Laudunensis ⁶⁹⁾ et Clari Fontis ⁷⁰⁾ et cuilibet eorum in solidum, ad cogendum et compellendum iam dictum fratrem sub poenis et censuris Ordinis, donec et quousque praenominato fratri Iohanni ⁷¹⁾, de praedicta summa inter eosdem accordata satisfecerit, ne videlicet verbum suum irritum facere videatur.

Item, Capitulum restituit fratrem Georgium de Violaine, Religiosum monasterii Praemonstratensis ad omnes pristinos Ordinis honores, quibus antehac, suis exigentibus demeritis, per nos denudatus et privatus fuerat ⁷²⁾. Et hoc quia nobis et Capitulo vivae vocis relatione Prioris et Seniorum eiusdem monasterii constitit quod a certo tempore citra rite, decenter et regulariter, prout decet, in ipso monasterio se

⁶⁹⁾ Idem.

⁷⁰⁾ Iohannes.

⁷¹⁾ Ioh. Anuys, modo citatus in hoc Capitulo.

⁷²⁾ De ipso actum erat in Capitulo generali anni 1535. Cfr. supra, p. 59.

rexit et manutenuit, speransque insuper quod in Vineâ Domini Sabaoth ⁷³⁾, anhelitu amplo ac nisibus totis proficisci (nota scribae du Crocq : pensez que proficisci et proficiscere, c'est la même chose chez nostre Scribe) ac convalescere studebit.

Item, quia de certo tempore citra, Rdi Patres monasteriorum de Moncellis ⁷⁴⁾ et de Capella ad Plancas ⁷⁵⁾, per nos et Capitulum delegati fuerunt ad se inquirendum et informandum plenarie, perfecte, ac veraciter, et non alias, etiam usque ad sententiam diffinitivam inclusive, et procedendum super multis criminibus quibus denuntiatus est ex relatione fratris Iohannis de Bohem, Religiosi Sancti Pauli Viridunensis, Rdum Patrem eiusdem monasterii Sti Pauli ⁷⁶⁾ eiusdem monasterii Sti Pauli aliquammodo suspectum esse didicimus; qui quidem Patres legationem eisdem per nos, prout praemittitur, commissam, eo quod eiusdem minime patuit tutus accessus propter asperam guer-ram, insultus et impetus, plene perfecte et adumissim adimplere nequiverunt, Eapropter, intellecto quod honos Capituli iudicium diligit, praedictis Patribus ⁷⁷⁾ denuo et iterum Capitulum committit vices suas, eisdem praeci-endo quatenus legationem ipsam antehac per ipsos inchoatam, viriliter prosequantur, et ut melius eam iuridice terminare valeant, Capitulum ordinat litteras missivas ad Illustrissimum Principem Ducem Lotharingiae ⁷⁸⁾ et eius Conthoralem destinari, eisdem humiliter supplicando quatenus eorum benignitate, affabiliter et clementer in visceribus charitatis manus dignentur porrigere adiutrices, ut omnia monasteria Ordinis nostri in suo Ducatu existentia, per amplius regantur sub regulari disciplina. Et potissimum ut eorundem Rdorum [329] Patrum sic per nos in hac parte deputatorum, anhelitu amplo faveant fovere partes, adeo quod eorundem Patrum et litteratorum venerabilium Consiliariorum suorum prosecutione, medio et industria, si isdem Abbas Sancti Pauli Viridunensis ⁷⁹⁾ criminibus, quibus suspectus est, veraciter convincatur, poena

⁷³⁾ Bulla ista agit de vita vere communi servanda in monasteriis. In plurimis Capitulis generalibus observantia huius Bullae pontificiae iteratis vicibus praescripta fuit. Haec Bulla impressa habetur in I. LE PAIGE, *Bibliotheca Ordinis Praemonstratensis*, Parisies, 1633, fol. 955.

⁷⁴⁾ P. Adeline.

⁷⁵⁾ I. Le Sellier de Moireul.

⁷⁶⁾ Fr. Pseaume.

⁷⁷⁾ P. Adeline et I. Sellier de Moireul.

⁷⁸⁾ François Ier, dux et princeps Lotharingiae, annis 1517-1545.

⁷⁹⁾ Fr. Pseaume.

suis excessibus et criminibus condigna, ut poena ipsius cedat caeteris in exemplum, arceatur et affligatur.

Item, ordinat Capitulum commissionem fieri in amplissima forma pro Abbate Loci Restaurati ⁸⁰⁾, ad visitandum et reformandum omnia et singula Ordinis nostri monasteria in Circariis Alverniae, Burgundiae et Vasconiae existentia, una insuper ad potestatem visitandi, Deum videlicet oculis habendo et personarum neminem acceptandi, monasteria Sancti Pauli Senonensis, Dei Loci, Sancti Mariani Altissiodorensis, Dei Loci in Iardo; praecipiendo insuper eidem Patri quatenus omnes et singulas personas in ipsis Circariis seu monasteriis Altissimo deservientes, ut de virtute in virtutem, nec non in regulari observatione, prout solemniter voto emisso se astrinxerunt, proficere studeant, exhortatur et deprecetur. !

Visitatores anni praesentis :

Circariarum Franciae, Brabantiae, Floreffiae, et Lotharingae : Rduus Pater Sancti Martini Laudunensis ⁸¹⁾.

Circariarum Burgundiae, Alverniae, Vasconiae : Abbas Loci Restaurati ⁸²⁾, una cum potestate visitandi monasteria Sancti Pauli Senonensis, Dei Loci, Sancti Mariani Altissiodorensis, Dei Loci in Iardo, Belli Portus, Perrodii Novi; Stellae; Grandis Campi, necnon Sororum Monialium de Rochella.

Circariae Frisiae : Abbas monasterii Vallis Mariae in Lidlum ⁸³⁾, ad annum.

Sic signatum : N. de Herissart, Ordinis scriba consistorialis, cum parafo.

Hac die nona Ianuarii anni millesimi sexcentissimi sexagesimi secundi factum hoc Transsumptum, ipsi originali, quod Praemonstrati extat, conforme, accipe, lector benevole, et pro me precare.

fr. Gregorius du Crocq ⁸⁴⁾.

⁸⁰⁾ A. Claret.

⁸¹⁾ A. de Fonte.

⁸²⁾ A. Claret.

⁸³⁾ I. de Keppel.

⁸⁴⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 329-340) ¹⁾.

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono, die vero quarta diebusque sequentibus mensis Maii, in supremo et candidissimo monasterio Praemonstratensi, canonice celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter comparentium in praesenti Capitulo :

[330] Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Martini Laudunensis; necnon Reverendissimi in Christo Patris et Domini Domini Francisci, miseratione divina tituli Sancti Marci Diaconi Cardinalis, Pisani vulgariter nuncupati, Praemonstrati perpetui Commendatarii Vicarius Generalis, Abbas Sancti Martini, sacrae Theologiae professor ²⁾.

Sancti Evodii de Brana ³⁾.

Sancti Iusti, sacrae Theologiae professor ⁸⁾.

Clarifontis ⁴⁾.

Vallis serenae ⁹⁾.

Loci Restaurati ⁵⁾.

Capellae ad plancas ¹⁰⁾.

de Longo Vado ⁶⁾.

Vallis Dei ¹¹⁾.

de Meneville (Mirae Vallis) ⁷⁾.

de Moncellis ¹²⁾.

Sanctae Mariae in Nemore ¹³⁾.

¹⁾ Cfr. supra, p. 3, n. 1.

²⁾ Card. Pisani hoc tempore erat abbas commendatarius abbatiae Praemonstratensis. Vicarius ipsius spiritualis Ordinis erat Am. de Fonte. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁴⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 00, n. 9.

⁵⁾ A. Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

⁶⁾ Antonius Charlier. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

⁷⁾ Cl. d'Anglure. Cfr. supra, p. 16, n. 17.

⁸⁾ Iud. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁹⁾ Abbas Vallis serenae (Valséry), in dioecesi Suessionensi, annis 1548-1543, erat Athiotus Bonnard. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 539.

¹⁰⁾ Ioh. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹¹⁾ Th. de Ham. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

¹²⁾ Petrus Adeline. Cfr. supra, p. 3, n. 4.

¹³⁾ Nicolaus Thuilier. 33, n. 47.

Nomina Praelatorum qui Capitulo Generali praestiterunt obedientiam :

Abbas de Moncellis ¹⁴⁾; Abbas Vallis secretae (Vallis Serenae ?)

Imprimis ne disciplinae regularis honestas seu norma hactenus decisa abiciatur, Capitulum decernit quod omnes Praelati in hac venerabili concione personaliter adstantes, prout hactenus seniores Ordinis statuere, erunt diffinitores.

Item, ut laudes Deo debite et reverenter persolvantur, Capitulum ordinat Rdos Patres Vallis serenae ¹⁶⁾ et Loci Restaurati ¹⁷⁾ in Missis celebrari consuetis ad Chorum regendum; quas quidem Missas, primam videlicet de Moncellis ¹⁸⁾, 2am Vallis serenae ¹⁹⁾; et 3am Vallis Dei ²⁰⁾ monasteriorum Abbates cum pausa decenti et salutari iubilatione celebrabunt.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Clarifontis ²¹⁾, Capellae ad Plancas ²²⁾ et Loci Restaurati ²³⁾, ad tallias ordinarias recipiendum; qui quidem super receptione earumdem fidelem com-potum, ut decet, reddere tenebuntur.

Item, et ut dictus Ordo in sua suprema iurisdictione et obedientia, nec non vere et sacrosancta unione coalescat et persistat, Capitulum diffinit quod Abbates monasteriorum Sanctorum Iusti ²⁴⁾ et Evodii de Brana ²⁵⁾, excusationes Praelatorum personaliter in instanti Capitulo minime comparentium, recipiant. Qui quidem absentium excusationes validae aut non fuerint, omni favore postposito, fide-faciant.

Item, Compotorum Ordinis Auditores erunt Patres Capitulantes modo et forma consuetis, qui summam totalem receptae et misiarum

14) P. Adeline.

15) Petrus de Lyons.

16) Idem.

17) A. Claret.

18) P. Adeline.

19) P. de Lyons.

20) Th. de Ham.

21) Iohannes.

22) Ioh. le Sellier de Moireul.

23) A. Claret.

24) Iud. Cocquerel.

25) M. Coupson.

sigillatim et fideliter diligenti calculo examinabunt, ut suspicionis occasio tollatur et singula provide tractentur.

Item, pro conservatione Ordinis nostri Capitulum Doctorem Theologiae instituit R^{dm} Patrem Dominum Sancti Iusti Abbatem Circatorem et magistrum ceremoniarum,²⁶⁾ ut diligenter studeat et vigilet unosquosque habitum et tonsuram decentes deferre, aliaque laudabilia instituta cum modestia et silentio observari.

Quia nonnulli Abbates et Praelati nostri Ordinis Praemonstratensis in Generali Capitulo personaliter comparere non curant ipsius Ordinis obedientia et iurisdictio distrahatur et parvipendatur, Capitulum diffinit quod Praelati et Abbates praedicti Ordinis praedicto Capitulo Generali de caetero comparere tenebuntur, iuxta decretum Romani Pontificis huiusmodi comparitioni Ordinis concessum, legitimo tamen impedimento cessante; quod, ut in eodem decreto cavetur, legitime sic impediti procuratorem cum potestate iurandi super huiusmodi impedimento annis singulis dicto Capitulo Generali mittere; similiter etiam contributiones talliarum secundum praedicti scripti formam per se aut suum procuratorem collectoribus et receptoribus Ordinis annis singulis sub [331] sententiis, censuris et poenis Ordinis in praedicto decreto contentis, exsolvere tenebuntur.

Item, Capitulum diffinit, quod annis singulis omnes et singuli Abbates seu Praelati praedicti Ordinis in Capitulo Generali per promotorem eiusdem Ordinis nominatim et singillatim vocentur; et qui non comparuerint vel legitime excusati fuerint, forma iuris servata, contumaces declararentur, a qua a Domino Praemonstratensi ac Patris Abbatibus²⁷⁾, tantum absolvi possint.

Item, Capitulum revocat omnes et singulos Vicariatus prius concessos Praelatis Abbatibus Ordinis, qui ultimo Capitulo Generali suis propriis monasteriis cesserunt et renunciaverunt. Et quia Capitulo innotuit nonnullorum fide dignorum testimonio quod plurimi Abbates antedicti Ordinis quia propriis monasteriis renunciaverunt et cesserunt, accumulata sibi maxima auri, argenti, bonorumque mobilium copia in suorum monasteriorum iacturam et damnum non modicum, nolentes in suis monasteriis regulariter vivere; Idcirco Capitulum difformibus

²⁶⁾ I. Cocquerel.

²⁷⁾ Patres Abbates hic designari videntur abbates S. Martini Laudunensis, Florefiensis et Cuissiacensis.

praedictis obviare cupiens, diffinit quod licet Abbates, ut praefertur, cedentes, et minus regulariter viventes, ad regulariter secundum Deum et regularia Ordinis instituta in propriis monasteriis vivendi, et Altissimo inserviendum, sub poenis et censuris Ordinis per Patres Abbates et Visitatores praedictorum monasteriorum viriliter compellantur. Et si tamen contra praemissa allegare voluerint, Capitulum delegat praedictos Patres Abbates ac Visitatores in solidum, ad cognoscendum de quibus causis et incertis causis cum suis dependentibus, iuridico modo usque ad sententiam diffinitivam inclusive. Qui quidem delegati proximo Capitulo Generali quae in praetactis causis allegatum per partes, ac per nos decisa fuerit fideliter renunciare et referre habebunt.

Item, statuit Capitulum quod annis singulis semel vel pluries omnes et singuli Religiosi nostri Ordinis Praemonstratensis fugitivi et apostatae in monasteriis, quibus professionem fecerunt solemnem, nec non aliis locis circumvicinis et propinquioribus, et in quibus conversantes publice excommunicentur et nominatim excommunicati denuntientur. Et si eorum personae commode capi et apprehendi possint, etiam cum invocatione brachii saecularis capiantur et apprehendantur, et ad carceres Ordinis sub tuta custodia suorum propriorum monasteriorum sumptibus et expensis adducantur.

Item, quia multi Praelati saeculares et administratores quorundam saecularium monasteriorum Ordinis a Sancta Sede Apostolica ²⁸⁾, et provisionem negligunt et minime exequantur in Ordinis et suorum monasteriorum detrimentum non modicum, Capitulum discriminibus huiusmodi et negligentis eorumdem provideri procurare cupiens, districte praecipiendo mandat et praecipit sub poena salutaris obedientiae Syndicis Capituli Generalis et eorum cuilibet, ut viriliter intendant et vigilant adversus tales Praelatos; quatenus ipsi via Iuris, expensis Ordinis, ad peragendum et exercendum secundum tenorem Bullarum suarum iuridice cogantur et compellantur. Insequendo opinionem et deliberationem Dominorum Iurisperitorum Parisiensium super hoc factum, signatam et descriptam.

Item, Capitulum cupiens ut Ordo semper in suis salutaribus terminis et [332] privilegiis manuteneatur, inhibet omnibus et singulis Abbatibus et Praelatis Ordinis, ne de caetero sub poena excommunicationis suis Religiosis per se vel alium, suo nomine, causa vestiarii vel refec-

²⁸⁾ Hac ratione significantur abbates sic dicti commandarii.

tionis, pecuniam distribuere praesumant, sed sicut Patres nostri sanxere et per Regulam Sancti Augustini, Patris nostri institutum est; quemadmodum sub eodem Cellario pascuntur, ita et vestiantur, et ut praesens decretum inviolabiliter observetur, Capitulum committit vices suas Patribus Abbatibus et Visitoribus, ut si quae vel quod ad praesens nostrum decretum observandum, negligentes aut illud contemnentes repperint, illum vel illos culpabiles autoritate Capituli Generalis excommunicstos denuntient. A quidem denuntiatione absolvi minime possint, praeterquam a Domino Praemonstratensi, Patribus Abbatibus et Visitoribus Ordinis, etiam cum cautione iuratoria de sustinenda poena per Capitulum Generale postea ipsi defectuosis vel rebellibus infligenda.

Item, quia visi sunt nonnulli Abbates, Praelati et Religiosi Ordinis diffformes nobis, nedum in habitu et tonsura, sed etiam aliis Regularibus institutis, in Ordinis vituperium, contumeliam et contemptum. Propterea ut uniformiter per totum Ordinem servetur, attento apostolico privilegio expresse super hoc dicto Ordini concessio, quo caveatur inter caetera quod nemo quocumque indulto Apostolico exinde obtento se difformet; Capitulum diffinit, mandat et iniungit Domino Praemonstratensi Reverendissimo, ac Vicariis eiusdem, necnon etiam Patribus Abbatibus et Visitoribus quatenus vigilantes inhi-beant diffformitatem et abusum huiusmodi tollere de Ordine, rebelles et inobedientes per censuras et poenas Ordinis ac alia Iuris remedia compescant. Et si qui contra potestatem sibi attributam, aut quod ad praemissa obedire minime teneantur, aliquid allegare voluerint, Capitulum ex nunc committit et delegat Rdm Patrem Dominum Sancti Martini Abbatem ²⁹⁾, ad cognoscendum de meritis causae partes conveniendum, et in eius iuribus et rationibus audiendum ac in omnibus et per omnia iuridice procedendum, decidendum, et usque ad sententiam diffinitivam inclusive diffiniendum.

Item, similiter prohibet et praecipit omnibus et singulis Religiosis Ordinis, ne causa ioci, ludi, aut alias, indebite vestimenta sua de caetero deponere praesumant, nisi de licentia Praesidentia Conventus. Attamen si aliquando eis concedatur ludus pilae loco ferreto, nullus saecularis nisi de licentia Abbatis admittatur. Et si eo casu vestimenta deposuerint, ut modestia Religionis servetur, supelliceis vestientur, sub poena decem dierum gravioris cul-pae. Et ad praesens statutum inviolabiliter observandum et observari cogendum, Capitulum praedic-

²⁹⁾ A. de Fonte.

tos praesidentes delegat et committit, qui si in his exequendis negligentes fuerint, pari poena decem dierum punientur.

Item, pro conservatione monasteriorum Ordinis et Iurium eorundem et ne redditus et proventus minuantur, quia plerumque oriuntur scandala et negligentiae Praelatorum, qui quantitates receptionum et expensarum annualium suorum monasteriorum ac summae debitorum, nominaque debitorum, nominaque creditorum, ac causas propter quas sunt contracta, et in quas utilitates conversae fuere, scire non curant, in maximum praedictorum monasteriorum praeiudicium; Capitulum diffinit quod omnes et singuli Abbates Ordinis, et eorum quilibet [333] semel in anno ad minus per suos Provisores, Cellarios et Officiales statum temporalem suarum Ecclesiarum exacte servant exponi; ut exinde Patribus Abbatibus et Visitoribus libere et veraciter notificare valeant. Et si qui vero debita suorum monasteriorum celaverint et suppresserint, secundum privilegia Ordinis et instituta, a sua administratione penitus repellantur. Iniungentes omnibus et singulis Abbatibus Ordinis sub eadem poena, quod officia Cellarii et Provisoris, religiosis providis, fidelibus et idoneis suorum monasteriorum committatur.

Quia Capitulo legitime constitit collegium seu domus Parisiense, quod antea maximam minabatur ruinam, ad Ordinis laudem et utilitatem sufficienter reparatum esse, pro quibus reparationibus opus fuit necessario Ordini maximam auri et argenti summam exponere et persolvere, ut intuentibus per partes et completa Syndicorum luce clarius liquido constare potest, ad modum quod Ordo erga honestam mercatorem Bigant, Parisiis degentem, qui liberaliter suis expensis pro maiori parte dictas reparationes reparaverit in summam quingentorum florenorum et ultra redimibilis est et obnoxius. Idcirco ne dictus Bigaut mercator, qui erga Ordinem fide et bonis operatus est, aliquod dispendium patiatur: Capitulum diffinit, quod fiat integra et perfecta solutio dicto Bigant mercatori per praedictos Ordinis Syndicos, consilio tamen Rdi Patris Domini Sancti Martini ³⁰⁾. Et quia talliae ordinariae et extraordinariae ad satisfaciendum integre dicto Bigaut non suppetunt, cum etiam prostergatio Ordinis sufficienter nota sit Capitulo, insequendo Ordinis privilegia et Statuta, Capitulum vult et ordinat quod omnes et singuli beneficiati Ordinis solvant summam quadraginta solidorum Turonensium, duobus annis

³⁰⁾ A. de Fonte.

aequaliter persolvendam, ad quam solvendam Abbates et Praelati dictorum Beneficiatorum eosdem beneficiatos censuris et poenis Ordinis compellere poterunt et astringere, ut tandem praefati Abbates et Praelati plenam solutionem ex praemissis, postea integre a Syndicis Ordinis facere valeant et teneantur.

Item, quia quaedam domus est pars Collegii ruinosam et a memoria hominum funditus desolata, Capitulum concedit et permittit quod dicti Syndici Ordinis dictum locum seu dictam domum illi vel illis cum quo vel cum quibus maiorem dicti Ordinis senserint utilitatem locent in emphyteosim; hoc tamen adiecto tenore quod hi qui recipient praedictam domum titulo praemisso, iuxta certos et paucos annos praedictam domum restaurare et reparare tenebuntur; iniungendo praedictis Syndicis Ordinis in his omnibus et singulis consilio Rdi Patris Abbaris Sti Martini ³¹⁾, et eo consilio utantur.

Item, prout iam nedum ab initio Ordinis, verum etiam a paucis annis citra, pluries conclusum et diffinitum capitulariter extitit, Capitulum iterum iubet et praecipit omnibus et singulis Ordinis Abbatibus et Praelatis, quatenus de caetero anno quolibet, et quemadmodum Patres nostri statuere, post Capitulum Generale tria solemnia laudabiliter per fratres et Religiosos suorum monasteriorum faciant celebrari servitia : primum scilicet, pro defunctis Abbatibus et Fundatoribus; 2um pro fratribus, sororibus, et [334] benefactoribus defunctis Ordinis cum praebenda in refectorio, et in Capitulo disciplina; 3um vero pro his quibus Capitulis generalibus annis retroactis litterae orationum concessae fuerunt. Et in dies conceduntur. Verum quia multi per incuriam aut alias omittunt adimplere quae tenentur, Ideo Capitulum volens saluti fratrum suorum consulere, statuit et ordinat ac districte praecipit et mandat sub poena decem dierum gravioris culpae, quatenus quilibet sacerdos, religiosus dicti Ordinis qualibet die dicti termini, in monasterio suo pro salute omnium et singulorum benefactorum et defunctorum praedictorum celebrare in missis ordinariis Conventus fuerit praepeditus. Quo casu alioque legitimo cessante impedimento praedeclaratas Missas, consensu et consilio sui Prioris, cui impedimentum denuntiare procurabit, ad alium diem seu alios dies sibi assignandos, per dictum Priorem, aut Conventus praesidem, celebrare tenebitur.

³¹⁾ A. de Fonte.

Item, Capitulum approbat et confirmat quosdam tractatus initos inter R^{dm} Patrem Abbatem Sancti Martini Laudunensis ³²⁾ et eius Conventum ex una et Theobaldum du Maître et Antonium Babillart ex altera, super traditione medietatis census seu coloniae de Beaumuris, a praedicto monasterio dependentis, modo et forma descriptis in litteris desuper confectis; attamen inquisitionibus et actis praecedentibus super hoc emanatis.

Item, visis omnibus et singulis contentis in litteris et tractatus et accordi initi inter R^{dm} Abbatem Vallis Secretae ex una, et nobilem generosumque virum Petrum de Ligny militem dominum temporalem de Huleu, nomine quo contraxit, ex altera partibus; inquisitionibus, autoritate R^{di} Patris Domini Sancti Martini Laudunensis, Vicarii generalis Rev^{mi} Domini Praemonstratensis ³³⁾ factis, per venerabilem R^{dm} Patrem Sancti Evodii de Brana Abbatem ³⁴⁾, ad hoc commissum, litteris decreti inde sequentis cum cognitione causae, ex parte praefati Domini Vicarii Praemonstratenstratensis emanati; Capitulum gratum et ratum habet quicquid in dicto contractu et accordo hactenus attactum, et tractatum librarum Turonensium infradictis litteris cavetur, recepta et sub triplici clave recondita ut postea in evidentem dicti monasterii utilitatem convertatur. Tandum apparuit Capitulo ex parte Praelatorum Abbatem ³⁵⁾ et Conventum Vallis Secretae praedictum monasterium erga complures mercatores tum Parisius, quam alibi degentes obnoxium esse per litteras et instrumenta, in summa quadringentarum supra duo millia librarum Turonensium, quod si praefatus Abbas Vallis Secretae in proximo adoptionis actu, gradum doctoratus supremae facultatis Theologiae in alma Parisiensi Universitate, in quo impensurus est rationabilibus expensis magnam auri et argenti quantitatem; tamen dicto monasterio bona multa ad satisfaciendum creditoribus et subveniendum praedictis expensis suppetunt minime. Quamobrem praemissis rite discussis, ne [335] deterius immobilibus monasterii contingat; Capitulum voluit, consensit et denuo permisit quatenus praedictus Dominus Abbas Vallis Secretae de praedicta summa mille trecentum librarum Turonensium per _____, praesentibus senioribus praedicti Conventus ad partim satisfaciendum creditoribus et eidem Abbati ³⁶⁾

³²⁾ A. de Fonte.

³³⁾ Idem.

³⁴⁾ M. Coupson.

³⁵⁾ P. de Lyons.

³⁶⁾ Idem.

subveniendum summam octogintarum librarum Truonensium pro redimendis quattuor libris et duodecim solidis Turonensibus annui redditus super clausa dicta la Gragemane, nunc praedicto monasterio spectante, lavere, habere, et percipere valeat.

Ad humilem Abbatis Bonae Spei supplicationem ³⁷⁾, Capitulum misericorditer dispensat cum fratre, Quintino du Sars, diacono expresse professo dicti monasterii Religioso, in vicesimo suae aetatis anno constituto, quatenus defectu aetatis non obstante, attentis Ordinis privilegiis, ad sacrum Presbyteratus ordinem rite et canonice possit promoveri.

Capitulum ordinat quod fiat commissio ad Dominos Abbates Sancti Iusti ³⁸⁾ et de Capella ad Plancas ³⁹⁾ dirigenda, quatenus diligenter et attente, autoritate Capituli Generalis habeant monasterium Thenoliense, in omnibus et per omnia, tam in capite ⁴⁰⁾ quam in membris visitare, potissimum in his quae concernunt regularem disciplinam, et reformanda reformare.

Consimiliter, ordinat quod fiat commissio triennalis in amplissima forma cum plenitudine potestatis Domino Abbati Teplensi ⁴¹⁾ Circariae Bohemicae dirigenda, ut, secundum Deum, Ordinis privilegia et regularia instituta, monasteria Bohemiae et Saxoniae habeat visitare et reformare, tallias Ordinis recipere, et Capituli Generalis compotum, rationem, reliqua facere et reddere teneatur.

Capitulum annuit supplicationi fratrum Iohannis de Goncourt, Nicolai Lobel, et Iacobi Lefebure, Religiosorum monasterii Sancti Patri Selincurtensis, quatenus ad faciendum et emittendum professionem solemnem in eodem monasterio secundum Ordinis regularia instituta admittantur, defectu aetatis non obstante; super quo defectu, attento devotionis et religionis fervore quo ducuntur, Capitulum ex causa dispensat cum eisdem.

Quia decet viros ecclesiasticos, potissimum regulares in hymnis et canticis Altissimum collaudare, benedicere et exaltare, ideo Capitulum ordinat, ut iampridem pluries extitit ordinatum, quod fiant de caetero processiones, cum precibus, orationibus et Missa, ut moris fuit in Ordine antea fieri pro prosperitate Romanae Ecclesiae

³⁷⁾ Abbas Bonae Spei = Bonne-Espérance, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Tornacensi, annis 1537-1555, erat Iohannes d'Eppe. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 364.

³⁸⁾ I. Cocquerel.

³⁹⁾ Th. de Ham.

⁴⁰⁾ R. Amiable. Cfr. *supra*, p. 8, n. 8.

⁴¹⁾ I. Kürtz. Cfr. *supra*, p. 70, n. 45.

et Sanctae Sedis Apostolicae, Christianissimi nostri Regis, Regina e liberorum et , ac utilitate Reipublicae, praecipitur omnibus et singulis Abbatibus nostri Ordinis praesentem ordinationem per suos Religiosos facere observare.

Item, quia Rdus Pater Mirae Vallis ⁴²⁾, ... satis prolixè deferens Capitulo, asseruit se illam deferre causa infirmitatis, consilioque medici, et non in contemptum Capituli, expresse profitendo se, aliis temporibus recuperata sanitate, pro viribus habitu et tonsura Ordinis nostri, iuxta Statutorum, Patrum decreta confirmari, ne ex praemissis scandalum oriatur, Capitulum [336] pro hac vice super his suis subditis imposuit silentium.

Retulit idem Rdus Dominus Sti Iusti Abbas ⁴³⁾, fratrem Iulianum Matissart, Religiosum sui monasterii, multis vitiis damnabilique conversatione et impudicitia esse diffamatum. Capitulum cupiens super hoc mature procedere, delegat Rdum Patrem Abbatem tum Loci Restaurati ⁴⁴⁾, assumpto secum venerabili viro Sebastiano Burrieen, doctore Theologo ⁴⁵⁾, ad assumendum cum ipsis pro Promotore Religiosum Ordinis quem duxerint eligendum, et ad cognoscendum de dictis delictis et excessibus usque ad sententiam diffinitivam inclusive, et alias adversus eundem Matissart via Iuris procedendum.

Item, Capitulum cupiens malitiis hominum obviare, et ut Ordo semper in suis salutaribus terminis et privilegiis manuteneatur, pro cuius manutentione Venerabiles et Rdo Patres Brabantiae, Flandriae et Floreffiae, Capitulo Generali et praesenti personaliter comparere peroptantes, commode interesse non valuerunt, legitimo impedimento cessante, de quo fidem fecerunt. Idcirco Capitulum statuit et diffiniendo delegat Rdum Dominum Sancti Martini ⁴⁶⁾, Revmi Domini Praemonstratensis Vicarium generalem, et Rdos etiam Patres Dominos

⁴²⁾ Cl. d'Anglure.

⁴³⁾ I. Cocquerel.

⁴⁴⁾ P. Adeline.

⁴⁵⁾ Cfr. P.E. VALVEKENS, *Le Collège des Prémontrés à Paris au seizième siècle* : *Anal. Praem.*, 1940, t. XVI, p. 18 : « Cette fois, le Chapitre était saisi de réclamations contre les excès et les scandales de certains séculiers. On se plaignait surtout d'un maître, nommé Antoine Buriez, frère ou parent d'un Prémontré, fr. Sébastien Buriez, lequel était encore ou venait d'être étudiant à Paris. Pour couper court aux difficultés, le Chapitre ordonna au Prieur de chasser du Collège tous les séculiers et de réserver la chambre de fr. Sébastien Buriez aux délégués du Chapitre à leur passage à Paris ».

⁴⁶⁾ A. de Fonte.

Sanctorum Evodii de Brana ⁴⁷⁾ et Sti Iusti Bellovacensis ⁴⁸⁾, Clarifontis ⁴⁹⁾, Laudunensis dioecesis, ac Loci Restaurati ⁵⁰⁾ et de Capella ad Plancas ⁵¹⁾, Ordinis Syndicos, ad conveniendum apud Cameracum cum dictarum Circariarum Patribus aut certis personis ex ipsis delegatis vel delegandis, ad certam et competentem diem et ibidem divina favente clementia, de privilegiis, constitutionibus et aliis Ordinis regularibus negotiis peragendum, tractandum, decidendum ad Omnipotentis gloriam, Ordinis candidi decorem, ad monasteriorum utilitatem decidendum, litteras desuper necessarias passandum, faciendum, sigillandum, et alia circa praemissa, necessaria, nomine Capituli Generalis exercendum.

Capitulum committit Rdum Iohannem, Abbatem monasterii Vallis Mariae, alias Lidlum ⁵²⁾, ad visitandum et reformandum cum plenitudine potestatis, Circariam Orientalem videlicet et Occidentalem Frisiae, territorium Germaniae, usque ad triennium, et ad tallias Ordinis percipiendum, iniungendo eidem, quatenus personaliter die sibi praefigenda, Cameraci cum Patribus Brabantiae comparendi, computus rationes et reliqua dictarum talliarum, pro annis retroactis redditorum, aut virum idoneum pro se ibidem mittat, legitime cessante iure, adiumentis praemissa facturum.

Similiter Capitulum delegat Rdum Dominos Abbates monasteriorum Sti Michaelis Antverpiensis ⁵³⁾, Grimbergensis ⁵⁴⁾, Tongerlensis ⁵⁵⁾, et in solidum, ad informandum de delictis, excessibus, et concubinato, notoriis criminibus, et apostasiis, quibus apud bonos et graves testimonio nonnullorum frater Antonius, Religiosus monasterii Parcensis, praedicti Ordinis, accusatur et diffamatur, necnon ad eum citandum seu citari et evocari, coram proxima concione ibidem, Deo favente, per deputatos a Capitulo et Patribus Brabantiae celebranda ⁵⁶⁾.

⁴⁷⁾ M. Coupson.

⁴⁸⁾ I. Cocquerel.

⁴⁹⁾ Iohannes.

⁵⁰⁾ A. Claret.

⁵¹⁾ I. le Sellier de Morieul.

⁵²⁾ I. de Keppel.

⁵³⁾ C. Van der Meer. Cfr. supra, p. 32, n. 42.

⁵⁴⁾ P. Wayenbergh. Cfr. supra, p. 85, n. 28.

⁵⁵⁾ A. Strejters. Cfr. supra, p. 85, n. 26.

⁵⁶⁾ Conventiculum tale locum habuit anno 1541, 21-23 aprilis. Protocollum huius conventiculi, hucusque notum, nihil dicit de casu qui hic proponitur. Cfr. illud protocollum : *Anal. Praem.*, 1941, t. XVII, pp. 148-150.

Ad humilem venerabilis Patris Abbatis de Stagno ⁵⁷⁾, Viridunensis dioecesis, Ordinis Praemonstratensis, supplicationem propter eius fervorem, aliasque rationabiles causas animum suum moventes, supplicantis [337] licentiam resignandi praedictum suum monasterium pure simpliciter, aut alias retentis fructibus, loco pensionis aut alias prout eidem canonice videbitur expedire, in favorem religiosae personae praedicti Ordinis capacis et idoneae sibi impartendi. Supplicationi eiusdem, ut poterat reducibili, Capitulum annuit libere.

Item, audita gravi querimonia Rdi Patris Sancti Martini ⁵⁸⁾, consistorialiter facta, adversus fratrem Petrum, nuper Abbatem monasterii de Moncellis ⁵⁹⁾, de et super certis litteris missivis atrocibus, iniuriis, et comminationibus per eundem fratrem Petrum dicto Sancti Martini transmissis, et quarum tenore nedum ipsius Sancti Martini ⁶⁰⁾ qualitas et persona iniuriis, imo totus Ordo afficitur; propterea Capitulum committit et delegat Rdum Patrem Abbatem Capellae ad Plancas ⁶¹⁾, ad dictum fratrem Petrum ⁶²⁾, super dictis litteris et contentis in eisdem interrogandum et informandum, et contra eum via Iuris usque ad sententiam diffinitivam inclusive procedendum.

Pariformiter, ad inquirendum et informandum de commodo vel incommodo Ecclesiae seu monasterii Clarifontis, Laudunensis dioecesis, super certo inito contractu vel quasi, inter Rdum Abbatem eiusdem monasterii ⁶³⁾ et eius Conventum ex una; et generosum et potentissimum Dominum D. Philippum de Longuanat, Dominum temporalem de Herecourt, de curte, domo, grangia, pourprisiis et dependentiis seu censae vulgariter dictae Sommeron a praedicto monasterio dependentibus eidem Domino in emphiteosin traditae. Capitulum delegat Rdos Patres Dominos Abbates Sti Martini ⁶⁴⁾ et Capellae ad Plancas ⁶⁵⁾ et in solidum, evocato cum ipsis fidei notario, cum potestate dictum contractum, si in utilitatem et commodum dictae Ecclesiae initus fuerit confirmandi; sin autem, reprobandi et annullandi.

⁵⁷⁾ Abbas Stagni = l'Etanche, in dioecesi Viridunensi, annis 1520-1542, erat Ascelinus Guerrin. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 67.

⁵⁸⁾ A. de Fonte.

⁵⁹⁾ Agi videtur de abbate Petro Brunel, qui a. 1513 abbas constitutus fuerat.

⁶⁰⁾ A. de Fonte.

⁶¹⁾ I. le Sellier de Moireul.

⁶²⁾ Petrus Brunel. Cfr. n. 57.

⁶³⁾ Iohannes.

⁶⁴⁾ A. de Fonte.

⁶⁵⁾ I. le Sellier de Moireul.

Item, quia Rdus Abbas Sancti Pauli ⁶⁶⁾, per unum ex suis religiosis ab eo speciale habentem mandatum, complurium testium dicta et attestata et informata contra et adversus Rdum Abbatem Beatae Mariae in Nemore ⁶⁷⁾ produxit Capitulo et exhibuit; ne defectus impuniti maneant, Capitulum delegat et committit Rdos Dominos Visitatores Circariae Lotharingiae ⁶⁸⁾, ad coram ipsis iuridice praedictas partes conveniendum et evocandum, et de eorum controversia, quaestione et querela cognoscendum, decidendum usque ad sententiam diffinitivam inclusive iudicandum et diffiniendum; quibus his omnimodam confert potestatem.

Item, quia Capitulo liquido constitit fratres Iohannem Guerant et Simonem de la Roche, Religiosos expresse professos monasterii Sti Mariani Altissiodorensis ad nostrum praesens Capitulum Generale a nonnullis gravaminibus eisdem illatis appellasse, Capitulum volens unicuique iustitiae reddere complementum, ipsos tamquam appellantes sub Ordinis salvaguardia [338] potestate submittit et recipit, suasque litteras citatorum et appellantium eisdem appellantibus in forma Iuris decernit faciendas et sigillandas.

Gravemque querimoniam dilectorum filiorum Prioris et Conventus Praemonstratensis ⁶⁹⁾ Capitulum recepit, continentem quod frater Antonius Lefebure gravi infirmitate detentus, officium vinagiorum aliosque fructus et redditus eisdem officiis adeptus est et recepit, nolens officii onera supportare, nec aliis praedicti Conventus Religiosis aegrotantibus aliquid impartiri. Capitulum in praemissis providere volens, concedit dicto Lefebure receptum et administrationem dicti officii usque ad annum, eo tamen tenore, quod ipse aliis dicti Conventus Religiosis debilibus et infirmis, eorum infirmitate durante quamdam partem seu portionem dictorum reddituum in modum subsidii, consilio et arbitrio Prioris ac Seniorum Conventus distribuet, et sibimet reliquam partem ministrabit, districte eidem praecipiendo quatenus ne dicti officii redditus pereant et minuantur, compotum de eisdem legitimum faciant, et in Conventu, coram fratribus eiusdem quotannis reddere teneatur; alias Capitulum anno proxime futuro, ab officii huiusmodi eundem Lefebure absolvat. Quia Rdus Pater Abbas

⁶⁶⁾ Fr. Pseaume. Cfr. supra, p. 8, n. 51.

⁶⁷⁾ N. Thuilier.

⁶⁸⁾ A. de Fonte in Capitulo generali praecedenti (1538) constitutus fuerat visitor Circariae Lotharingiae.

⁶⁹⁾ Cum abbatia Praemonstratensis abbate regulari orbatus esset, priori incumberebat officium directionis vitae religiosae cotidianae monasterii.

Sti Iusti ⁷⁰⁾, instante ab Officiali Belvacensi, fratrem Iohannem Matissart, presbyterum monasterii Sancti Iusti ⁷¹⁾, in carceribus Curiae episcopalis Belvacensis, suis exigentibus demeritis, actualiter detentum et mancipatum petiit, et sibi oneratum oneribus quibus detinebatur reddi et restitui, tamquam suo Iudici ordinario reddi requisivit, quem eidem tunc temporis minime exsolvit, sed id facere distulit, eundem Matissart in medio tempore a carceribus, per sententiam liberavit liberando in non modicum Ordinis damnum, et praedicti monasterii et iurisdictionis damnum. Ex quo, consilio peritorum mediante, dictus Abbas gravamen sibi ex illo allato prosequi intendit, humiliter adiumentum Ordinis implorando, Capitulum diffinit quod Ordo cum eodem Domino Abbate pro conservatione Ordinis et privilegii eiusdem adiungetur cum eodem.

Ad humilem et devotam venerabilis Patris Abbatis Capellae ad Plancas ⁷²⁾ supplicationem, Capitulum permittit, laudat et approbat quod annis singulis in praedicto monasterio solemnetur et fiat duplex festum in honore Sanctae Siriae et etiam Sanctae Florae ⁷³⁾, diversis diebus in martirologio describendis.

Post diligentem calculum cum Priore monasterii Sancti Augustini Morinensis ⁷⁴⁾, super talliis ordinariis et extraordinariis Capitulo Generali debitis monasteriorum obligatum praedicto Capitulo Generali in summa 80 librarum Turonensium, cuius summae medietatem Capitulum liberaliter, considerata desolatione praedicti monasterii remittit, illa conditione quod fiet integra solutio quadraginta librarum Turonensium praedicto Capitulo in monasterio Sancti Martini Laudunensis, infra festum Sti Iohannis Baptistae proxime venturum et non alias.

Item, visis litteris bonae memoriae Iacobi Bachimont, sacrae Theologiae Doctoris, nuper Abbatis Praemonstratensis ⁷⁵⁾, quibus promittit satisfactionem pro talliis monasterii de Doa ⁷⁶⁾, Capitulum,

⁷⁰⁾ I. Cocquerel.

⁷¹⁾ Idem.

⁷²⁾ I. le Sellier de Moireul.

⁷³⁾ Horum Sanctorum asservabantur reliquiae in ecclesia abbatiae. CIta.L. Hugo, *Sacri Ordinis Praemonstratensis Annales*, t. I, Nanceii, 1734, col. 458.

⁷⁴⁾ Abbatia S. Augustini Morinorum sita erat in civitate Tarvanensi = Théroanne.

⁷⁵⁾ Iacobus de Bachimont abbas Praemonstratensis et abbas generalis fuerat annis 1512-1531. Obiit 16 maii 1531.

⁷⁶⁾ Abbatia ista sita erat in dioecesi Podiensi = Le Puy.

attenta viri probitate et beneficiis per eum Ordini et Capitulo Generali collatis, idem Capitulum remittit praedicto [339] monasterio de Doa omnes tallias ordinarias usque in hodiernum diem.

Visis litteris Rdi Patris Nicolai, Abbatis de Blanchalanda ⁷⁷⁾, nostri praefati Ordinis, quarum tenore constitit praedicto Capitulo fratrem Fredericum de Beauraing, presbyterum expresse professum monasterii Domni Martini in Pontivo, ad dictum monasterium per Capitulum Generale, suis exigentibus demeritis ad triennium emissum ⁷⁸⁾, et ibidem receptum fuisse; quo in monasterio regulariter et satis salubriter poenitentiam sibi iniunctam peregit, et vitam regularem duxit. Idcirco Capitulum eundem de Beauraing pro causis pro quibus emissus fuerat, satis correctum et punitum declarat, et eum ad proprium suum monasterium Domni Martini remittit, regulariter et plus solito salubriter victurum.

Exposuit Venerabilis et discretus Dominus Gratianus Marchant, presbiter insignis Ecclesiae Laudunensis canonicus, ac Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis Notarius scriba; quod retroactis annis, prout melius et diligentius potuit dictis Capitulo et Ordini inservivit; verum quia in praesentiarum multis negotiis involutus timens se non posse deinceps in suae animae salutem illi officio notariatus et scribae Ordinis satisfacere, supplicat Capitulo quatenus in suae personae alterationem, discretum virum Dominum Stephanum Coulbault presbyterum, dictae Ecclesiae Laudunensis capellanum publicum Apostolicae curiaeque episcopalis et privilegiorum eiusdem Ecclesiae Laudunensis autoritatibus notarium iuratum, sibi in coadiutorem notarium dicti Capituli concedere dignetur.

Eapropter Capitulum nolens dictum Marchant nimio labore fatigari, sed potius in quantum potest, favore et intuitu suorum meritorum sublevare; de moribus, vita et diligentia dicti Domini Stpehani Coulbault plene confidens, ipsum Capitulo satis notum, attento quod praeteritis annis exercitio dicti officii, cum praefato Domino Marchant se immiscuit; hodie ex nunc, prout ex tunc, in Notarium et scribam dicti Capituli Generalis assumpsit et creavit, volens nihilominus supradictum Dominum Marchant, quamdiu sibi dicto officio vacare placuerit, anteferri in omnibus, praesertim in stipendiis; qui quidem Coulbault iuramenta in talibus adducta fecit et praestitit.

⁷⁷⁾ Abbas Blanchae Landae, in dioecesi Constantiensi = Coutances, annis 1537-1557, erat Nicolaus Le Maistre II. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 20.

⁷⁸⁾ De ipso iam actum fuit in Capitulo generali anni 1531. Cfr. supra, p. 12; 13; 13; 43.

Item, et in causis emergentibus quae futurum Capitulum Generale commode exspectare nequeunt, Capitulum delegat Rdum Patrem Abbatem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁷⁹⁾, una cum Dominis Sancti Evodii de Brana ⁸⁰⁾, Vallis Sereanae ⁸¹⁾, Clarifontis ⁸²⁾ monasteriorum et aliis Abbatibus Ordinis, quos secum duxerit convocandos, modo et forma consuetis.

Item, quia plerumque oritur dissensio inter Religiosos expresse professos nostri praefati Ordinis, quorum aliqui prius vestiti habiti regulari fuerunt, alii autem postea, super eo quod dubitatur quis eorumdem in stallo et sediliis debeat anteferri; Capitulum huic discordiae pacem imponendo, diffinit et diffiniendo declarat huiusmodi expresse professos debere installari et sedem habere ad prioritatem gesti habitus regularis.

Item, Capitulum peroptans consulere lamentabili desolationi, paupertati, nec non incendio, quibus nunc monasterium Clarifontis affligitur et detinetur propter residuos guerrarum insultus, ut afflictis detur consolatio, Capitulum remittit Rdo Patri ipsius monasterii ⁸³⁾, [340] talliam ordinariam annuatim eidem Capitulo debitis (sic!), usque ad decennium, videlicet usque ad anum Domini millesimum quingentesimum quinquagesimum inclusive, ut interim praedictum monasterium in aedificiis necessariis reparari possit et valeat.

Visitatores anni praesentis :

Circariarum Franciae, Brabantiae, Floreffiae et Lotharingiae, Rdus Pater Sancti Martini ⁸⁴⁾, cum potestate delegandi.

Circariarum Burgundiae et Alverniae ac monasteriorum Loci Dei, Hermeriarum, Sancti Pauli Senonensis : Abbas Loci Restaurati ⁸⁵⁾.

Circariae Frisiae Orientalis et Occidentalis : Abbas monasterii Vallis Mariae in Lidlum ⁸⁶⁾, ad triennium.

Circariarum Bohemiae et Saxoniae : Abbas Teplensis ⁸⁷⁾, ad triennium.

⁷⁹⁾ A. de Fonte.

⁸⁰⁾ M. Coupson.

⁸¹⁾ P. de Lyons.

⁸²⁾ Iohannes.

⁸³⁾ Idem.

⁸⁴⁾ A. de Fonte.

⁸⁵⁾ A. Claret.

⁸⁶⁾ I. De Keppel.

⁸⁷⁾ I. Kürtz.

Circariarum Vadegoriae et Iveldiae: Abbas Beatae Mariae in Nemore ⁸⁸⁾, ad triennium.

Sic signatum. Ita est: fr. N. de Hérissart, Ordinis scriba consistorialis, cum parapho.

Lector, in hac copia, sicut et in multis praecedentium reperiet quaedam regulis latinitatis dissona. Sed non corrogo quicquam, qui purum originalis imaginem communicare volo. Ita est die vigesima secunda Ianuarii, anni Domini millesimi sexcentissimi sexagesimi secundi.

fr. Gregorius du Crocq ⁸⁹⁾.

⁸⁸⁾ N. Thuilier.

⁸⁹⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 340-348).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, mensis vero Aprilis die vigesima quinta et sequentibus diebus, in inclito monasterio Praemonstratensi celebrati.

Nomina Praelatorum in praefato Capitulo personaliter comparentium :
 Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, Sancti Martini Laudunensis Abbas, nec non Reverendissimi Domini Domini Francisci, Sacrosantae Ecclesiae Cardinalis ac candidissimi monasterii Praemonstratensis perpetui Commendatarii Vicarius Generalis ¹⁾.

Abbas Vallis Secretae, in Theologia Sancti Iusti, sacrae Theologiae doctor ²⁾. professor ⁷⁾.

Branensis ³⁾. Domni Martini ⁸⁾.

Vallis Serenae ⁴⁾. Loci Restaurati ⁹⁾.

Sancti Pauli Viridunensis ⁵⁾. Iovillaris ¹⁰⁾.

Mirae Vallis ⁶⁾. Sancti Andreae in Nemore ¹¹⁾.

¹⁾ Cardinalis Pisani tunc erat abbas commendatarius Praemonstratensis; Am. de Fonte erat eius Vicarius in spiritualibus. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

³⁾ Michael Coupson. Cfr. supra, p. 3, n. 7.

⁴⁾ Athiotus Bonnard. Cfr. supra, p. 96, n. 9.

⁵⁾ Uti videtur, Nicolaus Pseume, qui, iuxta N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 114, abbas fuit annis 1541-1575. Ad episcopatum Viridunensem evectus, adiit Concilium Tridentinum, in quo peculiariter zelose se gessit. Cfr. L. GOOVAERTS, *Ecrivains, Artistes et Savants de l'Ordre de Prémontré*, t. II, Bruxellis, 1902, pp. 66-70; t. III, 1907, p. 170; t. IV, 1914, p. 271 s.

⁶⁾ Cl. d'Anglure. Cfr. supra, p. 5, n. 35.

⁷⁾ Ludocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁸⁾ Petrus du Bus. Cfr. supra, p. 5, n. 23.

⁹⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 19.

¹⁰⁾ Iohannes Niguët. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

¹¹⁾ Iohannes Pinte. Cfr. supra, p. 77, n. 71.

Gaudii Vallis ¹²⁾ .	[341] Capellae ad Plancas ¹⁵⁾ .
Septem Fontium in Therascia ¹³⁾ .	Clari Fontis ¹⁶⁾ .
de Longo Vado ¹⁴⁾ .	Buciliensis ¹⁷⁾ .
	Calvi Montis ¹⁸⁾ .

Subscriptus praestitit obedientiam :

Abbas Sancti Pauli Viridunensis ¹⁹⁾.

Imprimis ordinatum, decretum et conclusum est quod omnes Praelati in hac venerabili capituli concione personaliter comparentium, antiquo et laudabili more erunt et esse poterunt diffinitores.

Item, quia potius convenit viris ecclesiasticis, et potissimum regulari-
bus in tam laudabili concione primo divinum auxilium imprecando
laudare, benedicere et exaltare Altissimum; Capitulum ordinat et
delegat Rdos Patres monasteriorum Sanctorum Andreae in Nemore ²¹⁾,
Pauli Viridunensis ²¹⁾, et Beatae Mariae Septem Fontium in Therascia ²⁰⁾
Abbates, ad Missas celebrari consuetas; in quibus Missis Abbates
monasteriorum Gaudii Vallis ²³⁾ et Iovillaris ²⁴⁾ regant chorum, ut
cultus divinus ad Dei Omnipotentis gloriam et laudem devote et
honorifice persolvatur.

Item, Capitulum delegat Abbates monasteriorum Capellae ad
Plancas ²⁵⁾ et Loci Restaurati ²⁶⁾ ad tallias ordinarias Ordini debitas
recipiendas, et de receptis quittanceas dandas; ea tamen ratione quod
compotorum auditoribus legitimum compotum reddere tenebuntur.

¹²⁾ B. Gaugier. Cfr. supra, p. 15, n. 8.

¹³⁾ Abbas Septem Fontium in Therascia, in dioecesi Remensi, inde ab anno 1537, erat Nicolaus Loret. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 399.

¹⁴⁾ Antonius Charlier. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

¹⁵⁾ Ioh. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹⁶⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 4, n. 8.

¹⁷⁾ Iohannes Vincent. Cfr. supra, p. 28, n. 4.

¹⁸⁾ Abbas Calvi Montis = Chaumont, in dioecesi Remensi, annis 1520-1550, erat Gobertus Cousin. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II: p. 370.

¹⁹⁾ Nic. Pseume.

²⁰⁾ Ioh. Pinte.

²¹⁾ N. Pseume.

²²⁾ N. Loret.

²³⁾ B. Gaugier.

²⁴⁾ I. Niguët.

²⁵⁾ I. Sellier de Moireul.

²⁶⁾ A. Claret.

Item, et ut decus et norma regularis disciplinae inviolabiliter observetur, Rdi Patres monasteriorum Sti Evodii de Brana ²⁷⁾ et Sti Iusti ²⁸⁾, autoritate Capituli excusationes Praelatorum in hoc Capitulo minime personaliter, ut tenetur, comparentium, audient et recipient; qui easdem excusationes habebunt et referre Capitulo, ad eas per idem Capitulum approbandas vel reprobandas prout Iuris erit.

Item, ad obviandum omnis murmuris rationi, et ut omnia provide pertractentur, Auditores compotorum erunt Patres Abbates capitulantes, modo videlicet et forma assuetis; qui summam totalis Receptae et Misiarum calculo diligenti et fideliter et sigillatim examinabunt.

Item, Capitulum committit vices suas Rdo Patri Abbati monasterii Steynveldensis ²⁹⁾, una cum plenitudine potestatis ad visitandum Circariam Westphaliae tam in capite quam in membris, Deum videlicet prae oculis habendo. Attamen tenore quod nisibus totis operam dabit ad tallias Ordini debitas recipiendas, qui tandem de receptis in proximo Capitulo Generali redditurus erit rationem vilicationis suae, nec non in eodem personaliter compariturus erit ad praestandum ipsi Capitulo obedientiam, prout dignitas et prout aequitas Iuris exigit.

Item, Capitulum delegat Abbatem Sancti Augustini prope Morinum ³⁰⁾, ad visitandum et reformandum monasterium Lisquense, tam in capite quam in membris; qui quidem Abbas autoritate Capituli passim et indifferenter sub poenis et censuris Ordinis compellat omnes et singulos subditos ipsius monasterii ad regularem vitam ducendam, ne vitae eorundem nimia licentia cedat in opprobrium et vituperium totius Ordinis.

Item, Capitulum approbat quemdam tractatum initum inter Rdum Patrem Sti Martini Laudunensis ³¹⁾ et eius Conventum ex una et providum virum Bertinum Benevarlet partibus ex altera super Curte [342] pluribus terris ad praefatum monasterium spectantibus in villa de Cisy situatis. Et hoc in omnibus et per omnia uti in litteris desuper confectis habetur et continetur. Intellecto videlicet quod ex relatione

²⁷⁾ M. Coupson.

²⁸⁾ I. Cocquerel.

²⁹⁾ Abbas Steinfeldendensis, in dioecesi, olim Coloniensi, nunc Aquisgranensi, annis 1539-40, erat Simon von Diepenbach. Annis vero 1540-1582, Balthasar Panhausen. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 195.

³⁰⁾ Iohannes Beaucherel. Cfr. *supra*, p. 9, n. 56.

³¹⁾ A. de Fonte.

Rdi Patris monasterii de Capella ad Plancas ³²⁾ antehac super hoc per Capitulum ad se informandum deputati luce clarius constitit ipsum in maximam utilitatem iam dicti monasterii Sti Martini esse et cedere.

Item, pariformiter quia ex fideli relatione praedicti Rdi Patris de Capella ad Plancas ³²⁾, et scientifici viri Petri Josuet, venerabilis Curiae episcopalis Laudunensis notarii publici, Capitulo innotuit quemdam Tractatum initum inter praefatum Rdum Patrem Sti Martini ³⁴⁾ et eius Conventum ex una, et nobilem virum Thomam Thomselin et suos haeredes specificè et nominatim in litteris contractu nominatos partibus ex altera, de videlicet et super certa domo Lauduni in vico Sti Martini sita, una cum horto iuxta cimetorium Divi Eligii situato, in maximum commodum ipsius monasterii venire; ideo matura super hoc deliberatione habita, Capitulum laudat et approbat tractatum iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum, quibus nostrae praesentes annectuntur.

Item, certis inquisitionibus et relationibus visis et auditis ex parte Rdi Patris monasterii Clarifontis ³⁵⁾, ac venerabilis viri magistri Gratiani Marchant et ecclesiae cathedralis Laudunensis canonici, Capitulo Generali fideliter et veraciter factis, Capitulum ratam gratamque habet quamdam conventionem inter praelibatum monasterium Sti Martini ex una, et honestum virum Iohannem Barthois partibus ex altera factam super domo videlicet et molendino prope villam de Parguy cum suis appenditiis situatis. Et hoc quoniam praefata conventio venit in maximam utilitatem ipsius monasterii Laudunensis.

Item, Capitulum confirmat quemdam alium tractatum initum inter Abbatem monasterii Clarifontis ³⁶⁾ et eius Conventum ex una, et nobilem et generosum virum Philippum de Longueval, dominum temporalem de Herancourt et dominum Susannam de Wignacourt, eius conthoralem, partibus ex altera, de curte videlicet et domo le Sommeron, una cum suis appenditiis; eo quod fidele testimonium virorum fide dignorum asserit iam dictum tractatum in commodum et utilitatem ipsius monasterii ipsius monasterii Clarifontis esse et haberi.

³²⁾ I. le Sellier de Moireul.

³³⁾ Idem.

³⁴⁾ Iohannes.

³⁵⁾ Idem.

³⁶⁾ Idem.

Item, visis et perlectis litteris confirmatoriis ab Abbate monasterii Vallis Dei ³⁷⁾ emanatis, Commissarii specialis in hac parte cum plenitudine potestatis, per Rdum patrem Sti Martini Laudunensis, Vicarii Generalis Praemonstratensis delegati ³⁸⁾, Capitulum laudat et approbat quemdam alium tractatum factum inter Abbatem ³⁹⁾ et Conventum monasterii Septem Fontium in Therascia ex una, et nobilem virum Desiderium de Sti Germona, ac domicella Iacquelina eius conthoralem, partibus ex altera, a certo tempore citra iam per ipsum Commissarium autoritate praedicta confirmatum, super dominio videlicet Descoigne, una cum omnibus suis appendiciis, modo insuper et forma in litteris desuper descriptis decisis.

Item, ne videatur in litteris deviare a tramite aequitatis, iuris et rationis [343], ideo nunc confirmat et laudat omnia et singula acta novissime in civitate Cameracensi, per Rdum Patrem Sti Martini, Vicarium Praemonstratensem ⁴⁰⁾, et alios Rdos Patres una cum ipso in sanctissima et venerabili concione astantes, intellecto quod praefata omnia et singula acta iusta et iuridica esse, et in decorem et utilitatem Ordinis cedere censentur.

Item, Capitulum delegat Abbates monasteriorum Parcensis ⁴¹⁾ et Floreffiensis ⁴²⁾, una cum plenitudine potestatis ad visitandum et reformandum, si quae reformanda fuerint, in omnibus monasteriis in Circariis Brabantiae et Floreffiae existentibus; attamen exceptis illis monasteriis illarum Circariarum in regno Franciae situatis; quae quidem monasterii Visitor Circariae Franciae visitare et reformare studebit, prout iuris fuerit et aequitas postulabit rationis.

Item, quia fragilior et debilior est sexus muliebris quam masculinus, ideo ordinat Capitulum quod fiat commissio Abbatibus Parcensi ⁴³⁾ et Bernensi ⁴⁴⁾, et cuilibet eorum in solidum ad visitandum et reformandum monasterium Monialium Vallis Beatae Catharinae Virginis ⁴⁵⁾, Leodiensis dioecesis, in omnibus videlicet et per omnia

³⁷⁾ Th. de Ham. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

³⁸⁾ A. de Fonte.

³⁹⁾ N. Loret.

⁴⁰⁾ A. de Fonte.

⁴¹⁾ Abbas Parcensis, in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi, annis 15515-1545, erat Ambrosius Van Engelen. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 321.

⁴²⁾ Godefridus Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

⁴³⁾ A. Van Engelen.

⁴⁴⁾ 1528-1529, erat Conradus Van Malsen. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 278.

⁴⁵⁾ Sita tunc in civitate Bredana, nunc in Oosterhout (Neerlandia).

iuxta et secundum Statuta Ordinis, adeo quod praetextu praefatae Reformationis in vita et opere earundem sic luceant coram omnibus viventibus et glorificent Altissimum, qui est in coelis.

Item, intellecto quod monasterium praedictarum Monialium nuper erat extra oppidum Bredense ⁴⁶⁾ situatum et exstructum, attamen nunc contemplatione Illustrissimi Principes de Nassau ac praedicti oppidi Bredensis Domini temporalis, et pro commodo et utilitate Reipublicae infra ipsum oppidum de novo constructum et reaedificatum. Ea de re Capitulum annuit et consentit, casu veniente et contingente, quod praedictae Moniales haereditates suo primo et antiquo monasterio adiacentes, pro utilitate et manutentione sui novi et moderni monasterii, ac defensione Iurium et libertatum ipsius Ecclesiae, et non alias, venditioni exponunt, tunc praedicti Abbates et quilibet eorum in solidum, autoritate Capituli huius fungentes, omnes et singulos tractatus per hoc conscriptos, poterunt confirmare, decretumque suum pariter et assensum praebere et interponere.

Item, quoniam turpis est pars quae suo toti non cogant (nota scribae ms., du Crocq : il y a aussy): Ideo Capitulum praecipit Vicariatum seu Commissionem fieri Rdis Patribus monasteriorum Sti Martini Laudunensis ⁴⁷⁾ et Sti Iusti ⁴⁸⁾ et cuilibet eorum in solidum, ad cogendum et compellendum sub censuris Ordinis fratrem Iohannem Jambyer, nuper Abbatem monasterii Seriaci in pratis ⁴⁹⁾, ut resideat in domo regulari sub aliquo monasterio Ordinis, et potissimum ad restituendum nonnulla mobilia pretiosa a certo tempore citra per eundem baculo pastoralis, calicibus argenteis, necnon nonnullis aliis bonis et mobilibus argenteis ipsius monasterii fraudulenter et malitiose arrepta; considerantes quod ea quae semel Deo dicata fuerunt, nequaquam ad usus humanos transferri debent.

Item, Capitulum sufficienter certioratum de meritis Rdi Patris monasterii Sti Andreae in nemore ⁵⁰⁾; ideo delegat eum ad se informandum de utilitate aut damnificatione cuiusdam conventionis factae [344] inter Abbatem ⁵¹⁾ et Conventum Domni Martini ex una,

⁴⁶⁾ Cfr. nota 45.

⁴⁷⁾ A. de Fonte.

⁴⁸⁾ I. Cocquerel.

⁴⁹⁾ Iohannes Gambier. Cfr. supra, p. 16, n. 28.

⁵⁰⁾ I. Pinte.

⁵¹⁾ Abbas Domni Martini, seu S. Iudoci in Nemore, dioecesis, olim Ambianensis, nunc Atrebatensis, annis 1540-1574, erat David du Bus. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 551.

et Iohannem Pasquier iuniorem et eius conthoralem apud Lambusse commorantes partibus ex altera, de videlicet et super quarta parte dominii de vinea Hestunal, una cum omnibus suis appendiciis. Qui quidem Abbas si repererit testimonio et depositione fide dignorum, ipsum tractatum in ipsius monasterii utilitatem cedere, autoritate Capituli confirmabit; si non, infirmabit.

Item, Capitulum cupiens studere honestati et utilitati Ordinis, delegat Rdm Patrem monasterii Loci Restaurati ⁵²⁾, ad cogendum, autoritate Ordinis, Commendatarium perpetuum monasterii Bellae Vallis in Argona ⁵³⁾, sub poenis et censuris Ordinis, ad restituendum pretiosa iocalia monasterii quae oppignoravit, distraxit et alienavit.

Similiter ad habendum honestum et sufficientem numerum Religiosorum prout antehac fuerit, in ipso monasterio. Insuper ad solvendum plenarie tallias Ordini debitas et pariformiter ad recludendum litteras, chartas et monimenta ipsius Ecclesiae sub triplici clave, velut et prout privilegia et Statuta ipsius Ordinis fuerint, ordinat et voluit.

Item, quia malitiis hominum obviandum est, ut poena iniquorum cedat caeteris in exemplum, Capitulum committit vices suas Rdo Patri monasterii Sti Iusti ⁵⁴⁾, ad se informandum peramplius, super homicidio praesumpto cuiusdam Religiosi de Ressonio; qui quidem Abbas ⁵⁵⁾ tunc diligenti et iuridica inquisitione facta de et super hoc homicidio, tunc fungetur officio suo de consilio Iurisperitorum et iuxta et secundum exigentiam et quantitatem excessus et criminis perpetrati.

Item, Capitulum ordinat quod de caetero Praelati et Religiosi Ordinis vestes seu vestimenta deferant, eo videlicet tenore et forma prout cavetur in Statutis, cap. de Vestitu. Insuper quoniam plures Religiosi habitum suum eo modo non deferunt, quo tenentur deferre ut facilius et liberius crimina et nefanda sua perpetrentur, vestes laicales super vestes Ordinis deferunt. Capitulum volens caute et nequissimo isto excessui anhelitu obviare, decernit quod Religiosi de caetero, nocturno tempore impudenter et malitiose monasterium proprium exeuntes et in hoc apostasiam et excommunicationem

⁵²⁾ A. Claret.

⁵³⁾ Abbas commendatarius Bellae Vallis, in diocesi Remensi, annis 1533-1545, erat Iohannes du Sart. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 60.

⁵⁴⁾ I. Cocquerel.

⁵⁵⁾ Idem.

incurrentes, si super hoc convicti fuerint, et habitum demiserint, cum scandalo Ordinis, pro primo excessu per duos menses poena carceris punientur; et hoc singulis secundis, quartis et sextis feriis, pane et aqua dumtaxat cibo et potu feriis praescriptis cibabuntur; attamen si cum habitu Ordinis sub habitu laicali et simulato malitiose exierint, et inde ex hoc nullum oriatur scandalum, per mensem dumtaxat poena praedicta affligentur.

Item, visis informationibus diligenter et iuridice super vita et moribus fratris Hugonis Aussart, monasterii Septem Fontium in Burgundia factis, quibus Capitulo sufficienter constitit ipsum multis criminibus esse irretitum, et potissimum apostasiae, furti, sacrilegii et adulterii criminibus, et cum hoc, quia conspiraverit in personam proprii Praelati, aliquialiter, prout fertur, volens ipsum intoxicare. Capitulum saluti praedicti fratris consulere cupiens, necnon habito respectu ad diuturnam incarcerationem qua isdem iam afflictus fuit, emittit[345] praefatum fratrem ad annum, sufficienter indutum, hinc ad decennium ad monasterium Sti Iohannis de Castella, ibidem sub regulari disciplina victurum; attamen eo tenore quod proprius Praelatus suus plenarie persolvat expensas Rdo Patri Sti Martini ⁵⁶⁾, quas fecit et exposuit eo tempore quo in ipso monasterio Sti Martini fuit, suis exigentibus demeritis incarceratus. Et pariformiter consimili tenore, quod numquam in proprio monasterio vita durante sui proprii Praelati moram trahet, prout volunt, ferunt et cavent Statuta Ordinis.

Ad intercessionem itaque et relationem proborum virorum fide dignorum, qui legitimam Capitulo fecerunt fidem, de salutari poenitentia fratris Petri Turgys, monasterii Beatae Mariae de Ardena Religiosi expresse professi, qui antehac propter plura crimina per ipsum inique perpetrata, et potissimum propter quoddam homicidium et plures apostasias per Visitatores Circariae Normanniae poena perpetuorum carcerum cum pane tristitiae et aqua doloris afflictus extiterit, Capitulum volens misericordiam rigori praeferre, commutat praedictam incarcerationem ipsius fratris in privationem triennalem omnium et singulorum bonorum Ordinis; quo tempore durante, isdem frater in singulis quartis et sextis feriis pane et aqua dumtaxat cibabitur; attamen salva in suis, si meruerit, Capituli Generalis misericordia.

Item, Capitulum praecipit commissionem fieri ad Abbates monasteriorum Loci Restaurati ⁵⁶⁾ et Vallis Secretae ⁵⁷⁾, et ad quemlibet

⁵⁶⁾ A. Claret.

⁵⁷⁾ Petrus de Lyons.

eorum in solidum destinandam, quatenus valeant se informare super utilitate aut incommodo quorundam tractatum inter Abbatem et Conventum monasterii Sti Iusti ⁵⁸⁾ initorum ex una, et quosdam probissimos viros partibus ex altera, de videlicet et super curtibus de Fronovillier, du Pré de Bunnilier, de Banenel, et du Plessyer. Qui quidem Abbates diligenti facta inquisitione si repererint praelibatos tractatus in commodum ipsius monasterii esse et cedere, autoritate Capituli confirmabunt; si non, annullabunt et cassabunt.

Item, Capitulum delegat Rdum Patrem Sti Martini ⁵⁹⁾ ad describendum quasdam litteras gratiosas commendatitias serenissimae Regiae Maiestati, consimiliter Illustrissimo Principi ac Domino constabulario, necnon generoso viro nobili viro Domino temporali de la Rochepe, quatenus sua benignitate, mansuetudine et lenitate dignetur manus porrigere adiutrices erga Rdum Dominum Dominum sacrosanctae Sedis Apostolicae Cardinalem Pisanum ⁶⁰⁾, ut isdem Reverendissimus Cardinalis valeat benigne cedere supremam dignitatem Praemonstratensem in commodum et utilitatem Rdi Patris monasterii Mirae-Vallis ⁶¹⁾; ut tandem suo salutari medio, ipse Ordo sub Pastore eiusdem et non diversae professionis existentes Altissimo salubriter militare suscipiatur.

Item, absolvit Capitulum fratrem Emundum Coustant, Religiosum monasterii Altissiodorensis, curatum Ecclesiae parochialis de Bernard ⁶²⁾, super fide et iuramento certo contractu cum Abbate ⁶³⁾ et Conventu praedicti monasterii inito, super medietate decimarum [346] granorum et vinorum dictae Ecclesiae parochialis praestitae; attento quod isdem contractus seu amicabile compositio cedit in detrimentum suae praefatae Ecclesiae parochialis.

Item, ordinat Capitulum quod fiat commissio dirigenda Abbati Bernensi ⁶⁴⁾, ad compellendum venerabilem virum Iohannem Starck, nuper abbatem monasterii Insulae B. Mariae ⁶⁵⁾, ad solutionem

⁵⁸⁾ I. Cocquerel.

⁵⁹⁾ A. de Fonte.

⁶⁰⁾ Card. Pisani erat abbas commendatarius Praemonstrati.

⁶¹⁾ Cl. d'Anglure. Cfr. supra, p. 16, n. 17.

⁶²⁾ Erat paroccia, iure patronatus ad abbatiam S. Mariani spectans.

⁶³⁾ N. Joannis. Cfr. supra, p. 25, n. 69.

⁶⁴⁾ C. Van Malsen.

⁶⁵⁾ Abbas Insulae B. Mariae, seu Mariënweerd, in dioecesi Ultraiectensi, annis 1530-1539, erat Iohannes Starck de Monte. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 305.

tallarum Ordini debitarum tempore quo in praefato monasterio praefuit. Insuper inhibendum ipsi Patri sub poenis et censuris Ordinis, ne de caetero venerabilem Patrem Iohannem Hoen ⁶⁶⁾, modernum Abbatem ipsius monasterii, coram iudicibus saecularibus, praetextu annuae pensionis super fructibus iam dicti monasterii eidem debitae, seu quavis alia occasione causam seu iudicium trahere praesumat, nisi causam iuridicam allegaverit. Cui quidem Abbati Bernensi ⁶⁷⁾ omnes et singulas actiones et causas motas et movendas praedictorum rite et iuridice diffiniendi et sententialiter terminandi potestatem et auctoritatem Capitulum impartitur; necnon ad compellendum modernum Abbatem iam dicti monasterii ⁶⁷⁾ sub poena et censuris Ordinis ad tallias Ordini per ipsum debitas, infra festum divi Remigii ⁶⁹⁾ proxime venturum persolvendas; salva attamen tertia parte huiusmodiallarum per eundem debitarum, quam eidem Capitulum benigne et misericorditer hac vice dumtaxat remittit, attenta paupertate et desolatione praedicti sui monasterii. Praeapiendo similiter ipsi modo et forma praescriptis, quatenus infra annum Rdo Patri Sancti Martini ⁷⁰⁾, praefati monasterii Patri Abbati personaliter et prout Statuta volunt, obedientiam praestet et exhibeat; necnon cogendo praenominatum Iohannem Starck quatenus infra 40 dies post monitionem sibi auctoritate Ordinis factam, ut monasterium seu aliquam domum Ordinis ad ibidem regulariter commorandum et vivendum eligat, prout Iura volunt et Statuta Ordinis praecipunt.

Item, annuendo humillimae supplicationi Commendatarii perpetui monasterii Sti Mariani Altissiodorensis ⁷¹⁾, Capitulum creat et instituit fratrem Emundum Coustant in Vicarium praedicti monasterii. Cui quidem fratri Capitulum auctoritatem et potestatem impartitur vices ipsius Commendatarii gerendi; attamen in absentia ipsius, et generaliter omnia alia et singula agendi, gerendi et exercendi quae Regularis professionis et disciplinae perfectionem concernunt, et officium boni Pastoris requirunt.

⁶⁶⁾ Iohannes Hoen v. Kartyls inde ab a.1539, usque ad a.1544, abbas erat eiusdem monasterii. Cfr. N. BACKMUND, ibidem.

⁶⁷⁾ C. Van Malsen.

⁶⁸⁾ I. Hoen.

⁶⁹⁾ Festum illud celebratur die 1 Octobris.

⁷⁰⁾ A. de Fonte.

⁷¹⁾ Annis 1540-1542, Arnulphus Gontier erat abbas commendatarius S. Mariani Altissiodorensis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 477.

Item, Capitulum delegat Abbatem monasterii Capellae ad Plancas ⁷²⁾, cum plenitudine potestatis ad visitandum et reformandum praedictum monasterium Sancti Mariani, etiam cum potestate confirmandi, aut infirmandi tractatus iam dicti monasterii, si in utilitatem aut detrimentum ipsius monasterii cedant et habeantur.

Item, annuendo petitioni et proinde supplicationi Adriani Cabault, nuntii Ordinis, Capitulum concedit eidem quamdam gratiosam summam pecuniarum decem librarum Turonensium, et hoc in compensationem laborum assumptorum in partibus Flandriae et Brabantiae, in colligendo tallias Ordinis in ipsis partibus debitas.

[347] Item, praecipit et ordinat Capitulum litteras missivas fieri ad Illustrissimum Principem Lotharingiae. Similiter ad generosum Dominum Jurissande de Cayse, quatenus dignetur et permittat Abbatem monasterii Regiae Vallis ⁷³⁾ praedictum suum monasterium cedere in favorem et utilitatem fratris Sebastiani Buryez ⁷⁴⁾, Doctoris Theologiae Parisiensis, et ad eas litteras missivas praesentandas Capitulum deputavit venerabilem Patrem Dominum Abbatem monasterii Iovillaris ⁷⁵⁾, cui praecipit praesentationem et exhibitionem earumdem diligenter exequi.

Item, similiter Capitulum donat summam quinquaginta librarum Turonensium provide viro Iohanni Rigaut, mercatori Parisiensi, eidem per Syndicos Ordinis post collectionem talliarum Ordini debitarum persolvendarum. Et hoc, quoniam laudabili diligentia et industria Collegium Parisiense reparari curavit et studuit.

Pariformiter Capitulum donat et remittit Abbati monasterii Gratiae Dei ⁷⁶⁾ tallias Ordini praetextu sui monasterii usque in hodiernum diem debitas; et hoc attentis laboribus in visitatione Circariae Vasconiae per eundem assumptis, annuendo insuper eidem Dno Patri, quatenus possit et valeat cogere omnes et singulos Beneficiatos sui monasterii, habito sincero et veridico respectu ad valorem et quantitatem reddituum suorum beneficiorum ad contribuendum annuatim quamdam gratiosam summam pro manutentione et victu quinque iuvenum Religiosorum sui monasterii Parisiis studentium, prout

⁷²⁾ I. de Sellier de Moireul.

⁷³⁾ Abbas Regiae Vallis = Riéval, in dioecesi, olim Tullensi, nunc Viridunensi, tunc erat Stephanus de Metz. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 101.

⁷⁴⁾ De isto iam actum fuit in Capitulo generali anni 1539. Cfr. p. 81 et n. 101.

⁷⁵⁾ I. Niguet.

⁷⁶⁾ Ioh. de Capdequi. Cfr. supra, p. 50, n. 90.

cavetur in Statutis, sperando quod futuris temporibus scientia ipsorum Iuvenum cedit in honorem et utilitatem totius Ordinis.

Item, Capitulum ordinat quod fiant litterae missivae ad Revmum Dominum Cardinalem Pisanum, monasterii Praemonstratensis perpetuum Commendatarium destinandae, quatenus dignetur providere quod beneficiati ipsius monasterii, necnon ornamenta Ecclesiae, seu alia decorem domus Dei concernentia, in decenti et laudabili statu reparentur et manuteneantur. Similiter, quod sua providentia et affabilitate dignetur habere Ordinem in suis privilegiis, iuribus et libertatibus apud Sedem Apostolicam commendatum. Eidem insuper notificando quod falso et non veraciter fuerunt accusati sui religiosi; et, si in suo monasterio Praemonstratensi supervenerint aliqui excessus, regulariter et iuridice fuerunt correcti et emendati.

Item, super correctione fratrum ..., Capitulum delegat Rdos Patres monasteriorum Sti Martini ⁷⁷⁾ et Capellae ad Plancas ⁷⁸⁾, qui quidem in hoc et super hoc negotio iuste et iuridice providere poterunt; in omnibus videlicet et per omnia iuxta et secundum exigentiam et quantitatem criminum et excessuum per ipsos perpetratorum.

Item, Capitulum ratum gratumque habet Vicariatum quem et fecit creavit modernus Commendatarius perpetuus monasterii de Vermando ⁷⁹⁾, de persona fratris Nicolai Fournier, Religiosi eiusdem monasterii; et hoc, prout habetur et conscribitur in litteris super hoc confectis.

Item, Capitulum laudat et approbat quamdam amicabilem compositionem factam inter praedictum Commendatarium ⁸⁰⁾, et eius Conventum ex una, et praedictum fratrem Nicolaum Curatum Ecclesiae parochialis de [348] Vermando partibus ex altera, et hoc praetextu canonicae portionis suae Ecclesiae, iuxta et secundum tenorem litterarum eorundem.

Item, Capitulum confirmat omnes et singulos articulos quos antehac fecerunt et ordinaverunt Visitatores monasterii Praemonstratensis pro tuitione et manutentione disciplinae regularis et decorem ipsius monasterii, inhibendo insuper ne tabernarii laici infra septa ipsius monasterii vinum venale habentes, in domiciliis eorundem personas suspectas et pessimi regiminis admittant; ne facta eorundem in dedecus et opprobrium praefati monasterii cedant et habeantur.

⁷⁷⁾ A. de Fonte.

⁷⁸⁾ I. le Sellier de Moireul.

⁷⁹⁾ Nomen huius abbatis commendarii notum non est.

⁸⁰⁾ Idem.

Item, et in causis noviter emergentibus, Capitulum delegat R^{dm} Patrem Sti Martini Laudunensis ⁸¹⁾, modo videlicet et forma assuetis.

Item, quoniam a certo tempore citra, Religiosi monasterii Praemonstratensis quodam ausu temerario destruxerunt quemdam murum et quamdam clausuram infra septa monasterii existentia, Capitulum cupiens malitiis obviare, diffinit quod hodierna die tempore prandii, Supprior, Circator, et unus ex Senioribus Conventus, in concione Praelatorum poena gravioris culpa punientur: caeteri autem fratres exceptis Iunioribus pane et aqua cibabuntur. Et ne firmarii eiusdem monasterii praetextu fractionis eiusdem clausurae grave detrimentum patiantur, Capitulum insuper ordinat quod praedicta clausura expensis Conventus reparabitur.

Item, Capitulum ordinat scientificum magistrum Nicolaum Monet, advocatum Ordinis in Curia Stae Genovefae. Et pariformiter fratrem Petrum de Bellay, in decretis Baccalaureum, Religiosum monasterii Sti Iusti sollicitatorem processuum Ordinis in Universitate Parisiensi una cum stipendiis assuetis.

Item, Capitulum delegat et committit R^{dos} Patres monasteriorum Sti Pauli Virdunensis ⁸²⁾, Iovillaris ⁸³⁾ et de Capella ad Plancas ⁸⁴⁾, et quemlibet eorum in solidum, ad se sufficienter et iuridice informandum super quadam permutatione facta inter Abbatem et Conventum Ecclesiae Sti Nicolai de Brixio ⁸⁵⁾, Tullensis dioecesis, praetextu videlicet quarundam grossarum decimarum, necnon plurium haereditatum, sui iuris patronatus quarundam Ecclesiarum inter eosdem permutatorum, qui quidem Abbates Deum videlicet prae oculis habendo, si testimonio et depositio fide dignorum invenerint et repperint praedictam permutationem in commodum iamdicti monasterii Mirae Vallis cedere, autoritate Capituli confirmabunt; si non, reprobabunt.

Sic signatum. Ita est fr. N. de Hérissart, Ordinis scriba, cum parafo.

Et haec copia et caetera quadraginta tres mea manu scriptae, cum suo originali hac die 24 Ian. 1662. concordat et in fidem subscribo.

fr. Gregorius du Crocq ⁸⁶⁾.

⁸¹⁾ A. de Fonte.

⁸²⁾ N. Pseume.

⁸³⁾ I. Niguet.

⁸⁴⁾ I. le Sellier de Moireul.

⁸⁵⁾ Non pertinuit ad Ordinem Praemonstratensem.

⁸⁶⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 349-355).

[349] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo primo, mensis vero Maii die decima quinta et diebus sequentibus in praeclaro monasterio Sancti Martini Laudunensis eiusdem Ordinis Praemonstratensis celebrati.

Nomina Praelatorum in praefato Capitulo personaliter comparentium :

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, Sti Martini Laudunensis Abbas, Vicarius Generalis Reverendissimi in Christo Patris et Domini D. Francisci, miseratione divina tituli Sancti Marci diaconi Cardinalis Pisani nuncupati, et candidissimi monasterii Praemonstratensis perpetui Commendatarii ¹⁾.

Abbas Sancti Iusti ²⁾. Iovillaris ⁶⁾.

Abbas Vallis Secretae ³⁾. Ianduriarum ⁷⁾.

Abbas Gaudii Vallis ⁴⁾. Parcensis ⁸⁾ et

Vallis Dei ⁵⁾. Gethensis ⁹⁾.

¹⁾ De Cardinali Pisani, tunc abbate commendatario Praemonstratensis monasterii, et de eius Vicario in spiritualibus, abbate S. Martini Laudunensis, Am. de Fonte, cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Iudocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

³⁾ P. de Lyons. Vide supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ Barth. Gaugier. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁵⁾ Thomas de Ham. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

⁶⁾ Iohannes Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

⁷⁾ Abbas Ianduriarum = Jandeures, in dioecesi, olim Tullensi, nunc Virdunensi, annis 1540-1550, erat Iacobus Havot. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 78.

⁸⁾ Ambrosius Van Engelen. Cfr. supra, p. 85, n. 27.

⁹⁾ Abbas Gethensis = Diligemensis, seu Jettensis, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi, annis 1540-1574, erat Arnoldus Mahieu. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 283.

Clarifontis ¹⁰⁾ .	Loci Restaurati ¹⁴⁾ .
Sti Pauli Virdunensis ¹¹⁾ .	Vallis Serenae ¹⁵⁾ .
Capellae ad Plancas ¹²⁾ .	Domni Martini in Nemore ¹⁶⁾ .
Lefflensis ¹³⁾ .	

Sequuntur nomina Abbatum qui hoc anno praestiterunt obedientiam Capitulo :

Abbas Domni Martini in Nemore ¹⁷⁾; Abbas Lefflensis ¹⁸⁾; Abbas Gethensis ¹⁹⁾; Abbas Ianduriarum ²⁰⁾.

Imprimis quia laudabiles observandae consuetudines commendant primo disponere de divino servitio, ordinatum est quod tres Missas celebrari consuetas, primam videlicet Domni Martini in Nemore ²¹⁾; secundam Gethensis ²²⁾; 3am vero Ianduriarum monasteriorum ²³⁾ Abbates celebrabunt; regent Chorum Vallis Dei ²⁴⁾ et Iovillaris ²⁵⁾ Abbates.

Item, ordinatum est quod omnes Praelati in hac praeclara capitulari concione, hoc anno propter eorum paucitatem, erunt seu esse poterunt diffinitores.

Item, ad tallias Ordinis recipiendas commissi sunt et deputati Capellae ad Plancas ²⁶⁾ et Clarifontis ²⁷⁾ Abbates; qui de receptis computum tenere habebunt.

¹⁰⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 4, n. 8.

¹¹⁾ Nic. Pseume. Cfr. supra, p. 113, n. 5.

¹²⁾ Ioh. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

¹³⁾ Abbas Leffiensis, in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Namurcensi, annis 1537-1545, erat Ludovicus Giguët. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 388.

¹⁴⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

¹⁵⁾ Anthiotus Bonnard. Cfr. supra, p. 96, n. 9.

¹⁶⁾ Abbas Domni Martini, seu S. Iudoci in Nemore, in dioecesi, olim Ambianensi, nunc Atrebatensi, annis 1540-1574, erat David du Bus. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 551.

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ L. Giguët.

¹⁹⁾ A. Mahieu.

²⁰⁾ I. Havot.

²¹⁾ D. du Bus.

²²⁾ A. Mahieu.

²³⁾ I. Havot.

²⁴⁾ Th. de Ham.

²⁵⁾ I. Niguët.

²⁶⁾ I. le Sellier de Moireul.

²⁷⁾ Iohannes.

Item, auditores compotorum erunt Patres Abbates et alii qui interesse voluerint, et maxime quos Patres Abbates advocaverint.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres Vallis Secretae ²⁸⁾ et Sancti Iusti ²⁹⁾ Abbates ad excusationes Praelatorum qui in hoc Capitulo non comparebunt, ut tenentur, audiendas et recipiendas; quas quidem referre habebunt Capitulo pro dictis excusationibus approbandis vel recipiendis, ut fuerint Iuris et rationis.

Item, sicut sub una et eadem regula debet idem esse vivendi modus, praesertim in cantu et caeremoniis, ut servetur uniformitas, et vitetur de caetero difformitas, Capitulum vult et ordinat quod deinceps in singulis monasteriis Ordinis nostri Matutinae horae media nocte decantentur. Similiter quod quotidie Missa beatae Virginis Mariae devote et cum nota celebretur et cantetur una cum aliis Missis tam de Sancta Cruce omni feria sexta pro tribulatione Ecclesiae, quam pro defunctis, prout in Ordinario et diffinitionibus Capituli Generalis continetur, super quibus Missis Pater Abbas seu Visitator informare habebunt de competenti Religiosorum numero, necnon de singularum [350] facultatibus Ecclesiarum, et easdem Missas ordinare ad celebrandum; et, si defectus fuerit in illis, ad Generale Capitulum referre, ut de eisdem integre disponatur. Et quia, sub paupertatis specie, nonnulli Praelati permittunt suos Religiosos in animae suae iacturam Ordinisque opprobrium ad lucrandas Missas per villagia discurrere, eas tamen relinquentes quas ipsi ex Ordinario atque antiquorum Patrum ordinatione celebrare tenentur; idcirco Capitulum ordinat quod quilibet Praelatus ad vitandum tale lucrum suis Religiosis assignabit debitum vestiarium, sub quota pecuniae non seorsim cuilibet distribuendae, sed communi bursario, qui ex illis atque aliis quibuscumque bonis eisdem quovis modo proveniente unicuique distribuet sicut cuique opus fuerit.

Item, ad notitiam Capituli pervenit fratrem Iohannem Juvenis, monasterii Floreffiensis Religiosum expresse professum, a certo tempore homicidium perpetrasse, quod delendum est; Capitulum delegat et vices suas committit Dominis Floreffiensi ³⁰⁾ et Parcensi ³¹⁾ Abbatibus coniunctim, ad diligenter inquirendum de huiusmodi

²⁸⁾ P. de Lyons.

²⁹⁾ I. Cocquerel.

³⁰⁾ G. Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

³¹⁾ A. Van Engelen.

homicidio an sit voluntarium vel capitale, et inquisitione sufficienter facta, super punitione dicti Religiosi procedendum et disponendum, prout Iuris fuerit et rationis. Nihilominus attentata eius aetate sexagenaria non cum riguroso carcere sed misericorditer cum eo agendum.

Item, ut statutum inviolabiliter observetur et sit pro vivendi consuetudo: Capitulum prohibet ne quis Religiosorum feria quarta, etiam tempore minutionum, audeat uti carnibus, praeterquam diebus in Statutis nostris contentis; et quod tempore refectionis continua fiat lectio, sicut ab antiquis Patribus diffinitum fuit; insequendo et ad unguem practicando institutionem, quae incipit « Vinea Domini Sabaoth » ³²⁾, sub poena decem dierum carceris vel gravioris culpaе contra infringentes amodo statutum. Et hoc ad arbitrium proprii Patris Abbatis et Superioris.

Item, Capitulum diffinit quod fiant litterae gratiosae Domino Duci Hollandiae, et civibus oppidi de Herlem, eidem insinuando quod non est faciliter procedendum ad distractionem monasteriorum; nihilominus si constiterit dicto Capitulo Generali per sufficientem informationem, contractum initum per cives oppidi de Herlem cum venerabili Confratre nostro Insulari ³³⁾ esse in utilitatem, commodum et honorem dicti monasterii et totius Ordinis, Capitulum confirmabit dictum contractum.

Item, Capitulum confirmabit quemdam contractum initum inter Venerabilem Patrem Dominum Sti Martini ³⁴⁾, et suum Conventum super victu et vestitu et infirmaria, et iuxta et secundum formam in litteris praedicti Conventus sufficienter expressum.

Item, Capitulum dat auctoritatem Rdis Patribus Capellae ad Plancas ³⁵⁾, Clarifontis ³⁶⁾ et Calvi Montis ³⁷⁾ Abbatibus, et eorum cuilibet in solidum, ad se informandum super commodo et incommodo contractus initi inter Venerabilem Confratrem Sancti Martini Laudunensis ³⁸⁾, eiusque Conventus ex una, cum Remigio Fossier et Iohannem

³²⁾ Bulla ista, iteratis vicibus in ultimis Capitulis generalibus citata, inculcatur vita vere communis in communitatibus servanda.

³³⁾ Agi videtur, ex parte Ordinis, de abbazia Insulae B. Mariae, seu Mariënweerd sita in dioecesi Ultraiectensi.

³⁴⁾ A. de Fonte.

³⁵⁾ I. de Sellier de Moireul.

³⁶⁾ Iohannes.

³⁷⁾ Gobertus Cousin. Cfr. supra, p. 16, n. 26.

³⁸⁾ A. de Fonte.

Baillet de Colonia, seu censu de Seigneur et Rhemensis dioecesis loco sito, cum terris et singulis haereditagiis dictae censae annexis, nec non et cum Antonio Boulleau [351], de molendino d'Aignicon, Laudunensis dioecesis, cum eius adiunctis, et annexis, ut in dictis litteris contractus continetur. Qui quidem si compererint eosdem contractus cedere in utilitatem praedicti monasterii, auctoritate Ordinis habeant ipsos confirmare; si autem in detrimentum et iacturam, infirmare ac annullare.

Similiter dat potestatem Venerabilibus Confratribus monasteriorum Capellae ad Plancas ³⁹⁾ et Clarifontis ⁴⁰⁾ Abbatibus, et eorum cuilibet in solidum, ad se informandum super commodo et incommodo contractus initi per praefatos Abbates ⁴¹⁾ et Conventum Sti. Martini cum Roberto Coupet de domo, loco, sito iuxta pagum de Glassy, illa vulgariter dicta La Cause de Lacuncis, cum terris, pratis, vineis, hortis, et aliis areragiis eidem censae annexis. Qui quidem si repere rint dictum contractum factum esse in commodum Ecclesiae Sti Martini, habeant ipsum laudare, approbare et confirmare, sin in detrimentum, annullare et cassare.

Item, dat potestatem Venerabili Clarifontis Abbati ⁴²⁾ ad pariformiter se informandum super commodo vel incommodo contractus initi inter saepedictum Dominum Sti Martini ⁴³⁾ et eius Conventum cum Gerardo le Clerc de domo emanabili in vico Sti Martini Laudunensis sita iuxta septa dicti monasterii Sti Martini, loco et pourprisio; quem contractum si repererit cedere in utilitatem dictae Ecclesiae Sti Martini illum laudabit et approbabit; si autem in detrimentum, annullabit.

Item, insequendo Statuta et antiquas Patrum diffinitiones, Capitulum vult, ordinat et districte diffinit quod omnes et singuli Beneficiati Ordinis seu administratores habentes teneantur se praesentare et comparere quolibet anno coram proprio Abbate in die Dominica: Exaudi, post Pascha, ad integre et digne confitenda sua peccata et debitum compotum reddendum de omnibus fructibus suorum beneficiorum seu administrationis, prout in Statutis per amplius continetur; et sint in habitu et tonsura decenti, non exeundo extra septa monasterii

³⁹⁾ I. de Sellier de Moireul.

⁴⁰⁾ Iohannes.

⁴¹⁾ Abbates Capellae ad Plancas et Clarifontis.

⁴²⁾ Iohannes.

⁴³⁾ A. de Fonte.

absque licentia et consensu proprii Abbatis, et hoc sub poena excommunicationis latae sententiae.

Item, super discordia Abbatis et Conventus Lefflensis ⁴⁴⁾ mota, ratione cuiusdam contractus de tertia parte fructuum quam Dominus Floreffiensis ⁴⁵⁾ asserebat ex una, et idem Lefflensis, medio etiam iuramento oppositum ex altera; ad vitandum talem controversiam, Capitulum ordinat quod Dominus Floreffiensis qui est Pater-Abbas, iuxta informationum exigentiam, compellet dictum Lefflensem Abbatem, quatenus suos Religiosos tam in victu quam in vestitu secundum Ecclesiae suae facultates honeste nutriat.

Item, visis litteris Abbatis de Silliaco ⁴⁶⁾ se defendentis ex una, et relationes fratris Nicolai Querelle, Religiosi de Blanchalanda et Bernardi de Villers, presbyteri specialiter missi partibus ex altera, Capitulum Generale eundem Abbatem de Silliaco absolvit ad cautelam ab excommunicatione in eum lata, sub his tamen conditionibus, quod huiusmodi excommunicationis cognitio usque ad finem processus omnimoda plenitudine potestatis Rdo Domino Sti Martini Laudunensis ⁴⁷⁾ relinquatur discutienda, donec dictus de Silliaco se sufficienter contra constantes purgaverit.

Et quantum ad Abbatem monasterii Insulae Dei ⁴⁸⁾, qui ab octo annis et [352] supra modum Capitulo Generali obedientiam praestitit quam tenetur super lata excommunicatione ob praedictam obedientiam et talliarum Ordinis defectionem, Capitulum declarat eundem ad hoc contumacem et excommunicatum, et per Rdum Abbatem Sti Martini ⁴⁹⁾ ad ulteriora procedatur, usque in finem prosecutum.

Item, super supplicatione facta Capitulo Generali per Dominum Abbatem Insulae Beatae Mariae Virginis ⁵⁰⁾, Traiectensis dioecesis, qui instantissime requirit quamdam permutationem cum civibus oppido de Herlem per Capitulum confirmari, super alienatione cuiusdam Praepositurae Ordinis dependentis a praedicto monasterio Insulae, pro certis causis sufficienter in litteris dictae alienationis et permutationis expressis. Capitulum volens in tali negotio mature

⁴⁴⁾ L. Giguët.

⁴⁵⁾ G. Martini.

⁴⁶⁾ Gulielmus Paris. Cfr. supra, p. 38, n. 17.

⁴⁷⁾ A. de Fonte.

⁴⁸⁾ G. Paris. Iam adfuit Capitulo generali anni 1535.

⁴⁹⁾ A. de Fonte.

⁵⁰⁾ Ioh. Hoen van Kartyls. Cfr. supra, p. 122, n. 66.

procedere, prout Iura volunt et iuxta privilegiorum Ordinis formam in talibus permutationibus observari necessariam, delegat Rdum Patrem Parcensem ⁵¹⁾, qui, autoritate Capituli Generalis diligenter inquirat super commodo vel incommodo praedictae Ecclesiae Insulae ac Ordinis; quam informationem remittet proximo Capitulo Generali, et tunc Capitulum faciet quod Iuris erit et rationis.

Item, de fratre Ludovico Rosiers, Religioso monasterii de Moncellis, visis informationibus contra eum factis, Capitulum Generale ordinat quod emittetur per unum annum ad monasterium Iovillaris.

Item, visa relatione Rdi Domini Laudunensis ⁵²⁾ et aliorum Praelatorum fide dignorum Capitulo constitit fratrem Lambertum de la Heye, Religiosum Domni Mariae in Nemore, et fratrem Iohannem du Baryx, Religiosum professum monasterii Praemonstratensis poenas carceris per longos dies sustinuisse patienter et longa patientia peregissee; Idcirco Capitulum in plena concione et consistorio plenario eos absolvit.

Super relatione Gaudii Vallis Abbatis ⁵³⁾ de scandalosa vita, rebellion, inobedientia et inhonesta conversatione fratris Ludovici Cherelle, Religiosi dicti monasterii Gaudii Vallis, Capitulum delegat Rdos Sti Iusti ⁵⁴⁾ et Albae Curiae ⁵⁵⁾ et quemlibet eorum in solidum, ad super praemissis se diligenter inquirendum et fideliter referendum.

Item, super supplicatione facta per Rdum Patrem Sti Michaelis Antverpiensis ⁵⁶⁾, requirentem assensum et consensum Capituli Generalis pro alienatione certorum immobilium Ecclesiae, ad redimendum et recuperandum alia immobilia praedictae Ecclesiae per praedecessores suos, autoritate Sedis Apostolicae vendita, distracta et alienata, Capitulum delegat Rdos Patres Parcensem ⁵⁷⁾ et Tongrellensem ⁵⁸⁾, quibus praecipit et iniungit quatenus Deum prae oculis habendo, diligenter inquirant super commodo vel incommodo praedicti monas-

⁵¹⁾ A. Van Engelen. Cfr. supra, p. 85, n. 27.

⁵²⁾ A. de Fonte.

⁵³⁾ I. Cocquerel.

⁵⁴⁾ B. Gaugier.

⁵⁵⁾ Petrus le Courtiller. Cfr. supra, p. 4, n. 13.

⁵⁶⁾ Abbas S. Michaelis Antverpiensis, in civitate et dioecesi eiusdem nominis, annis 1538-1562, erat Gregorius Tiberius de Kagis. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 269.

⁵⁷⁾ Ambrosius Van Engelen.

⁵⁸⁾ Arnoldus Strejters. Cfr. supra, p. 85, n. 26.

terii in tali alienatione; quam informationem remittent proximo Capitulo Generali vel Abbatibus pro causis noviter emergentibus deputatis, si Capitulum Generale commode exspectari nequeat; et tunc procedetur secundum Iuris formam per dictum Capitulum vel iudices delegatos in tali vel praetensa alienatione.

Item, audita relatione Rdi Patris Sti Martini ⁵⁹⁾ super moribus Religiosorum de Corneolo, videlicet Nicolai Znoyne, et Odonis Largot, qui suae salutis immemores lubrice vivunt, sine obedientia rebelles Praelato et suis Vicariis, nec non alia multa scandalosa, in animarum suarum iacturam et Ordinis vituperium [353] perpetrant. Capitulum nolens tam execrandos excessus remanere inultos, iniungit et praecipit Abbati de Corneolo ⁶⁰⁾ quatenus praedictos fratres Nicolaum et Odonem cum sufficientibus informationibus mittat ad carceres Ordinis in monasterio Sti Martini Laudunensis, ibidem secundum sua demerita puniendos.

Item, super donatione facta per Abbatem ⁶¹⁾ et Conventum monasterii Sti Iusti, de quadam decimarum portione tam grossarum quam minutarum contra Belvacensem Episcopum ⁶²⁾, in territorio de Pleissier divisim spectantium, ad valorem viginti librarum Turonensium communis aestimationis ascendendum, pro Curati dote qui erit in Ecclesia Beati Stephani dicti territorii de Pleissier per ipsum Abbatem et Conventum perpetuis temporibus assignatarum. Quia visis super hoc informationibus necnon litteris desuper confectis, nobis constitit huiusmodi donationem factam fuisse in commodum praedicti monasterii, ex eo quod Abbas et Conventus ab antiquo tenebantur nutrire Religiosum, qui in eadem Ecclesia haberet Missas celebrandas diebus festis atque Dominicis. Ad dictorum Abbatis et Conventus Sti Iusti necnon viri nobilissimi Anthonii de la Meth requestam et supplicationem, Capitulum Generale annuit et concedit quod huiusmodi litterae iuxta earum formas et tenores confirmantur et approbentur, dicti loci capella Sti Stephani in curam et parochialem Ecclesiam erigatur, et ab Ecclesia parochiali Sti Iusti quae est ipsius Abbatis dignitati annexa demembreatur, sub his tamen conditionibus, quod fiat nova

⁵⁹⁾ A. de Fonte.

⁶⁰⁾ Iohannes Mahieu. Cfr. supra, p. 4, n. 18.

⁶¹⁾ I. Cocquerel.

⁶²⁾ Episcopus Belvacensis, seu Bellovacensis = Beauvais, annis 1535-1562, erat Odet. de Coligny de Chatillon. Cfr. P.B. GAMS, *Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae*. Graz, 1957, p. 512.

Ecclesia per collationem, resignationem, permutationem aut alias quovis modo ad personam saecularem aut aliam quamlibet quae non esset eiusdem professionis de praedicto Conventu Sti Iusti deveniret, talis pro tunc donatio penitus fieret invalida, donec et quousque alius-eiusdem professionis succederet, et eo quod non alias neque aliter fiat talis donatio seu etiam confirmatio, nisi personae eiusdem professionis intuitu.

Item, quia veraciter et latissime constat per informationes transmissas fuisse quod frater Iacobus Tronssons, Religiosus monasterii de Luca, fuit convictus sufficienter de incontinentia, lapsu carnis et concubinato in dormitorio commisisse, Capitulum Generale super praemissis misericorditer procedens emissionem decem annorum quam ex Statutis meritis est in aliam poenitentiam commutando, et poena carceris per annum puniri et affligendum diffinit et decernit, eundem in pane et aqua doloris omni sexta feria puniendum, salva tamen eiusdem Capituli Generalis vel proprii Abbatis gratia seu misericordia.

Item, quia frater Andreas Chambocfort, Religiosus dicti monasterii de Doa, traxit super actione personali confratrem suum coram iudice saeculari, Capitulum ordinat quod per duos menses in carceribus detineatur, cum pane et aqua in diebus Veneris; quo peracto, decem diebus gravioris culpae poena adhuc punietur.

[354] Item, cum ex parte Rdi Abbatis Parcensis ⁶³⁾ Capitulo Generali fuerit expositum qualiter in cap. de Novitiis recipiendis, prohibetur ne Novitii recipiantur in Canonicos nisi attigerint decimum octavum suae aetatis annum, Capitulum diffinit et declarat esse standum diffinitionibus Capituli Generalis datis anno Domini quingentesimo decimo nono celebrati; quo anno diffinitum fuit quod Novitii poterunt libere recipi in Canonicos et ad professionem faciendam et emittendam, dummodo decimum quintum annum attingant, prout in Iure cautum est. Quod statutum observabitur in Monialibus nostri Ordinis districte tamen inhibendo ne Conversi seu Conversae recipiantur nisi et quousque vigesimum suae aetatis annum attigerint.

Item, super diffinitione revocationis Religiosorum Curatorum seu Beneficiatorum ob defectus eorum faciendae per Praelatum sub poena excommunicationis, concludit et diffinit Capitulum quod

⁶³⁾ A. Van Engelen.

huiusmodi revocatio fiat sub poena excommunicationis, servato tamen Iuris et Statutorum et privilegiorum ordine.

Item, quia viris ad scientias altiores aspirantibus praecipue est favendum Capitulum fratri Antonio Formé, monasterii Praemonstratensis religioso, vita et moribus commendato, ut studium Parisiense possit adire licentiam dat eidem providendo pro victu et vestitu de summa triginta librarum Turonensium super fructibus et redditibus monasterii percipienda.

Item, quia nihil est Religiosis perniciosius quam discursus et divagatio, Capitulum Religiosis monasterii Praemonstratensis, ad discursus et divagationes evitandos, ordinat quod omnes et singuli dicti monasterii Praemonstratensis religiosi professi, praecipue fratres Eligius de Paris, fr. Mathurin de Dandelle, tam in victu quam in vestitu et aliis necessariis debite et honeste tractentur et nutriantur.

Item, ad conservationem privilegiorum Ordinis, Capitulum vult et ordinat carthas, litteras et privilegia Ordinis in area communi reclusa et reposita communicari Rdo Domino Parcensi ⁶⁴⁾, pro de eis duplum seu copiam si voluerint, recuperando et habendo, ut illa invocare possint confratres Brabantiae et Flandriae casu necessitatis occurrente. Et similiter communicabit dictus Parcensis omnia privilegia Ordinis in suis partibus existentia ad pariformiter copiam obtinendam et servandam pro libertatum et immunitatum Ordinis in his partibus defensione et tuitione.

Item, in causis noviter emergentibus, quae futurum Capitulum commode expectare nequiverint, Capitulum delegat Rdum Patrem Dominum Sancti Martini Laudunensis ⁶⁵⁾, necnon Rdum Patrem Dominum Sti Iusti ⁶⁶⁾, Vallis Secretae ⁶⁷⁾, Clari Fontis ⁶⁸⁾, et Vallis Serenae ⁶⁹⁾ Abbates.

Item, Capitulum laudat et approbat donationem per Abbatem Belli Loci ⁷⁰⁾ suo Conventui factam de tribus partibus, quarum quatuor faciunt totum domus, censae seu coloniae in pago de Thili et eius territorii et finibus sitas cum terris et haereditagiis dictae censae

⁶⁴⁾ A. Van Engelen.

⁶⁵⁾ A. de Fonte.

⁶⁶⁾ I. Cocquerel.

⁶⁷⁾ P. de Lyons.

⁶⁸⁾ Iohannes.

⁶⁹⁾ A. Bonnard.

⁷⁰⁾ Desiderius Silvestre. Cfr. p. 16, n. 25.

annexis nuper Abbati ad certum onus per defunctos Adam Maire et Claudiia eius coniugem legatis, cum conditionibus in litteris desuper confectis latissime expressis.

[355] Item, audita relatione confratris nostri Abbatis Belli Loci ⁷¹⁾, qui nobis exposuit desolationem, et paupertatem supremam et miseriam suorum Religiosorum, Capitulum ... Religiosum monasterii Vallis Dei ... Belli Loci missum per Rdm Sti Martini Laudunensis ad monasterium Septem Fontium ... oppido.

Item, Capitulum Generale ordinat quod frater Nicolaus Fournier, Vicarius Viromandensis iuxta formam litterarum et tenorem sui Vicarii sibi a proprio Praelato commissi, et tam a Visitatore quam ab eodem Capitulo confirmati, plene in spiritualibus disponat, et nunc cesset a suo officio, donec ab eodem Praelato destitui asseruerit; et si forsitan ab ipso destituatur, ut sine Pastore oves non gubernentur, infra duos menses praedictus Praelatus tenebitur alium Religiosum idoneum instituere ad praedictum Vicariatus officium exercendum, alioquin remittetur instituendi negotium ad Patres Ordinis, qui pro causis noviter emergentibus per Capitulum ordinati fuerunt.

Item, Capitulum deputat venerabiles Confratres Iovillarem ⁷²⁾ et Ianduriarum ⁷³⁾ monasteriorum Ordinis Abbates, ad informandum se super commodo vel incommodo contractus initi inter venerabilem Confratrem Abbatem Sancti Pauli Virdunensis ⁷⁴⁾, super certa domo, sita Virduni, quibus concedit potestatem dictum contractum confirmandi, si ad utilitatem; si in detrimentum et iacturam dictae Ecclesiae Virdunensis cedere repererint.

Item, ad petitionem Praelatorum Circariae Brabantiae requirementum Generale Capitulum pro anno futuro et hac vice dumtaxat teneri in limitibus dictae Circariae pro conservatione pacis dono atque utilitate ad vitanda pericula.

Item, Capitulum plenam auctoritatem committit Rdo Patri Domino Sti Martini ⁷⁵⁾, quatenus habita antiquorum consilio et etiam obtento prius consensu regio, si opus fuerit, inthimare habeat eisdem Praelatis de praedicto consensu et de loco competenti, in quo ad utilitatem Ordinis tunc commode teneri poterit.

⁷¹⁾ D. Silvestre.

⁷²⁾ I. Niguet.

⁷³⁾ I. Havot.

⁷⁴⁾ N. Pseaume.

⁷⁵⁾ A. de Fonte.

Item, ut statuti Ordinis constitutio de abstinendo a carnibus in Septuagesima, in suis maneat terminis firma; Capitulum Generale diffinit et declarat, quod huiusmodi abstinencia non mutabitur nec ad aliud tempus transferetur, sed sicut a Patribus constitutum est, sic abstinencia a carnibus in Septuagesima futuris perpetuis usque temporibus inviolabiliter observabitur.

Sic signatum: N. de Hérisart, Ordinis scriba praescriptus cum parapho.

Praesens transsumptum ita sicut caetera priora cum suo originali hodie 2a Ianuarii 1662 concordat; ut concluderam etiam ipsa menda transscribere quam ea corrigere. Ita est, et in fidem subscribo.

fr. Gregorius du Crocq ⁷⁶⁾.

⁷⁶⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

Appendix.

In archivo Abbatiae Tongerloensis asservantur varia documenta iuncta sub titulo: Capitula generalia. Inter quae documenta tria agunt de Capitulo Generali anni 1541. Illa tria documenta hic subiunguntur.

1. Amatus de Fonte, vicarius generalis totius Ordinis, abbates Circariae Brabantiae monet de eorum obligationibus erga Ordinem universum; eisque praecipit ut intersint proximo Capitulo Generali.

Venerandis et merito honorandis Patribus Ordinis Praemonstratensis in Circaria Brabantiae constitutis. Amatus, Laudunensis dioecesis Abbas, Vicarius ¹⁾, charitatem perpetuam.

Vas electionis Paulus, ad Timotheum scribens, inter cetera pastoris officia admonet ut opportune et importune obsecrando, rogando, increpando ipsi pastores officium suum exequantur. Itaque, Patres reverendi, nemini vestrum debet esse mirum si toties ad vos scripserim ut qui olim bellorum vi et iniuria veluti a corpore religionis nostrae dissiti et distracti fuistis, nunc tandem formata pace et rebus inter principes bene compositis, rediretis corporique cui aliquando hesistis iterum adiungi velletis nobiscum communi religione et obedientia amice et religiose unanimiter vivere. At nunc, quia a vobis scripta nostra negligi videntur nec responsa dantur, rursus ad vos scribo et admoneo ne a statutis Patrum nostrorum tanta religione et prudentia constitutis recedatis. Sed, sicut voluerunt Patres nostri, communi scilicet obedientiae, charitatis et concordiae vinculo vivamus. Indignum sane et religioni Praemonstratensi exitiale si per vos schisma fuerit in corpore. Nescitis res parvas concordia crescere, discordia maximas dilabi et perire? At vos, opinor, satis intelligitis penes nos esse severiorem cohaerendi excommunicandique potestatem. Hac tamen usi non sumus, sed vobiscum mitius agere volumus, existimantes vos fortassis cunctantes et ad parendum tardos, nondum tamen refragos tandem ad gremium religionis Praemonstratensis et solemnem conventum, a quo bella vos aliquot annis prohibuerunt, tandem humiles et obsequentes redituros. De qua re volumus a vobis certiores fieri ut

¹⁾ Amatus de Fonte. Vicarius generalis in spiritualibus Ordinis, dum cardinalis Pisani erat abbas commendatarius Praemonstratensis. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

tollatur omnino occasio Ordini Praemonstratensi male diiudicandi de vestris Paternitatibus.

Vestrarum Dominationum in Christo confrater
et amicus charissimus,
Amatus, Sancti Martini Abbas.

Dominis dilectissimis et merito honorabilibus Abbatibus Ordinis Praemonstratensis in circaria Brabantiae.

2. Convenerunt abbates circariae Brabantiae, ad hoc ut paretur protocollum in ordine ad proximum Capitulum Generale. Diebus 21-23 Aprillis.

Insequendo ordinationem post conclusionem factam Mechliniae 30 Martii anno 1540, stilo Gallicano, per venerabiles Patres S. Michaelis ²⁾, Grimbergensem ³⁾, Parcensem ⁴⁾, Averbodiensem ⁵⁾, et Jettensem ⁶⁾ Abbates cum coadiutore Helichenensi ⁷⁾ et praeposito Nini-
vensi ⁸⁾ XXIa Aprilis 1541 post Pascha, praesentibus Reverendis in Christo Patribus S. Michaelis, Grimbergensi, Parcensi, Insulari ⁹⁾, Tongerlensi ¹⁰⁾, Middelburgensi ¹¹⁾, Averbodiensi et Bernensi ¹²⁾ cum coadiutore Helichenensi, Reverendus in Christo Pater Ambrosius ¹³⁾ declaravit se habere domi in archivis suis originales litteras conservatorias totius Ordinis per Innocentium et confirmationem Friderici

²⁾ Gregorius Tiberius de Kagis. Cfr. supra, p. 132, n. 56.

³⁾ Abbas Grimbergensis, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Mechliniensi, annis 1540-1542, erat Franciscus du Blioul. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 289.

⁴⁾ Ambrosius Van Engelen. Cfr. supra, p. 85, n. 27.

⁵⁾ Abbas Averbodiensis, in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi, annis 1541-1543, erat Paulus Gielmans. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 27y4

⁶⁾ Arnoldus Mahieu. Cfr. supra, p. 127, n. 9.

⁷⁾ Inde ab a.1533, Reinerius Panisgreve erat coadiutor abbatis Gulielmi Van der Molen; abbas erit annis 1544-1553 abbatiae Heilissemensis, in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 383.

⁸⁾ Abbas Ninoviensis, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Gandavensi, annis 1527-1544, erat Cornelius De Hey. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 317; in conventiculo, praesens dicitur « praepositus »; forte locum tenens ipsius Abbatis impediti.

⁹⁾ Insularis iste est abbas Insulae B. Mariae, seu Marienwêerd, seu Ioh. Hoen van Kartyls. Cfr. supra, p. 122, n. 66.

¹⁰⁾ Arnoldus Streeters. Cfr. supra, p. 85, n. 26.

¹¹⁾ Abbas Middelburgensis, in dioecesi Ultraeictensi, annis 1539-1549, erat Florentius Van Schoonhoven. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 311.

¹²⁾ Conradus Van Malsen. Cfr. supra, p. 117, n. 14.

¹³⁾ A. Van Engelen, abbas Parcensis.

Romani Imperatoris, et privilegium liberae electionis pro toto Ordine adversus commendas per Sixtum Quartum ¹⁴⁾, eiusdem Sixti Quarti bullam revocationis curatorum ¹⁴⁾, et transsumpta duplicata Urbani Papae Quarti de potestate et dignitate Ordinis Praemonstratensis per plumbum sigillata in Concilio Generali Basiliensi, et ex archivis Abbatis Tongerlensis originales litteras Julii secundi de revocatione curatorum gratiosas et rigorosas cum placeto Principis pro toto Ordine Praemonstratensi.

Abbas S. Michaelis habet litteras Alexandri Quarti de non admittendo quemquam ad pensionem sive beneficia ecclesiastica nostri Ordinis, nisi cum expressione Ordinis nostri. Item confirmationem privilegiorum in genere per Pium Secundum.

Accessit etiam statim post coadiutor Ninivensis.

Abbas Averbodiensis habet originales bullas Alexandri Quinti, interpretantes bullam exemptionis quod curati solum subsunt Ordinariis quoad regimen ecclesiarum.

Abbas Middelburgensis habet originales exemptionis Ordinis Alexandri Quinti auctenticatas in Concilio Basiliensi.

Abbas Tongerlensis habet transsumptum exemptionis Ordinis et ampliacionis per Pium Papam Secundum.

His accessit Iettensis ¹⁵⁾.

A prandio.

Grimbergensis educet captivum apud extraneos ad Ordinem.

Middelburgensis corrigit iuxta Statuta homicidam.

Similiter et Bernensis suum maleficum.

Causa Insularis quoad monasterium Haerlemense ³⁰⁾, si non possent invenire qui surrogentur in locum amovendorum, poterit obtineri quod auctoritate Pontificis et Capituli Generalis transferantur in hospitale.

Die IIIa Aprilis a^o ut supra in domo Parcensi Mechliniae.

Unanimi consensu Praelatorum commissum est negotium renovationis et suppletionis interpretationis privilegii de revocatione curato-

¹⁴⁾ Privilegia illa praecipua enumerantur, eorumque textus traditur a I. LEPAIGE, *Bibliotheca Ordinis Praemonstratensis*. Parisiis, 1633. In sectione speciali.

¹⁵⁾ Abbates nonnulli Abbatiarum ad Circariam Brabanticam pertinentes, et in hoc coetu praesentium, exponunt quaedam de praxibus suis fundatis in privilegiis sibi concessis a potestate, qua, iuxta eorum mentem, ad hoc competentes erant. Ita, in specie, abbates S. Michaelis Antverpiensis, Ninivensis, Averbodiensis, Middelburgensis, Tongerloensis, Iettensis seu Diligemensis.

rum Domino Parcensi ut impetret pro toto Ordine impensis Circariae Brabantiae, salvo quod restituatur eisdem Patribus ex talliis ordinariis. Et solverunt singuli praesentes usque ad numerum undenorum ad manus Parcensis IIII karolos, faciunt XLIIII remenses, recepti ad computum et eodum momento soluti. Etiam quod caveatur quod praesentandi sint solum ad nostram revocationem et quod excommunicati iuxta Statuta denuncientur in ecclesiis propriis, et si perstiterunt in excommunicatione, quod possent apprehendi per brachium saeculare.

Item, in Capitulo Generali proximo curet Parcensis cum deputatis declarare capitulo de novitiis distinctione prima quod recipiendi ad habitum regularem quoad viros debuerint attigisse XVIIJ annum et quoad conversos 24. annum et quoad conversas 20. annos.

A prandio.

A pluralitate vocum diffinitum quod in renovatione privilegiorum simul impetrabitur quod per Circariam Brabantiae propter conformitatem fiat commutatio Septuagesimae a festo Lucae usque Omnium Sanctorum, sed requirendus consensus Capituli Generalis quod conforment se nobis. Quod si noluerint, impetretur nomine Circariae Brabantiae.

Item, requiratur a Capitulo Generali quod reddatur deputatis nostris dupla omnium privilegiorum existentium in Praemonstrato aut Lauduno aut aliis monasteriis Franciae.

Item, quod praesentes constituent procuratorem, qui pro interesse singulorum adiungat sese ad causam Domini Parcensis super privilegio de revocatione curatorum, salvo quod Parcensis faciat impensas.

Caput 17 distinctione quarta de summa excommunicatione corrigatur ut sit ferendae sententiae et caveatur ubi scribitur nolentes resignare quod scribatur : revocari non paruerint aut sese opposuerint.

Die XXIIJa a^o quo supra.

Praepositus Liliij Vallis ¹⁶⁾ acceptavit provinciam quod assumpto uno aut altero religioso Ordinis revidebit Statuta Ordinis et Ordinarium; et, si sint aliquae contrarietates aut aliqua addenda, restringenda, supplenda, desuper facient notulam et declarabunt mentem

¹⁶⁾ Praepositus asceterii Monialium Praemonstratensium in Leliëndaal, seu Valle Liliorum, in civitate Mechlinensi, annis 1528-1543, erat Ludovicus Van den Berghe. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 301.

suam et postea communicabunt Praelatis ut ad concordiam singula reducantur.

Expediret quod alternatis vicibus celebraretur Capitulum Generale in Francia et Brabantia : et, in eventu recusationis Francorum, qui nollent ad nos declinare aut etiam tempore bellorum semper celebraretur Capitulum in Brabantia, cum Patribus quorum monasteria sunt in terris Imperatoris et eisdem se conformare volentibus; qui sibi pro tempore eligent caput cum privilegio Pontificis ad biennium aut triennium, prout capitulantibus expedire videbitur.

R. P. D. Grimbergensis, Parcensis et Jettensis acceptarunt provinciam adeundi Capitulum Praemonstratense cum Praeposito Lili Vallis, impensis Patrum Circariae Brabantiae.

3. Litteris 23 aprilis 1541, nomine Praelatorum Circariae Brabantiae, deputantur tres Abbates ad Capitulum Generale, Praemonstrati celebrandum.

In nomine Domini. Amen. Per hoc praesens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter quod anno a Nativitate eiusdem Domini 1541 mense Aprilis vicesima tertia, indictione decima quarta, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris Domini Pauli Papae tertii, anno suo septimo, in mei notarii publici testiumque infrascriptorum ad hoc vocatorum et rogatorum praesentia personaliter constituti reverendi in Christo Patres et Domini Domini Gregorius Sancti Michaelis ¹⁾, Franciscus Grimbergensis ²⁾, Ambrosius Parcensis ³⁾, Ioannes Hoen Insularum Mariae ⁴⁾, Arnoldus Tongerloensis ⁵⁾, Florentius Middelborgensis ⁶⁾, Paulus Averbodiensis ⁷⁾, Conradus Malsen Bernensis ⁸⁾,..., Jettensis ⁹⁾ monasteriorum et ecclesiarum respective abbates, nec non duorum abbatum monasteriorum Ninivensis ¹⁰⁾ et Heylece-miensis ¹¹⁾ coadiutores sese ad infrascripta a suis abbatibus speciale

¹⁾ Gregorius Tiberius de Kagis. Cfr. supra, p. 132, n. 56.

²⁾ Franciscus du Blioul. Cfr. supra, p. 139 n. 3.

³⁾ Ambrosius Van Engelen. Cfr. supra, p. 85, n. 27.

⁴⁾ Ioh. Hoen de Kartyls. Cfr. supra, p. 122, n. 66.

⁵⁾ Arnoldus Streysters. Cfr. supra, p. 85, n. 26.

⁶⁾ Florentius Van Schoonhoven. Cfr. supra, p. 139, n. 11.

⁷⁾ Paulus Gielmans. Cfr. supra, p. 139, n. 5.

⁸⁾ Conradus Van Malsen. Cfr. supra, p. 117, n. 44.

⁹⁾ Arnoldus Mahieu. Cfr. supra, p. 127, n. 9.

¹⁰⁾ Cornelius De Hey. Cfr. supra, p. 139, n. 8. Vice ipius abbatis, coadiutor praesens erat in hoc coetu.

¹¹⁾ Reinerius Panisgreve coadiutor erat abbatis Van der Molen. Cfr. supra, p. 139, n. 7.

mandatum habere asserentes, considerantes Ordinis Praemonstratensis dignitatem ob privilegiorum et indultorum non observationem capitisque et aliquot monasteriorum negligentiam ut dicebant labescere, ne tandem in maiorem Ordinis iniuriam et privilegiorum eiusdem iacturam eatur, praefati domini Abbates pro viribus hiis incommodis obviare volentes, ordinarunt ut communibus Circariae Brabantiae instructis, ad Capitulum Generale Ordinis Praemonstratensis proxime celebrandum delegarent, causasque praefatae Circariae Brabantiae eisdem prominentes et expedientes committerent, et ut pereosdem commissarios ut praemittitur agenda viribus subsistere eademque de communi praefatae Circariae Brabantiae voluntate procedere constet, praefati Reverendi in Christo Patres domini Gregorius Sancti Michaelis Antverpiensis ¹²⁾, Iohannes Insularum Mariae ¹³⁾, Arnoldus Tongerloensis ¹⁴⁾, Florentius Middelburgensis ¹⁵⁾, Paulus Averbodiensis ¹⁶⁾, et Conrardus Bernensis ¹⁷⁾ monasteriorum Abbates praesentes abbatibus monasteriorum Ninivensis ¹⁸⁾ et Heylechemiensis ¹⁹⁾, ob corporum eorum debilitatem absentibus respondentes, et sese fortes pro iisdem facientes, omnibus melioribus modo, iure, causa et forma quibus melius et efficacius potuerunt, sciverunt et debuerunt, constituerunt suos veros, legitimos et indubitatos commissarios, procuratores, actores, negotiorumque infrascriptorum gestores et nuntios speciales et generales, ita tamen quod generalitas specialitati non deroget, nec contra, Reverendos in Christo Patres dominos Franciscum Grimbergensis ²⁰⁾, Ambrosium Parcensis ²¹⁾, Jettensis ²²⁾ monasteriorum Abbates et monasterii Lillii Vallis praepositum ²³⁾ in solidum praesentes, et onus mandati huiusmodi in se suscipientes, ita tamen si unum vel alterum commissariorum corporis infirmitate vel alio quovis legitimo impedimento detineri contingat, quod reliqui tres vel duo mandatum

¹²⁾ Gr. T. de Kagis.

¹³⁾ I. Hoen.

¹⁴⁾ A. Streymers.

¹⁵⁾ Fl. Van Schoonhoven.

¹⁶⁾ P. Gielmans.

¹⁷⁾ C. Van Malsen.

¹⁸⁾ C. De Hey.

¹⁹⁾ G. Van der Molen.

²⁰⁾ Fr. de Blioul.

²¹⁾ A. Van Engelen.

²²⁾ A. Mathieu.

²³⁾ L. Van den Berghe.

infrascriptum exequi possent, vel aliis legitime impeditorum conscribent, qui onus huiusmodi una cum aliis non impeditis habeant; ad antedictorum dominorum constituentium nomine, et pro eis ac etiam eorum nomine proprio generaliter et divisim in praefato Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis in Praemonstrato seu aliunde proxime celebrando coram praesentibus Ordinis praedicti seu eorum commissariis et deputatis comparentes, causam seu causas antedictorum dominorum constituentium Circariam Brabantiae repraesentantium proponentes, allegantes, dicentes, querelas et onera eorundem pro eorundem dominorum commissariorum discretione exponentes, remedium contra abusus Ordinis impetrantes, vota capitularium desuper petentes et dantes in eventum iustae petitionis, denegationis causam committi requirentes, vota singulorum vigore huius constitutionis, ac si singuli domini constituentes specialiter Capitulo interessent, pro totidem votis et opinionibus admitti petentes, et casu denegationis et gravaminis illatae et inferendae appellantes ad quam vel quos de iure vel consuetudine tenebuntur in causis commissis, et ab eisdem dependentibus iuxta cedula confirmationis de manu singulorum dominorum praenominatorum signatam curantes et agentes, decretis Patrum, et actis capitularibus parentes et resistentes, protestantes et provocantes aliaque omnia et singula in praemissis et ea concernentia agentes et curantes quae ipsi domini constituentes quovis modo si personaliter Capitulo interessent vel eorum quidam interesset agere, dicere, admittere vel recusare possent; promittentes praefati domini constituentes et quilibet eorum promisit mihi notario infrascripto nomine quorum interest seu interesse posset legitime stipulanti se gratum, firmum et stabile perpetuo habituros totum id et quidquid per praefatos dominos delegatos seu commissarios in praemissis et ea concernentibus dictum, factum seu quovis modo procuratum erit, ipsosque ab omni onere praemissorum occasione quomodolibet incumbente indemnes relevare nec non itineris expensas pro rata singulorum dominorum constituentium refundere, sub hypothecca et obligatione bonorum monasteriorum suorum mobilium et immobilium cum omni iuris et facti renuntiatione, praesertim iuri dicendi generalem renuntiationem non valere nisi specialis ratio praecedat. Super quibus omnibus et singulis dicti domini constituentes et commissarii petierunt sibi hinc inde fieri unum vel plura instrumentum seu instrumenta publicum seu publica. Acta sunt haec anno, mense et die quibus supra in oppido Mechliniensi in domo reverendi Patris

domini Tongerloensis, praesentibus discretis viris domino et magistro Francisco Hoverio presbytero, ecclesiae Sancti Rumoldi Mechliniensis canonico, et Henrico de Balen, clerico Leodiensis dioecesis, testibus ad praemissa vocatis et rogatis.

(Arch. Tongerl., reg. A VI 32, fol. 62 v°).

1542

(Ms. Laon 538, pp. 356-361).

[356] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Preamonstratensis in inclito monasterio Sancti Martini Laudunensis, eiusdem Ordinis, celebrati anno Domini quingentesimo quadragesimo secundo, die septimo mensis Maii diebusque sequentibus.

Nomina Praelatorum in praedicto Capitulo personaliter comparentium :

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, Abbas Sancti Martini Laudunensis, Vicarius Revmi Domini Praemonstratensis ¹⁾.

Sancti Iusti ²⁾. Vallis Christianae ⁸⁾.

Vallis Secretae ³⁾. Loci Restaurati ⁹⁾.

Sancti Pauli Virdunensis ⁴⁾. Iovillaris ¹⁰⁾.

Capellae ad Plancas ⁵⁾. Vallis Dei ¹¹⁾.

Clari Fontis ⁶⁾. Insulae Dei ¹²⁾.

Vallis Serenae ⁷⁾.

Imprimis ne ordo capitulariter procedendi postponatur, ordinatum est quod omnes Praelati personaliter in ipso Capitulo comparentes, propter eorum paucitatem erunt diffinitores. Insuper tres Missas celebrari consuetas celebrabunt Abbates sequentes : primam videlicet

¹⁾ Amatus de Fonte. Vicarius generalis in spiritualibus Ordinis, dum cardinalis Pisani erat abbas commendatarius Praemonstrati. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Iudocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

³⁾ P. de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ Nic. Pseaume. Cfr. supra, p. 113, n. 5.

⁵⁾ Ioh. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, 4, n. 11.

⁶⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 4, n. 8.

⁷⁾ Athiotus Bonnard. Cfr. supra, p. 96, n. 9.

⁸⁾ Nomen ignotum.

⁹⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

¹⁰⁾ Iohannes Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

¹¹⁾ Thomas de Ham. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

¹²⁾ Gilbertus de Limoges. Cfr. supra, p. 42, n. 32.

Sti Pauli Virdunensis ¹³⁾; 2am Insulae Dei ¹⁴⁾; et 3am Iovillaris ¹⁵⁾ monasteriorum Abbates.

Et ut cultus Domini decor semper teneatur, Capitulum delegat ad chorum regendum Clarifontis ¹⁶⁾ et Loci Restaurati ¹⁷⁾ Abbates.

Item, delegat ad tallias recipiendas Dominos Capellae ad Plancas ¹⁸⁾ et Clarifontis ¹⁹⁾; qui super receptione earundem Patribus capitulariter fidelem et legalem rationem reddere tenebuntur.

Item, recipient excusationes Praelatorum in ipso Capitulo personarum non comparentium Domini Sancti Iusti ²⁰⁾ et Vallis Secretae ²¹⁾; qui fideliter Capitulo referre habebunt.

Item, compotorum Auditores erunt Rdus Pater Sancti Martini ²²⁾ et alii Praelati quos secum adiunxerit et qui interesse voluerint.

Item, Capitulum approbat quemdam tractatum initum inter Revdum Patrem Sancti Martini Laudunensis ²³⁾ et eius Conventum tradentes ex una; et Simonem Roucous, Susannamque eius conthoralem capientes ex altera, de et super trecentis virgis terrarum arabilium et tribus arpentis terrae abescatae, ex terris et nemoribus coloniae de Clairmont, monasterio Sancti Martini Laudunensis specietenus pertinentis dependentibus, traditis et concessis titulo firmae pro octoginta annis, ad onus praecipue erigendi super dictas terras unum molendinum, et ad alia onera in litteris desuper confectis contenta et declarata. Intellecta inquisitione per venerabilem Confratrem monasterii Clarifontis Abbatem ²⁴⁾ facta quod huiusmodi tractatus est et accedit in Commodum et utilitatem iam dicti monasterii Sti Martini Laudunensis.

Similiter approbat, causis praemissis, alium tractatum inter praedictum Rdum Sti Martini Abbatem ²⁵⁾ et eius Conventum tradentes,

¹³⁾ N. Pseaume.

¹⁴⁾ G. de Limoges.

¹⁵⁾ I. Niguet.

¹⁶⁾ Iohannes.

¹⁷⁾ A. Claret.

¹⁸⁾ Ioh. le Sellier le Moireul.

¹⁹⁾ Iohannes.

²⁰⁾ I. Cocquerel.

²¹⁾ P. de Lyons.

²²⁾ A. de Fonte.

²³⁾ Idem.

²⁴⁾ Iohannes.

²⁵⁾ A. de Fonte.

et Iohannem Baillet colonum de Seignicourt capientem, de et super tertia parte coloniae seu censae dicti loci de Seignicourt cum terris et singulis haereditagiis dictae censae annexis, dicta etiam parte dividenda et possidenda contra Remigium Possier et haeredes defunctae Margaritae Baillet nuper uxoris capientis tradita ad firmam, pro quadraginta annis, ut amplissime in litteris desuper confectis continetur et habetur.

[357] Item, laudat et confirmat Capitulum contractum initum inter ipsum Abbatem ²⁶⁾ et Conventum Sti Martini et Gerardum le Clerc de Lauduno initum de et super domo manabili iuxta septa dicti monasterii Sti Martini sita, attentata inquisitione super commodo saepedicti monasterii Sti Martini et confirmatione nostra, ordinatione per venerabilem Confratrem Clari Fontis ²⁷⁾ Abbatem facta. Item, causis praeinsertis, laudat et confirmat Capitulum alium tractatum inter praedictos Abbatem ²⁸⁾ et Conventum Sti Martini Laudunensis et Robertum Coupet similiter initum de et super censa seu colonia vulgariter dicta la Cense de Laounois iuxta pagum de Clary, Laudunensis dioecesis, dicto monasterio Sti Martini pertinente.

Item, laudat approbat et firmat Capitulum collationem et provisionem vicariae perpetuae seu clausterio Prioratus Sti Germani Laprade a monasterio de Doa ²⁹⁾, nostri Ordinis, dependentis per venerabilem Confratrem eisdem monasterii de Doa Abbatem ³⁰⁾ fratri Audiberto Laurentii presbytero dicti monasterii Religioso expresse professo sub litteris suo sigillo et signo eius notarii roboratis facta.

Item, quia constitit Capitulo duos tractatus per Abbatem ³¹⁾ et Conventum Sti Mariani Altissidorensis, nostri Ordinis, initos, unum videlicet cum Iohanne Belin et Iohanne Garaud super pluribus bonis et haereditagiis dicto monasterio pertinentibus sibi in perpetuum; et alterum cum Petro Bergier super molendino vulgariter dicto le Moulin de Berchene cum eius appenditiis, et annexis in emphiteosim concessis, esse et cedere in detrimentum et iacturam dicti monasterii

²⁶⁾ A. de Fonte.

²⁷⁾ Iohannes.

²⁸⁾ A. de Fonte.

²⁹⁾ Ecclesia St-Germain-Laprade erat possessio abbatae Doensis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 149.

³⁰⁾ Abbas Doae = Doue, in diocesi Podiensi, annis 1529-1560, erat Iohannes de Burianne II. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 150.

³¹⁾ Arnulphus Gontier. Cfr. supra, p. 122, n. 71.

Sti Mariani, Capitulum dictum Abbatem Sti Mariani ³²⁾ et eius Conventum absolvit a iuramento et fide in dictis contractibus praestitis.

Item, quia maliciis hominum obviandum est, ad requestam venerabilis Confratris Abbatis de Corneolo, conquerentis de pluribus bonis mobilibus sibi ablati, decreta est monitio in forma querimoniae pro praedictis locis.

Item, ad humilem supplicationem venerabilis Confratris nostri Iohannis Abbatis Insulae Beatae Mariae ³³⁾ in Gheldria requirentis, attenta eiusdem monasterii paupertate, moderationem arreragiorum talliarum per eum debitarum fieri. Capitulum eidem Abbati remittit summam quadraginta florenorum per eum de resta maioris summae quinquaginta florenorum per eum debitarum fieri. Capitulum eidem Abbati remittit summam quinquaginta florenorum per eum de resta maioris summae ex compoto facto, multi sunt iam anni, debitam pro summa quindecim aureorum solarium quam solvet in promptu, et de summa quadragintorum florenorum per eundem Abbatem Ordini debita pro arreragiis viginti annorum, praesenti comprehensa; Capitulum sibi eandem summam remittit pro summa centum et quinquaginta florenorum per eum cum tribus proximis annis aequalibus persolvenda.

Item, consideratis multis excessibus et scandalis in nostri ordinis opprobrium per multos saeculares in nostro Collegio Praemonstratensi perpetratis; praesertim de mala visitatione cuiusdam magistri Antonii Buirez, in praedicto Collegio commorantis; Capitulum, pro manutentione et reformatione dicti Collegii, ordinat et praecipit quod Prior eiusdem Collegii seu Procurator Ordinis eundem Antonium et ceteros saeculares [358] scandalosos expellat a praedicto Collegio, cuius camera, quae est fratris Sebastiani Buriez ³⁴⁾, doctoris Theologi, interim remanebit in dispositione Reverendorum Patrum per Capitulum Generale deputatorum.

Item, super supplicatione Rdi Patris Domini Abbatis Floreffiensis ³⁵⁾, de quadam Antiphona scilicet Salve Regina misericordiae cum versiculo, collecta tempori congruis in Choro legenda, Capitulum illius zelum laudando approbat quod in Choro sui monasterii praedicta

³²⁾ A. Gontier.

³³⁾ Iohannes Hoen van Kartyls. Cfr. supra, p. 122, n. 66.

³⁴⁾ De hac re iam actum fuit in Capitulo generali anni 1539. Cfr. supra, p. 81.

³⁵⁾ Godefridus Martini. Cfr. supra, p. 15, n. 4.

Antiphona post Matutinum, post Missam Matutinalem, Sextam, Nonam et Vesperas attente et devote legatur; ad quod legendum permittimus eum suos invitare Religiosos, qui legendo manebunt detecti, erecti versus altare, nisi tempus prostrationis fuerit.

Item, quia per rescriptum eiusdem Patris Abbatis Floreffiensis ³⁶⁾, constitit fratrem Iohannem Iuvenis, suum Religiosum septuagenarium, diabolo suadente in taberna publica voluntarium perpetrasse homicidium, ex cuius confessione tamquam sufficienter convictus, poenam carceris per quindecim menses sustinuit et triginta dies gravioris culpa; qua peracta, suae salutis penitus immemor, nolens amplius monitiones et correctiones ferre, die Sabbati vicesima secunda mensis Aprilis nocturno tempore apostatavit; qui hospite insalutato, attenta tanti sceleris in tanta senectute perpetrati gravitate, rebellione et apostasia publica eiusdem, ordinat quod in proprio monasterio locisque circumvicinis, et aliis in quibus ipsum versari contigerit, semel vel pluries anno quolibet publice et nominatim excommunicatus denuntiatur, et ne tantum scelus impunitum remaneret, si commodè apprehendi possit cum brachii saecularis invocatione capiatur et factis prius informationibus ad nostri Ordinis carceris abducatur, sumptibus tamen et expensis proprii monasterii.

Item, fiant missivae eidem Rdo Patri Floreffiensis ³⁷⁾ cum gratiarum actione de suis bono zelo et desiderio circa Ordinis unitatem. In qua sicut hactenus tamquam verus filius stetit, sic permanere pollicetur. Dicens se velle obedientiam semel praestitam continuare et inviolatam sic servare, ut tunica illa inconsutilis Christi in nostro Ordine candido a primaria sua institutione per Patres nostros delata numquam dividatur.

Item, visis litteris Domini Iohannis Kepelen, Abbatis Sanctae Mariae, Traiectensis dioecesis, Visitatore Circariae Frisiae ³⁸⁾, quibus constitit de laboribus et diligentia ipsius Visitatoris in visitando et reformando monasteria, loca et personas eiusdem Circariae; ne in praedicta Circaria absente Pastore dispergantur oves et ab haereticis dilanientur; Capitulum eidem committit vices suas cum potestatis plenitudine ad visitandum et reformandum omnia loca, monasteria et personas eiusdem Circariae usque ad revocationem, maxime inse-
rendam in sua Commissione specialem potestatem absolvendi omnes

³⁶⁾ G. Martini.

³⁷⁾ Idem.

³⁸⁾ Ioh. de Keppel. Cfr. supra, p. 32, n. 42.

et singulos Abbates Praepositos et Praelatos eiusdem Circariae a censuris contumaciae et excommunicationis in eorum personas per ipsum Capitulum Generale latis, nec non ab irregularitate seu irregularitatibus, si quam vel quas contraxerint, eosque restituendi ad ecclesiastica sacramenta et ad honores Ordinis. Pariformiter inseratur quod [359] possit ob paucitatem Religiosorum de duobus annis dispensare cum Patribus ad ordinem sacerdotii promovendis. Item, super supplicatione eiusdem Visitoris et nonnullorum Praepositorum eiusdem Circariae facta pro remissione contributionum seu talliarum Ordini debitaram, consideratis considerandis, praesertim aquarum inundationibus, bellorum incursibus, clandestinorum incendiorum periculis, et quod peius est Anabaptistarum saeviente tyrannide, Capitulum Generale, licet multis prostergetur debitis, attentis tamen causis praedictis, nec non ipsius Visitoris laboribus atque diligentia, huiusmodi contributiones communes seu tallias tum dicto Visitori quam toti Circariae pro arreragiis de retroactis annis pro hac vice in pace remittit; super qua remissione, si contenta in suis litteris sunt vera, ipsius Visitoris in omnibus conscientia onerando.

Item, visa eiusdem Requesta Visitoris, qua a censuris Ordinis in eundem, ob suam negligentiam latis, absolutionem postulat sibi impartiri; Capitulum volens cum eo misericorditer agere, attentis, ut iam dictum est, suis laboribus et diligentia, ipsum plenarie absolvit ab omni contumacia, excommunicatione in eum latis, seu etiam irregularitate, si quam contraxit, rehabilitando ipsum ad omnia sacramenta ecclesiastica, et ad dignitatem, officia, aliosque Ordinis honores quoslibet, si quos horum occasione aut sua negligentia perdidit.

Item, intellecto huius Visitoris Frisiae bono zelo et desiderio ad Regularis disciplinae conservationem destinabuntur missivae ad ipsum cum gratiarum actionibus quod pro Religionis communitate servanda, pro domo candida murum se fortissimum opposuerit inter tot clades pericula atque innumeras calamitates, ipsum exhortando quatenus suum bonum zelum continuare velit, ad debite exequendum commissionem quam suis humeris ob eius meritum rursum imponimus, debitumque suum faciat ad minus de triennio in triennium veniendi aut procuratorem legitimum diffiniendi ad nos informandum tam super negotiis eiusdem Circariae quam super talliarum Ordini debitaram receptis, si quas fecerit.

Item, Capitulum absolvit Abbatem et Conventum Sti Iusti ³⁹⁾ a fide praestita in contractu inito inter Dominum Abbatem et Conventum ex una, et Adrianum Cocquerel apud Plessincum supra dictum comorantem partibus ex altera; cum ille contractus in detrimentum Ecclesiae factum fuerit.

Item, vult et ordinat Capitulum quod pecunia quae destinata est singulis annis pro recreatione parvulorum claustrum in festo Innocentium, recipiatur per unum probum Religiosum domus convertenda in sustentationem infirmorum vel alios pios usus, prout visum fuerit expedire.

Item, Capitulum constitit de quadam controversia inter fratres Iohannem Bonneau, Curatum Beatae Mariae de la Dehors et Emundum Coustant ⁴⁰⁾, Vicarium Commendatarii monasterii Sti Mariani Altissiodorensis ⁴¹⁾ Confratres Religiosos professos eiusdem monasterii. Idcirco ad cognoscendum de huiusmodi controversia, et iuridico modo eandem terminandum, Capitulum delegat Reverendum Abbatem Sti Iusti ⁴²⁾.

Item, quia multi Religiosorum nostri Ordinis protervi qui degunt apud [360] parochiales Ecclesias, suadente diabolo, non verentur sua beneficia inconsultis Abbatibus propriis resignare, nos tantis periculis obviare cupientes, praecipimus in virtute sanctae obedientiae et sub poena arbitraria, ne dicti nostri Ordinis obtinentes beneficia quaecumque audeant illa sine assensu et expresso consensu suorum Abbatum resignare.

Item, Capitulum remittit negotium Hispaniae ad Patres per Capitulum Generale deputatos ⁴³⁾.

Item, Capitulum confirmat contractum initum inter Abbatem ⁴⁴⁾ et Conventum Sti Martini Laudunensis ex una, et Simonem Roucour de Clairont partibus ex altera, super parva quadam silva, iuxta tenorem litterarum desuper expeditarum.

Item, ordinat Capitulum quod fiant missivae Senatui Venetorum,

³⁹⁾ I. Cocquerel.

⁴⁰⁾ Ecclesia ista regenda abbatae S. Mariani Altissiodorensi commissa erat. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. II, p. 475.

⁴¹⁾ A. Gontier.

⁴²⁾ I. Cocquerel.

⁴³⁾ Circaria Hispanica se derelictam autumans a Praemonstrato, reformationem generalem parabat, seiunctim ab auctoritate Capituli generalis. Cfr. P. E. VALVEKENS, *La Congrégation d'Espagne* in *Anal. Praem.*, 1932, t. VIII, pp. 5-24. - Nomina Patrum, quibus in hoc Capitulo cura demandatur circariae Hispaniae, non indicantur.

⁴⁴⁾ A. de Fonte.

ad ei commendandum regularem Reformationem monasterii Sanctae Mariae Episcopiae in regno Cypri ⁴⁵⁾).

Item, Capitulum remittit negotium monasterii Praemonstratensis ad Rum Patrem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁴⁶⁾, pro eius reductione.

Abbas Insulae Dei ⁴⁷⁾ hoc anno praestitit obedientiam Capitulo Generali, prout moris, et in praesentia eiusdem Capituli Generalis et Notarii Ordinis renuntiavit appellationi, per eum interiectae, tamquam iniquae, frivolae, contra privilegia et libertates Ordinis. Satisfecit de talliis per eum debitis; et eo medio Capitulum absolvit eundem Abbatem ab omni irregularitate, excommunicatione et apostasia, si et in quantum aliquam contraxerit.

Item, Capitulum ordinat quod negotium appellationis fratris Iohannis de Capdequi, Abbatis Sti Iohannis de Castella ⁴⁸⁾, expeditur iurisperitorum consilio.

⁴⁵⁾ In insula Cypri, pertinebat ad ordinem Praemonstratensem abbatia Episcopiae, seu Bellapais. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. I, p. 400 s.

⁴⁶⁾ Paucissimis verbis, Acta Capituli sermonem habent de negotio summi momenti. Intendebant nempe Patres capitulares liberare abbatiam Praemonstratensem a commenda, vi cuius cardinalis Pisani abbatiam illam obtinuerat, in non modicum detrimentum Ordinis. Fusius de hac re, tractat A. Erens, *Nicolas Psaume in Anal. Praem.*, 1935, t. XI, pp. 170-216; P. E. VALVEKENS *Le Cardinal Francois Pisani, abbé commendataire de Prémontré (25 avril 1535-octobre 1561) in Anal. Praem.*, 1941, t. XVII, p. 108 s; A. ERENS, *l.c.*, p. 171 s. hac ratione negotium tractatum exponit : « En ce moment, l'abbaye-chef de Prémontré avait à sa tête, comme abbé commendataire, François de Pise, cardinal-diacre de Saint-Marc, qui avait obtenu cette abbaye en cour romaine, nonobstant le concordat de 1516 qui spécifiait qu'aucune abbaye-chef d'ordre en France ne serait donnée en commende. Cette situation de l'abbaye de Prémontré ne pouvait que causer un fléchissement dans tout l'ordre, où l'autorité de l'abbé-général faisait dorénavant défaut. Au chapitre général de 1542, tenu à l'abbaye de Saint-Martin de Laon, Psaume fut délégué par les autres abbés auprès du roi, pour lui présenter les doléances de l'assemblée et obtenir son intervention à Rome pour libérer Prémontré. Le roi accueillit favorablement la requête et acquiesça au désir de ses ministres de voir nommer Psaume abbé-général de Prémontré. Un contrat avec le cardinal de Pise aurait laissé à Psaume, de concert avec Josse Cocquerel, abbé de Saint-Just en Beauvaisis, la haute direction de l'abbaye de Prémontré et conféré une pension annuelle au cardinal. Mais celui-ci profita des troubles qui agitaient la France pour rétracter ses engagements. François Ier députa alors Psaume à Rome, en qualité de procureur de l'ordre, afin de faire confirmer par le Saint-Siège la mesure arrêtée par le roi. Malgré son zèle, Psaume ne put obtenir l'objet de sa demande; le cardinal de Pise, par le crédit dont il jouissait à la cour pontificale, lui ayant fait refuser l'entrée du palais apostolique ».

⁴⁷⁾ G. de Limoges.

⁴⁸⁾ I. de Capdequi. Cfr. supra, p. 50, n. 90.

Authoritate Apostolica praecipit Capitulum quod omnes Religiosi nostri Ordinis in suis propriis monasteriis, in victu, vestitu, infirmitate et aliis negotiis tractentur; exceptis tamen Beneficiatis.

Item, Capitulum confirmat contractum initum inter Abbatem Belli Loci super redditibus cuiusdam coloniae, seu census dictae de Thil ex una, et Religiosos dicti monasterii partibus ex altera.

Item, Capitulum delegat Abbatem Sti Iusti ⁴⁹⁾ ad inquirendum super commodo vel incommodo contractus initi inter Abbatem ⁵⁰⁾ et Conventum Ianduriarum et quemdam Dominum Seron commorantem in villa de Tremon, super ammodatione cuiusdam horti iuxta tenorem litterarum desuper expeditarum.

Similiter delegat praedictum Sancti Iusti Abbatem ⁵¹⁾ ad inquirendum de commodo vel incommodo, et, inquisitione facta, confirmandum vel infirmandum contractum donationis quarundam possessionum, alias per Abbatem Sti Pauli Virdunensis ⁵²⁾ acquisitarum, Religiosis in Conventu eiusdem monasterii factae, prout latius in litteris continetur.

[361] Item, Capitulum Generali dat Abbati Sti Iusti ⁵³⁾ potestatem inquirendi super commodo vel incommodo confirmationis de quadam permutatione factae inter Abbatem ⁵⁴⁾ et Conventum Camerae Fontis ex una, et Dominum temporalem de Juergey, prout per amplius in litteris decreti Abbatis Vallis Secretae continetur.

Item, ordinat Capitulum Procuratorem ad lites expediri sub sigillo Capituli Iohanni le Haste, Procuratori in Curia Cameracensi.

Item, pro causis noviter emergentibus, delegat Capitulum Rdos Patres Sti Martini Laudunensis ⁵⁵⁾, Sti Iusti ⁵⁶⁾, Vallis Serenae ⁵⁷⁾ et Clari Fontis ⁵⁸⁾ Abbates.

Item, Capitulum delegat Visitatorem Circariae Lotharingiae Rdm

⁴⁹⁾ I. Cocquerel.

⁵⁰⁾ I. Havot. Cfr. supra, p. 126, n. 7.

⁵¹⁾ I. Cocquerel.

⁵²⁾ Abbas Camerae Fontis, in dioecesi Meldensi, annis 1537-1553, erat Adrianus Lamet. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 489.

⁵³⁾ I. Cocquerel.

⁵⁴⁾ A. Lamet.

⁵⁵⁾ A. de Fonte.

⁵⁶⁾ I. Cocquerel.

⁵⁷⁾ A. Bonnard.

⁵⁸⁾ Iohannes.

Patrem Abbatem Sti Iusti ⁵⁹⁾, usque ad triennium, et interim suspendatur Vicarius Abbatis Sanctae Mariae in Nemore ⁶⁰⁾.

Similiter deputatus est Rdus Sti Iusti Abbas ⁶¹⁾ visitationi Circariae Pontivi usque ad triennium.

Item, Capitulum relinquit disponendum Patribus Abbatibus ex his qui sunt a Capitulo pro causis noviter emergentibus deputati, de eo qui sit visitator in Circaria Normanniae.

Sic signatum : Ita est : fr. N. de Hérissart, Ordinis scriba praemissus cum parapho.

Et haec copia cum suo originali hac die 26 ianuarii 1662 concordat ; et in fidem subscribo.

fr. Gregorius du Crocq ⁶²⁾.

⁵⁹⁾ I. Cocquerel.

⁶⁰⁾ Nic. Thuilier. Cfr. supra, p. 33, n. 47.

⁶¹⁾ I. Cocquerel.

⁶²⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 361-370)

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio, mensis vero Aprilis die vicesima secunda, sequentibusque diebus, in celeberrimo monasterio Sti Martini Laudunensis, eiusdem Ordinis canonice celebrati.

Nomina Praelatorum in praefato Capitulo personaliter comparentium :

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, eiusdem monasterii Sti Martini Abbas, nec non Rmi in Christo Patris ac Domini Cardinalis Pisani, monasterii Praemonstratensis Abbatis Commendatarii Vicarius Generalis ¹⁾.

Abbates Sti Iusti ²⁾, sacrae Theologiae professor.

Loci Restaurati ³⁾.

Clarifontis ⁶⁾.

Iovillaris ⁴⁾.

Vallis Christianae ⁷⁾.

Vallis Secretae, sacrae Theologiae doctor ⁵⁾.

Imprimis decisum et ordinatum est quod omnes Rdi Patres in hac sanctissima et salutari concione personaliter astantes, eo quod sint propter asperos guerrarum insultus in numero brevi [362], paucissimi, laudabili more assueto, erunt diffinitores.

Insuper, ut cultus divinus decenter et honorifice persolvatur et celebretur, ideo Missas celebrari consuetas, primam Iovillaris ⁸⁾, secun-

¹⁾ Amatus de Fonte, abbas S. Martini Laudunensis, Vicarius generalis in spiritualibus Ordinis, dum cardinalis Pisani erat abbas commendatarius Praemonstrati. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Iudocus Cocquerel. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

³⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

⁴⁾ Iohannes Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

⁵⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁶⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 4, n. 8.

⁷⁾ Nomen ignotum.

⁸⁾ Idem.

dam Vallis Christianae ⁹⁾, et tertiam Loci Restaurati ¹⁰⁾ monasteriorum Abbates celebrabunt. Et in earumdem celebrationem Cantor et Succentor huius Ecclesiae Sti Martini rite et cum salutari iubilatione regent Chorum. Et nomen Domini Iesu glorificetur et superexaltetur in saecula.

Item, tallias annuatim Ordini debitas recipient Loci Restaurati ¹¹⁾ et Clarifontis ¹²⁾ Abbates; qui super pecuniis receptis tandem compotorum auditoribus iustum et verum delegationis suae rationem reddant.

Insuper Capitulum ordinat Rdos Patres monasteriorum Sti Iusti ¹³⁾ et Vallis Secretae ¹⁴⁾, sacrae Theologiae professores, ad audiendas et recipiendas excusationes Praelatorum in hoc Capitulo instanti personaliter non comparentium; qui quidem Praelati tandem Ordini et ipsi Capitulo an ipsae excusationes validae aut non fuerint, fideliter referre habebunt.

Insuper, compotorum Auditores passim et indifferenter Patres Capitulantes, seu Rdus Pater Sti Martini ¹⁵⁾, una cum aliis Praelatis qui in eisdem interesse voluerint.

Item, Capitulum ratum gratumque habet quemdam tractatum initum inter Rdum Patrem monasterii Sti Martini ¹⁶⁾, et eius Conventum tradentes ex una, et probissimos viros Abraham le Febure et Petrum Quatienan apud vicos du Pont à Bury et de Nomeant le Conte comorantes et capientes partibus ex altera, de videlicet et super moleninis ad bladum et oleum, una cum domo, loco, et aedificio, hortis, pratis et aliis appenditiis, in dicto vico du Pont a Bury, eidem Ecclesiae S. Martini spectantibus situati. Praedictis insuper Abraham le Febure et Petro ad firmam pro sexaginta annis, modo videlicet, forma et oneribus in litteris ipsis tractatus, quibus nuperos praesentes insigniter traditos concessas, descriptis. Et hoc intellecto quod ex veriore et fideli relatione Rdi Patris monasterii Clari Fontis ¹⁷⁾, Commissarii in hac parte delegati, Capitulo luce clarius constitit iam dictum

⁹⁾ Nomen ignotum

¹⁰⁾ A. Claret.

¹¹⁾ Idem.

¹²⁾ Iohannes.

¹³⁾ I. Cocquerel.

¹⁴⁾ P. de Lyons.

¹⁵⁾ A. de Fonte.

¹⁶⁾ Idem.

¹⁷⁾ Iohannes.

tractatum in utilitatem et commodum praedicti monasterii fieri et cedere.

Item, similiter Capitulum suum decretum interponit et suum assensum praebet et praestat tamquam iustum, laudabilem, et iuridicum ex causis praemissis, in quodam alio tractatu inito et facto inter ipsos Rdum Patrem monasterii Sti Martini¹⁸⁾ et eius Conventum tradentes ex una, et nobilem virum Eustachium de la Lende, necnon Rectorem seu Gubernatorem Ducatus de Cuyse et eiusdem haeredes capientes ex altera; de videlicet et super quadam petia terrae desertae dependentis a Curte seu colonia de Clanlieu ad praedictum monasterium spectante, et hoc videlicet modo, tenore et forma in litteris desuper confectis insertis et inscriptis.

[363] Item, Capitulum committit vices suas Rdo Patri monasterii Clarifontis¹⁹⁾, ad se informandum veraciter, et Deum habendo prae oculis, super utilitate aut detrimento quartae partis una cum decima sexta parte in totali curte de Maguy Villers et appenditiis suis per praelibatos Rdum Patrem Sti Martini²⁰⁾ et eius Conventum cuidam Goberto titulo locationis ad certum tempus dari speratae. Qui quidem Rdus Pater si repererit praenominatam locationem ad ipsius monasterii utilitatem cedere, autoritate Capituli Generalis confirmabit, si non, infirmabit.

Item, pariformiter Capitulum confirmat et laudat quamdam conventionem factam inter Rdum Patrem et Dominum D. Matthaeum de Longne Jone, Episcopum Suessionensem²¹⁾, dominumque in temporalibus, ratione sui patrimonii terrarum, dominiorum et locorum du Plessis Pompenne, Juergny et Iabuste ex una, et venerabilem virum magistrum Antonium de Cayenne, insignis Ecclesiae Sti Stephani Meldensis Canonicum tamquam Procuratorem nobilis et scientifici viri magistri Adriani de la Merth, sacrae Theologiae professoris, Ecclesiae seu monasterii Beatae Mariae Camerae Fontis nostri Ordinis, eiusdem dioecesis Meldensis, Abbatis Commendatarii²²⁾ ac Decani

¹⁸⁾ A. de Fonte.

¹⁹⁾ Iohannes.

²⁰⁾ A. de Fonte.

²¹⁾ B. GAMS, *Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae*, Graz, 1957, nomen huius Episcopi hac ratione tradit : Matthaeus de Longue jone (1534-1557).

²²⁾ Iuxta N. BACKMUND, o.c., p. 484, abbatiae Camerae Fontis, annis 1537-1553, habebat abbatem regularem : Adrianum Lamet; idem Lamet fere eodem nomine dicitur abbas commendatarius dicitur; apud C. L. HUGO, *Sacri Ordinis Praemonstratensis Annales*, t. I, Nanceii, 1734, col. 447, primus abbas commendatarius dictae abbatiae dicitur iste abbas Lamet.

Ecclesiae Pubianensis, nec non Conventum eiusdem loci partibus ex altera, de videlicet et super exoneratione Iuris decimarum in viginti arpentis et sex perticis terrarum dicti territorii de Plessis Pompegne, loco vulgariter nuncupato les Rieulx, per ipsum Abbatem Commendatarium et eius Conventum percipi solitarum, nunc in aliis duobus et viginti arpentis terrarum vulgariter nuncupatarum Vigorne a praefato Episcopo in recompensationem traditam, pari videlicet iure de caetero annis singulis colligendarum, tenendarum, et percipiendarum commutatis. Et hoc, viso quod ex fideli testimonio venerabilis confratris nostri monasterii Sti Iusti ²³⁾ didicimus et certiorati fuimus hanc commutationem laudabilem et iuridicam esse, qui in cursu visitationis suae in ipso monasterii factam in praelibata commutatione suum praeiudicium assensum, eo quod esset in commodum et utilitatem iam dicti monasterii Camerae Fontis.

Item, annuit et ordinat Capitulum quod fiant litterae orationum pro generoso et nobili viro Antonio de Boyle, comite de Boniaco, et pro nobili viro Domino Segduli de Mailly, conthorali eius; et hoc, cum clausula Adicientes.

Item, quoniam antehac et per Capitulum nostrum Generale inhibitum fuerat dilecto nobis in Christo filio, fratri Iohanni Matissart ²⁴⁾, Religioso monasterii Sti Iusti, nostri Ordinis, et hoc certis de causis legitimis iuridicis et rationabilibus et potissimum propter nonnullos notorios excessus per ipsum perpetratos, ne videlicet in civitate Parisiensi residere aut moram trahere attentaret; qui tamen, prout ad aures nostras pervenit, quodam ausu temerario et parvipensa Ordinis obedientia, in ipsius videlicet Ordinis opprobrium, necnon salutis suae detrimentum non veretur; eapropter Capitulum eiusdem fratris iniquae praesumptioni obviare cupiens, Priori Scholarium praecipit et in hac parte vicis suae committit, quatenus, si ita sit, et eundem fratrem in ipsa Civitate moram trahere repererit, ipsum in quemdam carcerem recludat, etiam ad hoc, si opus fuerit, invocato brachii saecularis auxilio. Quo facto, Capitulum per amplius et perfectius eiusdem fratris saluti consulere curabit.

[364] Item, annuendo humillimae supplicationi nobis ex parte Rdi Patris monasterii Septem Fontium in Burgundia ²⁵⁾, supplicantis

²³⁾ I. Cocquerel

²⁴⁾ Cfr. supra, p. 109.

²⁵⁾ Petrus Thomassin. Cfr. supra, p. 10, n. 57.

videlicet fratrem Petrum Thomassin, eius et sui monasterii Religiosum, nostra donari licentia quatenus dignaretur supplicare ad summum S. Theologiae admitti gradum; Capitulum, cognoscens quod ea, quae iusta sunt, iuste exequi debent, ea de re Priorem Scholarium delegat ad se informandum veraciter super capacitate scientiae ipsius fratris; qua informatione facta, si eundem idoneum et sufficientem ad ipsius gradus supplicationem et adaptationem repererit, tunc eum autoritate nostra praesentabit; si non, reiciet et ipsum praesentare postponat, ne maculam in ipsius Ordinis gloria ponere videatur.

Item, ordinat Capitulum Rdos Patres monasterii Sti Martini Laudunensis ²⁶⁾ et Sti Iusti ²⁷⁾, et quemlibet eorum in solidum, ad se informandum super commodo aut incommodo cuiusdam tractatus initi inter Abbatem et Conventum monasterii Vallis Secretae ²⁸⁾ ex una, et probos viros Stephanum Bondyer, Iacobum Royer, Iohannem Bondyer, et commissarios suos, nominibus videlicet quibus agunt, partibus ex altera, de et super curte et colonia vulgariter Thienlaris nuncupata; loco insuper et appendiciis suis in parochia de Chastrenne situatis, si in ipsius Ecclesiae utilitatem cedit confirmandi, modo videlicet et tenore in litteris desuper descriptis insertis. Si non, cassandi et annullandi.

Item, insuper praecipimus omnibus et singulis Ordinis nostri Abbatibus et cunctis Ecclesiis tam in Missis quam in horis canonicis, plane et cum pausa decenti prout elapsis temporibus in eorum monasteriis solitum erat, decantari sine aliqua modulatione musicali devote et laudabiliter decantetur. Et pariformiter ne organistas suos aliquas cantilenas lascivas seu inhonestas in persolutione ipsius cultus divini ludere sinant et permittant; eo quod tales cantilenaе in dedecus, vituperium et opprobrium tam Domini Dei quam ipsius divini cultus cedere conspiciantur.

Item, audita et intellecta relatione Rdi Patris Calvi Montis ²⁹⁾, qua constitit fratrem Iohannem Bride, Religiosum monasterii Sti Mariani Altissiodorensis, qui antehac, suis exigentibus demeritis, ad ipsum monasterium ad triennium missus fuerat; et ibidem iuste, laudabiliter et salubriter seu regulariter se rexit; Capitulum eapropter remittit

²⁶⁾ A. de Fonte.

²⁷⁾ I. Cocquerel.

²⁸⁾ P. de Lyons.

²⁹⁾ Gobertus Cousin. Cfr. supra, p. 16, n. 26.

ipsum fratrem ad proprium monasterium, praecipiendo, quatenus antedictum fratrem benigne et benevole sicut unum ex aliis Religiosis prout decet, tractet et manuteneat.

Item, Capitulum delegat R^{dm} Patrem monasterii Montis Dei ²⁹⁾, una cum plenitudine potestatis ad triennium, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria in Circaria Normanniae constituta, in omnibus videlicet et per omnia iuxta et secundum tenorem privilegiorum et Statutorum Ordinis.

Item, quoniam Religiosi Ordinis in ceremoniis ecclesiasticis tempore persolutionis cultus divini in divinis nominibus videlicet Iesu Christi, intemeratae Virginis maxime dispares, et non concordantes habentur; Eapropter Capitulum ordinat [365] quod de caetero in nominatione divinorum nominum fratres et Religiosi ipsius Ordinis habuerint vultus ad alterutrum versos, tunc eo modo sese inclinent; si autem versus altare versos, versus altare sese inclinent.

Item, quia ex fidei relatione Venerabilis Confratris nostri Abbatis Sti Iusti ³⁰⁾ didicimus Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem Sancti Petri Selincurtensis ³¹⁾, loquendo ad eius Prioris personam fuisse contumacem per nostrum Procuratorem declaratum, quamvis in tali contumacia hactenus perseveraverit; nihilominus attentata eiusdem Abbatis excusatione et litteris per eundem nobis transmissis, volentes cum eo mitius agere, ipsum a praedicta contumacia relaxavimus, prout relaxamus eundem usque ad proximum Generale Capitulum, in quo per se aut per procuratorem suum legitimum comparere tenebitur, ad se sufficienter purgandum de continuata tam longo tempore contumacia, a qua absolvi nullum fecit diligentiam.

Item, Capitulum cupiens contra novitatem scelerum quae in Dei Ecclesia, et proh dolor, in nostro candido Ordine in dies occurrunt aliaque urgeantur nova spiritualium adhibere medicamenta ut Dei cultus amplietur, et per ipsum ad pietatem et misericordiam nobis elargiendam flectatur Deus; committit vices suas R^{do} Patri confratri nostro Abbati Sancti Iusti ³²⁾ qui ob zelum et favorem quo ipsius Ordinis amplitudinem prosequitur, dat potestatem atque auctoritatem faciendi, componendi et compilandi officia gloriosae Transfigurationis

²⁹⁾ Iohannes Ferey. Cfr. supra, p. 61, n. 71.

³⁰⁾ I. Cocquerel.

³¹⁾ Iohannes Fretel II. Cfr. supra, p. 16, n. 22.

³²⁾ I. Cocquerel.

Domini nostri Iesu Christi, Sti Ioseph, Sponsi Beatae Virginis Mariae, nec non aliorum Sanctorum officia quae ad honorem, decorem nostrae Religionis sibi videbuntur esse conducentia, quatenus multiplicatis intercessoribus contra tot inimicorum atque vitiorum inquinamenta, spiritualia nobis largiatur ipse omnipotens et misericors Dominus.

Item, Capitulum, attenta lamentabili poenitentia et religiosa conversatione fratrum Bertrandi Riner et Guillelmi Belli, Religiosorum expresse professorum monasterii Capellae prope Tolosam ³³⁾, de quorum vita et moribus nobis sufficienter facta est fides per Priorem et Suppriorum, Circatorem et Seniores monasterii Sancti Martini Laudunensis, absolvit praedictos Religiosos ab omnibus censuris, poenis Iuris et Ordinis, eosque restituit ad intercessionem proborum virorum ad omnes honores et actus legitimos Ordinis, nec non super excessibus propter quos venerabilis confrater noster Abbas Gratiae Dei, alias Sancti Iohannis de Castella ³⁴⁾, nostra autoritate praedictos emiserat, eidem Confratri nostro silentium imponendo, eidem insuper sibi iniungendo et praecipiendo quatenus omni via Iuris compellat Commendatarium praedicti monasterii de Capella ³⁵⁾, et praefatos in dicto monasterio recipiat, ibidem videlicet regulariter cum aliis Religiosis victuros. Et significat Venerabili praenominato Confratri nostro ut in proximo Capitulo Generali compareat, in quo discutietur negotium appellationis per saepe nominatos Religiosos interiectae contra sententiam suam in cursu visitationis suae, etsi neglexerunt comparere, Capitulum procedet in deappellationem [366], prout Iuris erit et rationis.

Item, quia nobis sufficienter constitit tum ex Visitatoris quam ex aliorum fidei relatione in monasterio Camerae Fontis numerum esse insufficientem sacerdotum; ex quo Dei cultus monasterii non modicum patitur detrimentum, et ad aures nostras pervenit quod Praelatus eiusdem monasterii ³⁶⁾ non curat neque intendit augere praedictum numerum, imo impedit ne professi qui aetatem habent legitimam ad Ordines promoveantur; Idcirco eiusdem divini cultus ampliacioni providere cupientes, ordinamus quatenus Pater Abbas eiusdem

³³⁾ Capella seu La Capelle iuxta civitatem Tolosanam. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 168.

³⁴⁾ Iohannes de Capdequi. Cfr. supra, p. 50, n. 90.

³⁵⁾ Cfr. supra, n. 33.

³⁶⁾ Adr. Lamet.

monasterii reperiatur fratrem Iohannem de Bernicourt, Subdiaconum eiusdem monasterii professum esse sufficienter et idoneum et legitimae aetatis, eundem nomine Capituli Generalis ad ipsius Praelati negligentiam seu denegationem, idem Pater Abbas ad Diaconatus et etiam Presbyteratus Ordinem, si non obstat canonicum impedimentum, ducet Episcopo praesentandum et promovendum.

Item, attenta poenitentia praefati Iohannis Soupli ³⁷⁾, Religiosum monasterii Thenoliensis, patienter in ipso monasterio et propter fornicationem per ipsum in dormitorio perpetrata, antehac sustineat, Capitulum cupiens misericordiam iustitiae rigori praeferre, eundem fratrem ordinat poena carceris usque ad festum Pentecostes proxime venturum in monasterio Sti Martini esse arcendum, et interim in singulis quartis et sextis feriis in pane et aqua consimiliter esse cibandum; quae quidem poenitentia sic ut praemittitur per ipsum peracta, tandem et finaliter Capitulum condemnat iam dictum confratrem in praenominato monasterio Sti Martini poenam viginti dierum gravioris culpaе esse persoliturum, ut poena eiusdem cedat caeteris in exemplum.

Item, Capitulum delegat Rdm Patrem Sti Martini Laudunensis ³⁸⁾, ad se informandum super vita et moribus fratris Iohannis de Vinoise, Religiosi monasterii Clarifontis, nec non ad eundem puniendum iuxta et secundum tenorem Statutorum Ordinis, si opus sit et meruerit, nec non prout ordo postulabit rationis.

Item, Capitulum inhibet omnibus et singulis ipsius Ordinis Praelatis ne de caetero mittant Religiosos suos ad studia Parisius, nisi maneant et moram trahant in Collegio nostro seu in alio Collegio reformato et potissimum Rdo Patri monasterii Sancti Petri Selincurtensis ³⁹⁾ ob et propter et scandalum sui fratris Iohannis de Cricourt, qui a parvo tempore apostavit, cum sui habitus dimissione, ex eo quod in domo irreligiosa laicorum morabatur, a quibus fuit seductus, in magnum dedecus et Ordinis opprobrium.

Item, cum numerus Abbatum Capitulantium, refrigescente charitate, paulatim diminuatur, et crescentibus undique malis consilium praevaleat malignantium, idcirco Praelatorum deliberatione praehabita, Capitulum praesens diffinit atque ordinat quod deinceps futurusque

³⁷⁾ Vide supra, t. II, p. 260.

³⁸⁾ A. de Fonte.

³⁹⁾ I. Fretel II.

temporibus omnes et singuli Religiosi nostri Ordinis, sacrae Theologiae professores, qui in alma Parisiensi facultate sui doctoratum gradum adepti fuerint, possint et valeant in hoc Patrum consistorio assistere et comparere tam ad refe [367] rendum quam ad consulendum, quae ad nostri Ordinis perfectionem et decorem opportuna esse ac fore viderint et cognoverint.

Item, Capitulum annuit et concedit participationem orationum et suffragiorum Ordinis, etiam cum clausula Adicientes, nobili viro Huberto Aliguy scutifero, nec non Domino temporali de Thunps Suessionensi, nec non et nobili domicellae Barbarae de Mitay, eius conthorali, eo quod quotidie et in dies nisibus totis una et labore vacet et labore pro tuitione et libertate Ordinis.

Item, Capitulum delegat Rdos Patres monasterii Sti Martini Laudunensis ⁴⁰⁾ Sancti Iusti ⁴¹⁾ et Vallis Christianae ⁴²⁾ et quemlibet eorum in solidum, ad se informandum super utilitate et damnificatione cuiusdam contractus seu amicabile compositionis fieri inter Rdm patrem ⁴³⁾ et Conventum Vallis Secretae ex una, et generosum Dominam Margaretam de St. Vincent relictam seu viduam felicitis recordationis et piaae memoriae generosi ac nobilis viri Petri de Ligny, olim Domini temporalis vicorum du Plessy, Hulleux, et de Chainet, Suessionensis dioecesis, et nobilem virum Franciscum de Ligny, eiusdem Margaritae filiam partibus ex altera, de videlicet super eo quod praedicta Margareta et praefatus Franciscus supplicantes petierunt et requirunt quod iam dicto Abbati Vallis Secretae cedant in utilitatem et commodum eorundem duos modios bladi et unum modium avenae una cum sex pichelis pisorum, quos percipere consueverunt in vico de Bregny super quamdam Curtem situatam, ad quemdem videlicet Petrum Cahyer nominatum spectantem.

Item, super eo quod praedicti requirunt per praenominatos Abbatem ⁴⁴⁾ et Conventum absolvi a non persolutione iurium venditionis emptionis, praetextu cuiusdam acquisitionis et emptionis per eosdem factae a decem et novem arpentis nemoris in dominio ipsorum Religiosorum praemissorum, praelibata Domina Margereta et praenominatus

⁴⁰⁾ A. de Fonte.

⁴¹⁾ I. Cocquerel.

⁴²⁾ Nomen ignotum.

⁴³⁾ P. de Lyons.

⁴⁴⁾ Cfr. nn. 41-43.

Iohannes de Ligny praelibatae Ecclesiae Vallis Secretae ea quae sequuntur dant, concedunt et largiuntur, primo unam peciam terrae, decem et novem arpenta terrae circa continentem et consequenter passim et indifferenter omne ius praetensum et quod ad eosdem pertinet seu habere possunt in virtute cuiusdam decreti a certo tempore citra per ipsos acquisiti olim ad Natalem Limbert et ad eiusdem haeredes spectantia, iuxta Curtem de la Grange-Marie situata. Insuper dant, numerant et largiuntur ipsis Abbati ⁴⁵⁾ et Conventui summam octoginta librarum Turonensium, pro pari quantitate granorum et pisorum acquirendo et eandem quantitatem amortisando. Supradictis itaque Abbatibus et cuilibet eorum in solidum Capitulum vices suas, prout praemittitur, committit praedictam videlicet commutationem fieri speratam mutuo super hoc consilio praehabito, si cognoverint et certiorati fuerint eandem in ipsius Ecclesiae utilitatem cedere, confirmandi; si non, infirmandi. Et hoc in omnibus et per omnia iuxta et secundum tenorem litterarum super hoc conficiendorum quibus decretum eorumdem inseretur.

Item, quoniam ex fideli testimonio et veridica relatione Venerabilis Confratris nostri Abbatis monasterii Clarifontis ⁴⁶⁾ iudicis, per nos in hac parte delegati, nobis sufficienter constitit quamdam donationem de certa annua quantitate granorum, trium videlicet afinitarum [386] grani mediterranei antehac per Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem monasterii Sti Martini Laudunensis ⁴⁷⁾ et eius Conventum cuidam pauperrimo viro Nicolai Cila nominato facta denuo esse laudabilem et iuridicam, nec non causas eiusdem donationis in litteris desuper confectis inscriptas esse verissimas. Ea de re, Capitulum iam dictam donationem laudat et approbat iuxta et secundum tenorem praedictarum litterarum eiusdem donationis.

Item, fiant litterae missivae ad Revmum Dominum Cardinalem Pisanum, nomine Capituli Generalis, continentes gratiarum actiones super zelo quo Ordinem prosequitur — (nota scribae du Crocq : le zele de ces marualx de Cardinaulx Generaulx ne se porte que vers les mineraulx, danari, danari) — eidem notificando quod concordata ultima per eum facta ad procuratorem venerabilis nostri S. Pauli Virdunensis ⁴⁸⁾ ad manus nostras non pervenerunt, et quod pensio,

⁴⁵⁾ P. de Lyons.

⁴⁶⁾ Iohannes.

⁴⁷⁾ A. de Fonte.

⁴⁸⁾ N. Pseume. Cfr. supra, p. 8, n. 51.

quam dictus Reverendissimus Dominus intendit reservare (ne voila pas le zèle déclaré) — videtur nobis excedere fructus monasterii Praemonstratensis; et quod verisimile est quod hospitalitas non servaretur, aedificia laberentur, iura ecclesiae negligenterentur. Supplicants itaque quod ipse, pro sua singulari benevolentia et charitate, habeat dictum Virdunensem Abbatem commendatum, et providere circa victum religiosorum in numero antehac consueto; et quod procuratores sui sint diligentes in manutentione aedificiorum et ornamentorum ecclesiasticorum; et quod iniungat dictis procuratoribus executionem in carta visitationis factae per D. Abbatem S. Martini Laudunensis cum suis collegis abbatibus Ordinis nostri (lecteur, apres cette lecture, juges qui est cause de la ruine de la discipline reguliere; si ce ne sont pas ces hautes puissances, qui peuvent donner aux religieux pour superieurs des personnes, qui ne sont pas de leur profession et qui ne cherchent pas de garder la brebis que soubz l'espoir d'avoir sa laine et sa chair) — Insuper, inseratur in praedictis litteris quod propter defectum annonae bladi, vini ac aliorum necessariorum, Capitulum fuit translatum ad monasterium S. Martini Laudunensis. Et, quoniam promptuaria in Praemonstrato sunt ominno vacua, contristamur super tali inutili oeconomia, timentes ne cedat in scandalum praedicti Reverendissimi, cui offerimus vota et preces suae religionis, fratres et amicos habebit ad vota sua paratissimos.

Item, quoniam nobis constat per instrumenta, vasa quaedam argentea quae sunt in manu Procuratoris monasterii Sti Martini Laudunensis esse et pertinere ad Religiosos et Conventum monasterii de Busiliaco; nihilominus, ut partes hinc inde audiantur, Capitulum committit vices suas Rdo in Christo Patri monasterii Sti Martini Laudunensis ⁴⁹⁾ et Venerabili Confratri nostro Clarifontis ⁵⁰⁾; Abbatibus, commixtim vel divisim, quibus dat auctoritatem audiendi partes et examinandi, et illis auditis huiusmodi vasa argentea de nostra potestate reddendi illi parti ad quam pertinere videbuntur.

Item, visis informationibus factis super vita et moribus fratris Augustini Bollusart, Religiosi monasterii Sancti Evodii de Brana [369] nostri Ordinis necnon Ecclesiae parochialis saecularis de Merinat, Suessionensis dioecesis Curati, quibus nobis veraciter et sufficienter constitui praedictum fratrem super fornicatione cum quadam filia sua

⁴⁹⁾ A. de Fonte.

⁵⁰⁾ Iohannes.

spirituali commissa fuisse convictum; necnon prout isdem frater vivae vocis oraculo (« belle phrase » : nota scribae ms., du Crocq) deposuit et confessus est. Eapropter ne facilitas veniae eidem incentivum praebeat delinquendi, Capitulum emittit praenominatum fratrem ad monasterium Sti Martini Laudunensis praecise usque ad festum Sti Remigii proxime venturum. Interim videlicet regulariter victurum, necnon poenam viginti dierum gravioris culpa peracturum; eo quod praedictus frater iam antehac per Episcopum Suessionensem tam corporaliter quam pecunialiter mulctatus fuerit et extiterit.

Item, quoniam cavent Iura et volunt quod Religiosis nequaquam discursus se vagandi et sese a regulari et salutari fratrum consortio distrahendi danda est occasio seu materia; Idcirco Capitulum dilecti filii fratris Francisci de Rochet, Religiosi monasterii Belli Portus, nostri Ordinis, saluti consulere cupiens, et insuper per vicos et plateas discurrentis, quominus potius in suo praedicto monasterio nisibus totis seu conamine toto dominico obsequio vivendi detur occasio, eidem Commendatario ⁵¹⁾ eiusdem monasterii praecipit quatenus ipsum fratrem honeste et regulariter recipiat et tractet, sicut unum ex aliis Religiosis, usque ad adventum Visitatoris; qui quidem Visitator tunc in sua visitatione perfecta et ad amussim de discordia eorundem poterit cognoscere et eam fine iuridico terminare.

Item, quia ad aures Capituli pervenit quamdam commutationem seu amicabilem compositionem fieri speratam inter Priorem hospitii domus Dei in oppido Domni Martini, Ordinis nostri, Meldensis dioecesis, a monasterio Camerae Fontis dependentis ex una; et Dominum nobilem virum Dominum temporalem de Ranthoullet eidem Priori partibus ex altera; de videlicet et super certa quantitate granorum super molendinum ipsius vici de Ranthoullet eidem Priori et Ecclesiae suae annuatim debitorum, quam quidem quantitatem in alios redditus annuos eiusdem et paris valoris existentes commutare vult, sperat, se offert et intendit. Ea de re, eiusdem hospitalitatis utilitati consulere cupientes, Rdo Confratri nostro Abbati Vallis Secretae ⁵²⁾ in hac parte vices nostras committimus, quatenus casu contingente quod ipsa Communitas inter partes praescriptas sit, si cognoverit eandem Communitatem in utilitatem et commodum eius Ecclesiae cedere, tunc ipsam autoritate nostra confirmabit; si non, infirmabit.

⁵¹⁾ Abbas commendatarius Belli Portus, in dioecesi Briocensi, annis 1540-1546, erat Aegidius Quimper de Lamascol. Cfr. N. BACKMUND, *o.c.*, t. III, p. 17.

⁵²⁾ P. de Lyons.

Visitatores anni praesentis millesimi quintesimi quadagesimi tertii deputati sunt et ordinati a Capitulo Generali prout sequitur :

In Circariis Franciae, Flandriae, Brabantiae : Rdus Pater Sti Martini ⁵³).

In Circaria Normanniae : Abbas Montis Dei ⁵⁴), ad triennium.

Caeteri autem Visitatores continuantur prout annis praecedentibus, iuxta et secundum tenorem litterarum a praefato Capitulo emanatarum.

Sic signatum : fr. Ita est. f. de Herissart, Ordinis scriba consistorialis, cum parapho. Et infra : S. Bombault.

Et hanc copiam legat secure quicumque voluerit, certeque sibi persuadeat non esse recurrendum ad originale ubi patietur difficultatem; quia illud ei renuntiabit quod haec per parenthesim tamen aliqua interposui, eaque, ne putentur esse de textu gallice scripsi et ita fidem Copistae servavi. Ita est; hodie vigesima septima Ianuarii 1662.

fr. Gregorius du Crocq ⁵⁵).

⁵³) A. de Fonte.

⁵⁴) I. Ferey.

⁵⁵) Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon 538, pp. 370-383).

[370] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis anni Domini millesimi quingentesimi quadragesimi quarti, mensis vero Maii, die undecima sequentibusque diebus, in insigni monasterii Sti Martini eiusdem Ordinis solemniter celebrati.

Nomina Praelatorum in praefato Capitulo personaliter comparentium :

Dominus Amatus de Fonte, sacrae Theologiae professor, praedicti monasterii Sancti Martini Abbas, necnon Revmi in Christo Patris ac Domini Domini Francisci, permissione divina sacrosanctae Sedis Apostolicae Cardinalis Pisani nuncupati, ac monasterii Praemonstratensis Abbatis Commendatarii Vicarius Generalis ¹⁾.

Abbates :

Vallis Secretae, sacrae pagina doctor ²⁾. Clari Fontis ⁴⁾.

Loci Restaurati ³⁾. Vallis Christianae ⁵⁾.

Imprimis, ut laudabiles seniorum Ordinis traditiones ad unguem practicentur et observentur, decisum est ut omnes Praelati in hoc sanctissimo coetu et venerabili capitulari concione personaliter comparentes, passim et indifferenter erunt Diffinitores.

Item, quoad salutarem trium Missarum celebrari assuetarum persolutionem et celebrationem, Capitulum ordinat Rdos Patres Vallis Secretae ⁶⁾, Vallis Christianae ⁷⁾ et Loci Restaurati ⁸⁾ monasteriorum Abbates. Et in eisdem, attenta Praelatorum paucitate,

¹⁾ Amatus de Fonte, abbas S. Martini Laudunensis, Vicarius generalis in spiritualibus Ordinis, dum cardinalis Pisani erat abbas commendatarius Praemonstrati. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

³⁾ Antonius Claret. Cfr. supra, p. 4, n. 20.

⁴⁾ Iohannes. Cfr. supra, p. 80, n. 8.

⁵⁾ Nomen ignotum.

⁶⁾ P. de Lyons.

⁷⁾ Nomen ignotum.

⁸⁾ A. Claret.

Cantor et Succentor huius monasterii regent Chorum; Et hoc, salutari-
bus videlicet modo et forma consuetis.

Item, tallias annuatim praedicto Ordini debitas, recipient Clari
Fontis ⁹⁾ et Loci Restaurati ¹⁰⁾ monasteriorum Abbates; qui quidem
super receptione earum tandem fideliter villicationis suae rationem
praedictis Patribus Capitulantibus reddent et persolvent.

Item, et ut ipse candidus Ordo in suo venerabili et salutari decore
persistere queat, possit et valeat; Ideo Capitulum delegat Rdum
Patrem monasterii Vallis Secretae, sacrae Theologiae Doctorem ¹¹⁾,
una cum Vicario [371] monasterii Praemonstratensis ¹²⁾, ad excusa-
tiones Praelatorum in hoc instanti Capitulo non comparentium
recipiendas, eisdem videlicet tenore et remedio ut in caeteris praece-
dentibus fieri consuevit.

Item, compotorum ipsius Auditores erunt Praelati Patres Capitu-
lantes ut omnis iniqua locutio et sinistra suspicio tollatur et abiciatur.

Item, visa supplicatione et audita querimonia nobis et Capitulo
Generali ex parte Commendatarii monasterii de Ardena, Circariae
Normanniae ¹³⁾ facta et exhibita, conquerentis et asserentis Religiosos
claustrales sui praedicti monasterii vitam minus sufficienter regularem
ducere, et potissimum in victu plures excessus facere; quae omnia
in non minimum Ordinis scandalum et vituperium cedunt et in
opprobrium habentur. Capitulum itaque praedictorum fratrum saluti
nec non ipsius honori et decori consulere cupiens, delegat Abbatem
monasterii Montis Dei ¹⁴⁾, Visitatorem eiusdem Circariae cum potestate
compellendi, sub poenis et censuris Ordinis, praedictos Religiosos ad
vivendum regulariter; ac eisdem victum et vestitum iuxta et secundum
facultatem et quantitatem reddituum praedicti monasterii et Statuta
Ordinis assignandi prout cavetur in cap. de victu et vestitu et in
laudabili et salutari diffinitione Capituli Generalis, quae incipit Vineam
Domini Sabaoth ¹⁵⁾, cuius quidem diffinitionis exempla plura ad

⁹⁾ Iohannes.

¹⁰⁾ A. Claret.

¹¹⁾ P. de Lyons.

¹²⁾ A. de Fonte.

¹³⁾ Abbas commendatarius Ardenensis, in dioecesi Baiocensi, annis 1540-1557, erat
Margarinus de la Bigne. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III p. 35.

¹⁴⁾ Iohannes Ferey. Cfr. supra, p. 61, n. 71.

¹⁵⁾ Hac Bulla pontificia inculcatur vita vere communis servanda in monasteriis;
iteratis vicibus in Capitulis generalibus praecedentibus de ea Bulla sermo fuit.

praefatum Visitatorem sigilli videlicet signis manualibus Scribae consistorialis et notarii iam dicti Capituli Generalid donatum transmittitur.

Item, Capitulum ordinat quod fiat commissio triennalis praedicto Abbati Montis Dei ¹⁶⁾, cum plenitudine potestatis, assumpto secum alio Abbate Ordinis in praedicta Normannia constituto, tam in Capite quam in membris; et potissimum ad compellendum omnes et singulos Abbates praefatae Circariae habitum Ordinis deferentes sub poenis et censuris Ordinis, ad reparationes necessarias omnium aedificiorum suorum monasteriorum faciendas, seu ad tuitionem Iurium et libertatum suarum Ecclesiarum. Et pariformiter omnes et singulos Abbates commendatarios iam dictae Circariae ad idem faciendum, etiam cum imploratione brachii saecularis seu officiariorum Regiae Maiestatis, si opus et necesse fuerit.

Item, absolvit et dispensat Abbatem ¹⁷⁾ et Conventum monasterii Sancti Mariani Altissiodorensis, super Iuramento praefato in quibus contractibus per ipsos cum quibusdam factis, quorum contractuum tenor sequitur. Primo in quodam contractu per ipsos cum Petro Lambain iuniore et Guidone Lambain fratribus et agricolis in vico seu villagio de Vinocelles commorantibus facto, de videlicet quadam pecia terrae partim in nemore et partim inutili in territorio dicti vici de Vincellis situata, communiter et vulgariter le petit Saint Mariane nuncupata. Item, super Iuramento in aliquo alio contractu per ipsos cum Francisco Johan quodam mercatore in civitate Altissiodorensi commorante praestito, praetextu cuiusdam (372) domus cum quadam grangia, caula, horto et aliis pluribus haereditagiis in litteris desuper confectis designatis infra septa dictae civitatis Altissiodorensis, iuxta et ante hospitium Religiosorum de Pontigniaco situatis una cum pecia prati duo arpenta continente in limitibus seu terminis Ville Sergean existente cum alia pecia terrae tres quartillas aut circa comprehendente ante videlicet limitem seu le Coing du Clos Sti Germani Altissiodorensis situata.

Item, super iuramento in aliquo alio contractu per ipsos cum probo viro Iohanne Marmorry inito, nec non in vico de Beornoie commorante; et hoc, ratione cuiusdam domus ad eosdem spectante, una cum appen-

¹⁶⁾ I. Ferey.

¹⁷⁾ Arnulphus Gontier. Cfr. supra, p. 122, n. 71.

diciis suis in litteris praedicti contractus descriptis, in suburbio Sti Lupi praedictae civitatis Altissiodorensis in magno vico Sti Germani situatis.

Postremo super iuramento in aliquo contractu per praefatos Abbatem ¹⁸⁾ et Conventum cum Antonio Picquart mercatore iam dictae civitatis Altissiodorensis inito ac praestito, praetextu cuiusdam peciae terrae mensuram sex arpentorum in terminis seu finagiis Sti Georgii, in loco communiter En Codot nominato situatae; de videlicet et super quibus praedictis iuramentis et praedictis contractibus per ipsos Abbatem et Conventum factis et praestitis; Capitulum eosdem ab ipsis iuramentis absolvit, necnon iuxta et secundum tenorem litterarum desuper confectarum, intellecto quod ad aures praefati Capituli fideliter pervenit praenominatos contractus in non minimum ipsius monasterii Sti Martini praeiudicium et detrimentum esse et cedere.

Item, committit vices suas ... ad se informandum super validitate aut damnificatione quorundam contractuum infra descriptorum per Abbatem ¹⁹⁾ et Conventum monasterii Vallis Secretae ex una, et plures personas una cum ipsis super pluribus haereditatibus contrahentes partibus ex altera; quarum quidem personarum et haereditatum tenor et nomina sequuntur. Et primo ad se informandum super validitate cuiusdam transactionis seu amicae compositionis per ipsos factae cum probatissimo viro Iohanne Iacobo, agricola, in Mont Levesque in parochia de Mont St. Pere commorante, pro textu videlicet locationis duarum domorum cum una grangia et suis appendiciis in dicto loco de Mont-Levesque situatis, una cum pluribus peciis terrarum in litteris videlicet praefatae transactionis designatis, ac insuper et pro tempore centum annorum uno minus per eosdem Abbatem ²⁰⁾ et Conventum ipsi Iohanni Iacobo titulo locationis et ad annum fl. centum datis.

Pariformiter, ad se inquirendum super commodo vel incommodo alterius transactionis per eosdem factae cum aliis probis viris [373] videlicet Nicolao de Court Seniore et Iohanne Courluc mercatoribus in villagio du Mont St. Pere moram trahentibus, ratione insuper locationis cuiusdam domus, grangiae, horti, curiae et suarum appendiciarum, una consimiliter cum pluribus aliis peciis terrarum per iam

¹⁸⁾ A. Gontier.

¹⁹⁾ P. de Lyons.

²⁰⁾ Idem.

dictos Abbatem ²¹⁾ et Conventum praenominatos praedictis Nicolao et Iohanni pro tempore praescripto, titulo locationis annui census datis, in praelibato videlicet loco du Mont St. Pere et terrore eiusdem existentibus, nec non in litteris desuper confectis specialiter et expresse descriptis.

Item, quia a quadriennio citra, quaedam alia amicabile compositio seu transactio perpetua inter ipsos Abbatem ²²⁾ et Conventum Vallis Secretae ex una, et nobilem virum Dominum Petrum de Ligny militem et Dominum temporalem de Lulleu et du Plessier, et generosum Dominam Margaretam de Sainct Vincent, eiusdem conthoralem partibus ex altera, inita seu facta fuerat, et per eos et Capitulum laudata, confirmata et approbata, praetextu videlicet et ratione plurium Iurium temporalium et reddituum in villagio de Charmat ad praedictos Abbatem et Conventum et eorundem Ecclesias spectantium, nec non per eosdem in commodum et utilitatem praedictorum nobilium dimissorum; attamen praenominatis Abbati et Conventui consimilem compensationem reddituum annuorum se daturus et facturos promittentes, qui tandem promissa adimplere nequiverunt. Intellecto itaque quod post obitum et mortem praefati nobilis Petri de Ligny, venerabilis et discretus vir Dominus Iohannes de Laulboy, Presbyter et Curatus Ecclesiae parochialis de Percy, Suessionensis dioecesis, sufficienti procuratorio munitus pro et nomine praedictae generosae Dominae Margaraetae, necnon nobilis vir Franciscus de Ligny, scutifer et Dominus temporalis nunc praedictorum locorum de Hulleu et du Plessier, tam et pro nomine suo quam pro eo et nominibus quorum haeredum aliam compensationem tam in annuis redditibus quam in certis pecuniis memorandis in consimiles redditus procurantes promiserant convertendis, praescriptis Abbati ²³⁾ et Conventui se daturus promiserant, et eo tenore una cum ipsis novam et iteratam transactionem fecerunt, nobis videlicet et Capitulo Generali eandem ratam habere et confirmare debent, praescriptos nostros Commissarios delegamus ad se inquirendum et informandum super validitate et veritate praedictae transactionis; qua inquisitione per eundem facta

²⁰⁾ P. de Lyons.

²¹⁾ Idem.

²²⁾ Idem.

²³⁾ Idem.

et ad Capitulum fideliter relata, tandem ipsam R^{du}s Pater monasterii Sti Martini ²⁴⁾, autoritate nostra, confirmabit aut infirmabit.

Insuper, delegat iam dictos Commissarios modo quo supra, ad se inquirendum super commodo aut damnificatione cuiusdam alterius contractus inter praelibatos Abbatem ²⁵⁾ et Conventum ex una, et nobilem virum Blasium Marteau, dominum temporalem de la Ville-au-Bois, partibus ex altera facti, praetextu videlicet cuiusdam plateae nunc et modo inutilis in suburbanis oppidi Castri Theodorici situatae, praenominato videlicet Blasio in emphiteosim in perpetuum datae.

[374] Item, committit, prout praemittitur, praedictis Commissariis vices suas, quatenus inquirent et se informant super utilitate aut detrimento alterius Conventionis inter saepe dictos Abbatem ²⁶⁾ et Conventum et discretum virum magistrum Nicolaum Marteau in legibus licentiatum, necnon in Sede Regiae Maiestatis praetacti oppidi Castri Theodorici advocatum, et hoc, ratione cuiusdam veteris hospitii pene et quasi funditus ruinam passi, una cum curia, horto, et aliis appendiciis iam dicti hospitii, assertis in praemisso oppido Castri Theodorici existentibus, a tempore immemoriali hospitium du Petit Valsecret nuncupatum, praetacto videlicet magistro Nicolao per eosdem pariformiter in emphiteosim perpetuam cum suis appendiciis praemissis concessis. Denique praecipit praelibatis Commissariis et cuilibet eorum in solidum, ut diligenter et veraciter certiores habeantur et efficiantur super commodo aut incommodo alterius contractus inter suprascriptos viros Iohannem Aillery, fabrum in villagio de Thesiaco, et Iohannem Vaillant, necnon Martinum Lisan, agricolam in praedicto oppido Castri Theodorici commorantes; praetextu videlicet cuiusdam grangiae sexdecim spatiorum quantitatem et longitudinem continentia una cum praecinctu et appendiciis eiusdem, in suburbanis saepe dicti oppidi Castri Theodorici ultra fluvium Mathonae situatis; in omnibus videlicet iuxta et secundum tenorem litterarum iam dictae Conventionis descriptarum. Qui quidem Commissarii seu quilibet eorum in solidum, veritatem suarum inquisitionum super omnibus et singulis Contractibus praescriptis factarum, R^{do} Patri monasterii Sti Martini ²⁷⁾ referre habebunt; qui quidem tandem praescriptis inquisitionibus visis et perlectis praenominatos contractus

²⁴⁾ A. de Fonte.

²⁵⁾ P. de Lyons.

²⁶⁾ Idem.

²⁷⁾ A. de Fonte.

seu amicales transactiones, auctoritate Capituli, confirmare, approbare seu infirmare poterit, prout ordo Iuris et aequitas exegerit rationis.

Item, Capitulum dat auctoritatem et potestatem praedictis Commissariis ad se inquirendum fideliter et veraciter supra validitate aut detrimento cuiusdam contractus inter praemissos Abbatem ²⁸⁾,

Conventum, et honestos viros ... Et hoc, ratione curtis de Roffoy in territorio de Corribert in Brya, una cum omnibus appendiciis existentibus et situatis.

Christi nomine invocato,

Quoniam iuridice, veraciter et sufficienter, virtute et tenore quarundam informationum per Rdum Patrem monasterii Sti Martini ²⁹⁾, super vita et moribus fratris Iohannis Chaules, Religiosi Sancti Evodii de Brana factarum; nobis et Capitulo constitit praedictum fratrem super informatione sodomitica, per plures depositiones Religiosorum ipsius monasterii, pro dolor, graviter esse diffamatum; qui saepius monitus ut desisteret a praesumptionibus praedictam fornicationem concernentibus, desistere noluit et distulit. Quin imo in ipsis in maximam animae suae iacturam, nec non ipsius monasterii et Ordinis nostri dedecus, opprobrium et vituperium perseveraverit; Capitulum itaque volens ne tam perniciosum et nefandum scelus maneat inultum, misericordiam iustitiae rigori praeferendo, [375] ac sperans quod ubi abundavit delictum, superabundabit et gratia, condemnat praefatum fratrem per sex menses poena carceris in proprio monasterio esse puniendum; quo tempore, isdem frater in singulis quartis et sextis feriis, pane et aqua dumtaxat cibabitur, et tandem postquam a praefatis carceribus absolutus fuerit, tunc Capitulum ordinat ipsum futuris et perpetuis temporibus in aliquo beneficio iam dicti monasterii esse commorandum, ne eidem materia recidendi detur. Quod si contigerit, quod Deus avertat, eum recidivare, tunc Capitulum pro tunc prout ut nunc, et nunc prout ut tunc, poena perpetuorum carcerum cum pane tristitiae et aqua doloris, semota omni misericordia, condemnat ipsum esse puniendum.

Item, supplicationi fratris Nicolai Honin, Religiosi monasterii de Seriacio in pratis, Capitulum satisfacere et respondere cupiens asserentis et conquerentis se male et tenuissime ac minus sufficienter in victu

²⁸⁾ A. de Fonte.

²⁹⁾ Idem.

tractari, super hoc et salubre remedium implorando; et quod morbo leprae graviter infirmetur ac percutiatur. Ea de re Capitulum delegat Abbatem monasterii Sti Iusti ³⁰⁾, cui dat auctoritatem et potestatem eidem fratri de medio et remedio salutari et opportuno providendi, necnon cogendi Vicarium praedicti monasterii, sub poenis et censuris Ordinis, ad dandum quoddam domicilium praefato fratri extra praedictum monasterium, ne praetextu morbi quo affligitur, caeteros Religiosos inficiat, ac insuper eidem victum sufficientem et morbo suo salubrem quantitatem reddituum praefati monasterii assignandum, ne eidem afflicto nova afflictio detur, sed potius infirmitati compatiatur.

Item, Capitulum committit vices suas Rdo Abbati praedicto ³¹⁾, ad cognoscendum a quadam querimonia nobis per fratrem Iohannem Seguin, Religiosum praedicti monasterii, facta, dicentem et asserentem fratrem Toussanum, Religiosum et Vicarium ipsius monasterii eundem iniuste incarcerasse; a qua quidem incarceratione tamquam iniqua et iniusta apud nos appellavit et tandem ipsos carceres confregit et ab eisdem exemit, nostrum ea de re super hoc officium et auxilium implorando. Quapropter Capitulum praedictorum fratrum saluti providere peroptans, iam dictum fratrem Iohannem ad cautelam absolvit, et eundem in sua appellatione recepit, et ut divinis ministrare possit et valeat, cum eo dispensat, ipsum tandem sicut praemittitur absolutum ad praenominatum Abbatem mittendo. Cui quidem Abbati praecipit et eidem auctoritatem et potestatem dat ad cognoscendum summarie de et super praelibatorum fratrum discordia et querimonia et tandem auctoritate nostra fine iuridico terminari.

Item, visa, audita et intellecta supplicatione Nobis et Capitulo nostro Generali, ex parte Religiosorum et Conventus monasterii Thenoliensis, Nobis humiliter repraesentata et exhibita conquerentium videlicet super eo quod Abbas Commendatarius ³²⁾ ipsius monasterii et Receptores et Officiarii eiusdem ipsos tam in victu quam in vestitu [376] quam in aliis multis rebus ac negotiis, particulariter et specialiter in ipsa supplicatione descriptis male et tenuissime tractantur, et plura

³⁰⁾ I. Cocquerel.

³¹⁾ Idem.

³²⁾ Abbas commendatarius Thenoliensis, in dioecesi, olim Laudunensis, nunc Suessionensi, annis 1544-1566, erat Godefridus de Lauvin. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 402.

quae eidem antehac per ipsum Abbatem in praesentia generosi et nobilis viri Domini Guilielmi Ballivi Viromandensis, nec non per Rdum Patrem monasterii St Martini, Patrem-Abbatem, ³³⁾, ac Circariae Franciae Visitatorem eisdem concessa fuere et ordinata, nunc et a multis retroactis diebus ipsis dare et tribuere postponunt et denegant, praefatis insuper verba comminatoria dicendo et proferendo. Capitulum itaque praemissorum fratrum desolationi providere et consulere summopere peroptans, committit vices suas Rdo Patri Sti Martini ³⁴⁾, assumpto secum Abbate monasterii Clarifontis ³⁵⁾, una cum plenitudine potestatis, se informandi super omnibus et singulis articulis in ipsa supplicatione contentis, et potissimum super quantitate victus et vestitus quam antehac praedicti Religiosi habere consueverunt, et hoc, cum intimatione super praemissis praelibato Abbati Commendatario Thenoliensi ³⁶⁾, vel eius Receptori seu Procuratori faciendi pro et nomine illius seu illorum quem vel quos praescripti delegati nostri dixerint nominandum vel nominandos.

Item, visa informatione super iniqua et nefanda praesumptione fratris Iohannis Geny, Religiosi monasterii Loci Restaurati facta, qui mendaciter et inique super notorio concubinato et notoria fornicatione, manutentione cuiusdam mulieris proprium Praelatum ³⁷⁾ accusare minime erubuit, ipsum videlicet graviter infamando. Qui tamen et tandem in probatione defecit; quin imo testes per ipsum producti contrarium et oppositum deposuerunt in non minimum eius opprobrium et vituperium. Insuper, audita et intellecta lectura informationum per Priorem Scholarium, autoritate Rdi Patris Sti Martini ³⁸⁾, Franciae Visitatoris, super vita et moribus praedicti fratris factarum, quibus luce clarius constitit iam dictum fratrem super lapsu carnis infra septa monasterii perpetrata esse sufficienter convictum, nec non cuiusdam homicidii in curte de Fonteville commissi, alicqualiter reum. Capitulum itaque maliciis eiusdem fratris obviare, necnon saluti propriae consulere cupiens, ut poena ipsius caeteris cedat in exemplum, misericordiam attamen iustitiae rigoris praefereundo, condemnat praeinominatum fratrem poena carceris esse puniendum;

³³⁾ A. de Fonte.

³⁴⁾ Idem.

³⁵⁾ Iohannes.

³⁶⁾ G. de Lauvin.

³⁷⁾ A. Claret.

³⁸⁾ A. de Fonte.

quo quidem elapso tandem eundem in Choro et in aliis locis ultimam sedem habere et occupare, nec non voce et obedientia nominata futuris et perpetuis temporibus privari sententiat. Attamen in omnibus praemissis salva praedicti Capituli Generalis benevola gratia.

Item, annuendo salutari supplicationi Rdi Patris nostri monasterii Sti Iusti ³⁹⁾, sacrae Theologiae professoris, Capitulum ordinat quod de caetero et annuatim in toto Ordine quarto Idus mensis Octobris festum Sancti Iusti martyris una cum novem lectionibus et officio unius martyris solemniter celebrabitur.

Item, Capitulum laudans salutarem zelum praedicti Abbatis, qui multum laboravit pro Ordinariis nostri Ordinis imprimendis, delegat Rdos Patres Sti Evodii ⁴⁰⁾, S. Martini ⁴¹⁾, Vallis Secretae ⁴²⁾ [377] et Clarifontis ⁴³⁾ monasteriorum Abbates, et hoc, assumptis una cum ipsis dilectis nostris in Christo filiis Vicario ⁴⁴⁾ et Priore Praemonstratensi cum prioribus et supprioribus monasteriorum praedicti S. Martini et Cuissiacensis ad visitandum videlicet et examinandum certum advisamentum, per iam dictum Abbatem Sti Iusti ⁴⁵⁾ ad nos et Capitulum transmissu, incipiens Vineam Domini Sabaoth ⁴⁶⁾, nec non concernentem ampliorem cultum divinum et Sanctorum, ut vitetur difformitas in Ordine et unanimitas in omnibus nostri Ordinis Conventibus observetur; qui quidem Patres et alii praemissi delegati, si huiusmodi advisamentum repererint esse conforme Ordinariis et laudabilibus consuetudinibus Ecclesiae Praemonstratensis, tunc praenominatus Abbatem Sti Iusti ⁴⁷⁾, autoritate Capituli Generalis, autorisare poterunt ad secundum Ordinarium una cum contentis in iamdicto advisamento imprimendum iuxta et secundum decisionem et ordinationem praenominatorum Commissariorum delegatorum.

Item, Capitulum ordinat commissionem fieri ad Priorem videlicet Scholarium Parisius, nec non ad omnes et singulos Ordinis nostri subditos dirigendum, quatenus si eisdem possibile fuerit, capiat, etiamsi opus fuerit cum brachii saecularis auxilio, fratrem Iohannem

³⁹⁾ I. Cocquerel.

⁴⁰⁾ Nomen ignotum.

⁴¹⁾ A. de Fonte.

⁴²⁾ P. de Lyons.

⁴³⁾ Iohannes.

⁴⁴⁾ A. de Fonte.

⁴⁵⁾ I. Cocquerel.

⁴⁶⁾ Cfr. supra, n. 15.

⁴⁷⁾ I. Cocquerel.

Matisart ⁴⁸⁾, Religiosum praedicti monasterii Sti Iusti nunc apostatam fugitivum et excommunicatum, et tunc eum pro sua salutari correctione reducant ad praenominatum monasterium, iuxta et secundum demerita sua et enormitatem seu quantitatem excessuum suorum, vel ad monasterium Sti Martini in carceribus Ordinis puniendum, expensis tamen sui proprii monasterii Sti Iusti.

Item, visa supplicatione et audita querimonia nobis et Capitulo ex parte Religiosorum monasterii Domni Martini exhibita, conquerentium super victu et vestitu eorundem, Capitulum delegat Abbatem praedictum Sti Iusti ⁴⁹⁾, qui expensis praedicti monasterii ad id se transferat; necnon diligenter et veraciter se inquirat de antiqua observantia et laudabili consuetudine iam dicti monasterii super victu et vestitu Religiosorum praedicti monasterii; qua inquisitione facta Abbatem ipsius monasterii ⁵⁰⁾, sub poenis et censuris Ordinis tunc compellat ad praedictam laudabilem consuetudinem observandam, si repererit eandem minime observari; et hoc, si sacris canonibus et Statutis Ordinis non obviet. Insuper isdem Abbas Sancti Iusti ⁵¹⁾, delegatus noster, pro sanitate et incolumitate infirmorum praefati monasterii aliquid super addere poterit, habito respectu ad facultatem et quantitatem reddituum annuorum ipsius monasterii, dummodo id non enormem laesionem et notabile detrimentum in hoc non patiatur.

Item, quoniam ex fideli testimonio et relatione iam dicti Abbtis monasterii Sti Iusti ⁵²⁾, Capitulum sufficienter certioratum extitit super probitate vitae et sufficienti scientia dilecti nostri in Christo filii fratris Nicolai Fourminal, ipsius monasterii expresse professi, ea de re Capitulum praedicti Abbatis supplicationi annuit et consentit [378] quatenus Prior Scholarium Parisius possit et valeat ipsum fratrem autoritate nostra et praedicti Capituli praesentari Venerabili Domino Decano et sacrosancto coetui facultatis Theologiae pro supplicatione et adeptione primi gradus ipsius facultatis, ut tandem futuris temporibus praedictus frater in ipso Ordine fructum salutiferum facere queat, possit et valeat.

Item, quia tenore informationum per dilectum fratrem nostrum in Christo filium fratrem Antonium Froment, Priorem claustralem monas-

⁴⁸⁾ De ipso iam superius sermo factus est : pp. 109 ; 159.

⁴⁹⁾ I. Cocquerel.

⁵⁰⁾ David du Bus. Cfr. supra, p. 118, n. 51.

⁵¹⁾ I. Cocquerel.

⁵²⁾ Idem.

terii Thenoliensis, super vita et moribus fratris Antonii le Bon, Religiosi eiusdem monasterii veraciter factarum, didicimus praedictum fratrem super lapsu carnis et notabili proprietate in non minimum ipsius Ordinis nostri scandalum, opprobrium et vituperium graviter diffamatum esse. Eapropter ne tanta scelera praefati fratris maneant inulta et impunita, Capitulum decernit et ordinat iam dictum fratrem poena carceris per tres menses, misericordiam, iustitiae rigorem praefendo, in monasterio Sancti Martini Laudunensis esse puniendum, ut poena eiusdem caeteris cedat in exemplum.

Item, Capitulum annuit et concedit perfectam et plenariam participationem orationum et suffragiorum Revmo in Christo Patri et Domino Cardinali du Bellay, vulgariter et communiter nuncupato, necnon Parisiensi Episcopo ⁵³); et hoc, intellecto quod in dies et quotidie operam dat et immittit apud Regiam Maiestatem pro tuitione Iurium et libertatum ipsius Ordinis.

Item, pro iuridica et salutari Reformatione monasterii Praemonstratensis, Capitulum ordinat omnes et singulos articulos infra decisos, quos praecipit per omnes et singulos religiosos sub poenis et censuris pariformiter infra descriptis inviolabiliter observari.

Imprimis, decernit et ordinat Capitulum quod de caetero pecuniae, grana et vina, quae dabuntur et distribuentur pro victu et nutrimento ipsorum religiosorum, fideliter et iuste distribuentur per religiosum vel per religiosos Vicarium praedicti monasterii ordinatos seu deputatos. Qui quidem religiosi provisos seu dispensatores victualium in ultimo die cuiuslibet hebdomadae veram et iustam rationem villi-cationis suae tam in praesentia praefati Vicarii quam Prioris, Supprioris et seniorum praedicti monasterii reddituri curent; necnon computum fidelem victualium per eos expositorum seu factorum Vicario generali Reverendissimi Domni ac Domini Cardinalis Pisani, eiusdem monasterii Abbatis commendatarii, quoties voluerit et petierit, eidem praefatum computum exhibere et praesentare habebunt; praelibatis insuper religiosis ne super pecuniis, vino et grano necnon refectione corporali facta et assumpta, ex his quae superfuerunt, aliquam singularem seu specialem et particularem inter eos partionem seu divisionem faciant, sub poena latae sententiae excommunicationis inhibendo, absolutionis videlicet eorumdem, qui incurrerint praedictam

⁵³) Cardinalis Iohannes du Bellay archiepiscopus erat Parisiensis, annis 1532-1511. Cfr. B. GAMS, *Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae*. Graz, 1957, p. 597.

⁵⁴) A. de Fonte.

excommunicationem, ipsi Vicario Generali seu ipsis ab eo deputatis praecise [379] reservata. Quod si quae refectione corporali eorundem assumpta superfuere, ea pauperibus erogari praecipimus.

Insuper, ordinat Capitulum quod facta seu negotia conventus tractentur per Vicarium ac Priorem, Suppriorem et Seniores ipsius monasterii, iuxta et secundum tenorem Statutorum Ordinis, cum maturo consilio praefati Vicarii Generalis seu per ipsum deputatorum; praecipientes praedicto Vicario quatenus si quos religiosos iamdicti monasterii reos et culpabiles seu convictos super inordinata abscissione agnorum ipsius monasterii repererit, ut eos poena suis delictis condigna affligat, ut sic poena ipsorum cedat caeteris in exemplum.

Item, praecipit Capitulum quod fiat monitio ad monendum unica monitione pro trina sub poena excommunicationis latae sententiae omnes et singulos qui, suae salutis immemores, iniuste et fraudulenter furati sunt seu rapuerunt bona mobilia praetacti monasterii nec non occiderunt seu interfecerunt equum cuiusdam nobilis Itali in praedicto monasterio a paucis diebus residentis; et hoc absolutione delinquentium (si qui fuerint) praedicto Vicario seu deputatis per ipsum reservata.

Insuper inhibet Capitulum praenominatis Religiosis ne de coetere frequentent hospitium seu curiam Abbatis, sed in claustris resideant, orationi vacando nec officinas ipsius monasterii in Statutis prohibitas intrent ac visitent, seu ipsum monasterium ipsos Vicarius exire permittat nisi de consilio medici, quo tunc eo casu contingente, idem Vicarius Vicarium Generalem iamdicti monasterii super hoc certiores reddet, ut eisdem iustis et salutaribus mediis provideatur.

Item, ordinat Capitulum quod divisiones interiores hortarum sint patentes et manifestae nec non ex lignis, non de lapidibus constructae. Quod si aliter constructae sint, destruantur una cum domunculis et columbariis in ipsis hortis constructis et existentibus, prout iam et antehac per nos et Capitulum Generale decisum et ordinatum fuit.

Praeterea saepedicti monasterii honori et decori necnon malitiis hominum anhelitu amplo Capitulum obviare cupiens, inhibet ne de caetere praedicatio in ipso monasterio fiat ad populum, sed praecise et dumtaxat ipsis religiosis in loco capitulari, horis, diebus videlicet et temporibus congruis, decentibus et ordinatis. Quod si Vicarium contingat quamdam praedicationem seu exhortationem velle populo facere, tunc eam faciat extra id monasterium, videlicet in sacello Divi Norberti, et hoc ipsis Religiosis in dicto monasterio seu claustris residentibus.

Item, quoniam Reverendus Pater Sti Martini ⁵⁴⁾, in cursu suae visitationis, in praedicto monasterio factae, reperit fratrem Aegidium de Clerfay, eiusdem monasterii Religiosum, multis criminibus videlicet rebellione et inobedientia irretitum, ac super lapsu carnis sufficienter convictum, necnon in persona Prioris percussorem, quem manu armata invasit; Capitulum itaque suis praedictis exigentibus demeritis, excessibus et delictis emittit [380] ipsum ad monasterium Cuissiacense usque ad biennium, ibidem viginti dies gravioris culpae peracturum. Et ne dictum monasterium nimio Religiosorum numero gravetur, Prior praedicti monasterii Cuissiacensis mittet unum ex Religiosis suis ad praefatum monasterium Praemonstratense, ibidem dicto durante biennio regulariter victurum.

Item, similiter Reverendus Pater Sti Martini ⁵⁵⁾, in cursu suae visitationis, invenit fratrem Antonium Chastellain, eiusdem monasterii religiosum, super lapsu carnis sufficienter convictum adeo quod quamdam mulierem viduam, ipsa invita et renuente, vi et violentia rapuerit, quae eundem de ipso raptu accusavit. Ea de re, Capitulum praefati fratris saluti consulere peroptans ipsum, misericordiam iustitiae rigori praeferendo, ad monasterium de Stella usque ad triennium emittit, ibidem videlicet triginta dies gravioris culpae peracturum, et loco sui seu ipsius Abbas praedicti monasterii ⁵⁶⁾ mittet unum ex Religiosis suis dicto durante triennio ad saepe dictum Praemonstratense monasterium.

Insuper, quoniam praedictus Reverendus Pater Sancti Martini ⁵⁷⁾, in praemisso cursu suae visitationis, comperit fratrem Antonium Jourdieu, praefati monasterii Praemonstratensis religiosum, super notoria et evidenti inobedientia sufficienter convictum, mandatis videlicet et salutaribus praeceptis maiorum et Superiorum ipsius monasterii minime parendo et obediendo; nec non super lapsu carnis graviter diffamatum, eumque multoties maximam animae suae iacturam nec non in nimium Ordinis dedecus, vituperium et opprobrium, domum cuiusdam mulieris suspectae frequentare, Capitulum itaque sciens et cognoscens quod facilitas veniae incentivum praebet delinquendi, ne tanta facinora remaneant inulta et impunita, emittit ipsum ad monasterium Vallis Serenae, ibidem videlicet poenam viginti dierum gravioris culpae peracturum. Quibus peractis, humillimae

⁵⁵⁾ A. de Fonte.

⁵⁶⁾ Idem.

⁵⁷⁾ Idem.

domini Gubernatoris Couciacinensi annuendo supplicationi, isdem frater ad monasterium Praemonstratense revertetur, ibidem videlicet instante et durante tempore hostili prout caeteri Religiosi ipsius monasterii in omnibus et per omnia sub disciplina regulari victurus et potissimum seu praecipue divinum servitium frequentando, ac una cum aliis Religiosis in dormitorio iacendo, ac nullatenus ipsum monasterium exeundo ac maioribus in omnibus et per omnia parendo et obediendo. Attamen Capitulum ordinat quod quamdiu in ipso monasterio residentiam faciet, tertia pars sui Beneficii in alimoniam et victum Religiosorum praedicti monasterii convertetur et cedet. Quodsi contingat ipsum iterum et denuo praedictae mulieris suspectae domum frequentare, et praesentis constitutionis seu diffinitionis praevaricationem esse et existere, tunc correctione suis excessibus condigna facta et praemissa, tandem ad beneficium suum remittetur, ibi videlicet populum docturus et officium veri et boni pastoris peracturus.

Item, humilis supplicatio nobis et Capitulo Generali ex parte nostri in [381] Christo filii fratris Antonii Mouny, presbyteri religiosi ac supprioris monasterii Sti Martini Laudunensis, quatenus eundo (il veult dire dignetur) donare licentiam ut ipse beneficium curatum in Missy, quod obtinet a praefato monasterio Sti Martini dependens, fratri Ioram, nepoti suo presbytero et Religioso praedicti monasterii resignare possit, prout iam a paucis diebus citra Rdo Patri eiusdem monasterii Abbati ⁵⁸⁾ suo humiliter supplicaverat. Praescriptae igitur supplicationi respondendo sciens et cognoscens huiusmodi viam cessionis esse per diffinitiones Capituli Generali antehac decisas prohibitam, ex qua etiam multa et varia certa sunt scandala, eo quod viam aperiat quod multi ignari et inidonei seu incapaces promonentur in praeiudicium populi et scandalum Cleri. Ea de re diffinit quod Praelati Ordinis habitum deferentes non admittant tales cessiones, insequendo decreta Patrum; lex enim divina maledictum declarat qui opus Dei facit negligenter; et Theologi dicunt Praelatum esse acceptatorem personarum qui consanguineos in beneficiis ecclesiasticis praeservat spretis idoneioribus et maturioribus. Quapropter Capitulum ordinat Praelatos Ordinis, qui tales cessiones in et contra constitutiones nostras facere et admittere praesumpserint, censuris Ordinis suis excessibus condignis esse puniendos; ipsos insuper omnibus honoribus et privilegiis nostri Ordinis privandos esse declarando.

⁵⁸⁾ A. de Fonte.

Item, intellecto damnabili et scandaloso regimine fratris Simonis Crenyer, Religiosum monasterii Camerae Fontis et potissimum attentis et consideratis multis apostasiis ipsius; Capitulum itaque iniquae et perfidae maliciae ipsius obviare cupiens, ordinat eum poena disciplinae corporalis in consistorio Patrum et tandem per duos menses poena carceris in monasterio Sti Martini esse puniendum, et eodem durante tempore singulis quartis et sextis feriis pane et aqua esse cibandum et reficiendum.

Item, et ne Capitulum vitio ingratitude arguatur, annuit et consentit quod probissimus vir Iohannes Bigault, mercator Parisiensis, habeat et possideat veterem aulam nostri Collegii Parisiensis usque ad terminum sine aliqua ex instante et durante tempore pecuniari solutione (sic!). Et hoc in recognitionem laborum per ipsum in reparationem praedicti Collegii assumptorum, viso et intellecto quod nemo suis sumptibus seu propriis stipendiis militare teneatur.

Item, super supplicatione Capitulo per Religiosos Sancti Mariani Altissiodorensis humiliter exhibita, conquerentes et dicentes fratrem Emundum Coustant, Religiosum et Vicarium seu firmarium temporalem factum ipsius monasterii multa gravamina eisdem afferre et facere, tum primo, quoniam cupiens facere fructus suos, ipsos tenuissime et minus sufficienter prout per Visitatores decisum fuerat, in victu tractat et a societate et consortio eorundem in civitate Altissiodorensi moram trahendo seipsum tractat ac seipsum congregat; tum 2. quoniam numerus Religiosorum per praedictum Visitatorem ordinatus, nunc in praenominato [382] monasterio in non minimum cultus divini necnon ipsius monasterii dedecus, desolationem et diminutionem minime habetur. Eapropter praefatorum monasterii, Religiosorum honori, dedecori et desolationi, Capitulum providere cupiens, decernit commissionem Rdo Patri monasterii Capellae ad Plancas ⁵⁹⁾, fieri, quatenus assumpto secum Ordinis Praelato seu Canonico litterato diligenter et attente, Deum videlicet prae oculis habendo, praemissum monasterium visitet et reformet; et potissimum super articulis in ipsa supplicatione contentis veraciter inquirat; nec non super vita et moribus fratris Iohannis Banneau, eiusdem monasterii Religiosi; qua inquisitione facta, tam in victu, vestitu et numero Religiosorum, quam super omnibus et singulis aliis quaerendo fore honesta et necessaria videbuntur, plenariam

⁵⁹⁾ I. le Sellier de Moireul. Cfr. supra, p. 4, n. 11.

Ordinis impartitur potestatem et auctoritatem super ipsis disponendi et ordinandi.

Item, Capitulum praecipit commissionem triennalem fieri ad Abbatem monasterii Stae Mariae in Nemore ⁶⁰⁾ cum plenaria potestate, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria tam in capite quam in membris in Circaria Lotharingiae consistentia. Et potissimum in ipsa commissione inseratur clausula quatenus sub poenis et censuris Ordinis omnes et singulos Religiosos praefatae Circariae in omnibus et per omnia iuxta et secundum Statuta seu laudabiles constitutiones Ordinis vivere faciat.

Item, super validitate aut annulatione quorundam contractuum factorum seu fieri speratorum per Rdum Patrem Sti Martini ⁶¹⁾ et eius Conventum ex una, et Antonium Martin viticolam ac Arnulphum de Longueville, nec non Michaellem Carpeau in vico de Voges commorantes partibus ex altera, praetextu videlicet duarum peciarum situm tenentium in territorio de Thiergy situatarum in loco dicto au Chaisneau novem homatas vel circiter continentium, similiter cum una pecia vinearum in praescriptis itaque territorio et loco situata unum Jalletum vel circa continentem, Capitulum auctoritatem et potestatem suam impartitur Rdis Patribus monasteriorum Clari Fontis ⁶²⁾ et Loci Restaurati ⁶³⁾ et cuilibet eorum in solidum ad se informandum prout praemittitur super commodo aut detrimento eorundem contractuum. Qui quidem Patres si repererint praelibatos contractus in utilitatem praelibati cedere, auctoritate nostra ipsis delegata confirmabunt; si non, reiciant et infirmabunt.

Item, Capitulum similiter auctoritatem et potestatem dat et impartitur, modo scilicet et forma praemissis, Abbatibus monasterii Loci Restaurati ⁶⁴⁾, Clarifontis ⁶⁵⁾ et Vallis Secretae ⁶⁶⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad se veraciter inquirendum super utilitate et detrimento alterius conventionis factae per iam dictum Abbatem ⁶⁷⁾ et Conventum Sti Martini et Nicolaum le Vasseur, viticolam in [383] oppido de

⁶⁰⁾ N. Thuilier. Cfr. supra, p. 33, n. 47.

⁶¹⁾ A. de Fonte.

⁶²⁾ I. Niguet.

⁶³⁾ A. Claret.

⁶⁴⁾ Idem.

⁶⁵⁾ Iohannes.

⁶⁶⁾ P. de Lyons.

⁶⁷⁾ A. de Fonte.

Bouyris commorantem, ratione videlicet aliquarum certarum peciarum, vinearum, pratorum, terrarum et hortorum in territorio de Bouyris et Virgis situatorum.

Postremo, Capitulum delegat Rdos Patres monasterii Vallis Secretae ⁶⁸⁾ et Clarifontis ⁶⁹⁾ praescriptos in omnibus et per omnia, prout praemittitur, ad se debite et sufficienter informandum super certo contractu contrahendo seu fieri sperato inter saepedictos Abbatem ⁷⁰⁾ et Conventum Sti Martini et honestum virum Gobertum Dantart, de videlicet et super quarta parte una cum decima sexta parte in totali Curtis seu firmae de Magnyvillers, una cum omnibus appendiciis suis, specialiter et expresse in litteris desuper descripris nominatis.

Visitatores anni praesentis millesimi quingentesimo quadragesimi quarti ordinati sunt, prout sequitur :

In Circaria Noremanniae : Abbas Montis Dei ⁷¹⁾, ad triennium.

In Circaria Lotharingiae : Abbas Sanctae Mariae in Nemore ⁷²⁾, similiter ad triennium.

Caeteri Visitatores continentur prout in annis praecedentibus, iuxta et secundum tenorem litterarum a praefato Capitulo emanatarum.

Sic signatum. Ita est N. de Herissart, Ordinis scriba consistorialis cum parapho. Et infra Coulbault, notarius Ordinis Praemonstratensis.

Hanc copiam ex originali velis, sine dubio, corrigere, benevole lector, sed parce labori, potius ora pro me; quia etiam in ipsis solacismis concordat; fatere tamen concordiam deesse in bis repetito « obvient »; pro eo quod in textu est « obtinent »; sed id factum est ex violentia sensus qui requirit « obvient », et mea inadvertentia qua absente scripsissem, et cum originali errassem copisticae fidei amator. Item est hodie vigesima nona Ianuarii 1662. Et in fidem subscribo. fr. Gregorius du Crocq ⁷³⁾.

Praemonstrati non extant Acta Capitulorum Generalium ab anno 1544 exclusive ad annum 1552 exclusive. Et nescimus an istis annis intermediis fuerit aliquod celebratum Capitulum Generale. Hinc saltamus ad annum 1552um. (Ita in ms. ipse scriba du Crocq).

⁶⁸⁾ P. de Lyons.

⁷⁰⁾ Iohannes.

⁷¹⁾ A. de Fonte.

⁷²⁾ I. Ferey. Cfr. supra, p. 61, n. 71.

⁷³⁾ N. Thuilier.

⁷⁴⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

1545

Acta huius Capituli Generalis desunt. Dubio tamen non vacat anno 1545 celebratum fuisse Capitulum Generale.

Cardinalis Pisani abbas commendatarius erat Praemonstrati. Et spes videbatur adesse cardinalem illum officium suum abbatis in cuius executione parum curam agebat de gubernio Ordinis resignare velle. Amatus de Fonte, abbas S. Martini Laudunensis, nihil omisit ut illa solutio obtineretur. Cfr. P. E. VALVEKENS, *Le cardinal Pisani in Anal. Praem.*, XVII, 1941, p. 118-120.

Interim, abbas Godefridus Martini, abbas Floeffiensis, die 18 aprilis 1545, litteras misit abbatibus circariae Brabantiae, in quibus nuntiat cardinalem Pisani renuntiare paratum esse muneri suo abbatali Praemonstratensi. Additque abbas Floeffiensis abbates Brabantiae adiutorium suum validum-potissimum solvendo tallias annuas-prae-stare velle abbatae Praemonstratensi. Cfr. *Anal. Praem.*, XVII, 1941, p. 156 s.

Asservantur vero in archivo abbatae Tongerloensis, Capitula generalia, duo documenta sese referentia ad Capitulum Generale anni 1545; unum proveniens ab abbatibus circariae Brabantiae rogantibus ut conferentia institui posset in urbe extra fines Galliae sita, ut in illa sessione agi posset inter abbates Praemonstratenses de participatione Concilio oecumenico Tridentino. Alterum documentum refert litteras missas ex parte ipsius Capituli Generalis, die 5 maii 1545.

Duo illa documenta hic subiungimus.

1. *Abbates Circariae Brabantiae litteras mittunt Capitulo Generali* (aprilis 1545) : instituatur conventus Abbatum in urbe sita extra fines Galliae, in quo agere possent de participatione Ordinis Concilio Tridentino.

Reverendi in Christo Patres Domini et confratres sincerissimi.

Tametsi arduae iam communes nostrae causae merito nos impellant ut Capitulo Praemonstratensi proxime celebrando personaliter interessemus, ob diversa tamen itineris discrimina, tum ob alia nostra cum Illustrissimo Imperatore nostro negotia ante abscessum (quem in Germaniam parat) absolvenda, Reverendo in Christo Patri N ... causas nostras reverendis Paternitatibus vestris commisimus referendas.

Putamus vos non ignorare, Reverendi Patres, in quo discrimine (extremo fere) religio nostra christiana versetur, ac ea de causa Concilium Generale Tridenti indictum esse, quo Dei misericordia errores undique sparsi corrigantur; alioquin, nedum nostrae religioni Praemonstratensi, sed et toti christianismo non modicum imminet periculum. Quare, ut pro viribus huic malo obviemus et Ordinem nostrum Praemonstratensem ab iniuriis et molestiis quae in dies inferuntur tueamur, summe arbitramur necessarium ut aliqui, moribus et scientiae discreti, nostri Praemonstratensis Ordinis nomine et expensis nostris communibus deputentur et ad Concilium Tridentinum (ut rebus nostris tutius prospectum esse posset) mittantur et delegentur. Quicquid Reverendae Vestrae Paternitates religioni nostrae Praemonstratensi hac in re magis commodum fore putaverint, rogamus obnixè nos certiores reddant, vel locus nobis opportunus extra regnum Franciae, quo liberius coram per nostros utriusque commissarios his de rebus conferamus designetur, ut quibus legibus, condicionibus, mandatis et expensis ad dictum Collegium mittendum esset diffiniamus. In hoc tam arduo religionis nostrae christianae et Ordinis nostri negotio facilius R.P.V. (quid potissimum agendum erit) consilium praestabunt quae acta et munimenta priorum Conciliorum universalium isthic in archivis vestris detineantur; quae si examinentur, dubiis nostris plurimum nunc usui esse possent. Quod R.V.P. decreverint, ut piis et iustis vestris decretis decretis nos conformare possimus, quibus per Dei gratiam pro viribus acquiescere studebimus. Novit Deus Optimus Maximus, qui R. Vestras Paternitates conservet foelices.

2. *Capitulum Generale invitat abbates Brabantiae ut convenire velint in civitate Avesnes.* Sermo fiet de deputatione ex parte Ordinis mittenda ad Concilium Tridentinum et de resignatione cardinalis Pisani.

1545, maii 3.

Venerabilibus confratribus nostris Circariae Brabantiae.

Vestris litteris intelleximus, viri Patres confratresque in Christo charissimi, per vos unanimi consilio a nobis efflagitatum, cum districti variis ac arduis vestris negotiis Generali nostro Capitulo praesentes interesse non potuistis, ut sancta nostra Synodus ex grege nostro nonnullos et paucos designet, qui super gravissimis quibusque nostrae religionis negotiis eisque urgentissimis, maxime vero quae ad Concilium Generale Tridenti proxime celebrandum et monasterii Prae-

monstratensis restitutionem pertinet, vobiscum ineant colloquia; ut communibus votis quid super his agendum sit prospicere ac mature decernere pro nostrae religionis dignitate possitis. Vestris itaque piis ac sanctis desideriis non sine gratiarum actione gratulantes et, ut par est, abunde satisfactum iri cupientes, delegimus venerabilem confratrem nostrum reverendum Abbatem monasterii Sancti Martini Laudunensis ¹⁾, qui, ascitis Ordinis sindicis, assumptoque in partem sollicitudinis abbate Vallis Secretae ²⁾, vobiscum amplissime quantum opus erit fide, integritate et diligentia ea tractanda, statuenda atque executioni demandanda curabunt, quae vobis ad praesentis negotii et instituti rationem facere et opportuna esse pro vestra prudentia videbuntur. Quod ut omnimodius fiat, urbem Avenensem ³⁾ tamquam locum magis opportunum his rebus pertractandis delegimus, tempus vero constituimus circiter finem huius mensis aut initium proximi, si modo vestra negotia id ferre possint. Qua de re citissime quam fieri poterit curabitis facere certiore praefatum venerabilem abbatem divi Martini Laudunensis. ⁴⁾ Si quae vero hic sint munimenta priorum Conciliorum, quae ad rem facere possunt, dabit operam ut deferantur. Interim vos obsecramus obtestamurque ut solliciti sitis servare nobiscum, quemadmodum hactenus fecistis, unitatem Spiritus crescere, discordia res maximas dilabi. Omne siquidem regnum (ut ait Veritas) in se divisum desolabitur. Deus itaque pacis unanimes vos et incolumes servet.

Datum apud Praemonstratum, sedente ibidem Capitulo Generali anno Domini 1545 quinto nonas Maij.

Vestri Confratres in Christo,

Abbates Capitulum Generale celebrantes.

Reverendis in Christo Patribus Dominis ac Dominis Abbatibus Ordinis Praemonstratensis in Circaria Brabantiae constitutis.

In eodem Archivo Tongerloensi, asservantur litterae Abbatis Amati

¹⁾ Am. de Fonte. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

²⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

³⁾ Avesnes erat civitas in Gallia septentrionali, in hodierno dep. : Pas-de-Calais. Sermo hic fit de conventu intento Abbatum in civitate Avesnes. Addi tamen debet non constare ex fontibus hucusque notis hunc conventum de facto locum habuisse. Cfr. P.-E. VALVEKENS, *Le cardinal François Pisani in Anal. Praem.*, 1941, t. XVII, pp. 119 et 139.

⁴⁾ Am. de Fonte.

de Fonte, praesidis Capituli Generalis anni 1545, vi quarum abbati Tongerloensi ⁵⁾), iniungitur ut visitet Pastores Circariae. Litterae illae sic sonant :

Amatus de Fonte, Sacrae Theologiae professor, permissione divina ecclesiae seu monasterii Sancti Martini Laudunensis, ordinis Praemonstratensis, humilis Abbas, Reverendissimi in Christo patris et domini domini Francisci, miseratione divina tituli Sancti Marci diaconi cardinalis, Pisani nuncupati, ac monasterii Sancti Joannis Praemonstratensis, Laudunensis dioecesis, perpetui commendatarii, totiusque eiusdem Ordinis Praemonstratensis iudicis superioris ac generalis Reformatoris in spiritualibus Vicarius generalis; Et Abbatum eiusdem Ordinis Capitulum Generale.

Venerabili dilectoque nobis in Christo ... monasterii Tongerloensis nostri Ordinis abbati ... ⁶⁾), salutem in Domino perpetuam et in promissis diligentiam adhibere aequitatis ratio suadet et approbat ac contra illos nostri Ordinis subditos, nostro exigente officio, iusticia mediante debuimus sollicite procedere, qui suae salutis immemores et honorum prodigi a votis suae professionis aberrant et bonis exorbitatos moribus suisque superioribus in licitis et honestis obedire vilipendunt. Sane nuper sicut et alia magnificis et gravibus nostri Ordinis Praelatis aliisque personis fide dignis quibuslibet didicimus qualiter candor sacrae Religionis nostrae fama, laus, honestas perquam plurimum denigratur, imminuitur et scandalizatur in diversis locis super eo quod Religiosi curati seu nostras curas arare, obtinere et in parochiis consistentes, in tonsura, habitu et ornatu exteriori multipliciter difformati et maxime curiosi vitam lubricam ducere, et inhonesta exempla populo cui praesunt praebent, suique Praelati correctionem et iurisdictionem subterfugientes; quod dolenter didicimus. Eapropter de vestra discretione, diligentia et Ordinis zelo quam plurimum confidentes, vobis tenore praesentium in virtute salutaris obedientiae firmiter et districte praecipimus, mandamus et harum serie mandamus, committimus quatenus assumpto vobiscum aliquo nostri Ordinis praelato seu canonico honesto et Ordinis zelatore, omnes et singulos religiosos curatos in parochiis residentes seu curas obtinentes in Circaria Brabantiae constitutos, auctoritate nostra visitetis et reformetis, Deum Dominum prae oculis habentes, sollicite et attente corrigentes

⁵⁾ Annis 1530-1560, Arnoldus Strejters erat abbas Tongerloensis. Cfr. supra, p. 85, n. 26.

⁶⁾ Idem.

et reformantes. Itidem quae secundum Deum et Ordinem nostrum corrigenda et reformanda perspexeritis. Damus etiam vobis potestatem et facultatem convocandi omnes et singulas personas dictae Circariae tenentes curas parochiales coram vobis comparere vel ad eorum parochias et loca vos transferendi ut de vita etiam uniuscuiusque vestrum vos diligenter informetis. Et per favorem cognoscendae veritatis valeatis procedere. Tenore praesentium vobis committitur textus habilitatis ac cautelae omnes et singulos dictae Circariae canonicos et si qui fuerint voce tantum ut in institutione per vos facienda vocem habeant in suis dispositionibus tangentibus membra et caput. Et si quae per diligentem inquisitionem in ipsa Circaria inveneritis pacem et concordiam et mutuam dilectionem perturbantia, illa, ut vobis visum fuerit, in melius commutetis. Praecipientes itaque in vestris visitationibus faciendis, sub poenis et censuris eosdem Canonicos seu Religiosos eiusdem Ordinis parochiales ecclesias habentibus seu regentibus; necnon episcopis dioecesanis praesentetis, quibus ipsis dioecesanis episcopis praecise suis spiritualibus, Abbatibus autem suis seu Praelatis suis temporalibus et de Ordinis et Religionis observantia respondeant, prout in quodam Privilegio Clementis Papae sexti sub eodem indulto et concessio cavetur et habetur. Et si docti circatores seu visitatores beneficiatos dictae Circariae aliquos reppererint culpabiles, defectuosos, lubricos aut criminosos eos et eorum quoslibet secundum suorum exigentiam demeritorum seu eosdem Statua puniant, corrigant et castigant. Et, si opus sit, ad claustrum propter suarum exigentiam culparum ad disciplinae Ordinis susceptionem revocetis. Si vero aliquae controversiae ortae motae fuerint quas commode non possitis terminare, ad nostrum generalis Capituli futuri noticiam notificare curabitis. In horum praedictorum executionem et dispendium committimus vices nostras plenarias. Contradictores vero horum praedictorum, si qui fuerint, aut rebelles per excommunicationis sententiam appellatione postposita compescentes, invocato ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio. Et quidquid in praemissis feceritis nobis in proximo generali Capitulo referetis aut referri facietis. Datum et actum Praemonstrati, sedente ibidem nostro Capitulo generali. Anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto; dominica quarta post Pascha.

(Concordat praesens scriptum cum suo litteris originalibus collationatum).

Acta huius Capituli nota non sunt. Verum, decisiones nonnullae, in hoc Capitulo decretae, in aliis locis memorantur.

1. In *Actis Capituli Generalis anni 1552*, uti referuntur in ms. Laon 538, legimus, l.c., p. 388 :

Superiori anno Domini 1549, pro causis Ordinis negotia, libertates et privilegia Ordinis nostri Praemonstratensis concernentibus, Capitulum Generale, cupiens in omnibus et singulis monasteriis eiusdem Ordinis meliori modo quo potest praefata negotia, libertates et privilegia servare, ordinaverat venerabiles et discretos viros fratres Franciscum Bottée, theologiae doctorem ¹⁾, et Anthonium Jourdieu ²⁾, monasterii Praemonstratensis vicarium, assumpto sibi fideli notario, ad se transferendum in monasterium S. Martini ³⁾, quatenus in locis ordinatis ad conservationem chartarum et privilegiorum Ordinis usum nonnulla privilegia et chartulas invenirent, etiam de sacratis iocalibus et litteris obligatoriis eiusdem monasterii Praemonstratensis, per praefatos venerabiles viros vocato notario instrumenta fierent.

2. In *Actis Capituli Generalis anni 1557* (ms. Laon 538, p. 432), mentio habetur de quodam decreto illius Capituli, « celebrato anno Domini 1549, 19 mensis Maii », quo constat idem Capitulum integram portionem debitam et assignatam singulis Ordinis sacerdotibus, ipsi Bobeu ordinasse ⁴⁾.

¹⁾ Fr. Bottée. Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²⁾ A. Jourdieu. Contra ipsum Capitulum Generale anni 1544 decretum satis severum edidit. Cfr. supra, p. 181. In Capitulo Generali anni 1549, citatur uti vicarius abbatis Praemonstratensis, cuius eo tempore cardinalis Pisani erat abbas commendatarius. In eodem Capitulo anni 1549 ipsi iniungitur ut conficeret elenchum chartarum et privilegiorum Ordinis asservatorum in abbatis S. Martini Laudunensis. — In Obituario abbatis Praemonstratensis (ed. R. VAN WAEFFELGHEM, in *Analectes de l'Ordre de Prémontré*, 1909-1912, t. V-VIII, p. 24, dicitur illum obiisse die 11 ianuarii, quin annus obitus indicetur. In Capitulo Generali anni 1552, iterum sermo fit de inquisitione privilegiorum et chartarum Ordinis. Vide infra ad Cap. Gen. a. 1552.

³⁾ Abbatia S. Martini Laudunensis.

⁴⁾ Adrianus Bobeu, canonicus abbatis Praemonstratensis. In Capitulis Generalibus, in administratione centrali Ordinis, in vita Collegii Praemonstratensis Parisiensis plures functiones ipsi tributae sunt. Uti ex Actis Capitulorum Generalium inde ab anno 1554 clare patebit.

3. SERVATIUS DE LAIRUELZ, *Optica Regularium*, Mussiponti, 1603, haec habet de hoc Capitulo Generali : a. « Extant ordinationes anni 1601. a Reverendissimo Generali ⁵⁾ editae in suis Relictis, extantque Acta septuagesimi primi Capituli Generalis in Ordine nostro celebrati anno 1549, quo sequentes Proprietatis actus prohibentur damnanturque ut patet ex Articulis eiusdem Capituli, quae vidi in monasteriis Bellae Vallis et ex Relicto D. Iudoci Cocquerel, Ordinis nostri Vicarii Generalis ⁶⁾, quod edidit in Lotharingia, anno notato ». (LAIRUELZ, l.c., p. 151).

b. Idem LAIRUELZ, l.c., p. 158 haec habet de eodem Capitulo Generali : « Anno 1549, Capitulum Generale, teste D. Iudoco Cocquerel, Vicario Generali, in suo Relicto Lotharingiae, cuius haec sunt verba : « Ab hoc non eximitur Beneficiatus, quin ad minus semel in anno de conscientia sua sub poena excommunicationis, de administratione vero Templi sub poena proprietarii proprio Pastori integram reddere teneatur rationem ». Agit de Lairuelz, de observatione voti paupertatis et de reddenda ratione, singulis annis, administrationis bonorum beneficiatis confratribus commissorum.

4. In relicto abbatis generalis, de Longpré, edito in P. E. VALVEKENS, *Capitula Provincialia Circariae Sueviae* (1578-1688) in *Anal. Praem.*, 1925, t. I, pag. spec., p. 15, videmus abbatem generalem illum monasteriis Sueviae, inter alia, iniunxisse ut bonorum communitas servetur. Scribitque, inter alia, l.c., : « Nec est quod clametis illud esse novum. Non enim illud novum quod a senioribus Ordinis nostri Patribus fuit observatum. Et, quia fortassis illud vetustate obsoletum clamabitis, iuvet vos rogare, ut Capituli Generalis anni 1549 celebrati articulos perlustretis. Ibi enim, quod vetustate obsoletum putabitis, Patres, salutis ovium ac propriae memores, studiose renovaverunt. Testis huius rei completissimus est bonae memoriae Iudocus Cocquerel, Sacrae Theologiae Professor eximius, Sancti Iusti Bellovacensis Dioecesis Abbas et totius Ordinis nostri Vicarius, qui de tollenda illa pecuniae summa singulis religiosis distribuenda articulum in praefato Capitulo conditum in relicto, quod in monasterio Bassi-fontis ⁷⁾ edidit, his verbis testatus est : Capituli Generalis decisione

⁵⁾ Annis 1596-1613, Franciscus de Longpré abbas erat Praemonstratensis et Abbas generalis Ordinis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 529.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁷⁾ Abbatia Bassi Fontis (Basse-Fontaine) ad Circariam Franciae pertinebat; sita erat in dioecesi hodierna Trecensi (Troyes). Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, pp. 479-481.

prohibemus communitatis Praeposito ne ullam pecuniae quotam seorsim fratribus distribuere audeat, sed ut vita servetur apostolica unicuique distribuat sicut cuique opus fuerit ».

Acta huius Capituli Generalis nota non sunt. Capitulum autem tale locum habuisse currente illo anno, habemus testem J. et V. BARBIER, *Histoire de l'abbaye de Floreffe*, Namurci, 1880, qui p. 266 referunt abbatem Floreffensem ab illo Capitulo constitutum esse visitatorem Circariarum Floreffiae, Flandriae et Brabantiae. « Cette assemblée le délégua pour examiner les motifs qui empêchaient plusieurs abbés des circaries de Floreffe, de Flandre et de Brabant, d'assister aux réunions annuelles, et pour déclarer rebelles tous ceux qui s'en exempteraient dorénavant sans raison valable. On statua, en même temps, qu'il serait retranché aux religieux de Floreffe un tiers de leur portion de vin les jours de fête triple, et la moitié les autres jours, jusqu'à la liquidation des dettes de l'abbaye ». Agitur hic de abbate Floreffensi, Doyen ¹⁾.

¹⁾ Ioannes Doyen erat abbas Floreffensis, in dioecesi olim Leodiensi, nunc Namu censi, annis 1548-1552. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 378.

(Ms. Laon 538, pp. 384-392).

[384] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo secundo, die vero decima quinta mensis Maii et sequentibus, in inclyto monasterio Sancti Iusti Bellovacensis ¹⁾, dicti Ordinis, celebrati per eiusdem Ordinis Abbates in praefato monasterio ad ipsius Capituli Generalis celebrandi causam seu negotia eius tractanda comparentes.

Quorum nomina sequuntur :

Dominus Iudocus Cocquerel, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Iusti Abbas, Revmi Domini Francisci, miseratione divina Sacrosanctae Romanae Ecclesiae diaconi Cardinalis Pisani nuncupati ²⁾, nec non praedicti monasterii Sancti Ioannis Praemonstratensis perpetui Commendatarii Vicarius Generalis.

Abbas monasterii Vallis secretae, sacrae Theologiae professor ³⁾.

Abbas monasterii Vallis Christianae ⁴⁾.

Abbas monasterii Vallis Serenae ⁵⁾.

Super ab ipso Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis ordinandorum inchoatione, Imprimis ordinatum est quod in hac capitulari Congregatione in qua totius Ordinis summa residet autoritas, ob Praelatorum paucitatem, quae evidenti bellorum necessitate seu causa provenit; quemadmodum hactenus observatum est, ita similiter Abbates in ipso monasterio personaliter comparentes erunt diffinitores,

¹⁾ Huius abbatiae Cocquerel abbas erat.

²⁾ I. Cocquerel. Vide supra, p. 37, n. 4.

³⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ Abbas Vallis Christianae (Val-Chrétien, in dioecesi Suessionensi) decessit 1541. Anno 1557 Gerardus Gibault abbas erat Vallis Christianae; non constat quo anno munus abbatiale suscepit. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 534.

⁵⁾ Annis 1543-1558, Ioannes Bonnard abbas erat Vallis Serenae (Valséry) in dioecesi Suessionensi. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 539.

assistentibus magistris nostris Francisco Bottée ⁶⁾ et Reginaldo du Puis ⁷⁾, Theologiae professoribus, necnon Priore celeberrimi monasterii Praemonstratensis. Ad cuius Capituli Generalis executionem procedendum, dicente Propheta : In Ecclesiis benedicite Dominum, ut Dominus noster ab iis qui professione sunt assumpti in sortem Domini, laudetur, glorificetur, et benedicatur, ordinatum est quod Missas celebrandas consuetas, Vallis Serenae Abbas ⁸⁾, magister noster Bottée et Prior Praemonstratensis ⁹⁾ celebrabunt; qui quidem Prior et etiam Procurator Praemonstratensis in cantu et ceremoniis servandis Chorum regent.

Item, Praelatorum in hac Capitulari Congregatione non comparentium excusationes Vallis Christianae ¹⁰⁾ et Vallis Secretae ¹¹⁾ Abbates recipient; cognitaque causa excusationum si dignam reppererint cum Priore Sanctae Trinitatis Ordinis Syndico, super contumacia contra personaliter non comparentes concludent et iudicabunt concludenda.

Item, collectas seu contributiones quas Tallias appellamus Capitulo [385] generali pro Ordinis Praemonstratensis privilegiorum et communium negotiorum conservatione per omnium et singulorum monasteriorum dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate debitas, Sanctae Trinitatis Prior ¹²⁾, praefati Ordinis Syndicus et Praemonstratensis Procurator fideliter recipient et de sumptibus et per eos receptis certam compotorum Auditoribus fideliter rationem reddent.

Super quadam Collectarum receptione, ne super earum expensis dubietas oriri queat, Capitulum Generale delegat Rdos Patres Sti Iusti ¹³⁾ et Vallis Secretae ¹⁴⁾ Abbates, doctores, ad de illis plene

⁶⁾ Fr. Bottée. Cfr. supra, p. 43, n. 57.

⁷⁾ Reg. du Puy erat canonicus S. Martini Laudunensis. Plurimis Capitulis Generalibus interfuit. Erat Dr. in sacra Theologia. Cfr. P.-E. VALVEKENS, *Le Collège des Prémontrés à Paris au seizième siècle* in *Anal. Praem.*, 1940, t. XVI, p. 23 s. Sub cardinali de Lorraine, inde ab anno 1548, abbate commendatario S. Martini Laudunensis, ipsi du Puy committitur vicariatus in spiritualibus S. Martini. Tali titulo interest Capitulo Generali anni 1554.

⁸⁾ I. Bonnard.

⁹⁾ Prior Praemonstratensis tunc erat Ioannes Louys, qui postea (p. 202) dicitur notarius fidelis Capitulo.

¹⁰⁾ G. Gibault?

¹¹⁾ Petrus de Lyons.

¹²⁾ Domus SS. Trinitatis Parisiensis (rue St. Denis) fuerat antea xenodochium et quasi domus refugii in urbe Parisiensi Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 520.

¹³⁾ I. Cocquerel.

¹⁴⁾ P. de Lyons.

audiendum et cognoscendum una cum caeteris abbatibus, qui in compotis dictarum contributionum redditioni interesse voluerint.

Item quia Pastoribus super sibi gregem commissum vigilare convenit, ut ad pascua dirigatur et lupis superventientibus secludatur via; Idcirco praesens Capitulum committit vices suas magistris nostris Francisco Bottée¹⁵⁾ et Dupuys¹⁶⁾ doctoribus, ad inquirendum videlicet, cognoscendum et se informandum super Religiosorum ac personarum dicto Generali Capitulo subditorum numero, et propter quam causam, an cum obedientia vel alias compareant, superque decenti rasura et habitu; necnon super apostasia, varietateque colorum eorumdem; et quod reppererint, praesenti Capitulo inthimabunt, ad contra eosdem procedendum prout Iuris fuerit et rationis.

Quibus omnibus et singulis tam Praelatis quam Religiosis Capitulum Generale inhibet et defendit ne hac capitulari congregatione durante sine Rdorum Patrum Sti Iusti et Vallis Secretae¹⁷⁾ Abbatum doctorum petita et obtenta facultate vel ab eisdem deputatis, quis ab ipso monasterio exire audeat vel praesumat; et qui huic Statuto contravenerit, iuxta Statutorum tenorem et rigorem decernimus ac volumus talem esse puniendum.

Ad quod peragendum deputati ad custodiam diligenter vigila-bunt; et, cum opus fuerit, specialiter tempore nocturno, tempore refectionis et consistorialis iudicii apud Rdum Sti Iusti Abbatem¹⁸⁾ Abbatem claves deponent, et de illis respondebunt.

Item, quia quod iustum est, iuste exequi debet, et ad Capituli Generalis auctoritatem spectat, omnes causas et omnia negotia cognoscere, examinare, tractare et diffinire, praesertim in locis in quibus Congregatio capitularis annuatim convenire solet; Idcirco Capitulum Generale committit vices cum plenitudine potestatis Rdo Patri Abbati Vallis Secretae¹⁹⁾, sacrae Theologiae professori, assumpto secum Praelato aut aliquo ipsius Ordinis zelatore Religioso, quem assumere voluerit, ad visitandum, inquirendum, informandum ac etiam reformandum idem monasterium Sti Iusti dicti Ordinis, Circariae Pontivi, tam in capite quam in membris et tam in spiritualibus quam in tempo-

¹⁵⁾ Vide n. 6.

¹⁶⁾ Vide n. 7.

¹⁷⁾ I. Cocquerel; P. de Lyons.

¹⁸⁾ I. Cocquerel.

¹⁹⁾ P. de Lyons.

ralibus et ad statuendum, decidendum et ordinandum in eodem monasterio quae vitae regularis concernunt statum, et ad puniendum, corrigendum et emendandum omnes defectus et excessus, si qui fuerint, in omnibus secundum quod equitatis et lex regularis disciplinae dictaverit, habitu respectu non [386] tantum ad professionis emissae exigentiam; sed quia propter plebem et publicam viam transeuntium, monasterii praefati locus ipsi Ordinis honori vel dedecori discernit.

Item, visa supplicatione fratris Antonii Pencheret, et fratris Antonii Judis requirentium quatenus ad proprium remittantur monasterium, videlicet dicti Pencheret ad Camerae Fontis, et Judis ad Branense coenobium, Capitulum praesens considerandis diligenter consideratis, praesertim super metu cadente in constantem virum aliis emergentibus periculis, quae verosimiliter ex eorum ad proprium monasterium regressu venire possent, ad obviandum huiusmodi damnis seu aliis scandalis ipsorum, declarat et diffinit dictum Pencheret in Branense et Judis in Camerae Fontis coenobiis, sub regularis disciplinae esse remanendum; et hoc usque ad eiusdem Capituli Generalis revocationem, praeferendo tamen misericordiam rigori iustitiae, quin condignam suis demeritis parum humiliter sustinuerunt, eosdem et quemlibet eorum ab omnibus censuris et poenis et etiam irregularitatibus, si quae incurrerint, absolvimus et ad honores restituimus Ordinis.

Item, ad ipsius Capituli Generalis aures pervenit quod quidam presbyteri Religiosi dum sine praesentatione et collatione per Ecclesiarum dicti Ordinis Praelatos regimen Ecclesiarum quae ab omni antiquitate dignitati Abbatiali annexae sunt simpliciter committuntur, ausu quodem temerario pro huiusmodi Ecclesiis capiendis necnon in titulum tenendis et possidendis a Summo Pontifice Bullas impetrare solent; Quia tales impetrationes sicut ad damnum monasteriorum emergunt, ita de Iure foundationis seu annexi beneficii per huiusmodi Bullas impetratas privari non possunt; idcirco Capitulum praesens ordinat tales impetrationes prorsus irritas et inanes, hoc addito quod qui huic Statuto contravenerint, non solum administratione beneficii quam habet privabitur, sed etiam incapax et prorsus inhabilis ad Ecclesiarum nostri Ordinis regimen reddatur, et ad claustrum, habita eorundem cognitione, cum punitione a proprio Praelato arbitraria, iuxta quantitatem delicti revocabitur et punietur.

Item, intellecta Abbatis et Conventus Marchasii Radulphi ²⁰⁾, queri-

²⁰⁾ Abbatia Marchasii Radulphi (Marcheroux) sita erat in dioecesi, olim Rotho-

monia super Prioris claustralis depositione et eiusdem ad suum beneficium emissionem, ut ibidem deserviat, propter varios suos excessus, dicentium Priorem deponi non debere, nec ad suum beneficium emitti, ex eo quod fructus sui beneficii ad sustentationem suam minime sufficiunt, et quod dicti Abbas et Conventus infra sui territorii ambitum, nulla sibi reservata portione congrua, omnes decimas percipiunt et colligunt; Capitulum volens debitae iustitiae reddendum esse utrique parti complementum, committit vices suas Rdo Patri Sti Iusti Abbati ²¹⁾ querelas et causas cognoscere, ruminare et diffinire, dictum Priorem deponere, si opus sit, eundemque ad sui beneficii regimen administrandum emittere, et alium capacem seu idoneum in sui locum nominare et instituere; et, si necessarium fuerit, pro sui sustentatione super decimarum fructibus congruam portionem eidem assignare et reservare.

Item, fideli relatione per Ordinis Syndicum et fratrem Antonium Moresset nobis facta seu eiusdem Prioris claustralis promissione de afferendo baculo pastoralis pro Capituli Generalis ornatu seu decoramento, pro Patrum Abbatum repraesentanda dignitate hactenus consueta; quia in veritate non stetit et in causa fuit quod alibi non potuit dicti baculi pastoralis recursus habendi, quia huiusmodi promissio quam non servavit et fidem negavit, vergit in Capituli Generalis dedecus, derisionem et contemptum; ut discat fidem in gravioribus causis servare, Capitulum delegat Rdum Patrem Sti Iusti ad se debite informandum super eiusdem Prioris malitia vel negligentia, et ad procedendum usque ad diffinitivam sententiam contra eundem, ipsum graviter puniendum secundum quod aequitatis fuerit et rationis, castigatus et emendatus discat suum magistratum non irritare et decipere.

Item, cum gladius spiritualis sit a malefactore semper timendus, non tamen laedit quempiam nec ligat nescientem, cum igitur in cursu visitationum pro causa etiam valde rationali plures censurae contra malefactores dentur, et eorum vestigia non amplius arceantur a malis et ad suum vomitum propter eorum ignorantiam non revertantur, Capitulum volens obviare tantis sceleribus labentes, culpas suas et scandala multa committere non verentur neque erubescunt,

magensi : Rouen; nunc vero Belvacensi = Beauvais). Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 556-558.

²¹⁾ I. Cocquerel.

ordinat, mandat et praecipit omnibus et singulis dicti Ordinis Visitoribus ut si pro causa rationabili malefactores gladio spirituali percusserint, huiusmodi censuras et poenas per eosdem in suae visitationis cursu latas proxime Capitulo sequenti intimare curent, rogantes, atque requirentes easdem in Registris Capituli Generalis apponi et inscribi, ut dictarum censurarum memoria non pereat, et earum timore ad suas impietates non revertantur (nota scribae du Crocq : Qui scait mieux lire l'original, le lise mieux).

Item, ad Capituli Generali notitiam pervenit quosdam Conventus se tam onerosos exhibere suis Praelatis atque Abbatibus, ut quantumcumque per Abbates monasteriorum ad suae utilitatem Ecclesiae certi quidem contractus initi fuerint, sigillare tamen differant et nolint, nisi petitas ab eis quottas pecuniarum prius recipiant, in qua pecunia per eosdem recepta Beneficiatos et alios qui non sunt in claustro commorantes comprehendere nolunt, et eandem pecuniam, imo et aliam in grano, vino, et alias quovis modo proveniente inter se dividere et partes facere non verentur; Capitulum volens unicuique sua Iura servare, suo edicto ordinat, ad Praelatorum auctoritatem [388] in quibus Praelatis, et non in Conventibus eorundem, tam in spiritualibus quam in temporalibus summa residet totius potestatis plenitudo, quoslibet contractus de suae Ecclesiae bonis inire et facere, benedictionem pecuniarum pro ipso Conventu taxare vel negare; et, si ad commodum seu augmentum Ecclesiae initi fuerint contractus, dictum Conventum sub censuris Ordinis et aliis poenis arbitrariis ad sigillandum cogere; sub poena etiam proprietatis et excommunicatione latae sententiae praecipere; quatenus quaelibet pecunia sive ex contractibus, ex bonis sibi assignatis aut alias quovismodo proveniens, inter se partialiter et seorsum non dividatur, sed sub uno Vestiario in communi pro singulorum subveniendis necessitatibus, quando occurrunt, remaneat.

Quantum ad Beneficiatos aut alios qui non sunt de Conventu, Capitulum decedit et statuit pecuniam ex contractibus proveniente ad solam Conventus communitatem pertinere, et non adeo qui in Conventu residentes non sunt; qui unde vivant et vestiantur habere debeant, cuius pecuniae soli claustrales gaudere debent fructibus: quia soli onera gravia ferunt, portantque sibi pondus diei et aestus. Si quae autem imposterum in praedictis partitio fiat, Praesidentes Conventuales de hoc respondebunt et poenam proprietati debitam sustinebunt.

Item, quia omnium Iure inferior Superiori, et subditus magis

magistratui obedire tenetur, ut potestas quae nonnisi a Deo est, relevetur et authorisetur si subditus humiliari et obedire contempserit sine dilatione poena inobedientiae et rebellionis graviter puniatur; quas punitiones per Praesidem Conventus fieri praecipimus, et mandamus fidemque maioribus contra inferiorem adhiberi volumus.

Superiori anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo nono pro causis Ordinis negotia, libertates et privilegia Ordinis nostri Praemonstratensis concernentibus, Capitulum Generale cupiens in omnibus et singulis monasteriis eiusdem Ordinis meliori modo quo potest, praefata negotia, libertates et privilegia servare, ordinaverat venerabiles et discretos viros fratres Franciscum Bottée, sacrae Theologiae doctorem et Antonium Jourdieu, monasterii Praemonstratensis vicarium ²²⁾, assumpto fideli notario ad se transferendum in monasterio Sancti Martini quatenus in locis ordinatis ad conservationem chartarum, privilegiorum, diligenter inquirerent, etiam in praefato monasterio Praemonstratensi, si ad totius Ordinis usum nonnulla privilegia et cartulas invenirent, etiam de sacratis localibus et litteris obligatoriis eiusdem monasterii Praemonstratensis, per praefatos venerabiles viros, vocato notario, inventaria fierent. Quae omnia et singula facta sunt, prout relatu iam dicti Bottée doctoris Capitulo nostro Generali innotuit. Nihilominus praefatum Capitulum volens semper suis gaudere privilegiis, decretis et ordinationibus, de eademque accurari, vult, ordinat et praecipit praenominato Bottée, eiusdemque monasterii Praemonstratensis religioso, assumptis [389] cum eo fratribus Ioanne l'Abbé ²³⁾, Ioanne Louys vicario et Priore praefati monasterii et notario fideli ²⁴⁾ ut se denique transferant in praefata monasteria et in eis perquirant in locis deputatis, certo sciant si de huiusmodi privilegiis, cartulis, litteris obligatoriis, etiam de sacratis localibus et de rescripto concernente Reformationem totius monasterii Praemonstratensis in manibus dicti Jourdieu commisso nihil diminutum aut deperditum a tempore in totius Ordinis dedecus et non modicum sit; Idcirco quidquid via diligentiae et sollicitudinis feceritis et perficiendo inveneritis, copiam illorum signis vestris in

²²⁾ A. Jourdieu. Cfr. supra, p. 181; 192, n. 2.

²³⁾ I. l'Abbé seu Labbe. In Obituario Praemonstratensi legimus de eius memoria, die 2 iunii : « fr. Johanneis Labbe, sac. necnon vicarii huj. eccl. et curati in Depville, qui secunda idus mensis Junii diem extremum clausit suum ».

²⁴⁾ I. Louys. Cfr. supra, n. 9.

originalibus communitam ut ad R^{dum} in Christo patrem monasterii Sti Iusti Abbatem ²⁵⁾, totius Capituli Generalis Vicarium Generalem reservabitur et manu tenebitur.

Item, audita supplicatione venerabilis fratris Francisci Bottée, sacrae Theologiae professoris ²⁶⁾, Collegii nostri Praemonstratensis Parisiis situati Prioris, Capitulum ordinavit et concessit licentiam et facultatem fratribus Thomae de Ham et Iohanni de Moncelle ²⁷⁾, eiusdem Ordinis religiosi expresse professis in monasterio Vallis Dei et Bellae Vallis, in eodem Collegio commorantibus et studentibus videlicet fratri Thomae de Ham, cursum sacratissimae facultatis Theologiae ingrediendi et sic per praefatum Priorem colendis Dominis Decano et magistris nostris doctoribus eiusdem facultatis Theologiae eundem praesentandi, si capacem repperint, sin autem reiciendi; fratri autem Iohanni de Moncelle cursum iuris canonici almae universitatis Pariensis ingrediendi, gradumque baccalaureatus adipiscendi; et hoc in honorem totius Ordinis, ut merita personarum eidem Ordini accrescere possint et valeant.

Item, visa supplicatione per R^{dum} Patrem Abbatem Sti Iusti ²⁸⁾, super certis contractibus per eundem et suum Conventum cum Iohanne Cocquerel et aliis fermariis censarum de Tresmoviller, Soutanel, Castillon le Plessier et aliarum terrarum, vinearum et locorum ad ipsum monasterium Sti Iusti spectantium et pertinentium, requirentis quatenus huiusmodi contractus initos confirmare vellemus et dignaremur; Capitulum itaque pro zelo desiderans profectum nostri Ordinis Ecclesiarum committit vices suas R^{do} Patri Abbati Vallis Secretae ²⁹⁾, sacrae Theologiae professori, ad se debite inquirendum, informandum, examinandum et cognoscendum de productis sibi contractibus dicti monasterii quibuscumque cum ea potestatis plenitudine; quod si praedictos contractus ad commodum et utilitatem ipsius Ecclesiae repperit. Eosdem nostra autoritate confirmabit et emologabit; si vero ad damnum et incommodum repperit, huiusmodi contractus infirmabit.

²⁵⁾ I. Cocquerel.

²⁶⁾ Fr. Bottée. Cfr. supra, n. 6.

²⁷⁾ Thomas de Ham postea erit abbas Vallis Dei (Laval Dieu), in dioecesi Remensi. In Capitulis Generalibus sequentibus saepe de ipso sermo erit; plurimis Capitulis Generalibus interfuit. — Iohannes de Moncel erat canonicus abbatae Bellae Vallis (Belval), in dioecesi Remensi.

²⁸⁾ I. Cocquerel.

²⁹⁾ P. de Lyons.

Atque ut boni publici totius Ordinis sollicitudinis diligentiae defectu non relinquatur seu negligatur autoritas, Capitulum Generale dat omnimodam auctoritatem Procuratori Ecclesiae Praemonstratensis petendi, requirendi et recipiendi contributiones [390] seu tallias tam pro retroactis annis quam pro praesenti anno in monasteriis Viro-mandensi, Montis Sancti Martini, Sanctae Elisabeth de Genliaco, Buciliensi, Thenoliensi, Cuissiacensi, Branensi et Carthovorensi; et de receptis quittance dandi. Quodsi solvere neglexerint aut recusaverint, iuxta Regiae Maiestatis patentes litteras coram Iudicibus ad quos spectat, via Iuris et rationis cogendi et compellendi, dummodo de illis dictus Procurator in proximo nostro Capitulo Generali apud Praemonstratum celebrando coram Ordinis Syndicos rationem fideliter reddat; qui quidem Procurator de rebus expensis in ipso Capitulo Generali faciendis diligenter providebit.

Item, quia multae refectiones seu reparationes in Collegio Parisiensi ob ruinas factas seu de proximo imminentes sunt faciendae; ideo Capitulum Generale committit vices suas magistro nostro Bottée, Sacrae Theologiae professori ³⁰⁾, Ordinis Syndico, ad inquirendum sufficienter super huiusmodi reparationibus. Quod si necessarias repererit, satisfacere curabit et de hoc super redditibus nostrae domus abbatialis Parisiensis.

Item, pro causis noviter emergentibus, Capitulum Generale committit vices suas Rdis Patribus Sancti Iusti et Vallis Secretae Abbatibus ³¹⁾, sacrae Theologiae professoribus et cuilibet eorum in solidum cum plenitudine potestatis omnia et singula Ordinis negotia cognoscere, tractare et diffinire, et pro libertatum et privilegiorum Ordinis conservatione ipsum Ordinem via Iuris et rationis tueri.

Item, intellecta supplicatione magistri nostri Fourminal, sacrae Theologiae professoris ³²⁾, requirentis quamdam commutationem certi cuiusdam redditus ad Prioratum seu Ecclesiam parochialem Sancti Luciani de Burioco spectantis et pertinentis, curiae Priori-Curato dicti loci pro aliis talentis seu bonis posse fieri, et super hoc informari. Quia hoc aequitati est consonum, Capitulum committit vices suas Priori Sanctae Trinitatis Parisiensis ³³⁾, Ordinis Syndico, ad se debite

³⁰⁾ Cfr. supra, n. 6.

³¹⁾ I. Coquerel; P. de Lyons.

³²⁾ N. Fourminal erat canonicus S. Iusti, in dioecesi Bellovacensi (Beauvais). Capitulis Generalibus sequentibus interfuit. In Actis Capituli Generalis dicitur S. Th. professor.

³³⁾ Cfr. supra, n. 12. Nomen huius Prioris ignoratur.

informandum, inquirendum, examinandum, et cognoscendum et si ad utilitatem dicti Prioratus fuerit, ipsam permutationem autoritate nostra confirmabit; sin autem, infirmabit.

Eodem tenore eidem Syndico committit vices suas.

Quia Pastoribus incumbit vigilare super gregem sibi commissum, ne, Pastore absente, supervenientibus lupis exponantur et dispergantur oves gregis, Ecclesiae maiorum nostrorum decreta insequendo, Capitulum volens ex debito officii saluti consulere, fratrem Nicolaum Mancroy ad proprii beneficii curam seu regimen de Praelati consensu emisit, prout praesentium per tenorem emittit deservendum. Si tamen pro aliquo tempore dictus Mancroy retardetur, quo minus possit in suo beneficio exigentibus ad hoc certis causis commanere, mandamus et etiam ordinamus eundem cum parentibus, amicis aut alibi posse commorari, dummodo in loco honesto et non suspecto talis habitatio sine scandalo fieri valeat et possit.

[391] Item, visa fratris Antonii Morelec, Religiosi Dei-Loci, dicti Ordinis Praemonstratensis, supplicatione, qua requisivit extra proprium monasterium, ad quod commode et sine Iuris sui detrimento adire non potest, de remedio sibi apprecando provideri, Capitulum cuique sua Iura volens conservare; ex quo a suprema Parlamenti Parisiensis Curia super alimentis, victu et vestitu sibi necessariis quam proprius Praelatus denegaverat, sententiam obtinuit; idcirco permittit licentiamque impartitur dicto fratri Antonio Morelec in loco honesto Parisiis, non scandaloso, nec suspecto commorari, dummodo sub obedientia Prioris nostri Collegii Parisiensis religiose vivat, et hoc, lite pendente contra proprium Praelatum, ut ius suum apud dictam Curiam tuendi et defendendi sibi relinquatur locus. Ea de causa magistro nostro Francisco Bottée, sacrae Theologiae professori, dat omnimodam potestatem et auctoritatem super quadam appellatione contra monasteriorum Sti Mariani et Sti Pauli Senonensis Vicarios Priores ³⁴⁾, dat omnimodam potestatem et auctoritatem super quadam appellatione contra monasteriorum Sti Mariani et Sti Pauli Senonensis Vicarios Priores per dictum Antonium interiecta plene cognoscendi, procedendi et usque ad sententiam diffinitivam diffiniendi.

Cum veri sit Pastoris conscientiam sui subditi cognoscere; itaque nobis veraciter innotuit multorum virorum proborum affirmationibus cum quibus conversatus est sub Regulari disciplina per triennium

³⁴⁾ Hoc tempore in his abbatiis erant Abbates commendatarii.

frater Iohannes Lefebure, Presbyter religiosus expresse professus monasterii Loci Restaurati, Ordinis Praemonstratensis, dioecesis Suessionensis, eum vere penituisse de peccatis pro quorum remissione mittebatur ad monasterium Sti Mariani Altissiodorensis eiusdem Ordinis; qui triennio elapso ad nos revertentem cum magno cordis dolore, peccatorum contritione, paterno affectu eum Capitulum super lapsu carnis saepius commisso, apostasia, conspiratione, irregularitate per eum quomodocumque contracta, caeterisque peccatis, restituendo eum ad sacrosanctae Ecclesiae sacramenta, Religionis honores absolvit.

Item, ad vitandum multorum scandalum, quae in Ordinis datis seu acceptis occasionibus frequenter emergunt casus; praesens Capitulum committit vices suas magistro nostro Francisco Bottée, sacrae Theologiae professori ³⁵⁾, cui dat omnimodam potestatem seu auctoritatem coram quibuscumque iudicibus ecclesiasticis omnes et singulos nostri Ordinis carceribus detentos petendi, requirendi et ad Ordinem ipsum pro administranda eisdem debita iustitiae complementa iuxta Ordinis Statuta seu privilegia ipsos recuperandi et restituendi; necnon singulos dicti Ordinis apostatas, fugitivos, vagabundos Parisiis et alibi ubicumque Ordini scandalosos capiendi et arrestandi, capique seu arrestari faciendi; et hoc expensis malefactorum seu monasteriorum ex quibus sunt professi, ne mala eorum vita in Ordinis dedecus atque opprobrium remaneat impunita.

Supplicatione per fratrem Iulianum Turmel, monasterii Beatae Mariae de Silleyo, dicti Ordinis Religiosum, nobis porrecta et exhibita quatenus pro asservatione propriae conscientiae in aliquo nostri Ordinis monasterio seu loco regulari aut alibi commorare possit; [392] Capitulum itaque volens de remedio opportuno, ne ovis de nostro grege pereat, dat atque impartitur licentiam seu facultatem dicto fratri Iuliano Turmel ad commanendum in aliquo nostri Ordinis coenobio seu loco regulari aut alibi, dummodo regulariter et sine scandalo ibidem vivere studeat. Et quia idem frater Iulianus in processu contra ipsum facto per fr. Iohannem de la Vallette, Religiosum monasterii Montis Dei religiosum, nostrum de hac parte commissarium deputatum, dicit se esse gravatum; ideoque Capitulum desiderans utrique parti debitum iustitiae administrare complementum, committit vices suas Priori monasterii de Falesia nostri Ordinis, ad cum plenitudine nostrae potestatis inquirendum, examinandum, procedendum, diffi-

³⁵⁾ Cfr. n. 6.

niendum quemdam processum dicti de la Vallette per ipsum supplican-tem et conquerentem factae, necnon terminandum et fideliter exequendum usque ad diffinitivam sententiam huiusmodi processus Iuris solemnitatibus observatis, secundum quod Iustitiae aequitas et lex rationis dictaverit.

Visa per Capitulum praesens cuiusdam Capellae seu Capellaniae nostrae Dominae de Laureto ³⁶⁾, infra metas et limites Prioratus Sancti Leonardi de sepibus, dioecesis Cameracensis, membri regularis a monasterio Sancti Salvatoris de Stella, Ordinis nostri Praemonstratensis, dependentis sitae, non super fructibus ipsius monasterii sed aliunde sufficienti dotatione, nec non in perpetuum novi beneficii regularis titulum non nisi eiusdem monasterii Religioso per ipsius Abbatem ³⁷⁾ tamquam patronum plena pace conferendae, et per dictum Abbatem ... erectione, requirit et supplicat a nobis quatenus huiusmodi erectionem confirmare vellemus atque dignaremur. Nos itaque pro zelo desiderantes profectum nostri Ordinis Ecclesiarum; visis et diligenter consideratis informationibus nostra autoritate emanatis, matura Patrum deliberatione praehabita, huiusmodi Capellaniae perpetuae Regularis non nisi dicti monasterii Sti Salvatoris de Stella, nostri Ordinis Religioso, per ipsum monasterii Abbatem Patronum pleno iure conferendae erectionem, secundum sui tenorem et formam, prout in litteris, quibus hae nostrae praesentes annectuntur, latius continetur, autoritate paterna et suprema, qua in hac parte fungimur, laudavimus, approbavimus, confirmavimus, et emologavimus, prout ipsam laudamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus, et emologamus praesentium per tenorem, in his decretum nostrum pariter et assensum interponentes.

Quia Abbates Insulae Dei ³⁸⁾, Beatae Mariae de Ressonio ³⁹⁾, de

³⁶⁾ Abbazia Stellae (l'Étoile), sita erat in dioecesi Carnutensi (Chartres). Huic abbatae incorporata erat paroecia Nostrae Domina de Loreto. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 21.

³⁷⁾ Annis 1516-1557, Andreas de Montesson abbas erat Stellae. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 23.

³⁸⁾ Abbas Insulae Dei (l'Isle Dieu), in dioecesi, olim Rothomagensi (Rouen), nunc Ebroicensi (Evreux), his annis, erat, uti videtur, Gilbertus de Limoges. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 43.

³⁹⁾ Abbas Ressoniensis, in dioecesi, olim Rothomagensi, nunc Belvacensi (Beauvais), hoc anno erat Abbas commendatarius. Ideo quodammodo mirum videtur talem Abbatem a Capitulo exprobrari eo quod Capitulo non intersit. Cfr. BACKMUND, o.c., t. II, p. 561.

Blancalanda ⁴⁰⁾, et Domni Martini, alias Sti Iudoci in nemore ⁴¹⁾, eiusdem Ordinis monasteriorum in hac Congregatione minime comparuerunt ut tenebantur aut legitime se excusaverunt; Idcirco praesens Capitulum instante et procurante Promotore eiusdem, praefatos Abbates contumaces reputavit.

Signatum : fr. Bobeu, Ordinis scriba consistorialis cum parafo ⁴²⁾.

Hac die 31 seu ultima Ianuarii 1662 haec copia concordat cum suo Praemonstrati servato originali. In fidem subscribo fr. Gregorius du Crocq ⁴³⁾.

⁴⁰⁾ Abbas Blancalandae (in dioecesi Constantinensi = Coutances), annis 1537-1557, erat Nicolaus Le Maistre II. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 20.

⁴¹⁾ David Du Bus. Cfr. supra, p. 118, n. 51.

⁴²⁾ De ipso iam sermo fuit in Capitulis Generalibus praecedentibus. Cfr. supra, p. 192.

⁴³⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 393-400).

[393] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo tertio. Die vero ultima mensis Aprilis et sequentibus diebus in collegio Praemonstratensi Parisiis, ad ipsum Capituli (!) Generale spectante, canonice per eiusdem Ordinis Abbates comparentes celebrati.

Quorum quidem Praelatorum in praefato Capitulo Generali personaliter comparentium nomina sequuntur :

Rdus Dominus Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Iusti Abbas, Revmi Domini Francisci, Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis Pisani nuncupati, monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis perpetui Commendatarii Vicarius Generalis ¹⁾.

Abbas monasterii Vallis Secretae, sacrae Theologiae professor ²⁾.

Abbas Albae Curiae ³⁾; Abbas Iovillaris ⁴⁾; Abbas Insulae Dei ⁵⁾; Abbas coadiutor Sanctae Mariae in Nemore ⁶⁾.

Super ordinandorum vero ab ipso Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis inchoatione, imprimis ordinatum est quod in hac capitulari congregatione, in qua totius Ordinis summa residet auctoritas, propter Praelatorum paucitatem Abbates comparentes erunt diffinitores, assistantibus sibi magistris nostris Francisco Bottée ⁷⁾, Reginaldo du Puy ⁸⁾, et Nicolai Fourminal ⁹⁾, sacrae Theologiae professoribus, una cum Baccalaureis in Theologia et multorum monas-

¹⁾ I. Cocquerel. Vide supra, p. 37, n. 4.

²⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

³⁾ Petrus le Courtiller. Cfr. supra, p. 4, n. 13.

⁴⁾ Iohannes Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

⁵⁾ Uti videtur, Gilbertus de Limoges. Cfr. supra, p. 207, n. 38.

⁶⁾ Nicolaus Thuilier. Cfr. supra, p. 33, n. 47.

⁷⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

⁸⁾ Cfr. supra, p. 197, n. 7.

⁹⁾ Cfr. supra, p. 204, n. 32.

teriorum Prioribus pro dicti Ordinis tractandis unanimiter in Dei nomine congregati.

Ad cuius Capituli Generalis executionem debite procedendum, ut Deus noster laudetur et glorificetur, ordinatum est quod Missas celebrari consuetas, Insulae Dei ¹⁰⁾ et Coadiutor Stae Mariae in Nemore ¹¹⁾ Abbates celebrabunt.

Item, quia scriptum est in Psalmis : Domine dilexi decorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae, ut ordo cantandi servetur et nulla confusio oriatur, frater Iohannes Despruets, Baccalaureus ¹²⁾ et frater Ludovicus Boulenger ¹³⁾ in cantu et caeremoniis servandis chororum regent et gubernabunt.

Item, Praelatorum in hac capitulari congregatione non comparentium excusationes, Vallis Secretae et Iovillaris Abbates ¹⁴⁾ recipient; quod si absentes indignos excusatione repperint de contumacia, contra absentes huiusmodi, Ordinis Syndico ad hoc instante, concludent et iudicabunt infligenda.

Item, collectas et contributiones quas tallias appellamus, pro Ordinis privilegiorum et communium negotiorum observatione per dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate Capitulo Generali debitas, magister noster Fourminal ¹⁵⁾ et Prior Sanctae Trinitatis Ordinis [394] Syndicus ¹⁶⁾ recipient; de quibus receptis et etiam in hoc Capitulo Generali expositis quibuscumque plene audient et cognoscent una cum caeteris coabbatibus et doctoribus, qui in compoto dictarum receptionum et expensarum redditioni interesse voluerint Rdi Patres Sancti Iusti et Vallis Secretae ¹⁷⁾ Abbates.

Item, quia Pastoribus supra gregem sibi commissam vigilare convenit, praesens Capitulum vices suas committit magistris nostris

¹⁰⁾ Gilbertus de Limoges.

¹¹⁾ Inde ab anno Dominicus Thuilier coadiutor erat abbatis S. Mariae in Nemore. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 66.

¹²⁾ Ioh. Despruets postea (aa. 1573-1596) erit Abbas Generalis et magnus Reformatior Ordinis. Cfr. P. E. VALVEKENS, *Acta et Documenta Joannis de Pruetis Abbatis Praemonstratensis* in *Anal. Praem.*, 1954-1958, t. XXX-XXXIV.

¹³⁾ Videtur istum tunc fuisse iuvenem Praemonstratensem, ratione studiorum commorantem in Collegio Ordinis Parisiensi.

¹⁴⁾ P. de Lyons; Ioh. Niguet.

¹⁵⁾ Cfr. supra, n. 9.

¹⁶⁾ Nomen huius Prioris non constat.

¹⁷⁾ I. Cocqueler; P. de Lyons.

Bottée, du Puis et Fourminal¹⁸⁾, ad inquirendum et se informandum super et de personis tam regularibus quam saecularibus ad ipsum Capitulum Generale supervenientibus et propter quam causam, si in habitu et rasura decenti, superque obedientia, varietateque colorum venerint, et quicquid repperint, praesenti Capitulo inthimare curabunt ut eisdem reddatur omnis iustitiae complementum.

Item, ad Capituli Generalis auctoritatem spectat omnes causas totius Ordinis cognoscere, tractare et diffinire, praesertim in locis in quibus congregatio capitularis convenit et congregatum celebratur; ne ergo in corpore huius Collegii ad ipsum Capitulum Generale pertinentis relinquatur morum deformitas, praesens Capitulum delegat et committit vices suas cum plenitudine potestatis Rdis Patribus Vallis Secretae et Iovillaris¹⁹⁾, assumptis secum fratribus idoneis quos assumere voluerint, ad visitandum, inquirendum, informandum, et etiam reformandum ipsum Collegium tam in Capite quam in membris²⁰⁾, et ad instituendum, ordinandum quae eorum statum vitae regularis concernunt; atque puniendum, corrigendum et emendandum omnes defectus et excessus, si qui fuerint, in omnibus et singulis, prout ordo aequitatis et lex rationis dictaverit.

Item, quia huiusmodi Collegium Praemonstratense non solum ad litterarum adeptionem, sed pro doctrina et moribus Religiosorum, ad augmentum et decorem totius Ordinis et studentium a Rdis Patribus Ordinis institutum est, ne in loco qui deservire debet honori, de caetero in Ordinis opprobrium, dedecus et scandalum morum relinquatur abusus; idcirco ad vitandum personarum gravium clamorem, qui super dicti Collegii studentium excessibus ad aures nostras (quod nisi dolentes referimus) pervenit; Capitulum Generale fratrem Adrianum Bobeu²¹⁾, in suo Vicarii officium cum magistro nostro Bottée, sacrae Theologiae professore²¹⁾ relinquit; quo praesente doctore dictus Bobeu de officio divino celebrando et parvis causis studentium se intromittet; praefatus vero Bottée, dicti Collegii Prior, si praesens fuerit, de omnibus et singulis omnium personarum tam Regularium quam saecularium et locorum rebus et causis inquirendum, infor-

¹⁸⁾ Cfr. supra, n. 8 et 9.

¹⁹⁾ P. de Lyons; I. Niguet.

²⁰⁾ Cfr. P. E. VALVEKENS, *Le Collège des Prémontrés à Paris*, in : *Anal. Praem.*, 1940, t. XVI, p. 23 s.

²¹⁾ Cfr. supra, p. 192, 208.

²²⁾ Cfr. supra, 43, n. 57.

mandum, examinandum, corrigendum, puniendum, tractandum et diffiniendum plene cognoscat. Cui quidem Doctori tamquam nostro in hac parte Vicario mandamus, et in virtute sanctae obedientiae praecipimus, quatenus omnes Religiosos nostri Ordinis tam in Collegio quam in hac civitate²³⁾ existentes, ad rasuram decentisque [395] habitus delationem, vitaeque regularis observantiam, et ad evitandum dictum remanere scandalum sub poenis et censuris Ordinis, necnon brachii saecularis invocatione et auxilio, si opus fuerit; et etiam sub poenis carceris, si rebelles et incorrigibles fuerint compellat et compellere faciat. Et si absens fuerit, magister Fourminal²⁴⁾, sacrae Theologiae professor, et in eius absentia, magister noster du Puys²⁵⁾, si praesens fuerit, Vicariatus officium perinde ac magister noster Bottée plene administrabit et exercebit. Qui quidem doctores, in quibus totaliter confidimus, de scandalis, criminibus, et excessibus in ipso Collegio, si ad eorum notitiam pervenerint, perpetratis, coram nobis respondebunt. Mandantes et praecipientes, quatenus iuniores antiquioribus praecedentiam deferant, et omnes Doctoribus in his quae ad Deum et nostrae Religionis seu eorum studia et statum pertinent, fideliter obediant, latine et humiliter eidem et simul invicem loquantur et respondeant; sine obtenta facultate Collegium non egrediantur, praeterquam ad lectionem; et hoc, sub poena gravis culpa. Sacerdotes et alii quicumque sine strepitu, confabulationibus et deambulationibus divino officio assistere tenebuntur. Clavis ianuae Collegii per dictum Vicarium Bobeu, et non per aliam personam custodietur et aperietur.

Item, quia ad aures Rdorum Abbatum et aliorum capitulariter congregatorum Ordinis Praemonstratensis pervenit quemdam contractum initum inter Patres et Conventus monasterii Praemonstratensis ex una, et Iohannem Vayeu et haeredis dicti Vayeu ex altera super casu seu firma Nanet, vulgariter nuncupata, et eiusdem dependentiis prout in litteris dicti contractus plenius continetur, in territorio de Attechy, dioecesis Suessionensis situata; pro illius contractus veritate cognoscenda super commodo vel incommodo dicti monasterii Praemonstratensis; Capitulum Generale decernit et delegat vices suas religiosis personis, fratribus Ioanni Haudecœur, Vicario, et Priori monasterii

²³⁾ Agitur de civitate Parisiensi.

²⁴⁾ Cfr. supra, n. 9.

²⁵⁾ Cfr. supra, n. 8.

Loci-Restaurati et Nicolao Manoeris, Curato de Selens Ordinis eiusdem cum fidei notario et cuilibet eorum in solidum, cum hac tantum conditione interposita, quod si eundem contractum ad commodum et utilitatem dicti monasterii Praemonstratensis repperint, confirmabunt, sin autem, infringent et annullabunt.

Item, visa supplicatione Prioris monasterii Sti Evodii de Brana necnon Religiosorum dicti Conventus obnixe requirentium ut frater Antonius Judis, Religiosus dicti monasterii de Brana antea emissus ²³⁾ in proprium monasterium per Capitulum Generale remittatur propter paucitatem Religiosorum, ut cultus perseveret divinus, chorique decore et Religiosorum munera sua observetur. Capitulum Generale dictorum Prioris et Conventus munera sua esse observetur. Capitulum Generale dictorum Prioris et Conventus supplicationi annuendo, dictum fratrem Antonium Judis, quia tempus suae emissionis adimplevit, in proprium monasterium ibidem sub disciplina regulari victurum remittit.

Visa similiter supplicatione fratris Iohannis Menuel, Priorem Conventus [396] Camerae Fontis et eiusdem Conventus, quatenus frater Antonius Pencheret, dicti Camerae Fontis monasterii Religiosus, prioribus annis in emissionem missus pristinae eorum societati restituatur; eo quod emissionis suae tempus debite complevit, et cum eo alius in supplementum divini servitii dicti monasterii Camerae Fontis a Capitulo ordinetur. Capitulum ordinat iam dictum Priorem Pencheret in proprium monasterium postmodum remittendum; prout iam dictum Priorem Pencheret in proprium monasterium nunc remittit. Et quoniam frater Iohannes Camus, religiosus monasterii Vallis Dei ob bellorum impetus, necnon eorumque incursiones, extra proprium monasterium existit; ne ulterius ubilibet locorum divagetur, Capitulum decernit ad dictum monasterium Camerae Fontis cum aliis regulariter victurum relegandum, et usque ad revocationem nostram transmittendum esse.

Item, Capitulum Generale committit vices suas Priori de Stella aut Suppriori eiusdem monasterii Religioso; et cuilibet eorum in solidum, ad debite se informandum super commodo vel incommodo tantum cuiusdam contractus initi inter Rdum in Christo patrem magistrum Iohannem de Bassey, in utroque Iure Baccalaureum Abbatem com-

²⁶⁾ Abbatia S. Evodii de Brana sita erat in dioecesi Suessionensi.

mendatarium monasterii de Jardo ²⁷⁾ et Conventum ex una, et Franciscum Vierle mercatorum partibus ex altera, super quadam domo de parochia Sti Stephani de Marant situata, una cum pratis, terris et omnibus pertinentiis et Iuribus in dicta parochia ad dictum monasterium pertinentibus; et quicquid de dicto contractu repererint, Capitulo Generali vel eius Vicario Domino Sancti Iusti debebunt inthimare, ut ab eodem si in commodum cedere videbitur; sin autem, annuletur.

Item, Capitulum statuit ut bibliopola N. imprimat Breviarium Ordinis Praemonstratensis ²⁸⁾, cui dat omnem potestatem ut privilegium obtineat a Praeposito Parisiensi, ne alius ab eo typis excudat idem Breviarium; simul atque Processionale cum parvis precibus horariis.

Item, visis informationibus super processu Prioris et Conventus Sti Iohannis Ambianensis ex una, et Abbatem dicti monasterii partibus ex altera, super excessu criminoso et homicidio perpetrato, ut per amplius in dictis informationibus continetur. Capitulum committit vices suas Reverendo Patri Abbati Albae Curiae et adiuncto secum fratri Nicolao Fourminal ²⁹⁾, sacrae Theologiae professori, ad super dictis informationibus inquirendum, testium depositiones audiendum et recolendum; et secundum hoc quod Iustitiae congruere repereint, executioni demandandum usque ad sententiam inclusive pronuntiandum. Quod si dictus R^dus Abbas Albae Curiae prae corporis valetudine comparere aut aliquo se conferre nequiverit, poterit dictum Fourminal subdelegare una cum fidei notario sibi adiuncto, qui dictum processum prosequatur et iudicet.

Item, ad requestam Domini Abbatis commendatarii Dei-Loci ³⁰⁾, Capitulum revocat vicariatum ab eodem Capitulo emanatum, factum fratri Iohanni Guerin, Priori monasterii Sti Mariani Altissiodorensis-idque in domo Dei-Loci dumtaxat.

[397] Item, Capitulum approbat concordatum initum inter fratrem Antonium Marlet, Religiosum monasterii Dei-Loci, dioecesis Suessionensis, Ordinis Praemonstratensis, et Iacobum Cantart, procuratorem et receptorem dicti monasterii Dei-Loci, nomine venerabilis et discreti viri magistri Iohannis Mesvin, alias Segonet, Abbatis Dei-Loci

²⁷⁾ I. de Bassey erat abbas commendatarius Loci Dei in Jardo, in dioecesi olim Pictaviensi (Poitiers), nunc Lucionensi (Luçon). Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 25.

²⁸⁾ Nomen bibliopolae in ms. non indicatur.

²⁹⁾ Petrus le Courtiller. De Fourminal, cfr. supra, p. 9.

³⁰⁾ I. de Bassey. Cfr. supra, n. 27.

perpetui commendatarii. Qui quidem Procurator promittet omnia et singula contenta in dicto concordato observare, observari et concedi seu ratificari facere per praedictum Dominum Commendatarium Dei-Loci ³¹⁾ constituentem, ea lege quod dicti Abbas et Procurator tenebitur restituere eidem Marleto acceptanti duodecim libras Turonenses pro ..., et singulis annis triginta libras Turonenses duobus terminis persolvendis, videlicet in festo Sti Iohannis Baptistae proxime venturi et festo Nativitatis Domini nostri Iesu Christi, et continuatis annuatim quousque aliter visum determinatumque fuerit per dictum Capitulum Generale Ordinis Praemonstratensis consentiens dictam summam omnes processus et quaecumque alia impedimenta illi et suis exhibita cessare et prorsus annullari; qui quidem determinationis similem contractum coram regiis notariis in Urbe Parisiensi commorantibus anno Domini millesimo quingentesimo tertio, die vero penultima mensis Aprilis eorundem signis manualibus subsignatum reperendum ad meliorem dicti contractus confirmationem curent.

Item, audita supplicatione magistri nostri Bottée, sacrae Theologiae professoris, ad hoc instantis, ut per Capitulum Generale fratri Carolo de Lassus ³²⁾ impartiaturs facultas in sacra Theologia facultate pro primo cursu supplicandi. Capitulum dicti Domini Bottée supplicationi locum relinquens, eundem fratrem Carolum de Lassus dignissimo decano caeterisque magistris nostris per dictum Dominum Bottée praesentari permittit, dummodo eum sufficientem et idoneum tempore et doctrina repperit.

Item, Capitulum revocando annullat commissiones datas et factas fratri Iohanni Guerin, Priori Altissiodorensi, et fratri Antonio Marlet ³³⁾, quae eis datae sunt tempore praeterito.

Item, ad audientiam nostram pervenit certum quemdam contractum pro victu et vestitu rebusque necessariis ad Conventum monasterii Sti Martini Laudunensis initum fuisse et per Illustrissimum Dominum Cardinalem Lotharingiae ³³⁾ dicti monasterii Abbatem commenda-

³¹⁾ Idem.

³²⁾ Estne iste Carolus de Lassus idem ac ille qui vocatur Iacobus de Lassus? De quo legimus in Obituario abbatae Praemonstratensis, die 24 Ianuarii: « fr. Iacobi de Lassus, in sacra pagina doctoris necnon prioris sancti Martini Laudunensis ». Qui erat Baccalaureus anno 1557. Cfr. L. GOOVAERTS, *Ecrivains, Artistes et Savants de l'Ordre de Prémontré*, t. IV, fasc. II, Bruxellis, 1914, p. 135.

³³⁾ Cardinalis Carolus de Lorraine erat abbas commendatarius abbatae S. Martini Laudunensis. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 512.

tarium, huiusmodi contractum ad dictorum victus, vestitus, rerumque necessariarum ipsius Conventus causam confirmasse. Capitulum Generale cupiens Illustrissimi atque Revmi Domini Cardinalis sanctae intentionis proposito et confirmationi eiusdem dictique Conventus profectui satisfacere, delegat et committit vices suas venerabili et scientifico viro fratri Francisco Bottée, sacrae Theologiae professori, monasterii Praemonstratensis Vicario seu eiusdem monasterii Priori claustrali, aut Suppriori dicti monasterii et cuilibet eorum in solidum, quibus omnimodam dat potestatem et auctoritatem super huiusmodi contractus commodo vel incommodo debite et canonice informandi, et si legitime constiterit ipsum contractum ad ipsius monasterii utilitatem factum fuisse, nostra auctoritate confirmabunt; sin minus, infirmabunt.

[398] Item, Capitulum Dominum Abbatem Iovillaris ³⁴⁾ decernit ad informandum super commoditate aut incommoditate infunicolorum erectorum vel erigendorum in dormitorio monasterii Ianduariarum; quod si ipse infunicula incommoda aut inhonesta seu scandalosa repperit, non sinet erigi; si vero honestati, regulae et religioni derogare non viderit, ratione habita loci valde humidi, permittet.

Item, Capitulum generale approbat certum quemdam contractum factum per nobilem virum Dominum de Moyaco ex una, et fratrem Nicolaum Fourminal ³⁵⁾, sacrae Theologiae professorem, Priorem seu Curatum Sti Luciani de Buriaco partibus ex altera, super duobus modiis bladi et comino praetenso a praedicto Domino de Moyaco et ut plenius in litteris dicti Concordati continetur.

Item, decernit idem Capitulum de caetero lites et controversias inter fratrem Iohannem Guerin, Priorem Sti Mariani Altissidiorensis ³⁶⁾ et fratrem Antonium Marlet, et Priorem Sanctae Trinitatis Ordinis Syndicum cedendas, cessandas, annullandas et pessumdandas esse, nec quicquam adversus seipsos ad invicem dicendum, procedendum et procurandum sub poena in Statutis contenta.

Item, Capitulum ordinat decernendum esse commissionem discreto viro fratri Thomae Prevost, Priori Sti Martini Laudunensis ³⁷⁾, aut

³⁴⁾ I. Niguet.

³⁵⁾ Cfr. supra, n. 9.

³⁶⁾ De isto Ioh. Guérin adhuc sermo erit in Capitulis Generalibus sequentibus.

³⁷⁾ In Capitulis Generalibus sequentibus de ipso iterum quaestio erit. In Obituario abbatiae Praemonstratensis, die 20 decembris laudabiliter citatur: « fr. Thome Prevot, religiosi ac meritissimi prioris sancti Martini Laudunensis ». Ed. R. VAN WAEFELGHEM, p. 241.

cuilibet alii Religioso bono zelatori dicti monasterii vel alterius eiusdem Ordinis aut cuilibet in solidum una cum fidei notario sibi adiuncto ad informandum super vita et moribus Prioris et Religiosorum monasterii Sancti Berthaldi de Calvo-Monte ³⁸⁾. Et quicquid secundum informationem puniendum, corrigendum, instituendumque repererit, etiam usque ad incarcerationem, autoritate nostra procedat, et quod executioni demandaverit, fideliter nostro Capitulo Generali referat proxime futuro.

Item, visis litteris Rdi Domini Abbatis Sancti Mariae in Nemore ³⁹⁾, dictum Capitulum ordinat et statuit Vicariatum ei dari debere autoritate Capituli Generalis, ad informandum, visitandum, reformandum, generaliter omnia faciendum et ordinandum, quae regularem spectant disciplinam in monasteriis Circariae Lotharingiae cum plenitudine omnimodae potestatis.

Item, Capitulum Generale committit vices suas Priori claustrali de Arsonio et Priori claustrali Marchasii Radulphi ⁴⁰⁾, et cuilibet eorum in solidum, ad debite informandum super commodo vel incommodo quorundam contractuum initorum inter Rdum Abbatem ⁴¹⁾ et Conventum monasterii Sti Iusti, Vicarii Ordinis Praemonstratensis generalis ex una, et Franciscum Bayart partibus ex altera, super domo et vineis in parochia de Buillenal situatis, de quo contractu clausas informationes tenebitur mittere ad Rdum in Christo Patrem Abbatem Vallis Secretae ⁴²⁾, ut visis informationibus possit autoritate Capituli Generalis ipsum contractum infirmare vel confirmare, prout sibi visum fuerit iustitiae congruere.

Item, Capitulum Generale volens unicuique sua Iura servare et recognoscere omnes diligentias, labores et etiam expensas quas Reverendus Ferey monasterii Montis Dei Abbas ⁴³⁾, pro nostri Ordinis privilegiis [399] tutione et defensione diligenti cura contra Commendatores dicti Ordinis in Circariae Normanniae, in multis processibus

³⁸⁾ Abbatia Calvi Montis, sita erat in dioecesi Remensi. Inde ab anno erat abbas commendatarius in ista abbatia. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 370.

³⁹⁾ N. Thuilier.

⁴⁰⁾ Abbatia Marchasii Redulphi (Marcheroux), sita erat, dioecesi olim Rothomagensi (Rouen), nunc Bellovacensi (Beauvais).

⁴¹⁾ I. Cocquerel.

⁴²⁾ P. de Lyons.

⁴³⁾ Abbatia Montis Dei sita erat, olim in dioecesi Lexoviensi (Lisieux), nunc Baiocensi (Bayeux). Inde ab anno 1512 I. Ferey abbas erat Montis Dei. Cfr. supra, p. 61, n. 71.

adhibuit, et adhuc adhibere intendit, ut in suo zelo, et bono tenendorum nostri Ordinis iurium et privilegiorum proposito pro eiusdem Ordinis et utilitate et honore conservando, praefato Abbati committit tallias et contributiones pro retroactis omnibus annis usque ad praesentem annum 1553 ipsum quinquagesimum tertium non computando nec comprehendendo, per ipsius Ordinis Montis Dei, de Silliaco, Sti Iohannis de Falesia, Bella Stella, de Ardena, Blancalanda, et de Lucerna monasteria in iam dicta Circaria Normanniae existentia Capitulo Generali eiusdem Ordinis debita. Cui quidem Abbati idem Capitulum dat omnimodam potestatem ipsas tallias ad suam propriam utilitatem petendi et omnia via iuris exigendi, ipsas recipiendi, et de receptis quittantiam dandi, sub hac lege et conditione quod dictus Abbas de omnibus expensis in dictis processibus factis ipsum Capitulum Generale liberabit et exonerabit, sententiasque contra praedictos commendatarios obtentos levabit, et ad proximum Generale Capitulum propriis expensis transmittet una cum dictorum monasteriorum talliis et contributionibus, quas quidem tallias pro sequentibus annis recipere et ad Capitulum nostrum Generale quolibet anno transmittere curabit et tenebitur suae talliae Ordinis expensis, quae, si tallias inquirendo, eunde et redeundo satisfacere nequiverint, ne propriis expensis pro Ordine militare videatur, Capitulum Generale de omnibus expositis apparentibus, in particulari plene compensabit.

Item, audita supplicatione nobilis et venerabilis personae Domini commendatarii monasterii Sancti Iohannis de Falesia ⁴⁴⁾, a nobis requirentis quatenus certa quaedam crimina, excessus et delicta in informationibus contra nonnullos eiusdem monasterii Religiosos factis, plene et amplius contenta, nonnullos corrigere, emendare et punire vellemus et dignaremur; Capitulum Generale nolens viam iustitiae denegare, sed unicuique suum ius tueri et servare; ne huiusmodi crimina, excessus, et delicta remaneant impunita, committit et delegat vices suas venerabilibus fratribus Francisco Bottée ⁴⁵⁾, Reginaldo du Puys ⁴⁶⁾, et Nicolao Fourminal ⁴⁷⁾, sacrae Theologiae professoribus, et cuilibet eorum in solidum, quibus visis per eosdem

⁴⁴⁾ Abbas commendatarius abbatae Falesiae (Falaise), in dioecesi, olim Sagiensi (Sées), nunc Baiocensi (Bayeux), annis 1540-1555, erat Ambrosius d'Ossonvillers. Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. III, p. 43.

⁴⁵⁾ Cfr. supra, n. 7.

⁴⁶⁾ Cfr. supra, n. 8.

⁴⁷⁾ Cfr. supra, n. 9.

aut eorum quemlibet informationibus nominatos et expressos vocandi, citandi, diemque competentem ad coram eis vel eorum cuilibet comparendum assignandi, eosdemque et partes hinc inde audiendi, de novo informandi, si opus sit, testes recolendi, et confrontandi, et caetera omnia in praedictis eorumque circumstantiis et dependentiis universis faciendi et perficiendi et exequendi, quae nos faceremus si praesentes his omnibus interessemus usque ad diffinitivam sententiam inclusive, expensis tamen eiusdem Domini commendatarii.

Item, idem Capitulum attento et considerato paucorum Novitiorum numero in monasterio Praemonstratensi, super quo fides nobis [400] praestita est et facta ex relatione venerabilis et religiosi viri fr. Francisco Bottée ⁴⁸⁾, dicti monasterii Praemonstratensi Vicarii, Capitulum Generale decernit et committit vices suas eidem Bottée inquirendi et cognoscendi ad quem vel quos spectat potestas permittendi aliquos novitios recipere sub Reverendissimo Cardinali Pisano ⁴⁹⁾, abbate commendatario dicti monasterii Praemonstratensis; quem vel quos rogabit praefatus Bottée pro duobus novitiis recipiendis. Qui si non acquieverit ad eius vel eorum denegationem, Capitulum intendit et ordinat ut praedictus Bottée vicarius illos recipiat in novitios, ut numerus novitiorum compleatur pro servitii divini et coerectionum ecclesiae complemento et decore.

Item, dicente Scriptura de Beata Virgine, qui me elucidant me vitam aeternam habebunt; quia festum Purificationis, Conceptionis, et Annuntiationis eiusdem Gloriosae nequit cum Octava celebrari, pro maiori eiusdem elucidatione et honore ampliando, quia nostri Ordinis Patrona est; idcirco visum est praesentibus in hoc capitulari coetu congregatis, per Ordinis ecclesias festum Praesentationis eiusdem instituere, cum Octavis debere celebrari, die octava ante festum eiusdem, et ab illo die de Octava Sti Martini fiet memoria de Laudibus una cum versu et collecta. Festum vero Transfigurationis, quia tali tempore huiusmodi Transfigurationis in vestibus albis ad nostrae Religionis candidae honorem apparuit, sub nomine festi Triplicis die Sabbati ante secundam Dominicam Quadragesimae celebrabitur. Sed quia de illis proprius cantus in ecclesiis nostris non habetur, ideo nova officia tam de illis quam aliis festis Capituli Generalis autoritate edita, ut ad nostri

⁴⁸⁾ Cfr. supra, n. 7.

⁴⁹⁾ Inde ab anno 1535 cardinalis iste erat abbas commendatarius abbatae Praemonstratensis.

Ordinis ecclesias deveniant, sive in Breviario, sive in Processionali novae impressionis tradentur, sub eorumdem per fratrem Thomam de Ham ⁵⁰⁾, baccalaureum in Theologia, diligenti correctione et emendatione facienda.

Item, pro causis noviter emergentibus, Capitulum praesens delegat Rdos Patres Sti Iusti ⁵¹⁾ et Vallis Secretae ⁵²⁾ Abbates, doctores, ad ea quae vitae regularis, religionis et Ordinis privilegia et statum, necnon ad difficultatem quae de novo occurrerit, et ad nostrae domus Petri Sarcacenis in Colegio Praemonstratensi, quae multas patitur ruinas reparationes faciendas, Capituli Generalis autoritate plene cognoscendum, statuendum, ordinandum et diffiniendum, nec non ad substituendum secundum quod iuris fuerit et rationis.

Sequuntur anni visitatores Ordinis Praemonstratensis :

Abbas Sancti Iusti, Vicarius generalis pro Circariis Franciae et Pontivi ⁵³⁾.

Abbas Sanctae Mariae in Nemore, pro Circaria Lotharingiae ⁵⁴⁾.

Abbas Montis Dei pro Circaria Normanniae ⁵⁵⁾.

Abbas Iovillaris pro Circaria Burgundiae ⁵⁶⁾.

Sic signatum : fr. Bobeu, Ordinis scribe consistorialis, cum parafo ⁵⁷⁾.

Etiam haec copia cum suo originali quod Praemonstrati adhuc hac die tertia Februarii 1662 extat, concordat, et propterea eidem subscribo.

fr. Gregorius du Crocq, secretarius ⁵⁸⁾.

⁵⁰⁾ De Thoma de Ham sermo iam fuit in Capitulo Generali anni 1552. Cfr. supra, p. 203. In pluribus Capitulis Generalibus sequentibus de ipso sermo est. Annis 1555-1580 abbas est abbatae Vallis Dei (Lavaldieu). Cfr. N. BACKMUND, o.c., t. II, p. 385.

⁵¹⁾ I. Cocquerel.

⁵²⁾ P. de Lyons.

⁵³⁾ I. Cocquerel.

⁵⁴⁾ N. Thuillier.

⁵⁵⁾ I. Ferey.

⁵⁶⁾ I. Niguet.

⁵⁷⁾ Cfr. supra, p. 192.

⁵⁸⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 401-407).

[401] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quinquagesimo quarto, die vero vigesima secunda mensis Aprilis et seqq. diebus, in inclito monasterio Sancti Martini Laudunensis, dicti Ordinis Praemonstratensis canonice per eiusdem Ordinis Abbates comparentes et librati.

Quorum quidem Praelatorum in praefato Capitulo Generali personaliter comparentium nomina :

Rdus Dominus Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sti Iusti Abbas ¹⁾; Revmi Domini Francisci, Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis Pisani ²⁾, monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis perpetui Commendatarii, (nota scriptoris manuscripti, du Crocq : Luy, qui avec son successeur ruine la discipline et l'union de l'Ordre, et a present les costes bien garnies), Vicarius generalis.

Abbas Vallis Secretae, sacrae Theologiae professor ³⁾.

Abbas Clari Fontis ⁴⁾.

Abbas Vallis Serenae ⁵⁾.

Et alii Doctores in Theologia, eiusdem Ordinis.

Super ordinandorum vero a Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis inchoatione; in primis ordinatum est quod in ipsa capitulari congregatione, in qua totius Ordinis summa residet autoritas, ob Praelatorum paucitatem, Abbates comparentes erunt diffinitores; assistentibus sibi magistris nostris Francisco Bottée ⁶⁾, Reginaldo

¹⁾ I. Cocquerel. Vide supra, p. 97, n. 15.

²⁾ Cardinalis Pisani tunc erat abbas commendatarius Praemonstrati; pro directione effectiva abbatae et Ordinis constituerat Vicarium generalem; cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ Iohannes. Cfr. p. 4, n. 8.

⁵⁾ Abbas Vallis Serenae, annis 1543-1558 erat Iohannes Bonnard. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 539.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

du Puys⁷⁾ et Nicolao Fourminal⁸⁾, sacrae Theologiae magistris professoribus una cum Licentiatibus et Baccalaureis in Theologia et Priore dicti monasterii Sti Martini Laudunensis pro dicti Ordinis causis tractandis unanimiter in Dei nomine congregatis.

Ad huius Capituli executionem debite procedendum, ut Deus noster laudetur et glorificetur, ordinatum est quod Missas celebrari consuetas, abbates monasteriorum Clari Fontis et Vallis Secretae⁹⁾ celebrabunt.

Et quoniam in Psalmis scriptum est : Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae, ut ordo cantandi servetur et nulla confusio oriatur, frater Nicolaus Mory et frater Ludovicus Vernal dicti monasterii Laudunensis in cantu et caeremoniis servandis chorum regent et gubernabunt.

[402] Praelatorum autem in hac capitulari congregatione non comparentium excusationes Vallis Serenae¹⁰⁾ et Vallis Secretae¹¹⁾ Abbates recipient; et si absentes indigni qui excludantur invenerint culpabiles de contumacia, contra absentes huiusmodi, Ordinis Syndicus instanter concludet et iudicabit infligenda.

Item, collectas et contributiones quas tallias appellamus, pro privilegiis et libertatibus in negotiis conservandis, per dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate Capitulo Generali debitas, magister noster Fourminal¹²⁾ et Prior Sanctae Trinitatis Ordinis Syndicus recipiet, de quibus receptis et in hoc Capitulo Generali expositis quibuscumque plene audiet et recognoscet, una cum caeteris Coabbatibus et Doctoribus qui in compotis dictarum receptarum et expensarum redditione interesse voluerint, Rdi Patres Sti Iusti et Vallis Secretae¹³⁾ Abbates.

Item, quia Pastoribus supra gregem sibi commissam vigilare convenit; Ideo Capitulum vices suas committit magistris nostris Bottée, du Puys et Forminal¹⁴⁾, ad inquirendum et se informandum de personis tam regularibus quam saecularibus ad ipsum Capitulum

7) Cfr. supra, p. 197, n. 7.

8) Cfr. supra, p. 204, n. 32.

9) Iohannes; Petrus de Lyons.

10) Ioh. Bonnard.

11) Iohannes.

12) Cfr. supra, n. 8.

13) I. Cocquerel; P. de Lyons.

14) Cfr. supra, nn. 6, 7, 8.

Generale supervenientibus, et propter quam causam, si in habitu et rasura decenti, superque obedientia varietateque colorum venerint; et quicquid repperint, praesenti Capitulo inthimare curabunt, ut eisdem reddatur de Iustitiae complemento.

Item, Capitulum attentis et consideratis laboribus immensis a fratre Thoma de Haem, baccalaureo formato in Theologia ¹⁵⁾, in corrigendis Breviariis nostri Ordinis anno praeterito impensis, necnon et impendendis in futurum, volens huiusmodi labores remunerare et compensare, ordinat et statuit quod dictus de Haem accipiet tallias ordinarias Capitulo Generali debitas, ab Abbate commendatario monasterii Bellae Vallis ¹⁶⁾, Ordinis Praemonstratensis, pro annis retroactis et hoc anno corrente dumtaxat. Atque ad huiusmodi talliarum persolutionem idem Capitulum dat eidem Thomae potestatem cogendi et compellendi dictum Commendatarium omni via Iuris.

Item, ad audientiam quoque Capituli Generalis pervenit eundem D. Abbatem commendatarium ¹⁷⁾ monasterii Dei Loci assignasse et ordinasse duobus novitiis dicti monasterii Dei Loci expresse professis portionem consimilem et integram omnino quam haberent si in dicto monasterio commorarentur, idque in favorem studiorum cui incumbunt Parisiis : Capitulum ordinationi dicti Commendatarii lubenter annuens, decernit eandem prorsus et integram dictis novitiis debere distribui Parisiis per Priorem dicti monasterii Dei Loci aut per firmarium seu firmarios; ad hoc quoque, quod absit, per Syndicum Ordinis compellantur via iuris.

Item, Capitulum Generale absolvit absolutumque declarat fratrem Antonium Marlet ¹⁸⁾, presbyterum monasterii Dei Loci religiosum, [403] quibuscumque criminibus et excessibus et delictis per eum perpetratis; cumque, quia debitam et iniunctam pro eis poenam sustinuit ad proprium remittit monasterium, ut ibidem secundum nostri Ordinis Statuta religio et pie possit vitam ducere.

Item, visa et audita supplicatione Rdi Patris Abbatis Sti Iusti ¹⁹⁾, requirentis quatenus certum quemdam contractum per dictum Abba-

¹⁵⁾ Cfr. supra, p. 4, n. 15.

¹⁶⁾ Annis 1545-1587, abbas commendatarius Bellae Vallis (Belval in dioecesi Remensi) erat Nicolaus de Joyeuse. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, III, p. 60.

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ Cfr. supra pp. 214, 215, 216, 223.

¹⁹⁾ I. Cocquerel.

tem ²⁰⁾, et Conventum Sti Iusti cum honesto viro Francisco Bayart, de et super vineis et terris in territorio de Baeluril et Bellecourt situatis initum propter promissionem factam cum dicto Francisco in litteris desuper confectis coniunctam, confirmare vellemus, Capitulum praesens dicti Ordinis Ecclesiarum pro zelo omnino volens subvenire, committit vices suas cum plenitudine potestatis Religioso viro Philippo Pavilliot, Stae Trinitatis Parisiensis Priori, nostri Ordinis Syndico ²¹⁾, ad se debite informandum super in dictis contractibus contentis, narratis et specificatis. Et si repererit eiusmodi contractus cedere in commodum et utilitatem dictae Ecclesiae, auctoritate nostra confirmabit; sin autem, infirmabit et annullabit.

Statuit et voluit idem Capitulum, insequendo laudabilem consuetudinem in eodem Ordine inviolabiliter huc usque observatam, fratrem Adrianum Bobeu ²²⁾, eiusdem Ordinis Religiosum, in sacratissima Theologiae Facultate consequi et habere debere pro subveniundo magnis impensis quae per ipsum in adeptione sui gradus doctoratus fieri debent; capiat a quolibet monasterio eiusdem Ordinis 40 solidos Turonenses et a quolibet beneficiato 20 solidos similes. Et hoc, cum potestate cuilibet Visitori aut delegato Ordinis cogendi et compellendi omnes et singulos Ordinis tam Praelatos etiam commendatarios quam beneficiatos ad praedictam solutionem sub censuris Ordinis et poenis ecclesiasticis; qui, si persolvere, quod absit, recusaverint, ad proximum nostrum Capitulum Generale citandi et convocandi auctoritate nostra.

Item, Capitulum Generale delegat venerabilem fratrem Reginaldum du Puys ²³⁾, sacrae Theologiae professorem, Vicarium Generalem monasterii Sti. [404] Martini Laudunensis, assumpto secum fidei notario ad debite et diligenter inquirendum et informandum se et super quibusdam terris et pratis in territorio de Achery, Mayet et Sert situatis ad monasterium Praemonstratense spectantibus, an ad utilitatem et commodum dicti monasterii Praemonstratensis datae et locatae fuerint, an non; Et quicquid ex informationibus repererit,

²⁰⁾ Idem.

²¹⁾ SS. Trinitatis monasterium erat xenodochium pertinens ad abbatiam Hermeriarum (Hermières). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 520.

²²⁾ Cfr. supra, p. 197, n. 7.

²³⁾ Abbatia S. Martini Laudunensis tunc erat sub potestate abbatis commendatarii; Reginaldo du Puy commissa erat cura abbatiae practice regenda. In plurimis Capitulis Generalibus ipsi committuntur specialia facienda et ordinanda.

proximo Capitulo dictus Dominus du Puys tenebitur inthimare et notificare, ut secundum quod fuerit aequitatis et rationis unicuique tribuatur.

Item, ad aures praesentis Capituli pervenit nonnullos Priores claustrales seu alios nostri Ordinis Religiosos certos quosdam redditus annuos a suis Praelatis habentes, quibus et Conventum tractare, ac etiam contributiones seu tallias Capitulo Generali debitas, necnon visitationes solvere debeant. Et quia huiusmodi Priores aut alii Religiosi propriis utilitatibus seu potius avaritiae et proprietati dediti, prout intelleximus, huiusmodi tallias solvere neglexerint vel contempserint; Idcirco praesens Capitulum volens sua Iura servare ut singulis sumptibus qui necessarii sunt pro boni communis conservatione subveniat, primum ordinat quod de caetero tales Priores aut alii Religiosi redditus habentes, sub censuris et aliis poenis in Statutis nostris contentis aut alia poena arbitraria, non solum tales Priores aut Religiosos, modo quo dictum est; sed etiam omnes et singuli Priores, et Religiosi redditus habentes, suorum monasteriorum tallias nostro Capitulo Generali ab omni antiquitate debitas cum visitationibus, salvo in omnibus pro talliarum et visitationum seu solutorum recuperatione apud suos Praelatos, seu ipsorum Procuratores aut firmarios eorum, recursu habendo, nostri Ordinis Syndicis seu Visitoribus solvere tenebuntur; nostri enim Ordinis, vitaeque regularis observantia pendet, cessare cogeretur, si tales contributiones seu talliae, quas hodie Praelati solvere consueverunt, non reciperentur.

Item, Capitulum ordinat et delegat venerabilem Confratrem Reginaldum du Puys ²⁴⁾, sacrae Theologiae professorem, monasterii Sti Martini Laudunensis, nostri Ordinis Vicarium, assumpto secum aliquo Ordinis zelatore religioso aut fideli notario diligenter inquirendum et informandum super certis tractatibus per Commendatarium Ecclesiae seu monasterii Beatae Mariae Viromandensis Ordinis nostri Praemonstratensis, Noviomensis dioecesis ²⁵⁾, eiusque Priorem et Religiosos factis, per suas praesentes litteras suis sigillis sigillatas: Primo, una cum honesto viro Iohanne Graidieu, de et super certa quantitate terrarum arabilium in territorio de Harrie, iuxta Bohain

²⁴⁾ Idem.

²⁵⁾ Abbatia Viromandensis (in dioecesi, olim S. Quintini, nunc Suessionensis), erat sub potestate abbatis commendatarii, cuius nomen ignoratur. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 427.

situatarum ad dictum monasterium Viromandense pertinentium. Altero, una cum praenominato Iohanne Graidieu, de et super quantitate boscorum in dicto territorio de Harrie situatorum, et ad dictum territorium Viromandense pertinentium. Insuper super lato contractu per praenominatos Commendatarium ²⁶⁾, Priorem et Religiosos praetacti monasterii Viromandensis cum [405] honesto viro magistro Carolo de Balloent facto facto et habito, de et super montuoso quodam loco, in quo alias fuit constantum (!) molendinum, vulgariter dictum la Motte, cum tribus modiis terrarum arabilium ac redditibus dicti molendini, et iuxta aucta illud situaverunt, ad dictum monasterium Viromandense pertinentium, sub redditu, firmae seu admodiationis assiduae, pactisque et conditionibus in litteris desuper confectis latissime specificatis. Qui quidem Dominus delegatus si repererit iamdictos tractatus seu contractus esse legitimos, seu iuridicos, ac in commodum et utilitatem dicti monasterii Viromandensis factos et initos, tunc autoritate nostra superiore et paterna, iuxta et secundum formam et tenorem litterarum desuper confectarum ratos gratosque habebit, omologabit et confirmabit. Si autem in iacturam et detrimentum dicti monasterii Viromandensis et Ordinis reprobat.

Item, quia ad aures Capituli pervenit Arrestum supremae Curiae Parlamenti pronuntiatum et delatum fuisse in personam nostri confratris Antonii des Prez, Abbatis Ecclesiae seu monasterii Sti Iohannis Ambianensis ²⁷⁾, nostri praedicti Ordinis, per quod sententiam excommunicationis a sacro Canone propter violentas manuum iniectiones, in personas Religiosorum sui monasterii incurrisse declaratus est, cupiens et summopere vigilans, Capitulum, ne propter huiusmodi excommunicationis vinculum eiusdem Confratris anima longius periclitetur; eius saluti consulere volens, eundem ab omni excommunicationis sententia, occasione praemissorum contracta et in eum lata, nec non ab omni irregularitate, apostasia et quibuscumque aliis delictis, criminibus et excessibus eundem Confratrem quomodolibet hactenus contractis, commissis et perpetratis, autoritate superiori et paterna absolvit, absolutumque declarat.

Item, quia constitit per huiusmodi arrestum de suspensione et interdictione praefato Confratri Abbati eiusdem monasterii Sti

²⁶⁾ Idem.

²⁷⁾ Iuxta N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 546, Antonius des Prés abbas fuit abbatiae S. Ioh. Ambianensis annis 1552-1578.

Iohannis ²⁸⁾, factis per arrestum dictae Curiae Parlamenti, super correctione Religiosorum praedicti monasterii; ne defectu Superioris, Religiosis dicti monasterii facultas deviandi indulgeatur, et deveniant ipsi ut oves errantes sine Pastore destitutae; Capitulum concludit et diffinit certum Vicarium Ordinis in dicto monasterio committendum pro regulari disciplina Religiosorum dicti monasterii Ambianensis; et ad hoc intendit pervigili curae Rdi Domini Sti Iusti ²⁹⁾, Abbati Vicario Praemonstratensis Ordinis generali.

Item, Capitulum supplicationi Commendatarii monasterii Bellae Vallis ³⁰⁾, nostri Ordinis, per suas litteras missivas factae annuens, dilectum fratrem Petrum Goriot, Priorem dicti monasterii Bellae Vallis Vicarium generalem pro et super regulari disciplina et Ordinis vita, et observantia in dicto monasterio ex parte Ordinis fecit, constituit, creavit et subdelegavit cum clausulis circa praemissa necessariis et litteris desuper expediendis, apponendis et specificandis.

Item, receptis certis contractu et commissionibus ex parte Capituli Generalis Priori claustrali monasterii de Stella nostri Ordinis directis, informationibus in vim dictae Commissionis per dictum [406] Priorem de Stella et eius Conventum factis, clausis et sigillatis de et super firma et admediatione cuiusdam domus cum pratis, terris atque iuribus et pertinentiis in parochia Sti Stephani de Marant, Laudunensis dioecesis situatae ad monasterium de Jardo spectantis, honesto viro Francisco Viette facta ad spatium septuaginta quinque annorum triginta librarum Turonensium annui redditus et trecentarum aliarum in reparationibus faciendis cum aliis redevantiis in dicto contractu apposis, pro parte Abbatis ³¹⁾ et Conventus praedicti monasterii de Jardo seu Patris Nicolai le Goue, religiosi monasterii Vallis Secretae, nostri praedicti monasterii Ordinis, dictorum Abbatis et Conventus Procuratoris specialis ad hoc instituti et praetacti Francisci Viette personaliter comparentis exhibitis ad finem confirmationis et emologationis per Capitulum faciendae.

Item, Capitulum dictum contractum, commissiones et informationes praedictas Venerabili Confratri Nicolao Fourminal, sacrae Theologiae

²⁸⁾ A. des Prés.

²⁹⁾ I. Cocquerel.

³⁰⁾ Cfr. supra, n. 16.

³¹⁾ Abbatiae Loci Dei in Jardo (Lieu-Dieu-en-Jard, in dioecesi, olim Pictaviensi = Poitiers, nunc Lucionensi = Luçon) tunc erat sub potestate abbatis commendarii. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, III, p. 25.

professori ³²⁾, Ordinis Religioso, distribui videndum et fideliter reservandum, dictumque contractum et commissiones praedictas Religioso viro fratri Philippo Pavilliot, Ordinis Syndico, communicandum ordinavit. Qui quidem visis et diligenter inspectis et examinatis per eos in eis contentis et specificatis, retulerunt eiusmodi contractum esse et venire ad utilitatem et commodum praedicti monasterii de Jardo et totius Ordinis; auditisque dicti Ordinis Syndici conclusionibus per quas viva voce consensit et requisivit quatenus attento quod idem contractus compertus est initus et factus in evidentem utilitatem, commodum et profectum Ecclesiae seu monasterii de Jardo et Religionis, ad confirmationem et omologationem procedere haberet, dignaretur atque vellet.

Item, Capitulum pio zelo desiderans profectum Ordinis Ecclesiarum, attendens, sufficienterque edoctum evidentibus argumentis praefatum contractum in praedicti monasterii de Jardo utilitatem seu commodum esse et venire, superhabito omnium et singulorum praesentis Capituli Abbatum consensu, necnon matura deliberatione cum Iurisperitis praehabita, eundem contractum nec non omnia et singula in litteris desuper confectis contenta, prout iacent, laudavit, approbavit, ratificavit, confirmavit et omologavit.

Item, visa requesta honorabilis et scientifici viri magistri Ioannis Iacobi de Lavergne in suprema Parlamenti Curia Advocati, petentis et requirentis firmam et baillium de novo sibi fieri post eorum obitum ad nonaginta novem annos de domo abbatiali vicina Collegio Praemonstratensi Parisius situata, ad onera in dicta Requesta specificata; inter caetera ad onus exponendi in reparationibus et admeliorationibus dictae domus infra tres annos a data praesentis diei computandos, summam quinque aut sex millium librarum; Capitulum committit vices suas cum plenitudine potestatis venerabili confratri Nicolao Fourminal, sacrae Theologiae professori, Ordinis Religioso ³³⁾, necnon fratri Philippo [407] Pavilliot, Sancti praefati Praemonstratensis Ordinis Syndico ³⁴⁾, ad ... Qui quidem Commissarii obligatorias super dicto contractu necessarias expediri procurabunt, et easdem proximo Capitulo Generali adferre habebunt.

³²⁾ Cfr. supra, p. 179.

³³⁾ Idem.

³⁴⁾ Ph. Pavilliot erat prior monasterii SS. Trinitatis in urbe Parisiensi. Cfr. supra, n 21.

Item, pro causis noviter emergentibus, Capitulum praesens delegat Rdos Patres Sti Iusti et Vallis Secretae ³⁵⁾ Abbates, doctores, et quemlibet eorum in solidum, ad ea quae vitae regularis, Religionis, et Ordinis privilegia et statum concernunt, nec non ad difficultates quae de novo occurrerint, Capituli Generalis autoritate plene cognoscendum, statuendum, ordinandum et diffiniendum; necnon ad substituendum, quod fuerit iuris et rationis.

Postremo, idem Generale Capitulum ordinat et diffinit anno proximo futuro ad monasterium Praemonstratense, quia totius Ordinis Praemonstratensis caput est, Capitulum Generale celebrandum deberi, ne rei huius quisquam Abbatum ac Religiosorum ignorantiam patiatur.

Sequuntur anni Visitatores :

Rdus Abbas Sti Iusti ³⁶⁾, Vicarius Generalis pro Circaria Normanniae. Abbas Vallis Secretae ³⁷⁾, pro Circariis Franciae et Pontivi.

Abbas Vallis Serenae ³⁸⁾, pro Circaria Lotharingiae.

Sic signatum : f. Bobeu, Ordinis scribe consistorialis, cum parafo ³⁹⁾.

Lector, non est quod ad originale recurras, si rei veritatem quaeris, nam haec copia eidem hac die 4 Ianuarii 1662 omnino concors est. Et in fidem subscribo.

Fr. Gregorius du Crocq ⁴⁰⁾.

³⁵⁾ I. Cocquerel; P. de Lyons.

³⁶⁾ I. Cocquerel.

³⁷⁾ P. de Lyons.

³⁸⁾ Ioh. Bonnard. Cfr. supra, n. 5.

³⁹⁾ A. Bobeu, iam citatus in Capitulo Generali anni 1549, in pluribus Capitulis Generalibus subsequentibus munus secretarii obiit. Postea prior erit Collegii Praemonstratensis Parisiensis. Et, qua talis, designatur in Capitulo Generali anni 1556. Erat Dr. Theologiae.

⁴⁰⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 408-420).

[408] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Incarnationis Dominicae millesimo quinto, die vero mensis Maii duodecima et sequentibus diebus, in insigni monasterio Praemonstratensi canonice celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter comparentium in praefato Capitulo :

Dominus Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Iusti Abbas et Vicarius Generalis in spiritualibus ¹⁾ Revmi in Christo Patris et Domini Francisci sacrosanctae Sedis Apostolicae Diaconi Cardinalis, Pisani nuncupati; necnon ipsius monasterii Praemonstratensis perpetui Commendatarii ²⁾.

Abbas Vallis Secretae ³⁾, doctor Theologus.

Abbas Vallis Serenae ⁴⁾.

Abbas Iovillaris ⁵⁾.

Imprimis ne actus Reverendorum Patrum Capitulantium a traditione Ordinis deviare aliquo pacto videatur, ordinatum est quod in ipso Capitulari Congregatione, in qua totius Ordinis summa residet autoritas, ob Praelatorum paucitatem Abbates comparentes erunt diffinitores, assistantibus sibi magistris nostris sacrae Theologiae professoribus Francisco Bottée ⁶⁾, Reginaldo du Puys ⁷⁾, Nicolao Fourminal ⁸⁾, Adriano Bobeu ⁹⁾, et Ioanne de Pruetis ¹⁰⁾, una cum Priore

¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

²⁾ Cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ Iohannes Bonnard. Cfr. supra, p. 221, n. 5.

⁵⁾ Iohannes Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

⁷⁾ Cfr. supra, p. 197, n. 7.

⁸⁾ Cfr. supra, p. 204, n. 32.

⁹⁾ Cfr. supra, p. 229, n. 39.

¹⁰⁾ I. Despruets postea, inde ab anno 1573, erit abbas Praemonstrati et Abbas Generalis Ordinis; abbas meritissimus ac Abbas Generalis zelosissimus. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 529. Cfr. P.-E. VALVEKENS, *Le cardinal Hippolyte d'Esté-abbé commendataire de Prémontré* in *Anal. Praem.*, 1942, t. XVIII, pp. 91-135.

monasterii Praemonstratensis, pro dicti Ordinis causis pertractandis, unanimiter in Dei nomine congregati.

Insuper, quod damnabile sit in via morum non progredi et ambulare, nemo sanae mentis ambigit, eapropter Missas celebrari consuetas, monasteriorum Vallis Serenae ¹¹⁾ et Iovillaris ¹²⁾ Abbates debite celebrabunt.

Et, quoniam attestante Psalmista domus Dei et loci habitationis gloriae eius decor est diligendus, ut ordo cantandi servetur et nulla confusio in choro oriatur, fratres Eligius Paris et Antonius Tabary dicti monasterii Praemonstratensis in cantu et caeremoniis chorum regent et gubernabunt.

Item, Capitulum delegat fratrem Franciscum Bottée ¹³⁾, sacrae Theologiae professorem, ad audiendas excipiendasque excusationes Praelatorum personaliter in hoc Capitulo minime comparentium; similiter ad visitandum omnes et singulos Religiosos nostri Ordinis praedicto Capitulo assistentes, an habitum decentem cum rasura debita deferant ipsosque interrogandum et examinandum de et super rationibus et causis sui accessus, et quicquid in eis vitii repperit, referat Capitulo et tandem corrigantur.

Item, ad tallias Ordinis annuatim debitas in hoc praesenti Capitulo recipiendas, eligit Capitulum venerabilem fratrem Franciscum Bottée ¹⁴⁾, sacrae Theologiae professorem, aut eius loco, si vacare non possit, fratrem Nicolaum Fourminal ¹⁵⁾, similiter doctorem Theologum cum fratre Philippo Pavilliot ¹⁶⁾, Ordinis Syndico. De quibus quidem [409] receptis, et in hoc Capitulo Generali expositis quibuscumque plene audierit, et cognoverit, una cum Abbatibus et Doctoribus qui in compoto dictarum talliarum receptarum et expensarum redditione interesse voluerint.

Item, inhibitum est omnibus et singulis Dominis Abbatibus et caeteris Religiosis nostri Ordinis in hoc Capitulo Generali comparentibus antea septa huius monasterii Praemonstratensis exire, durante et pendente Capitulo et donec et quousque idem Capitulum conclusum et terminatum existat, sub poenis apostasiae aut alia arbitraria.

¹¹⁾ Ioh. Bonnard.

¹²⁾ Ioh. Niguet.

¹³⁾ Cfr. supra, n. 6.

¹⁴⁾ Idem.

¹⁵⁾ Cfr. supra, n. 8.

¹⁶⁾ Cfr. supra, p. 224, n. 21.

Similiter, inhibutum est sub illa poena omnibus et singulis Religiosis huius monasterii Praemonstatensis, demptis Priore et Officialibus ordinatis ad dictum Capitulum, ne septa exeant claustralia ante finem huius dicti Capituli; ut idem Capitulum pacifice terminari possit et valeat.

Item, pro conservanda inter Religiosos pace perpetua, et odio procul fugiendo, idem Capitulum dat potestatem et committit Priori Sancti Pauli Senonensis ¹⁷⁾, nostri Ordinis, corrigendi et puniendi fratrem Antonium Morlet, Religiosum presbyterum monasterii Dei Loci, prout sua demerita exegerint, et punitione dignus devenerit, tamdiu quamdiu extra dictum Dei Loci monasterii propter sui officii Procuratoris executionem commorabitur.

Item, quia ad aures Capituli Generalis pervenit quam plures Religiosos tam claustrales quam beneficiatos esse proprietarios. contra nostrae Religionis vota solemnia ab eis solemniter emissa, in quibus nullo modo a quoquam dispensari potest, in maximum Ordinis dedecus et animarum deminutionem. Volens idem Capitulum tam magno animarum occurrere et mederi periculo, districte praecipit omnibus et singulis Abbatibus, Vicariis, Prioribus et aliis Praepositis ut faciant iuxta Ordinis Statuta, tria vota solemnia inviolabiliter observare; et necnon ad huiusmodi proprietatem fugiendam ut compellant omnes professos tam Presbyteros quam novitios et Beneficiatos ad reddendam rationem et integram declarationem omnium eorum quae habent, quae debent et quae eisdem debentur, tam in aere et pecunia quam in aliis rebus, ad minus semel in anno ante Pascha. Quodsi praedicti Superiores rebelles aliquos (quod absit!) inveniant, et carceris mancipatione in pane et aqua doloris compescant, et puniant. Interim autem illa quae ad proprietatem inventi sunt possidere, dicti Abbates et Praepositi accipiant, et ea, prout iuris est, secundum singulorum necessitatem distribuunt sub poena excommunicationis latae sententiae et poenis Ordinis.

Item, iuxta id quod Propheta inquit, Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae; Quia legitime constitit eidem Capitulo Generali nonnullos Religiosos et saeculares in pluribus monasteriis loca sancta et sanctae Christianorum sepulturae dicata veluti claustra et tecta monasteriorum, ludo palmatio, discursibus et aliis

¹⁷⁾ Annis 1531-1558, Iacobus Spifame erat abbas commendatarius S. Pauli Senonensis (in civitate et dioecesi eiusdem nominis, Sens). Item Priori incumbit munus directionis practicae communitatis Senonensis. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 532.

similibus ludis inhonestis, blasphemiiis et periuriis ibidem prolatis prophanare, idem Capitulum sub poenis et censuris Ordinis etiam ad incarcerationem usque inhihet ne de caetero quisquam [410] cuiuscumque status existat, in eisdem locis sacris et caemeteriis in contemptum Dei, Sanctorum et Ecclesiae, ludos et huiusmodi scenas repraesentet.

Item, Capitulum constituit, ordinavit et delegavit Rdum Dominum Abbatem Gratiae Dei, alias Sti Iohannis de Castella ¹⁸⁾ ad Visitatorem et Vicarium Generalem in Circaria Gasconiae usque ad suam revocationem.

Item, attentis maxime expensis quas oportuit magistrum nostrum fratrem Iohannem de Pruetis ¹⁹⁾, in sui gradus adeptione fecisse, qui futuris temporibus et honori et maximae utilitati nostri Ordini esse poterit, Capitulum volens suos labores et expensas quodammodo compensare, et eum ad gratitudinis officium respondendum erga Religionem ulterius obligare; eidem Domino de Pruetis dono gratuito et liberali omnia arreragia talliarum ordinariarum Ordini seu Capitulo Generali Praemonstratensi debitarum in Circaria Vasconiae ad hodiernum diem usque contulit, prout et libere confert eidem Domino de Pruetis, praecipiendo ut quantum in se erit, dictas tallias praedicto Capitulo persolvere faciat et procuret.

Item, omnimodam impertitur facultatem fratri Adriano Bobeu, nostri Capituli Generalis et Ordinis scribae consistoriali ²⁰⁾, in sacratissima Theologiae facultate Doctori, omnes et singulos Dominos Abbates nostri Ordinis seu perpetuos Commendatarios aut eorum Vicarios seu Procuratores talliarum seu contributionum ordinariarum sui monasterii pro conservatione Ordinis ab antiquo impositarum debitores, ad dictatum talliarum seu contributionum tam pro praesenti quam pro retroactis et futuris annis sibi faciendam, sub censuris ecclesiasticis et nostri Ordinis poenis cogendi, adigendi via Iuris, procurandi, pro his, in iudicio vel extra, coram quibuscumque iudicibus agendi et defendendi, ac pro illis ac eorum singulis procuratorem seu procuratores substituendi, ipsos revocandi, necnon dictas tallias excipiendi, et de arreragiis eorundem componendi et partem aliquam, si opus sit, et fieri necesse videatur pro praeteritis annis remittendi, et de exceptis quittantiam concedendi; ad cuius tamen de omnibus receptis, nostro

¹⁸⁾ Ioh. de Capdequi. Cfr. supra, p. 151, n. 49.

¹⁹⁾ Cfr. supra, n. 10.

²⁰⁾ Cfr. supra, n. 9.

Capitulo Generali, vel eiusdem Syndicis compotum et rationem integre reddendi, usque ad revocationem nostram dumtaxat.

Item, Capitulum Generale, intellecta magna camerarum, graduum et aliorum aedificiorum Collegii Parisius situati, iactura, delegat et committit Rdm in Christo Patrem Dominum Abbatem Iovillaris ²¹⁾, una cum fratre Nicolao Fourminal ²²⁾, doctore Theologo, et fratre Philippo Pavilliot ²³⁾, Ordinis Syndico, ad contrahendum seu pacificandum cum honorabili viro Domino Bigautio, pharmacola (nota scribae, du Crocq : les boutiques d'apothécaires ont elles des drogues propres a cela ?) de et super reparatione dictarum camerarum, aliorumque aedificiorum necnon locatione earundem camerarum cum dicto Bigautio facienda, ineunda, retenta tamen in dictis cameris particula pro necessitate Prioris et Religiosorum in eodem Collegio commorantium; quod quidem pactum seu factum concordiae tam super reparatione quam dictarum camerarum locatione proximo Capitulo debebunt inthimare et notificare.

[411] Item, Capitulum ordinat quod frater Iacobus de Hauteville, Religiosus de Moncellis in monasterio Iovillaris gratia specialis Domini Abbatis ²⁴⁾ eiusdem monasterii admissus, ad dictum suum monasterium de Moncellis remittetur per praedicti monasterii Iovillaris Abbatem in eodem monasterio de Moncellis cum Coreligiosis et Confratribus suis regulariter expensis dicti monasterii victurus; praecipiendo Domino Abbati praefati monasterii de Moncellis ²⁵⁾, necnon Priori, ac omnibus Religiosis et singulis eiusdem monasterii quatenus praenominatum fratrem Iacobum de Hauteville digne recipere et charitative tractare habebunt.

Item, instituit fratrem Iacobum Nollet, Vicarium Generalem in monasterio Sancti Iohannis iuxta Falesiam, pro correctione et regulari disciplina Religiosorum dicti monasterii, confirmando et approbando per dictum Capitulum omnia et singula dicta per eundem Nollet facta tempore quo institutus fuit Vicarius in dicto monasterio per Venerabilem Confratrem Abbatem Sancti Iusti ²⁶⁾, Vicarium Generalem Prae-

²¹⁾ I. Niguet.

²²⁾ Cfr. supra, n. 8.

²³⁾ Cfr. supra, n. 16.

²⁴⁾ Nomen ignotum. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 517.

²⁵⁾ Idem.

²⁶⁾ I. Cocquerel.

monstratensem, ordinando commissionem et vicariatum super prae-
missis expediri.

Item, Capitulum committit Religiosum virum fratrem Iacobum Nollet, vicarium Sancti Iohannis iuxta Falesiam, assumpto secum Ordinis zelatore aut notario, ad inquirendum seu informandum de omnibus et singulis excessibus, delictis et criminibus per Religiosos Ordinis et alias personas perpetratis et forsitan perpetrandis in Circaria Normanniae dum necessitas fuerit, et ad querimoniam ac confusionem quorumcumque conquerentium. Qui quidem informationes per eum factas ad dictum Venerabilem Confratrem Dominum Abbatem Insulae Dei ²⁷⁾, Visitatorem Generalem eiusdem Circariae in casibus qui dilationem temporis pati minime possent, etiam de aliis ad Capitulum Generale pro punitione condigna facienda referre. et remittere habebit et curabit. Similiter ad tallias ordinarias et extraordinarias in dicta Circaria Normanniae Ordini debitas petendum, recipiendum et de receptis quittance dandum, necnon rebelles et solvere recusantes, ad dictarum talliarum persolutionem sub censuris Ordinis in Praelatos aut perpetuorum Commendatariorum Vicarios, Priores seu Procuratores dicti Ordinis infligendis ac omni via iuris cogendum et compellendum. Ita tamen quod teneatur de receptis legitimum compotum, rationem et reliqua per se aut alium nuntium expressum Capitulo Generali aut Ordinis Syndico reddere annuatim ordinando commissionem expediri; quae vim habebit ad Capituli revocationem dumtaxat.

Item, Capitulum nolens quempiam onerare ultra quod possit commode agere, ad supplicationem Venerabilis Confratris Domini Abbatis monasterii Montis Dei ²⁸⁾, Visitatoris in Circaria Normanniae, attento eius senio et valetudine, Capitulum eundem absolvit ab Visitatoris officio dictae Circariae, et ipsum ad eius exorationem revocavit, prout vero revocat, gratias nihilominus referendo eidem qui cum tanto studio, diligentia et prudentia istam Circariam regulariter et salubriter multis annis rexit, instituendo loco praefati Abbatis Montis Dei Venerabilem Confratrem Dominum Abbatem monasterii Insulae Dei ²⁹⁾, amodo Visitatorem et Vicarium [412] Generalem dictae Circariae, ordinando Vicariatum et Commissarium generalem sibi expediri in forma communi, et ad supportandum et sublevandum a nimio labore et

²⁷⁾ Uti videtur, abbas iste erat Gilbertus de Limoges. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, III, p. 45.

²⁸⁾ I. Ferey. Cfr. supra, p. 61, n. 71.

²⁹⁾ Nomen ignotum.

sollicitudine dictum Dominum Abbatem monasterii Insulae Dei ³⁰⁾. Idem Capitulum commisit praedictum fratrem Iacobum Nollet, Vicarium Sti Iohannis iuxta Falesiam in supplementum eiusdem ut praefertur.

Item, visis et diligenter examinatis factis quibusdam informationibus contra fratrem Cosmam le Petit et Iacobum Prenost monasterii Sancti Iohannis iuxta Falesiam, Religiosos presbiteros, dictum le Petit seorsum interrogaturum postea coram Nobis productum ad super dictis informationibus respondendum, quia corde contrito de perpetratis per eundem sceleribus et criminibus in eisdem informationibus contentis, quibus renuntiavit omni iuri de confrontandis testibus et aliis iustitiae observandae solemnitatibus, necnon omnibus processibus contra proprium Praelatum motis seu in posterum quovismodo movendis, salvo iure per eum praetenso super possessione Prioratus seu parochialis Ecclesiae nostrae Dominae et Sancti Petri de Boussée ³¹⁾, diocesis Sagiensis; gratiae Capituli Generalis se submitiendo, Capitulum praesens considerans multa enormia scandala in aula principum et in supremis Curiis Parlamentorum Rothomagensis et Parisiensis; in nostri Ordinis grande dedecus, atque opprobrium, multaque damna et detrimenta, et proprii Praelati honorem, per eosdem multo tempore commissa et perpetrata. Ne tot et tanta crimina remaneant impunita, et eorum punitio cedat in exemplum, eorumque a proprio monasterio sequestratio Reformationis per Confratrem nostrum Abbatem Sti Iusti ³²⁾, Ordinis nostri Vicarium Generalem, tam Regia quam sua auctoritate in eodem monasterio a paucio tempore facta, novellae plantationis tranquillitati deserviat; Christi nomine invocato, quia dictus le Petit falsificationis, percussionis, incontinentiae, ebrietatis et detrimenti notabilis, una cum praedicto le Prenost in bonis tam spiritualibus quam temporalibus dicti monasterii diu author et capitalis extitit. Idcirco nostri Ordinis instante ad hoc Syndico, dicimus et condemnamus dictum Cosmam le Petit, expensis sui monasterii, ad poenam carceris in carceribus Ordinis ad monasterium Sancti Martini Laudunensis, et dictum le Prenost ad poenam continuandae emissionis suae in monasterio de Blancalandra detinendum et commanendum, et hoc, usque ad dicti Capituli Generalis vel deputatorum ab ipso

³⁰⁾ Idem.

³¹⁾ Paroecia ista, St. Pierre du Bû erat paroecia incorporatae abbatae S. Iohannis de Falesia. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, III, p. 41.

³²⁾ I. Coquerel.

revocationem; quo tempore elapso, si dicto Capitulo Generali aut ab eodem deputatis sufficienter de eorum contritione et poenitentia condignum constiterit, poterit tunc eisdem misericordiae et gratiae beneficium impartiri et exhibere.

Item, annuendo decenti et iuridicae supplicationi fratris Matthaei Herbelin, Presbyteri ac Religiosi expresse professi monasterii Sancti Evodii de Brana, necnon eiusdem monasterii Syndici et procuratoris officio onerati; Capitulum decedit et ordinat quod amodo teneatur [413] et astringatur seu futuris temporibus minime debere gerere vices, seu tres sufficere unde cum aliis Religiosis in decantatione horarum canonicarum et celebratione Missarum solemnum eiusdem Ecclesiae, nec hoc, certis de causis iuridicis et rationabilibus eundem fratrem ad id faciendum inhabilem et inutilem reddentibus, dummodo sint ad minus decem Sacerdotes hebdomadarii in dicto Conventu de Brana. Attamen ne eiusdem fratris supplicatio, necnon nostra capitularis ordinario caeteris fratribus ipsius monasterii onerosa fiat, et habeatur, ea de re Capitulum decedit quod isdem supplicans tenebitur et astringatur pro solatio et sublevamine praefatorum fratrum celebrare Missam pro defunctis, quae vulgariter et communiter Missa parvi Requiem dicitur et nominatur; quae quidem Missa in omnibus et singulis festis praecipuis necnon duplicibus, et Sanctorum novem Lectionum celebratur; et similiter quoties Missa Primae pro defunctis non habetur.

Item, visa supplicatione fratris Iohannis Fretel, presbyteri huius Ordinis Praemonstratensis Religiosi, continente eundem et beneficio parochialis Ecclesiae Sancti Servatii d'Audimont, monasterii Sancti Petri Selincurtensis, Ordinis Praemonstratensis, necnon Prioratus Sancti Medardi de Dampnart (Dormans?), monasterii Sancti Germani, Ordinis Sancti Benedicti, se esse canonice provisum, dicentis, ut numquam Ordinem diversum, sic se constitutum non posse sine scrupulo conscientiae propriae saluti consulere, nisi per Capitulum exonerandae conscientiae, nominata sibi fuerit obedientia; his ergo consideratis, et tamquam ovis quae perit, pastore destituta, vagabunda existat; Capitulum eundem fratrem sub Ordinis regulari disciplina et obedientia recepit, quam disciplinam seu correctionem de malis suis actibus omnibus, ab Abbate Domni-Martini ³³⁾ monasterii praedicti Sti Petri Selincurtensis Abbate, vel a Domino Vicario seu Visitatore eiusdem

³³⁾ Annis 1540-1574, David du Bus abbas erat Dommartinensis. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 551.

Capituli Generalis, ad eum confugiendo seu et se eidem submittendo recipiet; praefato fratri Confessorem regularem vel saecularem iterum eligendi; poenitentiamque et absolutionem a quibuscumque delictis, nullis casibus reservatis, necnon Sacramenta quaecumque et etiam sacramentalia necessaria recipiendi, usque ad Capituli Generalis revocationem dumtaxat, autoritate paterna superiori, qua fungimur in hac parte, omni modo praefato dando et impartiendo.

Item, cum veri Pastoris officium sit congregatis omnibus salutari alimonia providere pascendum, ad aures Capituli pervenit monasterium Sti Petri Selincurtensis in maximum et grande praeiudicium ob possessionis adeptae defectum, in qua quidem possessione sola, Ius acquiritur plenitudinis exercitium potestatis, pastore adhuc destitui; et ne ulterius potestatis in dicto monasterio sequatur abusus; Capitulum committit Priorem claustralem eiusdem monasterii³⁴⁾ pro continuando competenti Religiosorum numero qui Deo servient die ac nocte, bonae indolis et parandae pueros ad regularem habitum, adiectumque professionis post decimum quintum annum per eos emittendae recipiendi, ipsosque et alios eiusdem monasterii Religiosos iuxta Ordinis Statuta [414] corrigendi et emendandi, necnon saeculare a fortiori muliebre consortium et omnia scandala quae ex conversatione personarum saecularium frequenter emanant, commessiones cum eisdem, et ebrietates Religiosorum, discussiones et indagaciones extra monasterium, nisi pro causa necessaria vel valde utili evitandi seu evitandi faciendi, punitiones in graviore culpa exequendi. Et caetera omnia agendi et perficiendi quae proprius Praelatus eiusdem monasterii exercere posset, demptis solum Abbatialis dignitatis actibus et aliis ad Ordinis Superiores spectantibus, quae ad Patrem Abbatem eiusdem monasterii seu ad Visitatores Circariae aut dicti Ordinis Vicarium Generalem examinandos seu puniendos committit donec ipsius monasterii adepta possessio veri Praelati legitime capiat et recipiatur. Cuius potestate et consensu interveniente vim et firmitatem praesens commissio iuxta eius tenorem et formam habere poterit.

Item, postquam ad aures Capituli pervenit motam esse quamdam controversiam inter procuratorem generalem Reverendissimi Domini Cardinalis Pisani, monasterii Praemonstratensis perpetui commendatarii, contra Priorem claustralem eiusdem monasterii super sua

³⁴⁾ Cum abbatia S. Petri Selincurtensis = Sélincourt, tunc possideretur ab abbate commendatario, abbatia practice regebatur a priore. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, II, p. 569.

portione quam, insequendo ordinationem et statutum prius editum contra Beneficiatos, dictus Dominus Procurator eidem Priori abstulerat propterea quod beneficiatus esset : Capitulum, suae compatiens senectuti et sumptis ab eodem iam dudum laboribus condolens, declarat quod non intendit huiusmodi edictum prius factum de residentia personali Beneficiatorum religiosorum in suis beneficiis ad Priorem et Suppriorum monasterii Praemonstratensis extendi et intelligi; immo vero derogando eidem praecepto seu statuto, si opus sit, vult et praecipit quod idem Prior sua portione integra et omnibus fratribus sui prioratus et sui beneficii necnon praerogativis quibuscumque gaudeat et potiat.

Item, ad futuram perpetuamque rei memoriam, ne discordia aut lis inter Dominum Magistrum Iacobus de Cavegna, Advocatum in Parlamento, eius uxorem et eorum haeredes ex una, et Ordinis Superiores, seu Capitulum Generale de locatione domus Abbatialis facta ad longos annos eiusdem domus, contiguae Collegio Praemonstratensi redditibus annuis de centum francis super dictam domum accipiendis annuatim (quod absit) oriatur,

Idcirco ad tollendum omnem litigii eventum, idem Capitulum ordinavit et statuit non modo supplicationem dicti de Lavergne oblatam ipsis inseri registris sed etiam litteras suas una cum ceditionis huiusmodi verbis Gallicis prout iacent, ne quid immutatum esse videatur, harum igitur litterarum et supplicationis tenor sequitur.

(Cum documentum istud iam publicatum fuerit in *Anal. Praem.*, XVI, 1940, pp. 35-40, tenor eius hic non amplius editur. Eo vel magis quod minoris sit momenti pro vita Ordinis, universim spectati).

Documentum istud legitur in ms. Laon, 538, pp. 414-419.

Visitatores anni praesentis, sicut anno praecedenti sunt a Capitulo Generali instituti et delegati.

Sic signatum : f. Bobeu, Ordinis scriba consistorialis cum parafo.

Cum quo originali hac die sexta februarii anni 1662 Praemonstrati adhuc sano existente, concordat haec copia. Et in fidem subscribo :

f. Gregorius du Crocq, Praemonstratensis secretarius ³⁵⁾.

[420] Occasione domus Abbatialis Parisiensis nostro Collegio contiguae in emphiteosim, ut in Actis Capituli Generalis praecedentis

³⁵⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

praemittitur ³⁶⁾ datae, accipe, benevole lector, Philippi diploma de dicto Collegio et disce cuius sit. Itaque diplomatis tenor est talis :

Philippus, Dei gratia Francorum rex, notum facimus universis tam praesentibus quam futuris, quod nos litteras magistro Simoni dicti Bonel, et Salomonis dicti Payen Clicorum, inquisitione a Nobis ad finantias a nobis accipiendas in Praepositoram Parisiensem et eius resorti deputatorum. Vidimus et recepimus formam quae sequitur continentes universis praesentes litteras inspecturis. Magister Simon, dictus Bonel et Simon dictus Payen Clici inquisitionis deputati a domino Rege super acquisitionibus factis a personis ecclesiasticis et inhabilibus in Praepositura Parisiensi et eius Ressorto salutem in Domino. Noveritis nos nomine Domini Regis et pro eo recepisse et habuisse a Religiosis viris Abbate et Conventu monasterii Praemonstratensis ducentas decem libras et quinque solidos Turonenses; quodque in pecunia numerata pro fixatione facta nobiscum ab eisdem Religiosis de domo sua Parisiensi ad opus Scholarium in vico Stupharum ab opposito vici de Hautefeuille faciente cimeium vici fratrum Minorum et vici Stupharum, tendente ex illo latere usque ad domum Thesaurarii Belvacensis quae quondam fuit liberorum de Chambliao, contigua ex altera parte cuidam parvae ruellae quae clausa est ad praesens, et a parte posteriori Domini Archiepiscopi Remensis cum omnibus suis iuribus et pertinentiis, et de quadraginta sex solidis capitalis census et unde in libris Parisiensibus incrementi census, qui siquidem census capitalis et augmentatus census percipi solebant super nomen parvis domicolis et quibus dicti Religiosi suam domum construxerunt et aedificaverunt, acquisitis titulo emptionis, tam ab Abbate et Conventu Sancti Antonii prope Parisios, quam a personis privatis, videlicet Ioanne de Bellomonte, Adam Matuclar, Balduino de Hestrées et eius uxore, et Ioanne Saraceni tempore in ordinationibus Domini Regis contento penes dictos Religiosos, eorum monasterium et successores quos ad usus Scolariū totius Ordinis Praemonstratensis, sine coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, perpetuo et pacifice revendendi, salvo iure Domini Regis et iure in omnibus alieno. In quorum praemissorum testimonium ad petitionem dictorum Religiosorum sigilla nostra praesentibus litteris duximus apponenda. Datum Parisiis, die Martis post Pentecosten anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto.

³⁶⁾ Cfr. supra, p. 228.

Nos autem huiusmodi financiam cum dictis magistris Simone Bonel et Simone Payen ut superius expressum est factum, ratam et gratam habemus, volumus, laudamus, approbamus, ac etiam confirmamus, dictis Religiosis concedentes ut dictam domum cum omnibus iuribus et pertinentiis teneant et in perpetuo possideant sine coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, salvo in aliis iure nostro et iure alieno. Quod ut firmum [421] et stabile permaneat, praesentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum.

Parisiis, anno Domini millesimi nonagesimo quarto mense Novembris. (L.S.).

Haec copia concordat cum instrumento in cartapecora seu pergameno quod magnum habet sigillum rotundum in cera viridi pendens ex filiis sericis partim rubeis partim viridicis, cum imagine Regis sedentis, in cuius circumferentia leguntur haec verba : Philippus Domini Gratia Francorum Rex. Et in fidem concordantiae subscribo dicta die sexta Februarii 1662.

fr. Gregorius du Crocq.

(Ms. Laon, 538, pp. 421-427).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo sexto, die vero tertia mensis Maii et diebus sequentibus, in insigni monasterio Vallis Serenae canonicè celebrati per eiusdem Patres Abbates ibidem comparentes.

Quorum nomina subsequuntur :

Rdus Iacobus, sacrae Theologiae professor, Sti Iusti Abbatis ¹⁾, Revmi Domini Domini Francisci, Romanae Ecclesiae diaconi Cardinalis, Pisani nuncupati, monasterii Sti Iohannis Baptistae Praemonstratensis perpetui Commendatarii ²⁾ Vicarius generalis.

Abbas monasterii Vallis Secretae, Theologiae sacratissimae professor ³⁾.

Abbas Vallis Serenae ⁴⁾.

Abbas Ianduvariarum ⁵⁾.

Abbas de Corneolo ⁶⁾.

Super ordinandorum vero ab ipso Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis inchoatione, Imprimis ordinatum est quod in hac capitulari congregatione in qua totius Ordinis summa residet autoritas, ob Praelatorum parvum numerum, Abbates comparentes erunt diffinitores, assistentibus sibi magistris nostris in sacra Theologia Docto-

¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

²⁾ Card. Pisani. Cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Petrus de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

⁴⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 196, n. 5.

⁵⁾ Abbatia Ianduvariarum (Jandeures) sita erat in dioecesi olim Tullensi (Toul) nunc Virdunensi. Iuxta N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 78, in hac abbatia, inde ab anno 1550, erat abbas commendatarius, Franciscus Lecocq, O.S.B. Cum autem in his Actis Capituli Generalis abbas Ianduvariarum praesens dicatur, supponi potest abbatem praecedentem huius abbatiae Capituli interfuisse. Qui abbas renunciasset dicitur apud Backmund, l.c., Nomen huius abbatis est Iacobus Havot: cfr. supra, p. 126, n. 7.

⁶⁾ Abbas Corneolensis (Corneux, in dioecesi Bisontinensi = Besançon), annis 1547-1576, erat Antonius Perchet. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. I, p. 362.

ribus cum Priore Praemonstratensi pro tractandis Ordinis causis unanimiter in Dei Omnipotentis nomine congregati.

Ad huius autem Capituli Generalis executionem debite procedendum, ut Deus noster laudetur et glorificetur, decretum est quod Missas celebrari consuetas venerandi Ianduriarum ⁷⁾ et de Corneolo ⁸⁾ Abbates celebrabunt.

Item, iuxta prophetam regium dicentem : Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae, ut ordo cantandi servetur in choro et nulla confusio oriatur, fratres Petrus Melare et Petrus le Francq in cantu et caeremoniis servandis chorum regent et gubernabunt.

[422] Item, Praelatorum in hac capitlari congregatione non comparentium excusationes Abbas Vallis Serenae ⁹⁾ et magister noster Franciscus Bottée ¹⁰⁾, doctor Theologus, recipient. Quod si absentes indignos excusatione reppererint, de contumacia contra absentes huiusmodi, Ordinis Syndico ad hoc instante, concludent et iudicabunt infligenda.

Item, collectas seu contributiones ordinarias quas tallias appellamus, pro Ordinis negotiorum communium et privilegiorum conservatione per dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate Capitulo Generali debitas, magister noster Fourminal, ¹⁰⁾ doctor theologus, et Prior Sanctae Trinitatis Parisiensis ¹¹⁾, Ordinis Syndicus, recipient ; de quibus receptis et in hoc Generali Capitulo expositis quibuscumque plene audient et cognoscent una cum caeteris Abbatibus et Doctoribus, qui in compotis dictarum receptorum et expensarum redditione interesse voluerint.

Item, quia Pastoribus super gregem sibi commissum vigilare competit, idem Capitulum vices suas committit magistris nostris Nicolao Fourminal et Iohanni de Pruetis ¹²⁾, ad inquirendum et se debite informandum de personis tam saecularibus quam regularibus ad ipsum Capitulum Generale supervenientibus ; et propter quam causam, si in habitu et rasura deveni venerint, super obedientia varietateque colo-

7) I. Havot (?).

8) A. Perchet.

9) I. Bonnard.

10) Cfr. supra, p. 204, p. 32.

11) Cfr. supra, p. 197, n. 12 et 204. Nomen huius Prioris ignoratur.

12) I. Despruets, futurus abbas generalis. Cfr. supra, p. 230, n. 10.

rum ut quicquid repererint praesenti Capitulo inthimare procurent, quatenus illis reddatur omne iustitiae complementum.

Item, dicti Capituli Generalis autoritate districte inhihetur omnibus et singulis Dominis patribus Abbatibus et caeteris religiosis nostri Ordinis in hoc praesenti nostro Generali Capitulo comparentibus, ne extra septa huius monasterii Vallis Serenae exeant dicto durante Capitulo, donec et quousque idem Generale Capitulum terminatum et conclusum existat sub poena in Statutis contentis aut alia arbitraria.

Item, Capitulum volens tuendorum privilegiorum Ordinis necessitatibus occurrere, quia hac de causa convenit in dies saepenumero a nobis delegatos Praelatos ad civitatem Parisiensem saepius se transmittere; Ideirco totum corpus hospitii in quo Prior Collegii residere solebat, Ordinis expensis debite reparandum pro eiusdem Praelatis in causis noviter emergentibus se Parisios transferentibus recipiendis et hospitandis ordinat et deputat, quatenus ipsi delegati vices et negotia Ordinis secretum et minoribus expensis expedire queant et valeant.

Item, Capitulum approbat quemdam tractatum initum inter Abbatem Vallis Serenae ¹³⁾ ex una, et nobilem virum Dominum d'Estrée partibus ex altera super quadam venditione haereditatum et reddituum latissime in litteris desuper super his confectis declaratarum et specificatarum, hac tamen conditione interiecta, quod infra triennium expendere proventus huius venditionis in pios usus et necessarios sui monasterii, de quibus, triennio elapso, Capitulo Generali rationem reddere tenebitur.

Item, quia iusta et licita petentibus ut plurimum aliquid est concedendum, oblatae Capitulo Generali per Rdum Abbatem monasterii de Corneolo ¹⁴⁾ supplicationi multos et varios articulos contineri, Capitulum benigne annuens, concedit et dispensat cum eodem viam itineris longam et saepius periculosam, ne ad dictum Generale Capitulum de caetero accedere teneatur, eius nihilominus conscientiam onerando, si quando pateat tutus et prosper accessus, ea tamen [423] conditione, quod de sexennio ad sexennium suas tallias seu contributiones ordinarias et extraordinarias ad dictum Capitulum Generale mittere, aut alicui ab eodem Capitulo Generali delegato in Circaria Burgundiae contribuere tenebitur transmittendos.

¹³⁾ I. Bonnard.

¹⁴⁾ A. Perchet.

Item, ob defectum obiecti, Capitulum permittit Venerabili Abbati de Corneolo ¹⁵⁾ et eius Conventus Religiosis omnibus et singulis sine aliquo conscientiae scrupulo, tempore Quadragesimae butyro et lacti-
ciniis uti, sicut laicis, conceditur commissione Archiepiscopo suae diocesis Bisuntinae, dummodo singuli quique dicti monasterii de Corneolo Religiosi in remissionem precum consuetarum, unum psalterium per dictum tempus Quadragesimae ad longum recitent et legant.

Item, quia pauci sunt in dicto monasterio de Corneolo nostri Ordinis sacerdotes, Capitulum benigne cum fratre Francisco Merlot eiusdem monasterii subdiacono et religioso professo, de duobus annis dispensat ut possit licite ad sacros ordines promoveri, non obstante defectu aetatis.

Item, quia ex relatione veridica dicti Rdi Patris de Corneolo ¹⁶⁾ constitit Capitulo Generali fratrem Odonem Largert, dicti sui Conventus Priorem, esse valetudinarium et multis morbis obnoxium; eapropter aeris permutationem fore eidem Odoni perquam necessariam; Capitulum annuit ut in monasterium Flabonis Montis aut alium Ordinis nostri locum commodum transmittatur, donec in loco eius alter Religiosus de monasterio ad quod transierit de consensu suorum Praelatorum sufficiatur ut illi perinde ac in suis monasteriis professionem emisierint sub obedientia et disciplina regulari salubrius possint vitam suam transigere.

Item, quia eidem Capitulo Generali innotuit ob evidentem ruinam Ecclesiae, locorum claustralium, aedificiorum, grangiarum, molendinorum et aliorum omnium necessariorum dicti monasterii de Corneolo oportere eandem de novo construi et reparari, ideoque summis et pene Abbati de Corneolo importabilibus expensis opus esse, nisi a curatis seu capellanis sui monasterii aliqua ex parte iuvetur, Capitulum strictissime praecipit sub poenis excommunicationis, censuris Ordinis et rebellionis, quod absit, gravis factae dicto Capitulo, ut omni appellatione et oppositione postposita, ut singuli Curati seu Capellani comorantes in dicto monasterio, mediam partem proventuum suorum beneficiorum seu suarum capellaniarum in restaurationem dictorum aedificiorum contribuere; caeteri vero Curati seu Capellani residentes in suis beneficiis, quartam partem proventuum suorum beneficiorum seu suarum capellaniarum erogare in decennium usque teneantur. Et

¹⁵⁾ Idem.

¹⁶⁾ Idem.

ad hoc autoritate dicti Capituli iuridice omnibus modis et viis iuris quibuscumque, etiam cum invocatione brachii saecularis, si opus sit, compellantur.

Item, Capitulum approbat relictum Rdi Patris Abbatis Sti Iusti ¹⁷⁾, quo vetuit ne curati Sti Benigni, dioecesis Bisuntinae, diebus Dominicis et aliis festis more solito, duas Missas videlicet in [424] monasterio unam, alteram vero in dicta parochiali Ecclesia, imo potius ad vitandum scandalum et murmurii occasionem, permittit ut Missa nostrae Dominae dictis diebus Dominicis dumtaxat commutetur et sola a dicto Curato in sua parochiali Ecclesia celebretur.

Item, laudat et approbat Capitulum certum quemdam contractum initum inter Rdum Patrem Abbatem de Corneolo ¹⁸⁾ ex una, et Priorem et Conventum dicti monasterii partibus ex altera transactum et passatum coram Francisco Matthaeo de Gray et Iohanne de Balay publicis notariis; per quem quidem contractum dictus Abbas assignavit singulis annis praenominato Conventui summam triginta quinque francorum Turonensium super quemdam (il est ainsy, notat scriba du Crocq) pratum vulgariter appellatum la Grand Romaine, per eundem Abbatem a sex annis aut circiter recuperatum, situatum in terragio de Graye, donec et quousque dictus Abbas in utilitatem dictorum Religiosorum alibi eandem summam triginta quinque francorum Turonensium eisdem Religiosis assignaverit.

Item, visis et ad amussim quibusdam informationibus factis contra fratrem Franciscum Madine, presbyterum religiosum dicti monasterii de Corneolo super actu venereo perpetrato cum sua parochiana matrona Claudia in dormitorio, a responsionibus seu potius confessionibus per eundem Madine factis. Similiter visa appellatione frivola dicti Madine et male interiecta; Capitulum ordinat dictum Madine esse per triennium emittendum prout emittit de facto in monasterium Septem Fontium in Burgundia; in quo quidem viginti dierum spatio gravis culpa poenam sustinebit. Et quoniam dictum Madine est curatus, decernit Capitulum suam parochiam a suo Praelato ad firmam dandam esse; qui quidem fructus beneficii sui per dictum triennium percipiet, quorum fructuum partem unam pro victu dicti Madine administrabit; alteram vero in reparatione dicti sui monasterii collocabit.

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ A. Perchet.

Denique, idem Capitulum ordinat dandam esse commissionem, ex parte Capituli Generalis, Rdo Abbati de Corneolo ¹⁹⁾, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria Circariarum de Burgundia et Sueviae, Alverniae et Sabaudiae; necnon ad recipiendum tallias Ordini debitas, cum arreragiis earumdem, et de eis quittanceas dandi de quibus una cum suis de sexennio in sexennium dicto Capitulo rationem reddere tenebitur; modo tamen per hoc Commissioni datae prius Rdo Confratri nostro Abbati Iovillaris ²⁰⁾ nullum praeiudicium generet; sed quilibet eorum ex aequo id perficere possit et valeat ad nostram revocationem duxtaxat.

Item, Capitulum laudat et approbat Vicariatum magistri nostri fr. Francisci Bottée, sacrae Theologiae professoris, in monasterio Praemonstratensi transactum ²¹⁾, et emanatum per Rdum in Christo Patrem Dominum Iudocum, Abbatem Sti Iusti ²²⁾, totius Ordinis Vicarium generalem iuxta sui tenorem et formam cum suis clausulis latissime contentis in eodem Vicaria tu.

Item, visa supplicatione Rdi Patris Abbatis Sti Iusti ²³⁾, requirentis certos quosdam contractus per eundem inter Priorem et Conventum super cuiusdam domus Maubeuge vulgariter nuncu- [425] patae, Bellovacensi sitae, venditione cum domo Dei Bellovacensi et portione terrae et sitae apud Sanctum Foelicem, et cum Nicolao Gardon alterius portionis terrae arabilis in territorio de Trasimoviller cum Petro Transcher, et in territorio de Mouiller alterius partis terrae cum Iacobo Cocquerel eiusdem monasterii Sti Iusti traditione initos sustinere vellemus et dignaremur. Capitulum praesens visis informationibus super praedictis contractibus, et consideratis considerandis, huiusmodi contractus secundum sui tenorem et formam confirmat, ratificat et omologat.

Visa etiam supplicatione eiusdem Abbatis Sti Iusti ²⁴⁾, requirentis duos contractus per eundem Sancti Iusti cum Antonio Coquerel super medietate decimarum, in territorio de Caramel ad ipsos Abbatem et Conventum spectantium, et cum Adriano Heinel, super quibusdam terris arabilibus in territorio de Morville situatis informari et omologari. Capitulum praesens committit vices suas fratri Iohanni Fretel, Priori

¹⁹⁾ Idem

²⁰⁾ Ioh. Niguet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

²¹⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²²⁾ I. Cocquerel.

²³⁾ Idem.

²⁴⁾ Idem.

del Domnierz Curato in Dammont ad, secum adducto notario, super dictis contractibus debite informandum; et si ipse contractus ad utilitatem dicti monasterii Sti Iusti esse repererit, autoritate nostra confirmabit; sin autem, infirmabit.

Audita humili supplicatione magistri nostri fratris Adriano Bobeu ²⁵⁾, Prioris nostri Collegii Praemonstatensis, ad hoc instantis ut per Capitulum Generale fratri Iacobo de Lassus, monasterii Sancti Martini Laudunensis religiosi ²⁶⁾, impertiretur facultas in sacra Theologiae Facultate pro primo cursu supplicandi; Capitulum huic supplicationi prout rationis est benigne annuens, eundem fratrem Iacobum de Lassus dignissimis Domini Decano caeterisque magistris nostris per dictum Bobeu Priorem aut alium nostri Ordinis Doctorem, dummodo eum sufficientem et idoneum tempore et doctrina repererit, ordinat praesentari, nec non per dictam sacratissimam Theologiae facultatem pro primo cursu humillime admitti supplicat.

Item, Capitulum visis diligenter et inspectis litteris cuiusdam transactionis et concordiae inter Abbatem ²⁷⁾ et Conventum monasterii nostrae Dominae de Seriaco, Ordinis Praemonstratensis, et fratrem Antonium Gorin, Religiosum eiusdem monasterii factae et initae, de et super sanctuario seu capellae de Fressenneville coram Martino de Miramont et Michaele de Giubet, notariis ballivatus Ambianensis confectae et passatae sub data VII diei mensis Augusti anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Item, Capitulum pio zelo desiderans pacificationem inter dictos Abbatem et Conventum ad dictum fratrem Petrum Gorin, consideratis considerandis, matura deliberatione praehabita super dicta transactione et circumstantiis eiusdem, huiusmodi transactionem et concordiam iuxta sui tenorem et formam et prout per amplius in litteris desuper confectis continetur, laudavit, approbavit et ratificavit, et omologavit, prout laudat de facto, approbat, ratificat et omologat.

Item, Capitulum audita supplicatione fratris Iacobi Lefebure, presbyteri religiosi monasterii Sti Petri Selincurtensis de deserviando

²⁵⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

²⁶⁾ Iacobus de Lassus iteratis vicibus in Capitulis Generalibus occurrit. Plus quam semel definitor est in Capitulis. Scribit de eo Obituarium Praemonstratense, ad diem 24 ianuarii : « fratris Iacobi de Lassus, in sacra pagina doctoris neonon prioris monasterii sancti Martini Laudunensis ». Cfr. R. VAN WAEFELGHEM, *Obituaire de l'abbaye de Prémontré*, Bruxelles, 1909, p. 36.

²⁷⁾ Antonius de Halluin, abbas commendatarius. Cfr. supra, p. 71, n. 48.

beneficio per eum, ut asserebat, adepto Ecclesiae parochialis Sti Iohannis les Brecourt²⁸⁾, cum suo succursu nostrae Dominae de Gilbert Maison. Quia id iuris est, ut Ecclesia proprio Pastore non destituatur, et in sacramentis, sacramentalibusque [426] caeterisque divinis officiis debite administretur, eidem Lefebure in praedicto beneficio residendi, et ibidem sacramenta quaelibet et alia divina officia administrandi, contulit potestatem; dummodo in his quae sunt suae professionis proprio Praelato subditus maneat, vitamque regularem sine scandalo observet.

Item, Capitulum stat inviolabiliter diffinitioni et codificationi Capituli Generalis anni praecedentis die duodecima mensis Maii Praemonstrati celebrati²⁹⁾, quo decisum et ordinatum fuit quod amodo de caetero et futuris temporibus frater Matthaeus Herbelin, presbyter religiosus expresse professus monasterii Sti Evodii de Brana non teneatur facere turnum in decantatione horarum canonicarum, in celebratione Missarum eiusdem Ecclesiae, causis et rationibus dicto Capitulo deductis. Praecipiendo Priori et Conventui eiusdem monasterii Sti Evodii de Brana sub inobedientiae et aliis contra rebelles Ordinis censuris et poenis, ut de gratia et exemptione huiusmodi dicti Capituli eundem fratrem Matthaeum Herbelin uti et gaudere permit-
tant.

Et quia Venerabilis Confrater Johannes Bonerant, monasterii Vallis Serenae, nostri Ordinis, Abbas³⁰⁾, et Conventus eiusdem monasterii, contraxerunt per suas patentes litteras suis sigillis sigillatas una cum Antonio Chandelier, apud Sainguerelle commorante, et de super adiudicatione..... ad vitam, cuiusdam domus, loci et certae quantitatis terrarum arabilium in pago de Viniers, et territorio eiusdem situatarum, mediis et conditionibus latissime in litteris desuper confectis sub data vigesimae tertiae diei mensis Iunii anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo. Super quo quidem contractu ad informandum et confirmandum, si ad utilitatem dicti monasterii cesserit, magistrum nostrum Bottée, doctorem Theologum et Vicarium monasterii Praemonstratensis, nencon fratrem Iohannem Haudecoeur, Priorem et Vicarium monasterii Loci Restaurati, et eorum quemlibet in

²⁸⁾ Estne paroecia, abbatae incorporata de Braucourt?: cfr. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 566.

²⁹⁾ Cfr. supra, p. 237.

³⁰⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 196, n. 5.

solidum, censuit deputandos et de facto ordinavit et deputavit.

Item, visis diligenter et inspectis litteris cuiusdam contractus initi et passati inter Vicarium et Procuratorem specialem nobilis et scientifici viri Domini Crispini de Brichanteau, sacrae Theologiae professoris, Ecclesiae seu monasterii Sanctae Mariae Loci Restaurati, nostri Ordinis Praemonstratensis, Abbatis commendatarii ³¹⁾, ex una, et Priorem et Conventum eiusdem monasterii Loci Restaurati, Capitulum volens omnibus sua iura servare et dictorum Prioris et Conventus utilitati et emolumenta consulere, eundem contractum cum clausulis et conditionibus in litteris desuper confectis latissime contentis et specificatis laudavit, approbavit et ratificavit et omologavit, prout de facto laudat, approbat, ratificat et omologat.

Postremo pro causis noviter emergentibus, Capitulum praesens delegat Rdm Patrem Sti Iusti ³²⁾ et Vallis Secretae ³³⁾ Abbates, et eorum quemlibet in solidum ad omnia quae vitae regularis, religionis et nostri Ordinis privilegia et statum concernunt, necnon ad difficultates et causas quae de novo occurrerint, Capituli Generalia auctoritate plene [427] cognoscendum, statuendum et ordinandum imo et diffiniendum, necnon ad substituendum, quomodocumque hoc fuerit necessarium et opportunum.

Item, Capitulum Generale assignat fratri Adriano Bobeu, doctori Theologo, et Priori Scholarium Parisiensium, tallias seu contributiones ordinarias sui monasterii Praemonstratensis ad viginti quinque francos Turonenses annuatim ascendentes, pro et de annis millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio et quinquagesimo sexto, dicto Capitulo Generali debitas, in defalcationem seu diminutionem maioris summae sibi ab eodem Generali Capitulo debitae; districte eidem praecipiendo quatenus secundum formam et tenorem suae commissionis seu procurationis a dicto Capitulo emanatae illas repetat melioribus modo et iure quibus poterit et debebit.

Denique, idem Generale Capitulum delegavit prout delegat fratrem Antonium Pouillet, presbyterum religiosum monasterii Cuissiacensis, suppriorum, ad conquirendum super commodo vel incommodo cuius-

³¹⁾ Annis 1551-1557, Crispinus de Brichanteau erat abbas (commendatarius) abbatiae Loci Restaurati (in dioecesi, olim Suessionensi, nunc Belvacensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 515.

³²⁾ I. Cocquerel.

³³⁾ Petrus de Lyons.

dam ballivi par magistrum nostrum fratrem Reginaldum du Puys ³⁴⁾, Vicarium Generalem monasterii S. Martini Laudunensis, Ordinis Praemonstratensis, facti honorabili viro Iacobo de la Gouffrière de certis quibusdam terris, vineis, hortis, boscis, et aliis haereditatibus dependentibus; quod quidem ballium, si in utilitatem dicti monasterii Laudunensis esse compererit, autoritate dicti Capituli confirmabit; sin autem, infirmabit.

Item, Visitatores anni praesentis, iidem qui anno praecedenti fuerunt, delegati sunt ab eodem Capitulo Generali continuati; in quorum omnium fidem, robur et testimonium; Ego frater Adrianus Bobeu, Ordinis Praemonstratensis et Capituli Generalis scribe consistorialis subscripsi, cum signo mea manu obiectis talibus apponi consueto.

Sic signatum: f. Bobeu, Ordinis scribe consistorialis cum parapho seu signo manuali ³⁵⁾.

Et ego, infra scriptus, signo meo huic copiae die nona Februarii anni 1662 factae; quod cum suo Praemonstrati existente originali concors sit, testimonium perhibeo.

fr. Gregorius du Crocq, eiusdem Ordinis secretarius ³⁶⁾.

³⁴⁾ Cfr. supra, p. 197, n. 7.

³⁵⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

³⁶⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 70.

(Ms. Laon, 538, pp. 428-439).

[428] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo, die vero septima sexta mensis Maii in Collegio Praemonstratensi Parisius situato, rite, solemniter et canonice celebrati, per Ordinis Patres ibidem comparentes.

Quorum nomina sequuntur:

Rdus Dominus Petrus de Lyons, sacrae Theologiae professor, monasterii Vallis Secretae Abbas ¹⁾, Rdo Domino Abbate Sti Iusti ²⁾, iustissima causa Vicario Generali absente, Reverendissimi Domini Francisci, Romanae Ecclesiae Cardinali Diaconi, Pisani nuncupati ³⁾, monasterii Sti Iohannis Baptistae Praemonstratensis perpetui commendatarii substitutus Vicarius Generalis.

Abbas monasterii Vallis Serenae ⁴⁾.

Abbas Iovillaris ⁵⁾.

Abbas Insulae Dei ⁶⁾.

Imprimis ne ordo seu ritus capitulariter procedendi postponatur aut parvipendatur, ordinatum est quod omnes Praelati in ipso Capituli Generali Parisius personaliter comparentes, erunt diffinitores, assistentibus sibi magistris nostris in sacra Theologia doctoribus et Priore Praemonstratensi.

Item, Generale Capitulum laudat et approbat substitutionem Vicarii Generalis Domino Petro de Lyons ⁷⁾, Abbati Vallis Secretae a Rdo

¹⁾ Cfr. supra, p. 97, n. 15.

²⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

³⁾ Cfr. supra, p. 51, n. 2.

⁴⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 196, n. 5.

⁵⁾ I. Niquet. Cfr. supra, p. 29, n. 18.

⁶⁾ His annis, uti videtur, Gilbertus de Limoges Abbas erat in Insula Dei (in diocesi, olim Rothomagensi, nunc Ebroicensi). Cfr. N. BACKMUND, t. III, p. 45.

⁷⁾ Cfr. supra, n. 1.

Domino Sti Iusti ⁸⁾, pro rationabili causa absente delegati per Procuratorium, cuius quidem decretorii tenor de verbo ad verbum sequitur :

Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sti Iusti, Ordinis Praemonstratensis, Belvacensis diocesis, humilis Abbas, Revmi Domini Francisci, tituli Sti Marci Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis, Pisani nuncupati, monasterii Sti Iohannis Praemonstratensis perpetui commendatarii, Capitulique Generalis ipsius Ordinis in spiritualibus Vicarius Generalis, Venerabili Confratri nostro Domino Petro de Lyons, eiusdem Theologiae professori, monasterii Vallis Secretae Abbati et in eius absentia Venerabili Confratri nostro Domino..., salutem et pacem in Domino. Veri pastoris officium congregatis in unum consilio atque potestas? (nota scribae du Crocq : devinez aussy bien que moy) regiminis per Dominum gregis ovibus sub eorum cura pastoralis adesse pascendum cum pro iusta causa Parisius in nostro Collegio Praemonstratensi ubi totius Ordinis locus communis est, visum nobis fuerit, instante die quartae Dominicae post Pascha, eiusdem Ordinis Capitulum Generale praesenti anno debere celebrari, et ibidem ipsius Ordinis Ecclesiarum Pastores convocandos esse, dum appropinquaret tempus simul in unum adveniendi, essemusque in via proficiscendi, ecce vehemens dolor, non sine cordis tristitia sic impedivit ut ad comparendum praesenti Capitulo Generali nullatenus possemus satisfacere desideriis nostris. Quocirca ne uno omisso, quae ad oves pascuae salutaris dignoscuntur defectu commissae legationis per nostram [429] absentiam caetera perire relinquantur, de vestris scientia, fidelitate, praesentia, sufficientia et diligentia plurimum confidentes, quoscumque Ordinis Praelatos aliasque personas tam regulares quam saeculares pro suorum monasteriorum seu beneficiorum vel aliorum negotiorum causa convenientes et comparentes in praefato Collegio Parisiensi personam nostram seu potius auctoritatem repraesentandi causas, querelas et caetera Ordinis negotia tam in spiritualibus quam in temporalibus omnium Ecclesiarum vel personarum..., faciendi cum diffinitionibus Abbatum, de peritorum doctorum consilio, partes sine strepitu audiendi, Iura Ordinis et privilegia quaecumque conservandi, delicta, scandala et excessus quoscumque puniendi, et, si opus sit, relaxandi vel absolvendi. Et generaliter omnia alia et singula quae totius Ordinis dignitatem et statum, quin etiam locorum, rerum et personarum

⁸⁾ I. Cocquerel.

eiusdem profectum et necessitatem, quietem, super omnia, Dei honorem, cultum et foelicitatem eiusdem Ordinis, atque..., necnon ecclesiarum decorem et reparationem earundem praecipiendi, limitandi, interpretandi, tractandi, diffiniendi, autoritate qua in hac parte potimur, vobis et vestrum cuilibet potetatem damus, atque impartimur, praesentium per tenorem. In cuius rei fidem, robur, testimonium sigillum nostrum in his praesentibus duximus apponendum. Datum in domo nostra abbatiali, apud sanctum Foelicem, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo, die vero decima tertia mensis Maii. Sic signatum sub plica. — De mandato Domini Vicarii Generalis et super plicam. Visa et sigillata cerea viridi, sub corda simplici pergamenea.

Ad huius autem Capituli Generalis executionem debite procedendum ut Deus noster laudetur et glorificetur, iuxta Regium Prophetam dicentem : Domine dilexi decorem domus tuae, decretum ordinatumque est quod Rdi Patres Vallis Serenae ⁹⁾ et Iovillaris ¹⁰⁾ Missas consuetas celebrabunt.

Item, Praelatorum in hoc Capitulo Generali non comparentium excusationes fratres Nicolaus Fourminal ¹¹⁾, et Iohannes Despruetis ¹²⁾, Theologiae professores, recipient. Quod si absentes indignos reppererint, de contumacia contra absentes huiusmodi, Ordinis syndico instante. concludent et iudicabunt infligenda.

Item, collectas seu contributiones Ordinis, quas tallias appellamus pro tuendis communibus Ordinis negotiis et privilegiis ab omni antiqutate impositas, fratres Nicolaus Fourminal ¹³⁾, sacrae Theologiae professor, et Petrus Guillelmus Content, Syndicus Ordinis ¹⁴⁾, Capitulo Generali debitas recuperent; de quibus receptis, et in hoc Capitulo Generali expositis quibuscumque plene audient et cognoscent una cum Abbatibus et Doctoribus, qui in competenti dictarum receptorum et expensarum redditione interesse voluerint.

Item, quod Pastoribus super gregem sibi commissum vigilare competit, idem Capitulum committit vices suas magistris nostris Nicolao

⁹⁾ I. Bonnard.

¹⁰⁾ I. Niguet.

¹¹⁾ Cfr. supra, p. 204, n. 32.

¹²⁾ Cfr. supra, p. 230, n. 10.

¹³⁾ Cfr. supra, n. 11.

¹⁴⁾ G. Content in hoc ipso Capitulo syndicus Ordinis constituitur. Quid hoc munus importet, illa occasione indicatur. Per plures annos, religiosus iste, canonicus abbatiae Camerae Fontis, in Capitulis Generalibus citatur.

Fourminal et Iohanni Despruetis ¹⁵⁾, ad inquirendum et se debite informandum de personis tam saecularibus quam regularibus ad ipsum Capitulum Generale supervenientibus, et propter quam causam, si in habitu et [430] rasura decenti venerint, super obedientia varietateque colorum, et quaecumque repererint, praesenti Capitulo inthimare habeant, quatenus reddatur omnis iustitiae complementum.

Item, perspectis et satis cognito fratris Philippi Pavilliot ¹⁶⁾ impedimento, propter quod postmodum exercere Syndicatus Ordinis officium praepeditur; Capitulum, nolens cuiquam impossibile praecipere, sed quieti et saluti potius omnium consulere, eundem Pavilliot a dicto Syndicatus officio penitus absolvit; interim tamen de laboribus ab eo Ordini impensis plurimum gratulatur et gratias agit.

Item, quia Rdus Dnus Abbas Sti Iusti ¹⁷⁾, per plus quam decennium, officio Vicariatus totius Ordinis tam in visitationibus per eum factis, quam in causis de novo emergentibus quibuscumque, suae Ecclesiae expensis et propriis sudoribus, eius salario militavit; Capitulum Generale, cupiens eidem gratitudines vicem rependere, eundem a tallia sua seu contributione ordinaria, eius vita comite, penitus absolvit et absolutum reddit.

Item, cum ad aures Capituli Generalis pervenit nullum esse Pastorem qui oves ad ovile Domini dirigat in monasterio Sti Iohannis de Falesia ¹⁸⁾, Ordinis Praemonstratensis, ne contingat, diabolo instigante, oves errare, et sic dispersas a lupo rapi, Capitulum huic malo cupiens viam praeccludere, instituit fratrem Iacobum Nollet ¹⁹⁾, Curatum Cappellae Maliverini, dicti monasterii religiosum, Vicarium dicti sui monasterii, ei districte praecipiendo ut quae sui erunt officii, diligenter et fideliter secundum Ordinis Statuta et disciplinam regularem executioni demandet, et hoc tamdiu quamdiu dictum monasterium Pastore carebit.

Item, Capitulum perspecta et cognita Rdi Abbatis Insulae Dei ²⁰⁾, pro negotiis Ordinis diligentia hactenus exhibitis, denuo in sua com-

¹⁵⁾ Cfr. supra, n. 11 et 12.

¹⁶⁾ Aderat iam Capitulo Generali anni 1552; ubi dicitur Syndicus Ordinis et prior monasterii SS. Trinitatis Parisiensis. Cfr. supra, p. 224.

¹⁷⁾ I. Cocquerel.

¹⁸⁾ Abbatia Falesiae (Falaise) sita erat in dioecesi, olim Sagiensi, nunc Baiocensi. Inde ab anno 1540, erat sub dominio Abbatis commendatarii. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 43. In hoc Capitulo Generali constituitur « Vicarius », ut iste curet de recte ordinanda vira religiosa Confratrum.

²⁰⁾ Gilbertus de Limoges.

missione retroactis annis a Capitulo Generali emanato continuat, constituitque Vicarium Visitatorem et Reformatorem Circariae Normanniae constituit.

Item, quia per litteras Patris Domini Abbatis Sanctae Mariae in Nemore ²¹⁾, legitime constituit eundem pro Ordinis negotiis aliquam pecuniarum summam super tallia Ordinis recepisse, metu nihilominus inimicorum et longae viae distantia, eandem talliam ad Capitulum mittere non ausus est, Capitulum cupiens easdem fidelissime committendas distribui delegat et committit Rdo Dnum Iovillarensen Abbatem ²²⁾, ad dictas tallias a dicto Rdo Beatae Mariae Abbate recipiendas. Eidem iniungendo quatenus quam brevissime et fidelissime poterit, eas Ordinis Syndico de eisdem Capitulo Generali rationem reddituro transmittat.

Item, Capitulum visa charta transactionis coram Magistro Iohanne Angouard et Vincentio Maupere, notariis Castelletti Parisiensis, XVII mensis Septembris novissime praeterita, facta et inita inter nobiles viros magistros Franciscum Gorgeau sempiterni Parisiensis Senatus Advocatum, Procuratorem et nomine Procuratoris Revmi in Christo Patris Domini Odonis miseratione [431] divina Sti Adriani Sanctae Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis a Castelnovo vulgariter nuncupati, Episcopi et Comitis Dalmacensis, condomini de Garboredo, Paris Franciae ac Abbatis Sancti Germani de Flayano ex uno, et Iacobum Manaye, praedicti Parisiensis Senatus Advocatum, Procuratorem in omnibus etiam viri magistri Amyot, Abbatis monasterii de Bellosanna, diocesis Rothomagensis ²³⁾, Ordinis Praemonstratensis, necnon Prioris Curati Prioratus Beatae Mariae de Foulembraze, ratione nonnullarum decinarum, de quibus inter Redmum Dnum Cardinalem dictum monasterii de Bellosanna Abbatem vertebatur, quae in dicti transactione ad plenum et latissime declaratis procuratoriis tum praefati Revmi quasi dicti monasterii de Bellosanna Abbatis, necnon eiusdem Conventus et Religiosorum, quorum tenore concordiam supradictam ac omnia in eo contenta et laudarunt et approbarunt, et prout in dictis litteris curatoriiis amplissime declaratur, et attento quod dicta transactio in exequendum eiusdem monasterii de Bellosanna commodum et utilitatem facta et inita cedit; et ita compererunt dicti

²¹⁾ N. Thuillier. Cfr. supra, p. 33, n. 347.

²²⁾ I. Niguet.

²³⁾ Annis 1547-1564, abbas (commendatarius) Bellosannae (in dioecesi Rothomagensi) erat Iacobus Amyot. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 40.

Domini Capitulantes; eadem transactionem ad omnia et singula in ea contenta, laudat, aoprobat et ratificat.

Item, Capitulum audita querimonia facta pro parte fratris Claudii Collaye, religiosi Beatae Mariae de Viromandia, dicti Ordinis, qua exposuit modernum dicti monasterii Abbatem ²⁴⁾ portionem dicto religioso favore studiorum alias sibi designatam denegare; commisit venerabilem virum magistrum nostrum Franciscum Bottée ²⁵⁾, S. S. Theologiae professorem, ad informandum super portione dicti religiosi necnon valore fructuum et reddituum dicti sui benefecii et, informatione facta, dictam portionem in studiis, autoritate Capituli, assignandam aut eundem sua portione conventuali, si dicti sui beneficii fructus ad eius victum sufficientes existant, privandum.

Item, Capitulum visa commissione tradita per Rdm Patrem Dominum Iudocum Cocquerel ²⁶⁾, praedicti monasterii Sti Iusti Abbatem, supranominati Domini Cardinalis Pisani Vicarium Generalem, fratri Adriano Bobeu ²⁷⁾, pro informationibus faciendis contra fratrem Iacobum de Vernoulies, religiosum monasterii Albae Curiae, Ordinis Praemonstratensis, et aliis (nota scribae ms.: du Crocq: il y a ainsy) in dicta commissione amplius designatis de data diei XXV mensis Novembris novissime praeteriti, omnia et singula in dicta commissione contenta approbavit, et ratificavit, iniunxitque dicto Bobeu, quatenus citius quam poterit, ad executionem contentorum in dicta commissione procedatur.

Item, saepedictum Capitulum, visis ab eo litteris assignationis congruae fratri Adriano Bobeu ²⁸⁾, Theologiae professori dicti Ordinis Religioso (nota scribae ms. du Crocq: Je n'ay encore vue de ces docteurs, qui [432] ne me persuade que le doctorat ayt esté recherché pour se permettre plus a son ayse que ne comporte le commun de la Religion) per Reverendum Patrem Dominum Iudocum Cocquerel ²⁹⁾, etiam sacrae Theologiae professorem, Abbatem Sti Iusti praedicti, dioecesis Belvacensis, praefati Reverendissimi Doini Cardinalis Pisani, totius Ordinis huiusmodi Superioris Reformatoris Generalis in spiri-

²⁴⁾ Nomen huius Abbatis ignoratur. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 427. Abbatia Viromandensis (Vermand) sita erat in dioecesi, olim Noviomensi, nunc Suessionensi.

²⁵⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²⁶⁾ Cfr. supra, p. 37, n. 4.

²⁷⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

²⁸⁾ Idem.

²⁹⁾ Cfr. supra, p. 29, n. 18.

tualibus Vicarium Generalem, eo non obstante quod quoddam beneficium obtineat idem Bobeu, attento ipsius beneficii parvo et exiguo redditu, aliisque causis in dictis litteris fusius declaratis assignatae et percipi permissae continentibus decreta de data anni 1546, die vero 22. mensis Septembris. Sign. le Febure. mandato Domini Vicarii Generalis. Et viso etiam quodam extractu Regestorum Capituli Generalis dicti Ordinis Praemonstratensis anni Domini 1549, decima nona mensis Maii celebrati a Coulbault subsignati; quo constat idem Capitulum portionem integram debitam et assignatam singulis ipsius Ordinis sacerdotibus, ipsi Bobeu ordinasse; ordinavit quod dicta portio sic assignata et ordinata, ipsi Bobeu id exposcenti conformiter ad dictam assignationem distribuetur et illam percipiet. Idem Bobeu sicuti beneficium illud non obtineret. Ordinaturque quod arreragia dictae pensionis a tempore dictae assignationis debita, ipsi Bobeu persolventur, modo et forma in dictis litteris assignationis et extractu cessationis contentis declaratis.

Item, quia frater Gulielmus Tissier, presbyter religiosus monasterii Bellae Vallis in Argonia, studendi gratia cum litteris obedientialibus sui Prioris uti decebat Parisius appulit, et dicti monasterii Commendatoris ³⁰⁾ et cum aliis portionem assignavit; quam modo dictus Prior retinet. Eapropter humiliter supplicavit pro continuatione suorum studiorum, quatenus dictus Prior dictam portionem sibi tradere et ministrare cogeretur. Capitulum iustae et rationabili eius petitioni annuens, districte proecipit dicto Priori sub poenis inobedientiae debitis ut sicut in suo Commendatario eidem Tissier ordinata est, quamdiu Parisius in studiis manebit in nostro Collegio aut alio famoso sedulo administret.

Similiter, insequendo piam et laudabilem Capituli Generalis olim factam constitutionem qua cavetur ut qui priori solemnem emisit professionem, prius voce, stallo et obedientia nominata gaudeat; proinde quoniam frater Gulielmus Tissier ante fratrem Herculem Brassart eiusdem monasterii suam fecit professionem, ideo Capitulum volens sua Statuta et ordinationes inviolabiliter observari, praecipit dicto Priori dicti Conventus, ut dictum Tissier ante confratrem suum Brassart voce, stallo et obedientia nominata gaudere faciat, et potiri.

Dictum Capitulum visa electione per fratrem Adrianum Bobeu,

³⁰⁾ Annis 1545-1587, Nicolaus de Joyeuse abbas commendatarius erat Belvallensis (Belval, in diecesi Remensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 60.

Priorem Collegii Praemonstratensis Commissarium in hac parte a Rdo Domino Iudoco, Abbate monasterii Sti Iusti, dicti Ordinis Vicario Generali ³¹⁾ Reverendissimi Domini Cardinalis Pisani, monasterii Praemonstratensis Abbatis, commissum anno Domini 1556, die XIV. mensis Ianuarii facta [433] de persona fratris Ludovici Rargal, presbyteri monasterii Albae Curiae, approbavit, ratificavit dictam electionem, ordinavitque quod idem Rargal omnimodam pecuniarum pro victu Religiosorum eiusdem monasterii necessariam administrationem habeat. Et ad alios fines idem Rargal qui de more vel alias in monasterii Iucundae Vallis ³²⁾, dicti Ordinis, degit, ad praefatum monasterium Albae Curiae in quo professionem emisit, redibit et revertatur, dictumque officium Prioris claustralis ei commissum assumet, illudque bene et fideliter exercebit.

Item, ordinavit quod in monasterio de Moncellis, dicti Ordinis, deinceps erunt sex Religiosi presbyteri et duo novitii et hoc per modum provisionis, ac donec et quousque dicto Capitulo innotuerit de dicti monasterii facultatum copia ut plures ei dicantur.

Item, Capitulum, audita supplicatione facta pro parte fratris Francisci Madine, Religiosi monasterii de Corneolo praedicti Ordinis, dioecesis Bisuntinae, qua petiit reliquum poenae sibi per sententiam Capituli Generalis anno praeterito celebrati indictae, eidem remittit; auditaque relatione facta per Dominum Abbatem Iovillarem ³³⁾, de poenitentia sua per dictum Madine ad praefatum Dominum Abbatem de Corneolo ³⁴⁾ ut reliquum suae poenitentiae perferat et adimpleat, discretioni tamen et fidelitati dicti Abbatis de Corneolo dictae poenitentiae remissionem relinquendo.

Item, ad supplicationem et requestam Domini Abbatis Belli Loci ³⁵⁾, Ordinis Praemonstratensis, iniunxit omnibus et singulis praedicti Ordinis Abbatibus et caeteris eiusdem Ordinis religiosis id requirentibus, ut exhibeant Bullas aut privilegia a Summis Pontificibus aut aliis praedicto Ordini tam in capite quam in membris concessis seu

³¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

³²⁾ Abbatia Gaudii Vallis (Joyenval, in dioecesi, olim Carnutensi, nunc Versaliensi) tunc possessa erat ab Abbate commendatario. Administratio ordinaria conventus ideo commissa fuit presbytero professo canonicae.

³³⁾ I. Niguet.

³⁴⁾ A. Perchet. Vide supra, p. 242, n. 6.; pro casu Madine, cfr. supra, p. 246.

³⁵⁾ D. Silvestre. Cfr. supra, p. 16, n. 25.

concessa concernentia decimas praedicti Ordinis, non tamen illas seu illa exhibeant absque litteris compulsoriis.

Item, et ut iniquae consuetudini multis in monasteriis introductae obvietur, qua Religiosi in poenitentia salutari in pane tristitiae et aqua doloris constituti, suis exigentibus demeritis reficiuntur suis in sedibus, non cappati in mensa occumbere non verentur; Capitulum cupiens malitias et temeritates reprimere, inhibet omnibus et singulis Praelatis, Prioribus et praesidentibus Conventibus nostri Ordinis prout optime cavetur in Statutis nostris primae dictinctionis cap. 6. ne huiusmodi defectuosos delinquentes patiantur de caetero in mensa incappatos quovis tempore assidere sed ubi ratio exigit et postulat, si presbyteri fuerint, novissimi sacerdotum; si novitii, novitiorum loco, cappati sedeant et reficiantur sub poenis rebellionis et inobedientiae Capitulo Generali debitis: Ut eorum poena his proficiat ad salutem, caeteris vero cedat in exemplum.

Item, quia Capitulo legitime constitit fratrem Iohannem Viefeuille, monasterii Praemonstratensis religiosum, suae salutis et status immemorem, parvipendisse et neglexisse suis Superiori et Vicario, atque etiam Domino Sti Iusti Vicario Generali obedientiam, [434] quam solemniter emisit, exhibere salutarem, ut eiusdem et similium refrenetur audacia et peccandi facultas; Capitulum Generale poenam, quam sua rebellionem pertinaci demeruit, eidem et suis similibus in monasterio dereliquit, prout et derelinquit infligendam.

Item, Capitulum commisit et deputavit venerabilem virum magistrum nostrum Franciscum Bottée, sacrae Theologiae professorem ³⁶⁾, pro informatione et inquisitione facienda super nonnullis delictis et excessibus, ut pretenditur, commissis et perpetratis per fratrem Antonium Buillier, religiosum monasterii Loci Restaurati, praedicti Ordinis Praemonstratensis, Suessionensis dioecesis, quatenus dicta inquisitione et informatione facta, eundem fratrem Antonium Buillier casibus de quibus accusatur, puniat, eidemque poenitentiam condignam quam deneruit, iniungat, necnon, si fieri debeat, in casibus sibi impositis, etiam sententiam excommunicationis incurrerit, absolvat auctoritate nostra.

Petrus de Lyons, sacrae Theologiae professor, inclty monasterii Beatae Mariae Vallis Secretae Abbas ³⁷⁾, Praemonstratensis Ordinis,

³⁶⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

³⁷⁾ Cfr. supra, p. 97, n. 15.

Suessionensis diocesis, et Abbates eiusdem Ordinis, Domino Vicarios Reverendissimi Domini Francisci, Romanae Ecclesiae tituli Sancti Marci Diaconi Cardinalis, Pisani nuncupati, monasterii Sti Iohannis Praemonstratensis perpetui Commendatarii, pro causa absente, Capitulum Generale universis praesentes litteras inspecturis, salutem. Notum fecimus quod per Reverendum Patrem Abbatem monasterii Sti Iusti, dicti nostri Ordinis Vicarium Generalem et pro causis noviter emergentibus a Capitulo Generali ipsius Ordinis specialiter et expresse deputatum, informatione super quodam contractu de et super quibusdam terris, vineis, hortis, pratis et aliis rebus ad monasterium Beatae Mariae de Ressonio ab eodem Ordine dependens in Hamelle et territorio de Fay in bosco infra limites et terminos parochialis Ecclesiae Sti Foelicis in pertinentibus situatis cum Nicolao Cardon et Francissa eius conthorali ad longum tempus facto et inito, solemnitatibus rite adhibitis, per eundem Vicarium facta, et Nobis ad requestam dicti Nicolai Cardon porrecta, quatenus ipsum contractum si ad utilitatem, confirmare; si vero ad detrimentum, reprobare vellemus et dignaremur. Nos itaque pro zelo desiderantes profectum nostri Ordinis et Ecclesiarum, visis informationibus super praedicto contractu inito factis, consideratis considerandis, matura deliberatione praehabita, quia huiusmodi contractum, cui hae praesentes nostrae cum suis iustificationibus annectuntur, ad commodum et utilitatem ipsius monasterii de Ressonio, cum suis conditionibus apposis, iuxta sui formam et tenorem, prout in litteris desuper confectis plenius continetur, compertum esse initum; Idcirco autoritate paterna et superiori [435] qua in hac parte fungimur, ipsum laudavimus, approbavimus, ratificavimus, et omologavimus, in his decretum nostrum pariter et assensum praesentibus duximus apponendum. Datum Parisiis in Collegio Praemonstratensi dicti Ordinis, Capitulo Generali ipsius Ordinis ibidem sedente et celebrante. Anno Domini 1557. die vero sexta mensis Maii.

Die decima septima Maii.

Item, Capitulum creat, instituit, et ordinat fratrem Guillelmum, Religiosum expresse professum monasterii Beatae Mariae Camerae Fontis Syndicum Ordinis. Cui potissimum dat et confert auctoritatem et potestatem auctoritate Capituli Generalis defendendi et tuendi omnibus modis et mediis legitimis et possibilibus iura, privilegia et libertates Ordinis, coram quibuscumque iudicibus una cum potestate compellendi quoscumque Abbates commendatarios Ordinis collectas

seu contributiones, quas tallias vocant, ordinarias et extraordinarias persolvere renuentes, tam saeculares quam regulares Ordinis Abbates et commendatarios iuxta litteras Regias, omni via, iure, modo, quibus melius poterit et debebit, easdem recipiendi et de illis quittance dandi, ad onus tamen de omnibus et singulis computum et rationem Capitulo Generali fideliter reddendi, idque ad revocationem nostram usque; eidem stipendia consueta assignando.

Item, ad requestam et humilem supplicationem Domini Commendatarii ³⁸⁾, monasterii Hermeriarum sedenti Capitulo Generali factam, qua eidem Capitulo supplicavit ut dignaretur Visitatores et Reformatores in suum praedictum monasterium dirigere, quia omnia et singula tam in spiritualibus quam in temporalibus secundum Ordinis Statuta et regularem disciplinam in eodem monasterio disponent et ordinent. Capitulum iustae eius petitioni annuens, Rdm Dominum Abbatem Iovillarem ³⁹⁾, una cum fratre Adriano Bobeu, sacrae Theologiae professore sibi adiuncto delegavit et deputavit, prout delegat et deputat; quibus strictissime iniungit ut in omnibus reddant iustitiae et aequitatis complementum; idque autoritate dicti Capituli, cum clausulis amplissimis et necessariis.

Item, audita supplicatione fratris Petri Charlier, Religiosi expresse professi monasterii de Calvo Monte, dicti Ordinis Praemonstratensis, Rhemensis dioecesis, qua exposuit praedictam suam parochiolem ecclesiam propter bellorum incursiones quae illic antehac viguerunt et adhuc vigent, in ruinam incidisse omnino demonstratum fuisse; adeoque de illa nullos fructus consequi et percipere posset tutusque ad domum ipsius Charlier non patet aditus. Dictum Capitulum ordinavit quod idem Charlier in praefatum monasterium de Calvo Monte, in quo professionem emisit revertetur, ibidem cum aliis eiusdem monasterii Religiosis secundum Ordinis regulam, Statuta et consuetudines vitam acturus. Quodque Abbas dicti monasterii tenebitur eidem Charlier portionem sicut caeteris dicti monasterii Religiosis administrare.

[436] Item, Capitulum remissit processum iam inchoatum inter Reverendum Dominum Abbatem monasterii Sancti Iudoci in

³⁸⁾ Abbas (commendatarius (Hermeriarum (Hermières), in dioecesi, tunc Parisiensi, nunc Meldensi, tunc erat (uti videtur) Gumielmus de la Chesnaye. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 508.

³⁹⁾ I. Niguet.

Nemore ⁴⁰⁾, alias Domni Martini ex una, et fratrem Petrum Poilly, dicti monasterii Religiosum ex altera, coram Rdo Patre Domino Iudoco Cocquerel, Abbate monasterii Sti Iusti, totius Ordinis Praemonstratensis generali Vicario ⁴¹⁾. Cui quidem idem Capitulum Generale dictam causam decidendi, diffiniendi, cognoscendi, et fine debito terminandi dedit et contulit protestatem.

Item, Capitulum volens unicuique iura servare, et quae prava sunt et immoderata et collapsa emendare et erigere, hinc est quod cum ad ipsius aures pervenisset multa aedificia in monasterio Camerae Fontis, Ordinis Praemonstratensis, proximam minari ruinam ⁴²⁾. Ideoque maximam reparationem in claustris, ecclesia quam aliis aedificiis indigere; Capitulum instituit, delegavit et ordinavit Rdum in Christo Patrem Dominum Abbatem monasterii Vallis Serenae ⁴³⁾, sacrae Theologiae professorem, de eius discretione, probitate et diligentia non immerito confidens, ad visitandum, reformandum, pacificandum, corrigendum et emendandum quae in dicto monasterio Camerae Fontis, dioecesis Meldensis, visitanda, reformanda, pacificanda, corrigenda et emendanda invenerit, prout iuris est rationi.

Item, ad vitandas multorum scandalorum quae in Ordini datis seu acceptis occasionibus frequenter emergunt, causas, praesens Capitulum committit vices suas magistro nostro fratri Adriano Bobeu, sacrae Theologiae professori ⁴⁴⁾, necnon Priori dicti Collegii Praemonstratensis. Cui quidem dat omnimodam potestatem seu auctoritatem coram quibuscumque iudicibus tam ecclesiasticis quam laicis, omnes et singulos Ordinis Religiosos carceribus detentos petendi et requirendi, et ad Ordinem ipsum pro administrando eisdem debitae iustitiae complementum, iuxta Ordinis Statuta seu privilegia, ipsos adducendi et restituendi, nec non singulos dicti Ordinis apostatas, fugitivos, vagabundos, Parisiis et ubicumque Ordini scandalosos capiendi et arrestandi, capi seu arrestare faciendi, et debite puniendi, et in propria monasteria remittendi, et, si opus fuerit et exigent eorum demerita, expensis malefactorum, si beneficiati fuerint, seu monaste-

⁴⁰⁾ D. du Bus. Cfr. supra, p. 118, n. 51.

⁴¹⁾ Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁴²⁾ Abbatia Camerae Fontis (sita in dioecesi Meldensi) tunc regebatur ab abbate Gasparus de Vernay de la Garte (abbas aa. 1553-1565). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 489.

⁴³⁾ I. Bonnard.

⁴⁴⁾ Cfr. supra, p. 118, n. 51.

riorum ex quibus sunt professi; ne mala eorum vita in Ordinis dedecus atque opprobrium remaneat impunita.

Cum hospitalitatem nobis specialiter commendet divina Scriptura, et refrigescente in dies charitate, quod dolendum referimus, in multis nostri Ordinis monasteriis, maxime in commendatis, propter Abbatum commendatariorum notoriam absentiam, necesse est Vicarios aut Priores monasterii portare onus diei aestus, nec habent unde hospitalitatem procurent et exerceant, non sine maxima totius nostrae Religionis iniuria et infamia, necnon pauperum Christi contemptu, visum est nobis summam quamdam pecuniariam secundum [437] monasterii facultatem pro exercenda hospitalitate in singulis monasteriis dicti Ordinis, et maxime in commendatos per Patres Visitatores assignandam. Idecirco districte Visitoribus praecipimus ut inter visitandum procurent determinatam summam pecuniariam dictis Vicariis seu Prioribus quam pro hospitem occurrentium qualitate fideliter et stricte distribuent reddituri rationem pecuniae huiusmodi ordinatae, dum et quoties per Visitatores requisiti fuerint. Quibus quidem Vicariis vel Prioribus Visitatores duplicem assignabunt portionem.

Item, Capitulum commisit litteras testimoniales contra fratrem Petrum Poilly, Religiosum monasterii Sancti Iudoci in Nemore, alias Domni Martini in Pontivo, qui citatus ad Capitulum Generale, non comparuit.

Item, Capitulum decrevit citationem Syndico Ordinis coram Reverendo Domino Abbati Sti Iusti ⁴⁵⁾, totius Ordinis Vicario Generali, contra eundem de Poilly, ad diem decimam quartam post executionem responsarum ad ea quae contra eum proponent.

Item, Capitulum, visa supplicatione dicto Collegio tradita per magistrum Ludovicum Freret, presbyterum capellanum Collegii Belvacensis, pro causis in eadem contentis, statuit et ordinavit quod pro summa centum nonaginta unius librarum quindecim solidorum Turonensium ab Ordine Praemonstratensi ipsi Freret debita per magistrum Iacobum de Lavergne, supremi Parisiensis Senatus advocatum, nec non ex talliis sive collectis ordinariis per Syndicum Ordinis ⁴⁶⁾ recipiendis.

Item, Capitulum, visa supplicatione fratris Iacobi Lefebvre, Religiosi

⁴⁵⁾ I. Cocquerel.

⁴⁶⁾ N. Content. Cfr. supra, p. 25.

expresse professi monasterii Sancti Petri de Selincourt, eidem concessit facultatem cursum Iuris canonici, in quo, ut fertur, iam initiatus existit, ingrediendi, gradumque baccalaureatus in eodem adipiscendi; dum tamen in Collegio Praemonstratensi, aut alio famoso studeat, et quousque a dicto studio revocatus fuerit.

Item, Capitulum visa licentia obtenta a Domino Iudoco Cocquerel, sacrae Theologiae professore, Abbate monasterii Sti Iusti ⁴⁷⁾, Vicario generali Rdi Cardinalis, totius Ordinis Praemonstratensis Superioris, per fratrem Benedictum Lestoix, Religiosum monasterii Gaudii Vallis, curatum Ecclesiae parochialis Sti Andreae de Herbersis, dioecesis Lexoviensis, obtentam tuendi et defendendi, ius per eum in dictam Ecclesiam praetensum possessionemque eiusdem capiendi; eandem licentiam cum omnibus et singulis in ea contentis laudavit, approbavit et ratificavit.

Item, Capitulum intendit et ordinat portionem assignatam per Reverendissimum Dominum Cardinalem a Lotharingia, Abbatem commendatarium monasterii Sancti Martini Laudunensis ⁴⁸⁾, fratri Iacobo de Lassus ⁴⁹⁾ in Theologia baccalaureo, dicti monasterii Religioso, iuxta dictae assignationis formam et tenorem et eundem de Lassus describi ut facilius in honorem dicti monasterii et totius Ordinis, suum cursum Theologiae perficere possit et valeat.

Item, Capitulum, audita supplicatione Reverendi Patris Domini Abbatis Sancti Iudoci [438] in Nemore, alias Domni Martini in Pontivo ⁵⁰⁾, humillime requirentis ob ruinam sui dicti monasterii et inimicorum incursus dignaretur nonnullos sui monasterii in quibus insufficiens Religiosorum numerus esset, pietatis intuitu transmitters religiose victuros. Eidem supplicationi tamquam iustae annuendo, fratres Carolum, Morel Robertum de Fresury, dicti monasterii Sancti Iudoci Religiosos, in monasterium Beatae Mariae de Hermeriis censuit et decrevit transmittendos, ac ibidem secundum praedicti Ordinis Regulam et Statuta Deo inserviant, defectumque Religiosorum dicti monasterii de Hermeriis suppleant; iniungendo Abbati dicti monasterii quatenus eisdem Religiosis victum et vestitum sicut caeteris dicti

⁴⁷⁾ I. Cocquerel.

⁴⁸⁾ Annis 1548-1565, cardinalis Carolus de Lorraine abbas commendatarius erat S. Martini Laudunensis. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 512.

⁴⁹⁾ Cfr. p. 247, n. 16.

⁵⁰⁾ D. du Bus. Cfr. supra, p. 118, n. 51.

monasterii de Hermeriis Religiosis praebeat et administret.

Item, Capitulum ad supplicationem Domini Abbatis Iovillaris ⁵¹⁾, ad recipiendas quinquaginta libras Capitulo Generali a confratre nostro Abbate Sanctae Mariae in Nemore ⁵²⁾, in Lotharingia, pro expensis in Capitulo Generali Parisius anno Domini 1557, die 16. mensis Maii celebrati debitas, et illis, receptis, tradendas et delibandas fratri Nicolao Fourminal, doctori Theologo ⁵³⁾; de quibus idem Fourminal reddere rationem tenebitur Abbatibus proximum Generale Capitulum tenentibus et celebraturis.

Quoniam sedente Capitulo de negotiis Ordinis tractante, ad nos sese recepit Dominus Commendatarius monasterii Hermeriarum ⁵⁴⁾, supremae Parlamenti Curiae Consiliarius, humillime requirens et supplicans quatenus Visitatorem Reformatoremque ob multas et graves causas quas vivae vocis oraculo in nostra praesentia constitutus nobis inthimavit et significavit; in praefatum monasterium Hermeriarum cui ipse praeest dirigere vellemus, quia omnia et singula tam in spiritualibus quam in temporalibus secundum regularem Ordinis disciplinam et Statuta nostra disponderet, ordinaret, corrigeret, emendaret et ibidem statueret, quae corrigenda, enendanda, ac statuenda pro Ordinis dignitate et disciplina videret. Nos rationabili et iustae eiusdem Domini Commendarii supplicationi annuentes, Venerabilem Confratrem nostrum Abbatem Iovillarem ⁵⁵⁾, una cum fratre Adriano Bobeu ⁵⁶⁾, sacrae Theologiae professorem, nostri Ordinis canonico, sibi adiuncto delegavimus, deputavimus [439], commisimus, prout delegamus, prout delegamus, deputamus, committimus, qui auctoritate nostra cum plenitudine potestatis praefatum monasterium tam in spiritualibus quam in temporalibus, secundum Ordinis nostri Statuta visitabunt atque reformabunt, et omnia ibi corrigant et emendabunt, statuunt et ordinabunt quae ad debitum eiusdem monasterii reformationem necessaria esse invenerint, in hac parte conscientiam non onerantes.

Item, Capitulum delegavit Reverendum Patrem dominum Abbatem

⁵¹⁾ I. Niguet.

⁵²⁾ D. Thuilier. Cfr. supra, p. 4, n. 12.

⁵³⁾ Cfr. p. 204, n. 32.

⁵⁴⁾ G. de la Chesnaye. Cfr. supra, n. 238.

⁵⁵⁾ I. Niguet.

⁵⁶⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

monasterii Insulae Dei ⁵⁷⁾, Ordinis Praemonstratensis Reformatorem generalem et Visitatorem Circariae Normanniae, ac Receptorem talliarum dictae Circariae usque ad triennium, ad onus de dictis talliis rationem in proximo Capitulo Generali reddendi, cum clausulis necessariis et opportunis.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae commode sequens Capitulum expectare nequeunt, Capitulum praesens committit vices suas Reverendis Patribus Sti Iusti ⁵⁸⁾ et Vallis Secretae ⁵⁹⁾ monasteriorum Abbatibus, sacrae Theologiae professoribus, et eorum cuilibet in solidum, cum plenitudine potestatis omnia et singula quae totius Ordinis in toto vel in parte concernunt praeeminentiam, dignitatem, iurisdictionem, privilegia, appellationes, personas, res et loca defendendi, tuendi, audiendi, examinandi, terminandi, diiudicandi seu fulminare faciendi, et, si opus sit, personas regulares absolvendi, et specialiter coniunctim aut divisim, nec non proximi Capituli Generalis pro eiusdem celebratione, locum opportuniorem eligendi, nominandi et significandi seu significare faciendi.

Visitatores anni praesentis :

Circariae Franciae : R^{du}s Abbas Iovillaris ⁶⁰⁾.

Lotharingiae : R^{du}s Abbas Insulae Dei ⁶¹⁾.

Normanniae : R^{du}s Abbas Insulae Dei ⁶²⁾.

Sic signatum : f. Adrianus Bobeu, scriba consistorialis, cum parafo.

Et haec copia cum suo originali Praemonstrati hac adhuc die 13 Februarii anni 1662 existente, omnino concordat et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq ⁶³⁾.

⁵⁷⁾ Gilbertus de Limoges.

⁵⁸⁾ I. Cocquerel.

⁵⁹⁾ P. de Lyons.

⁶⁰⁾ I. Niguet.

⁶¹⁾ G. de Limoges.

⁶²⁾ Idem.

⁶³⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 440-446).

[440] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Incarnationis Dominicae 1558., die vero octava mensis Maii et diebus seqq. in insigni Praemonstratensi Collegio Parisiensi, Parisius situato, solemniter et canonica celebrati.

Nomina Praelatorum in praefato Generali Capitulo personaliter comparentium :

Reverendus Dominus Iudocus Cocquerel, sacrae Theologiae professor, monasterii Sti Iusti Abbas ¹⁾, et Vicarius Generalis pro spiritualibus Reverendissimi in Christo patris et Domini D. Francisci, Sacrosanctae Sedis Apostolicae presbyteri Cardinalis Pisani ²⁾, necnon ipsius monasterii perpetui commendatarii.

Abbas Vallis Secretae, doctor theologiae ³⁾.

Abbas Vallis Serenae ⁴⁾; Abbas Ianduriarum ⁵⁾; Abbas Coadiutor Beatae Mariae in Nemore ⁶⁾.

In primis ne actus Reverendorum Patrum Capitularium a traditione Maiorum Ordinis deviare videatur, Capitulum statuit omnes Praelatos in hoc praesenti Capitulo personaliter comparentes, licet sint perpauca, sint diffinitores.

Insuper quam damnable sit in via morum non progredi, nemo sanae mentis ambigit; ideo Missas celebrari consuetas Rdi Patres Ianduriarum et Beatae Mariae Maioris in Nemore ⁷⁾ Abbates celebrant; ut laudes Altissimo debitae persolvantur, ad haec ne quid indecorum contingat, fratres Carolus de Lassus et Stephanus de Hullegarde chorum regent et gubernabunt.

1) I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

2) Cfr. supra, p. 51, n. 2.

3) P. de Lyons. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

4) I. Bonnard. Cfr. supra, p. 197, n. 8.

5) Fr. Lecoq. Cfr. supra, p. 242, n. 5.

6) D. Thuilier. Cfr. supra, p. 4, n. 12.

7) Fr. Lecoq, D. Thuilier.

Item, Capitulum decernit et delegat fratrem Ioannem de Pruetis, sacrae Theologiae professorem ⁸⁾, ad audiendas, excipiendas excusationes Praelatorum personaliter huic praesenti Capitulo non comparentium. Similiter ad visitandum omnes et singulos Ordinis nostri Religiosos ibi assistentes an habitus suos decenter et honeste et cum rasura decenti ac honesta deferant, ipsosque interrogandum examinandumque de et super rationibus et causis sui excessus, ut quidquid ab eisdem didicerit, Capitulo fideliter deferant.

Item, ad tallias et contributiones ordinarias annuatim Generali Capitulo debitas percipiendas, Capitulum delegit venerabilem fratrem Nicolaum Fourminal ⁹⁾, sacrae Theologiae professorem, et Guilielmum Content ¹⁰⁾, Ordinis Syndicum, qui de receptis expensisque legitimum computum, rationem et reliqua immediate praesenti Capitulo reddere habebunt et tenebuntur.

Item, inhibitum est omnibus et singulis nostri Ordinis Abbatibus et Religiosis huic praesenti Capitulo comparentibus in patriam reverti, donec et quousque idem Capitulum conclusum terminatumque sit, sub poena apostatis debita, aut alia arbitraria.

[441] Item, visa requesta Abbatis monasterii Sanctae Mariae in Nemore ¹¹⁾, super certa commutatione facta de tribus arpentis boscorum et quatuor francis monetae Barry annui census in pratis adiacentibus ad ipsum monasterium pertinentibus colligendis pro quatuor modiis salis super castrum Salonem vel apud Salonem aut in loco Buansa vulgariter nuncupata dictorum boscorum et quatuor francorum per dictos Abbatem et Conventum annuatim de caetero percipiendorum. Quia huiusmodi commutatio cum Illustrissimo Carolo, duce Lotharingiae, ipsius monasterii fundatore, dignoscitur esse et cedere in utilitatem et commodum ipsius monasterii; idcirco praesens Capitulum excambii contractum desuper confectum et passatum laudat, approbat et omologat, illi suum decretum pariter et assensum interponendo.

Visa similiter supplicatione Abbatis ¹²⁾ et Conventus monasterii

⁸⁾ Cfr. supra, p. 230, n. 10.

⁹⁾ Cfr. supra, p. 204, n. 32.

¹⁰⁾ Cfr. supra, p. 254, n. 14.

¹¹⁾ D. Thuilier II per aliquot annos abbas coadiutor erat N. Thuilier; anno 1558 abbas regularis fit. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 96.

¹²⁾ Eo tempore abbatia Branensis possidebatur ab abbate commendatario; qui, anno 1558, fuisse videtur Card. Claudius de Longwy de Givry. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 487.

Sancti Evodii de Brana, super quodam contractu inito et passato de censu seu firma de Bruyeres, terris et pratis eiusdem cum molendino eidem adiacente ad ipsum monasterium spectantibus cum honorabili viro Petro de Bouycieres ad multos annos sicut per amplius in ipso contractu iuxta sui formam et tenorem continetur. Item, Capitulum Priori claustrali Vallis Christianae ¹³⁾ commitit vices suas ad se diligenter informandum de et super commodo vel incommodo dicti contractus proximo Capitulo nostro aut Rdo Domino Abbati Sti Iusti ¹⁴⁾, signatas et contentas transmittere curabit; quatenus sicut visum fuerit, idem contractus confirmetur vel approbetur, infirmetur aut annuletur.

Item, ne Capitulum levitatis vitio argui possit, Priorem claustralem Vallis Christianae designat, assumpto secum fideli notario ad diligenter inquirendum super commodo vel incommodo cuiusdam contractus initi inter Abbatem ¹⁵⁾ et Conventum Vallis Secretae, Ordinis Praemonstratensis ex una, et Petrum Picot, partibus ex altera, de et super quadam domo et sex arpentis terrae arabilis siti in territorio Vallis Secretae, in loco qui vulgariter dicitur de la Gouffre, prout amplius in litteris contractus confectis continetur; ea nihilominus conditione quod omnia et singula quae in praemissis ad utilitatem et commodum, seu etiam detrimentum dicti monasterii repererit, proximo Capitulo Generali aut Domino Sti Iusti ¹⁶⁾, Vicario Ordinis Generali fideliter inthimare procurabit, ut secundum quod illis visum fuerit, ipsum contractum confirmare habebunt vel infirmare, autoritate nostra.

Item, quia iuste iusta petentibus nihil est denegandum, cum frater Iohannes Delbel, presbyter religiosus monasterii Albae Curiae, Ordinis Praemonstratensis, nuper Prior seu Curatus Prioratus seu Curiae parochialis de Haia Comite ¹⁷⁾, dioecesis Ebroicensis, fidem dederit Capitulo Generali se non posse ius suum praetensum in dicto Prioratu, seu Cura, necnon plurima bona seu privilegia ad ipsum Prioratum, seu Curam, pertinentia tueri et defendere, Capitulum Generale nisi lites moveat aut motas seu movendas contra se; Capitulum Generale eius iustae petitioni annuendo [442], agendi et defendendi omnia et

¹³⁾ Eo tempore abbatia Vallis Christianae abbate orbata erat.

¹⁴⁾ I. Cocquerel.

¹⁵⁾ Petrus de Lyons.

¹⁶⁾ I. Cocquerel.

¹⁷⁾ Paroecia : La Haye-le-Comte erat paroecia abbatiae Albae Curiae incorporatae. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 541.

singula iura in dicto Prioratu psr dictum Delbel praetensum, litem movendi, seu motas et movendas dirimendi melioribus iure, modo et forma quibus poterit et debebit curam quibuscumque iudicibus concedit et impartitur licentiam.

Item, quoniam eidem Delbel, ut plurimum, non datur copia sacerdotis regularis, cui confiteri possit, dum residet in suo praedicto de Haya Comite Prioratu; idcirco humillime supplicat ut sibi concederetur confitendi presbytero saeculari facultas. Capitulum illius annuens petitioni, ut quae iusta sunt, iuste et sancte exequi valeat, ut prebytero saeculari sua peccata confiteatur, cum reservatis tamen reservandis, contulit potestatem.

Item, quoniam confrater Adrianus Bobeu, doctor theologus ¹⁸⁾, in actu suae reformationis monasterii Albae Curiae, nostri Ordinis Praemonstratensis, non nisi ad ea ordinanda statuendaque, quae regularem concernunt disciplinam processit; prout Capitulo Generali extitit legitima facta fide; Capitulum praedictum suae reformationis actum imperfectum remanere nolens, imo vero ad finem usque circa temporalia, victum Religiosorum, ac vestitus deduci statuens, prout eidem Bobeu iniunctum et strictissime praeceptum semel atque iterum, denuo eidem Bobeu sub poena inobedientiae debita praecipit ut quam citissime poterit, eandem reformationem quam pede foelici coepit, eodem adhuc foeliciore peragat et consummet.

Item, statutum est ut in litteris syndicatus fratris Guillelmi Content ¹⁹⁾ inseratur clausula quod possit Procuratorem seu Procuratores substituere ubilibet locorum agi pro negotiis Ordinis contingeret. Quodque possit in quacumque Abbatia ad quam pervenerit, de moribus Religiosorum informare ut Domino Sti Iusti ²⁰⁾, Ordinis Generalis Vicario, referat fideliter, necnon quod valeat vocare seu citare ad Capitulum Generale omnes et singulos Abbates nostri Ordinis habitum deferentes, ut qui non solent ad Capitulum Generale convenire, ut proximo futuro Capitulo Generali compareant sub poena inobedientiae debita aut alia arbitraria.

Item, quia ex fidei testimonio et veridica assertione proborum virorum in informationibus, autoritate nostra, per Venerabilem virum fratrem Adrianum Bobeu, sacrae Theologiae professorem,

¹⁸⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

¹⁹⁾ Content ab isto Capitulo designatus fuit ut esset syndicus Ordinis. Cfr. supra, p. 254.

²⁰⁾ I. Cocquerel.

facie denominatorum, adiunctis secum Domino Officiali Suessionensi et duobus notariis, Capitulo Generali sufficienter constitit quemdam contractum inter Abbatem ²¹⁾ et Conventum monasterii Vallis Christianae, nostri Ordinis, ex una, et honorabilem virum Samsonem Bruyere, graphiarium insinuationum Curiae episcopali Suessionensis, nunc vero Beau Regard nuncupata in territorio de Berleu situata cum aisantiis, et pertinentiis suis universis, ad dictum Vallis Christianae spectantibus, sub certis conditionibus, pactis et oneribus latissime declaratis in litteris desuper confectis, initum, habitum et passatum in maximum dicti monasterii commodum et utilitatem esse et cedere; Idcirco Capitulum cupiens profectum nostri Ordinis Ecclesiarum, dictum contractum [443] laudavit, approbavit et omologavit; prout de facto laudat, approbat et omologat, decernitque litteras desuper concessionis ex parte Capituli in forma debita et authentica fieri et tradi.

Item, Generale Capitulum revocando omnes et singulas litteras procuratorias et syndicatarias prioribus temporibus, Religiosis nostri Ordinis concessas et ordinatas, ad hoc ut possent ab omnibus et singulis nostri Ordinis Abbatibus tallias seu contributiones ordinarias recipere, et de eisdem in Capitulo rationem reddere, statuit et decrevit, quod de caetero dictus frater Guillelmus Content ¹⁹⁾ solus easdem recipiat, et de eisdem receptis debitoribus (nota scribae, du Crocq : o, le docteur !) Ordinis satisfaciat; ad onus tamen de omnibus et singulis receptis et missis seu expositis quibuscumque proximo Capitulo Generali computum fideliter, rationem et reliqua reddendi, cum requisitus fuerit.

Ad vitandum autem omnis dubietatis in pretensis recipiendisque dictis talliis seu contributionibus ordinariis scrupulum, Capitulum Generale non intendit illas tallias remitti posse a praedicto Ordinis Syndico cuiquam Abbatum in toto vel in parte, quia quod omnes tangit ab omnibus debet approbari, statuitque et ordinat quod futuris temporibus si quid de eisdem, occasione bellorum aut alia rationabili causa cuiquam remittendum est, dictus Syndicus ²²⁾ sequenti Generali Capitulo inthimare et referre habeat, et quod iustum et aequum fuerit, ab eodem Capitulo ordinetur, approbetur et diffiniatur.

Item, quia frater Antonius Lallier, monasterii Loci Restaurati

²¹⁾ Gerardus Gibault. Cfr. supra, p. 196, n. 4.

²²⁾ G. Content.

religiosus, status, votorum, Statutorumque Ordinis penitus immemor, in perversos quosque mores exorbitat et de eisdem saepius admonitus et correctus extitit; neque tamen ob id resipiscit sed in peius prolabitur; Capitulum committit vices suas Reverendo in Christo Patri Domino Abbati Vallis Serenae ²³⁾, ut de criminibus, delictis, excessibus diligenter inquirat, et quicquid emendandum, puniendumque, nedum in illo fratre sed et in aliis dicti monasterii Religiosis repererit, prout iuris erit et rationis, secundum Ordinis Statuta et ordinationes puniat et emendet.

Item, quia Collegium Praemonstratense Parisius situatum, non solum pro litterarum adeptione sed pro moribus et doctrina religiosorum ad augmentum seu decorem totius Ordinis studentium a Reverendis Patribus Ordinis institutum est, ut, absente fratre Adriano, doctore theologo ac Priore dicti Collegii ²⁴⁾, pro causis Ordinis aut aliis iustis et rationabilibus, frater Thomas de Ham, in Theologia licentiat, si quid viderit in novitiis tam in habitu, moribus quam doctrina eorum emendandum, corrigendum et puniendum, illico in Sacello dicti Collegii hora competenti et congrua emende, corrigat et puniet, necnon Missas celebrari consuetas, Vesperas et Salutem horis et temporibus constitutis celebrabit aut celebrari faciat, mandantes et praecipientes quatenus iuniores antiquioribus reverentiam deferant, et omnes Doctoribus, in iis quae ad Deum et nostrae [444] Religionis statum seu eorum studium pertinent, fideliter obediant, latine semper humiliter eisdem et simul invicem loquantur et respondeant; et sine obtenta facultate Collegium non egrediantur, praeterquam ad lectionem, sub poena gravis culpae et disciplinae regularis. Dicto autem Ham pro suis laboribus a Capitulo Generali proemium 20 librarum Turonensium competens tribuatur.

Item, statuit decrevitque Capitulum vocandos et citandos esse fratres Iohannem Guerin, Priorem Sti Mariani Alitissciorensis, et Philippum Pouilliot, vicarium monasterii Hermeriarum ²⁵⁾, ad requestam Syndici coram Reverendissimo in Christo Patre et Domino Vallis Secretae ²⁶⁾, super his quae sibi proponuntur ab eodem Syndico responsuros et rationem reddituros.

²³⁾ I. Bonnard.

²⁴⁾ Abbatia Hermeriarum tunc erat sub dominio Abbatis commendatarii. Cfr. supra, p. 262, n. 38.

²⁵⁾ P. de Lyons.

²⁶⁾ I. Cocquerel.

Item, attento paucorum Abbatum nostri Ordinis regularium deferentium et magno Commendatorum numero tallias Ordini debitas solvere recusantium; similiter bellorum tumultus, propter quae nullae ab extraneis nationibus et Circariis solvuntur talliae, ut sic paucissimae admodum vix quae sumptui Capituli Generalis sufficiendo sufficiant, tantum abest ut processibus et privilegiis tuendis et pensionariis persolvendis satis sint, recipiantur. Hinc est quod Capitulum Generale statuit, decrevit et ordinavit, prout statuit, decernit et ordinat de caetero, ut quicumque Prior nostri Praemonstratensis Collegii Parisiensis extiterit, cuius ratione et occasione praedictorum pensionem annuam diminui aliqua ex parte oportuit, habeat, possideat, et consequatur portionem suam integram et consimilem pro quota et proportionem unius Religiosi presbyteri sui monasterii, et sic pro uno in numero Religiosorum dicti sui monasterii computabitur, ac si praesens et personaliter dicto suo monasterio interesset; qui quidem pro sui monasterii perinde ac aliorum nostri Ordinis monasteriorum habeat a dicto suo Monasterio dependens beneficium, quod ex eo facillime pro suae personae statu, dignitate et qualitate sustentari queat. Dantes eidem Priori dicti nostri Collegii, quicumque et cuiuscumque monasterii extiterit, et concedentes omnimodam potestatem, auctoritatem, licentiam et facultatem praedictam suam portionem, ut praefertur, a quibus decebit exigendi et recipiendi, et contra contradictores qui fuerint, quod absit, coram quibuscum Iudicibus secundum litteras Regias nostro Ordini nuperrime concessas agendi, et nostram ordinationem praesentem melioribus via, modo, iure et forma pro hac re, si opus fuerit, nostri Ordinis Syndico, quia communibus Ordinis negotiis vacando continuo impeditur.

Item, ad aures Capituli Generalis pervenit nonnullos Ordinis nostri Praelatos eorumque Vicarios, procuratores seu receptores nolle suas contributiones ordinarios persolvere pro eiusdem Ordinis privilegiis, necnon regularis disciplinae in tota Ordinis iurisdictionis conservatione, ab omni anno super omnia dicti Ordinis monasteria cotizatas, annuatim eidem Capitulo Generali debitas. Ne, quod absit, pereat eiusmodi Iurisdictionis atque privilegiorum conservatio, [445] praesens Capitulum ordinat et praecipit Syndico Ordinis, quatenus excusatione qualibet non obstante, dictos Praelatos, Vicarios, Procuratores seu Receptores eorundem iuxta patentes litteras Regias et sententias obtentas via iuris et rationis taxa pro arreragiis quam pro praesenti anno et futuris cogat et compellat.

Item, Capitulum cognita fratris Remigii N. presbyteri monasterii Hermeriarum poenitentia et contritione, quique per triennium in abbazia Camerae Fontis per Visitatores emissus fuerat, perspectoque eius proposito firmo ac stabili in meliorem frugem vitam suam commutandi, et secundum tria vota Religionis per eum solemniter emissa, et Regulam beati Augustini patris nostri vivendi proposita, rigori Iustitiae misericordiam praeferendo, eundem ab omni apostasia, irregularitate, peccatis, criminibus et excessibus quibuscumque absolvit, eumque in suum monasterium Hermeriarum ad requestam sui Abbatis ibidem religiose regulariterque victurum remittit praecipiendo in virtute salutaris obedientiae Vicario seu Priori dicti monasterii ad dictum fratrem Remigium benigne fraternaliter tractent ac recipiant.

Exhorrendae nequitiae factum ad aures Capituli Generalis pervenit fratrem Iohannem Vion, subdiaconum, et Iacobum Halteur, alias Hacquin, diaconum, Religiosos monasterii de Bellosanna, qui occasione accepta manus violentas in personam cuiusdam iniecerunt, unde mors eidem statim sequuta est; quam ipsi coram deputatis a nobis ultro confitentes requisierunt, prout humiliter adhuc requirunt, quatenus cum eisdem misericorditer agere vellemus atque dignaremur. Capitulum itaque volens tanti sceleris atque humani sanguinis effusi irregularitatem aliis cedere in exemplum, condemnat eosdem in proprio monasterio vel alibi, expensis proprii monasterii, cognita prius eorum contritione sufficienti, a peccato homicidii seu irregularitatis infra tempus eorum poenitentiae nostra autoritate absolvere, dummodo pro rehabilitatione tantae irregularitatis eosdem remiserit proximo Capitulo Generali cum testimonio verae eorum poenitentiae, plene et laudabiliter absolvendos.

Intellecto quoque quod valde ab omnibus dolendum est, quod frater Petrus de Premont, monasterii Camerae Fontis Religiosus, suis demeritis et abusibus impendentibus, ad carceres Castellae... scandalose nimis, in opprobrium Ordinis iurisdictionis, liceat per sententiam ad saecularem Iudicem ordinarium remissus fuerit, et corde contrito et humiliato suum peccatum confitendo verae poenitentiae iugum afficeret; non erubuit tamen nec adhuc erubescit negare quicquid contra eundem obicitur confitendum et poenitendum. Ne tamen huiusmodi scandalum remaneat impunitum, Capitulum praesens committit vices suas Priori claustrali tamquam Iudici ordinario, qui adiuncto secum Syndico Ordinis, de eius consilio super obiectis contra eundem criminibus et scandalis testes productos iuxta informa-

tiones factas audient et examinabunt, et sicut iuris fuerit et rationis, usque ad dif [446] finitivam sententiam, quia peccati sui debet esse accusator ut veniam misericordiae consequi mereatur cum rigore Iustitiae contra ipsum procedent et quicquid facere seu ordinare tentaverint, Rdo Domino Abbati Sti Iusti ²⁷⁾ et Capitulo Generali intimare curabunt. Haec autem omnia idem Capitulum fieri et terminari expensis proprii monasterii Camerae Fontis intelligit et praecipit.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae proximum Capitulum Generale commode exspectare nequeunt, Capitulum committit vices suas, delegat et seligit Reverendum Abbatem Sti Iusti ²⁸⁾, Vicarium Ordinis generalem, necnon Abbatem Vallis Secretae ²⁹⁾, sacrae Theologiae professorem, et eorum quemlibet in solidum, cum potestate substituendi, si opus fuerit, modo et forma consuetis.

Visitatores anni praesentis :

Circariarum Pontivi, Floreffiae, Flandriae, Brabantiae, Westphaliae, Vadegotiae et aliarum quarumlibet extra Franciae regnum, Reverendus Abbas Sti Iusti ³⁰⁾.

Circariae Franciae : Reverendus Abbas Vallis Secretae ³¹⁾.

Circarias Normanniae : Abbas Insulae Dei ³²⁾.

Circariae Burgundiae et Alverniae : Abbas Iovillaris ³³⁾.

Circariae Lotharingiae : Abbas Sanctae Mariae in Nemore ³⁴⁾, cum potestate substituendi.

Sic signatum : f. Bobeu, Ordinis scriba consistorialis ³⁵⁾, cum parafo.

Qui rei veritatem tantummodo quaerit, aequae hac copia, atque originali contentus sit : quia non discrepant. In finem in hac die decima tertia Februarii 1662 hic subscribo.

fr. Gregorius du Crocq ³⁶⁾.

²⁷⁾ I. Cocquerel.

²⁸⁾ Idem.

²⁹⁾ P. de Lyons.

³⁰⁾ I. Cocquerel.

³¹⁾ P. de Lyons.

³²⁾ Gilb. de Limoges.

³³⁾ I. Niguet.

³⁴⁾ D. Thuilier.

³⁵⁾ Cfr. supra, p. 192 n. 4.

³⁶⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 446-543).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Incarnationis Dominicae millesimo quinquagesimo nono, mensis vero Aprilis die vigesima tertia sequentibusque diebus, in inclito monasterio Praemonstratensi, totius eiusdem Ordinis Capite canonice et solemniter celebrati.

Nomina autem Praelatorum personaliter ibidem comparentium sequuntur :

Reverendus Dominus Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Santi Iusti Abbas ¹⁾, totiusque eiusdem Ordinis in spiritualibus Vicarius generalis.

Abbas Vallis Serenae ²⁾; Abbas Loci Restaurati ³⁾

Abbas Ianduriarum ⁴⁾; Abbas Sanctae Mariae in Nemore ⁵⁾.

Imprimis ne actus Reverendorum Patrum Capitularium a [447] traditione maiorum Ordinis deviare videatur, Capitulum statuit quod omnes in hoc praesenti Capitulo comparentes, erunt Diffinitores, assistantibus sibi magistris Francisco Bottée ⁶⁾, Adriano Bobeu ⁷⁾ et Thoma de Ham ⁸⁾, in sacra facultate Theologiae doctoribus pro dictis Ordinis causis pertractandis unanimiter in Dei nomine congregati.

Atque ut a vestigiis Patrum nullo pacto deviare videatur, statuit et ordinat praesens Capitulum Missas celebrari consuetas Reverendi Patres Vallis Serenae ⁹⁾ et Ianduriarum ¹⁰⁾ Abbates devote et reverenter celebrabunt.

¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

²⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 197, n. 8.

³⁾ Crispinus de Brichanteau. Cfr. supra, p. 250, n. 31.

⁴⁾ Fr. Lecoq. Cfr. supra, p. 242, n. 5.

⁵⁾ D. Thuilier II. Cfr. supra, p. 43, n. 12.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁷⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁸⁾ Cfr. supra, p. 4, n. 15.

⁹⁾ I. Bonnard.

¹⁰⁾ Fr. Lecoq.

Item, quoniam attestante Psalmista domus Dei et loci habitationis gloriae eius summopere decor eius est diligendus ac procurandus, ut ordo cantandi servetur et nulla confusio in choro orietur, fratres Hector Langlet et Antonius Tabary chorum regent et gubernabunt.

Item, Capitulum instituit Venerabilem magistrum nostrum fratrem Franciscum Bottée, laudabilium coereemoniarum directorem, eundemque delegat ad audiendas recipiendasque excusationes Praelatorum in hoc Capitulo non comparentium, necnon ad visitandos omnes et singulos Ordinis nostri Religiosos qui huc appulerint, an habitum suum reverenter et decenter secundum nostri Ordinis Statuta deferant, sintque in rasura decenti atque honesta, ipsosque examinandum de et super causis et rationibus sui accessus, ut quicquid in eis vitii corrigendum et emendandum repperit, Capitulo referat, de opportuno remedio provideat, necnon ad requirendum contumacias contra absentes qui Capitulo tenentur comparere.

Item, ad tallias seu contributiones ordinarias dicto Capitulo annuatim ab omnibus et singulis dicti Ordinis debitas recipiendum, eligit et deputat fratrem Hectorem Lenglet et Iohannem Mangart una cum Ordinis Syndico ¹¹⁾, si commode vacare possit; de quibus receptis et expensis praesentis Capituli Generalis expositis quibuscumque plenariam ac fidelem dicto Capitulo habebunt reddere rationem.

Similiter, inhibetur omnibus et singulis Dominis Abbatibus et Religiosis nostri Ordinis extra septa huius monasterii egredi durante ac pendente Capitulo, donec et quousque idem Capitulum conclusum ac omnino terminatum fuerit, sub poena apostatis debita aut alia arbitraria infligenda.

Sub eadem poena inhibitum est omnibus et singulis Religiosis dicti monasterii Praemonstratensis septa exire claustralia, exceptis Priore et Officialibus ordinatis ad terminationem usque dicti Capituli Generalis ut pacifice omnia terminari possint et valeant.

Item, quia ob praecedentes continuos bellorum tumultus et inimicorum incursiones, quo tempore divina et humana iura confunduntur, Reverendo Domino Sti Iusti ¹²⁾, caeterisque patribus Abbatibus non licuit hoc Praemonstratense coenobium et singula eius membra, veluti in Statutis cautum est, visitare et reformare, necnon ipsorum, ut debebant, functi sunt officio, unde fieri potest, ut tam longa

¹¹⁾ G. Content. Cfr. supra, p. 254, n. 2.

¹²⁾ I. Cocquerel.

discontinuatione in multis monasteriis, quod summopere dolendum est, coeremoniae et Statuta Ordinis necnon vota ipsa solemnna in toto vel in parte neglectui haberi coeperint et saepenumero vitia e contrario perpetrari. Capitulum volens huic tam exitiali morbo remedium adhibere [448] et penitus vitia extirpare et virtutes contrarias hominum mentibus inserere, hoc potissimum pacis tempore, decrevit, statuit et ordinavit, prout de facto statuit, decernit et ordinat ut a capite, quo dolente, caetera a membra dolent, initium sumendo, Reverendi Vallis Serenae¹³⁾ et Ianduriarum¹⁴⁾ Abbates, super statu spirituali et temporali, victu, vestitu, caeterisque rebus necessariis, cum circumstantiis et dependentibus Religiosorum dicti monasterii Praemonstratensis diligenter et studiose informent ut quod in praedictis audierint et repperint, secundum Ordinis nostri Statuta et ordinationes, ab eodem Capitulo Generali tenendum et inviolabiliter observandum statuatur et diffiniatur.

Item, annuendo iuridicae supplicationi Venerabilis fratris Thomae de Ham¹⁵⁾, sacrae Theologiae professoris, monasterii Vallis Dei nostri Ordinis religiosi, qui nunc ultime a nobis supplicuit ut expensas quas in adeptione sui gradus doctoralis fecisse oportuit, de gratia speciali supportare vellemus et dignaremur. Capitulum Generale statuit et ordinat, insequendo laudabilem consuetudinem in nostro Ordine hactenus observatam, dictum fratrem Thomam recipere debere omnia arreragia talliarum seu contributionum ordinariorum a quolibet Praelato nostri Ordinis praedicto Capitulo pro negotiis Ordinis, privilegiis tuendis et conservandis annuatim debitum in Circariis Vadegotiae, Westphaliae, Iveldiae, Floreffiae, Flandriae et Brabantiae; de quorum arreragiorum recepta tenebitur reddere legitimum computum Capitulo Generali proximo celebrando, super quibus nihilominus Capitulum dat eidem favore studii et causis praemissis arreragia unius anni singulorum monasteriorum Circariarum per modum gratuiti et liberalis doni ad supportandas praedicti sui gradus expensas.

Item, Capitulum Generale decrevit dandam esse commissionem dicto fratri Thomae¹⁶⁾, sacrae Theologiae professori, ut sese transferat ad omnes et singulos nostri Ordinis Praelatos Circariarum Brabantiae et Flandriae; qui quidem revocare habeat et revocatos autoritate

¹³⁾ I. Bonnard.

¹⁴⁾ Fr. Lecoq.

¹⁵⁾ Cfr. supra, p. 4, n. 25.

¹⁶⁾ Idem.

nostra inthimet et significet omnes et singulos Vicarios et Visitatores in praedictis Circariis antea constitutos, deputatos et ordinatos, autoritate Capituli Generalis, necnon ut eosdem ad Capitulum Generale proximum ad Dei Omnipotentis et Ordinis nostri decorem convocet, ut, omni excusatione postposita, assistant et compareant, saltem excusationem legitimam cum talliis seu contributionibus ordinariis dictorum suorum monasteriorum mittant.

Similiter, committit vices suas eidem fratri Thomae de Ham¹⁷⁾, ad visitandum et reformandum omnia et singula nostri Ordinis monasterii in Circariis Vadegotiae, Westphaliae et Iveldiae consistentia, et ab eisdem tallias seu contributiones ordinarias tam pro praesenti quam pro retroactis recipiendum; necnon ut proximo futuro Capitulo Generali, omni excusatione cessante, compareant, inthimandum et denuntiandum, super quibus litteras authenticas in forma communi et consueta eidem decrevit expediri atque tradi.

Item, Capitulum Generale laudat et approbat de consensu Prioris et Conventus Ecclesiae seu monasterii Vallis Secretae contractum inter [449] defunctum bonae memoriae Dominum Petrum de Lyons¹⁸⁾, dum viveret dicti monasterii Abbatem, cum magistro Iohanne de la Lame, Advocato Anselmo de Morimal, eius conthorali de oppido Castri Theodorici, commorantibus ibidem et passatum de et super duabus masuris a longo tempore in ruina existentibus, ad dictum monasterium Vallis Secretae spectantibus sub annuo et perpetuo censu et reddito ad onera eidem contractui adiecta in litteris desuper confectis amplissime annotata coram Domino Roberto Bens et Iacobo, notariis regis, in dicto oppido Castri Theodorici commorantibus anno Domini 1557, die vero 19 mensis Martii; postea dicto Capitulo legitime substituto per informationem a religioso viro fratre Iohanne Milen, Priore claustrali Vallis Christianae confectas omnia et singula in dicto contractu contenta esse et venire in magnam et evidentem eiusdem monasterii Vallis Secretae utilitatem.

Item, visis aliis informationibus per dictum Dominum Priorem Vallis Christianae factis de et super contractu inter Abbatem¹⁹⁾ et Conventum dicti monasterii Vallis Secretae inito et passato cum Petro Picot, agricola apud la Coupette demorante de quadam domo, curte, jardino in loco dicto Lorene; necnon de sex arpentis cum dimidio

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ Abbas Vallis Secretae. Cfr. supra, p. 97, n. 15.

¹⁹⁾ P. de Lyons.

catallo terrarum in loco dicto Aux Champs Ardelle situatis et allis appendiciis in litteris traditionis sigillis dictorum Abbatis et Conventus sui sigilli sub data diei proximae Augusti mensis anni Domini 1553 specificatis; Capitulum Generale praefatum contractum cum praedictis conditionibus in litteris adiectis laudat, approbat, et ratificat, postquam constitit per dictas informationes omnia et singula cedere et esse in utilitatem et commodum dicti monasterii Vallis Secretae.

Item, Capitulum Generale omologat et ratificat, gratum ratumque habet quemdam contractum initum et passatum inter circumspectum virum magistrum Matthaëum de Beauline, perpetuum Abbatem commendatarium Ecclesiae seu monasterii Sancti Evodii de Brana ²⁰⁾, nostri praedicti Ordinis, tradentem ex una, et providum virum Dominum de la Bruyere nuncupata cum singulis aedificiis, scilicet grangiis, stabulis, curte, jardino, loco et pourprisio, necnon terris arabilibus, pratis, nemoribus, molendino dictae censae ac aliis haereditariis decimis et professionibus ad praedictum monasterium Branense spectantibus in emphiteosim pro termino et spatio viginti septem annorum traditis, et ad firmam seu pensionem annuam datis pretio quindecim modiorum grani, scilicet siliginis pro duabus partibus, et avenae pro reliqua tertia parte, mensurae de Donchy, una cum summa quadraginta librarum Turonensium, et ad alia onera in litteris desuper confectis et passatis coram Paschasio Vallée et Francisco Croiseu, notariis regiis, Parisiis residentibus, die 28 mensis Aprilis, anno Domini 1557 specificatis; ea tamen conditione quod tenebitur capiens facere mensurare et limitare omnes et singulas terras et quaecumque haereditagia in dicto contractu depen [450] dentia, in praesentia dicti Domini Abbatis Commendatarii ²¹⁾, aut Prioris seu ab eisdem deputatorum, et declarationem dictorum haereditagiorum ad proximum Generale Capitulum afferre et exhibere, ut a praedicto Capitulo quantitas et qualitas eorundem haereditagiorum liquido cognoscatur, et conservatione et integra unione dictorum haereditagiorum declaratio ipsa secum custodiatur.

Item, Capitulum Generale committit vices suas Reverendo Domino Abbati Vallis Serenae ²²⁾, ad diligenter se inquirendum de valore annuo terrarum, et dominiorum et reddituum ad monasterium Montis Sancti Martini, nostri Ordinis, Cameracensis dioecesis, in partibus

²⁰⁾ Cardinalis Claudius de Longwy de Givry. Cfr. supra, p. 269, n. 12.

²¹⁾ Idem.

²²⁾ I. Bonnard.

Flandriae, et extra regnum Franciae situatis, valoris annui ut dicitur mille et ducentorum florenorum vel circiter, de quibus nobilis et circumspectus vir magister Antonius Destree, eiusdem monasterii Abbas commendatarius ²³⁾, nihil aut parum commodi accepit per multos annos occasione belli quam distantiae locorum, unde desideraret hoc tempore pacis ad quoddam cambium seu permutationem aliquam ad alias terras et redditus aequales in illis partibus consistentes, certo medio posse devenire pro commodo et utilitate sui monasterii necnon ad inquirendum super valore terrarum, dominiorum, reddituum in his partibus consistentium ad quod praedictum cambium seu praefatum cambium seu praefata commutatio posset fieri, ut in permutatione ipsa idem monasterium Montis Sancti Martini nullum patiatur detrimentum. Qui quidem Vallis Serenae Abbas ²⁴⁾ informationes per eum factas referre habebit proximo nostro Generali Capitulo, ut ipsis visis et bene discussis ulterius procedatur ad huiusmodi cambium per permutationem faciendum.

Item, quia more solito et laudabili hactenus in Ordine nostro observato, Reverendus dudum Pater Petrus Platel, Abbas Ecclesiae Loci Restaurati ²⁵⁾, dioecesis Suessionensis, humiliter et devote flexis genibus reverentiam et obedientiam filialiter exhibuit et praestitit, idem Capitulum Generale Priori et caeteris Religiosis dicti monasterii, sub Ordinis censuris aliisque poenis in Statutis nostris contentis, districte praecipit ut sicut ratio exigit et postulat, omnes dicti monasterii Religiosi eidem Domino Abbati reverentiam deferant, et sollicite et diligenter in his quae sunt Religionis nostrae et Statutorum in omni disciplina obediant et obsequantur. Quod si secus quiquam, quod Deus avertat, attentatum fuerit, idem Dominus Abbas refractarios et inobedientes secundum nostri Ordinis Statuta et ordinationes severe puniat et animadvertat.

Item, Generale Capitulum absolvit fratrem Iohannem de Haudecoeur, Religiosum Ecclesiae seu monasterii Loci Restaurati, a fidei praestatione et contractu per eum inito absque Abbatis aut Superioris auctoritate cum Petro Rousseau et Catharina eius uxore de Crespy-en-Valois, de et super certa domo ibidem sita; concedentes quod licite possit et valeat gratia Regis uti et gaudere, et proseguere ius suum

²³⁾ Abbas (commandatarius) abbatiae Montis S. Martini, in dioecesi, olim Cameracensi, nunc Suessionensi.

²⁴⁾ I. Bonnard.

²⁵⁾ Cr. de Brichanteau.

coram quibuscumque iudicibus in vim litterarum Regiarum in forma rescissionis per eum ostentatarum.

Item, Capitulum committit vices suas fratri Petro..., monasterii Septem Fontium in Therascia Priori claustrali, ad diligenter inquirendum, secum assumpto fideli notario super commodo vel incommodo tractatus initi inter confratrem nostrum monasterii Vallis Dei Abbatem ²⁶⁾ cum Iohanne Hannequin, sive Merceriensi, de et super certis stabulis ibidem situatis ad dictum monasterium Vallis Dei spectantibus pro certis annis, et ad onera amplissima in litteris desuper confectis specificata, ad onus remittendi informationes desuper factas ad Capitulum Generale proximum, pro ipsis praemissis et bene digestis praedictum contractum confirmando vel informando.

Item, super relatione per Reverendum Patrem Vallis Serenae ²⁷⁾ Abbatem Capitulo facta de correctione, punitione et contritione fratris Georgii Coquelette, presbyteri religiosi expresse professi dicti monasterii secundum exigentiam delictorum dolenter et viriliter sustentis, quia a certo tempore absque Superioris licentia monasterium egressus fuit et profugus per annum et ultra se reddidit, habitum regularem relinquendo et saecularem difformitatis et variorum colorum deferendo, personas saeculares cuiuscumque generis, etiam perniciosae et damnabilis vitae frequentando et cum eisdem conversando, apostasiam committendo et irregularitatem incurrendo; Capitulum Generale ad humilem supplicationem et requestam sui Abbatis necnon eiusdem fratris Georgii Coquelette, eundem ab omnibus per eum hactenus contractis, commissis et perpetratis, iuxta Ordinis privilegia et instituta absolvit in forma Ecclesiae, eumque absolutum de praemissis et occasione praemissionis declaravit, et ad omnes gradus et honores Ordinis restituit.

Item, Capitulum Generale, cognita fratris Bauderici Henon probitate et diligentia, eundem ad officium thesaurarii ecclesiae Praemonstratensis committit et instituit, illumque investivit de facto, ad proventus et redditus ipsius officii recipiendum et misias ordinarias faciendum pro gaudio per eum dicto officio, prout sui praedecessores gavisi sunt.

Item, cognito nostrae Religionis zelo, scientia, probitate, ac diligentia Reverendi Domini Abbatis Sanctae Mariae in Nemore ²⁸⁾, Capitulum

²⁶⁾ Abbatiae Vallis Dei (Laval Dieu, in dioecesi Remensi) annis 1555-1580, erat Thomas de Ham II. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 385.

²⁷⁾ I. Bonnard.

²⁸⁾ D. Thuillier.

Generale committit eidem vices suas, et eundem instituit Vicarium Generalem ad audiendum, decidendum, et diffiniendum de et super causis noviter emergentibus, quae nostrum Generale Capitulum commode exspectare nequiverint in Circaria Lotharingiae, pro manutentione et conservatione iurisdictionis et privilegiorum Ordinis nostri; plenariam potestatem dantes et concedentes eidem potestatem et auctoritatem omnimodas, monasteria dictae Circariae Abbates et Religiosos tam in spiritualibus quam in temporalibus visitandi, corrigendi, et emendandi, iuraque nostra, privilegia et manutentionem tuendi et defendendi (nota scribae manuscripti, du Croq: il y a ainsy!).

Consimiliter, cognita scientia, probitate ac diligentia Venerabilis fratris Francisci Bottée²⁹⁾, sacrae Theologicae professoris, [452] instituit eundem Vicarium Generalem pro negotiis noviter emergentibus in toto Ordine, quae ad eundem eiusque audientiam pervenerint, ab ipso decidenda, diffinienda, ordinanda, statuenda, terminanda, auctoritate nostra.

Eidem committit vices suas ad visitandum, reformandumque monasteria nostri Ordinis, videlicet Vallis Secretae, Clarifontis, Buciliensis, Thenoliensis, Calvi Montis, Septem Fontium in Therascia, Vallis Dei, Viromandensis, de Longo Vado et de Genliaco, ut in eisdem quicquid tam in spiritualibus quam in temporalibus statuendum, emendandum, corrigendum, reformandumque viderit, prout rationis erit, perficere et complere curet et satagat omni diligentia.

Item, delegat et committit Reverendum in Christo Patrem Dominum Iudocum Vicarium Generalem³⁰⁾, ad visitationes, reformationesque faciendas omnium et singulorum monasteriorum in Circariis Franciae et Pontivi cum plenaria potestate ibidem omnia et singula tam in spiritualibus quam in temporalibus perficiendi, corrigendi, emendandi et instituendi, auctoritate nostra, necnon tallias recipiendi, ac de eisdem quittance dandi, prout iuris et rationis fuerit.

Item, ordinat, instituit et delegat Reverendum Dominum Abbatem Ianduriarum³¹⁾ ad diligenter se informandum, reformandum ac visitandum omnia et singula monasteria Circariarum Normanniae et Burgundiae, ut ibidem secundum Ordinis Statuta et ordinationes, quae viderit agenda, reformanda, instituendaque, auctoritate nostra reformare, instituere, corrigere et ordinare habeat; necnon tallias

²⁹⁾ Cfr. supra, n. 6.

³⁰⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, n. 1.

³¹⁾ Fr. Lecoq.

Ordini debitas de eisdem recipiat, de quibus receptis legitimum computum et rationem dicto proximo nostro Capitulo Generali reddere teneatur.

Item, Capitulum Generale dat et concedit licentiam et facultatem fratri Iohanni Commis, presbytero Religioso monasterii Vallis Dei, commorandi Parisius, aut in prioratu Rongeti, ibidem secundum disciplinam regularem victuro usque ad revocationem sui Abbatis aut nostrae.

Item, Capitulum, ad requestam Reverendi Confratris nostri Domini Abbatis monasterii Loci Restaurati ³²⁾, instituit et committit ad officium Prioratus fratrem Antonium Lallier, presbyterum dicti monasterii, ut religiosos dicti monasterii secundum Ordinis nostri Statuta et ordinationes animadvertat, sicuti cavetur in Statutis, cap. de Priore, et summopere caveat ne qui extra ianuas et septa monasterii sub poena apostatis debita exeant sine licentia petita et obtenta ab eodem Priore; praecipientes dictis Religiosis ne aliquid Priori exprobrent et dicant contra ea quae sui officii Prioris concernunt et pertinere videntur, sub poenis in Statutis contentis.

Item, Capitulum auditis differentiis et querelis seu etiam litibus exortis inter magistrum Petrum de Fayere ex una, et fratrem Antonium de Beaufort, Priorem claustralem [453] monasterii Sancti Andreae Ordinis Praemonstratensis ³³⁾, prope et extra muros Clarimontis in Alvernia partibus ex altera, necnon inter fratrem Austrenium Dascueles, Curatum Sancti Andreae ex una, et praefatum fratrem Antonium Beaufort ex altera, super liquidationem nonnullarum expensarum, damnorum et interesse; Capitulum delegat et committit vices suas fratribus Priori et Superiori Sancti Gilberti prope Sanctum Portianum in Borbonio ³⁴⁾, coniunctim vel divisim, seu eorum cuilibet, ad audiendum iura utriusque partis et de illis diffiniendum, concludendum et terminandum in his eorumque circumstantiis et differentiis universis, autoritate nostra, omni oppositione et appellatione postposita, eisdem praecipiendo ex parte nostra quatenus dictas

³²⁾ Cr. de Brichanteau.

³³⁾ Abbatia S. Andreae Claromontensis, in civitate et dioecesi eiusdem nominis inde ab anno 1487 erat sub dominio Abbatis commendatarii. Qui anno 1559 erat Tiberius Crispus II. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III., p. 148.

³⁴⁾ Agitur de Priore abbatiae S. Gilberti seu Novemfontium in Alvernia, in dioecesi, olim Claromentensi, nunc Molinensi, erat sub dominio Abbatis commendatarii. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 153.

querelas, lites, et iurgia quam citius potuerint, terminarent et finiant, habito super his iurisperitorum consilio et auxilio prout res exegerit.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae ad proximum Generale Capitulum commodè differri nequiverint, praeter praedictos delegat et instituit Reverendos Sti Iusti ³⁵⁾ et Vallis Serenae ³⁶⁾ Abbates, modo et forma consuetis.

Item, Capitulum absolvit et absolutum declarat fratrem Antonium Lallier, presbyterum Religiosum monasterii Loci Restaurati, ab omnibus excessibus, delictis et criminibus quibuscumque per eum antehac perpetratis, necnon omnibus et singulis superimponit silentium ne quisquam exprobrari et convitiari habeat.

Visitatores anni praesentis supra sunt electi :

Sic signatum : fr. Bobeu ³⁷⁾, cum parafo.

Hoc transsumptum cum originali suo, quod Praemonstrati hac adhuc decima quinta die Februarii 1662 integrum asservatur, concordat, et in fidem dicta die subscribo.

fr. Gregorius de Crocq ³⁸⁾.

³⁵⁾ I. Cocquerel.

³⁶⁾ I. Bonnard.

³⁷⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

1560

(Ms. Laon, 538, pp. 453-460).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini millesimo sexagesimo, die vero duodecima mensis Maii, diebusque seqq., in insigni monasterio Sancti Martini Laudunensis Ordinis et dioecesis eiusdem solemniter celebrati per Reverendos Patres Abbates eiusdem Ordinis ibidem comparentes.

Quorum nomina subsequuntur :

Reverendus Dominus Iudocus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Iusti ¹⁾, Reverendissimi Domini Pisani, Romanae Ecclesiae diaconi Cardinalis [454], monasterii Sancti Iohannis Baptistae Praemonstratensis perpetui Commendatarii, totiusque eiusdem Ordinis Superioris immediati ac Generalis Reformatoris, et Capituli Generalis eiusdem Ordinis Vicarius Generalis ²⁾.

Abbas monasterii Vallis Serenae ³⁾ Abbas Loci Restaurati ⁴⁾.

Abbas Vallis Christianae ⁵⁾ Abbas Iovillaris ⁶⁾.

Abbas de Moncellis ⁷⁾ Abbas Sanctae Mariae in Nemore ⁸⁾.

Super ordinandorum vero ab ipso Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis inchoatione, In primis ordinatum est quod in hac capitulari congregatione, in qua totius Ordinis summa residet et consistit autoritas, ob paucorum Praelatorum numerum, Domini

¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

²⁾ Cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 197, n. 8.

⁴⁾ Cr. de Brichanteau. Cfr. supra, p. 250, n. 31.

⁵⁾ Gerardus Gilbertus. Cfr. supra, p. 196, n. 4.

⁶⁾ Annis 1558-1579, Ioannes Baudin abbas erat Iovillaris, in dioecesi, olim Tullensi (Toul), nunc Verdunensi. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 80.

⁷⁾ Abbas Moncellensis (Moncetz, in dioecesi Claromontensi) horum annorum notus non est. Gilbertus de Tournebulle? Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 517.

⁸⁾ D. Thuillier II. Cfr. supra, p. 43, n. 12.

Patres Abbates ibidem comparentes erunt diffinitores, assistantibus magistris nostris in sacra Theologia doctoribus, et baccalaureis, necnon Priore dicti monasterii Sancti Martini ⁹⁾, pro tractandis dicti Ordinis causis et negotiis unanimiter in Dei Omnipotentis nomine congregatis.

Ad huius Capituli Generalis executionem rite et debite procedendum, ut laus Deo et debitus honor deferatur, decretum est quod Missas celebrari consuetas Domini de Moncellis ¹⁰⁾, Vallis Christianae ¹¹⁾ et Iovillaris ¹²⁾ Abbates celebrabunt.

Item, ut ordo psallendi in choro observetur et nulla confusio oriatur, dicente Psalmista Regio : Domine dilexi decorem domus tuae, cantor et succentor praedicti monasterii chorum regent et gubernabunt.

Item, Dominorum Praelatorum in hac capitulari congregatione minime comparentium excusationes magister noster frater Franciscus Bottée, sacrae Theologiae professor ¹³⁾, excipiet, quas si inexcusabiles repererit, de contumacia contra eiusmodi absentes ferenda et infligenda, ad hoc instante Ordinis Syndico, decernet et iudicabit.

Item, collectas seu contributiones ordinarias quas tallias appellamus pro Ordinis negotiorum communium ac privilegiorum conservatione per dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate Capitulo Generali debitas, Reverendus Dominus Vallis Secretae ¹⁴⁾ et frater Thomas Prevost, Prior huius monasterii recipient; deque omnibus receptis in hoc Capitulo expositis quibuscumque audient et cognoscent una cum caeteris Abbatibus et Doctoribus, qui in dictorum receptorum et expensorum seu expositorum redditione interesse voluerint.

Item, quoniam Pastoribus super gregem sibi commissum vigilare competit, idem Capitulum vices suas committit fratri Carolo de Lassus, in sacra Theologia baccalaureo formato et huius domus Procuratori Religioso ¹⁵⁾, ad inquirendum et se debite informandum de et super personis tam regularibus quam saecularibus ad praesens [455] Generale Capitulum supervenientibus, cuius rei gratia eo

⁹⁾ Abbatia S. Martini Laudunensis tunc erat sub dominio Abbatis commendatarii. Prior tunc erat Th. Prevost.

¹⁰⁾ Gilb. de Tournebulle ?

¹¹⁾ G. Gilbault.

¹²⁾ I. Baudin.

¹³⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

¹⁴⁾ I. Bonnard.

¹⁵⁾ C. de Lassus. Cfr. supra, p. 248, n. 26.

venerint; si in rasura et habitu decentibus atque ex obedientia diligenter inquirat; ut quicquid in praedictis agendum corrigendumque repererit, praesenti Capitulo inthimare procuret, quatenus illis debita iustitiae reddatur et exerceatur complementum.

Item, attenta supplicatione fratris Adriani Bobeu ¹⁶⁾, sacrae Theologiae professoris, Collegii nostri Praemonstratensis Parisius situati Prioris, Capitulum ordinat et concedit facultatem et licentiam fratri Iacobo de Bailly, Religioso monasterii nostrae Dominae de Seriaci in pratis, diocesis Ambianensis, studenti cursum theologicum ingrediendi eundemque consummandi et perficiendi; ut sic praefatus Dominus Pater, aut eo absente, alius Doctor Reverendis Dominis Decano et magistris nostris Doctoribus eiusdem facultatis Theologiae illum studio capacem repererint, pro dicti Ordinis honore multiplicando praesentare habeat.

Item, Capitulum volens unicuique sua iura servare semperque intendendo singulares nostri Ordinis Ecclesiarum et personarum profectum et honorem; insequendo ordinationes pro scholaribus per nos factas et datas; ordinat atque assignat eidem fratri Iacobo de Bailly eandem et consimilem portionem pro quota et quantitate portionis unius Religiosi presbyteri monasterii de Seriaci ordinata sibi in studiis Parisius, per eos ad quos spectat distribuenda dari et contribui, ut melius commodiusque suum Theologiae cursum inchoare possit, in honorem dicti monasterii et nostrae Religionis et valeat consummare. Quod si forsan, quod absit, a quoquam dicta portio sibi recusari contingat, eidem rebelles compellendi via, iure et modo quibus poterit et debebit cum quibuscumque concedit facultatem.

Item, Capitulum Generale ordinat dandam esse commissionem fratri Thomae Prevost, Priori monasterii Sti Martini Laudunensi ad audiendum determinandumque super contumacia Prioris monasterii Vallis Serenae et fratris Antonii Fontaine, quia citati ad Capitulum praedictum comparere neglexerunt; de eaque contumacia decidendum et diffiniendum prout iuris et rationis fuerit.

Item, quia obedientia Deo est acceptior quam victima, neque tamen dicti Prior et frater Antonius Fontaine parere Superiori voluerunt sed ausu temerario ad dictum Capitulum vocati non venerunt, idem Capitulum volens unicuique iustitiae complementum tribuere, eosdem denuo citandos esse decernit coram praedicto Priore Prevost Sancti

¹⁶⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

Martini, super praedicta contumacia et conclusionibus Syndici ¹⁷⁾ responsuros.

Item, attento et considerato paucorum Religiosorum numero in monasterio Insulae Dei ¹⁸⁾, dicti Ordinis Praemonstratensis, super quo fides nobis debita praestita est; Capitulum Generale committit vices suas fratri Carolo de Lassus ¹⁹⁾, in Theologia baccalaureo formato, necnon Priori monasterii Insulae Dei, inquirendi et cognoscendi ad quem vel quos spectat novitios in eodem monasterio recipere, aut recipiendi permittere, quem vel quos permonebit, rogabitque pro eisdem recipiendis. Qui si non acquieverit aut acquieverint, ad eius vel eorum denegationem, Capitulum statuit et ordinat ut praefatus de Lassus Carolus [456] illos recipiat cum tempus et res postulabit. Et numerus Religiosorum debite compleatur pro servitii divini et caeremoniarum Ecclesiae decore et incremento; eosque ad sacros Ordines mittat cum aetas et monasterii facultas exegerit.

Item, fratri Carolo de Lassus strictissime iniungit ne quemquam Religiosorum alibi commorari, divagari aut exire a monasterii Insulae Dei quavis occasione permittat sine eiusdem facultate et licentia petita atque obtenta pro rationabili et legitima causa.

Item, Capitulum Generale statuit dandam esse commissionem fratri Iohanni de Vallette, doctori Theologo Montis Dei, ad visitandum et reformandum omnia et singula monasteria quae sunt in Circaria et Ducatu Normanniae; nec non ad recipiendum tallias Ordini debitas cum arreragiis earundem et de his quittance dandum; de quibus talliis receptis et visitationibus seu reformationibus per eum factis, proximo Capitulo Generali rationem et legitimum computum reddere tenebitur.

Item, quia ad aures Capituli Generalis pervenit in monasterio Hermeriarum paucissimos Religiosos esse, eosque de Pastoris et Prioris absentiam diu noctuque divagari, et in perversissimos quosque mores exorbitare; neque ordinationes antehac ab Ordinis Visitoribus novissimis constitutas ullatenus observare, sicque divinum officium secundum Ordinis Statuta ex integro observari et persolvi non posse; nec reparationem pro maiori parte circa aedificia quae praesentissimam minantur ruinam adimpleri, Capitulum committit vices suas Reverendo

¹⁷⁾ G. Content. Cfr. supra, p. 254.

¹⁸⁾ Abbatia Insulae Dei sita erat, in dioecesi, olim Rothomagensi, nunc Ebrouicensi.

¹⁹⁾ Cfr. supra, n. 15.

Domino Abbati Vallis Serenae ²⁰⁾, ad visitandum et reformandum huiusmodi monasterium, ibidemque statuendum et ordinandum quae res et iustitiae aequitas postulabunt auctoritate nostri tam in spiritualibus quam in temporalibus adiuncto secum bono et pio Ordinis zelatore Religioso.

Item, visis litteris fratris Iohannis Bouchez, Prioris claustralis monasterii de Bellosanna, quibus nobis legitime constitit de poenitentia iniuncta et ab eodem patienter peracta pro homicidio per fratres Iohannem Biou et Iohanne Halen, eiusdem monasterii Religiosos, priscis temporibus commisso et patrato; oblata similiter per eos nobis supplicatione humillima, ut super huiusmodi casualis poena et irregularitate contracta, ut divinis sese immiscere et sacris ministrare Ordinibus possint et valeant cum eis Capitulum Generale dispensare dignaretur. Viam itaque misericordiae rigori Iustitiae praeferentes, visaque eorundem contritione sufficienti, eosque melioris vitae mente concepta, eosdem de commisso per eosdem tali homicidio, irregularitate ac poena quomodolibet contracta, et ut divinis possint ministrare ordinibus et officiis eisdem restituendo vocem, stallum et obedientiam nominata penitus absolvit.

Item, quia Pastoribus super suum gregem intendere necesse est, Capitulum committit vices suas Reverendo Domino Sancti Iusti ²¹⁾, Ordinis Praemonstratensis Vicario Generali et fratri Guilielmo Content ²²⁾, Ordinis [457] Syndico, et eorum cuilibet in solidum, ad se diligenter informandum de et super Requesta et informationibus per Reverendum Abbatem monasterii Sancti Ioannis Ambianensis ²³⁾ oblatis, necnon ad visitandum et reformandum dicti Sti Iohannis monasterium tam in capite quam in membris, si negotium reique status expostulet, ut quicquid agendum super praedictis rationi consentaneum reppererint, diligenter ordinent, diffiniant et nostra auctoritate obsequantur.

Item, quia more solito et laudabili hactenus in Ordine observato, Reverendi Domini de Moncellis ²⁴⁾, Iovillaris ²⁵⁾ et Vallis Christianae ²⁶⁾

²⁰⁾ I. Bonnard.

²¹⁾ I. Cocquerel.

²²⁾ Cfr. supra, p. 254.

²³⁾ Abbas S. Ioannis Ambianensis (in dioecesi et civitate eiusdem nominis), annis 1552-1578 erat Antonius des Prés. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 546.

²⁴⁾ Gilb. de Tournebulle ?

²⁵⁾ I. Baudin.

²⁶⁾ G. Gilbault.

Abbates humiliter et devote Capitulo Generale reverentiam et obedientiam filiales praestiterunt, reque ipsa in personis propriis exhibuerunt, Capitulum Generale Prioribus caeterisque praefatorum monasteriorum sub poenis et censuris aliisque poenis in Statutis contentis strictissime praecipit et sicut decet omnes dictorum monasteriorum Priores et Religiosi praefatis Dominis Praelatis reverentiam deferant et honorem; eisque fideliter et sedulo his quae ad Religionis nostrae statum et disciplinam spectant et pertinent obsequantur et obediant.

Item, quia ad aures Capituli Generalis pervenit non tam ex relatione proprii Abbatis quam aliorum fide dignorum Religiosorum monasterii de Moncellis in omne vitiorum genus diffluere in magnum nostri Ordinis scandalum et contemptum; ne eorum scelera maneat impunita, imo vero eorum poena aliis cedat in exemplum, Capitulum Generale committit et delegat Reverendos Abbates Vallis Serenae ²⁷⁾, et nostrae Dominae in Nemore ²⁸⁾ aut eorum alterum, assumpto secum fidei et pio Religionis zelatore ad visitandum, reformandumque dictum monasterium de Moncellis tam in capite quam in membris, nec non ad procedendum contra rebelles et apostatas secundum Ordinis Statuta et ordinationes ad carceris mancipationem usque ad emissionem, cum brachii saecularis auxilio, autoritate nostra si expedierit et tempus aut delictorum qualitas postulabit.

Idem Domino Vallis Serenae ²⁹⁾ Abbati, visitandi et reformandi monasterium Loci Restaurati tam in spiritualibus quam in temporalibus, assumpto secum docto proboque Ordinis conservatore Religioso concedit vices suas, imo praecipiendo committit et elargitur auctoritatem.

Visa Reverendi Patris Sti Iusti ³⁰⁾ Abbatis Praemonstratensis Vicarii Generalis requesta, Capitulum Generale committit vices suas Dominis et fratribus Adriano Bobeu, sacrae Theologiae professori ³¹⁾, et Guilliemo Content Domni Martini ³²⁾, Ordinis Syndico, et eorum cuilibet in solidum, ad se informandum super certorum contractuum tenore per dictum Abbatem ³³⁾ et Conventum cum Carolo du Val,

²⁷⁾ I. Bonnard.

²⁸⁾ D. Thuillier II.

²⁹⁾ I. Bonnard.

³⁰⁾ I. Cocquerel.

³¹⁾ Cfr. n. 16.

³²⁾ Cfr. n. 17.

³³⁾ I. Cocquerel.

Iohanne Cocquerel seniore, Nicolao Callore, Adriano Hunder, et Antonio Angelin, dicti monasterii fermariis de et super compartibus decimarum decimis, et terris arabilibus ad multos annos eiusdem traditos [458] initorum et habitorum commodo vel incommodo, vocato ad hoc secum fidei notario, quos si ad utilitatem initos et passatos repererint, aut eorum alter viderit esse et repererit, eosdem contractus auctoritate nostra confirmare et omologare; sin autem in detrimentum, cassare, annullare et infirmare habebunt.

Item, visa et lecta dispensatione et absolutione apostolica super aetate fratris Thomae Mauny, Religioso monasterii Hermeriarum, qui ante legitimam aetatem ad sacrum presbyteratus ordinem promotus est, eiusque humillima supplicatione per manus magistri nostri fratris Adriani Bobeu, Prioris Scholarium nobis porrecta; qua benigne secum dispensare super huiusmodi aetate a Capitulo Generali postulabat. Capitulum eiusdem petitioni iuste et misericorditer examinans, necnon de praedicta praematura aetate dispensat, eundemque in sacris sese immiscere et ad honores et beneficia provehi et assequi possit et valeat, de gratia sua speciali penitus absolvit; litterasque desuper confici quibus absolutus declaratur, statuit et declarat.

Item, visa intellectaque supplicatione humillima fratris Thomae Prevost ³⁴⁾, Prioris monasterii S. Martini Laudunensis in se continente quod sicut eidem assignata erat duplex portio seu victus, ita duplex quoque tegumentum seu vestitus ratione exercitii sui officii a Capitulo Generali ordinaretur. Similiter quia quibusdam obitibus et missis fundatis in dicto monasterio Sancti Martini Laudunensis perinde atque aliis Religiosis cum caeteris sacerdotibus dictae domus assistebat, necnon et alii Curati, imo nomine dicti sui officii alios interesse cogebat, de proventibus et emolumentis ex praedictis obitibus provenientes, ex aequo cum aliis Sacerdotibus participaret atque etiam alii Curati, attento quod huiusmodi obitibus et missis celebratis interessent sicut alii non Curati. Capitulum Generale volens huic dissidio finem imponere, et unicuique quod suum est, tribuere, statuit quod ex integro dictus Prior duplicem portionem et vestitum obtinebit (nota scribae, du Crocq : il veut dire qu'il sera doublement fouëtté) in futurum; nec non cum caeteris Religiosis de proventibus obituum praedictorum Curatis ne pecunias de obitibus huiusmodi provenientes parti-

³⁴⁾ Prevost, prior S. Martini Laudunensis, saepe citatur in hoc Capitulo. Abbazia S. Martini erat sub dominio Abbatis commendatarii.

culariter et sigillatim distribuat, sed in communi pro communibus Religiosorum omnium dictae domus expensis et necessitatibus expendat, ne partialis quota de proprietate, quae excommunicationem super se habet annexam, suspecta habeatur. Quod si idem Prior quosdam rebelles, quod Deus avertat, reperiatur, gravissime secundum Ordinis Statuta in eos animadvertat.

Audita similiter fratris Ludovici Couppet, Procuratoris dictae Abbatiae Sancti Martini Laudunensis petitione, qua supplex a Capitulo Generali postulabat ut sibi occasione dictae suae Procurationis, licentia procedendi contra et adversus debitores quoscumque et quomodolibet obligatos coram quibuscumque Iudicibus, etiam iuramento praestandi in sua [459] vel aliena causa, si et quando opus fuerit impartiretur. Capitulum Generale quod iustum est requirendi suae petitioni benigne locum relinquens, eidem facultatem praedictam coram quibuscumque Iudicibus agendi et iurandi ut praemittitur, dat et concedit facultatem et licentiam omnimodam.

Item, Capitulum Generale committit vices suas fratri Guilielmo Content³⁵⁾, Syndico Ordinis, ad se debite informandum et inquirendum super commodo vel incommodo cuiusdam molendini cum suis appendiciis situati in territorio Dumolin super raperium ad Prioratum Castri Theodorici spectantis. Quod si in utilitatem dicti Prioratus contractus huiusmodi praedicti molendini cedere conspexerit, auctoritate praedicti Capituli confirmet; si autem infirmabit et annullabit.

Item, Capitulum volens iuxta prophetam Danielis prophetae Domini Dei laudes nedum continuari, sed magis ac magis accrescere, ad humilem Requestam Prioris et Religiosorum monasterii Sancti Martini Laudunensis Confraterniam Sancti Claudii praedicto monasterio lubentissime erigi et perpetuari concedit, pro cuius solemnitate conferenda in die Sancti Claudii fieri festum Duplex admittit, dummodo dictum officium in dicto monasterio fieri et celebrari consuetum omittatur sed ne diminuatur quidem.

Detur quidem commissio in amplissima forma Vicario seu Priori monasterii Sancti Mariani Altissiodorensis³⁶⁾, ad plenissime et de novo se informandum super veritate contentorum in informationibus factis contra fratrem Antonium Dauvielle, monasterii Sancti Andreae

³⁵⁾ Cfr. n. 17.

³⁶⁾ Abbatia S. Mariani Altissiodorensis (Auxerre), sita in dioecesi, olim eiusdem nominis, nunc Senonensis tunc erat sub dominio Abbatis commendatarii. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 477.

prope Clarum Montem in Alvernia; quibus quidem informationibus factis remittatur omne negotium et idem Dauvielle ad Dominum magistrum nostrum fratrem Franciscum Bottée, Vicarium monasterii Praemonstratensis ³⁷⁾ cum determinatione dierum et spatii itineris a praedicto Capitulo Generali in hac parte commissum et deputatum, ut hac in lite et causa quicquid erit iuris et rationis usque ad diffinitivam sententiam procedat; non obstante appellatione cuiuscumque interposita et interponenda.

Horrendae nequitiae abhorrens homicidium, imo verius fratricidium per fratrem Aegidium de Gottignies, monasterii S. Michaelis Antverpiensis ³⁸⁾ diaconum in personam fratris Iohannis Hanegreve, tunc sacerdotis eiusdem monasterii utrimque Religiosum, diabolico ductu perpetratum, tametsi idem Gottignies multo tempore iuste detentus fuerit carceribus et graviter punitus; ne tamen a parentibus et amicis offensus sanguis ebulliat et ad instar Abel contra Cain vociferetur ad Deum sintque posteriora peiora prioribus; Capitulum Generale, Christi nomine invocato, ut eius poena aliis cedat in exemplum, matura deliberatione praehabita, dictum fratrem Aegidium tamquam profugum et suae professionis loci indignum, ad Reverendissimum Dominum Abbatem Floreffiensem ³⁹⁾, Ordinis Praemonstratensis, emittit, ut illum tamquam condemnatum ad aliquod monasterium suae Circariae ad quod voluerit emittat, omnium, etiam novitiorum novissimum [46], voce, stallo, obedientia nominata privatum et velut irregularem effectum, graviore culpa omni sexta feria plectendum et ab officio sui diaconatus depositum et suspensum, vita qua vivit declaratum indignum, perpetuo puniendum. Et, ne monasterium per praefatum Dominum Abbatem Floreffiensem ⁴⁰⁾, ominatum tali hospite nimium gravari videatur, Capitulum intendit ut portio dicti Aegidii per proprium suum Abbatem persolvatur aut eiusdem loco alius dicti monasterii, ad quod emittetur, religiosus in suum locum ad praefatum monasterium S. Michaelis transmittatur, quoties vel necessitas vel causa rationabilis dictaverit aut requiret. Praecipiendo districte sub excommunicationis poena ne quis per dictum D. Abbatem Floreffiensem nominatim emissum audeat denegare vel praesumat, salva nihilo-

³⁷⁾ Cfr. n. 17.

³⁸⁾ Abbatia S. Michaelis Antverpiensis sita erat in dioecesi et civitate eiusdem nominis.

³⁹⁾ Annis 1552-1578, Gulielmus Dupaix abbas erat Floreffienis (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Namurcensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 378.

⁴⁰⁾ Idem.

minus in praedictis nostra gratia speciali, quam forte vere poenitenti et contrito dictum Capitulum iuste et humillime requirenti non denegabit.

Detur etiam Domino Abbati Floreffiensi ⁴¹⁾ commissio de novo omnia et singula monasteria suae Circariae visitandi et reformandi, necnon ab eisdem tallias recipiendi, autoritate Capituli Generalis in amplissima et consueta forma, cum hac modificatione quod de omnibus per se factis Capitulum postea certiorare habebit.

Item, Capitulum Generale, volens Ordinis negotia diligenter et fideliter tractari, cum praefato fratre Guilielmo Content ⁴²⁾, prius Syndico electo et ordinato de novo, Reverendos Dominos Abbates Vallis Serenae ⁴³⁾ et de Moncellis ⁴⁴⁾, necnon fratrem Adrianum Bobeu ⁴⁵⁾, doctorem theologum ac Priorem scholarium similiter Capituli et Ordinis Syndicos creavit, nominavit et deputavit, prout de facto creat, nominat et deputat, super eoque litteras confici praecipit cum clausulis opportunis.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae commode futurum Capitulum exspectare non possunt, committit et remittit huiusmodi omnia negotia diffinirienda, tractanda et terminanda per Reverendum Dominum Abbatem Sti Iusti ⁴⁶⁾, et Domini Cardinalis Pisani et Ordinis Vicarium Generalem, modo quo supra consueto cum autoritate suprema dicti Capituli Generalis.

Visitatores anni praesentis iidem qui anno praeterito fuerant electi, assumuntur et continuantur.

Subsignatum : fr. Bobeu, cum parafo seu signo manuali ⁴⁷⁾.

Praesens transsumptum Actorum Capituli Generalis anni millesimi quingentesimi sexagesimi cum suo originali, quod hac adhuc die 17 februarii Praemonstrati prae manibus in Secretaria Praemonstrati habeo, concordat. Et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq ⁴⁸⁾.

⁴¹⁾ Idem.

⁴²⁾ Cfr. n. 17.

⁴³⁾ I. Bonnard.

⁴⁴⁾ G. de Tournebulle.

⁴⁵⁾ Cfr. n. 16.

⁴⁶⁾ I. Cocquerel.

⁴⁷⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 461-465).

[461] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, autoritate Reverendi in Christo Patris Domini Sancti Iusti Abbatis ¹⁾, Ordinis Praemonstratensis, Belvacensis dioecesis, Reverendissimi in Christo Patris et Domini Francisci, miseratione divina tituli Sancti Marci diaconi Cardinalis, alias Pisani nuncupati ²⁾, ac monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis Iudicis superioris, et generalis reformatoris in spiritualibus Vicarii, autoritate celebrati, anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, die quarta mensis Maii diebusque sequentibus, in insigni monasterio Sancti Iohannis Praemonstratensis, Capite Ordinis canonice et solemniter celebrati, per Reverendos Patres eiusdem Ordinis comparentes, *quorum nomina sequuntur* :

Dominus Reverendus Abbas Floreffiensis ³⁾; Abbas Vallis Serenae ⁴⁾; Abbas Belli Reditus ⁵⁾; Abbas Lefflensis ⁶⁾; Abbas Sancti Iohannis Ambianensis ⁷⁾; Abbas Iovillaris ⁸⁾.

Super ordinandorum ab ipso Capitulo Generali, Ordinis Praemonstratensis, celebratione, imprimis ordinatum est, quod in hac capitulari congregatione, in qua totius summa residet et consistit autoritas, ob paucorum Praelatorum numerum. Domini Abbates ibidem comparentas erunt Diffinitores, assistantibus sibi magistris nostris in sacra Theologia facultate Doctoribus et Priore Sancti

¹⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

²⁾ Cfr. supra, p. 51, n. 2.

³⁾ Cfr. supra, p. 295, n. 39.

⁴⁾ I. Bonnard. Cfr. supra, p. 197, n. 8.

⁵⁾ Annis 1553-1565, Nicolaus Lilburg de Bilstein abbas erat Belli Reditus (Beaurepart, in dioecesi et civitate Leodiensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 360.

⁶⁾ Annis 1557-1561, Petrus Massinet abbas erat Lefflensis (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Namurcensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 368.

⁷⁾ Antonius des Prés. Cfr. supra, p. 291, n. 23.

⁸⁾ H. Baudin. Cfr. supra, p. 287, n. 6.

Martini, pro tractandis dicti Ordinis causis et negotiis, in Dei nomine unanimiter congregati.

Ad cuius Capituli Generalis executionem rite et debite procedendum, ut laus Deo et debitus honor referatur, decretum est quod Missas celebrari consuetas Domini Abbates Sancti Iohannis Ambianensis ⁹⁾, et Lefflensis ¹⁰⁾ celebrabunt.

Item, ut ordo psallendi in Choro servetur, et nulla confusio oriatur, Capitulum ordinat fratres Hectorem Lenglet Cantorem, et Succentorem Antonium Tabary ad dirigendum Chorum tam in cantu quam in psalmodiis.

Item, ut unicuique reddatur ratio de recipiendis talliis sive contributionibus, Capitulum ordinat Reverendum Abbatem Vallis Serenae ¹¹⁾ et fratrem Hectorem Lenglet, procuratorem eiusdem monasterii ad recipiendum contributiones eidem debitas et de receptis legitimum computum et rationem reddant Dominis Diffinitoribus.

Capitulum admittit fratrem Aegidium Gottenis ¹²⁾, monasterii Sancti Michaelis Antverpiensis, Cameracensis dioecesis, Ordinis Praemonstratensis Religiosum expresse professum, ut absolutione praevia, mitti possit ad aliquod (462) monasterium, de quo videbitur Reverendo Abbati Floreffiensi ¹³⁾; qui, prout expedire cognoscet, de loco residentiae, poena, eius minutione et in tota annihilatione ordinare poterit, et cum eodem ut infra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri possit, dispenset.

Quia vero multi nostri Ordinis Religiosi postquam a propriis Praelatis ad aliquod officium sui monasterii beneficium deputati sunt ac assumpti, retroacto obedientiae iugo, multis se astringere debitis, non sine gravi, potissimum debitis onerari decedentes, monasterii scandalo; etiam vocati iuxta Statutorum regulam pro confessione et proprio Praelato obedientiae exhibitione; imo ac insuper propter debita excommunicari patiuntur; ordinavit Capitulum ut omnes et singuli Abbates nostri Ordinis, rebelles et saltem ter in anno, iuxta nostri Ordinis Statuta confiteri proprio Praelato recusantes Curatos suos citare, excommunicare, aggravare, et omnia contra eos agere possint, quae Dominus Praemonstratensis in propria persona ageret,

⁹⁾ A. des Pres.

¹⁰⁾ P. Massinet.

¹¹⁾ I. Bonnard.

¹²⁾ De eo actum est in Capitulo Generali anni 1560. Cfr. p. 295.

¹³⁾ G. Dupaix.

si adesset. Omnia etiam eorum bona, ut debita solvantur, vendere, eos etiam redarguere propter tales causas tantummodo, et eorum loca aliis qui diligentiores essent, restituentes.

Monasterium, ut locus est ut plurimum solitarius, ita monachos decet in secretiori et solitario loco, maxime vespertinis horis agere, quod etsi Statuto nostro cautum sit, nihilominus quidam Religiosi Hermeriarum nocturnis et indebitis horis egredi suspecti sunt, non obstante prohibitione nuper per Visitatores facta atque feras silvestres telis, arcu et huiusmodi armis saepius prosternere et occidere, magno monasterii et Abbatis scandalo et iniuria. Ideo ordinat Capitulum super informationem debitam ferendam, Dominum Abbatem Vallis Serenae ¹⁴⁾, qui autoritate nostri Capituli alias eosdem visitavit, qui et visitet et corrigat denuo et reformet ne deinceps tale quid de eis audiatur, sub poenis inobedientiae et aliis in nostris Statutis contentis.

Item, quia hactenus nostro Ordini usque adeo vigilanter incubuit Reverendus Dominus Abbas monasterii Sancti Iusti ¹⁵⁾, generalis nostri Ordinis in spiritualibus Vicarius, nunc vero impediende valetudine adversa hoc tanto onere levare cupiat supplicat eidem Venerabilium Patrum consensui ut quo iam dudum pede cupit, eodem dignetur pede pergere, et pii patris affectu Ordinem ipsum fovere.

Item, exposuit coram nobis frater Thomas de Ham ¹⁶⁾, doctor theologus, religiosus monasterii Vallis Dei, Ordinis Praemonstratensis, Remensis dioecesis, quod eum anno a Nativitate Domini 1559 iniunctum ut scilicet omnes Abbates Flandriae, Brabantiae, Flandriae (sic!) ad proximum tunc futurum Capitulum Generale Praemonstrati, ut dicebatur, celebrandum vocaret, sit exercitus; velit eum Capitulum de receptis et expositis audire et quittare. Itaque sufficienter nobis suae commissionis ratione reddita et auditis ad calculum computis, nempe quod S. Andreas tallias in Arvernia pro duobus annis receperit; Septem Fontium in Therascia item pro anno 1559 et 1560; Vallis Dei, item; Lefflensis pro anno 1559; Belli Reditus, item; (463) Helessem, item; Sti Michaelis, item; ab Abbate Bonae Spei, 6 libras; Sancti Foillani, 8 libras; Viconiensis, 12 libras; Ninivensis, 7 libras; de quibus computum fecit et quittatus est a praedicto Capitulo. Et quia nunc eidem in Germaniae Superioris et Inferioris partes, nimirum Circariis Westphaliae, Wadegotiae, Iveldiae, Frisiae, Poloniae et

¹⁴⁾ I. Bonnard.

¹⁵⁾ I. Cocquerel.

¹⁶⁾ Cfr. supra, p. 4, n. 15.

nunnullas alias commissa est visitatio, quam suis sumptibus ferre non posset, intendit Capitulum id fieri communibus expensis de talliis faciendis (sic !); quae si ad id omnino non suffecerint, curabit Capitulum ut praedictus Dominus de Ham¹⁷⁾ (modo quod ei iniungitur fideliter exequatur), aliunde compensetur. Consentit etiam eidem in itineris subsidium ut pro hoc anno tantum Septem Fontium in Therascia, Calvi Montis, Albae Curiae hactenus debitas, Vallis Dei, de Longo Vado tallias recipere possit.

Statuit item Capitulum ut dentur litterae nomine Capituli commendatitiae ad Reverendum Dominum Abbatem Steinfeldensem¹⁸⁾, ut ille praedictum Visitatorem dignetur favore et subsidio prosequi.

Item, annuendo Capitulum supplicationi honesti viri Iacobi Kerver, Bibliopolae et Civis Parisiensis, ut scilicet suis sumptibus possit libellos Breviarios, Preces horarias, Missalia, Diurnales libellos, Processionalia et Statuta Ordinis imprimere aut curaret imprimi.

Item, quoniam decet Religiosos pacificos esse, nonnullos vero inter Religiosos Loci Restaurati rixas et contentiones ortas constat, Capitulum honorabiles viros Dominos Abbatem Vallis Serenae¹⁹⁾, et magistrum Franciscum Bottée²⁰⁾ super huiusmodi rixis informandum et reformandum iuxta Statutorum tenorem et formam instituit.

Exposuit Reverendus Dominus Abbas Iovillaris²¹⁾ certum contractum causa permutationis cuiusdam prati situati in loco vulgariter dicto Les Fosses, alias du Bouchon, faciendae cum habitatoribus et incolis eiusdem pagi du Bouchon, pro alio prato vulgariter dicto Le Pré Thomas. Ordinavit itaque Capitulum quod Reverendus Dominus Abbas de Moncellis²²⁾ inquiret, fideliter referet proximo nostro Generali Capitulo, ut idem contractus confirmetur aut infirmetur.

Item, super similen contractum ineundum inter Reverendum Abbatem²³⁾ et Conventum monasterii Vallis Serenae, Ordinis Praemonstratensis, Suessionensis dioecesis, de quadam portiuncula terrae incultae sitae in territorio Vallis Serenae, vulgariter dicta le Bois de Chandemiaux et generosum virum Iohannem Destrées, Ordinis regii

¹⁷⁾ Idem.

¹⁸⁾ Annis 1540-1582, Iacobus Panhausen abbas erat Steinfeldensis (in dioecesi, olim Coloniensi, nunc Aquisgranensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. I, p. 195.

¹⁹⁾ I. Bonnard.

²⁰⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²¹⁾ I. Baudin.

²²⁾ G. de Tournebulle. Cfr. supra, p. 287, n. 7.

²³⁾ I. Bonnard.

equitem, pro commutatione cuiusdam quantitatis terrae, trium scilicet modiorum et octo effinorum, sitae in territorio de Dommier. Nominavit dictum Capitulum et nominat magistrum nostrum Franciscum Bottée ²⁴⁾, ad informandum super commodo aut incommodo, proximo Capitulo Generali referendo.

Supplicationi Religiosorum monasterii Albae Curiae, qua cupientibus visitationem et portionis ordinationem nuper factam per Confratrem nostrum Benedictum Le Noir, Religiosum monasterii (464) Iovillaris, tunc Visitatorem, ratam haberi et confirmari. Censuit Capitulum hoc negotium ad Dominum Vicarium Generalem committendum.

Item, quum nuper processum sit aliquandiu inter Venerabiles Confratres nostros Religiosos monasterii Sancti Martini Laudunensis et Petrum Lassus, civem Parisiensem apud Sanctum Maturinum Parisiis. Ne diutius id duraret, pacis zelo tam Actor quam reus, ut de hac re inter eos controversia ordinaretur, totum statum causae terminandum et finiendum relegarunt, fide hinc inde praevia de habendo ratam nostri Capituli ordinationem. Hinc est quod idem Capitulum, auditis partibus, vult et ordinat quod a die datae litterarum ad Dominum Priorem Sancti Martini per Reverendissimum Cardinalem missarum ²⁵⁾, quibus idem Reverendissimus Dominus videtur priorem ordinationem quamdam revocasse, ad diem ultimarum litterarum eidem Priori scriptarum et oblatarum, quae est septima Martii anni sexagesimi. Ordinavit Capitulum quod Prior et Religiosi praedicti, seu eorum Receptor tenebitur Priori Iacobo Lassus ²⁶⁾ annue persolvere quinquaginta libras ab anno sexagesimo et deinceps.

Insuper, ad studiosorum favorem et ut Candidatis candidi Ordinis candidus quoque succedat; Idem Capitulum, audita supplicatione fratris Nicolai Hardy ²⁷⁾, religiosi monasterii Vallis Secretae Parisius studentis; ordinavit Capitulum ut ei pensio ordinaria ad quantitatem pecuniae, vini et aliorum caeteris religiosis eiusdem monasterii dari consueta, per Priorem et Religiosos seu eorum Procuratorem eidem supplicanti annue persolvatur.

Item, quia neminem mercede frustrandum docet Christus, ianitori Sancti Martini Laudunensis, eo quod praesit carceribus et captivis,

²⁴⁾ Cfr. n. 20.

²⁵⁾ Anno 1548-1628, Cardinalio Carolus de Lorraine erat abbas commendatarius S. Martini.

²⁶⁾ Iam citatus in Capitulo Generali anni 1556. Cfr. supra, p. 265.

²⁷⁾ Cfr. supra, p. 50 et 86.

qui eo per Praelatos superiores in Ordine tamquam ad Ordinis carceres mittuntur puniendi, assignavit quolibet anno (modo aliquos habuerit aut habeat eo anno, quo petet, captivos) summam decem librarum ex communibus Capituli pecuniis accipiendis.

Supplicavit frater Nicolas Gilet Capitulo nostro presbyter Religiosus monasterii Sanctae Mariae ad Plancas, quatenus liceret ei de suo monasterio transire in aliud monasterium sub alterius Praelati obedientia victuro. Consentit Capitulum modo et mittentis Praelati et recipientis litteratorie futuro Capitulo aut annuo Visitatori exhibeantur.

Item, Capitulum venditionem quandam cuiusdam domus ad monasterium Septem Fontium de Bassigny pertinentis, per Venerabiles viros Dominum Ludovicum de la Haye, abbatem commendatarium ²⁸⁾, et eiusdem monasterii Religiosos factam approbat et ratam habet, eo quod pecunia inde percepta prout perspectum habemus, ad utilitatem domus sit applicata et exposita.

Quia vero non parvum detrimentum sensuros nos videmus, si contingeret magistrum nostrum Franciscum Bottée ²⁹⁾ a monasterio Praemonstratensi, Capite totius Ordinis abire; ordinavit Capitulum litteras gratulatorias et precarias ad gratiam Reverendissimum Dominum Suessionensem ³⁰⁾ mitti, ut dignetur eundem magistrum nostrum (465) Bottée excusatum habere de residentia, tum quia Vicariatui satisfacere absens non posset, neque sibi commissionem creditam exequi.

Visitatores anni praesentis :

In Francia erit Reverendus Abbas Sancti Iusti ³¹⁾. In Brabantia et Flandria, Reverendus Dominus Abbas Floreffiensis ³²⁾. In Burgundia, et de Genliaco, Viromandi, Montis Sancti Martini, Clarifontis, de Longo Vado, de Buciliaco, Calvi Montis, Septem Fontium in Therascia, Vallis Dei, Sancti Pauli Senonensis, Sancti Mariani, Diloti, Thenoliae monasteria : magister Franciscus Bottée ³³⁾.

²⁸⁾ Ludovicus de la Haye des Salles abbas erat commendatarius Septem Fontium in Bassiniaco (Septfontaines-en-Bassigny) (in dioecesi Lingonensi) annis 1552-1565. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 110.

²⁹⁾ Cfr. n. 20.

³⁰⁾ Annis 1557-1585, Carolus de Rouci-Sissone episcopus erat Suessionensis. Cfr. B. GAMS, *Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae*, Graz, 1957, p. 633.

³¹⁾ I. Cocquerel.

³²⁾ G. Dupaix.

³³⁾ Cfr. n. 20.

Ita signatum : F. Ham, cum parapho seu signo manuali.

Hoc quoque transmissum dicta die decima septima Februarii
praesentis anni 1662 cum quo originali concordat. Ita est
fr. Gregorius du Crocq³⁴⁾.

³⁴⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 465-470).

[465] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis anno Domini quingentesimo sexagesimo secundo, die vero vigesima tertia mensis Aprilis et diebus sequentibus, in inclito monasterio Sancti Iohannis Baptistae, totius eiusdem Ordinis capite, solemniter et canonice per eiusdem Ordinis Abbates ibidem comparentes celebrati.

Quorum quidem Abbatum haec sunt nomina :

Reverendus Abbas Floreffiensis¹⁾; Abbas Sancti Iohannis Ambianensis²⁾. Quibus adiuncti sunt Domini Doctores in Theologia, Ordinis eiusdem.

Super ordinandis vero ab ipso Generali Capitulo per Spiritus Sancti gratiam, imprimis statutum est, quod in ipsa capitulari congregatione, in qua totius Ordinis summa residet autoritas, ob Dominorum Praelatorum paucitatem, Abbates comparentes erunt Diffinitores, assistantibus sibi magistris nostris Francisco Bottée³⁾; Adriano Bobeu⁴⁾, Thoma de Ham⁵⁾, sacrae Theologiae professoribus, praedicti Ordinis causis unanimiter tractandis in Dei nomine congregati.

Ad cuius Capituli Generalis executionem ac celebrationem debite procedendum, ut Deus optimus maximus laudetur et glorificetur, ordinatum est, quod Missas celebrari solitas iidem monasteriorum Floreffiensis⁶⁾, et Sancti Iohannis Ambianensis⁷⁾ celebrabunt.

Atque ut ordo in cantu servetur et nulla suboriatur confusio, fratres Antonius Tabary et Adamus Rolland chorum regent.

1) G. Dupaix. Cfr. supra, p. 295, n. 39.

2) Antonius des Prés. Cfr. supra, p. 291, n. 23.

3) Cfr. supra, p. 43, n. 57.

4) Cfr. supra, p. 192, n. 4.

5) Th. de Ham. Cfr. supra, p. 4, n. 15.

6) G. Dupaix.

7) A. des Prés.

Praelatorum autem in hac congregatione minime comparentium excusationes Reverendus Abbas Sancti Iohannis Ambianensis ⁸⁾ et magister noster (466) Franciscus Bottée ⁹⁾, huius monasterii Vicarius recipient; quod si absentes aliquos indignos excusatione repperint, de contumacia contra huiusmodi absentes, Ordinis Syndico ad hoc instante, concludent et iudicabunt infligenda.

Item, collectas seu contributiones ordinarias pro Ordinis privilegiis et communium negotiorum conservatione per dicti Ordinis Praelatos, ab omni antiquitate Capitulo Generali debitas, magistri nostri Bottée ¹⁰⁾ et de Ham ¹¹⁾ recipient; de quibus receptis et in hoc Generali Capitulo expositis quibuscumque rationem erunt reddituri coram praedictis Dominis Abbatibus et aliis Doctoribus qui in computu dictarum receptarum et expensarum redditione interesse voluerint.

Item, quia Pastoribus super gregem suum vigilare convenit, idem Capitulum vices suas committit magistro nostro Bottée ¹²⁾ ad inquirendum et se informandum debite, de personis tam saecularibus quam regularibus ad praedictum Generale Capitulum supervenientibus; et propter quam causam, si in habitu et rasura decentibus superque obedientia et colorum varietate; et quicquid repperit praesenti Capitulo inthimare curabit, ut eisdem reddatur debitae iustitiae complementum.

Visa supplicatione nobis ex parte R.D. Abbatis Ninivensis ¹³⁾, Ordinis Praemonstratensis porrecta, eidem tamquam rationi consentaneum volentes, illi respectu habito ad suam senilem aetatem qua confectus extitit, suum monasterium seu abbatiam in favorem fratris Michaelis Van der (nota scribae du Crocq; sic! lisez: Van der Malen) ¹⁴⁾ sui coadiutoris resignandi, reservata tamen quoad vixerit pensione mille florenorum aureorum super fructibus dictae suae Abbatiae et sub beneplacito Sanctissimi Domini Papae, licentiam et facultatem Capitulum Generale concedit et libenter impartitur.

⁸⁾ Idem.

⁹⁾ Cfr. n. 3.

¹⁰⁾ Idem.

¹¹⁾ Cfr. n. 5.

¹²⁾ Cfr. n. 3.

¹³⁾ Annis 1544-1567 Ninivensis (in dioecesi olim Cameracensi, Mechliniensi, nunc Gandavensi) abbas erat Ioannes de Avena. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 316.

¹⁴⁾ Michael Van Male de facto abbas fuit Ninivensis, inde ab anno 1567. Cfr. N. BACKMUND, l.c.

Audita similiter humillima supplicatione R.D. Abbatis Floreffien-
sis ¹⁵⁾, qua ultra id quod in suis litteris commissoriis anno elapso ab
eodem Capitulo obtentis existit contentum et expressum, suam posset
supportare et sublevare personam, loco ipsius sibi unum vel duos
commissarium fide dignum seu fide dignos commissarios, quibus
communiter vel divisim, similem vel limitatam quam in praedictis
suis litteris dimissoriis habet potestatem, praebere posset : Capitulum
praesens libens eidem id faciendi et pro libito exequendi et sub se
alium seu alios in Circariis Flandriae et Brabantiae concedit facultatem.

Item, cum praesenti Capitulo veraciter constitit fratres Petrum de
Saissy et Nicolaum Roger, presbyteros religiosos monasterii Beatae
Mariae de Cuissiac, Praemonstratensis Ordinis, Laudunensis dioe-
cesis, correctiones, punctionem et disciplinam pro excessibus ab
eisdem perpetratis et commissis sibi per longum tempus sustinuisse,
Capitulum Generale misericordiam Iustitiae rigori volens anteferre,
ad supplicationem sui Abbati commendatarii ¹⁶⁾, necnon Vicarii
eorundem super hoc interrogati, praefatos fratres ab omnibus delictis
et excessibus et irregularitatibus quibuscumque ac etiam poena
propter hoc contracta, ut (467) divinis postea officiis sese immiscere
valeant, respective absolvit et absolutos esse censet et declarat,
restituendo vocem, stallum atque obedientiam nominatam; inque et
ad suum monasterium remittendo; eis ut laudabiliter ac regulariter
ibidem vivant, strictissime iniungit.

Item, visa et attenta paucitate Dominorum Patrum Abbatum nostri
Ordinis hodie in regno Franciae existentium, perspectaque divisione
Religionis in eodem Ordine existente : Capitulum praesens conclusit
et arrestavit, conclusit et arrestat quod Capitulum anno proximo
Generale futurum celebrabitur, tenebitur et sedebit in inclito monas-
terio Floreffien-¹⁷⁾si, in dioecesi Namurcensi, ad illic commodius cum
Patribus Circariarum circumvicinarum et aliarum tractandum,
concludendum et diffiniendum de rebus et negotiis, Statutis constitu-
tionibusque dicti Ordinis, salva tamen Reverendi Domini Abbatis
Praemonstratensis ¹⁷⁾ huius praesentis conclusionis et ordinationis,

¹⁵⁾ G. Dupaix.

¹⁶⁾ Abbas commendatarius Cuissiacensis (in dioecesi, olim Laudunensi, nunc
Suessionensi, erat Card. Ioannes de Vendôme. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II,
p. 498.

¹⁷⁾ De facto Abbatia Praemonstratensis tunc erat sub Abbate Commendatario,
nempe card. Pisani.

quam interim pro causis rationabilibus facere posset revocatione atque alia inthimatione.

Item, ne super defectu Sollicitatoris nostri Ordinis, dictus Ordo in processibus et litibus actu motis aut movendis in futurum Parisius coram quibuscumque iudicibus detrimentum non modicum patiatur; Capitulum Generale nominat, ordinat et instituit ad huiusmodi Sollicitatoris officium plene et diligenter exercendum magistrum Iohannem Caillot, in utroque Iure doctorem; qui ratione huius sui muneris et officii salarium seu mercedem annuam et consuetam, videlicet centum solidorum Turonensium habebit et singulis annis percipiet.

Item, quod quod iustum est iuste exequi debeat et ad Capituli Generalis auctoritatem spectat omnes causas et omnia negotia Ordinis cognoscere, examinare, tractare et diffinire, praesertim in monasteriis in quibus Abbatis in Religiosos et religiosorum in Abbatem lis et controversia suboritur dirimenda, ut in monasterio Gaudii Vallis ¹⁸⁾, nostri Ordinis, contigisse non ita pridem innotuit. Ideirco Capitulum Generale committit vices suas, cum plenitudine potestatis, fratri Adriano Bobeu ¹⁹⁾, sacrae Theologiae professori, assumpto secum Notario, aut aliquo nostri Ordinis optimo zelatore. Religioso, ad visitandum, inquirendum, informandum ipsum monasterium Gaudii Vallis, tam in capite quam in membris, et tam in spiritualibus quam in temporalibus et ad statuendum, deducendum, invocato ad hoc brachii saecularis, si opus sit, auxilio; omnes defectus et excessus, si qui sint, in omnibus sicut aequitatis fuerit et lex disciplinae regularis dictaverit, faciendum et regulandum.

Cum itaque frater Iohannes Vitiet decanus alias presbyter religiosus monasterii Vallis Secretae, Suessionensis dioecesis, dicti Ordinis, constiterit pro suis excessibus, inobedientia et irregularitate perpetratis et contractis correctionem, punitionem et disciplinam regularem (468) sibi iniunctam per longum temporis intervallum patienter sustinuisse et propterea emendatum et humiliatum esse; oblata pariter ab eodem humillima sui supplicatione qua requirebat data sibi venia postmodum sese sacris ac divinis immiscere et administrare officiis licitis, ut secum benigne dispensare vellet Capitulum ac dignaretur;

¹⁸⁾ Abbatia Gaudii Vallis (in dioecesi, tunc Carnutensi, nunc Versaliensia) erat sub dominio Abbatis commendatarii, qui, annis 1555-1591, erat Nicolaus Brulart de Genlis. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 556.

¹⁹⁾ Cfr. n. 4.

Capitulum rigori Iustitiae misericordiam praeferens, attenta sua poenitentia et suo firmo in bono proposito; eundem Vitiet ab omnibus suis delictis, excessibus et irregularitatibus seu etiam apostasiis absolvendo et absolutum declarando ad proprium suum Vallis Secretae monasterium remittit, et ad stallum suum, obedientiamque nominatam restituit, eidem districte praecipiendo, quatenus suo Priori claustrali de caetero ut filius obediens humiliter pareat et obsequatur, vivendo regulariter; eum nihilominus pro residuo suae poenitentiae in pane doloris et aqua tristitiae diebus Mercurii et Veneris ad per annum ieiunandum condemnavit.

Visa pariter et audita honesta religiosa supplicatione fratris Claudii Perier, Prioris SS. Trinitatis Parisiensis, qua humiliter sibi in processu suo, quam habet ratione dicti sui Prioratus Sanctae Trinitatis in Curia Parlamenti, ab Ordine adiunctionem postulavit, ne defectu huiusmodi adiunctionis, non modicum sibi et Ordini detrimentum inde occurrere posset; Capitulum, iustae et rationabili suae petitioni libentissime annuens, dicto domino Priori suam concedit in prosecutione sui iuris et audientiae postulatione, favorem et auxilium; Ordinis Syndico dictis praecipiendo ut, quantum in se erit, huiusmodi processum sollicitè et diligentissime defendat ²⁰⁾.

Visa similiter contritione cum bono vitam suam in melius convertendi proposito fratris Theodorici Coulon, Religioso monasterio Vallis Secretae pro suis delictis, excessibus, apostasia, et irregularitatibus commissis et perpetratis, facta et poena patienter tolerata et expressa, eundem ab omnibus suis peccatis absolvit et absolutum esse declarans; eundem ad suum monasterium remittit ibidem regulariter secundum Ordinis nostri Statuta et disciplinam regularem victurum; interim tamen ieiunaturum per annum in pane et aqua doloris et tristitiae qualibet hebdomada feria sexta; et pro suae voce activa peragendae residuo puniendum esse statuit toto tempore vitae suae voce activa et passiva, stallo et obedientia nominata et ad in ultima sede presbyterorum Religiosorum ubilibet locorum sedendum, salva tamen Capituli Generalis iuxta sui contritionem et meritum gratia speciali.

Cognita pariter ingenti contritione et firmo optime vivendi in posterum proposito fratris Sebastiani, Religioso monasterii Iovillaris, nostri Ordinis; eundem ab omnibus suis sceleribus et delictis absolvit, ad suumque monasterium ibidem regulariter victurum remittit.

²⁰⁾ G. Content erat syndicus Ordinis. Cfr. supra, p. 254.

Item, ad aures nostras usque pervenit quod nonnulli Religiosorum monasterii Bernensis, Ordinis Praemonstratensis, in grangiis ab eodem (469) monasterio dependentibus collocati; illic dissolute, impudice et irregulariter viventes, laxis habenis vagantur et discurrunt, ad maximum Ordinis dedecus et scandalum. Eam ob rem super his de remedio ut decet providere volentes opportuno; Capitulum Generale dicto Abbati Bernensi districte, sub poenis inobedientiae et excommunicationis latae sententiae, mandat et praecipit dicto Abbati Bernensi ²¹⁾ quatenus ipsos effrenatos et dissolutos Religiosos qui adhuc sunt, indilate ad suum revocet monasterium; qui secundum delictorum suorum informationem, exigentiam et enormitatem corporali poena in eos advertat; inhibendo denique praedicto Abbati sub poenis praefatis ne de caetero in dictis grangiis ullum seu aliquos Religiosos ponere seu immittere sine Capituli Generalis mandato expresso et permissu praesumat aut attentet.

Item, Capitulum Generale ad requestam et humilem supplicationem Domini Abbatis Sancti Iohannis Ambianensis ²²⁾ committit vices suas et omnimodam dat potestatem Reverendo in Christo Patri Domino Abbati Floreffensi ²³⁾, nec non fratri Thomae de Ham ²⁴⁾, sacrae Theologiae professori, in hac parte sibi adiuncto ad visitandum, informandum, reformandumque tam in capite quam in membris et tam in spiritualibus quam in temporalibus, dictum suum monasterium Sancti Iohannis Ambianensis, ut ibidem quod reformandum perspexerint, statuendum corrigendum, et emendandum, autoritate Capituli Generalis, statuunt, ordinant, et corrigant, atque prout iuris fuerit et rationis, ad diffinitivam sententiam procedant, invocato ad hoc, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio, idque expensis reddituum et honorum temporalium dicti monasterii.

Item, Capitulum Generale problema virorum fide experientiaque didicit non sine magno Ordinis nostri et monasteriorum eiusdem dedecore et detrimento, pensiones et onera gravia a Rege Catholico aut eius Concilio super fructibus nostri Ordinis monasteriorum aliquando noviter instituendis Episcopis, aliquando vero aliis assignari; quod ne patiantur nostri Ordinis Praelati omnibus ac singulis districte

²¹⁾ Abbatia Bernensis (nunc Heeswijk), (in dioecesi, olim Ultraiectensi, nunc Silvaeducensi), tunc regebatur ab Abbate Th. Spierinck van Well, abbate aa. 1552-1584. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 268.

²²⁾ A. des Prés.

²³⁾ G. Dupaix.

²⁴⁾ Cfr. n. 4.

mandat et praecipit ne cuiusque praetextu talia in Ordinis detrimentum et privilegiorum eiusdem praeiudicium et fraudem patiantur.

Item, Capitulum praecipit et ordinat unam talliam seu contributionem extraordinariam, ordinariae vero omnino consimilem, ab omnibus et singulis Ordinis Praelatis hoc praesenti anno et sequentibus, si non suffecerit, persolvendam ad sustinenda onera et expensas faciendas dominorum deputatorum ad Concilium Tridentinum convenientium, cogendosque rebelles solvere onem via iuris et coram quibuscumque iudicibus et sub censuris Ordinis et poenis in Statutis contentis censuit et ordinavit. Eos autem qui ad praedictum adire debuerint ex parte Ordinis Concilium delegat ex natione extranea R.D. Abbatem Viconiensem ²⁵⁾ et Parcensem ²⁶⁾, aut quemlibet in solidum, aut eum quem R.D. Floreffiensis Abbas ²⁷⁾ delegaverit ad eorum recusationem. Ex parte vero nationis Gallicanae (479), R.D.S. Iohannis Ambianensis ²⁸⁾, cum aliquo bono Ordinis zelatore, perito Ordinis nostri, quem secum assumere voluerit; quibus quidem Procuratorium in amplissima forma ex parte Capituli Generalis distribuendum ordinavit et statuit.

Item, propter celeritatem Dominorum Praelatorum a Capitulo discedere cupientium, non potuit fr. Adrianus Bobeu, doctor Theologus ac nostri Collegii Parisiensis Prior ²⁹⁾, suorum compotorum reddere rationem; statuit et ordinavit Capitulum quod quamprimum poterit, coram Reverendis dominis Abbatibus Sti Iusti ³⁰⁾ et Vallis Serenae ³¹⁾ et quibus voluerint suarum misiarum ac receptorum reddat rationem.

Denique, pro cuiusvis emergentibus quae proximum Generale Capitulum commodè expectare nequiverint, Capitulum praesens delegat et committit Reverendum Dominum Abbatem Sti Iusti ³²⁾ et magistrum nostrum Bottée ³³⁾, ad ea quae vitae regularis disciplinam et Religionis et Ordinis privilegia et Statuta, nec non ad difficultates

²⁵⁾ Annis 1559-1571 abbas Viconiensis (in dioecesi, olim Atrebatensi, nunc Camera-censi, erat Robertus Thiévelin. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 437.

²⁶⁾ Annis 1558-1576, Carolus Van der Linden abbas erat Parcensis (in dioecesi, olim Leodiensi, nunc Mechliniensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 321.

²⁷⁾ G. Dupaix.

²⁸⁾ A. des Prés.

²⁹⁾ Cfr. n. 4.

³⁰⁾ I. Cocquerel.

³¹⁾ I. Bonnard.

³²⁾ I. Cocquerel.

³³⁾ Cfr. n. 3.

quae de novo emergerint, Capituli Generalis autoritate, et eorum quemlibet in solidum, plene et omnimode cognoscendum, statuendum et ordinandum, secundum quod Iuris fuerit et rationis, idque in Regno Franciae dumtaxat.

Visitatores anni praeteriti in suis commissionibus et Circaria prius ordinatis et specificatis visitabunt diligenter iidemque continuantur ad revocationem usque Capituli Generalis, exceptis quibusdam monasteriis in Regno Franciae constitutis, quae in commissionem Reverendi Domini Abbatis Floreffiensis ³⁴⁾ continentur et speciliter specificantur.

In quorum omnium praemissorum fidem et robur et testimonium ego frater Adrianus Bobeu, Ordinis et Capituli Generalis scriba consistorialis subscripsi signumque meum manuale in talibus apponi consuetum die et anno quibus supra rogatus apposui.

Sic signatum : fr. Bobeu, cum parafo seu signo manuali.

Et hoc transsumptum cum suo originali concordat hac die decima octava mensis Februarii anni millesimo sexcentissimi secundi. Et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq ³⁵⁾.

³⁴⁾ G. Dupaix.

³⁵⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 470-474).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, die vero nona mensis Maii in celeberrimo Praemonstratensi coenobio solemniter celebrati.

[471] Super ordinatione ab ipso Capitulo Generali Ordinis Praemonstratensis ab definiendorum inchoatione; quia Patribus incumbit super gregem sibi commissum vigilare ne iisdem absentibus grex in nostri Ordinis supervenientibus lupis exponatur, sicque dispergantur oves gregis, immo Ordo ipse postmodum collapsus, et praesentis Capituli Generalis ab antiquo laudabiliter observata celebratione, his infelicissimis temporibus omnino deseratur, negligatur et dispareat Ecclesia ac Religionis nostrae Maiorum vestigiis ac decretis inhaerendo. Imprimis ordinatum est quod in hac capitulari congregatione, ob Praelatorum absentiam, quae ex evidenti bellorum tumultu malorumque temporum iniuria contingit, sicuti hactenus observatum est, Venerabilis et scientificus frater Franciscus Bottée ¹⁾, sacrae Theologiae professor, Reverendissimi Domini Cardinalis Ferrariensis ²⁾, monasterii Praemonstratensis quod caput totius Ordinis esse dignoscitur, uti perpetui Abbatis Commendatarii, in spiritualibus Vicarius, una cum fratribus Adriano Bobeu ³⁾, dicti monasterii Praemonstratensis Priore, et Iacobo de Lassus ⁴⁾, sacrae Theologiae professoribus, assistantibus sibi S. Martini Laudunensis, Vallis Christianae, Branensis

¹⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²⁾ Annis 1562-1572 Cardinalis d'Este, Ferrariensis dictus, fuit abbas commendatarius abbatae Praemonstratensis. Durante tali abbacia, cura practica monasterii dirigendi dabatur Vicario in spiritualibus, qui in hoc casu est Fr. Bottée. Cfr. P. E. VALVEKENS, *Le cardinal Hippolyte d'Este, abbé commendataire de Prémontré (14 Mai 1562-2 Décembre 1572)* in *Anal. Praem.*, 1942, t. XVIII, pp. 91-135.

³⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁴⁾ Cfr. supra, p. 248, n. 26.

et aliorum monasteriorum Prioribus, necnon Supprie Praemonstratensi, ibidem comparentes erunt Diffinitores.

Ad huius Capituli Generalis inchoationem debite procedendum, dicente propheta: In Ecclesiis benedicite Dominum; vel Dominus noster Iesus Christus ab his qui professione sunt assumpti in sortem ipsius, collaudetur, glorificetur et benedicatur, statutum est quod ad Missas celebrari solitas, dictorum Sancti Martini Laudunensis, Vallis Christianae et Branensis monasteriorum Priores celebrabunt.

Item, ne in cantu et in coeremoniis aliqua suboriatur confusio, fratres Antonius Tabary et Adamus Rolland chorum regent et gubernabunt.

Item, collectae seu contributiones ordinarias, quas tallias appellamus, Capitulo Generali pro Ordinis privilegiorum ac communium negotiorum conservatione ac manutentione per omnium et singulorum dicti Ordinis Praelatos ab omni antiquitate debitas, praefati Domini Sancti Martini Prior et Antonius Tabary fideliter recipient deque receptis dabunt quittance; de quibus omnibus per eis receptis coram compotorum Auditoribus reddent rationem.

Super quarum receptione et expensarum ratione, ne dubium aut suspicio aliqua oriatur, praefati Domini Diffinitores cum dictis Prioribus, qui in compotorum redditione interesse voluerint, plene audient et iudicabunt.

Item, ne praesens Capitulum acephalum in totius nostri Ordinis dedecus esse videatur, audita et intellecta Domini Abbatis monasterii Sti Iusti ⁵⁾, reverendissimi Domini abbatis Praemonstratensis vicario generali ro causis noviter emergentibus, substitutione facta scientifico viro fr. Franciscuo Bottée, sacrae Theologiae professori, dicti monasterii Praemonstratensis vicario, eandem substitutionem in absentia abbatum ac praelatorum Ordinis Vicario sibi factam praesens Capitulum laudat, approbat, prout debite et laudabiliter laudavit, approbavit, continuavit et ratificavit ad revocationem usque Capituli Generalis aut aliter Vicarii generalis per reverendissimum dominum Abbatem Praemonstratensem aut Capituli Generalis institutionem de novo faciendam.

Item, intellecta quadam lite exorta inter Dominum Abbatem Carthovorensem ⁶⁾ et eius Priorem super eiusdem Prioris depositione sine

⁵⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

⁶⁾ Abbas commandatarius Carthovorensis (Chartreuse, in dioecesi Suessionensi) tunc erat, uti videtur, Ioannes Pannier. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 494.

rationabili causa aut demerito, imo vero ob iniuriam sibi (472) illatam, a quodam arresto dicti Domini Abbatis, ut fertur; Capitulum volens utrique parti debitae iustitiae reddere complementum, committit vices suas Domino Priori claustrali monasterii Branensis ad se debite informandum super praefata querimonia, ut secundum quod repererit dictum Priorem vel in officio suo confirmet, alium suo loco idoneum et capacem sufficiendo, delinquentes debiteque prout erit et rationis compescendo.

Item, quia frater Nicolaus Gourgaut, presbyter religiosus monasterii Carthovorensis, suae salutis et bonae famae immemor, in grave scelus Sodomitorum, veluti alias per informationes sibi impositas libenter et patienter sustinuerit. Quia nihilominus dicti sceleris memoria aboleri prorsus ac deleri omnino non posset, ut ad Gourgaut visa reficiatur et in poenis revocetur, ad huiusmodi sopiendas omnino memoriam et recordationem, nec non ad humilem sui Abbatis ⁷⁾ supplicationem et liberum consensum, Capitulum censuit et ordinavit eundem Gourgaut esse ad aliquam nostri Ordinis remotam a suo monasterio Abbatiam utpote Albae Curiae aut Gaudii Vallis relegandum, ibidem religiose et sub disciplina regulari Prioris dicti monasterii victurum; ea tamen lege et conditione quod praefatus Dominus Commendatarius ⁸⁾ dicti monasterii Carthovorensis praefatum Nicolaum Gourgaut fratrem de omnibus vestimentis sibi necessariis investiet, eique pecuniam ad illuc commigrandum competentem subministrabit, nec non pro illius victu et vestiario annuo, attento quod turnum cum aliis faciet, ut moris est, quadraginta libras Turonenses monasterio in quo benigne excipietur, annuatim aut per terminos aequales distribuet, ad eandemque pecuniam distribuendam libere se submisit. Et eidem Capitulo promisit, nisi Abbas aut Prior illius monasterii ad quod divertet, alium maluerint suo loco et vice in abbatiam Carthovorensem Religiosum remittere; ne cuiquam oneri esse videatur. Quod si nullibi dictorum monasteriorum eundem recipi contigerit, quia proprius eius Abbas ob causas praetactas eum longe abesse maxime desiderat; Capitulum praesens eidem Abbati iubet et praecipit ut portionem dicto Gourgaut congruam ad quinquaginta francos ad minus ascendentes Collegio nostro Praemonstratensi subministret annuatim aut alio loco famoso, ut vitam suam melius instituat, litteris operam

⁷⁾ Idem.

⁸⁾ Cfr. nota sequens.

dando, non autem depravet, ultro citraque divagando; interim tamen dictum Gourgaut de sceleribus suis quibuscumque absolvit et absolutum esse declarat, ut sese sacris debite et devote immiscere possit et valeat.

Item, Capitulum nolens quempiam debito honore privare, imo vero ampliare pro posse: Quia frater Iohannes Milon, Prior, et electus in Abbatem sui monasterii Vallis Christianae ⁹⁾, humillime requisivit pro iustis causis et rationabilibus nominationem sibi concedi aut alibi quam in Conventu duplici sua portione gauderet et potiretur; Iustae ac supplici suae petitioni cedendo eidem Milon ut id libere possit, idque pro semper et ut plurimum cum oporteat suos verbo et exemplo pascere, et murmurantes compescere, concedit et impartitur facultatem.

[473] Item, quia frater Antonius Charton, presbyter religiosus monasterii Sancti Martini Laudunensis, suorum votorum et salutis immemor, non veritus est nostrae Religionis habitum commutando graviter apostatare, et praesertim in omne genus vitiorum diffluere, propter quae in carceres coniectus, eosdem effringere non erubuit; denuo in habitu saeculari apostatando, sese omnibus vitiis in maximum nostrae Religionis dedecus dedere et contaminare. Capitulum hoc enorme scelus nolens remanere impunitum, ut caeteris cedat in exemplum, eundem Antonium Chardon excommunicatum et apostatam nec non talem repertum summopere praecipit puniendum.

Item, quia ad Capitulum Generale pervenit fratrem Iacobum Bouchereau, monasterii Cuissiacensis Religiosum, alias de concubinato convictum et punitum, in idem concubinatus et luxuriae scelus misere corruisse, ob idque gravem poenam commeruisse; eandem poenam arbitrio magistri nostri Bottée ¹⁰⁾, sacrae Theologiae professoris, sui Vicarii relinquit et committit infligendas.

Item, tametsi frater Adrianus Bobeu, Prior Scholarium Parisiensium ¹¹⁾, in singulis quibusque Capitulis Generalibus obnixissime curaverit et contenderit suarum receptarum et misiarum coram reverendis Patribus et eiusdem Abbatibus reddere rationem, neque tamen propter negotia Ordinis urgentia quibus propediebantur, et non numquam ipse Bobeu hactenus reddere rationem non potuerit,

⁹⁾ Uti videtur, Gerardus Gilbault abbas erat Vallis Christianae (in dioecesi Suesionensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 534.

¹⁰⁾ Cfr. nota 1.

¹¹⁾ Cfr. n. 3.

eam ob rem Capitulum, quantum in se est et fuit, deprecatus est ut iisdem suis receptis et misiis finem imponere velit et dignaretur; Capitulum, nolens manum suam mittere in falcem alienam, decrevit et ordinavit quod praefatus Bobeu sua compota et misias coram praefatis Dominis Patribus Abbatibus redderet, ut saltem coram iis, suo loco et vice nominare et constituere dignarentur.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae commode futurum Capitulum expectare nequiverint, terminandis et diffiniendis, Capitulum commitit et delegat vices suas Venerabili magistro nostro Bottée¹²⁾, monasterii Praemonstratensis et Ordinis hac vice dumtaxat Vicario, ad eas terminandum, diffiniendum, concludendum et decidendum, prout maturo adhibito consilio melius visum fuerit.

Item, Capitulum eundem Dominum Bottée ordinat et instituit Circariae Franciae Visitatorem et Reformatorem generalem, ut non tantum in monasteriis dictae Circariae, quae iusta et certa fuerint tam in spiritualibus quam in temporalibus ordinet et statuatur, corrigat et emendet, sed etiam in aliis quibuscumque subditis modo quo potuerit meliore et breviori compellat; eundemque Bottée deprecatur ut confirmationem privilegiorum Ordinis a Domino Rege obtinere quam citissime poterit satagat et quantumcumque pro huiusmodi procuracione seu sollicitacione pecunias insumere oportuerit super tallias dicto Ordini mutuo subministret de omnibus receptis et misiis per eum factis proximo Capitulo fidelem rationem et reliqua reddere habeat et teneatur.

Omnes aliarum Circariarum Visitatores anno praeterito institutos praesens (474) Capitulum confirmat et continuat, rogat ut suo probro fungantur officio ac legatione Ordinis negotia satagendo et pro posse promovendo.

Sic signatum: f. Bobeu, Ordinis scribe et consistorialis¹³⁾, cum parafo.

Praesens copia cum originali concordat hac die 19 Februarii, anni 1662. Et: in fidem subscribo:

fr. Gregorius du Crocq, secretarius¹⁴⁾.

¹²⁾ Cfr. nota 1.

¹³⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 475-478).

[475] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis in celeberrimo Praemonstratensi Monasterio solemniter et canonice celebrati, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero ultima mensis Aprilis et seqq.

Imprimis, ne ordo consuetus seu etiam ritus in negotiis Capituli Generalis tractandis et diffiniendis procedendi vilipendi videatur, atque in his potissimum infoelicissimis temporibus et Religionis Christianae pestis infestissimae haereseos occasione iacturam, et Pastorum, Praelatorum, Abbatumve deplorandam imprimis absentiam, Ordo noster propemodum collapsus, omnino deseratur, indicium ordinatumque est. Quod Venerabilis et scientificus vir, fr. Franciscus Bottée, sacrae Theologiae professor ¹⁾, reverendissimi Domini Cardinalis Ferrariensis ²⁾, huiusce monasterii Praemonstratensis totius eiusdem Ordinis capitis perpetui Abbatis commendatarii, necnon Capituli Generalis institutus et deputatus in spiritualibus Vicarius, necnon sacrae Theologiae professoribus (nota scribae, du Crocq : il y a ainsy), fratres Adrianus Bobeu ³⁾, praefati monasterii Praemonstratensis Prior, et Iacobus de Lassus ⁴⁾, una cum Sancti Martini Laudunensis, Cuissiacensis et aliorum monasteriorum Prioribus et Supprie Praemonstratensi, de causis in eodem Capitulo Generali propositis et proponendis, ad plenum diffiniendi ordinare et iudicare habebunt.

Ad cuius Capituli Generalis executionem debite procedendum, ne praesens hoc Capitulum in totius Ordinis dedecus et scandalum deveniat, prospecta pariter et intellecta Reverendi Abbatis monasterii Sti Iusti ⁵⁾, Reverendissimi Domini Abbatis Praemonstratensis et

¹⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

²⁾ Cfr. supra, p. 312, n. 2.

³⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁴⁾ Cfr. supra, p. 248, n. 26.

⁵⁾ I. Cocquerel. Cfr. supra, p. 37, n. 4.

eiusdem Ordinis Vicarii Generalis, substitutione facta Venerabili et scientifico viro Francisco Bottée ⁶⁾, S. Theologiae professori, dicti monasterii Praemonstratensi Vicario in spiritualibus generali, praefatam substitutionem ob Praelatorum personalem absentiam sibi factam, praesens Capitulum approbat, laudat, et ratificat, prout anno praeterito laudavit, approbavit et ratificavit, ad suam vel proprii Abbatis revocationem usque ad alterius substitutionem de novo faciendam.

Et quoniam quae iusta sunt, iuste a iustis exequenda sunt (nota scribae ms., du Crocq : voilà des admirables preambules des docteurs de Sorbonne) dicente propheta Regio, in Ecclesiis Benedicite Dominum, ut Dominus et Redemptor noster ab his, qui professione sunt assumpti in sortem Domini, laudetur, glorificetur, et benedicatur, statutum est quod Missas celebrari solitas, monasterium Sti Martini Laudunensis et Cuissiacensis celebrabunt.

Item, ut ordo in cantu et caeremoniis laudabilium observatione nullus defectus aut obliquitas inveniatur, fratres Antonius Tabary et Adrianus Rolland in praedictis Chorum regent et gubernabunt.

Demum ad tallias seu contributiones ordinarias ab antiquo im- (476) positas pro conservatione privilegiorum et omnium negotiorum conservatione et tuitione, praesens Capitulum Dominum Priorem Sancti Martini Laudunensis cum fratre Antonio Tabary recipiendas delegavit et deputavit, de quarum receptione similiter et expositione integra, fidelem computum et reliqua praefatis Dominis diffinitoribus erunt reddituri.

Item, Capitulum Generale laudat et approbat vicariatum venerabilis et scientifici viri et magistri nostri Bottée ⁷⁾, sanctae Theologiae professoris, monasterii Praemonstratensis ac Ordinis Vicarii Generalis, a reverendissimo Domino Cardinali Ferrariensi, perpetuo Abbate commendatario dicti monasterii Praemonstratensis ⁸⁾, novissime transactae et emanatum in data Parisius anni Incarnationis Dominicae 1563, sexta mensis Ianuarii, Pontificatus Sanctissimi Domini nostri Papae Pii, divina providentia Papae quarti, anno quarto, iuxta sui formam et tenorem cum suis clausulis latissime contentis in eodem.

Item, Capitulum decrevit, prout et decernit dandam esse commis-

⁶⁾ Cfr. n. 1.

⁷⁾ Idem.

⁸⁾ Cfr. n. 2.

sionem in forma authentica, fratri Adriano Bobeu ⁹⁾, sacrae Theologiae professori, adiuncto secum optimo nostri Ordinis zelatore aut fideli notario ad visitandum, reformandumque monasterium Vallis Serenae, Loci Restaurati, Camerae Fontis, Gaudii Vallis et Albae Curiae, tam in capite quam in membris, tam in temporalibus quam in spiritualibus, ut in eisdem, quae videat corrigenda, instituenda aut destituenda, aut emissione, incarceratione, aut absolutione digna; iuxta Ordinis Statuta et ordinationes, et prout iuris fuerit et rationis, praehabito Iurisperitorum consilio, cum brachii saecularis auxilio; si res ipsa aut negotium idem postulare videatur, autoritate Capituli Generalis ad plenam usque diffinitivam sententiam procedat, concludat, iudicet et terminet, talliasque ibidem recipiat.

Et quoniam anno praeterito frater Nicolaus Gourgaut ¹⁰⁾, presbyter religiosus Carthovorensis ad monasterium Gaudii Vallis missus est, ibidem iuxta Ordinis nostri Statuta regulariter victurus, ea tamen conditione et pacto quod si alius Religiosus monasterii Gaudii Vallis delegaretur, et Gourgaut in Abbatiam Carthovorensem non delegaretur, praefatus Abbas commendatarius ¹¹⁾ loco dicti Gourgaut quadraginta libras Turonenses pro suis victu et vestitu Abbati Gaudii Vallis annuatim ministraret; et quoniam nullam adhuc hac de causa numeravit pecuniam, Capitulum volens ac intendens unicuique ius suum tribuere, prout ferit aequitatis et iustitiae, ad solutionem huiusmodi summae dictum Dominum Abbatem Carthovorensem ¹²⁾ dicto Domino Gaudii Vallis ¹³⁾ aut fratri Adriano Bobeu, Ordinis Syndico, seu etiam dicto Gourgaut, aut eorum cuilibet in solidum, faciendum condemnavit, (477) necnon ad recusationem dicti Carthovorensis Abbatis praedictam summam cum arreragiis, si quae sint, coram quibuscumque iudicibus agendi et iuridice repetendi praedictis Abbati Gaudii Vallis ¹⁴⁾, fratri Adriano Bobeu, sacrae Theologiae professori, Ordinis Syndico, vel etiam dicto Gourgaut plenariam concessit et concedit facultatem.

Item, Capitulum absolvit et absolutum declarat Venerabilem et scientificum virum Franciscum Bottée ¹⁴⁾, S. Theologiae professorem

⁹⁾ Cfr. n. 3.

¹⁰⁾ De ipso actum iam est in Capitulo Generali anni praecedentis. Cfr. supra, p. 314.

¹¹⁾ Nicolaus Brulart de Genlis. Cfr. supra, p. 307, n. 18.

¹²⁾ I. Pannier. Cfr. supra, p. 313, n. 6.

¹³⁾ Cfr. n. 11.

¹⁴⁾ Cfr. n. 1.

et Vicarium monasterii Praemonstratensis et Ordinis Vicarium generalem, a persolutione ac redditione centum librarum Turonensium, quas a praefato Capitulo Generali anno Domini 1562 ¹⁵⁾ in custodiam acceperat, pro eo quod eidem Capitulo legitime et verissime constiterit eidem Bottée praedictas centum libras in reparatione necessaria nostri Collegii Parisius situati debite et rationabiliter contulisse.

Horrendae nequitiae abhorrentes homicidium, imo verius fratricidium, in personam Supprioris Aegidii de Clairfay, huius monasterii Supprioris, per fratrem Antonium Tanquart, eiusdem monasterii presbyterum religiosum, ut praetenditur, perpetratum; quandoquidem, visis et ad amussim perlectis et bene intellectis super hoc facto informationibus, recollamentis, confrontationibus et eiusdem fratris Tanquart interrogationibus et responsionibus; id verissime et certissime constrare non potest, sed tamen probabili coniectura colligi; tametsi praefatus Tanquart magno temporis curriculo detentus carceribus, durissime et gravissime punitus antea fuerit; ne tamen effusus sanguis ebulliat et ad Dominum Deum, quamadmodum sanguis Abel contra Cain fratrem suum, vociferetur et fiant posteriora quodammodo peiora prioribus, imo poena illius cedat in exemplum; Capitulum Generale, matura deliberatione praehabita, et eius poena, contritione et optima in posterum recte vivendi voluntate considerata, praefatum fratrem Tanquart ad monasterium a dicto Domini fratre Francisco Bottée, dicti monasterii Praemonstratensi Vicario ¹⁶⁾, eidem praefigendum et ordinandum, ibidem regulariter et sub disciplina regulari victurum necnon singulis diebus Veneris in pane et aqua doloris tantummodo, salva tamen gratia praedicti Domini Vicarii reficiendum, ad revocationem usque Capituli Generalis, proprii Abbatis aut eius Vicarii emittit; interim tamen eundem ab omni irregularitate, apostasia ac delictis quibuscumque, ut sese tuto sacris immiscere et ministrare possit, absolvit et absolutum esse declarat.

Audita pariter humili requesta et supplicatione domicellae Genovefae le Maistre, viduae Domini magistri Iohannis Iacobi de Lavergne, advocati in Parlamento, qua omologationem sui baillii seu locationis in emphiteosim domus abbatialis contiguae nostri Collegii Praemonstratensis Parisius situati, sibi in authentica forma fieri atque tradi et alia latius in praedicta supplicatione contenta postulabat: Capitu-

¹⁵⁾ Cfr. supra, p. 305.

¹⁶⁾ Cfr. n. 1.

lum, nolens ignorantiae et levitatis nota argui, quia non sibi legitime constitit de dicto baillio, de quo etiamsi constitisset quia dicti Capituli Generalis sigillum, quo postulata sua omologatio sigillari potuisset, prae manibus non habebat; viso baillio recuperatoque sigillo, ad id omne negotium pertractandum, satisfaciendum et diffiniendum, vices suas eidem venerabili et scientifico viro fratri Francisco Bottée¹⁷⁾, Ordinis et monasterii Praemonstratensis Vicario Generali, cum potestate delegandi delegat et committit. Nec non committit vices suas Dominis fratribus Iohanni de Pruetis¹⁸⁾, et Adriano Bobeu¹⁹⁾, S. Theologiae professoribus et eorum cuilibet in solidum, adiuncto secum optimo Ordinis zelatore religioso, ad diligenter et circumspecte visitandum domum contiguam Collegio nostro Parisius situato, non ita pridem domino et magistro de Lavergne defuncto et eius uxori Genovefae a Capitulo Generali in emphiteosim locatam, si bene constructa sit, et quantum dicti locatores in construenda dicta domo insumere debuerant iuxta tenorem baillii desuper confecti et passati, uti videre est et constare licebit per quittancias operariorum, debite et integre consumpserint; et quidquid repererint, proximo Capitulo Generali inthimare habebunt.

Item, Capitulum Generale, vacante Advocationis seu Paternitatis officio in suprema Parlamenti curia, doctissimum magistrum Iohannem Possennotte in suum Advocatum intendit asciscere, prout de facto asciscit et instituit cum gagiis et salariis assuetis; si modo alius non sit ad id genus officii constitutus, quem revocare de praesenti non intendit.

Item, pro causis noviter emergentibus, quae commodè Generale proximum Capitulum exspectare nequiverint, Capitulum praesens delegat venerabilem et scientificum virum fratrem Franciscum Bottée²¹⁾, Ordinis et monasterii Praemonstratensis Vicarium generalem ad ea quae vitae regularis et Ordinis statum et privilegia concernunt, nec non ad difficultates quae de novo emergunt, Capituli Generalis auctoritate plene cognoscendum, statuendum, ordinandum, diffiniendum et terminandum, cum potestate substituendi secundum

¹⁷⁾ Cfr. n. 1.

¹⁸⁾ Cfr. supra, p. 210. Despruets erit Abbas generalis regularis Ordinis, annis 1573-1596.

²⁰⁾ Cfr. n. 2.

²¹⁾ Cfr. n. 1.

quod iuri, aequitati et rationi pro locorum et personarum varietate et qualitate viderit expedire.

Visitatores Circariarum nostri Ordinis anno praeterito institutos et delegatos ²²⁾, praesens Capitulum continuat et confirmat, rogatque obnixè ut suo probe fungantur officio, et Ordinis tallias et negotia pro posse satagant et procurent.

Sic signatum: fr. Bobeu ²³⁾, Ordinis scriba consistorialis, cum parafo.

Cum suo originali praesens copia hac die 20 Februarii 1662 concordat, et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq, Secretarius Ordinis Praemonstratensis ²⁴⁾.

²²⁾ Vide supra, p. 302, 311, 316.

²³⁾ Cfr. n. 2.

²⁴⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 479-483).

[479] Acta et Diffinitiones Capituli Praemonstratensis anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, die vero mensis Maii vigesimo et seqq., diebus in inclito Praemonstratensi monasterio rite et solemniter celebrati.

Nomina Praelatorum personaliter in praedicto Generali Capitulo comparentium :

Reverendus Dominus Gilbertus Tournebulle, in iure canonico Baccalaureus, monasterii nostrae Dominae de Moncellis, Ordinis Praemonstratensis, dioecesis Cathaulinensis, necnon monasterii Praemonstratensis et totius eiusdem Ordinis electus et confirmatus Vicarius Generalis ¹⁾).

Abbas S. Martini Laudunensis ²⁾. Abbas S. Iohannis Ambianensis ³⁾.

Imprimis, ne actus Reverendorum Patrum Capitulantium a traditione Maiorum Ordinis nostri deviare videantur, Capitulum statuit et ordinat quod omnes Doctores ac Priores in hac capitulari congregatione comparentes, cum Reverendis Dominis Patribus Abbatibus, eo quod sint numero paucissimi, erunt diffinitores.

Item, ne praesens Capitulum acephalum, mancum et truncum esse videatur, deficiente capite aut eius Vicario ab eodem legitime constituto, saltem qui ad notitiam dicti Capituli Generalis pervenerit, praesens Capitulum nominationem et electionem hesternam a dominis et religiosis fratribus Francisco Bottée ⁴⁾, Vicario locali, Adriano

¹⁾ Gilbertus de Tournebulle fuit abbas Moncellensis (Moncetz, in dioecesi Catalaunensi) annis 1565?-1582. Cum abbacia Praemonstrati subesset Abbati commendatario, card. d'Este, ipse de Tournebulle constitutus erat vicarius generalis Ordinis.

²⁾ Annis 1565-1588, abbacia S. Martini Laudunensis rursus subest Abbati regulari, A. Visconti. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 512.

³⁾ A. des Prés. Cfr. supra, p. 291, n. 23.

⁴⁾ Cfr. supra, p. 43, n. 57.

Bobeu ⁵⁾, priore claustrali, S. Theologiae professoribus, Eligio de Paris, Supprie, caeterisque omnibus et singulis professis dicti monasterii Praemonstratensis, rite et canonice, invocato prius Spiritus Sancti auxilio factam, Domini Vicarii Generalis et irrevocabilis tam dicti monasterii Praemonstratensis, quam omnium totius Ordinis monasteriorum, in defectum et moram Domini Abbatis Praemonstratensis commendatarii ⁷⁾, de persona R.D. Gilberti Tournebulle, Abbatis de Moncellis ⁸⁾, eiusdem Ordinis, laudavit, approbavit, ratificavit et omologavit rursumque eligit et nominat; qui quidem Tournebulle possit praefato Capitulo Generali legitime praesidere necnon omnia et singula tam in praefato monasterio quam in toto Ordine dicere, facere et exequi, quae diceret, faceret et exequeretur Praemonstratensis regularis Abbas, si praesens et personaliter interesset, donec et quousque dicta Praemonstratensis abbatia, quae mater est omnium dicti Ordinis Ecclesiarum, tenebitur in commendam, supremae Curiae Parlamento Parisiensis arreata insequendo.

[480] Insuper, quod damnabile sit in perfectionis via morum non progredi, nemo sanae mentis ambigit. Eapropter Missas celebrari consuetas, Reverendi Patres Sancti Martini Laudunensis ⁹⁾ et Sti Iohannis Ambianensis ¹⁰⁾ Abbates celebrabunt; fratres vero Antonius Tabary et Adamus Rolland chorum regent et gubernabunt.

Item, Capitulum committit vices suas fratri Adriano Bobeu ¹¹⁾, sacrae Theologiae professori, Vicario locali dicti monasterii Praemonstratensis ad audiendas et recipiendas excusationes Praelatorum non comparentium. Similiter ad visitandum omnes et singulos Religiosos nostri Ordinis huic praefato Capitulo assistentes, an habitum decentem cum rasura debita deferant; ipsosque interrogandum et examinandum de et super rationibus et causis sui accessus; ut quicquid audierit ac cognoverit, fideliter referat.

Item, ad tallias ordinarias annuatim debitas, et in hoc Capitulo Generali recipiendas, praesens Capitulum delegit fratres Hectorem Lenglet et Antonium Tabary, huius monasterii presbyteros religiosos, qui de receptis et expensis legitimum computum et rationem immediate Reverendis Patribus reddere habebunt et tenebuntur.

⁵⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁶⁾ de Tournebulle.

⁷⁾ Card. d'Este, Ferrariensis dictus. Cfr. supra, p. 312, n. 2.

⁸⁾ Cfr. n. 1.

⁹⁾ A. Visconti.

¹⁰⁾ A. des Prés.

¹¹⁾ Cfr. n. 4.

Item, inhibutum est omnibus et singulis Dominis Abbatibus et Religiosis nostri Ordinis ibidem comparentibus, extra septa huius monasterii exire durante Capitulo Generali, donec et quousque idem Capitulum conclusum et terminatum fuerit sub poena apostatis debita aut alia in Statutis contenta.

Item, Capitulum Generale omnibus et singulis quorum interest aut interesse poterit, quomodolibet in futurum actum fieri voluit quod Reverendus Dominus Antonius, Abbas Sancti Martini Laudunensis ¹²⁾, suae provisionis ac professionis litteras dicto Capitulo Generali insinuavit et notificavit, easque pro insinuatis et notificatis haberi et reputari humiliter postulavit, nec non Reverendo Domino Abbati de Moncellis ¹³⁾, Vicario Generali in Capitulo obedientiam realem exhibebit et personalem per osculum pacis et iuramentum cum votis solemniter emissum.

Item, Capitulum iustae et rationabili fratris Hectoris Lenglet, Procuratoris Syndici huius monasterii, supplicationi annuens, qua omnia et singula in novissima visitatione et reformatione praecepta et ordinata, a nobis rata et accepta haberentur humillime requisivit, quaeque omissa et imperfecta remanserant eidem liceret autoritate nostra ad debitum finem procurare et proseguire; praesens Capitulum Generale, quicquid ordinatum, conclusum et diffinitum est a Reverendis Dominis Prioribus visitatoribus et reformatoribus, una cum Domino magistro Serbaldo le Sueur, Consilliaro Regio a suprema Curia delegato, maxime laudavit, approbavit, ratificavit et omologavit secundumque sui formam et tenorem executioni quam citissime iniungit, ut, quae omissa sunt et imperfecta remanserunt in praefata visitatione et reformatione, iuxta supremae Curiae Parlamenti [481] Parisiensis arresta visitanda, emendanda, corrigenda, reformanda et ordinanda omni via, iure, et ordine quibus melius poterit et debet expensis monasteria perficienda et ad effectum perducenda pro virili satagat et procuret.

Eidem Procuratori Syndico, fr. Henrico Lenglet, sub poena inobedientibus debita, Capitulum Generale strictissime iniungit ut sigilla argentea Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis ab Italis, vicariis aut receptoribus Domini Cardinalis Ferrariensis a triennio et amplius perperam et malitiose retenta, non citra cuiusquam dicti

¹²⁾ A. Visconti.

¹³⁾ G. de Tournebulle.

Ordinis Abbatum et religiosorum maximam iniuriam; quippe quorum defectu a praedicto triennio in Capitulis Generalibus nihil sigillari, confirmari et visitari potuerit, coram quibuscumque iudicibus, expensis dicti Domini Cardinalis Ferrariensis, repetat, et in archam consuetam quatuor clavibus obserari reponi sollicitet et procuret ¹⁴⁾).

Item, quia praedicti Reverendi Patres, huiusce monasterii Praemonstratensis Visitatores ac Reformatores, non malitiose, quod absit, sed nimis temporis angustia coarctati nonnulla praeceptione et ordinatione maxime necessaria praetermiserunt, Capitulum, volens huiusmodi omissionibus obviare, et quae iusta sunt iuste adimplere, summopere praecipit et ordinat ut secundum antiquissimam et pientissimam consuetudinem laudabiliter observatam, eleemosynae tam communes et publicae quam privatae et particulares suis diebus, horis et temporibus constitutis tam duodecim leprosis quam aliis indigentibus et pauperibus per Procuratorem syndicum aut eo ¹⁵⁾ absente, per dispensatorem Conventus erogentur et dispertiantur, dicente Domino: Date et dabitur vobis, et: Pasce fame morientem; si non pavisti, occidisti.

Item, quia ostium quoddam in horto domus abbatialis, quo quibuslibet facillime patet egressus a monasterio, in maximum scandalum et non sine mala et sinistra seu suspicione confectum est, Capitulum Generale, volens unicuique male agendi viam praecludere, summopere praecipit ut expensis Abbatis praedictum ostium quantocius restauretur. Ut autem omnes lubricitatis et incontinentiae labes a praefato monasterio praesens Capitulum eliminet et propellat, districtissime praecipit, statuit et ordinat ut ianitrices iuniores portellae et S. Iohannis cum liberis suis, qui nonnisi cum scandalo aut sinistra opinione in monasterio tam famoso retineri possunt, et si quae alienae sunt mulieres aut ancillae male famatae, verbosae aut iniuriosae, abigantur et a monasterio procul eliminentur.

Item, Capitulum habita ratione venerandae senectutis et lectionum quotidianarum fr. Francisci Bottée, S. Theologiae professorem ¹⁶⁾, eundem in officio Vicariatus localis huius monasterii cum duplici sua portione et solitis stipendiis continuat et conservat.

[428] Item, quoniam qui sustinent onus sentire quoque debent et commodum; et, qui bene praesunt presbyteri, duplici et honore et retributione habendi sunt, Capitulum Generale statuit, diffinivit et ordinavit

¹⁴⁾ Card. Ferrariensis erat Abbas commendatarius abbatiae Praemonstrati.

¹⁵⁾ H. Lenglet in hoc ipso Capitulo hoc munus accepit.

¹⁶⁾ Cfr. n. 4.

necnon de facto statuit, diffinit et ordinat quod frater Adrianus Bobeu, Sanctae Theologiae professor ¹⁷⁾, quem nuperrime Reverendi Patres in actu suae visitationis et reformationis auctoritate Supremae Curiae Parlamenti Parisiensis in prioratus officio monasterii Praemonstratensis continuarunt et confirmaverunt; quem etiam de praesenti confirmamus et continuamus, iuxta antiquam et laudabilem in hoc monasterio et alias in Ordine observatam consuetudinem, duplici portione cum suis omnibus pertinentiis, stipendiis et facultatibus latissime in Statutis contentis et declaratis, omnimode et pacifice utetur, gaudebit et potietur.

Item, visis et perlectis adamussim et perlectis informationibus super vita, et moribus et enormibus sceleribus et delictis fratris Arnulphi le Liepure, presbyteri Religiosi monasterii Bellae Vallis, Ordinis Praemonstratensis, factis; quia Capitulum praesens eundem Dom. le Liepure innumeris poene et flagitiossimis furtis, deflorationibus, apostasiis, intoxicationibus, irregularitatibus et id genus vitiis scatere et convictum repererit; ne tam enormia peccata remaneant impunita, et eius poena caeteris cedat in exemplum, dictum le Liepure carceribus Ordinis apud monasterium Sancti Martini Laudunensis detentum ad proximum nostrum Generale Capitulum usque statuit et condemnavit mancipandum, idque expensis proprii monasterii ad viginti asses Turonenses singulis hebdomadibus ascendentibus; quas quidem expensas de trimestri in trimestre Abbas dicti monasterii Bellae Vallis tenebitur persolvere.

Audita similiter Religiosorum Bellae Vallis et Prioris dicti monasterii supplicatione, qua dictum Priorem in officiis Vicariatus ¹⁷⁾ et prioratus continuari et confirmari, veluti erat ab Abbate praedicti monasterii institutus, suppliciter exposcebant. Capitulum volens unicuique sua iura servare, fratrem Roger in dictis officiis vicariatus et prioratus dicti monasterii continuat, ea tamen conditione quod talliae et contributiones Ordinis dicti sui monasterii cum arreragiis, prout saepius fuit a Generali Capitulo ordinatum et decisum, Ordini persolvere faciat et procurabit via iuris et rationis sub poena depositionis ex defectu per visitatorem faciendas.

Item, quia ad aures Capitulo Generalis pervenit fratrem Richardum

¹⁷⁾ Inde a pluribus annis iam abbacia Bellae Vallis (Belval, in dioecesi Remensi) suberat Abbati Commendatario. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 60.

Longe, presbyterum Religiosum monasterii Albae Curiae in suam abbatiam citra licentiam Domini Visitoris abiisse, ibidemque verba iniuriosa in Priorem dicti monasterii et alios protulisse, et novitios suo exemplo ad malum incitasse. Capitulum Generale eundem Longe in monasterium Gaudi Vallis ibi regulariter victurum ad proximum Generale Capitulum usque committit et relegat.

Item, legitime constitit facta fides per informationem Capitulo traditam fratrem Nicolaum Bouchez, presbyterum Religiosum [483] monasterii Cuissiacensis percussisse aut saltem proterve manus violentas iniecisse in Priorem et Suppriorem dicti monasterii. Nolens hoc factum remanere impunitum, eundem Bouchez carceribus mancipari et residuum suae poenae imponendum per Visitatores mandat et praecipit.

Consimiliter laudat et approbat sententiam latam in fratrem Lelely, presbyterum Religiosum monasterii de Blancalanda, cui quidem sententiae, si quid addendum vel minuendum sit, iudicio Visitorum idem Capitulum reliquit diffiniendum et ordinandum.

Horrendae nequitiae et enorme scelus, proh dolor ! ad aures Capituli Generalis pervenit fratrem Nicolaumourgault¹⁸⁾, presbyterum religiosum monasterii Carthovorensis, cum tribus novitiis in monasterio Gaudii Vallis ad quod emissus fuerat, aliquoties sodomitice perpetratum; qui quoniam de eodem scelere alias convictus fuerat, aliquoties sodomitice perpetratum; qui quoniam de eodem scelere alias convictus et punitus graviter extiterat, neque autem per hoc emendatus in idem scelus miserabilius revenit. Capitulum Generale cupiens tam enormis sceleris memoriam penitus aboletam et caeteros suo exemplo ab eodem prorsus revocare, praehabito super hoc maturo consilio et deliberatione, diffinivit ac diffinit praedictumourgault perpetuis carceribus Ordinis mancipandum; ibidemque saepius pane et aqua reficiendum; expensis nihilominus Abbatis sui monasterii¹⁹⁾ ad summam quinquaginta libras de trimestri in trimestre dictus Dominus Abbas Carthovorensis²⁰⁾ Domini Praemonstratensis monasterii Sancti Martini Laudunensis persolvere tenebitur.

Sic signatum : fr. Bobeu, Ordinis scriba consistorialis, cum parafo²¹⁾.

¹⁸⁾ Vide supra, p. 314.

¹⁹⁾ Pertinebat ad abbatiam Carthovorensem.

²⁰⁾ I. Pannier. Cfr. supra, p. 313, n. 6.

²¹⁾ Cfr. n. 3.

Praesens transsumptum etiam hac die vigesima Februarii 1662, cum suo originali quod in Secretaria Praemonstratensi asservato, concordat. Et in fidem subscribo :

fr. Gregorius du Crocq, secretarius ²²⁾.

In serie Actuum Capitulum Generalium, relatorum in hoc manuscripto, fit saltus ab anno 1565 ad annum 1569, et nescitur an annis intermediis celebrata fuerint revera Capitula Generalia Ordinis. Saltem Acta talium Capitulum desunt. — Ex altera parte in Actibus transscriptis a du Crocq, p. 486 manuscripti, scilicet in Actibus Capituli Generali anni 1569, citatur decisio lata a Capitulo Generali anni 1566, de novitio monasterii S. Martini Laudunensis.

²²⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 484-488).

[484] Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nono mensis vero Maii, die 8 sequentibusque diebus, in insigni et inclito monasterio Sancti Martini Laudunensis, canonice per eiusdem Abbaciae Abbatem comparentem celebrati.

Cuius quidem Praelati praefato Capitulo comparenti personaliter nomen sequitur: Reverendus Dominus Antonius Viscontinus, sacrae Theologiae professor, monasterii Sancti Martini Abbas ¹⁾, Reverendissimi Domini Cardinalis Ferrariensis, monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis perpetui commendatarii ²⁾ Vicarius generalis.

Imprimis ne ritus Reverendi Patris capitulantis a traditione Maiorum Ordinis deviare seu declinare videatur, Capitulum statuit et ordinat: Quod omnes Priores et frater Aegidius de Paris, Sancti Iohannis Praemonstratensis Supprior, necnon frater Iacobus de Lassus, sacrae Theologiae professor ³⁾, in capitulari congregatione comparentes ob Praelatorum paucitatem erunt diffinitores.

Et quoniam quae iusta sunt iuste exequenda sunt et adimplenda, dicente Propheta: In ecclesiis Benedicite Dominum, ut Deus noster laudetur et glorificetur, ordinatum est quod Missas celebrari consuetas monasterium Cuissiacensis et Bellae Vallis Priores celebrabunt.

Item, in psalmis scriptum est: Domine dilexi decorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae, ut ordo canendi servetur et nulla confusio oriatur, frater Thomas Carlier et Philippus Gatier dicti monasterii Laudunensis in cantu et caeremoniis servandis chorum regent et gubernabunt.

Item, Generale Capitulum laudat et approbat institutionem Vicarii

¹⁾ Cfr. supra, p. 323, n. 2.

²⁾ Cfr. supra, p. 312, n. 2.

³⁾ Cfr. supra, p. 248, n. 26.

Generalis Domino Antonio Viscontino venerabilis monasterii Sancti Martini Laudunensis, eiusdem Ordinis Praemonstratensis, Abbati ⁴⁾ factam a Domino Cardinali Ferrariensi, ut dictus Abbas possit visitare atque in spiritualibus regere, gubernare, corrigere, emendare et reformare in omnibus et singulis eorum personis, collegiis et membris.

Item, Capitulum Generale committit vices suas fratri Thomae Prevost ⁵⁾, ad visitandum, iposque interrogandum et examinandum de et super rationibus et causis sui accessus, et quicquid viderit et cognoverit, fideliter referat.

Item, ad collectas seu contributiones quas tallias appellamus Ordini annuatim debitas in hoc Capitulo recipiendas, Capitulum eligit venerabiles fratres Ludovicum Coupet et Iohannem Carpentier, monasterii Sancti Martini religiosos expresse professos, qui de receptis legitimum compotum, rationem et reliqua immediate reddere habebunt et tenebuntur.

[485] Item, inhibitum est omnibus et singulis Religiosis nostri Ordinis in hoc praesenti Capitulo Generali comparentium extra septa huius monasterii exire durante Capitulo Generali et usque dum conclusum et terminatum existat sub poena apostasiae aut alia arbitraria.

Item, vacante officio scribae consistorialis per decessum fratris Adriani Bobeu ⁶⁾, sanctae Theologiae professoris, dum viveret monasterii Praemonstratensis religiosi, idem Capitulum assumpsit et creavit ad huiusmodi officium scribae consistorialis exercendum fratrem Iacobum de Lassus, sanctae Theologiae professorem ⁷⁾, religiosum monasterii S. Martini Laudunensis. Qui quidem de Lassus iuramenta in talibus consueta fecit et Capitulo praestitit.

Item, pro excessibus, criminibus, et delictis a fratribus Reginaldo Godefroit et Francisco Vautoit, dicti monasterii Praemonstratensis perpetratis et commissis, Capitulum eosdem ordinat attineri carceribus quoadusque Prior dicti monasterii Praemonstratensis viderit eos esse poenitentes. Et, ne occasio amplius detur illis peccandi similiter, Capitulum Generale determinavit et determinare voluit fenestras dormitorii, per quas possunt nocte a dormitorio exire, claudi.

Item, pro monasterii Praemonstratensis honorum et morum institu-

⁴⁾ Cfr. supra, p. 323, n. 2.

⁵⁾ Cfr. n. 4.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 192, n. 4.

⁷⁾ Cfr. n. 3.

tione et regulari disciplina conservatione, Capitulum Generale ordinat omnes Religiosos debere iacere in dormitorio, ibique somnum suum accipere, ut facilius Prior et Supprior possint vigilare super gregem suum; demptis illis qui infirmitatis causa aut senectutis sunt subiecti (possunt esse exempti).

Itemque Capitulum inhibet omnibus et singulis Religiosis dicti monasterii Praemonstratensis, excepto tamen Suppriori cui ex officio incumbit ratione suae Parochiae administrare sacramenta, extra septa exire absque licentia Prioris, aut in eius absentia, Supprioris ⁸⁾.

Item, quia ad aures Capituli pervenit D. Gilbertum Tournebulle, in iure canonico Baccalaureum ⁹⁾, monasterii Beatae Mariae de Moncellis, Ordinis Praemonstratensis, dioecesis Catalaunensis, Abbatem sigilla nostri Ordinis habere; Capitulum Generale delegat fratrem Franciscum de Longpré, priorem Collegii Praemonstratensis ¹⁰⁾, ad repetendum sigilla a praedicto Domino Abbate de Moncellis et quantocius poterit in manu Domini Vicarii Generalis recondere. Interim tamen, ob absentiam illius sigilli, Capitulum Generale deliberavit sigillare sigillis seu anello Domini Vicarii ¹¹⁾, easque litteras a tali sigillo signatas ratificari.

Et quia innotuit Capitulo Generali de officio et institutione prioris monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis perpetuo commendatarii; ideo Capitulum Generale vult ut praefatus Prior gaudeat privilegiis a suis praedecessoribus constitutis; quodsi aliquos rebelles huic consuetudini repperit, poena inobedientiae muletabit.

Item, quia ad aures Capituli pervenit fratrem Franciscum de Longpré ¹²⁾, multas collectas et contributiones, quas tallias appellamus, recepisse pro sumptibus sui Prioratus, ne abusus inde oriatur, Capitulum Generale praecipit illi ut de perceptis legitimum computum reddat.

Eidemque fratri committit Capitulum Generale ad effectum visitandi, informandi [486], et super vita et moribus et conversatione

⁸⁾ Prior erat Prevost; supprior Aegidius de Paris. Cfr. supra, p. 331.

⁹⁾ In Capitulo Generali anni 1565 dicitur Vicarius generalis monasterii Praemonstratensis et totius Ordinis. Cfr. supra, p. 323, n. 1.

¹⁰⁾ de Longpré postea erit abbas Praemonstratensis. Nempe annis 1596-1613. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 529.

¹¹⁾ Gilb. de Tournebulle. Cfr. supra, p. 323, n. 1.

¹²⁾ Cfr. n. 10.

fratrum monasterii Sancti Martini-en-Portien, et eos, si defectuosos, demeritos, et delinquentes repererit, de et super eorum demeritis, excessibus, criminibus et delictis, undecumque claruerit, puniendum, ipsosque, si opus sit et exposcant demerita, ad aliquas nostri Ordinis Ecclesias ad tempus emittendum, eligatque in socium commissionis Religiosum bonis moribus et vita praeditum.

Item, quia non solum fama referente, sed etiam ipsius... declarante Nobis Patribus in Capitulo Generali comparentibus, oculariter et veraciter ob relationem Chirurghi et ob informationes visas a Domino Boschet, Procuratore Regis Franciae, fratrem Rolandum le Maire... et homicidio in personam Iohannem de Virfuillet perpetrato et commisso; volens in hac parte Capitulum Generale misericordiam rigori iuris, uti decet, anteferre, absolvit eundem fratrem Rolandum ab omni apostasia, irregularitate, inobedientia, et id genus vitiis, delictis, absolutumque esse, omnibus quorum iure interest aut interesse poterit quomodolibet in futurum, declarat, eumque prout in Capitulo nostro Generali novissimo statutum fuit et ordinatum regulariter et omni disciplina regulari victurum committit.

Visa et audita supplicatione Domini Iohannis Beron, requirentis a Capitulo Generali Religiosum moribus praeditum ad erigendum Prioratus dignitatem in monasterio Beatae Mariae de Bucilliaco ¹³⁾, Praemonstratensis Ordinis. Capitulum Generale volens illi favere, habitatione bonitatis et effectus, eligit fratrem Antonium Jude, monasterii Sancti Evodii de Brana ¹⁴⁾, eumque constituit Priorem monasterii Beatae Mariae de Bucilliaco, loco fratris Iacobi Manet, receptoris dicti monasterii. Ut cultus divinus perseveret, chorique decor observetur, duplicique portione fruatur.

Item, Capitulum ordinat decernendum esse commissionem fratri Iacobo de Lassus ¹⁵⁾ et Thomae Prevost ¹⁶⁾, Religiosis ad informandum super vita et moribus religiosorum monasterii B.M. de Bucilliaco, Praemonstratensis Ordinis. Et quicquid secundum informationem puniendum, vel corrigendum, instituendumque repererint, etiam usque ad incarcerationem auctoritate nostra procedant.

Item, Capitulum Generale laudat et approbat vicariatum fratris

¹³⁾ Abbatia Buciliensis (Bucilly) sita erat in dioecesi, olim Laudunensi, nunc Suesionensi.

¹⁴⁾ Abbatia Branensis sita erat in dioecesi Suessionensi.

¹⁵⁾ Cfr. n. 4.

¹⁶⁾ Cfr. n. 8.

Petri Roger, prioris claustralis monasterii Bellae Vallis in monasterio Sancti Martini Laudunensis transactum, iuxta sui tenorem et formam cum suis omnibus clausulis latissime contentis in eodem Vicariatu cum duplici portione, duplici vestiario (nota scribae, du Crocq : voilà les appuis de notre faiblesse). Qui quidem dictus Prior, ut visum fuit Capitulo Generali celebrato in monasterio Sancti Iohannis Praemonstratensis anni Domini 1566 ¹⁷⁾, Gerardum Leusardin debere annumerari (sic!) (nota scribae, du Crocq : devinez aussy bien que moy) in numerum Novitiorum, et cum tempus opportunum fuerit eum vestire habitu conversi aut novitii.

Item, pro causis noviter emergentibus inter Abbatem monasterii Bellae Vallis ¹⁸⁾, perpetui Commendatarii et Religiosos suae domus conquerentes de vestiario et victu suae portionis, Capitulum [487] commitendo vices suas delegit et selegit fratrem Iacobum de Lassus, sacrae Theologiae professorem, et fratrem Eligium de Paris, monasterii Praemonstratensis Suppriori, ad visitandum et reformandum tam in membris quam in capite, cum potestate substituendi, ordinandi, si opus fuerit, modo et forma consuetis.

Item, quia ad aures Capituli pervenit fratrem Petrum de..., et fratrem Nicolaum de Bouchy, monasterii Cuissiacensis Religiosos expresse professos, citra licentiam et copiam suorum Superiorum exiisse, et ob id apostasiam commisisse, Capitulum Generale eosdem declarat apostatas, inhabilesque ad sacramenta ecclesiastica administranda reddit; inhibendo et prohibendo omnibus et singulis Curatis monasterii Beatae Mariae Cuissiacensis eos in hospitium recipere vel aliquid victus ministrare nisi velint sententiam excommunicationis incurrere suisque beneficiis privari.

Visa et audita supplicatione Domini Boucho, procuratoris Sedis Praesidialis Laudunensis necnon Procurator monasterii Sancti Martini Laudunensis, tam Abbatis quam Conventus, requirentis ut quosdam contractus per Antonium Viscontinum et Conventum eiusdem Sancti Martini cum honestissimo viro Reginaldo Doutrer et suis liberis ad vitam de et super quibusdam vineis et pratis in territorio de Mennenthal ad dictum monasterium spectantibus situatis, initos propter promissam tartam cum supradictis, prout in litteris desuper confectis, latius continetur, vellemus confirmare. Capitulum praesens volens

¹⁷⁾ Acta huius Capituli noti non sunt. Cfr. supra, p. 329.

¹⁸⁾ Abbas commendatarius Bellae Vallis annis 1545-1587 erat Nicolaus de Joyeuse. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. III, p. 60.

unicuique quod suum est tribuere, committit vices suas Domino Priori monasterii Beatae Mariae Cuissiacensis, aut loco illius Priori monasterii de Brana, ad se debite informandum super dicti contractus praetensis, invocatis et specificatis, et si repererit huiusmodi contractum cedere in commodum et utilitatem dictae Ecclesiae, autoritate nostra confirmabit et ratificabit; sin autem, infirmabit et annullabit.

Audita humili supplicatione Hugonis Passavant, monasterii Sancti Petri de Bucilliaco, ad hoc instantis ut per Capitulum Generale eidem fratri impartiretur facultas studendi; Capitulum Generale supplicationi illius annuit cum triginta libris Turonensibus, quas poterit libere colligere ex portione per Conventum annuatim debita, deprecans Dominum Abbatem illique praecipiens alias triginta libras Turonenses dare loco numeri insufficientis novitiorum in eodem numero per relictum visitationis ultimae ibidem ponendorum.

Item, Capitulum Generale committit vices suas Domino Priori Beatae Mariae Cuissiacensis, aut loco illius, Priori monasterii Beati Evodii de Brana, ad diligenter informandum super contractu inito et facto per Dominum Antonium Viscontinum, monasterii Sancti Martini Laudunensis Abbatem et Conventum eiusdem, de et super certa domo quae vocatur La Vise et quibusdam terris in loco praedicto situatis. Qui quidem deputatus si invenerit peractum contractum ad ipsius monasterii Sancti Martini Laudunensis utilitatem cedere, autoritate Capituli confirmabit; si non, infirmabit.

[488] Et quia rationi consentaneum est non esse subiectos omni potestati; et qui resistit potestati, damnationem sibi acquiri, iuxta doctrinam Pauli Apostoli Gentium; nolens huic praecepto contradicere sed potius obedire; annuit supplicationi factae a Domino Antonio Viscontino, monasterii Sancti Martini Laudunensis Abbate¹⁹⁾; qui quidem Abbas videns litteras patentes Regis praecipientes omnibus et singulis Episcopis et Abbatibus magnam sibi summam pecuniarum sibi dari pro tuitione et defensione Religionis christianae adversus haereticos et inimicos Ecclesiae; supplicat Capitulo Generali aliquam domum commodam et utilem in Urbe Remensi situatam vendere ut possit inde Regi et Principi subvenire; quod quidem Capitulum ratificat, ratificatamque declarat.

¹⁹⁾ Cfr. n. 1.

²⁰⁾ Cfr. n. 2.

Sic signatum: fr. Iacobus de Lassus²⁰⁾, cum parafo seu signo manuali.

Hoc quoque Actorum Capituli Generalis anni 1569 transsumptum omnino concordat cum suo originali. Et in fidem hac die 24a Februarii 1662 subscribo :

fr. Gregorius du Crocq²¹⁾.

²¹⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

(Ms. Laon, 538, pp. 488-492).

Acta et Diffinitiones Capituli Generalis Ordinis Praemonstratensis, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo septuagesimo primo, mensis vero Maii, die undecima sequentibusque diebus, in insigni Ordinis Capite, solemniter et canonicè per eiusdem Ordinis Abbates ibidem comparentes celebrati.

Quorum quidem Abbatum in praefato Capitulo comparentium nomina sequuntur: Reverendus Dominus Gilbertus Tourneulle, in iure canonico baccalaureus, monasterii Beatae Mariae in Moncellis, Ordinis Praemonstratensis humilis abbas ¹⁾, necnon monasterii Praemonstratensis electus et confirmatus Vicarius Generalis a Reverendissimo Cardinali Ferrariensi ²⁾.

Reverendus Dominus Antonius Viscontinus, sacrae Theologiae professor, Sancti Martini Abbas, dioecesis Laudunensis ³⁾.

Reverendus D. Sancti Iohannis Ambianensis ⁴⁾. Reverendus Abbas Vallis Dei ⁵⁾.

In primis ne ritus Reverendorum Patrum capitulantium a traditione Maiorum deviare aut declinare videatur, Capitulum statuit et ordinat quod omnes Priores, necnon frater Iacobus de Lassus, sacrae Theologiae professor ⁶⁾, in Capituli congregatione comparentes, ob Praelatorum [489] paucitatem erunt Diffinitores.

Quoniam quae iusta sunt a iustis exequenda sunt et amplectanda, dicente propheta: In Ecclesiis benedicite Dominum, et ut Deus noster laudetur et glorificetur, ordinatum est quod Missas solitas monaste-

¹⁾ G. de Tourneulle. Cfr. supra, p. 323, n. 1.

²⁾ Cardinalis Ferrariensis erat Abbas commendatarius Praemonstrati. Cfr. supra, p. 312, n. 2.

³⁾ Cfr. supra, p. 323, n. 2.

⁴⁾ A. des Prés. Cfr. supra, p. 231, n. 23.

⁵⁾ Thomas de Ham II. Abbas fuit omnis 1555-1586. Cfr. N. BACKMUND, o.c., II, p. 383.

⁶⁾ Cfr. supra, p. 248, n. 26.

riorum Sancti Martini Laudunensis ⁷⁾ et Ambianensis ⁸⁾ Abbates celebrabunt.

Item, in psalmis scriptum est : Domine, dilexi decorem domus tuae, ut ordo cantandi servetur et nulla confusio oriatur, frater Hubertus Massin et frater Remigius de Fichée, dicti monasterii Praemonstratensis, in cantu et caeteris servandis Chorum regent et gubernabunt.

Item, Capitulum laudat, approbat et institutionem Vicarii Generalis domino Gilberto Tournebulle ⁹⁾, in iure canonico baccalaureo, monasterii Sanctae Mariae de Moncellis Abbati, factam a Domino Cardinali Ferrariensi ¹⁰⁾, ut dictus Abbas possit visitare atque in spiritualibus regere, gubernare, corrigere et reformare in omnibus et singulis eorum personis, collegiis et membris.

Item, Capitulum committit vices suas fratri Thomae Prevost ¹¹⁾, ad visitandum omnes et singulos Religiosos nostri Ordinis huic Capitulo Generali assistentes, ipsosque interrogandum et examinandum de et super rationibus et causis sui accessus, ut quicquid audierit et recognoverit, fideliter referat.

Item, ad collectas contributiones quas tallias appellamus, Ordini annuatim debitas in hoc Capitulo recipiendas, Capitulum elegit fratrem Franciscum de Longpré, Priorem Collegii Praemonstratensis ¹²⁾, et fratrem Antonium Tabary, monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis religiosos expresse professos, qui de receptis legitimum compotum, rationem et reliqua immediate reddere habebunt et tenebuntur toties quoties requisiti fuerint.

Item, inhibitum est omnibus et singulis Religiosis nostri Ordinis in hoc Capitulo praesenti comparentibus, extra septa huius monasterii exire durante Capitulo Generali usquequo idem conclusum et terminatum existat sub poena apostasiae, aut alia arbitria.

Item, quia innotuit Capitulo Generali de officio et institutione Prioris claustralis facta et concessa fratri Eligio de Paris ¹³⁾ a Domino Cardinali Ferrariensi ¹⁴⁾, ideo Capitulum Generale vult ut praefatus

⁷⁾ A. Visconti.

⁸⁾ A. des Prés.

⁹⁾ Cfr. n. 1.

¹⁰⁾ Cfr. n. 2.

¹¹⁾ Prior Praemonstrati. Cfr. supra, p. 332.

¹²⁾ Cfr. supra, p. 332, n. 10.

¹³⁾ Eligius de Paris antea erat supprior Praemonstrati. Cfr. supra, p. 330.

¹⁴⁾ Cfr. n. 2.

prior gaudeat privilegiis a suis praedecessoribus constitutis, quodsi rebelles huic constitutioni repererit, poena inobedientiae mulctabit.

Item, Capitulum Generale ordinat determinandum esse commissionem fratri Thomae de Ham¹⁵⁾, sacrae Theologiae professori, nec non Abbati monasterii Vallis Dei¹⁶⁾, nostri Ordinis Praemonstratensis ad informandum de vita et moribus Religiosorum monasteriorum Septem Fontium de Therascia, Longi Vadi, et Calvimontis; et quicquid secundum informationes puniendum vel corrigendum instituendumque [490] repererit, etiam usque ad incarcerationem, autoritate nostra, procedat, et quod executioni demandarit, fideliter nostro Capitulo Generali referat proximo futuro.

Item, Capitulum Generale statuit et decrevit vocandum et citandum esse fratrem Reginaldum Godefroit, Religiosum et expresse professum monasterii Sancti Iohannis Praemonstratensis Ordinis, ad requestam seu supplicationem Domini Prioris eiusdem loci¹⁷⁾, coram Reverendo in Christo Patre et Domino Abbate de Moncellis¹⁸⁾, super his quae sibi proponuntur ab Abbate responsurus (nota scribae ms., du Crocq : il y a ainsy) et rationem redditurus.

Item, quia ex fidei testimonio et veridica assertione probi viri in informationibus, autoritate Capituli, per fratrem Iohannem Misson, presbyterum, necnon Priorem Vallis Christianae factis, Capitulo sufficienter innotuit contractum inter Abbatem Vallis Secretae¹⁹⁾ Prioremque et Conventum eiusdem monasterii ex una, et virum honorabilem Iacobum Rigin mercatorem apud urbem Chasteau Thierry commorantes partibus ex altera factum, initum debitum de et super certo horto, domo, geddagia, certisque terris dependentibus, ad dictum monasterium spectantibus ad super censum et redditum emanatum de summa quatuor viginti librarum et sub certis conditionibus, pactis et oneribus late declaratis in litteris desuper confectis, in maximum videlicet ipsius monasterii cedere commodum et utilitatem, Capitulum ideo praefatum contractum rarum, firmumque gratumque habuit et habet.

Similiter, laudat et approbat idem Capitulum similibus causis et

¹⁵⁾ Cfr. supra, p. 337, n. 5.

¹⁶⁾ Thomas de Ham II.

¹⁷⁾ El. de Paris. Cfr. n. 13.

¹⁸⁾ G. de Tournebulle.

¹⁹⁾ Uti videtur, hoc anno Franciscus de Rong abbas erat Vallis Secretae. Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 537.

rationibus alterum contractum inter Priorem Sancti Petri de Gassioneta, Ordinis Praemonstratensis, dioecesis Rothomagensis ex una, et Dominum temporalem Petrum Iphera de Gassion partibus ex altera factum, initum et habitum de et super decimis et quibusdam partibus, redditibus dicti de Gassioneta cum omnibus suis annexis ad dictum huius electi Prioris spectantibus sub certis conditionibus et oneribus late declaratis in litteris desuper confectis.

Item, Capitulum committit vices suas fratri Eligio de Paris ²⁰⁾, Priori Praemonstratensi et fratri Iacobo de Lassus ²¹⁾, sacrae Theologiae professori, sibi adiuncto ad informandum super contractu inito et facto per D. Antonium Viscontinum, Abbatem Sancti Martini Laudunensis ²²⁾, et Priorem et Conventum eiusdem monasterii cum Guillelmo Tournebulle et Iohannem le Pioche de et super domo situata et habita in urbe Laudunensi ad dictum monasterium Sancti Martini Laudunensis spectante, sub termino, annis, redditibus et conditionibus in litteris praedicti contractus in ipsius monasterii Sancti Martini utilitatem cedere, autoritate Capituli confirmabunt; si non, infirmabunt.

Item, pro excessibus, criminibus et delictis a fratre... Brasse, Religioso dicti monasterii Bellae Vallis perpetratis et commissis, Capitulum ordinat Dominum Abbatem monasterii Vallis Dei ²³⁾, eum absolvere eique poenam iniungere.

Audita humili supplicatione magistri nostri Iacobi de Lassus ²⁴⁾, ad hoc instantis ut per Capitulum Generale fratri Francisco de Longpré, Priori [491] Collegii Praemonstratensis religioso, impartiretur facultas vel in sacra Theologiae facultate pro primo cursu, vel in utroque iure, Capitulum dictum de Lassus supplicationi prout rationis est, benigne annuit, et eidem Capitulo ordinat praesentari eundem fr. Franciscum de Longpré dignissimis Dominis Decano caeterisque magistris nostris per Dominum magistrum nostrum de Pruetis ²⁵⁾, aut alium nostri Ordinis doctorem, dummodo dictus Dominus de Pruetis aut alius sufficientem et idoneum tempore et doctrina repererit.

Item, Capitulum Generale commitit vices suas dilecto et venerabili

²⁰⁾ Cfr. n. 13.

²¹⁾ Cfr. supra, p. 248, n. 26.

²²⁾ Cfr. n. 1.

²³⁾ Thomas de Ham II.

²⁴⁾ Cfr. supra, p. 331, n. 10.

²⁵⁾ Cfr. supra, p. 321, n. 18. Iste erit Abbas Praemonstrateànsis.

fratri nostro in Christo Iohanni a Flematia ²⁶⁾, Abbati Belli Reditus in Leodio, Ordinis Praemonstratensis, ad visitandum, et reformandum tam in membris quam in capite cum potestate substituendi, ordinandi, si opus fuerit, modo et forma consuetis (nota scribae ms. du Crocq : il n'y que cela).

Item, Capitulum Generale delegat fratres Franciscum de Longpré ²⁷⁾, Syndicum Ordinis, necnon Priorem Collegii Praemonstratensis, ad procedendum et prosequendum omni via iuris adversus Abbatem commendatarium Calvi Montis ²⁸⁾, de summa viginti trium librarum debita fratri Thomae Prevost ²⁹⁾, Priori Sancti Martini Laudunensis, pro alimento et nutritione facta fratri Stephano Perroche, Religioso monasterii Calvi Montis, Ordinis Praemonstratensi, dum incarceratus fuit per annum in carceribus dicti Sancti Martini Laudunensis, ad requestam et supplicationem dicti Abbatis Calvi Montis pro aliquibus facinoribus a dicto Perroche commissis ut ferebatur.

Visis et auditis rationibus tam Domini Abbatis Sanctae Mariae Bellae Vallis ³⁰⁾, quam Religiosorum, Capitulum Generale volens eos pacificare ne posthac lis oriatur, ordinat et ordinare voluit Relictum prius a Reformatoribus (!) videlicet fratre Iacobo de Lassus ³¹⁾, sacrae Theologiae professore, et Eligio de Paris ³²⁾, factum confirmare et confirmatumque habere, considerans si subtrahetur (nota scribae ms. du Crocq : il y a ainsi). Relicto prius a Reformatoribus facto; maximam iniuriam non solum illis sed etiam aliis inferat qui commisionem ad reformandum nostrum monasterium habeant, et proinde maxima confusio inter nos oriretur.

Item, Capitulum laudat et approbat Vicariatum fratris Petri Roger, Prioris claustralis monasterii Bellae Vallis ³³⁾ tam in monasterio Beati Iohannis Baptistae quam in monasterio Sancti Martini Laudunensis transactum iuxta sui tenorem et formam cum suis omnibus clausulis

²⁶⁾ Annis 1565-1571, Ioannes de Flémalle abbas fuit Belli Reditus (in dioecesi et civitate Leodiensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 360. Cfr. supra, n. 12.

²⁷⁾ Cfr. supra, p. 321, n. 18.

²⁸⁾ Annis 1560-1614, Claudius Leroy abbas (commendarius) fuit Calvi Montis (in dioecesi Remensi). Cfr. N. BACKMUND, *Monasticon*, t. II, p. 370.

²⁹⁾ Prevost antea prior Praemonstrati. Cfr. supra, p. 332.

³⁰⁾ Abbatia Bellae Vallis tunc erat sub dominio Abbatis commendatarii.

³¹⁾ Cfr. n. 6.

³²⁾ Prior Praemonstrati.

³³⁾ Cfr. n. 30.

latissime contentis in eodem Vicariatu cum duplici portione duplicique vestiario.

Item, quia ex relatione fratris Francisci de Longpré nostri Ordinis ³⁴⁾, necnon Prioris Collegii Praemonstratensis facta Capitulo Generali de vita et moribus fratris Adriani Maurisset, et ob id Capitulum Generale concedit licentiam fratri Adriano Maurisset presbytero et Religioso monasterii Bellae Vallis sacris litteris operam dare; et eidem studenti confert praefatum exercendi officium Syndici in supplementum et adiutorium nostri Syndici fratris Francisci de Longpré ³⁵⁾; et, ne defectu pecuniarum de caepto, ne, quod absit, deficere cogatur; iuxta alias Capituli Generalis defini[tiones] assignat portionem sibi dari.

Et quia nobis innotuit per quittantias nobis ostensas, omnibusque propriis annuariis signatis, dictum Priorem Bellae Vallis, Sanctae Mariae ³⁶⁾, Ordinis Praemonstratensis, magnam summam necessariam refectio[n]i dictae domus exposuisse, Capitulum Generale volens unicuique suum ius reddere, commendat atque praecipit Domino Abbati ³⁷⁾ illam summam dicto Priori solvere.

Audita humili supplicatione magistri nostri Iacobi de Lassus ³⁸⁾, sacrae Theologiae professori ad hoc requirentis, ut Capitulum Generale fratri Petro de Royer, Priori claustrali Beatae Mariae Bellae Vallis, Ordinis Praemonstratensis Religioso eiusdem ratificaret et quaedam animalia et perpetua servitia eidem concessa atque praecipit eisdem Religiosis dicti monasterii, Vigiliis, Recommendationes, et Missas a dicto Priore fundatas in memoriam et recordationem sui et aliorum defunctorum in perpetuum et quotannis sub poena excommunicationis celebrari (nota scribae ms. du Crocq: il veult sans doute dire: anniversaria).

Inhibetur omnibus Religiosis inire lites adversus suos Abbates quacumque ex causa, absque licentia Domini Vicarii Generalis; quod si aliter factum fuerit a dictis Religiosis, Capitulum Generale iudicat eos debere poena inobedientiae mulctari.

Patrum decreto visum fuit expedire certas litteras ad Reverendum

³⁴⁾ Cfr. supra, p. 321, n. 18.

³⁵⁾ Idem.

³⁶⁾ Cfr. n. 33.

³⁷⁾ Nic. de Joyeuse. Cfr. supra, p. 263, n. 16.

³⁸⁾ Cfr. n. 6.

Confratrem Abbatem Floreffiae ³⁹⁾, quibus ipse et suorum Confratrum opera obtinere possint favorem generosum ducis de Alvia ⁴⁰⁾, ad hunc finem ut illi extranei nobiscum accedant Regem Galliae ⁴¹⁾, ut si fieri possit, exoratus caput Ordinis, scilicet monasterium Praemonstratense restauret atque eidem proprium Abbatem regularem praedicti Ordinis provideat.

Sic signatum : fr. Iacobus de Lassus ⁴²⁾, cum parafo.

Et hoc transsumptum cum suo originali quod hodie vigesimo secundo Februarii 1662 Praemonstrati servatur, concordat.

fr. Gregorius de Crocq ⁴³⁾.

³⁹⁾ G. Dupaix. Cfr. supra, p. 295, n. 39.

⁴⁰⁾ Agitur de duce d'Alba, tunc, nomine Regis Hispaniae, Duce regionum Belgarum.

⁴¹⁾ Cfr. P.E. VALVEKENS, *Le cardinal d'Este, abbé commendataire de Prémontré (14 Mai 1562-2 Décembre 1572)* in *Anal. Praem.*, 1942, t. XVIII, pp. 124 s.

⁴²⁾ Cfr. n. 6.

⁴³⁾ Cfr. supra, p. 14, n. 79.

INDEX LOCORUM ET PERSONARUM

- Abbatisvilla : 47; 74.
 Abrincum (Avranches) : 58, n. 56.
 Achery : 224.
Adelberga : 18; 18, n. 46; 27.
 P. Adeline : 3, n. 5; 7, n. 44; 10, n. 58;
 16, n. 13; 28, n. 15; 20, n. 27; 37, n. 9;
 43, n. 55; 51, n. 6; 65, n. 4; 66, n. 17;
 71, n. 50; 73, n. 57; 92, n. 67; 94, n. 73;
 94, n. 77; 97, n. 14; 97, n. 18; 105, n. 44.
 Aignicon : 130.
 Aillery I. : 174.
 Alexander V, papa : 140.
 Allain I. : 47, n. 75.
 Altissiodorum (Auxerre) : 25; 59, n. 58;
 68; 68, n. 32; 171; 172.
 Alva, dux : 343; 343, n. 46.
 Amiable R. : 8, n. 8; 16, n. 21; 28, n. 13;
 30, n. 29; 36, n. 6; 52, n. 16; 55, n. 38;
 65, n. 6; 87, n. 32; 91, n. 61.
 Ambianum (Amiens) : 5, n. 23; 16, n. 9;
 16, n. 22; 16, n. 29; 21; 71, n. 49; 118,
 n. 51; 298.
 Amyot I. : 256, n. 25.
 Anain : 86.
Aldemarum (= *Oldenklooster*) : 69; 69,
 n. 39.
 Andimont : 237.
 Angelin A. : 293.
 Angouard I. : 256.
 Antonius Teplensis : 11, n. 62.
 Antverpia : 85, n. 26.
 Anuys I : 93.
 Aquisgranum (Aachen) : 115, n. 29; 306,
 n. 18.
Ardena : 48; 48, n. 79; 61; 61, n. 70;
 120; 170; 170, n. 13; 218.
 Argentoratum (Strasbourg) : 18.
 Arsinium : 217.
 Arvernia (Auvergne) : 50; 64; 95; 111;
 247; 276; 285; 295; 299.
 Aliechy : 212.
 Atrebatum (Arras) : 5, n. 23; 9, n. 56; 71,
 n. 49; 118, n. 41; 310, n. 25.
 Aturium (Aire) : 50, n. 90.
 Augustini (S.) Regula : 100.
 Aussart H. : 120.
Averbode : 139; 139, n. 4; 140; 142; 143.
 Baeluril : 224.
 Baillet I. : 130; 148.
 Baillet M. : 148.
 Baiocum (Bayeux) : 11, n. 67; 48, n. 79;
 61, n. 71; 170, n. 13; 218, n. 53; 245,
 n. 18.
 Banemel : 121.
 Banneau I. : 184.
 Barthois I. : 116.
 Barsot A. : 93.
 Basilea (Basel) : 140.
 Basset Fl. : 86.
Bassus Fons (*Bassefontaine*) : 43; 43, n.
 54; 59; 193.
 Baubillart A. : 12; 103.
 Bautin I. : 287; 288, n. 12; 291, n. 25;
 297, n. 8; 300, n. 21.
 Bavaria : 7; 13; 18; 27.
 Bayart Fr. : 217; 224.
 Beannois : 12.
 Beaucheres I. : 9, n. 56; 115.
 Beauport A. : 285.
 Beauregard : 272.
 Beaumans : 92.
 Bellovacum (Beauvais) : 12.
 Belin I. : 148.
Bellapais = *Episcopoia*.
Bella Stella (*Belle-Étoile*) : 11; 11, n. 67;
 218.
Bella Vallis (*Belval*) : 60; 119; 119, n. 53;
 193; 203; 203, n. 27; 223; 223, n. 16;
 227; 258; 258, n. 20; 264; 327; 327,
 n. 17; 330; 334; 334, n. 18; 341; 341,
 n. 30; 342.

- Bellecourt : 224.
Belli G. : 162.
Bellosanna : 4; 4, n. 22; 11; 31; 48; 256;
256, n. 25; 275; 291.
Bellovacum (Beauvais) : 109; 113; 133,
n. 62; 200, n. 20; 207, n. 30; 247; 253.
Bellus Guil. : 162.
Bellus Campus (Belchamps) : 19; 19, n. 56.
Bellus Locus (Beaulieu) : 16; 16, n. 25; 38;
43; 49; 64; 64, n. 83; 92; 136; 154;
259.
Bellus Portus (Beauport) : 95; 167; 167,
n. 52.
Bellus Reditus (Beaureport) : 16; 16, n. 12;
17; 46; 56; 297; 297, n. 5; 299; 341.
Benevarlet B. : 115.
Bennyeres : 9.
Bens R. : 280.
Berchene : 145.
Bergier P. : 148.
Beornoie : 171.
Berleu : 212.
Bermarlez B. : 13.
Bernard I. : 35.
Berne : 17; 121; 139; 140; 143; 309.
Bienne : 92.
Bigault I. : 184; 234.
Biou I. 291; 294.
Bisuntium (Besançon) : 4, n. 18; 19, n. 56;
242, n. 6; 246; 259.
Blanchalanda (Blanchalende) : 72; 110;
110, n. 77; 131; 208; 208, n. 40; 218;
236; 328.
Bobeu A. : 192; 192, n. 4; 208; 211; 212;
220; 224; 229; 229, n. 39; 230; 233;
239; 257; 258; 262; 266; 267; 248; 250;
251; 271; 273; 276; 277; 286; 289; 292;
293; 296; 304; 307; 310; 311; 312; 315;
316; 319; 322; 323; 327; 328.
Bohain : 225.
Bohemia : 10; 11; 13; 70; 111.
Bois de Chandemieux : 300.
Biologhin : 41.
Bolusart A. : 166.
Bona Spes (Bonne-Espérance) : 104; 104,
n. 37; 299.
Bona Vallis (Bonneval) : 77; 77, n. 72.
Bondeyer I. : 160.
Bondoyer St. : 160.
Bonel : 240; 241.
Bonérant I. : 249.
Boniacum : 159.
Bonnard A. : 96, n. 9; 127, n. 15; 146,
n. 7; 154, n. 57.
Bonnard I. : 196, n. 5; 197, n. 8; 221,
n. 5; 222, n. 10; 230; 230, n. 2; 231,
n. 11; 242, n. 41; 244, n. 13; 249, n. 30;
252, n. 4; 254, n. 9; 263, n. 43; 278;
278, n. 3; 278, n. 9; 297, n. 13; 281,
n. 22; 282, n. 24; 283, n. 27; 284, n. 36;
287, n. 3; 288, n. 14; 291, n. 20; 292,
n. 76; 292, n. 29; 296, n. 43; 297, n. 4;
298, n. 11; 300, n. 19; 300, n. 32; 310,
n. 31.
Bonneau I. : 152.
Bonnier G. : 13.
Bonoy : 76.
Boschet Th. : 4, n. 16; 5, n. 31; 333.
Bottée Fr. : 43; 43, n. 57; 62; 72; 72,
n. 54; 93; 192; 192, n. 1; 197; 197,
n. 6; 198; 202; 203; 203, n. 26; 204;
205; 206; 209; 211; 213; 216; 218; 219;
221; 222; 230; 231; 243; 247; 257; 260;
278; 284; 288; 295; 300; 301; 302; 304;
305; 312; 313; 316; 318; 319; 320; 323;
326.
Bouchereau I. : 315.
Bouchez I. : 61; 231; 291; 328.
Boucho D. : 334.
Boulleau A. : 130.
Bourgain Chr. : 42.
Bourlemont : 75.
Bourryer S. (Bourne) : 72; 72, n. 54.
Boussée : 236.
Boussin N. : 56.
Bourgrie : 186.
Brabantia : 26; 34; 64; 73; 95; 105; 106;
111; 117; 135; 136; 138; 139; 140; 141;
142; 168; 187; 188; 189; 195; 276; 279;
298; 302; 306.
Brana (Braine) : 4, n. 1; 8, 8; n. 50; 15;
15, n. 6; 17; 28; 30; 51; 55; 56; 57; 65;
66; 78; 80; 83; 84; 91; 96; 97; 103;
106; 111; 113; 166; 175; 177; 199; 204;

- 213; 213, n. 26; 237; 249; 269, n. 12;
270; 281; 312; 313; 333; 333, n. 14;
335.
- Brassart H. : 258.
- Brasse N. : 340.
- Brecourt : 249.
- Breda : 39, n. 34; 117, n. 45; 118.
- Bregby : 164.
- Bride I. : 160.
- Briocum : 167, n. 51.
- Brixeium : 125.
- Bruelle I. : 73.
- Brulart de Genlis N. : 307, n. 18; 319,
n. 11.
- Brunel P. : 107.
- Brutel I. : 3, n. 3; 15, n. 5; 25, n. 73; 26,
n. 75; 41, n. 48.
- Bucilium (Bucilly)* : 4; 4, n. 9; 5; 16; 28;
28, n. 4; 31; 38; 46; 51; 52; 65; 83; 84;
86; 87; 114; 166; 204; 284; 302; 333;
333, n. 13; 335.
- Buillenal : 217.
- Bullier A. : 260.
- Bulliod S. : 32.
- Bumnilier : 121.
- Burgundia : 7; 13; 19; 27; 50; 64; 111;
220; 247; 276; 284; 302.
- Buriacum : 204; 210.
- Burriez S. : 105; 105, n. 45; 123; 149.
- Bussy : 56.
- Cabault A. : 123.
- Cahyer P. : 164.
- Caillere I. : 55; 77.
- Caillot I. : 307.
- Calin N. : 59.
- Callieu A. : 77.
- Callore N. : 293.
- Calvus Mons (Chaumont)* : 16; 16, n. 26;
17; 55; 59; 67; 67, n. 28; 114; 129;
160; 217; 262; 284; 300; 302; 339.
- Cameracum (Cambrai) : 16, n. 27; 73; 85,
n. 26; 85, n. 28; 117; 207; 281; 295;
298; 305; 310.
- Cameræ Fons (Chambrefontaine)* : 3, n. 1;
16; 16, n. 23; 17; 28; 29; 34; 37; 39;
48; 49; 52; 53; 56; 58; 65; 81; 162;
167; 199; 213; 254, n. 14; 260; 263;
263, n. 42; 275.
- Camper Al. : 86.
- Camus I. : 213.
- Candelyer B. : 35; 76.
- Candida Casa (Withorn)* : 26, n. 76; 27,
n. 81; 46; 50.
- Caney R. : 37; 61.
- Cantart I. : 214.
- Capella (La Capelle)* : 162; 162, n. 34.
- Capella Maleverini : 256.
- Capella ad Plancas (Chapelle-aux-Plan-
ches)* : 4; 4, n. 11; 5; 10; 28; 29; 39; 41;
52; 53; 54; 58; 59; 64; 65; 66; 68; 71;
73; 83; 84; 85; 86; 90; 91; 94; 96; 97;
104; 106; 107; 109; 114; 116; 123; 124;
125; 127; 129; 130; 130, n. 41; 146;
147; 184.
- Cap. Gen. 1501 : 19, n. 49.
- Cap. Gen. 1502 : 19, n. 49.
- Cap. Gen. 1523 : 25, n. 71.
- Cap. Gen. 1526 : 19, n. 49.
- Cap. Gen. 1528 : 12, n. 73; 19, n. 49; 23,
n. 64.
- Cap. Gen. 1531 : 3-14; 23, n. 64; 110,
n. 78.
- Cap. Gen. 1532 : 15-27.
- Cap. Gen. 1533 : 28-36; 68; 108, n. 68;
110, n. 78.
- Cap. Gen. 1534 : 37-50; 63, n. 77.
- Cap. Gen. 1535 : 51-64.
- Cap. Gen. 1536 : 65-82.
- Cap. Gen. 1537 : 80-82.
- Cap. Gen. 1538 : 83-95; 108, n. 68.
- Cap. Gen. 1539 : 96-112; 123, n. 74; 149,
n. 34.
- Cap. Gen. 1540 : 113-124.
- Cap. Gen. 1541 : 126-145.
- Cap. Gen. 1542 : 146-155.
- Cap. Gen. 1543 : 156-168.
- Cap. Gen. 1544 : 169-186; 192, n. 2.
- Cap. Gen. 1545 : 188-191.
- Cap. Gen. 1549 : 192-194; 229, n. 39; 259.
- Cap. Gen. 1551 : 195.
- Cap. Gen. 1552 : 196-208; 255, n. 161.
- Cap. Gen. 1553 : 209-220.
- Cap. Gen. 1554 : 221-229.

- Cap. Gen. 1555 : 230-241.
Cap. Gen. 1556 : 242-251 ; 301, n. 26.
Cap. Gen. 1557 : 252-267.
Cap. Gen. 1558 : 268-276.
Cap. Gen. 1559 : 277-286.
Cap. Gen. 1560 : 287-296 ; 298.
Cap. Gen. 1561 : 297-303.
Cap. Gen. 1562 : 304-311 ; 320.
Cap. Gen. 1563 : 312-316.
Cap. Gen. 1564 : 317-322.
Cap. Gen. 1655 : 324-329.
Cap. Gen. 1566 : 329.
Cap. Gen. 1569 : 330-336.
Cap. Gen. : 337-343.
Caramel : 247.
Cardon Fr. : 54.
Cardon N. : 261.
Carlier Th. : 330.
Carpentier I. : 331.
Carnutum (Chartres) : 3, n. 3 ; 3, n. 7 ; 15, n. 8 ; 20, n. 58 ; 52, n. 18 ; 207, n. 36 ; 259, n. 32 ; 307, n. 18.
Carolus, dux Lotharingiae : 269.
Carpeau M. : 185.
Carpentier Ph. : 32.
Carroy I. : 54.
Carthovorum (Chartreuve) : 4 ; 4, n. 10 ; 5 ; 7 ; 15 ; 28 ; 37 ; 39 ; 40 ; 204 ; 313 ; 314 ; 319 ; 328.
Castrum Theodorici (Château-Thierry) : 67 ; 124 ; 280 ; 294 ; 339.
Catalaunum (Chalons) : 3, n. 4 ; 4 ; 325 ; 325, n. 1.
Chainet : 164.
Chambocfort A. : 134.
Champs Ardelle : 281.
Chandeller A. : 249.
Charlier A. : 4, n. 20 ; 9, n. 55 ; 28, n. 7 ; 38, n. 16 ; 38, n. 26 ; 83, n. 5 ; 84, n. 15 ; 96, n. 6 ; 116, n. 14.
Charlier P. : 262.
Charmot : 173.
Charpentier I. : 86.
Charton A. : 315.
Chastelain A. : 61 ; 181.
Charles I. : 175.
Chaumont : 49.
Cherelle L. : 132.
Cheru le Gert : 73.
Cila N. : 165.
Cinelli I. : 25.
Clairant : 152.
Claret A. : 4, n. 19 ; 16, n. 16 ; 28, n. 6 ; 51, n. 7 ; 62, n. 73 ; 65, n. 13 ; 79, n. 76 ; 83, n. 6 ; 84, n. 20 ; 95, n. 80 ; 95, n. 82 ; 96, n. 5 ; 97, n. 17 ; 97, n. 23 ; 106, n. 50 ; 111, n. 85 ; 113, n. 8 ; 114, n. 26 ; 119, n. 52 ; 120, n. 56 ; 127, n. 14 ; 146, n. 9 ; 147, n. 17 ; 156, n. 3 ; 157, n. 9 ; 157, n. 10 ; 169, n. 3 ; 169, n. 8 ; 170, n. 10 ; 178, n. 39 ; 185, n. 85.
Claret : 148.
Claromontum (Clermont) : 41 ; 285 ; 287, n. 7.
Clarus Fons (Claire-Fontaine) : 17 ; 17, n. 32 ; 23 ; 28 ; 30 ; 38 ; 51 ; 52 ; 53 ; 56 ; 57 ; 63 ; 65 ; 73 ; 76 ; 80 ; 83 ; 84 ; 86 ; 87 ; 90 ; 91 ; 93 ; 96 ; 97 ; 106 ; 111 ; 114 ; 116 ; 127 ; 129 ; 130 ; 131, n. 41 ; 135 ; 146 ; 147 ; 156 ; 157 ; 163 ; 165 ; 166 ; 169 ; 170 ; 178 ; 185 ; 186 ; 221 ; 222.
Clarus Mons : 7 ; 295.
Clemens VI, papa : 191.
Clement I. : 74, n. 62 ; 76, n. 65.
Clesse N. : 87.
Cocquerel I. : 37, n. 4 ; 38, n. 20 ; 38, n. 33 ; 39, n. 38 ; 47, n. 77 ; 50 ; 50, n. 91 ; 52, n. 12 ; 52, n. 27 ; 59, n. 60 ; 62, n. 73 ; 64, n. 86 ; 65, n. 9 ; 66, n. 23 ; 71, n. 47 ; 96, n. 8 ; 97, n. 24 ; 98, n. 26 ; 104, n. 38 ; 105, n. 43 ; 106, n. 48 ; 109, n. 70 ; 113, n. 7 ; 115, n. 28 ; 118, n. 48 ; 119, n. 54 ; 119, n. 54 ; 121, n. 57 ; 136, n. 2 ; 128, n. 29 ; 132, n. 58 ; 133, n. 61 ; 135, n. 66 ; 146, n. 2 ; 147, n. 20 ; 152 ; 152, n. 39 ; 152, n. 42 ; 154, n. 49 ; 154, n. 51 ; 154, n. 53 ; 154, n. 56 ; 155, n. 59 ; 155, n. 61 ; 156, n. 2 ; 157, n. 13 ; 159, n. 23 ; 160, n. 27 ; 161, n. 31 ; 161, n. 33 ; 164, n. 42 ; 176, n. 30 ; 176, n. 31 ; 178, n. 40 ; 178, n. 41 ; 179, n. 50 ; 179, n. 50 ; 179, n. 52 ; 193 ; 196 ; 196, n. 1 ; 197, n. 13 ; 198, n. 17 ; 198, n. 18 ; 200, n. 21 ; 203 ; 203, n. 24 ; 203, n. 28 ; 204, n. 31 ; 289, n. 1 ;

- 210, n. 17; 217, n. 1; 220, n. 53; 221, n. 1; 222, n. 13; 227, n. 29; 229, n. 35; 229, n. 36; 230, n. 1; 234, n. 26; 236, n. 32; 242, n. 1; 247; 247, n. 22; 250, n. 37; 252, n. 2; 253, n. 8; 257; 259, n. 31; 263; 268, n. 1; 270, n. 14; 270, n. 16; 271, n. 26; 273, n. 26; 276, n. 27; 276, n. 28; 276, n. 30; 277, n. 1; 278, n. 12; 284, n. 30; 286, n. 35; 287; 287, n. 1; 291, n. 21; 292, n. 30; 292, n. 33; 293, n. 34; 296, n. 46; 297, n. 1; 299, n. 15; 302, n. 31; 310, n. 30; 310, n. 32; 313, n. 5; 314, n. 2; 317, n. 5.
- Codot E. : 152.
- Coing de Clos St. Germain : 171.
- Collegium Parisiense* : 5; 8; 17; 19; 43; 62; 63; 82; 101; 149; 163; 177; 179; 184; 192, n. 4; 203; 204; 206; 209; 228; 229, n. 39; 239; 248; 252; 253; 261; 263; 264, n. 45; 265; 269; 273; 274; 310; 314; 320; 340; 342.
- Colomb L. : 6, n. 378.
- Colonia (Köln) : 10, n. 60; 300, n. 18.
- Collaye Cl. : 257.
- Concilium Tridentinum : 113, n. 5; 310.
- Combault G. : 168.
- Contendet : 13.
- Conspet M. : 49.
- Constantinum (Coutances) : 58, n. 56; 208, n. 40.
- Content W. : 254; 254, n. 14; 264, n. 46; 269; 271; 271, n. 19; 272; 272, n. 11; 290; 291; 294; 296; 308, n. 20.
- Coquelette G. : 283.
- Corneolum* (*Corneux*) : 4; 4, n. 18; 5; 7; 13; 16; 19; 20; 27; 133; 149; 242; 242, n. 6; 243; 244; 245; 246; 247; 259.
- Corribert : 175.
- Coulbault St. : 110; 186; 258.
- Coulombel B. : 62.
- Coulon Th. : 308.
- Coupet R. : 130; 148.
- Coupson N. : 3, n. 7; 8, n. 48; 8, n. 50; 15, n. 6; 17, n. 34; 17, n. 44; 28, n. 3; 30, n. 32; 31, n. 3; 37, n. 2; 44; 44, n. 59; 45, n. 63; 51, n. 4; 54, n. 64; 55, n. 37; 56, n. 43; 57, n. 50; 57, n. 51; 65, n. 3; 66, n. 24; 78, n. 74; 80, n. 6; 83, n. 3; 84, n. 21; 91, n. 60; 96, n. 3; 97, n. 25; 103, n. 34; 106, n. 47; 111, n. 80; 113, n. 3; 115, n. 27.
- Coucianium : 183.
- Courluc : 172.
- Cousin C. : 16, n. 26; 17, n. 43; 55, n. 40; 67, n. 78; 129, n. 37; 160, n. 29.
- Coustant A. : 121; 136; 152; 183.
- Crenyer S. : 184.
- Crespy-en-Valois : 282.
- Croiseur F. : 281.
- Croxton : 121; 121, n. 83.
- Cryptet C. : 76.
- Cuissiacum* (*Cuissy*) : 3; 3, n. 3; 3, n. 7; 15; 15, n. 5; 25; 26; 35; 40; 54, n. 32; 57; 117; 204; 250; 306; 317; 334; 335.
- Cultra : 10.
- Culru : 87.
- Curieu : 87.
- Curtius I. : 11, n. 63; 13, n. 78.
- Cuyse : 158.
- Cyprus : 153.
- Dammart : 237.
- Dammont : 248.
- d'Anglure Cl. : 16, n. 17; 17, n. 39; 28, n. 11; 75, n. 63; 96, n. 7; 105, n. 42; 113, n. 6; 121, n. 61.
- Dantart G. : 186.
- Daucucles A. : 285.
- Dauville A. : 294; 295.
- Avenau de I. : 305, n. 13.
- de Bachimont I. : 3, n. 3; 6, n. 36; 6, n. 39; 7, n. 46; 12, n. 70; 70, n. 12; 35; 55, n. 52; 41; 41, n. 47; 109, n. 75.
- de Baillure H. : 16, n. 24; 17, n. 35; 17, n. 40.
- de Bailly I. : 283; 289.
- de Balen I. : 91; 145.
- de Balloent C. : 226.
- de Beauline M. : 281.
- de Beaurain Fr. : 12; 13; 23.
- de Bellay P. : 125.
- de Bernicourt I. : 163.
- de Bohen I. 94.
- de Bourbon, card. : 31; 31, n. 40.

- de Boughieres P. : 270.
de Boyle A. : 159.
de Brichanteau Cr. : 250; 251, n. 31; 277.
de Buchy N. : 334.
de Capdequi I. : 50; 90; 151; 151, n. 49; 162, n. 34; 233, n. 18; 235, n. 29.
de Cavegne I. : 239.
de Cayenne A. : 158.
de Clairfay A. : 59; 182; 320.
de Clé A. : 20; 21.
de Coligny de Chatillon O. : 233, n. 62.
de Corbie B. : 67, n. 27.
de Corneville I. : 80; 109.
de Cortisson A. : 16, n. 30; 147, n. 28.
de Court N. : 172.
de Cricourt I. : 165.
de Dinteville Fr. : 68, n. 32.
de Fayerre P. : 285.
de Fichée R. : 338.
de Flerure Fr. : 45.
de Fluis A. : 46.
de Fonte A. : 3; 3, n. 1; 7, n. 43; 11, n. 68; 12, n. 69; 12, n. 72; 13, n. 74; 13, n. 75; 15, n. 3; 34, n. 58; 25, n. 72; 26, n. 74; 26, n. 78; 28; 28, n. 1; 30, n. 28; 30, n. 31; 31, n. 39; 35, n. 53; 35, n. 54; 37, n. 1; 39, n. 31; 40, n. 48; 41, n. 46; 41, n. 49; 42, n. 50; 46, n. 58; 44, n. 60; 46, n. 73; 47, n. 78; 49, n. 87; 50, n. 88; 51, n. 3; 56, n. 44; 57, n. 48; 64, n. 86; 65, n. 2; 76, n. 68; 77, n. 70; 77, n. 77; 90; 80, n. 2; 83; 84, n. 22; 84, n. 22; 86, n. 34; 86, n. 35; 86, n. 38; 92, n. 63; 92, n. 65; 92, n. 68; 93, n. 69; 95, n. 87, 96, n. 2; 100, n. 29; 101, n. 30; 102, n. 31; 103, n. 32; 103, n. 33; 105, n. 46; 107, n. 58; 107, n. 60; 107, n. 58; 107, n. 60; 107, n. 64; 108, n. 68; 111, n. 79; 111, n. 84; 113; 113, n. 1; 115, n. 91; 117, n. 38; 118, n. 47; 121, n. 59; 122, n. 70; 125, n. 81; 124, n. 77; 126; 126, n. 1; 129, n. 34; 129, n. 38; 130, n. 43; 131, n. 47; 131, n. 49; 132, n. 52; 133, n. 59; 135, n. 65; 136, n. 71; 136, n. 75; 138, n. 1; 140; 146, n. 1; 147, n. 32; 147, n. 33; 154, n. 55; 156, n. 1; 158, n. 18; 158, n. 20; 160, n. 26; 163, n. 38; 164, n. 40; 165, n. 48; 166, n. 49; 168, n. 53; 169; 169, n. 1; 170, n. 12; 174, n. 24; 174, n. 27; 175, n. 28; 175, n. 29; 177, n. 33; 178, n. 34; 178, n. 42; 178, n. 45; 179, n. 49; 182, n. 42; 178, n. 45; 179, n. 49; 182, n. 42; 182, n. 55; 182, n. 56; 182, n. 57; 182, n. 58; 184, n. 55; 182, n. 56; 182, n. 58, 184, n. 59; 185, n. 63; 186, n. 69; 186, n. 72; 188; 190.
de Foulembay I. : 17, n. 32; 23, n. 63; 28, n. 5; 30, n. 33; 38, n. 14; 51; 51, n. 1; 53, n. 36; 55, n. 42; 56, n. 22; 57, n. 41; 57, n. 43; 63, n. 80; 64, n. 85; 65; 65, n. 1; 73, n. 56; 76, n. 66; 77, n. 69; 80, n. 2.
de Fresnury R. : 265.
de Gerbben G. : 45.
de Giubet M. : 248.
de Glatigny I. : 61, n. 72.
de Goncourt I. : 104.
de Gassion I. : 340.
de Gottignies A. : 295; 298.
de Gray Fr. M. : 246.
Deguerree Gr. 30.
de Halluin A. : 71, n. 48.
de Ham Th. : 4, n. 15; 5, n. 26; 5, n. 29; 16, n. 31; 65, n. 8; 66, n. 19; 72, n. 52; 76, n. 67; 96, n. 11; 104, n. 39; 117, n. 37; 146, n. 11; 203; 203, n. 27; 220, n. 50; 223; 277; 279; 279, n. 16; 280; 283; 283, n. 26; 299; 304; 304, n. 5; 305; 309; 337, n. 5; 339; 339, n. 16; 340, n. 23.
de Hamelcourt I. : 60, n. 67.
de Haudecœur I. : 282, n. 23.
de Hauteville I. : 234.
de Hérisart N. : 13; 27; 50; 64; 79; 95; 112; 125; 137; 155; 168; 186.
de Hestrées B. : 240.
de Hey C. : 139, n. 8; 142, n. 10; 143, n. 18.
de Hullegarde St. : 268.
Dei Locus (Dilo) : 25; 26; 34; 49; 49, n. 83; 95; 205; 214; 215; 223; 232; 302.
de Joyeuse N. : 223, n. 16; 258, n. 30; 263, n. 16; 334, n. 18; 342, n. 37.

- de Kagis T. : 132, n. 56; 139, n. 2; 142, n. 1; 143, n. 12.
- de Kappel I. : 32, n. 42; 35, n. 54; 68, n. 35; 70, n. 42; 70, n. 44; 85, n. 24; 88, n. 45; 89, n. 48; 106, n. 52; 111, n. 86; 150; 150, n. 38.
- de la Bigne M. : 170, n. 13.
- de Lavergne I. : 320.
- de la Bruyere D. : 291.
- de la Chesnagne G. : 262, n. 38; 266, n. 54.
- de la Forge I. : 38.
- de la Gauche Fr. : 58, n. 56.
- de la Haye L. : 132; 302.
- de Lagrené N. : 80, n. 5.
- de Lairuelz S. : 193.
- de la Marne I. : 280.
- de la Meth A. : 135; 158.
- de Landelle M. : 135.
- de la Lende E. : 158.
- de la Roche S. : 108.
- de Lassus C. : 215; 215, n. 32; 268; 288; 288, n. 15; 230.
- de Lassus I. : 248, n. 26; 265; 301; 317; 330; 331; 333; 336; 340; 342; 343.
- de Laulboy I. : 173.
- de Lauvin G. : 176, n. 32; 178, n. 37.
- de la Vallette I. : 206; 207.
- de Lavergne I. : 228; 239; 264.
- de la Vrenade O. : 54.
- Delbel I. : 270; 271.
- de l'Église Th. : 4, n. 21; 16, n. 13; 29, n. 17; 29, n. 23; 37, n. 7; 38, n. 25; 51, n. 5; 63, n. 81; 65, n. 11; 83, n. 10; 84, n. 15.
- Deles : 62.
- de Ligny Fr. : 164.
- de Ligny I. : 165.
- de Ligny M. : 164.
- de Ligny P. : 173.
- de Limbourg L. : 16, n. 12; 17, n. 37; 17, n. 41; 56, n. 45.
- de Limoges G. : 5, n. 33; 7, n. 42; 11, n. 56; 15; 15, n. 2; 17, n. 33; 20, n. 59; 24, n. 68; 26, n. 77; 28; 30, n. 36; 37, n. 2; 42, n. 32; 62, n. 72; 62, n. 76; 146, n. 12; 147, n. 14; 203, n. 5; 207, n. 38; 229, n. 38; 235, n. 27; 253, n. 6; 267, n. 57; 267, n. 81.
- de Longpré Fr. : 193; 193, n. 5; 322; 332, n. 10; 338; 340; 342.
- de Longuanat Ph. : 107.
- de Longue Jone M. : 158; 158, n. 21.
- de Longueval Ph. : 116.
- de Longueville A. : 184.
- de Longwy de Givry Cl., card. : 269, n. 12; 281; 281, n. 20; 281, n. 21.
- de Lorraine, card. : 215; 215, n. 33; 265, n. 48.
- de Luxembourg A. : 92.
- de Lyons P. : 97, n. 15; 97, n. 19; 103, n. 35; 103, n. 36; 111, n. 81; 113, n. 2; 120, n. 57; 126, n. 3; 128, n. 28; 135, n. 67; 146, n. 3; 147, n. 31; 156, n. 5; 157, n. 14; 160, n. 28; 164, n. 43; 165, n. 45; 157, n. 52; 169, n. 6; 170, n. 11; 172, n. 19; 173, n. 20; 173, n. 21; 173, n. 22; 173, n. 23; 185, n. 68; 186, n. 70; 196, n. 3; 197, n. 11; 197, n. 14; 198, n. 17; 198, n. 19; 203, n. 29; 204, n. 32; 209, n. 2; 210, n. 14; 210, n. 17; 220, n. 52; 221, n. 3; 222, n. 9; 222, n. 13; 229, n. 35; 229, n. 37; 230, n. 3; 242, n. 3; 252; 260; 267, n. 59; 268, n. 3; 270, n. 25; 273, n. 25; 276, n. 29; 280; 281, n. 19; 289.
- de Maet A. : 69.
- de Marcy I. : 73.
- de Mailly S. : 159.
- de Mayre Th. : 12.
- de Metz St. : 123, n. 73.
- de Miramont M. : 248.
- de Mitay B. : 164.
- de Moncelle I. : 203; 203, n. 27.
- de Montesson A. : 207, n. 37.
- de Morimal P. : 280.
- de None R. : 67.
- de Paris El. : 135; 324; 330; 334; 338; 338, n. 13.
- de Premont P. : 275.
- d'Eppe I. : 104, n. 37.
- Depville : 202.
- de Rite G. : 26.
- de Rochet Fr. : 167.

- de Rong Fr. : 339, n. 19.
de Soline I. : 15; 16.
de Sonsault D. : 20, n. 38; 34, n. 39; 88, n. 31.
de Soumbel I. : 182.
des Près A. : 226; 226, n. 27; 227, n. 28; 291; 291, n. 23; 294, n. 7; 298, n. 1; 304, n. 2; 304, n. 7; 309, n. 32; 310, n. 28; 323, n. 3; 337, n. 4; 338, n. 8.
Despruets I. : 210; 210, n. 12; 230; 230, n. 10; 233; 243, n. 12; 254; 255; 269; 340.
d'Este, card. (Ferrariensis) : 312, n. 1; 312, n. 2; 324, n. 7.
Destrée A. : 282; 300
de Thurre M. : 10, n. 60; 13, n. 77.
de Tournebulle G. : 287, n. 7; 288, n. 10; 291, n. 24; 287, n. 7; 288, n. 10; 296, n. 44; 300, n. 22; 323; 323, n. 1; 324; 332; 332, n. 11; 337; 337, n. 1; 339; 339, n. 18; 340.
de Turnefoll I. : 118; 118, n. 57.
de Vallette I. : 290.
de Vendôme I. : 306, n. 16.
de Vernay de la Garde G. : 263, n. 42.
de Vernoulies I. : 257.
de Vienne G. : 60.
de Villers B. : 131.
de Vinoise I. : 163.
de Violaine G. : 93.
de Virfuillet I. : 333.
de Wignacourt S. : 116.
Diligemia (Gette; Jette) : 126; 127.
Doa (Doue) : 134; 148; 148, n. 30.
Dolle S. : 58; 78.
Domnus Martinus (Dommartin) : 167; 264.
d'Ossonvillers A. : 218, n. 44.
Doutrer R. : 334.
Doyen I. : 195, n. 1.
du Baryx I. : 132.
du Bellay I., eard. : 179, n. 54; 180.
du Blioul Fr. : 139, n. 3; 142, n. 2; 143, n. 20.
du Bus D. : 118, n. 51; 127, n. 21; 208, n. 41; 237, n. 33; 263, n. 40; 265, n. 50.
du Bus P. : 5, n. 23; 9, n. 33; 16, n. 14; 19, n. 50; 23, n. 65; 30, n. 35; 37, n. 12; 48, n. 83; 71, n. 49; 74, n. 60; 113, n. 8; 179, n. 51.
du Chastelet A. : 24, n. 66; 33; 33, n. 46.
du Crocq Gr. : 14; 14, n. 79; 27; 36; 36, n. 56; 50, n. 93; 52, n. 21; 53; 57; 58; 64; 77; 79; 94; 95; 112; 118; 125; 137; 168; 186; 187; 208; 220; 221; 229; 234; 239; 241; 251; 253; 257; 267; 276; 286; 293; 296; 303; 305; 311; 316; 318; 322; 329; 336; 342; 343.
du Maire P. : 87.
du Maître Th. : 103.
Dumolin : 294.
Dupaix G. : 195, n. 39; 298, n. 13; 302, n. 32; 304, n. 1; 304, n. 6; 306, n. 15; 309, n. 23; 310, n. 27; 311, n. 34; 343, n. 39.
du Plessis Pompeuse : 158.
du Puys R. : 197; 197, n. 7; 198; 209; 209, n. 8; 218; 222; 224; 224, n. 23; 225, 230; 251.
Durand : 90.
Dürr L. : 18, n. 46; 27, n. 46.
du Sars Q. : 104.
du Sart I. : 119, n. 53.
du Val C. : 292.
Ebroicum (Evreux) : 5, n. 24; 207, n. 38; 252, n. 6; 290, n. 18.
Elyssis-au-Bois : 67.
Episcopia (Bellapais) : 153.
Erard M. : 31.
Esrancourt : 87.
Evrard Bl. : 78.
Fagnon : 72.
Falesia (Falaise) : 206; 218; 218, n. 44; 234; 235; 236, n. 31; 255; 255, n. 18.
Fay : 261.
Ferey I. : 21, n. 71; 161, n. 30; 168, n. 54; 170, n. 14; 171, n. 16; 217, n. 43; 220, n. 55; 235, n. 28.
Ferrariensis (d'Este), card. : 317; 318; 324, n. 7; 325; 326; 326, n. 14; 330; 331; 337; 337, n. 2; 338
Feurtheret A. : 48.
Flabonis Mons (Flabémont) : 24; 24, n. 66; 33; 245.

- Flandria (circ.) : 26; 34; 105; 111; 163;
168; 195; 276; 279; 282; 299; 302; 306.
Fleurennens : 41.
Flora, sancta : 109.
Floreffia : 15; 15, n. 4; 40, n. 36; 45; 46;
54, n. 32; 56; 57; 92; 98, n. 27; 117;
128; 131; 149; 150; 189; 195; 195, n. 1;
295, n. 39; 296; 297; 298; 304; 306;
310; 311; 343.
Floreffia, circ. : 64; 95; 105; 111; 276;
279; 302.
Floridus Hortus (Wittewierum) : 69; 69,
n. 38.
Fons Andreae (Fontaine-André) : 6; 6,
n. 38; 18, n. 93.
Fontaine A. : 289.
Formé A. : 135.
Fossier R. : 129.
Fouan P. : 4, n. 9; 5, n. 27; 5, n. 30; 16,
n. 20.
Foulembray : 256.
Fourminal N. : 179; 204; 204, n. 32; 209;
210; 214; 214, n. 29; 216; 218; 222;
228; 230; 231; 233; 254; 255; 266; 269.
Fournier N. : 124; 136.
Foyanelles : 73.
Francia (circ.) : 35; 56; 64; 117; 141; 142;
168; 178; 220; 229; 267; 276; 282; 284;
302; 306; 311; 316; 333.
Franciscus I, dux Lotharingiae : 59, n. 64;
94; 94, n. 78.
Franciscus I, rex Galliae : 59, n. 63.
Flore Cl. : 92, n. 56.
Franqueville G. : 11.
Fretel I. II : 16, n. 22; 17, n. 36; 30, n. 34;
48, n. 80; 161, n. 32; 163, n. 40; 161,
n. 31; 163, n. 39; 237.
Friburgum : 18.
Frisia, circ. : 32; 35; 64; 68; 69; 70, n. 43;
85; 88; 95; 150; 151; 299.
Froment A. : 179.
Gallia : 59, n. 65.
Gallovidium (Galloway) : 26, n. 76.
Gambier J. : 16, n. 28; 18, n. 48; 46, n. 76;
74, n. 61.
Gamboy Fr. 20.
Gambrye I. : 47; 48; 74.
Gandavum (Gent) : 139, n. 8; 305, n. 13.
Gatier Ph. : 330.
Gaude N. : 26.
Gaudium Vallis (Joyenval) : 15, n. 5; 15,
n. 8; 17, n. 38; 28, n. 18; 29, n. 22; 34,
n. 51; 37, n. 8; 38, n. 22; 41, n. 45; 54,
n. 34; 55, n. 35; 83, n. 7; 114, n. 12;
114, n. 23; 126, n. 4; 132, n. 34.
Genliacum (Genlis) : 3; 8; 40; 52; 65; 284;
302.
Geny I. : 177.
Germania : 106; 187; 299.
Gettensis : 126; 127; 140; 142; 143.
Gibault G. : 196, n. 4; 197, n. 10; 272,
n. 21; 288, n. 11.
Gielmans P. : 139, n. 5; 142, n. 7; 143,
n. 16.
Giguet L. : 127, n. 13; 127, n. 18; 131,
n. 44.
Gilbault N. : 315.
Godefroit R. : 331; 339.
Gombault S. : 168.
Gontier A. : 122, n. 71; 148, n. 39; 149,
n. 32; 152, n. 41; 171; 172, n. 18.
Goriot P. : 227.
Gorgeau Fr. : 256.
Gourgaut N. : 314; 315; 319; 328.
Graidieu I. : 225; 226.
Gratia Dei (S. Ioh. de Castella) : 128; 162;
233.
Gratia S. Mariae (Schildwolde) : 90.
Grimberga : 85; 85, n. 28; 106; 139; 139,
n. 3; 140; 141; 143.
Groninga : 68; 69, n. 38; 69, n. 39; 85;
85, n. 28.
Grandis Campus (Grandchamp) : 20; 20,
n. 58; 95.
Gueldria : 149.
Guerin A. : 214; 215; 215, n. 36.
Guerin I. : 273.
Guerrin A. : 107, n. 57.
Guilbert R. : 44.
Haarlem : 129.
Halen I. : 291.
Halteur I. : 275.

- Hamelle : 261.
 Hanaplies : 40; 40, n. 42; 58.
 Hanegreve I. : 295.
 Hannequin I. : 283.
 Harancourt : 116.
 Hardy I. : 30; 86; 301.
 Haridore I. : 78.
 Harrie : 226.
 Haudecœur I. : 212.
 Havot I. : 126, n. 7; 127, n. 20; 136, n. 73;
 154, n. 50; 242, n. 5; 243, n. 7.
Heeswijk : 309.
Helissemia (Heilisse) : 139; 139, n. 7;
 142; 143; 299.
 Henon B. : 283.
 Herbelin P. : 237.
 Herbersis : 265.
 Herbia P. : 41.
Hermeria (Hermières) : 3; 3, n. 5; 26; 34;
 224, n. 21; 262, n. 33; 265; 266; 273;
 273, n. 24; 275; 290; 293; 299.
 Hestumal : 119.
 Hispania : 26; 50; 64; 152; 152, n. 43;
 343, n. 40.
 Hoen v. Kartyls I. : 122, n. 66; 131, n. 56;
 142, n. 4; 143, n. 13; 149, n. 33.
 Hollandia : 129.
 Honin N. : 175.
Hortus Mariae (Mariengarde) : 69; 69,
 n. 37; 88; 89.
 Hoverius Fr. 145.
 Hulleux : 164.
 Hunder A. : 293.
 Iacobi I. : 172.
Ianduria (Jean d'heures) : 16; 16, n. 30;
 126; 126, n. 7; 127; 154; 242; 242,
 n. 5; 268; 277; 279; 284.
Insula Dei (Isle-Dieu) : 5; 5, n. 24; 7; 11;
 15, n. 2; 30; 42; 42, n. 32; 146; 147;
 153; 209; 210; 235; 236; 252; 252,
 n. 6; 267; 276; 290; 290, n. 18.
Insula S. Mariae (Marienweerd) : 85; 85,
 n. 29; 131; 139; 139, n. 9; 142; 149.
 Iohannes Clari Fontis : 80, n. 8; 83, n. 4;
 84, n. 18; 86, n. 36; 87, n. 40; 90,
 n. 53; 90, n. 62; 93, n. 70; 94, n. 91;
 96, n. 3; 111, n. 82; 111, n. 83; 127,
 n. 10; 127, n. 27; 129, n. 36; 130, n. 39;
 130, n. 42; 135, n. 68; 146, n. 6; 147,
 n. 16; 147, n. 19; 147, n. 24; 148, n. 27;
 154, n. 53; 156, n. 6; 157, n. 12; 157,
 n. 17; 158, n. 13; 165, n. 47; 166, n. 50;
 163, n. 4; 170, n. 9; 177, n. 36; 185,
 n. 64.
 Iohannes Traiectensis : 88.
 Ioseph, sanctus : 162.
Iovillare (Jovillers) : 29; 29, n. 18; 113;
 114; 126; 127; 146; 147; 156; 203; 210;
 211; 216; 230; 231; 234; 252; 254; 256;
 261; 266; 267; 276; 287; 284, n. 6; 288;
 291; 297; 300; 308.
 Isambert L. : 32.
Iustus Mons (Justemont) : 60; 60, n. 66.
 Iveldia (Ilfeld), circ. : 112; 297; 280; 299.
 Jaiguin H. : 19, n. 56.
 Jassin : 49.
 Jaurin Fr. : 72.
 Joannis N. : 25, n. 69; 59, n. 58; 121, n. 63.
 Johan Fr. : 171.
 Jongmets G. : 76.
 Josel S. : 77.
 Jourdieu A. : 182; 192, n. 2; 202.
 Jude A. : 333.
 Judis A. : 199; 213.
 Juergey : 154.
 Juvenis I. : 128; 150.
Knechtsteden : 10; 10, n. 60; 13.
 Kever I. : 300.
 Kürtz I. : 70, n. 45; 104, n. 41; 111, n. 87.
 Labbe I. (l'Abbé) : 202; 202, n. 23.
 La Chausse H. : 28, n. 10; 29, n. 19; 29,
 n. 20; 51, n. 11.
 La Coupette : 280.
 Lafue E. : 54.
 La Grange-Marie : 165.
 Lagrené N. : 15, n. 9; 16, n. 27; 37, n. 10;
 38, n. 19.
 La Haye-le-Comte : 270; 270, n. 17; 271.
 Lallier A. : 272.
 Lambain G. : 171.

- Langen* : 69; 69, n. 40.
Laprade : 148.
Largot O. : 133; 245.
Lasne E. : 41.
Lasus E. : 34.
Laube : 13.
Laudragien P. : 25.
Laudunum (Laon) : 3, n. 1; 3, n. 8; 4, n. 9; 14, n. 79; 16, n. 20; 17, n. 32; 23; 26; 28; 40; 56; 106; 110; 116; 138; 141; 148; 153, n. 46; 176, n. 33; 190; 306.
Lassus P. : 301.
Lavalldieu = Vallis Dei.
La Vise : 335.
Le Bon A. : 179.
Lecocq Fr. : 242, n. 5; 277, n. 10; 284, n. 31.
le Courtiller P. : 4, n. 13; 34, n. 51; 41, n. 43; 52, n. 18; 52, n. 20; 78, n. 76; 90, 52; 209; 214, n. 29.
Le Diaire Th. : 92.
Leeuwarden : 69.
Le Fac P. : 19; 48.
Lefebure A. : 108; 157.
Lefebure I. : 104; 206; 264.
Lefebure M. : 8; 20; 61; 258.
Leffia : 131, 297; 298.
le Francoq P. : 243.
le Goue N. : 227.
le Haste I. : 154.
le Haultoye : 20.
Lehoyere : 41.
Leliendaal (Vallis Liliorum) : 140; 140, n. 16.
Lelong M. : 4, n. 22; 11, n. 63; 31, n. 38; 48, n. 31.
le Maire R. : 333.
le Maistre G. : 320; 321.
le Maistre N. II : 110, n. 77.
Lemoviacum (Limoges) : 61, n. 70.
Lenglet H. : 278; 298; 324; 325; 326, n. 15.
le Noir B. : 301.
le Liepure D. : 327.
le Noyant I. : 8.
Leodium (Liège) : 39, n. 34; 85, n. 27; 139, n. 7; 145; 195, n. 1; 295, n. 39; 297, n. 26; 341, n. 26.
Le Petit Cosmar : 236.
le Pioche I. : 340.
le Plessier : 203.
le Prenost I. : 236.
Le Pré Thomas : 300.
Les Fosses : 300.
Les Rendus : 19.
le Sellier de Moireul I. : 4, n. 11; 82, n. 11; 90, n. 54; 91, n. 58; 94, n. 75; 94, n. 77; 107, n. 61; 107, n. 65; 109, n. 72; 114, n. 15; 114, n. 25; 116, n. 32; 114, n. 33; 124, n. 78; 125, n. 72; 125, n. 84; 146, n. 75; 147, n. 18; 184, n. 61.
Lestouart J. : 26.
Lestroix B. : 265.
le Sueur S. : 325.
le Tavernier A. : 16, n. 23; 17, n. 42; 28, n. 14; 21, n. 25; 34, n. 49; 37, n. 5; 38, n. 27; 39, n. 32; 46, n. 71; 52, n. 13; 53, n. 28; 66, n. 21; 53, n. 53; 58, n. 54; 64, n. 7; 65, n. 7; 66, n. 21; 81, n. 12.
Le Thellier G. : 41.
Leeuwarden : 25.
Leusardin G. : 334.
le Vasseur I. : 186.
Le Vasseur P. : 217, n. 42.
Lexovium (Lisieux) : 217, n. 42.
Lidlum (Vallis Mariae) : 32; 32, n. 42; 35; 68; 70; 88; 95; 106; 111.
Ligny : 92.
Lilburg de Bilstein N. : 297, n. 5.
Limbart N. : 165.
Lingonum (Langres) : 4, n. 11; 10, n. 57; 29, n. 21; 302, n. 28.
Lisan M. : 174.
Lision : 45.
Liska (Licques) : 115.
Lobel N. : 104.
Locus Dei in Jardo (Lieu-Dieu-en-Jard) : 214; 214, n. 27; 227.
Locus Restauratus (Lieu-Restauré) : 4; 4, n. 19; 16; 28; 51; 62; 65; 67; 78; 81; 83; 84; 95; 96; 97; 105; 106; 111; 113; 114; 119; 146; 147; 156; 157; 169; 170; 178; 185; 206; 213; 260; 277; 282; 285; 286; 287; 292; 300.
Longum Vadum (Longwé) : 4; 4, n. 20; 9;

- 28; 42; 52; 55; 65; 66; 67; 83; 84; 96;
284; 300; 302; 339.
- Loret N. : 114, n. 13; 114, n. 22.
- Lorene : 280.
- Lotharingia (Lorraine) : 59; 59, n. 64; 94;
123.
- Lotharingia, circ. : 19; 24; 26; 61; 87;
95; 108; 111; 155; 185; 186; 220; 229;
226; 284.
- Louys I. : 197, n. 9; 202; 202, n. 24.
- Luca (*Klosterbruck*) : 134.
- Lucas, sanctus : 141.
- Lucerna (*La Lucerne*) : 58; 58, n. 56; 218.
- Lucionum (Luçon) : 227, n. 31.
- Lutherana haeresis : 45.
- Madine Fr. : 246; 259; 259, n. 34.
- Maguy Villers : 158; 186.
- Mahieu A. : 126, n. 9; 127, n. 19; 127,
n. 22; 133, n. 60; 143, n. 22.
- Maillard G. : 20; 20, n. 58.
- Manage I. : 256.
- Mangart I. : 278.
- Manoeris N. : 213.
- Marant : 214; 227.
- Marchasium Radulphi* (*Marcheroux*) : 30;
54; 59; 62; 199, n. 20; 217; 217, n. 40;
227.
- Marcheline : 78.
- Maret I. : 333.
- Maria, sancta : 44; 162; 219.
- Marie de la Dehors : 152.
- Mariengarde* (*Hortus S. Mariae*) : 84,
n. 23.
- Marteau N. : 174.
- Marmotty : 171.
- Marna* (*Oudeklooster*) : 69; 69, n. 39.
- Martin I. : 8; 49.
- Martini G. : 15, n. 4; 40, n. 37; 40, n. 39;
45, n. 66; 45, n. 67; 46, n. 68; 46, n. 69;
55, n. 45; 57, n. 48; 117, n. 45; 128,
n. 50; 149, n. 35; 150, n. 36; 150, n. 37;
187.
- Massin H. : 338.
- Massinet P. : 297, n. 6; 298.
- Lathana (fluvius) : 174.
- Matissart I. : 105; 109; 159; 178.
- Matthieu I. : 4, n. 18; 5, n. 25; 5, n. 28;
7, n. 47; 13, n. 76; 16, n. 18; 19, n. 52;
19, n. 54; 20, n. 57; 20, n. 61; 27, n. 79.
- Matuclar A. : 240.
- Maubressey-le-Grand : 67.
- Mauny Th. : 293.
- Maupere V. : 256.
- Maurissart A. : 342.
- Mayet : 73.
- Maynibresse : 55, 67.
- Mechlinia (Mechelen) : 85, n. 27; 85, n. 28;
117, n. 41; 126, n. 9; 139, n. 3; 139,
n. 5; 139, n. 7; 140, n. 16; 145; 305,
n. 13; 310, n. 26.
- Melare P. : 243.
- Meldum (Meaux) : 3, n. 1; 3, n. 5; 16,
n. 23; 78; 167; 262, n. 38; 263, n. 42.
- Mennenthal : 334.
- Menuel I. : 213.
- Merimet : 166.
- Merlet I. : 245.
- Mesnin I. (Segonet) : 214.
- Metz : 28, n. 10; 60, n. 66; 92.
- Michon I. : 66, n. 24.
- Middelburg* : 139; 139, n. 11; 140; 140,
n. 15; 142.
- Milon I. : 315.
- Mira Vallis* (*Mureau*) : 16; 16, n. 17; 17;
26; 28; 60; 75; 75, n. 63; 77; 87; 96;
105; 113; 125; 127.
- Misson I. : 339.
- Missy : 182.
- Molinium (Moulins) : 235, n. 34.
- Monasterium (Munster) : 68; 69.
- Moncellum* (*Moncetz*) : 3, n. 3; 3, n. 4; 7;
10; 16; 28; 29; 37; 43; 51; 65; 66; 67;
71; 73; 76; 91; 92; 93; 94; 96; 97; 107;
132; 234; 259; 287; 287, n. 7; 288; 291;
292; 296; 300; 323; 323, n. 1; 342; 325;
332; 337.
- Moneroy N. : 205.
- Monet N. : 125.
- Monnoyer R. : 10.
- Mons Dei* (*Mondaye*) : 61; 61, n. 71; 161;
168; 170; 171; 186; 206; 217; 217,
n. 43; 218; 220; 235; 290.
- Mons S. Martini* (*Mont St.-Martin*) : 16;

- 16, n. 27; 38; 204; 281; 282; 282, n. 23; 288; 302.
- Mont St. Pere : 172; 173.
- Morel C. : 265.
- Morelec A. : 205.
- Moresset A. : 200.
- Morinum : 7.
- Morlet A. : 232.
- Mory N. : 222.
- Mouny A. : 183.
- Moyacum : 216.
- Muselet P. : 10.
- Namurcum (Namur) : 15, n. 4; 195, n. 1; 295, n. 39; 297, n. 6; 306.
- Nanceium (Nancy) : 4, n. 12; 51, n. 10; 77.
- Nanet : 212.
- Nemery G. : 92.
- Naguet I. : 29, n. 18; 29, n. 24; 113, n. 10; 114, n. 24; 123, n. 73; 125, n. 83; 126, n. 6; 127, n. 25; 136, n. 72; 146, n. 10; 147, n. 15; 156, n. 4; 209, n. 4; 210, n. 14; 211, n. 19; 220, n. 56; 230, n. 6; 231, n. 12; 234, n. 21; 252, n. 5; 254, n. 19; 259, n. 33; 262, n. 39; 266, n. 51; 266, n. 55; 267, n. 60; 276, n. 33.
- Ninovia : 139; 139, n. 8; 140; 140, n. 15; 142; 299; 305; 305, n. 13.
- Nollet I. : 234; 235; 236; 255.
- Nomeant le Conte : 157.
- Normannia (Normandie) : 26; 50; 64; 88; 120; 155; 168; 170; 186; 217; 220; 235; 267; 284; 290.
- Nova Villa : 25.
- Novem Fontium in Alvernia (Neuffontaines)* : 285.
- Novionum (Noyon) : 4, n. 21; 35; 225; 257, n. 24.
- Odo a Castelnuovo, card. : 256.
- Panhausen B. : 115, n. 29.
- Panhausen I. : 300, n. 18.
- Panisgreve R. : 139, n. 7; 142, n. 11.
- Pannier I. : 312, n. 63; 319, n. 12; 328, n. 20.
- Parcum (Park)* : 85; 85, n. 27; 27; 117; 117, n. 41; 128; 132; 134; 135; 139; 141; 142; 310; 310, n. 26.
- Parent A. : 4, n. 10; 5, n. 34; 7, n. 45; 15, n. 10; 28, n. 12.
- Pareti I. : 68.
- Parguy : 116.
- Paris G. : 38, n. 17; 38, n. 24; 42, n. 51; 45, n. 62; 51, n. 9; 52, n. 25; 58, n. 55; 88, n. 44; 131, n. 46.
- Parisiae (Paris) : 25; 32; 34; 41; 44; 55; 123; 135; 164; 177; 179; 180; 212; 212, n. 23; 228, n. 34; 234; 236; 240; 244; 252; 262, n. 38; 263; 264; 266; 301; 318; 320.
- Paroy : 59.
- Pary : 173.
- Pasquier I. : 119.
- Passavant H. : 335.
- Paulus III, papa : 142.
- Pavilliot Fr. : 224; 228; 228, n. 34; 231; 234; 255.
- Payen S. : 240; 241.
- Peltier B. : 23.
- Pencheret A. : 199; 213.
- Perchet A. : 242; 243, n. 8; 244, n. 14; 259, n. 34.
- Perier Cl. : 308.
- Perroche St. : 341.
- Perrodium Novum (Le Perray-Neuf)* : 46; 47, n. 74; 74, n. 75; 95.
- Phanyon : 9.
- Philippus IV, rex : 240.
- Picquart A. : 172.
- Pictavium (Poitiers) : 214, n. 27; 227, n. 31.
- Picot P. : 270; 280.
- Pinte I. : 77; n. 71; 113, n. 11; 114, n. 20; 118, n. 50.
- Piquet P. : 4, n. 17; 9, n. 54; 72, n. 53.
- Pisani Fr., card. : 51; 51, n. 2; 53; 58, n. 57; 73, n. 55; 75; 80; 83; 83, n. 2; 96, n. 6; 113; 113, n. 1; 121; 121, n. 60; 124; 126; 126, n. 1; 146, n. 1; 153, n. 46; 156; 165; 169; 169, n. 1; 189; 188; 190; 196; 210; 219; 221; 221, n. 2; 230; 238; 242; 242, n. 2; 252; 253; 257; 259; 268; 287; 296; 297; 306; n. 17.

- Pius II, papa : 140.
Pius IV, papa : 318.
Platel P. : 282.
Plessiacum : 152.
Plessis Pompenne Juligny : 158.
Plessyer : 121; 133.
Poilly P. : 264.
Polonia, cire. : 299.
Pont à Bury : 157.
Pontigny : 171.
Pontivum (Ponthieu), cire. : 64; 155; 198;
220; 276; 284.
Portien (Châteaudieu) : 333.
Possennotte I. : 321.
Postelle : 34; 60.
Potyer D. : 26; 34.
Pouilliot Ph. : 273.
Poysson Cl. : 26; 34.
Praemonstratum (Prémontré) : 3; 5, n. 24;
12; 13; 15; 15, n. 6; 17; 20; 24; 26;
27; 30; 31; 37; 38; 40; 44; 45; 50; 51;
52; 53; 54; 55; 57; 58; 59; 61; 62; 62,
n. 73; 63; 64; 72; 73; 75, n. 64; 77; 81;
113; 135; 141; 142; 153; 153, n. 46;
166; 169; 177; 180; 182; 186; 187; 193;
196; 197; 197, n. 9; 202; 204; 208; 212;
216, n. 37; 219; 221; 229; 230; 239;
252; 259; 260; 277; 278; 283; 286; 295;
296; 299; 302; 306; 312; 312, n. 2; 313;
316; 317; 318; 320; 321; 323; 326; 329;
331; 332; 338; 339; 340.
Praga : 11, n. 62; 11, n. 63; 70.
Prelle C. : 41.
Prenost Cl. : 216; 289; 293.
Prevost Th. : 288; 288, n. 9; 293; 293,
n. 94; 331; 332, n. 8; 333; 338; 341.
Pseume Fr. : 8, n. 51; 73, n. 59; 91, n. 56;
94, n. 76; 108.
Pseume N. : 113, n. 5; 113, n. 19; 113,
n. 21; 114, n. 19; 125, n. 82; 136, n. 73;
146, n. 4; 147, n. 13; 153, n. 46; 165,
n. 49.
Pubianum : 159.
Quatienan P. : 157.
Quimper de Lamascot A. : 167, n. 62.
Rargal R. : 259.
Ranthoullet : 167.
Reffoy : 175.
Regia Vallis (Rieval) : 125; 125, n. 73.
Regier N. : 327.
Regnault B. : 35.
Remis (Reims) : 4, n. 17; 25; 26; 55, n. 39;
67; 67, n. 28; 72, n. 53; 86; 114, n. 13;
114, n. 18; 130; 223; 240; 258; n. 30,
262; 283, n. 26; 299; 327, n. 17; 335;
341, n. 28.
Remon G. : 25.
Remeville : 26.
Rengisvallis (Rengéval) : 74; 74, n. 62; 76.
Ressonium (Ressons) : 119; 207; 207, n. 39;
261.
Rethel : 96.
Rigaut I. : 123.
Riner : 162.
Rizin I. : 92.
Rochella : 95.
Roger P. : 160; 334; 341.
Rolland A. : 304; 413; 318; 324.
Romiscineum : 92.
Roncour : 152.
Rongetum : 285.
Rosiers L. : 132.
Rothomagus (Rouen) : 7, n. 22; 199,
n. 20; 207, n. 38; 207, n. 39; 217, n. 40;
236; 252, n. 6; 256; 282, n. 25; 290,
n. 18; 340.
Roucour : 147.
Rouselle I. : 54.
Rousseau P. : 282.
Royer N. : 306.
Rubetel D. : 44.
Rumoldus, sanctus : 145.
Sagium (Sées) : 11, n. 67; 38, n. 17; 61,
n. 72; 218, n. 44; 236; 255.
Sancterre Th. : 41.
S. Maria Magdeburgensis : 7; 7, n. 41.
S. Maria in Nemore (Sainte Marie-au-Bois) : 4; 4, n. 12; 12; 16; 28; 33; 33,
n. 46; 44; 51; 51, n. 10; 52; 60; 61; 65;
83; 84; 96; 108; 112; 132; 185; 186;

- 209; 210; 211; 217; 220; 266; 256; 268;
269; 277; 283; 287; 292.
- S. Andreas Claromontensis* (St. André-de-Clermont) : 285; 285, n. 33.
- S. Andreas in Nemore* (St. André-au-Bois) : 59; 77; 77, n. 71; 113; 114; 118; 276; 299.
- S. Audornus Rothomagensis*, O.S.B. : 11; 11, n. 26.
- S. Avenus Rothomagensis*, O.S.B. : 42.
- S. Augustinus Morinorum* (Théroutanne) : 9; 9, n. 56; 109; 109, n. 74.
- S. Crux Methensis* (Metz) : 6; 6, n. 37; 28; 29; 51; 60; 87; 92; 93.
- S. Deodatus* (St.-Dié) : 16, n. 17; 24, n. 66; 75, n. 63.
- S. Foillanus Rodiensis* (St. Feuillien-du-Rœulx) : 35; 299.
- S. Gilbertus in Avernia* (St. Gilbert-en-Auvergne) : 285.
- S. Iohannes Ambianensis* (Amiens) : 15; 15, n. 9; 16, n. 27; 20; 37; 80; 225; 225, n. 27; 227; 291; 291, n. 23; 297; 298; 304; 305; 309; 310; 324; 338.
- S. Iohannes de Castella* (St. Jean-de-la-Castelle) : 50; 50, n. 90; 61; 152; 233.
- S. Iohannes prope Falesiam* (Falaise) : 42; 61; 61, n. 74; 94; 234; 235; 236.
- S. Iudocus in Nemore* (St. Josse-au-Bois) : 30; 71; 262; 264; 265.
- S. Iustus Belvacensis* (St. Just-en-Beauvaisis) : 37; 37, n. 4; 39; 47; 50; 52; 59; 62; 64; 65; 66; 71; 96; 97; 98; 104; 105; 106; 109; 113; 118; 119; 125; 126; 132; 133; 134; 135; 146; 147; 152; 154; 155; 156; 157; 160; 161; 164; 176; 178; 179; 193; 196; 197; 198; 200; 203; 204; 209; 210; 220; 221; 223; 224; 227; 229; 234; 236; 242; 246; 247; 250; 252; 253; 255; 257; 260; 261; 263; 268; 271; 267; 277; 286; 291; 292; 296; 299; 302; 310; 313; 317.
- S. Maria ad Plancas* (Chapelle-aux-Planches) : 302.
- S. Marianus Altissiodorensis* (St. Marien d'Auxerre) : 25; 25; 59; 69; 95; 108; 121; 122; 122, n. 71; 123; 148; 149; 152, n. 40; 171; 184; 205; 206; 214; 215; 273; 294; 294, n. 36; 302.
- S. Martinus Laudunensis* (Laon) : 3; 3, n. 1; 7; 11; 12; 13; 15; 19; 19, n. 56; 20; 24; 25; 26; 29; 30; 33; 35; 37; 39; 40; 40, n. 36; 41; 42; 44; 46; 47; 49; 50; 51; 55; 54, n. 32; 57; 62; 64; 65; 76; 80; 80, n. 2; 81; 83; 86; 91; 92; 93; 95; 96; 98, n. 27; 100; 101; 102; 103; 104; 107; 108; 111; 113; 115; 116; 117; 118; 120; 121; 122; 124; 125; 126; 126, n. 1; 129; 130; 131; 132; 133; 135; 136; 146; 147; 148; 152; 153; 154; 156; 156, n. 1; 157; 158; 160; 162; 153; 164; 166; 167; 169; 169, n. 1; 172; 174; 178; 182; 183; 184; 185; 186; 187; 188; 190; 192; 192, n. 2; 197; 197, n. 7; 202; 215; 215, n. 33; 216; 216, n. 27; 216, n. 27; 221; 222; 224; 224, n. 23; 225; 236; 265; 265, n. 48; 287; 288; 288, n. 3; 289; 293; 293, n. 33; 294; 301; 301, n. 25; 312; 313; 315; 317; 318; 323; 323, n. 2; 324; 325; 327; 328; 329; 330; 331; 334; 337; 338; 340; 341.
- S. Michael Antverpiensis* (Antwerpen) : 40; 40, n. 35; 44; 85; 105; 132; 132, n. 36; 139; 140; 140, n. 15; 142; 295; 295, n. 38; 298; 299.
- S. Nicasius Remensis*, O.S.B., : 55.
- S. Nicolaus Remensis*, O.S.B. : 67.
- S. Paulus Senonensis* (Sens) : 95; 111; 205; 232; 232, n. 17; 302.
- S. Paulus Verdunensis* (Verdun) : 8; 8, n. 51; 20; 71; 73; 73, n. 59; 91; 94; 108; 113; 114; 125; 136; 146; 147; 154.
- S. Petrus de Boussée* : 236.
- S. Petrus Selincurtensis* (Sélincourt) : 16; 16, n. 22; 17; 30; 48; 61; 165; 237; 238; 238, n. 34; 265.
- Saint Quentin : 63, 225.
- S. Remigius* (festum) : 122.
- SS. Trinitas Parisiensis* : 197; 197, n. 15; 204; 210; 216; 222; 224; 224, n. 21; 228, n. 34; 243; 255; 289; 308.
- Salonen : 269.
- Saxonia, circ. : 10; 11; 13; 70; 111.
- Saraceni P. : 220; 240.

- Schildwolde* : 68; 88; 88, n. 46; 90, n. 51.
Scotia : 26; 26, n. 76; 27; 46; 50.
Sebastianus Iovillaris : 308.
Seguin T. : 175.
Selens : 213.
Senicourt : 86; 148.
Senonia (Sens) : 59, n. 58; 294, n. 36.
Septem Fontes in Burgundia (Septfontaines-en-Bassigny) : 10; 10, n. 57; 29; 29, n. 21; 302; 302, n. 28.
Septem Fontes in Therascia (Septfontaines-en-Thiérache) : 4; 4, n. 17; 9; 72; 72, n. 53; 114; 114, n. 13; 117; 120; 283; 284; 299; 300; 302; 339.
Seriacum in pratis (Séry) : 16; 16, n. 29; 18; 19; 47; 71; 71, n. 48; 74; 74, n. 61; 90; 175; 289.
Silleyum (Silly) : 38; 38, n. 17; 42; 45; 47; 50; 51; 52; 58; 61; 88; 206; 218.
Silvaeducum ('s Hertogenbosch) : 309, n. 21.
Silvestre D. : 16, n. 25; 38, n. 18; 43, n. 53; 49, n. 85; 49, n. 86; 64, n. 82; 64, n. 83; 92; 135, n. 70; 136, n. 71; 259, n. 35.
Sixtus IV, papa : 140.
Sommeron : 107.
Sorbonne : 318.
Spierinck van Well Th. : 309, n. 21.
Spifane I. : 232.
Stagnum (l'Étanche) : 107.
Starck de Monte I. : 85; 85, n. 31; 85, n. 33; 121; 121, n. 65; 122.
Steinfeldia : 115; 115, n. 29; 300; 300, n. 18.
Stella (l'Étoile) : 181; 207; 213; 227.
Souplli I. : 163.
Stott H. : 7.
Strahovia : 11.
Streyters A. : 85, n. 26; 106, n. 55; 132, n. 51; 132, n. 58; 139, n. 10; 142, n. 5; 143, n. 14; 190, n. 2.
Suessione (Soissons) : 3; 3, n. 8; 4, n. 10; 4, n. 16; 4, n. 19; 4, n. 21; 15, n. 5; 15, n. 6; 16, n. 20; 16, b. 21; 17, n. 32; 28; 32; 32, n. 34; 66, n. 25; 158; 166; 173; 176, n. 33; 212; 213, n. 26; 225, n. 25; 257, n. 24; 272; 282, n. 23; 300; 302; 302, n. 30; 306, n. 16; 313, n. 6; 315, n. 9.
Suevia : 7; 13; 18; 27.
Tabary A. : 278; 304; 313; 318; 324; 338.
Tanquart A. : 320.
Tarvanium (Thérouanne) : 9, n. 56; 109, n. 74.
Tauton P. : 72.
Tepla : 11; 11, n. 62; 70; 70, n. 45; 104; 111.
Thenolium (Thenailles) : 3; 3, n. 8; 16; 28; 37; 46; 52; 65; 76; 87; 91; 163; 176; 176, n. 33; 178; 180; 204; 284; 302.
Thesiacum : 174.
Thibault E. : 64.
Thiébauld E. : 43.
Thierry : 184.
Thévelin R. : 310, n. 25.
Thili : 135.
Thomassin P. : 10, n. 57; 29, n. 21; 159, n. 25; 160.
Thomselin Th. : 116.
Thuillier D. I. : 4, n. 12; 16, n. 19; 28, n. 9; 33, n. 47; 44, n. 60; 59, n. 61; 60, n. 64; 61, n. 68; 266; 268, n. 11.
Thuillier D. II : 268, n. 11; 276, n. 34; 227, n. 5; 283, n. 28; 292, n. 28.
Thuilier N. : 33, n. 47; 51, n. 10; 52, n. 24; 61; 61, n. 68; 83, n. 9; 87, n. 43; 96, n. 13; 112, n. 88; 185, n. 62; 186, n. 74; 209, n. 6; 210, n. 11; 217, n. 39; 220, n. 54; 256, n. 21.
Thunps : 163.
Tissier G. : 258.
Tolosa (Toulouse) : 162, n. 53.
Tongerlo : 85; 85, n. 26; 106; 132; 136; 140; 140, n. 15; 142; 145; 187; 189; 190; 190, n. 2.
Toussanus : 175.
Traiectum (Utrecht) : 68; 85; 150.
Trecum (Troyes) : 4, n. 11; 16, n. 25; 43; 43, n. 54; 49; 64; 193, n. 7.
Tridentum (Trente) : 187; 188.
Tronssons I. : 134.
Tulla (Toul) : 4, n. 12; 16, n. 17; 24,

- n. 66; 51, n. 10; 71, n. 52; 74, n. 62;
75, n. 63; 123, n. 73; 125; 126, n. 7;
242, n. 5; 288, n. 6.
- Tungra : 56.
- Turgys P. : 120.
- Turmel I. : 206.
- Tyrourier H. : 87.
- Ultraiectum (Utrecht) : 32; 69, n. 37; 85,
n. 29; 121; 129, n. 33; 131; 139, n. 11;
309, n. 21.
- Urbanus IV, papa : 140.
- Vadegotia (Wadgassen)* : 112.
- Vadegotia, circ. : 276; 279; 280.
- Vaillant I. : 174.
- Vallée P. : 281.
- Vallis S. Catharinae (Sint Katarinadal)* :
39; 39, n. 34; 117.
- Vallis Christiana (Valchrétien)* : 4; 4, n. 16;
5; 15; 17; 32; 32, n. 34; 55; 77; 146;
156; 157; 164; 169; 196; 196, n. 4;
270; 270, n. 12; 272; 280; 287; 288;
290; 313; 315; 315, n. 9; 339.
- Vallis Dei (Lavaldieu)* : 4; 4, n. 15; 5;
16; 65; 66; 72; 96; 117; 136; 146; 203;
203, n. 27; 213; 220, n. 30; 279; 283;
283, n. 26; 284; 285; 299; 300; 302;
339; 340.
- Vallis Liliorum (Leliendaal)* : 140, n. 16;
141.
- Vallis S. Mariae (Lidlum)* : 68; 69; 69,
n. 37; 70; 85; 95; 106; 111; 113; 150.
- Vallis Secreta (Valsecret)* : 66; 66, n. 25;
67, n. 27; 103; 113; 114; 120; 128; 135;
146; 147; 156; 157; 164; 165; 167; 169;
170; 172; 173; 177; 180; 185; 196; 197;
198; 203; 204; 211; 217; 220; 221; 222;
227; 229; 230; 242; 252; 267; 268; 270;
273; 276; 280; 280, n. 18; 284; 288;
301; 308; 339; 339, n. 19.
- Vallis Serena (Valséry)* : 4; 15; 52; 62;
65; 68; 70; 78; 80; 83; 96; 97; 111;
135; 146; 154; 183; 196; 196, n. 5;
197; 221; 221, n. 5; 222; 229; 230;
231; 242; 243; 244; 265; 268; 273; 277;
279; 281; 282; 293; 286; 287; 291; 292;
296; 297; 298; 300; 319.
- Van den Berghe L. : 146, n. 16.
- Van der Linden C. : 310, n. 26.
- Van der Meer C. : 40, n. 35; 85, n. 25;
166, n. 53.
- Van der Molen G. : 139, n. 7; 143, n. 19.
- Van Engelen A. : 85, n. 27; 117, n. 41; 117,
n. 43; 126, n. 8; 132, n. 57; 126, n. 8;
128, n. 41; 123, n. 51; 132, n. 57; 132,
n. 57; 134, n. 63; 135, n. 64; 139, n. 4;
139, n. 13; 142, n. 3; 143, n. 21; 143,
n. 23.
- Van Malsen C. : 118, n. 46; 121, n. 64;
122, n. 67; 139, n. 12; 142, n. 6; 143,
n. 17.
- Van Male M. : 305; 305, n. 14.
- Van Munster A. : 88, n. 46; 89, n. 49.
- Van Schoonhoven Fl. : 139, n. 11; 142,
n. 6; 143, n. 15.
- Vantyer N. : 58.
- Vasconia (Gascogne) : 26; 50; 64; 95.
- Vaucouleurs : 59; 59, n. 64.
- Vauls D. : 26, n. 76; 27, n. 81; 46, n. 70.
- Vaulx : 23.
- Vauthier I. : 4, n. 11; 28, n. 8; 29, n. 26;
52, n. 14; 58, n. 55; 59, n. 61; 65, n. 12;
66, n. 22; 68, n. 33; 71, n. 51; 73, n. 58.
- Vautoit Fr. : 331.
- Vayeur I. : 212.
- Venlo P. : 84, n. 23; 89, n. 37; 89, n. 60.
- Vermantum : Vermand : 124.
- Vernal L. : 222.
- Versalia (Versailles) : 3, n. 3; 3, n. 7; 4,
n. 13; 15, n. 8; 20, n. 8; 41, n. 43;
52, n. 13; 259, n. 32; 307, n. 18.
- Viconia (Vicogne) : 299; 310; 310, n. 25.
- Vierle Fr. : 214.
- Viette Fr. : 227.
- Vieufeuille I. : 260.
- Vignerón I. : 30; 54.
- Villain N. : 40.
- Vincent I. : 28, n. 4; 30, n. 30; 31, n. 41;
37, n. 13; 51, n. 8; 52, n. 26; 65, n. 10;
67, n. 31; 83, n. 12; 86, n. 39; 87,
n. 41; 114, n. 17.

Vincent P. : 43, n. 54; 46, n. 72; 65, n. 10.
Vinea Domini Sabaoth : 22; 32; 57; 94;
129; 170; 177.
Violaine G. : 59.
Vion I. : 275.
Virdunum (Verdun) : 16, n. 30; 73; 74,
n. 62; 107; 107, n. 37; 113, n. 3; 123,
n. 73; 136; 166; 242, n. 5; 287, n. 6.
Viride Stagnum (Soulseat) : 26; 26, n. 76;
27.
Viromandia (Vermand) : 4; 4, n. 21; 16;
29; 37; 38; 53; 65; 83; 84; 136; 204;
225; 225, n. 25; 226; 257; 284; 302.

Visconti A. : 323, n. 2; 324, n. 9; 325;
325, n. 12; 330; 331; 337; 338; 340.
von Diepenbach S. : 115, n. 29.

Wadegotia (Wadgassen), circ. : 239.

Walebbe I. : 90.

Waniaulx : 73.

Wendorp : 69, n. 41.

Westphalia : 10; 13; 115; 276; 279; 280;
299.

Wittewierum (Floridus Hortus) : 69, n. 58.

Znoyne : 133.

INDEX RERUM

Index brevis erit. Eo quod in Actis Capitulorum generalium huius aetatis, sicuti aetatis immediate anterioris, pauca solummodo puncta disciplinae generalis tractantur. Solutiones hinc inde in Capitulis istis propositae sunt potius naturae specialis quam generalis. Casus isti speciales in hoc Indice non referuntur; agitur siquidem in casibus illis de personis et locis determinatis, quorum nomina referuntur in Indice locorum et personarum.

IURIDICA

Abbas Praemonstrati commendatarius, cardinalis Pisani.

Iteratis vicibus sermo fit de ratione qua iste cardinalis, qua abbas commendatarius, a Praemonstrato removeri possit: in Capitulis scilicet annorum 1535 (p. 53); 1536 (p. 75); 1540 (p. 124); 1542 (p. 153); 1543 (p. 166); 1544 (p. 180). Magni abusus eo tempore deprehenduntur in monasterio Praemonstratensi: 1545 (p. 187-189); 1559 (p. 219).

Praeses Collegii Parisiensis, Bottée, visitationes peraget Praemonstrati; admittere hac occasione potest novitios a cardinali Pisani recusatos: 1553 (p. 219).—Idem vicarius generalis spiritualis indicatur: 1561 (p. 318).

Idem postea occurrit quando cardinalis Ferrariensis, d'Este, factus est abbas commendatarius Praemonstrati.—Vide ad loca in quibus iste cardinalis d'Este citatur in Actis Capitulorum: in indice personarum ad card. d'Este et Ferrariensem.

Abbates.

Abbates singulis annis coram Officialibus Monasterii statum sui ministerii exponant: 1539 (p. 101).—Abbates negligentes in administratione a Capitulo increpantur: 1539 (p. 99, 102).

Munus suum abbatiale abdicare non possunt, absque scitu Domini Praemonstratensis: 1536 (p. 76).—Conqueruntur religiosi Domni Martini de misero victu et vestitu. Visitor de vero statu illo inquire: 1544 (p. 179).

Superior auctoritas in monasteriis est penes Abbates: 1582 (p. 201).

Abbates commendatarii.

Constituatur in abbacia S. Mariani Altissiodorensis Vicarius abbatis commendatarii; qui, absente illo Abbate, plenam auctoritatem habeat in monasterio: 1540 (p. 122); approbatur pro eodem munere, Vicarius in Viromandia: 1540 (p. 126).

Religiosis Thenoliensibus conceditur licentia ut Abbatem suum commendatarium cogant ut religiosi concedantur necessaria pro victu et vestitu: 1544 (p. 47).

Religiosi Thenolienses querelas habent contra Abbatem suum commendatarium: 1544 (p. 176 s.).

Abbas commendatarius Hermeriarum rogat ut visitatores mittantur ad monasterium. Designantur in Capitulo visitatores: 1557 (p. 266).

Beneficiati-Parochi.

Parochi ne resignent munus suum inconsulto Abbate : 1542 (p. 152).

Pro obtinendo beneficio, religiosi Ordinis non adeant Summum Pontificem, sed proprium suum Abbatem : 1552 (p. 199).

Singulis annis beneficiati sese praesentent coram Abbate pro confessione sacramentali; sintque hac occasione in habitu decenti : 1541 (p. 130 s.) : 1549 (p. 193).

Vicarius generalis Ordinis, A. de Fonte declarat magnos abusus dari apud beneficiatos Ordinis : 1545 (p. 189-191).

Beneficiati rebelles ter in anno a Praelatis suis apud se vocentur : 1561 (p. 298).

Collegium Ordinis Parisiense.

Prior auctoritate gaudet in omnes religiosos in hoc Collegio degentes : 1535 (p. 63); 1537 (p. 81); 1552 (p. 206).

Reparatio materialis in Collegio facta solvatur : 1539 (p. 101); ulterior reparatio necessaria est anno 1552 (p. 204); sicuti annis praecedentibus 1531 (p. 8); et 1537 (p. 81).

Pars Collegii aliis elocari potest : 1539 (p. 102).

Ne admittantur extranei in Collegio residentes : 1542 (p. 149).—Singuli religiosi in Collegio commorantes recte et honeste se gerant : 1553 (p. 211).

Prior Scholarium requirat tallias debitas Collegio ex parte circariorum Brabantiae et Flandriae : 1533 (p. 34); 1539 (p. 106); 1553 (p. 210). Item pro circaria Wadegotiae : 1540 (p. 115), abbatiae Insulae B. Mariae : 1540 (p. 122).

Pluribus religiosis Ordinis conceditur facultas ut Collegium adeant, studiorum causa : P. le Vasseur : 1532 (p. 25); Fr. Bottée et P. Bouryer : 1536 (p. 72); Th. de Ham, I. de Moncellis : 1552 (p. 203); C. de Lassus : 1553 (p. 215); A. Bobeu : 1554 (p. 224); G. Tissier : 1557 (p. 2458).

Talliae Collegio solvendae requiruntur ab Abbatibus : 1558 (p. 274).

In specie : Th. de Ham expendenda pro obtinendo doctoratu concedantur : 1559 (p. 279); I. de Bailly conceditur licentia ut cursum studiorum theologicorum incipiat et absolvat : 1561 (p. 298); N. Hardy pensio conceditur pro studiis suis perficiendis : 1561 (p. 301).—Item pro I. Lassus : 1557 (p. 265); Item pro Fr. de Longpré : 1571 (p. 340); item pro Bobeu : 1562 (p. 315 s.).

Disciplina interna.

Ne admittantur mulieres in aulis conventualibus vel officinis claustralibus : 1532 (p. 21).

Ne reservetur cerevisia aut vinum pro usibus personalibus religiosorum : 1532 (p. 22).

Ne instituantur convivia in receptione et professione religiosorum : 1532 (p. 22).

Generalia Capitula.

Abbates qui absque fundata ratione Capitulo generali non intersunt, rebelles declarantur : 1551 (p. 195).

Durante Capitulo silentium servetur in locis regularibus monasterii : 1531 (p. 6); 1531 (p. 32); 1553 (p. 30).

Religiosi Ordinis, doctores in Theologia, deinceps Capitulis interesse possunt, consultationis gratia : 1549 (p. 163 s.).

Abbates circariae Brabantiae sese excusant eo quod facultas iis non datur ut intersint Capitulo anni 1545 (p. 187).—Rogantur vero a Capitulo ut convenient in civitate

Avesnes, et ibidem tractent de deputatione mittenda ad Concilium Tridentinum : 1545 (p. 188 s.).

Habitus decens a singulis portetur in Capitulo : 1552 (p. 198); 1558 (p. 210 s.).

Approbatur a Capitulo electio novi Abbatis Teplensis : 1536 (p. 70).

Abbates Saxoniae et Bohemiae observent Statuta Ordinis : 1531 (p. 10).

Religioso Bonae Spei conceditur dispensatio pro aetate religiosi requisita ad ordinationem sacerdotalem : 1539 (p. 104).

Unio inter abbates Angliae procuretur : 1531 (p. 7).

Monasteria et beneficia ab Ordine abalienata pro posse recuperentur : 1531 (p. 7).

Praelati circariarum Brabantiae et Franciae ad Capitulum generale conveniant : 1559 (p. 279 s.).

Conversi.

Barbam et vestem griseam gestent, iuxta morem constantem in Ordine : 1538 (p. 90).

Privilegia Ordinis.

Abbati Parcensi iniungitur ut colligat documenta de privilegiis Ordinis; documenta ad hoc necessaria et utilia ipsi procurentur : 1541 (p. 135, 142).

Fr. Bottée et A. Jourdieu colligant textus privilegiorum Ordinis : 1549 (p. 192); 1552 (p. 202).

Rex Franciae rogatur ut iura et privilegia Ordinis tueri velit : 1531 (p. 12).

Syndicus Ordinis privilegia Ordinis tueatur : 1557 (p. 261 s.).

Procurator-Syndicus Ordinis.

Parisiis adsit procurator et syndicus Ordinis : 1534 (p. 44, 48); 1537 (p. 81); 1539 (p. 99); 1542 (p. 154); 1557 (p. 261).

Indicantur pro hoc munere syndici : G. Content : 1558 (p. 271); I. Caillot : 1562 (p. 307); I. Possenotte : 1564 (p. 321); H. Lenglet, procurator Ordinis : 1565 (p. 325); Fr. de Longpré, syndicus Ordinis : 1571 (p. 342).

Professio.

Retinetur declesio iam aeno 1519 : admissio et professio novitiorum non fiat ante decimam quintam completam aetatis : 1541 (p. 134). Pro conversis et monialibus requiritur annus vigesimus completus.

Talliae solvi debent etiam ab abbate Magdeburgensi : 1531 (p. 7). Talliae solvi non debent ab abbatibus Frisiae, ob infortunia sibi illata ab Anabaptistis : 1542 (p. 157). Recipiantur a solo Syndico Ordinis : 1558 (p. 272). Talliae debitae Collegio Parisiensi solvi debent : 1558 (p. 274). Etiam a circariis extra Galliam sitis solvantur : 1559 (p. 279). Et ab abbatibus circariarum Wadegotiae, Westphaliae et Ilveldiae : 1559 (p. 280). Item pro Circariis Flandriae, Brabantiae et Floreffiae : 1561 (p. 299).

Talliae speciales ordinantur pro iis qui Concilio Tridentino assistant : 1562 (p. 310).

Vita communis.

Vitium proprietatis extirpetur : 1549 (p. 193). Proposita in Bulla : Vineae Domini Sabaoth servari debent : 1531 (p. 6); 1532 (p. 22 s.); 1535 (p. 57); 1544 (p. 170).

Statuta specialia de uno Vestiario in conventibus servari debent : 1536 (p. 74); 1539 (p. 100); 1540 (p. 119).

Ne approprient religiosa bona Abbatum decedentium : 1532 (p. 21).

LITURGICA

Capitulum anni 1534 laudat restitutionem Missae quotidianae in abbacia S. Mariae in Nemore (p. 44).

Abbas Lidlumensis rogat ut novus liber Ordinarii conficiatur : 1536 (p. 68). Iuxta exemplar abbatae Praemonstratensis quod omnibus aliis exemplaribus eminet plenitudine et claritate.

Post singula Capitula generalia celebrentur in monasteriis 3 servitia : 1. pro defunctis Abbatibus et Fundatoribus; 2. pro fratribus, sororibus et benefactoribus; 3. pro his quibus in litteris orationum in Capitulis conceduntur tales orationes : 1639 (p. 104 s.).

Retineantur processiones antea usitatae pro prosperitate Ecclesiae Romanae, Regis Galliae et utilitate Reipublicae : 1539 (p. 104 s.).

Floreffiae, legitur Antiphona Salve Regina post Matutinum; Missam matutinam, Sextam, Noman et Vesperas. Approbatur talis usus : 1542 (p. 149 s.).

Ad nomina D. Iesu Christi, et B. Mariae Virginis fiat inclinatio in choro, vultibus ad alterutrum versis, aut versus altare, prout sese tunc habet chorus : 1543 (p. 161).

Curet abbas Cocquerel ut conficiantur officia Transfigurationis Domini; S. Ioseph, et aliorum Sanctorum qui videntur conducere ad decorem Ordinis : 1543 (p. 151 s.).

Celebretur quarto Idus Octobris festum S. Iusti martyris cum 9 Lectionibus et officio unius martyris in Cuissy : 1544 (p. 178).

Permittitur ut nova imprimantur Breviaria cum parvis precibus horariis : 1544 (p. 214). Imprimantur Breviaria, Preces horariae, Missalia, Diurnalia, Processionalia, Statuta nova Ordinis a I. Kerver, Parisiensi 1561(p. 300).

Instituatur festum Praesentationis B. Mariae : 1553 (p. 219), cum Octava.—Festum Transfigurationis celebretur Sabbato ante secundam Dominicam Quadragesimae; et quidem qua festum triplex. Committitur nova redactio novorum officiorum imprimendorum Th. de Ham : 1553 (p. 219 s.). Anno 1554 (p. 223); idem laudatur ob laborem ad hoc negotium assumptum.

2

LITURGICA

Capitulum, anal 1521 legit constitutionem Hinc quodvis in abbate S. Marci
in Nuremberg. 1521.

Abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

Hinc abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58). Hinc
constitutionem abbas S. Marci legit in anno 1521 (Hinc) constitutionem. 1521 (p. 58).

